

Budsjett-innst. S. I

(2004–2005)

**Budsjettinnstilling til Stortinget
fra finanskomiteen**

St.meld. nr. 1 (2004-2005), St.prp. nr. 1 (2004-2005) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-7

**Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2005
og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2005**

Budsjett-innst. S. I

(2004–2005)

**Budsjettinnstilling til Stortinget
fra finanskomiteen**

St.meld. nr. 1 (2004-2005), St.prp. nr. 1 (2004-2005) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-7

**Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2005
og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2005**

INNHold

1. Innledning	9
2. Nasjonalbudsjettet for 2005	9
2.1 Hovedtrekkene i den økonomiske politikken og utviklingen	9
2.1.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	9
2.1.2 Komiteens merknader	11
2.2 Skatter og avgifter	29
2.2.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	29
2.2.2 Komiteens merknader	29
2.3 Kommuneopplegget 2005	38
2.3.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	38
2.3.2 Komiteens merknader	38
2.4 Pengepolitikken	42
2.4.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	42
2.4.2 Komiteens merknader	42
2.5 Statens petroleumsfond og Folketrygdfondet	45
2.5.1 Statens petroleumsfond	45
2.5.1.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	45
2.5.1.2 Komiteens merknader	46
2.5.2 Folketrygdfondet	48
2.5.2.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	48
2.5.2.2 Komiteens merknader	48
2.6 Sysselsettings- og inntektspolitikken	49
2.6.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	49
2.6.2 Komiteens merknader	49
2.7 Tiltak for å bedre effektiviteten i økonomien	56
2.7.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	56
2.7.2 Komiteens merknader	57
3. Statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2005	61
3.1 Hovedtrekk i forslaget til statsbudsjett	61
3.1.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)	61
3.1.2 Komiteens merknader	63
3.1.2.1 Innledning	63
3.1.2.2 Avtale mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet om statsbudsjettet for 2005	63
3.1.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet	65
3.1.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	65
3.1.2.5 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	65
3.1.2.6 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	66
3.1.2.7 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	66
3.1.2.8 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	67
3.1.2.9 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	67
3.2 Gjennomgang av forslaget til statsbudsjett for 2005 etter den vedtatte inndelingen i rammeområder	68
3.2.1 Rammeområde 1 (Statsforvaltning), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen	68
3.2.1.1 Sammendrag	68

3.2.1.2	Komiteens merknader	68
3.2.1.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 1	72
3.2.2	Rammeområde 2 (Familie og forbruker), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen	72
3.2.2.1	Sammendrag	72
3.2.2.2	Komiteens merknader	73
3.2.2.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 2	79
3.2.3	Rammeområde 3 (Kultur), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen	79
3.2.3.1	Sammendrag	79
3.2.3.2	Komiteens merknader	80
3.2.3.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 3	88
3.2.4	Rammeområde 4 (Utenriks), under utenrikskomiteen	89
3.2.4.1	Sammendrag	89
3.2.4.2	Komiteens merknader	89
3.2.4.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 4	93
3.2.5	Rammeområde 5 (Justis), under justiskomiteen	94
3.2.5.1	Sammendrag	94
3.2.5.2	Komiteens merknader	94
3.2.5.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 5	100
3.2.6	Rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bosted og arbeid), under kommunalkomiteen	100
3.2.6.1	Sammendrag	100
3.2.6.2	Komiteens merknader	101
3.2.6.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 6	108
3.2.7	Rammeområde 7 (Dagpenger m.m.), under kommunalkomiteen	108
3.2.7.1	Sammendrag	108
3.2.7.2	Komiteens merknader	108
3.2.7.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 7	111
3.2.8	Rammeområde 8 (Forsvar), under forsvarskomiteen	111
3.2.8.1	Sammendrag	111
3.2.8.2	Komiteens merknader	112
3.2.8.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 8	115
3.2.9	Rammeområde 9 (Næring), under næringskomiteen	115
3.2.9.1	Sammendrag	115
3.2.9.2	Komiteens merknader	116
3.2.9.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 9	122
3.2.10	Rammeområde 10 (Fiskeri), under næringskomiteen	123
3.2.10.1	Sammendrag	123
3.2.10.2	Komiteens merknader	123
3.2.10.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 10	126
3.2.11	Rammeområde 11 (Landbruk), under næringskomiteen	127
3.2.11.1	Sammendrag	127
3.2.11.2	Komiteens merknader	127
3.2.11.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 11	130
3.2.12	Rammeområde 12 (Olje- og energi), under energi- og miljøkomiteen	130
3.2.12.1	Sammendrag	130
3.2.12.2	Komiteens merknader	131
3.2.12.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 12	136
3.2.13	Rammeområde 13 (Miljø), under energi- og miljøkomiteen	136
3.2.13.1	Sammendrag	136
3.2.13.2	Komiteens merknader	136
3.2.13.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 13	143
3.2.14	Rammeområde 14 (Stortinget), under kontroll- og konstitusjonskomiteen	143
3.2.14.1	Sammendrag	143
3.2.14.2	Komiteens merknader	143
3.2.14.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 14	144
3.2.15	Rammeområde 15 (Sosial), under sosialkomiteen	144
3.2.15.1	Sammendrag	144

3.2.15.2	Komiteens merknader	145
3.2.15.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 15	152
3.2.16	Rammeområde 16 (Helse), under sosialkomiteen	152
3.2.16.1	Sammendrag	152
3.2.16.2	Komiteens merknader	153
3.2.16.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 16	159
3.2.17	Rammeområde 17 (Utdanning og forskning), under kirke-, utdannings- og forskningskomiteen	160
3.2.17.1	Sammendrag	160
3.2.17.2	Komiteens merknader	161
3.2.17.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 17	168
3.2.18	Rammeområde 18 (Samferdsel), under samferdselskomiteen	169
3.2.18.1	Sammendrag	169
3.2.18.2	Komiteens merknader	169
3.2.18.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 18	180
3.2.19	Rammeområde 19 (Rammetilskudd mv. til kommunesektoren), under finanskomiteen ...	180
3.2.19.1	Sammendrag	180
3.2.19.2	Komiteens merknader	180
3.2.19.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 19	186
3.2.20	Rammeområde 20 (Ymse utgifter og inntekter), under finanskomiteen	186
3.2.20.1	Sammendrag	186
3.2.20.2	Komiteens merknader	187
3.2.20.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 20	187
3.2.21	Rammeområde 21 (Eksportgarantier m.m.), under finanskomiteen	187
3.2.21.1	Sammendrag	187
3.2.21.2	Komiteens merknader	188
3.2.21.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 21	188
3.2.22	Rammeområde 22 (Finansadministrasjon mv.), under finanskomiteen	188
3.2.22.1	Sammendrag	188
3.2.22.2	Komiteens merknader	189
3.2.22.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 22	191
3.2.23	Rammeområde 23 (Skatter og avgifter), under finanskomiteen	191
3.2.23.1	Sammendrag	191
3.2.23.2	Komiteens merknader	191
3.2.23.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 23	193
3.2.24	Rammeområde 24 (Utbytte m.m.), under finanskomiteen	193
3.2.24.1	Sammendrag	193
3.2.24.2	Komiteens merknader	194
3.2.24.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 24	195
3.3	Oversikt over forslagene til rammevedtak	195
4.	Statsbankene	196
4.1	Statsbankenes utlånsrammer	196
4.1.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	196
4.1.2	Komiteens merknader	197
5.	Bestillingsfullmakt, tilsagnsfullmakt og garantifullmakt	197
5.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	197
5.2	Komiteens merknader	200
6.	Gjennomføringen av inneværende års budsjett	200
6.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	200
6.2	Komiteens merknader	201
7.	Statlig økonomistyring mv.	201
7.1	Tiltak for å styrke økonomistyringen i staten	201
7.1.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	201
7.1.2	Komiteens merknader	202

7.2	Administrativ omlegging av arbeidsgiveravgiften for statlige virksomheter	204
7.2.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	204
7.2.2	Komiteens merknader	204
7.3	Nøytral merverdiavgift for statsforvaltningen	204
7.3.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	204
7.3.2	Komiteens merknader	204
7.4	Styring av statlige investeringer	204
7.4.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	204
7.4.2	Komiteens merknader	205
8.	Flerårige budsjettkonsekvenser	205
8.1	Grunnlaget for beregning av flerårige budsjettkonsekvenser	205
8.1.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	205
8.1.2	Komiteens merknader	206
8.2	Tallmessig presentasjon	206
8.2.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	206
8.2.2	Komiteens merknader	207
8.3	Større planer og satsinger mv.	207
8.3.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)	207
8.3.2	Komiteens merknader	208
9.	Andre merknader og forslag fremsatt under komiteens behandling	208
9.1	Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner	208
9.2	Rehabiliteringspenger	208
9.3	Ulønnet arbeidsinnsats	208
9.4	Merverdiavgift på interne transaksjoner i frivillige organisasjoner	208
9.5	Sjokolade	208
9.6	Særavgiftsgjennomgang	208
9.7	Skolebygg	208
9.8	Vertskommunetilskuddet	208
9.9	Rauma Sol	208
9.10	Kostnadssammenligning i helseforetakene	209
9.11	Etablering av asylmottak	209
9.12	Nasjonal plan for forebygging, forskning og behandling av diabetes	209
9.13	Pårørende- og offeromsorg	209
9.14	Tjeneste for påtaleseksjonen	209
9.15	Ungdomsgaranti	209
9.16	Garanti for langtidsledige	209
9.17	Momsfritak for Voksenåsen og Lysebu	209
9.18	Helseforetakene - regnskaper i balanse	209
9.19	Fritak for dokumentavgift for førstegangsetablerere	209
9.20	Energi- og petroleumsforsikringsfond	210
9.21	Endringer i kraftskattereglene	210
9.22	Avgiftssystem for bilbruk	210
9.23	Stortingsbehandling av reformer og systemendringer	210
9.24	HFK-avgiften	210
9.25	Fond for materiellinvesteringer	210
9.26	Utvikling av nye makroøkonomiske modeller	210
9.27	Trygde- og sosialytelser	210
9.28	Et utenlandsbudsjett	210
9.29	Solidaritetsfond for næringsutvikling i fattige land	214
10.	Fraksjonsmerknader	214
10.1	Merknader fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	214
10.2	Merknader fra Arbeiderpartiet	215
10.3	Merknader fra Fremskrittspartiet	221
10.4	Merknader fra Sosialistisk Venstreparti	221
10.5	Merknader fra Senterpartiet	251
10.6	Merknader fra Kystpartiet	251

11. Forslag fra mindretall	252
12. Komiteens tilråding	257
Vedlegg	260

Budsjett-innst. S. I

(2004-2005)

Budsjettinnstilling til Stortinget fra finanskomiteen

St.meld. nr. 1 (2004-2005), St.prp. nr. 1 (2004-2005) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-7

Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2005 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2005

Til Stortinget

1. INNLEDNING

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihaugen og Hill-Marta Solberg, fra Høyre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, lederen Siv Jensen og Per Erik Mønsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Morten Lund, fra Venstre, May Britt Vihovde, og fra Kystpartiet, Steinar Bastesen, viser til at det i Stortingets forretningsorden § 19 bl.a. står dette når det gjelder finanskomiteens oppgaver:

"Senest den 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling (Budsjett-innst. S. I) om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger i samsvar med inndeling i rammeområder fastsatt av Stortinget i henhold til § 22 tredje ledd."

Når det gjelder inndelingen av statsbudsjettet i rammeområder, viser komiteen til vedtak i Stortinget 19. oktober 2004, jf. Innst. S. nr. 4 (2004-2005) Innstilling fra arbeidsordningskomiteen om fordeling til komiteene av de enkelte kapitlene og utkast til romertallsvedtak i forslaget til statsbudsjett for 2005, jf. også avsnitt 3.2 i denne innstillingen. Komiteen viser videre til romertall II under kapittel 12 Komiteens til-

råding, der det foreslås enkelte endringer under rammeområdene 6, 19, 23 og 24.

Komiteen viser til at det etter at St.prp. nr. 1 (2004-2005) ble lagt fram, er fremmet i alt 7 tilleggsproposisjoner til denne.

I Stortingets møte 9. november 2004 ble forslagene under de enkelte kapitler fordelt på rammeområder og sendt komiteen i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene ved behandlingen av Innst. S. nr. 4 (2004-2005).

I St.prp. nr. 1 Tillegg 1-7 (2004-2005) er det fremmet forslag under ett nytt kapittel, samt ni nye romertall. Fordelingen av disse fremgår av sak nr. 8, referat i Stortingets møte 9. november 2004, punkt 8, som følger som vedlegg 1 til denne innstillingen.

Komiteen viser for øvrig til brev av 29. oktober 2004 fra finansminister Per-Kristian Foss om trykkfeil i St.meld. nr. 1 (2004-2005) Nasjonalbudsjettet 2005. Brevet følger som vedlegg 2 til denne innstillingen.

2. NASJONALBUDSJETTET FOR 2005

2.1 Hovedtrekkene i den økonomiske politikken og utviklingen

2.1.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)*

HOVEDMÅLENE FOR DEN ØKONOMISKE POLITIKKEN

Regjeringens hovedmål for den økonomiske politikken er arbeid til alle, økt verdiskaping, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene.

På lang sikt er det veksten i fastlandsøkonomien som bestemmer utviklingen i velferden i Norge. Den økonomiske politikken må derfor legge avgjørende vekt på å fremme verdiskaping og produktivitet både i offentlig og privat sektor. Regjeringen har forbedret rammevilkårene for næringsvirksomhet, og vil gjennomføre reformer i skattesystemet og iverksette andre tiltak som kan øke vekstevnen i økonomien. Samtidig må den

økonomiske politikken være opprettholdbar på lang sikt. Gjennomføringen av en pensjonsreform er et viktig skritt for å sikre dette.

Regjeringen vil følge retningslinjene for en forsvarlig, gradvis innfasing av oljeinntektene i økonomien som det var bred enighet om ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001). Den økonomiske politikken må bidra til en balansert utvikling i produksjon og sysselsetting. Retningslinjene innebærer at pengepolitikken rettes inn mot lav og stabil inflasjon. På den måten har pengepolitikken en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen.

Regjeringen legger vekt på å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet. Moderate inntektsoppgjør er nødvendig for å sikre en fortsatt sterk konkurranseutsatt sektor og lav arbeidsledighet.

BUDSJETTPOLITIKKEN I 2005

Da Stortinget våren 2001 behandlet retningslinjene for den økonomiske politikken, ble det lagt til grunn at handlingsregelen ville gi rom for å øke bruken av petroleumsinntekter med knapt 26 mrd. 2005-kroner fra 2001 til 2005, og med 49 mrd. 2005-kroner for hele perioden fram til 2010. Svak utvikling i internasjonale finansmarkeder gjennom 2001 og 2002 trakk imidlertid den faktiske avkastningen i Statens petroleumsfond betydelig ned. Dette har bidratt til å redusere anslagene for fondskapitalen, slik at de er lavere enn nivåene en forventet i 2001 i flere år framover, til tross for at oljeprisen nå anslås betydelig høyere enn den gangen. Samtidig er nivået på det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet for årene 2001-2004 justert opp, blant annet som følge av svakere vekst i skatte- og avgiftsinntektene enn tidligere anslått.

I Nasjonalbudsjettet 2004 ble det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet for 2004 anslått til 50,7 mrd. kroner. Etter dette har det kommet ny informasjon om bl.a. utviklingen i skatter og avgifter som innebærer et høyere nivå på det strukturelle underskuddet. Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2004 bidro også til å øke det strukturelle underskuddet med 0,7 mrd. kroner. I denne meldingen anslås det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet i 2004 til 58,2 mrd. 2004-kroner, tilsvarende 60,1 mrd. 2005-kroner.

Anslagene for kapitalen i Statens petroleumsfond for årene framover er oppjustert i forhold til Revidert nasjonalbudsjett 2004, først og fremst som følge av høyere oljepriser enn tidligere lagt til grunn. Netto kontantstrømmen fra oljevirksomheten anslås nå til om lag 205 mrd. kroner både i 2004 og 2005. Sammenliknet med Revidert nasjonalbudsjett innebærer dette en økning på henholdsvis 46 mrd. kroner i 2004 og 68 mrd. kroner i 2005.

Bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet er kommet opp på et høyt nivå. Det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet i 2004 ligger ifølge oppdaterte anslag om lag 25 mrd. kroner over forventet realavkastning av Petroleumsfondet, målt i 2005-priser. Over tid må statsbudsjettet være i balanse, inklusive avkastningen fra statens finansformue. For at budsjettpolitikken skal

være opprettholdbar, må derfor bruken av oljeinntekter bringes tilbake til banen som følger av handlingsregelen, dvs. at det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet må være på linje med forventet realavkastning av Petroleumsfondet.

Samtidig understreker de betydelige revisjonene av anslagene for det strukturelle underskuddet og kapitalen i Petroleumsfondet gjennom de siste årene at handlingsregelen ikke kan anvendes mekanisk. I retningslinjene som ble forelagt Stortinget våren 2001, understrekes det at svingninger i fondskapitalen og i faktorer som påvirker det strukturelle underskuddet, ikke bør slå direkte ut i budsjettpolitikken i det enkelte år. Dersom en nå skulle bringe bruken av petroleumsinntekter ned på linje med forventet realavkastning av kapitalen i Statens petroleumsfond, måtte budsjettpolitikken ha vært strammet kraftig til. En slik brå omlegging av politikken ville ha vært i strid med intensjonen bak retningslinjene om jevn innfasing av oljeinntektene.

Regjeringen legger stor vekt på å gjennomføre en skattereform i tråd med forslagene i St.meld. nr. 29 (2003-2004). Et hovedmål med reformen er å oppnå økt likebehandling av reelle arbeidsinntekter og stimulere til økt yrkesdeltakelse. Netto skattelettelser kombineres med en viss forskyvning av samlet skattebyrde fra arbeid til forbruk, ved at merverdiavgiftssatsene øker med 1 prosentpoeng. Regjeringen legger vekt på at dette skjer innenfor en forsvarlig budsjettmessig ramme, som understøtter den positive utviklingen i norsk økonomi.

Innretningen av budsjettpolitikken de siste par årene har gitt rom for betydelige lettelse i pengepolitikken. En reversering av kronestyrkingen gjennom 2002 har dempet presset på konkurranseutsatt sektor, og lave renter gir nå sterke impulser til vekst i den innenlandske etterspørselen. I den nåværende konjunktursituasjonen, der oppgangen i norsk økonomi er i ferd med å få fotfeste, ville en ny, markert styrking av kronen kunne sette det konkurranseutsatte næringslivet i en meget vanskelig situasjon. Budsjettpolitikken for 2005 må innrettes slik at den bidrar til en stabil utvikling i produksjon og sysselsetting.

De sentrale hensynene som her er nevnt, er reflektert i budsjettopplegget for 2005 på følgende måte:

- Regjeringen foreslår et budsjett med et strukturelt, oljekorrigeret underskudd på 66,4 mrd. kroner. Dette innebærer at det brukes vel 24 mrd. kroner mer i 2005 enn det en mekanisk anvendelse av handlingsregelen tilsier. Merbruken av oljeinntekter anslås å gå noe ned fra 2004.
- Budsjettopplegget virker om lag nøytralt på den økonomiske aktiviteten, når en tar hensyn til sammensetningen av budsjettets inntekts- og utgifts-side.
- Samlet sett innebærer budsjettforslaget for 2005 netto bokførte skattelettelser på 1,65 mrd. kroner. Reduserte skatter bedrer ressursbruken og virker mindre ekspansivt på økonomien enn en tilsvarende økning i offentlig kjøp av varer eller tjenes-

ter. En slik innretning av budsjettpolitikken vil dermed støtte opp under målet om et sterkt, konkurransedyktig næringsliv.

Bruken av petroleumsinntekter i 2005 tilsvarer en forventet avkastning på Petroleumsfondet som nås først mot slutten av dette tiåret. Det er følgelig ikke rom for noen vesentlig økning i bruken av oljeinntekter de nærmeste årene. Det understreker at nye kostnadskrevende satsinger i hovedsak må finansieres med tiltak som reduserer statens utgifter på andre områder. En hovedutfordring blir å bremse den sterke underliggende veksten i trygde- og sykdomsrelaterte utgifter, som i økende grad framstår som en binding på budsjettet.

Hovedtrekkene i budsjettopplegget for 2005 kan oppsummeres i følgende punkter:

- Et strukturelt, oljekorrigert budsjettunderskudd på 66,4 mrd. kroner, som er en økning på 6,3 mrd. kroner fra 2004. Anslaget på det strukturelle underskuddet er vel 24 mrd. kroner over forventet realavkastning av kapitalen i Petroleumsfondet ved inngangen til 2005. Dette innebærer en viss nedgang i merbruken av oljeinntekter i forhold til 2004.
- Det strukturelle underskuddet, målt som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge, øker med 0,4 prosentpoeng fra 2004 til 2005. Når en tar hensyn til budsjettets sammensetning, virker budsjettet om lag nøytralt på økonomien, jf. omtale i avsnitt 3.2.7.
- En reell, underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter på vel 1 3/4 pst. eller i underkant av 11 mrd. kroner regnet i forhold til anslag på regnskap for 2004. Som gjennomsnitt over perioden 2002-2005 anslås utgiftsveksten til 2,1 pst., dvs. noe lavere enn gjennomsnittlig BNP-vekst for Fastlands-Norge i samme periode på 2,2 pst.
- Skatte- og avgiftsforslag som reduserer bokførte skatter og avgifter med 1,65 mrd. kroner fra 2004 til 2005, inkludert virkningen av vedtak i 2004 som har budsjettvirkning i 2005. Påløpte, nye netto skatte- og avgiftslettelser utgjør om lag 3,3 mrd. kroner.
- Statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd anslås til 74,3 mrd. kroner. Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet dekkes ved en overføring fra Statens petroleumsfond.
- Basert på en forutsetning om en gjennomsnittlig oljepris i 2005 på 230 kroner pr. fat anslås statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten til 204,5 mrd. kroner.
- Netto avsetning til Statens petroleumsfond, der overføringen til statsbudsjettet er trukket fra, anslås til 130,1 mrd. kroner i 2005. I tillegg kommer renter og utbytte på kapitalen i fondet. Det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens petroleumsfond anslås til knapt 170 mrd. kroner.
- Når en tar hensyn til omvurderinger, bl.a. som følge av valutakursendringer, anslås den samlede kapitalen i Statens petroleumsfond å øke fra 1 053

mrd. kroner ved utgangen av inneværende år til 1 244 mrd. kroner ved utgangen av 2005.

- Nettofinansinvesteringer i offentlig forvaltning anslås til vel 170 mrd. kroner, tilsvarende 9,8 pst. av BNP. Dette tilsvarer overskuddsbegrepet som benyttes som kriterium for offentlig finansiering i EU-landene. Offentlig forvaltnings nettofordringer anslås til om lag 1 550 mrd. kroner, eller vel 88 pst. av BNP, ved utgangen av 2005.

Det er i meldingen redegjort nærmere for den økonomiske utviklingen og utfordringer i den økonomiske politikken.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre understreker at det er verdiskaping i fastlandsøkonomien som på sikt er grunnlaget for velferd i Norge. Den økonomiske politikken må derfor legge avgjørende vekt på å fremme verdiskaping og produktivitet - både i offentlig og privat sektor. For å skape rom for privat sektor må veksten i offentlige utgifter over tid ikke være større enn veksten i fastlandsøkonomien. Disse medlemmer er fornøyd med at den underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter over stortingsperioden anslås til å være noe lavere enn gjennomsnittlig BNP-vekst for Fastlands-Norge i samme periode.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringens helhetlige politikk har bidratt til å minske en av hovedårsakene til den svake økonomiske utviklingen den senere tid - det høye norske kostnadsnivået. Regjeringens initiativ overfor partene i arbeidslivet om et inntektspolitisk samarbeid, kombinert med en ansvarlig finanspolitikk, har bidratt til at lønnsveksten nå er mer moderat. Det har gitt rom til at Norges Bank har kunnet redusere renten med 5,25 pst. siden desember 2002. Den historiske lave renten og en svakere, mer konkurransedyktig kronekurs er viktige årsaker til at optimismen nå er tilbake i næringslivet. Regjeringens politikk som har bidratt til moderat lønnsvekst, lav rente og en svakere krone har - sammen med næringslivsrettede skatteletter og en økning av forskning og utvikling på om lag 5 mrd. kroner sammenlignet med nivået i 2001 - bidratt til å sikre og skape arbeidsplasser. Disse medlemmer viser til at sysselsettingen nå er stigende, og at Regjeringens politikk derved har bidratt til at siste nedgangskonjunktur har vært den korteste på tre tiår. Det står i klar kontrast til forrige gang det var nedgangskonjunktur. Fra arbeidledigheten begynte å stige i 1987 tok det den gang 7 år før denne utviklingen var reversert.

Disse medlemmer viser til at en politikk som legger til rette for at flere kommer i arbeid, er det sikreste og mest varige som kan gjøres for å bekjempe fattigdom. En næringsvennlig og arbeidsplassvennlig politikk er derfor også en god politikk for å bekjempe fattigdom.

Disse medlemmer viser til at Regjeringens budsjettforslag for 2005 er i tråd med handlingsregelen for bruk av petroleumsinntekter, som det var bred enighet om i Stortinget ved behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001). Det åpnes bl.a. for økt bruk av petroleumsinntekter ved konjunkturedgang for å kompensere for fallende aktivitet i økonomien, og ved uventet fall i verdien av Petroleumsfondet. Disse medlemmer viser til at Regjeringens budsjettopplegg virker om lag nøytralt på den økonomiske aktiviteten. Det ville etter disse medlemmers syn ikke vært riktig å legge frem et budsjett som virker innskrenkende på den økonomiske aktiviteten, eller som gjennom ekspansivitet ville begrense handlingsrommet for pengepolitikken.

Disse medlemmer viser til at olje og gass er ikke-fornybare ressurser. Vår petroleumsformue tilhører derfor alle generasjoner, også de som ikke er født. Det er derfor viktig å frikoble bruken av petroleumsinntekten fra de løpende innbetalingene til staten.

Regjeringens finanspolitikk bygger på:

- en politikk for økt verdiskaping
- en politikk som innebærer en forsvarlig utnyttelse av petroleumsformuen på vegne av kommende generasjoner
- en politikk som tar høyde for at en i tiårene som kommer skal finansiere en vekst i pensjonsutgiftene som er tre ganger høyere enn snittet i OECD-landene
- en politikk som unngår ytterligere press mot kronekurs og rente
- en politikk som har bærekraftig utvikling som mål.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen legger stor vekt på å gjennomføre en skattereform i tråd med forslagene i St.meld. nr. 29 (2003-2004). Et hovedmål med reformen er å oppnå økt likebehandling av reelle arbeidsinntekter og stimulere til økt yrkesdeltakelse. Det skal lønne seg å arbeide. Derfor mener disse medlemmer at det er fornuftig å gi netto skatteletter kombinert med en viss forskyvning av beskatning fra arbeid til forbruk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til retningslinjene for den økonomiske politikken som ble lagt fram av regjeringen Stoltenberg, og som fikk tilslutning fra et bredt flertall på Stortinget. Endringene innebar nye retningslinjer både for budsjettpolitikken og pengepolitikken. For beskrivelse av pengepolitikken viser disse medlemmer til sin merknad under punkt 2.4.2.

Disse medlemmer vil peke på at retningslinjene for budsjettpolitikken innebærer at en moderat opptrapping av bruken av petroleumsinntektene tilsvarende den forventede realavkastningen av Statens petroleumsfond. Videre vil disse medlemmer understreke at budsjettpolitikken fortsatt skal brukes aktivt for å jevne ut svingninger i økonomien. Disse medlemmer vil videre peke på at regjeringen Stoltenberg i de nye retningslinjene la vekt på at petrole-

umsinntektene må brukes på en måte som styrker norsk økonomi.

Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen i 2004 vil bruke 25,1 mrd. kroner mer av oljeinntektene enn det handlingsregelen tilsier, og i 2005 24,3 mrd. kroner mer. Disse medlemmer vil påpeke at i denne regjeringsperioden blir en stor andel av oljeinntektene brukt, og at handlingsrommet i årene framover derfor er betydelig redusert. Disse medlemmer mener at det fortsatt er et viktig mål å ha en moderat opptrapping av bruken av petroleumsinntektene, slik det ble foreslått i retningslinjene for den økonomiske politikken fra regjeringen Stoltenberg. Disse medlemmer mener derfor at det strukturelle budsjettunderskuddet i løpet av noen år igjen må være på linje med forventet realavkastning av Petroleumsfondet.

Disse medlemmer vil peke at veksten i økonomien er avgjørende for velferden i Norge, og for muligheten til å finansiere et godt offentlig velferdstilbud når andelen eldre i befolkningen øker. Vekstevnen framover vil avhenge av at en stor andel av befolkningen bidrar med sin arbeidsinnsats. Disse medlemmer vil derfor understreke nødvendigheten av å føre en aktiv politikk for å sikre høy yrkesdeltakelse, lav arbeidsledighet og et mer inkluderende arbeidsliv. Videre vil disse medlemmer peke på at gode offentlige omsorgstjenester er en forutsetning for høy yrkesdeltakelse, særlig blant kvinner.

Disse medlemmer slår fast at veksten i økonomien tiltar, men at det likevel ikke blir færre arbeidsledige. Ifølge arbeidskraftundersøkelsen er det nå 111 000 arbeidsledige. Det er omtrent like mange som i fjor høst, men andelen langtidslidende har økt fra 23 til 26 pst. Disse medlemmer vil peke på at i tillegg til at arbeidsledigheten ikke synker, har yrkesaktiviteten gått ned i løpet av det siste året. Yrkesaktiviteten har ikke vært lavere siden 1996. Siden i fjor høst har det dessuten blitt 14 000 flere undersysselsatte kvinner. Det er nå nesten 100 000 arbeidstakere som arbeider deltid, men som ønsker å arbeide mer. Nesten 80 pst. av disse arbeidstakerne er kvinner. Disse medlemmer vil videre vise til at siden 1995 har 200 000 flere blitt uføretrygdet, mottakere av attførings- og rehabiliteringspenger, sykelønn eller AFP. Om lag 20 pst. av de som er i yrkesaktiv alder, mottar nå trygd fra det offentlige.

Disse medlemmer legger i sitt alternative budsjett opp til en aktiv arbeidsmarkeds- og næringspolitikk, og foreslår en samlet satsning til dette på nesten 3,5 mrd. kroner. Blant de tiltakene disse medlemmer foreslår, er at permitteringsperioden fortsatt skal være på 42 uker, at arbeidsgiverperioden i permitteringsordningen reduseres til 5 dager, at dagpengeordningen bedres, at nettolønnsordningen for sjøfolk utvides til alle konkurranseutsatte skip i NOR og at det bevilges mer til innovasjon gjennom Innovasjon Norge, SIVA og såkornfondene. Disse medlemmer vil videre bevilge 1 mrd. kroner mer til samferdsel, noe som vil medvirke til bedre vilkår for næringslivets transporter. For å bidra til et mer inkluderende arbeidsliv går disse medlemmer inn for

3 000 flere ordinære tiltaksplasser, for å utvide ordningen med lønnstilskudd for uføretrygdede og for at Rikstrygdeverket skal kjøpe flere operasjoner til sykemeldte. Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag til endring i sykelønnsordningen er et brudd på avtalen om et inkluderende arbeidsliv, og går derfor imot denne endringen.

Disse medlemmer vil peke på at et høyt utdanningsnivå i befolkningen er et fortrinn for Norge i den internasjonale økonomiske konkurransen, og at det er viktig å bygge videre på dette fortrinnet. Disse medlemmer går derfor blant annet imot Regjeringens forslag om å redusere antall studieplasser i høyere utdanning, gjøre studiefinansieringen dårligere, bygge færre studentboliger og redusere bevilgningen til voksenopplæring.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2005 som har utgangspunkt i Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram for perioden 2001-2005 og Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005.

Disse medlemmer viser en alternativ måte å løse de utfordringer Norge står ovenfor, innenfor den økonomiske politikken så vel som de andre samfunnsområdene. Hovedfokus er behovet for en ny økonomisk politikk, og de prioriteringer som foretas i dette budsjett må sees i den sammenheng.

Skillelinjen i norsk økonomisk-politisk debatt går mellom Fremskrittspartiet på den ene siden, som er opptatt av å stimulere tilbudssiden i økonomien og vekst i bruttonasjonalprodukt (BNP), og de andre partiene på den andre siden, som i all hovedsak er enige om rammene for den økonomiske politikken, og dermed gjør svært små endringer over statsbudsjettet fra år til år.

Disse medlemmer viser til at målet med Fremskrittspartiets økonomiske politikk er økt vekst i innenlandsk produksjon og inntekt på kort og lang sikt, det vil si økt vekst i BNP. For å oppnå dette er det nødvendig med en omlegging av den økonomiske politikken. Disse medlemmer vil ha kraftige reduksjoner i skatte- og avgiftssatsene, langt bedre rammevilkår for det private næringsliv, reduserte subsidier til bl.a. jordbruket, økte statlige realinvesteringer og effektivisering av offentlig sektor.

Disse medlemmer fremmer forslag til bevilgninger og skatte- og avgiftsopplegg over det ordinære statsbudsjettet, forslag til utenlandsbudsjett, strukturtiltak, lovendringsforslag og forslag til endringer og omorganisering av offentlig virksomhet. Mange forslag har et langsiktig perspektiv og vil ikke nødvendigvis ha målbar virkning for kommende budsjettår. De vil like fullt være av stor betydning for økonomiens virkemåte i tiden fremover.

For bedre å synliggjøre langsiktige effekter i den økonomiske politikken, er det etter disse medlemmers oppfatning nødvendig å innføre langtidsbudsjettering i Norge. Dagens budsjettssystem synes mer og mer å være det største hinderet for gjennomføring av

store og nødvendige reformer. Samtidig må man i større grad være opptatt av å skille mellom penger brukt til forbruk, penger som er investert og penger brukt innenlands og utenlands, fordi det påvirker økonomien forskjellig.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett har lagt vekt på:

- Skattereduksjoner som øker økonomiens effektivitet og arbeidsinnsatsen, og som får virkning på kjøpekraften og dermed også på fremtidige lønnsoppgjør.
- Avgiftsreduksjoner som bidrar til økt effektivitet og bedre ressursutnyttelse.
- Investeringer som bidrar til økt effektivitet og bedre ressursutnyttelse.
- Lovendringsforslag og reformer som over tid virker effektiviserende og produktivitetsfremmende på norsk økonomi.

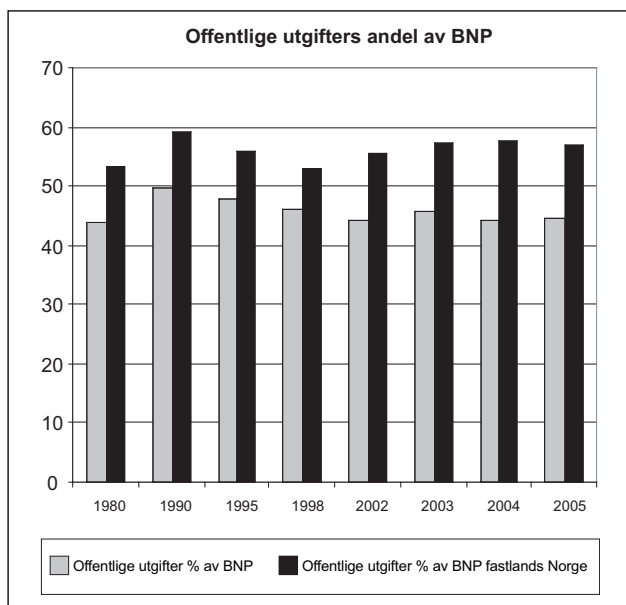
Disse medlemmer er ikke tilfreds med Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005. Hovedproblemet er den manglende sosiale profilen, samt mangel på tilstrekkelige tiltak for å redusere arbeidsledigheten og øke veksten.

Det er viktig å understreke at det er tilnærmet umulig for en stortingsgruppe med begrenset ressurstilgang sammenlignet med regjeringsapparatet, å gjennomgå hver eneste detalj i det fremlagte statsbudsjettet, for deretter å anvisse alternative løsninger. Derfor har disse medlemmer på en del områder anvist retning og utformet forslag som overlater gjennomføringen til Regjeringen.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005 danner grunnlaget for vurderingene av norsk økonomisk politikk. Neste års budsjettforslag innebærer fortsatt høy arbeidsledighet, og relativt svak økonomisk vekst i norsk næringsliv. Det er petroleumsinvesteringene og det private forbruket som holder veksten i norsk økonomi oppe. Forbruksveksten rettes også i stor grad mot importerte konsumvarer. Veksten i eksporten av tradisjonelle varer har flatet ut det siste året, og det kan synes som om investeringer i industrien vil falle i tiden fremover. Ifølge en undersøkelse presentert i ukemagasinet Mandag Morgen, anslås det at norske bedrifter i de neste fem årene vil flagge ut 80 000 arbeidsplasser. Disse medlemmer mener at den økonomiske politikken må innrettes slik at denne utviklingen motvirkes.

Årlig vekst i budsjettets regelstyrte utgifter til syke, uføre og pensjonister har bidratt til at økt underliggende utgiftsvekst de senere årene. Disse medlemmer savner et større fokus på en omlegging av velferdsordninger fra Regjeringens side som vil bidra til en sterkere arbeidslinje og lavere sykefravær og uføretrygding. Dette må imidlertid gjøres på en slik måte at de som reelt sett er syke eller uføre kan klare å leve av de ytelsene de mottar fra det offentlige. Statsbudsjettet for 2005 kan ikke sies å gå i denne retning, men heller i retning av å svekke rettighetene til de som har det vanskelig i det norske samfunnet. En slik usosial profil kan ikke disse medlemmer stille seg bak.

Følgende figur viser utviklingen i de offentlige utgifters andel av BNP siden 1980. Disse medlemmer er ikke fornøyd med denne utviklingen, som viser at det offentlige vil legge beslag på 57,7 pst. av BNP for 2005.

Dagens politiske debatt knytter seg i stor grad til om hvor mye det er forsvarlig å bruke av oljepengene. Budsjettdiskusjonen ender raskt opp med å konsentrere seg om kortsiktige problemstillinger fremfor langsiktig struktur- og tilbudssidepolitikk. Man fokuserer i all hovedsak på konjunkturproblematikk og hvordan ulike tiltak påvirker dagens ledighetsutvikling. I et lengre perspektiv er det imidlertid klart at det er vekstevnen i økonomien som er avgjørende for utviklingen av velferden i Norge. Innretningen av statsbudsjettet dreier seg i første rekke om eksisterende velferdsordninger, mens rammebetingelsene for næringslivet samlet sett endres lite.

Etter disse medlemmers oppfatning er Regjeringen alt for opptatt av å styre samlet etterspørsel i norsk økonomi, og altfor lite opptatt av å stimulere tilbudet av varer og tjenester.

Disse medlemmer vil påpeke at det er et stort gap mellom samlet norsk etterspørsel og samlet norsk produksjon. I Nasjonalbudsjettet forventes det et stort eksportoverskudd. Det betyr at samlet etterspørsel fra norske husholdninger, bedrifter og offentlig sektor er mindre enn samlet produksjon. Differansen blir solgt til utlandet. Dette gjenspeiler at Norge som nasjon har betydelig høyere sparing enn bruttorealinvestering. Det vil si at vi årlig netto tilfører det internasjonale kapitalmarkedet betydelige midler. Det er derfor ikke sannhetsgehalt i påstanden om at norsk etterspørsel overstiger produksjonen.

Fremskrittspartiets alternative økonomiske politikk legger hovedvekten på å stimulere tilbudssiden, det vil si samlet produksjon. Tilbudssiden skal ikke stimuleres ved å øke etterspørselen, men ved å skape bedre incentiver for sysselsetting, realinvesteringer, nyskaping og produksjon. I den grad omleggingen av finanspolitik-

ken vil medføre økt norsk etterspørsel, vil dette i hovedsak skyldes økt norsk produksjon og inntekt. Eksportoverskuddet vil kun bli redusert i den grad realinvesteringer øker i forhold til samlet sparing. I så tilfelle vil det gjenspeile at det med Fremskrittspartiet vil bli lagt større vekt på å øke real- og humankapitalen enn på å øke offentlig finanskapital.

Etter disse medlemmers oppfatning må derfor budsjett- og konjunkturpolitikk utformes i lys av de langsiktige og strukturelle utfordringer i norsk økonomi. Strukturelle tilbudssidereformer vil gi store velferdsgevinster gjennom vekst i konsumnivå.

Hvis det tradisjonelle fokus på etterspørselsregulering fortrenger implementering av nødvendige effektivitetsskapende tilbudssidereformer, kan prisen i form av tapt vekst og velstand bli høy.

Hovedutfordringen for norsk økonomi er etter disse medlemmers oppfatning først og fremst den økonomiske veksten. Den underliggende veksten i norsk økonomi er fortsatt ikke god nok. Dette først og fremst fordi det er petroleumsinvesteringer og det private forbruket som holder veksten oppe. Forbruksveksten er i stor grad rettet mot importerte konsumvarer og veksten i eksporten av tradisjonelle varer har flatet ut. Det kan derfor synes som om investeringer i industrien vil falle i tiden fremover. Når vi samtidig har mottatt varsler om betydelig utflagging i årene som kommer, er det avgjørende at den økonomiske politikken innrettes annerledes. Prognosene viser også at fremtidige oljeinvesteringer vil falle i de kommende årene. Disse medlemmer mener vekst først og fremst burde komme som et resultat av større skaperkraft i norsk næringsliv.

En høyere vekstrate vil ha betydelige konsekvenser med hensyn til den generelle velferdsutviklingen.

Klarer vi eksempelvis å doble veksten i økonomien vil dette føre til mer enn en fordobling av BNP i et langsiktig perspektiv, og dermed en fordobling av levestandarden.

Dette fordrer en økonomisk politikk som på kort og mellomlang sikt mobiliserer ressurser og øker effektiviteten, og som på lang sikt har ambisjoner om at Norge skal være ledende i produktivitet utviklingen internasjonalt.

Høyere vekst i BNP gir folk et høyere velferdsnivå. Det høyere velferdsnivået vil synliggjøres gjennom høyere disponible inntekter for husholdningene, og et langt bedre offentlig tjenestetilbud. For å bedre den økonomiske veksten både på kort og lang sikt vil Fremskrittspartiet føre en alternativ økonomisk politikk. En politikk som gir økt økonomisk vekst i BNP.

Økonomisk vekst fremmes av politikk som stimulerer folk til å arbeide, og av politikk som gjør at produktiviteten øker. Produktiviteten vil øke ved at det legges til rette for økte investeringer i norsk økonomi, og at den kapital og arbeidskraft som er tilgjengelig brukes på en mer effektiv måte. Studier har vist at det er enorme effektivitetstap i norsk økonomi som følge av politisk styrt sløsing med ressurser.

Fremskrittspartiets tilbudssidepolitikk:

- Lavere skatte- og avgiftssatser.
- Aktiv styrking av produktiviteten i offentlig og skjermet sektor.
- Aktiv innovasjonspolitik som styrker innovasjonsnivået og innovasjonsevnen i alle deler av næringslivet.
- En utdanningspolitikk som gir oss et internasjonalt konkurransedyktig utdanningssystem.
- En forskningspolitikk som skaper forutsetninger for ny verdiskapning.
- En infrastrukturpolitikk som sikrer den transportmessige og elektroniske infrastruktur som næringslivet har behov for.
- En energipolitikk som sikrer stabil tilgang til kraft til konkurransedyktige priser.
- En arbeidsmarkedspolitikk med vekt på lokale oppgjør som sikrer fleksibilitet og omstilling.

I mange tilfeller er det umulig å styre veksten næringsmessig og bransjemessig ved hjelp av politiske grep. Økonomisk vekst kan komme fra både privat og offentlig sektor, og det kan komme både fra konkurranseutsatt og skjermet sektor. Men disse medlemmer erkjenner samtidig at Norge trenger en langt mer aktiv næringspolitikk. Næringsnøytraliteten slik Regjeringen legger opp til, svekker Norges konkurransevne i viktige næringer fordi det ikke legges til rette verken for klyngedannelser eller forskningsutvikling som et viktig grunnlag for ytterligere vekst. Norsk konkurranseutsatt virksomhet har liten glede av nøytral konkurranse i Norge, når næringslivet samtidig opplever å ha alt annet enn konkurransedyktige rammebetingelser overfor sine utenlandske konkurrenter.

Disse medlemmer legger stor vekt på å få bedre tjenester fra offentlig sektor gjennom effektivisering, investering og rasjonalisering. Investeringer i offentlig eid realkapital vil øke veksten både i offentlig og privat verdiskapning. Disse medlemmer mener at Regjeringen lar den offentlige realkapital og dermed mange av det offentlige primæroppgaver forvitte. Det må investeres mer i offentlig sektor, spesielt innen helse- og omsorgssektoren, slik at folk flest kan få et bedre tilbud av offentlige tjenester. Konkurransesetting vil øke effektiviteten i tjenesteproduksjonen og kan gjennomføres selv om det offentlige har ansvar for finansiering og kvalitetssikring av tjenestene.

Ønsket om å foreta nødvendige investeringer i offentlig sektor må ikke misforstås i den retning at Fremskrittspartiet ønsker en større offentlig sektor. Tvert imot, disse medlemmer er bekymret over den sterke veksten i statens utgifter.

I Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2005 foretas det vesentlige endringer i budsjettets hovedprioriteringer. Fremskrittspartiet kutter betydelig i de løpende statlige utgiftene, men omfordeler samti-

dig til bl.a. helsevesenet, justissektoren og samferdssektoren.

Etter disse medlemmers oppfatning er dette høyst nødvendige omprioriteringer. Dette medfører bl.a.:

- En bedring av den sosiale profilen i budsjettet.
- En bedring av helsevesenets samlede økonomi og ressursutnyttelse, bl.a. ved økt pasientbehandling som over tid vil frigjøre midler over trygdebudsjettet og føre flere tilbake til arbeidslivet.
- En bedring av justissektoren, som både øker kriminalitetsbekjempelsen og folks trygghet.
- En bedring av forsvaret, som er helt nødvendig for å ivareta Norges interesser.
- En økt satsning på veibygging.

Samtidig reduserer Fremskrittspartiet den samlede skatte- og avgiftsbelastningen med 25,088 mrd. kroner. Dette får gunstige effekter på økonomien fordi:

- Det blir mer lønnsomt å investere, arbeide og spare, noe som bedrer grunnlaget for vekst i BNP.
- Varer og tjenester blir rimeligere som følge av avgiftslettelse.
- Grensehandelen reduseres som følge av avgiftslettelse og bidrar til økt sysselsetting samt mindre smuglig og annen illegal virksomhet som følge av dagens feilslåtte alkoholpolitikk.

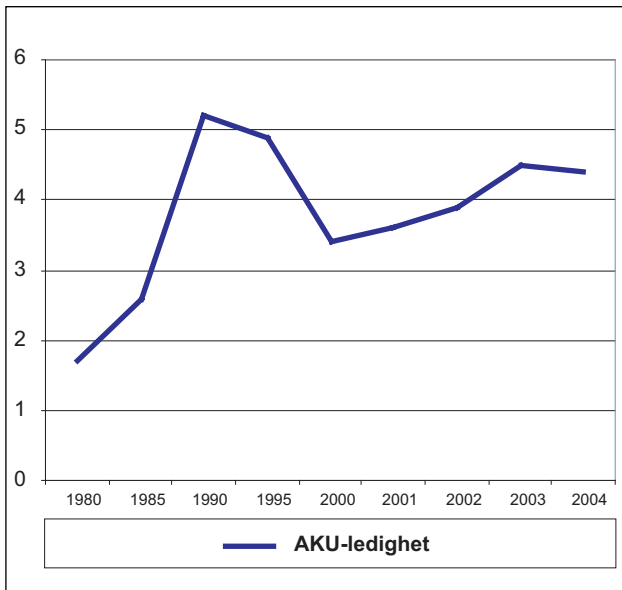
Fremskrittspartiet satser også betydelige midler på forskning, veiinvesteringer og andre realinvesteringer som samlet bidrar til å bedre grunnlaget for vekst i BNP.

Disse medlemmer anser dette for å være en vel så nyttig statlig sparing for fremtiden som å ensidig spare i oljefondet. Disse medlemmer flytter derfor noen av midlene som i dag spares gjennom oljefondet til andre fond, som forskningsfondet, og til økte realinvesteringer. Denne omplasseringen av formue innebærer ikke reduserte muligheter til å møte fremtidige forpliktelse, men et annet fokus på samlet sparing. Selv en begrenset økning i den økonomiske veksten på noen promiller vil gi en høyere verdiskapning i fremtiden enn avkastningen av oljeformuen.

Samlet sett vil lavere skatter og avgifter, økt forskning, og vekst i statlige realinvesteringer bidra til økt vekst i norsk økonomi som i sin tur vil føre til økt vekst i produksjon og inntekt og dermed økte inntekter for nasjonen. Dette er viktig fordi det bedrer statens muligheter til å finansiere fremtidige pensjoner og andre velferdsordninger.

En aktiv tilbudssidepolitikk er beste medisin i kampen mot arbeidsledighet.

Disse medlemmer vil føre en økonomisk politikk som reduserer ledigheten og trygger sysselsettingen.

(Kilde: Finansdepartementet)

Disse medlemmer er fortsatt sterkt bekymret over utviklingen i ledigheten.

Tall fra Aetat viser et stabilt arbeidsmarked med en forsiktig nedgang i ledigheten. I september 2004 viser tallene at den gjennomsnittlige arbeidsledigheten var 94 000 personer. Ved utgangen av september var det registrert 90 000 helt arbeidsledige ved Aetat. Dette utgjør 3,8 pst. av arbeidsstyrken. Ifølge Aetat vil den gjennomsnittlige arbeidsledigheten i 2004 holde seg på tilnærmet samme nivå som i 2003, på om lag 92 000 personer. I 2005 anslår Aetat ledigheten til 85 000 helt ledige personer.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet våren 2004 fremmet forslag med en rekke tiltak mot arbeidsledigheten som supplerer de nødvendige skatte- og avgiftslettelser. Knappt noen av forslagene fikk støtte i Stortinget, og disse medlemmer vil fremme mange av forslagene om igjen ved denne budsjettbehandlingen, i håp om at det politiske klimaet er mer positivt innstilt til å gripe fatt i ledighetsproblemet. Forslagene består av både kortsiktige og langsiktige virkemidler. Felles for dem er at de både har positiv sysselsettingseffekt og bidrar til reell langsiktig verdiskapning. Disse medlemmer foreslår investeringer og større innsats innen veisektoren, skolesektoren, justissektoren, markedsføring av Norge som turistland, forskning og utvikling, økt bemanning innen omsorg og tiltak for å sikre kapitaltilgang for næringsutvikling.

Disse medlemmer støtter ikke Regjeringens forslag om nok en gang å endre permitteringsreglene. Disse medlemmer vil opprettholde permitteringsperioden på 42 uker og vil også foreslå at arbeidsgivers lønnspliktperiode reduseres til 3 dager, som det var før Arbeiderpartiet inngikk budsjettforlik med regjeringspartiene for 2004.

Økningen fra 3 til 10 dager ser ut til å ha gitt størst utslag i forhold til korte permitteringer. Bruken ser ut til å ha blitt redusert betydelig. Bedriftene har i stedet nedbemannet for å unngå forhøyet kostnad ved permit-

tering. Fremskrittspartiet advarte mot denne utviklingen i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2004.

For øvrig kan flere ting tyde på at bedriftene vil dimensjonere seg ned slik at de bare er rustet til å håndtere gjennomsnittlig ordretilgang. Det vil innebære økt bruk av innleie og midlertidige ansettelser.

Disse medlemmer er tilhengere av fleksible regler for arbeidslivet, men reagerer på at Regjeringen åpent legger til rette for å fortrenge faste ansettelser til fordel for midlertidige ansettelser gjennom innstramminger i permitteringsregelverket.

Det er nødvendig å erkjenne at store deler av norsk næringsliv er utsatt for store svingninger, både i forhold til ordretilgang og sesongvariasjoner. For disse medlemmer er permitteringsreglene en viktig del av et fleksibelt regelverk for arbeidsmarkedet.

Byggenæringen er konjunkturfølsom, og spesielt de ansatte i den utførende delen blir hardt rammet ved store svingninger i aktivitetsnivået i næringen. Det er fortsatt ledighet i denne næringen og det burde derfor være store samfunnsmessige gevinster å hente ved at det offentlige fremskynder igangsettingen av allerede besluttede og nødvendige prosjekter som man uansett konjunktursituasjon ser nødvendigheten av å realisere.

Kvaliteten på veinettet er avgjørende for konkurransekraften i norsk næringsliv. Det er en rekke industribedrifter rundt om i landet og for mange av disse utgjør transportutgifter en stor del av kostnadene. I en trelastindustribedrift som er avhengig av gode veier både for inntransport av tømmer og uttransport av ferdig trelast, utgjør transportutgiftene 15 pst. av de totale kostnadene. Det er nødvendig med en betydelig opprustning av veinettet i Norge. Forserjing av noen av disse prosjektene vil bidra til hurtigere bedret infrastruktur, som bedrer økonomiens virkemåte, samt utnytte kompetansen og kapasiteten i anleggssektoren.

Forskning er en investering i fremtidig livskvalitet og velferd. Forskningen har stor betydning for den økonomiske utviklingen, og er derfor viktig også for fremtidige generasjoner. Fremtidig vekst vil henge sammen med at eksisterende næringsliv blir mer kunnskapsintensive og at det skapes nye kunnskapsintensive bedrifter. Norge tar i dag ikke godt nok vare på sine industrielle forskningsmiljøer, som i mange tilfeller befinner seg i verdenstoppen. Vi kan dermed komme til å gli slipp på et viktig konkurransefortrinn. Konsekvensen kan bli at industrien leter etter kunnskap andre steder og svekker sin tilknytning til Norge. Disse medlemmer mener at staten og næringslivet i fellesskap har ansvar for å bygge en nasjonal kunnskapsbase innenfor viktige næringer for Norge. Et eksempel kan være opprettelsen av et statlig energi- og petroleumsforskningsfond. Dersom petroleumsnæringen oppnår stabile rammebetingelser for forskning og utvikling, vil det bidra til å sikre Norges plass i fremste rekke innenfor avansert oljeteknologi og kompetanse. Dette er en forutsetning for også i fremtiden å sikre norske arbeidsplasser i oljeindustrien.

Disse medlemmer ønsker en modell der det avsettes et forskningsfond på 10 mrd. kroner, og hvor

avkastningen av dette skal finansiere relevante og fornuftige forskningsprosjekter. Dette sikrer forutsigbarhet og legger grunnlag for langsiktig planlegging og gjennomføring av forskningsprosjekter. Opprettelsen av et slikt fond vil medføre at staten tar sitt nødvendige ansvar for forskningen, og dette vil i stor grad være utgifter til bedring av fremtidig inntekts ervervelse for staten.

Usikkerheten rundt kraftforsyningen skaper økt usikkerhet vedrørende fremtidige investeringer i norsk kraftkrevende industri. Disse medlemmer mener at man i langt større grad må legge til rette for at norsk petroleumsproduksjon også dekker energibehovet nasjonalt, og vil ta avstand fra den pålagte miljøprektheten som vises for eksempel ved at eksport av gass til utenlandske gasskraftverk er ønsket, mens bygging av miljøvennlige konvensjonelle gasskraftverk i Norge er uønsket.

Behovet for økt tilgang til kraft er av vesentlig betydning for å unngå store prisvariasjoner og fare for strømsrasjonering i fremtiden, både for industrien og de private husholdninger. Norge bør spesielt være interessert i å bli mindre avhengig av meteorologiske forhold, enten gjennom ny kraftproduksjon som supplerer vannkraften, eller ved å erstatte strøm med andre varmekilder. Økt bruk av gass dekker begge disse forhold. Gasskraft blir over hele verden sett på som en miljøvennlig og effektiv energikilde, og Norge bør se det enorme potensialet som gassen representerer. En mer offensiv energipolitikk er nødvendig, både for å sikre eksisterende arbeidsplasser og for å skape nye.

Norske myndigheter har vært en aktiv pådriver for å eksportere store volum norsk gass til kontinentet. De høye volumene har gjort det lønnsomt å bygge nødvendige gassrørledninger fra Norge til det europeiske gassmarkedet. Samtidig har man ikke bygget opp tilsvarende infrastruktur i Norge. Den manglende infrastruktur i Norge har gjort at bruken av gass til kraftproduksjon, eller verdiskapning og sysselsetting i næringslivet, er liten.

Naturgass er samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk lønnsomt, men krever store investeringer i infrastruktur. Det kreves høye gassvolumer for at et rørledningsprosjekt skal være lønnsomt. I tillegg er levetiden på et gassrør svært lang, og lånemessig vil avdragene på lån, med langt kortere nedbetalingstid, være svært store de første årene. Kapitalbehovet og risikoen for aktører i næringslivet blir dermed for stor til at det blir bygget særlig infrastruktur. Norsk næringsliv besitter heller ikke tilstrekkelig kapital til å ta dette ansvaret alene.

Disse medlemmer mener derfor at staten må ta en langt mer aktiv rolle i å sikre denne utbyggingen. Myndighetene har en viktig rolle bl.a. i utbygging av vei og strømmettet, og på samme måte bør myndighetene sikre "hovedveiene" for naturgass til bruk i Norge. Dette kan gjøres ved at myndighetsansvaret for infrastrukturen legges til et statlig selskap med nødvendige ressurser til å bygge ut hovedinfrastrukturen. Dette skal selvsagt gjøres ut fra økonomiske kriterier, slik at midlene tilfaller rørledninger i de områder hvor de gir

størst effekt. Utbygging av slik infrastruktur vil skape økt sysselsetting og samtidig være et viktig bidrag til fremtidig verdiskapning.

Disse medlemmer vil, i tillegg til Regjeringens forslag om tre nye såkornfond, også foreslå at det etableres et såkornfond etter samme kriterier, som legges til Stavanger.

Selv om disse medlemmer mener det er viktig å verne om miljøet, må dette skje gjennom internasjonalt samarbeid, og ikke gjennom ensidige nasjonale tiltak. Ensidede tiltak øker kostnadene for viktige deler av norsk næringsliv og svekker dermed deres vekstmuligheter.

Det er mye verdiskapning å hente innenfor turist- og reiselivsbransjen gjennom en internasjonal satsning og merkevarebygging. Disse medlemmer vil forsterke denne satsningen.

Våren 2001 ble den såkalte handlingsregelen for bruk av oljepenger vedtatt av Stortinget. Stortingsflertallet la vekt på at retningslinjer for bruk av oljeinntekter skulle være forholdsvis enkle og fungere som en rettesnor i det løpende budsjettarbeidet.

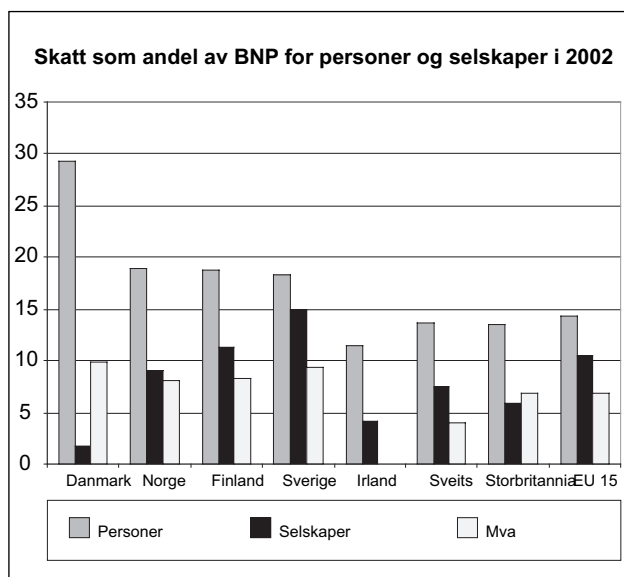
Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet hele tiden har vært mot handlingsregelen, og mener at Regjeringens statsbudsjett nok gang er en erkjennelse av at regelen kan avvikles. Helt siden den ble innført våren 2001 har handlingsregelen vært trikset med en rekke ganger, avhengig av Regjeringens behov for å løse de ulike budsjettutfordringer. Hovedproblemet med handlingsregelen er at den sterkt begrenser det finanspolitiske handlingsrommet. En av handlingsregelens viktigste svakheter er at den ikke forholder seg til hvor, når eller hvordan oljeinntektene brukes, og at den ikke skiller mellom oljepenger brukt til skatte- og avgiftslettelser, offentlige realinvesteringer og offentlig forbruk. Handlingsregelen har ikke vært overholdt noen gang siden den ble innført.

Disse medlemmer vil derimot ikke ha noen motforestillinger til at handlingsregelen erstattes av en retningslinje for hvor mye statens utgifter kan vokse med fra år til år avhengig av økonomisk vekst og inflasjon. For eksempel med et inflasjonsmål på 2,5 pst. og et mål om økonomisk vekst på 3 pst., kan en naturlig ramme for veksten i statens nominelle utgifter være 4 pst. Da vil offentlige utgifter kunne vokse med reelt sett 1,5 pst. pr. år. Men målsettingen må være at privat sektors andel av økonomien skal vokse mer enn statens økonomi, noe man i dette tilfellet ville oppnådd.

Disse medlemmer synes det er lite heldig at Regjeringen gjennom budsjettbehandlingen ofte foreslår store systemendringer. Disse medlemmer er tilhenger av systemendringer der disse bidrar til en mer effektiv og rasjonell bruk av offentlige midler, men mener at slike endringer bør behandles av Stortinget uavhengig av budsjettbehandlingen, og gjerne på våren. På denne måten sikres en langt mer forsvarlig behandling av viktige reformer og det gjør oppfølgingen av dem mer forutsigbare.

Det er ikke bare mulig, men høyst nødvendig å senke skatte- og avgiftstrykket. Skatter og avgifter medfører samfunnsøkonomisk ineffektivitet, fordi økt verdi-

skapning fra ekstra arbeids- og kapitalinnsats ikke reflekteres i tilsvarende økt kjøpekraft for husholdningene og bedriftene. Dermed reduseres tilbudet av arbeidskraft og kapital relativt til en situasjon med lavere skatter og avgifter. Denne såkalte skattekillen er svært høy i Norge på grunn av det høye skatte- og avgiftsnivået. Empiriske studier av det norske arbeidsmarkedet har vist at det er svært mye å hente på økt arbeidstilbud ved en reduksjon av skatten på arbeidsinntekt. Fremskrittspartiets langsiktige mål er et skattesystem med langt lavere, flatere og likere beskatning av arbeids- og kapitalinntekt.

Ovenstående figur viser skatt som andel av BNP for personer og selskaper i 2002 for noen land i Europa. Figuren viser at Norge ligger høyt, sammen med de øvrige skandinaviske landene. Dette er en god illustrasjon på nødvendigheten av å redusere det samlede skatte- og avgiftstrykket for å bedre konkurransevnen.

Avgiftssystemet har i prinsippet akkurat samme uheldige samfunnsøkonomiske virkning som den progressive og høye beskatningen av arbeidsinntekt. Avgiftene gjør varer og tjenester dyrere enn nødvendig. Økt produksjon fra ekstra arbeids- og kapitalinnsats reflekteres dermed ikke i tilsvarende kjøpekraft for husholdningene og bedriftene, og reduserer følgelig incentivene til økt innsats.

Avgiftene bidrar i tillegg til en rekke utilsiktede og uheldige konsekvenser både økonomisk og sosialt. Disse medlemmer mener som et grunnprinsipp at ved avgiftsbelegging av produksjon og salg av varer og tjenester må det legges til grunn en generell og lik merverdiavgift. Disse medlemmer har ikke til hensikt å øke merverdiavgiften. En tilnærming til et slikt avgiftssystem vil komme gjennom systematiske avgiftsreduksjoner på varer og tjenester som i dag tillegges store særavgifter utover allmenn merverdiavgift.

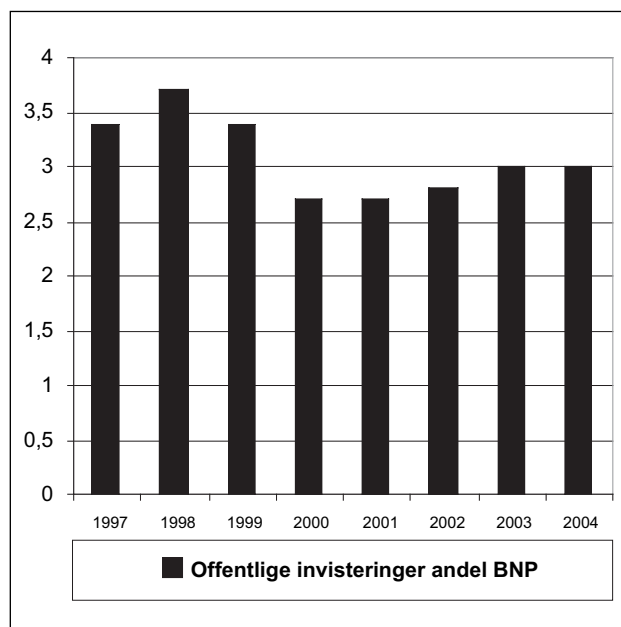
Det er nødvendig å skille klart mellom skatte- og avgiftssatser og skatte- og avgiftsinntekter. Selv om en reduksjon i de høye skatte- og avgiftssatsene medfører et fall i skatte- og avgiftsinntektene på kort sikt, er den

langsiktige effekten på norsk økonomi motsatt. Dette skyldes at lavere skatte- og avgiftssatser har en dynamisk virkning på økonomien. Når produksjon og inntekt stimuleres, utvides skatte- og avgiftsgrunnlaget. Dermed vil etter hvert statens skatte- og avgiftsinntekter øke selv om satsene er lavere.

Disse medlemmer mener staten forsømmer realinvesteringer i offentlig realkapital. For å kunne tilby befolkningen et stadig bedre offentlig tjenestetilbud, er det nødvendig å sørge for offentlig realkapitaldannelse.

Følgende figur viser utviklingen offentlige realinvesteringer som andel av samlet BNP. I de siste årene har offentlige realinvesteringer som andel av BNP vært fallende og i tillegg svært lave. Disse medlemmer vil snu denne utviklingen.

Her tenkes det spesielt på den realkapital som benyttes innen samferdsel, helse og utdanning. Realkapitalen må tas vare på, og den må økes. Dette gjør offentlig tjenesteproduksjon mer effektiv, og det reduserer kostnader i det private næringsliv.

(Kilde: Finansdepartementet)

Det statlige forbruket, det vil si løpende kostnader i offentlig forvaltning, bør ikke kompensere for manglende offentlige realinvesteringer. Disse medlemmer er bekymret for en utvikling hvor manglende investeringer oppveies av økte løpende kostnader i drift av offentlig sektor. Disse medlemmer vil derfor prioritere offentlige realinvesteringer fremfor offentlig forbruk. Det vil gi en langt bedre effekt på det offentlige og private tjenestetilbudet, samtidig som det gir en bedre statlig ressursbruk. Disse medlemmer mener det er svært mange områder innen offentlig forvaltning hvor ressursene kan utnyttes mer effektivt. Dette vil redusere det statlige forbruket målt i kroner, uten at det går ut over det reelle offentlige tjenestetilbudet.

Overføringene utgjør en stadig voksende andel av statens utgifter. En må skille mellom stønader til husholdninger og subsidier til næringslivet. Disse medlemmer er generelt negative til næringssubsidier, og

mener at økonomiens ressurser må brukes der hvor disse kaster mest av seg i form av reell verdiskaping. Av subsidier til næringslivet utgjør overføringer til landbruket den aller største posten. Disse medlemmer vil kutte betydelig i disse subsidiene. Samtidig vil disse medlemmer kutte importvernet, som skjermes norsk landbruk og gjør mat dyrere enn nødvendig. Reduserte overføringer til landbruket vil frigjøre statlige midler til økt realinvestering. Samtidig vil et kutt i landbruksoverføringene frigjøre mye arbeidskraft og privat kapital for annen og lønnsom produksjon.

Disse medlemmer vil stå ved forpliktelser med hensyn til alle pensjonsrettighetene som arbeidstagerne har opparbeidet seg. Vi vil imidlertid saumfare stønadsordninger og over tid fjerne ordninger som har en utilsiktet skadelig og sosial funksjon. Utover pensjon og uføretrygd skal sosiale stønader fungere som et sikkerhetsnett. Stønadene må ikke fungere slik at de medfører en utstøting fra arbeidslivet og usunn avhengighet av sosiale ordninger. Disse medlemmer vil føre en sosialpolitisk linje som sørger for at flest mulig kommer i lønnet arbeid, men som samtidig fanger opp dem som virkelig trenger et sosialt sikkerhetsnett. Disse medlemmer vil også vurdere et system med arbeidsplikt knyttet til sosiale ytelser.

Svært mye av den økonomiske debatten i Norge dreier seg om hvordan vi som nasjon skal forholde oss til oljeinntektene. Disse medlemmer vil påpeke det åpenbare ved at oljeinntektene i bunn og grunn er inntekter på lik linje med alle andre inntekter fra norsk produksjon. Det særegne med oljeinntektene er den høye avkastningen relativt til ressursinnsatsen, i form av arbeidskraft og investert kapital. I tillegg tilfaller det aller meste av oljeinntektene staten direkte som grunneier og skatteopprekker og indirekte via statlig eide oljeselskap.

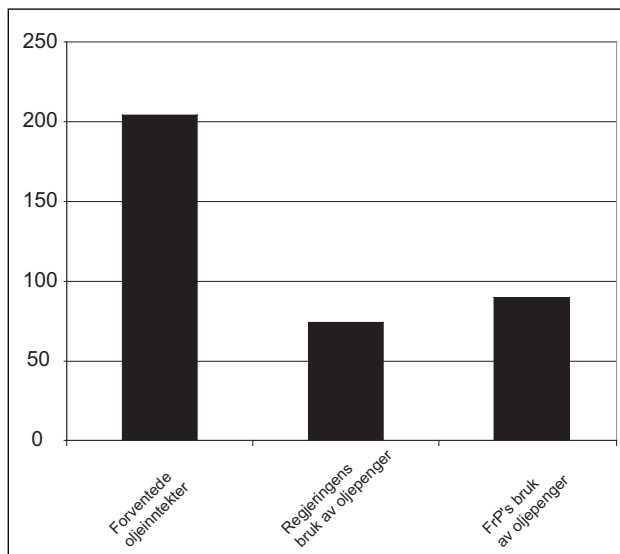
Oljefondet ventes ifølge Nasjonalbudsjettet å være på 1 053 mrd. kroner ved utgangen av 2004. Med et samlet overskudd på statsbudsjettet på 130 mrd. kroner (uten renter og utbytte på 40 mrd. kroner) forventes oljefondet å øke til 1 244 mrd. kroner ved utgangen av 2005.

Følgende figur viser forskjellen på forventede oljeinntekter, Regjeringens bruk av oljepenger og Fremskrittspartiets bruk av oljepenger for 2005.

Fremskrittspartiet vil i sitt alternative statsbudsjett øke bruken av løpende oljeinntekter med 15 mrd. kroner i forhold til Regjeringens forslag. Det betyr at bruken av løpende oljeinntekter øker fra Regjeringens forslag på 74,3 mrd. kroner til 89,3 mrd. kroner.

Med Fremskrittspartiets finanspolitiske opplegg vil statsbudsjettets overskudd være på 115 mrd. kroner (uten renter og utbytte), og oljefondet kan derfor antas å vokse til ca. 1 229 mrd. kroner ved utgangen av 2005.

Følgende figur viser forskjellen på forventede oljeinntekter, Regjeringens bruk av oljepenger og Fremskrittspartiets bruk av oljepenger i 2005.

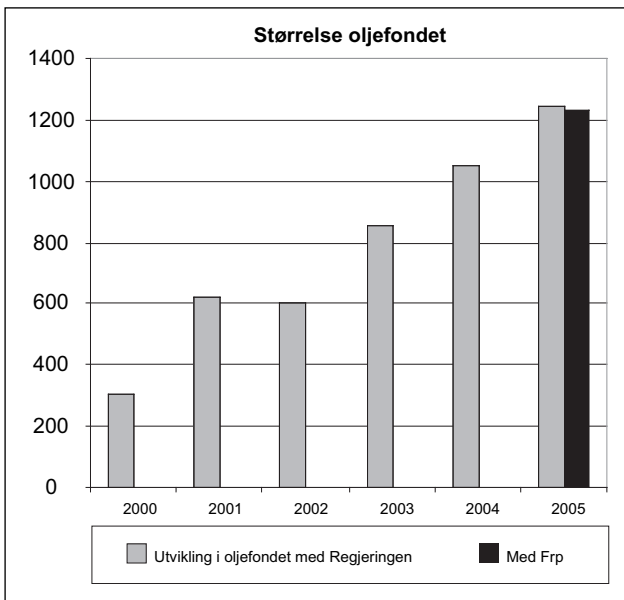
Disse medlemmer vil for øvrig bemerke at gjennom å oppjustere anslaget for oljeprisen med 1 dollar pr. fat vil eksportinntektene fra petroleumsvirksomheten øke med ca. 9 mrd. kroner og statens netto kontantstrøm med ca. 5 mrd. kroner. Dette vil kunne øke realavkastningen fra oljefondet med ca. 200 mill. kroner. Disse medlemmer forholder seg til Regjeringens anslag, men anser dette for å være moderat.

Disse medlemmer mener at en ansvarlig og langsiktig forvaltning av oljeformuen må fokusere på å maksimere økonomisk vekst, og at oljeinntektene i større grad dermed kan konverteres til real- og humankapital fremfor finanskapital. Det hjelper svært lite for kommende generasjoner at de arver vår oljeformue i form av et oljefond, hvis de samtidig avspises med mye mindre real- og humankapital. Infrastruktur i form av bredbånd eller veier er eksempler på slik fremtidsrettet investering.

Ved bruk av oljeinntekter er det derfor viktig å skille mellom forbruk og investering.

Disse medlemmer vil redusere det statlige forbruket. Disse medlemmer vil også senke skatter og avgifter og øke de offentlige realinvesteringer. Dette har viktige konsekvenser for utviklingen i norsk realkapital og verdien av norsk arbeidsinnsats, og må derfor sees på som en form for investering på lik linje med plassering av oljeinntekter i oljefondet. Fremskrittspartiet vil ikke forbruke oljepengene. Vi investerer.

Disse medlemmer tar med andre ord sterk avstand fra en snever fokusering på konvertering av dagens olje og gass til utenlandske verdipapirer. Hensynet til en helhetlig samfunnsøkonomisk politikk, til-

sier at fokus må være rettet mot utviklingen i den totale nasjonalformuen. Avkastningen på nasjonalformuen er landets samlede årlige produksjon og inntekt. Når Fremskrittspartiet har som målsetting å øke vekstraten i BNP, innebærer dette at vår målsetting er en langt høyere nasjonalformue over tid enn det Regjeringen legger opp til.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å igangsette et arbeid for utvikling av nye makroøkonomiske modeller til å analysere norsk økonomi. Med en makroøkonometrisk modell menes en oversikt over norsk økonomi som er egnet til å gi kvantitative prognoser på utviklingen i viktige samfunnsøkonomiske variabler som produksjon, sysselsetting, rentenivå med mer, gitt ulike forutsetninger om den økonomiske politikken.

De makroøkonomiske modellene MODAG og KVARTS brukes for makroøkonomiske fremskrivninger på kort og mellomlang sikt. I den akademiske litteraturen har modeller av typen MODAG og KVARTS vært utsatt for hard kritikk siden begynnelsen på 1970-tallet.

Kritikken går i hovedsak på tre forhold:

- a) At modellene er av keynesiansk type, det vil si at man antar at økonomien, på grunn av en svikt i den generelle prisdannelsen, på kort og mellomlang sikt er styrt av aggregert etterspørsel, det vil si forbruk, investering og nettoeksport.
- b) At modellene ikke fanger opp endringer i folks adferd når det skjer store og vedvarende endringer i politiske variabler. Modellene eger seg derfor kun til å analysere de makroøkonomiske virkningene av relativt marginale politikkenringer. Ved større endringer i de politiske rammevilkår, for eksempel ved en større omlegging av finanspolitikken, vil folks forventninger og adferd endres på en måte som ikke beskrives godt nok av den kategori makroøkonometriske modeller som MODAG og KVARTS tilhører.
- c) At modellene er svært store disaggregerte verktøy, med svært mange variabler som må bestemmes skjønnsmessig av modellbrukeren. Skjønnsmessig vurdering gjør for eksempel at Finansdepartementet og SSB får ulike prognoser selv om de bruker en og samme modell.

Disse medlemmer viser til at den akademiske makroøkonomi har vært i rivende utvikling siden slutten av 1960-tallet. Den keynesianske teorien om produksjon, sysselsetting og inflasjon har på langt nær den enerådende stilling som den hadde fra 1940-tallet og frem til 1960-tallet. Sentrale ikke-keynesianske hypoteser som har fått stor innflytelse er rasjonelle (modellkonsistente) forventninger, makroøkonomi som tar utgangspunkt i generell likevekt med klarerte markeder, Ricardiansk ekvivalens og realkonjunkturteori. Svært mye av dette blir ikke tatt hensyn til i MODAG og KVARTS (ei heller RIMINI, som er Norges Banks

modell). Også rent modelleringsteknisk har det vært en rivende utvikling de siste årene.

I formuleringen av alternativ økonomisk politikk spiller de makroøkonometriske modellene en sentral rolle som premissleverandør. For at de ulike partiene skal få belyst sin økonomiske politikk på en best mulig måte, mener disse medlemmer det er viktig at det stilles til rådighet divergerende modeller.

Disse medlemmer vil derfor foreslå at det igangsettes et arbeid med å utvikle og etablere ulike makroøkonometriske modeller for analyser på kort og mellomlang sikt, som ikke alle faller inn under samme keynesianske kategori.

Statsbudsjettet bestemmer nivået på og sammensetningen av statens utgifter og inntekter. Derfor kan man bruke statsbudsjettet som et redskap til å påvirke aktiviteten i økonomien. Finanspolitikken omfatter alle vedtak som tar sikte på å endre skatte- og avgiftsinntektene, overføringer til private og kommunene, statlig sysselsetting, statens kjøp av varer og tjenester og statlige investeringer.

Finanspolitikken påvirkes selvsagt av budsjettrutiner og parlamentariske forhold. Handlingsfriheten gjennom finanspolitikken er avhengig av mulighetene for omdisponeringer og tidsforskyvninger av midler over statsbudsjettet. Med dagens system innebærer dette at gjennomføringen av vedtatte eller ønskede reformer kan redusere handlefriheten i budsjettpolitikken, fordi man, i hvert fall retorisk, har ambisjoner om å dekke inn reduserte inntekter eller økte utgifter "krone for krone" gjennom budsjettbehandlingen. Dette er i seg selv det største hindret for at vi i dag ikke gjennomfører helt nødvendige reformer i den økonomiske politikken. Vi har et økende behov for å bedre kontrollen med utviklingen av budsjettet, skape mer forutsigbare rammebetingelser for de virksomheter som får sine økonomiske rammer fastlagt gjennom statsbudsjettet og for norsk næringsliv, men også for å få gjennomført omfattende reformer. Mange slike reformer er krevende å få gjennomført i et ettårig budsjettperspektiv, og i mangel på evne til kortsiktig inndekning ender man opp med at reformer legges på is.

Det er også verdt å merke seg at i dag føres statens budsjett og regnskap etter kontantprinsippet, det vil si et system der inntekter og utgifter budsjetteres og regnskapsføres det året de innbetales og utbetales. I bedriftsøkonomiske regnskap fordeles investeringer i realkapital i årlige kapitalkostnader, mens statlige investeringer i dag i sin helhet belastes statsbudsjettet det året investeringen foretas. Statens årlige kostnader ved bruk av realkapital fremkommer dermed ikke av statsbudsjettet eller statsregnskapet. Offentlig regnskapsføring var før andre verdenskrig basert på en målsetting om balanse i de offentlige finanser. Innføring av en aktiv motkonjunkturpolitikk fokuserte på statsbudsjettets rolle for å styre etterspørselen i økonomien, og bruken av kontantprinsippet har derfor sin begrunnelse i etterkrigstidens motkonjunkturpolitikk. De land som har gått over til bedriftsøkonomiske budsjetteringsprinsipper har vært opptatt av reformer i offentlig forvaltning.

Budsjettbehandlingen i Norge er ettårig, ja til dels også halvårlig når man ser hvor mange budsjettkapitler og -poster som det faktisk gjøres endringer i gjennom behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett.

Internasjonale utviklingstrekk viser at flerårig budsjettering har fått økt utbredelse. Eksempelvis har Sverige innført politisk bindende flerårige budsjetter, mens Nederland har etablert utgiftstak for en 4-årsperiode.

Bindende flerårige vedtak skaper forutsigbarhet, og legger et godt grunnlag for å kunne hente ut effektiviseringsgevinster på mange områder. Utvelgelsen av enkeltaktiviteter for flerårig budsjettering er selvsagt et politisk spørsmål. Men noen områder, hvor perspektivet strekker seg over flere år, åpenbarer seg klart. Investeringsprosjekter innen bygg og anlegg, store omstillingsprosesser i offentlig sektor, gjennomføring av en større skattereform og pensjonsreform, er noen eksempler.

I de årlige statsbudsjettene som fremlegges av Regjeringen er vi vitne til svært marginale endringer fra år til år. Selv om Stortinget fatter de endelige vedtak om statsbudsjettets innretning og innhold, er det åpenbart at de endringer som skjer gjennom Stortingets behandling av budsjettet et ytterst små, sett i forhold til budsjettets samlede størrelse. Den reelle påvirkningen av budsjettet ligger dermed ikke først og fremst i Stortingets hender, men hos den til enhver tid sittende regjering.

Det er også slik at når Stortinget foretar omprioriteringer i forhold til regjeringens innretning av budsjettet, skjelner man ikke mellom forbruk og investering, ei heller mellom penger brukt innenlands og utenlands. Dette er en svakhet fordi det åpenbart har ulike effekter på norsk økonomi. Fremskrittspartiet mener det er helt nødvendig å ha en grundig politisk debatt i de helt åpenbare svakheter ved dagens budsjettssystem. Dette fordi vi trenger å gjennomføre reformer som over tid vil bidra til å effektivisere offentlig forvaltning og øke vekstevnen i økonomien.

Mange partier har tatt til orde for effektivisering av offentlig sektor, men lite skjer. Man kan heller ikke budsjettere med slik effektivisering, fordi de aller fleste reformvedtak først vil gi innsparingseffekter etter noe tid.

Det er også på høy tid med en grunnleggende skattereform, men en reform med et annet innhold enn det Regjeringen har foreslått. Fordi enhver skattereduksjon oppfattes som en trussel mot statens inntektsside, ser vi også av Regjeringens forslag kun mindre endringer som dermed ikke tilfører økonomien de tilbudsideeffekter noe kraftigere lut kunne bidratt med. Hvis vi derimot hadde hatt et noe lengre budsjettperspektiv, ville det åpnet seg større muligheter for helt nødvendige reformer som i dag fremstår som for kostnadskrevende på kort sikt, bl.a. fordi man kunne veid store initielle skattetap mot langsiktige besparelser gjennom effektivisering av offentlig sektor.

Grunnlaget for norsk verdiskapning er den produksjon som skjer i private bedrifter. Fremskrittspartiets generelle tilbudsidepolitikk vil legge forholdene bedre til rette for privat næringsvirksomhet, ved å øke

tilbudet av arbeidskraft, dempe lønnsøkninger, senke avgiftene, en kraftig reduksjon og omlegging av skattesystemet og økte investeringer i forskning, samferdsel og annen offentlig tjenesteyting som kommer næringslivet til gode.

Det er også behov for langsiktige, stabile og internasjonalt konkurransedyktige rammebetingelser for næringslivet. En reduksjon i landbrukssubsidiene og annen næringsstøtte vil også legge forholdene bedre til rette for privat lønnsom næringsdrift.

Privat næringsdrift er hemmet av en rekke lover og reguleringer som legger en sterk demper på nyskaping, omstillinger og effektiv drift. Disse medlemmer vil rydde opp i denne lov- og forskriftsjungelen og gjøre hverdagen enklere for bedrifter og entreprenører. Ikke minst de små og mellomstore bedriftene vil nyte godt av et enklere og mer forutsigbart rammeverk for næringslivet.

Norske myndigheter har alt for lenge vegret seg i forhold til å definere og utnytte de komparative fortrinn Norge har, med andre ord hvor vi som nasjon er relativt bedre enn andre nasjoner.

Vi har også alt for mange eksempler på myndighets-skapte hindre som effektivt hindrer lokalt næringsliv fra nyetableringer, utvidelser og videre drift. Særlig fremstår norsk miljøpolitikk i dag som en av de mest næringsfiendtlige i verden. Enten det gjelder tradisjonell norsk industri, fiskerivirksomhet, turisme eller olje/gass er nærnorske miljøbestemmelser en vesentlig årsak til at mange bedrifter ikke tør ta nye investeringer eller vurderer utflagging til land hvor rammebetingelsene er bedre eller på linje med andre konkurrentland.

Selv om Norge er en del av et internasjonalt kapitalmarked, betyr ikke det at egen- og fremmedkapital er tilgjengelig for entreprenører og små bedrifter på betingelser som er internasjonalt konkurransedyktige. Det er reelle transaksjonskostnader knyttet til å koble kapital og produktiv virksomhet. Fremskrittspartiet er derfor opptatt av at det legges til rette for økt privat sparing og kapitaldannelse, noe som vil kreve en omlegging av finanspolitikken. Videre må den statlige kapitalen som er oppspart i norske fond gjøres mest mulig tilgjengelig for norske entreprenører og små bedrifter. Disse medlemmer vil ikke ved formidling av skattebetalernes penger bidra til subsidiering av privat næringsvirksomhet.

Utenlandsk kapital ser i økende grad ut til å sky Norge, grunnet uforutsigbarhet i politisk bestemte rammebetingelser. Når man fra utsiden opplever brå skift i sentrale skattebestemmelser, plutselige endringer som i tillegg får tilbakevirkende kraft, er ikke dette tillitvekkende for investeringer i Norge. Derfor er det også svært sentralt at både næringspolitikken og finanspolitikken spiller på lag.

Arbeidsmarkedet spiller en helt sentral rolle i markedsøkonomien, på linje med kapitalmarkedet. Det norske arbeidsmarkedet kjennetegnes ved at det i stor grad er organisert etter et korporativt mønster. Spesielt har LO og NHO en dominerende innflytelse på lønnsdannelsen. Dette er uheldig i den grad det medfører at sysselsettingen blir lavere enn den kunne ha vært,

og at arbeidskraft ikke blir kanalisert inn i de mest lønnsomme arbeidsplassene. Disse medlemmer vil arbeide for å redusere sentraliseringen i lønnsdannelsen og for å redusere makten til LO og NHO. Fagforbundene fungerer på mange måter som en bremskloss i forhold til nødvendig rasjonalisering i kommunal sektor.

Det er også slik at den totale belastning for næringslivet ved forarbeid og utfylling av ulike skjemaer i tilknytning til statlige oppgaveplikter utgjorde 6 560 årsverk i 2003. Regjeringen opplyser at såkalte samordnings- og forenklingstiltak i statlige etater så langt bare har ført til en reduksjon i belastningen for næringslivet med om lag 52 årsverk i forhold til året før. Det største potensialet for ytterligere lettelse i skjemabelastningen ligger i overgangen til elektronisk innrapportering. AltInn - en internettbasert innrapporteringskanal som forenkler næringslivets byrder ved innrapportering til det offentlige, ble satt i full drift mai 2004. Målsettingen er at denne løsningen skal bli den foretrukne elektroniske kanalen for alle statlige etater som innhenter informasjon fra næringslivet. Løsningen dekker i 2004 over 80 skjemaer til ulike registre. Fremskrittspartiet ser et stort potensial i å videreutvikle slike ordninger, men mener likevel at det også må være en målsetting i større grad å samordne informasjonsinnhenting.

Disse medlemmer vil også styrke GIEKs garantiordning for utviklingsland gjennom å utvide garantirammen. Rammen som i dag er på 1,5 mrd. kroner er fullt utnyttet, noe som betyr at norske bedrifter vanskelig kan delta i lønnsomme prosjekter i utviklingsland som krever langsiktig lånefinansiering pga. manglende finansieringsmuligheter fra Norge. Mange norske selskaper er aktive i utviklingslandene. Garantiene har vært brukt til å dekke både kommersielle kreditter, bistandskreditter og investeringsgarantier. Dette skyldes ikke minst at en rekke av prosjektene som tidligere ble gavefinansiert, nå utvikles som kommersielle prosjekter. Mange av de aktuelle landene er ikke kredittverdige under GIEKs alminnelige ordning, selv om prosjektene er det.

Disse medlemmer mener at økte garantirammer vil gi en multiplikatoreffekt på norsk bistand ved at de samme garantirammer kan benyttes til å realisere flere prosjekter, i motsetning til ren gavebistand som kun benyttes en gang.

Det er et betydelig effektiviseringspotensial i offentlig sektor. Dette ble påvist av det utvalget som ble ledet av Victor Norman tidlig på 1990-tallet. Utvalget anslo det samlede effektiviseringspotensialet til ca. 130 mrd. kroner årlig i datidens kroneverdi.

Det er særlig grunn til å sette søkelyset på effektiviteten i offentlig sektor. Den har over tid hatt en sterk ekspansjon i Norge og legger beslag på en stadig større del av Norges BNP. Det har ført til et uakseptabelt skatte- og avgiftstrykk, samtidig som det i mange tilfeller ikke er god nok kvalitet på de tjenester offentlig sektor produserer. Hittil har løsningen vært å putte mer penger inn i sektoren, fremfor se på selve organiseringen og effektiviteten. Dette har opprettholdt ineffektive

strukturer og gitt samfunnsøkonomisk suboptimale løsninger.

Disse medlemmer er av den oppfatning av myndighetene har et stort ansvar hva gjelder å forvalte folks skattepenger på en forsvarlig måte. Det betyr at ressursene først og fremst må settes inn i tjenesteytende virksomhet, fremfor administrasjon og byråkrati. Dessverre synes utviklingen å gå i motsatt retning.

Effektivitet er først og fremst et spørsmål om å oppnå resultater, fortrinnsvis med mindre ressursinnsats. Disse medlemmer erkjenner at offentlig sektor er noe annet enn en bedrift i vanlig forstand, da den har ansvar for en rekke fellesgoder, inntektsfordeling og ofte opptre som et korrektiv til privat sektor.

Likevel er det minst tre ulike effektiviseringsmuligheter i offentlig sektor:

- kostnadseffektivisering; frembringe offentlige tjenester billigere enn i dag
- resultateffektivisering; oppnå overordnede politiske mål billigere ved å fordele innsatsen på ulike områder på annen måte enn i dag
- kost/nytte forbedringer; omprioritere fra områder hvor den siste kronen i innsatsen kaster lite av seg til områder hvor ekstra innsats kaster mye av seg.

Markedsøkonomien har særlig vist oss at konkurranse er et effektivt virkemiddel for å oppnå større effektivisering og ikke minst et godt vare- og tjenestetilbud til rimelige priser. Derfor bør også offentlige tjenester konkurransestimuleres. Det er ingen grunn til at oppgaver som det offentlige har ansvaret for må utføres i offentlig regi. Det offentlige bør konsentrere seg om finansiering av tjenestene og derved overlate til private å produsere dem.

Disse medlemmer vil bruke virkemidler som konkurransestimulering og anbudsrunder for å øke effektiviteten i statlig og kommunal forvaltning. Arbeidet med offentlig effektivisering er stort og møysommelig, og vil gjelde på alle nivåer i offentlig forvaltning. Disse medlemmer er inneforstått med at det i en del tilfeller vil være overgangsperioder hvor markedet tilpasser seg, og hvor effektiviseringstiltak ikke gir umiddelbare effekter.

Dersom private bedrifter og offentlige etater skal konkurrere om oppdrag forutsetter dette at konkurransen er reell. Det vil si at de konkurrerer på like vilkår, noe som ikke er tilfelle i dag. Det er enkelte forhold som gjør at offentlig sektor er skjermet fra reell konkurranse. Det offentlige må få en reell prising av sin tjenesteproduksjon. I dag er det ofte slik at når offentlige tjenester skal prises så er ikke alle kostnader med i kalkylen.

Disse medlemmer mener det er helt nødvendig å endre systemet med forvaltning av pensjonsmidler, og ser derfor frem til den bebudede melding fra Regjeringen om et nytt pensjonssystem for Norge.

Disse medlemmer mener at Folketrygdens hovedoppgaver bør være å sikre alle en nødvendig pensjonsinntekt ved alderdom, uførhet og dødsfall og pensjon til yngre barn enn 18 år hvis en eller begge forel-

dre er døde. Folketrygden bør også sikre alle nødvendige helse- og omsorgstjenester og inntekt ved sykdom. Disse hovedoppgavene mener Fremskrittspartiet at Folketrygden bør konsentrere seg om å løse på en slik måte at den enkelte borger vet hva han eller hun betaler for, og hvilke reelle rettigheter han eller hun har. Innbetalingene til Folketrygden bør derfor være øremerket til nevnte formål. For å oppnå dette vil Fremskrittspartiet overføre rent sosiale velferdsordninger fra Folketrygden til statsbudsjettet. Statsbudsjettet er det rette stedet for politiske prioriteringer mellom grupper, støtte til arbeidsliv, og økonomisk støtte som er begrunnet i generelle politiske målsettinger.

Folketrygdfondet ble opprettet med hjemmel i folketrygdloven av 17. juni 1966 i forbindelse med innføringen av folketrygden. Den delen av folketrygdens inntekter som ikke gikk med til dekning av folketrygdens utgifter, skulle overføres til fondet. I perioden 1967-1979 ble fondet tilført 11,8 mrd. kroner fra folketrygden og tidligere fond. Etter at folketrygdens utgifter begynte å overstige inntektene fra 1979, har disse midlene blitt værende i fondet. I tillegg har fondet vokst med den årlige avkastningen. Folketrygdfondet er i dag fristilt fra folketrygden i den forstand at det ikke blir overført midler til eller fra fondet, og det finnes ikke regler som hjemler bruk av fondet som likviditetsreserve for folketrygden. Det er under ingen omstendighet nok midler i dagens folketrygdfond til finansiering av fremtidige og løpende pensjonsforpliktelser. Fremskrittspartiet vil etter hvert foreslå å innføre et nytt system for finansiering av løpende trygde- og helseutgifter.

Prinsippene og detaljeringen av et slikt system vil Fremskrittspartiet presentere når Stortinget skal behandle ny pensjonsreform.

Disse medlemmer vil likevel påpeke at gjennomsnittsalder ved pensjonering for nye uførepensjonister, AFP-pensjonister eller alderspensjonister samlet sett var 58,1 år i 2003. Dette er urovekkende lavt, i en tid hvor folk lever stadig lenger. Det offentlige regelverket må være utformet på en slik måte at det stimulerer folk til å stå lengst mulig i arbeid. Disse medlemmer er derfor av den oppfatning at det bør foretas en gjennomgang av hele regelverket og praksis i forhold til uføretrygd. Dette for å sikre minst mulig misbruk av offentlige trygdeordninger og ikke minst for å legge til rette for at stadig flere kan komme over fra uføretrygd til lønnet arbeid.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstrepartis mål er et rettferdig Norge. I dag øker klasseskillene, og de rikeste blir enda rikere på bekostning av flertallet. Stadig flere lever i fattigdom, selv i et av verdens rikeste land. I rapporten Forskjells-Norge 2004 dokumenterte disse medlemmer at forskjellene har økt under regjeringen Bondevik. Med disse medlemmers alternative statsbudsjett viser vi hvordan denne utviklingen kan snus dersom den politiske viljen er til stede.

I denne stortingsperioden er det gitt 19 mrd. kroner i skattelette - i all hovedsak til dem som hadde mest fra

før. I dette budsjettet foreslår Regjeringen å gi ytterligere 2,4 mrd. kroner i skattelettelser - småpenger til vanlige folk, hundretusener til de rikeste. Disse medlemmer går motsatt vei - skattelettelser for alle med vanlige inntekter, mens de rikeste må betale mer.

Arbeidet for å skape full sysselsetting må avløse Regjeringens passive politikk. Alle må gis lik tilgang til gode velferdsordninger ved at velferdsstaten bygges ut og forbedres, ikke bygges ned og privatiseres. En solidarisk velferdspolitik betyr velferd, rettigheter og omfordeling - ikke veldedighet, tilfeldighet og utdeling.

Et samfunn hvor alle som kan og vil har et arbeid, er det viktigste tiltaket mot fattigdom og økte forskjeller. Arbeid til alle kan bare oppnås gjennom en målrettet politikk.

SOSIALISTISK VENSTREPARTIS HOVEDPRIORITERINGER *Kamp mot ledighet*

Det viktigste enkelttiltaket for å bekjempe økte forskjeller er å hindre arbeidsledighet. Særlig viktig er effektive tiltak mot langtidsledighet. Kampen mot ledighet betyr å koble ledige hender med viktige oppgaver. Disse medlemmers tiltak mot ledighet i budsjettet gir rundt 17 000 nye arbeidsplasser, ganske likt fordelt på effekten av ulike næringstiltak og av utvikling av offentlige tjenester.

Barn og unge først

Alle barn og unge skal sikres like muligheter til oppvekstvilkår som gir en trygg og fremtidsrettet utvikling. Disse medlemmer skal legge til rette og jobbe for et samfunn som tilbyr barn og unge like rettigheter.

Disse medlemmer kan ikke akseptere at det finnes tusenvis av barn i Norge, i verdens rikeste land, som lever under vedvarende fattigdom. Barn i fattige familier blir i økende grad stengt ute fra felles sosiale sammenhenger.

Sammen med å få ledige i arbeid, må det derfor gjennomføres andre tiltak som styrker de direkte overføringene til barnefamiliene. Disse medlemmer foreslår bl.a. oppfølging av barnehageavtalen med full dekning og maksimalpris på 1 750 kroner pr. måned, økt barnetrygd og reduserte priser i SFO.

Framtidsretta skole

Disse medlemmer vil videreutvikle og fornye den offentlige skolen, slik at hver enkelt elev kan utvikle sine faglige og sosiale evner og ferdigheter. Elevene skal ha likeverdige muligheter for læring, ved at opplæringen er tilrettelagt og variert. Dette innebærer undervisning i ulike grupperinger, prosjektarbeid og tettere oppfølging, og mindre tradisjonell kateterundervisning. Skolene skal ha oppdaterte lærebøker, digitale læremidler og nødvendig materiell i både teoretiske og praktiske fag. Derfor går disse medlemmer inn for å bevilge 1 000 kroner pr. elev til alternative læringsformer og undervisningsmateriell i grunnskolen, i tillegg til å øke satsingen på IKT med 50 mill. kroner.

Bedret kommuneøkonomi er det viktigste tiltaket for bedre skoler. I tillegg øker disse medlemmer rammen til låneordningen til oppussing og bygging av skoler med 3 mrd. kroner, og det settes av penger til gratis læremidler i videregående skole.

Nok penger til å gjøre jobben

Det er i kommunene at velferden produseres. Uten tilstrekkelige ressurser til skole, helse, trikk, buss og eldre smuldrer velferdsstaten opp. Derfor vil disse medlemmer øke kommunenes frie inntekter med 5 mrd. kroner. I tillegg kommer øremerkede midler slik at disse medlemmer totalt styrker kommuneøkonomien med 6,5 mrd. kroner i forhold til regjeringen.

Regjeringens forslag til sykehusbudsjett for 2005 setter mange lokalsykehus og lokale akutt- og fødetilbud i fare. Disse medlemmer vil derfor foreslå en styrking av sykehusektoren med 1 mrd. kroner i 2005, samtidig som kravet til økonomisk balanse for helseforetakene skyves ett år ut i tid.

Mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Lang ventetid for barn med psykiske problemer er spesielt urovekkende. Disse medlemmer gjør tre grep i psykiatrisatsingen:

1. Styrking av det lokale behandlingstilbudet.
2. Større satsing på barn og unge.
3. Integrering av behandlingen av rusmiddelavhengige i det psykiske helsevernet.

Norge som miljønasjon

Miljøvern handler om å forstå at ressursene på jorda er begrensede. Vi kan forbruke dem og gjøre ubotelig skade for kommende generasjoner. Eller vi kan gjenreise Norge som miljøpolitisk foregangsland. Det betyr tiltak for å redusere klimatrusselen gjennom satsing på fornybare energikilder, reduserte klimagassutslipp og en storstilt satsing på jernbane og kollektivtransport. Disse medlemmer har også prioritert tiltak for å sikre de fattigste i verden rent drikkevann, for å verne om naturarven internasjonalt og nasjonalt, og som vil skape miljøvennlige arbeidsplasser gjennom en storstilt satsing på grønt reiseliv, miljønnovasjon og fjerning av farlige miljøgifter.

KAMP MOT LEDIGHET OG ØKTE FORSKJELLER

En arbeidsledighet som ligger stabilt på over 100 000 personer er sløsing med samfunnets ressurser. Disse medlemmers økonomiske politikk reduserer ledigheten, gir bedre fordeling, og gjør Norge til et bedre samfunn. Gjennom klare omprioriteringer i forhold til regjeringens budsjett klarer vi dette innenfor samme økonomiske ramme som Regjeringen.

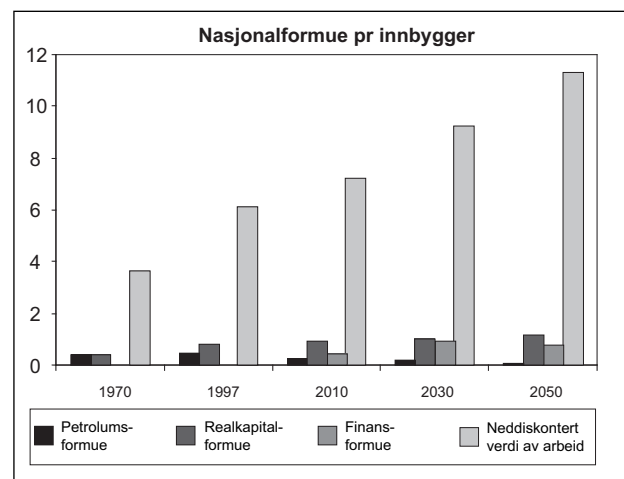
Den økonomiske situasjonen

Privat forbruk øker, mens offentlig sektor mangler penger. Regjeringens forslag til budsjett for 2005 forsterker denne utviklingen med skattelette til de rikeste, rekordlav rente og ekspansiv finanspolitikk. I praksis

betyr dette at bilsalget og boligprisene går opp, mens antallet lærere og sykepleiere reduseres og arbeidsledigheten holder seg høy.

Veksten i Norge er brukbar, og mye tyder på at vi har gode tider foran oss. Når Regjeringen allikevel legger opp til et ekspansivt økonomisk opplegg for neste år, gjennom rekordlav rente, ekspansiv finanspolitikk og svært høye oljeinvesteringer, gir dette til sammen en sterk stimulans til aktiviteten i norsk økonomi. Men det gir liten effekt på arbeidsledigheten, samtidig som boligmarkedet og leverandørene til oljevirkosomheten trues av overoppheting.

Arbeidskraften er vårt samfunns viktigste ressurs. Som det framkommer i figuren nedenfor, representerer arbeidskraften 80 pst. av landets formue, og er grunnlaget for velferd, identitet, utvikling og fordeling. Arbeid er for de fleste selve nøkkelen til et meningsfylt liv. Det å ha et arbeid er derfor uendelig viktig for den enkelte av oss, men også for å skape gode samfunn. Arbeidsledighet er en ulykke, både for den enkelte og for samfunnet. Det er også en enorm sløsing med samfunnets viktigste ressurs, og er dermed den største trusselen mot velferdsstaten.

I perioden 1998-2001 lå tallet på langtidsledige stabilt på 15 000-16 000. Nå er antallet økt til 25 500, dvs. en økning på 58 pst. fra 2001. Langvarig svekkelse av kontakten med arbeidslivet gir sterkt økt risiko for varig utstøting og en rekke andre problemer av sosial og økonomisk natur. Den sterke økningen i langtidsledigheten er derfor spesielt betenkelig.

Det er også bekymringsverdig at det er få tegn til en vesentlig bedring av ledighetssituasjonen. Finansdepartementet anslår at ledigheten kommer til å synke svakt fra 4,4 pst. (105 000) i gjennomsnitt i år til 4,1 pst. (98 000) neste år, på tross av relativt høy temperatur i økonomien (Anslag for AKU-ledighet i Nasjonalbudsjettet). SSB regner med en ledighet på 3,8 pst. i 2006. Norges Bank anslår ledigheten til 3,75 pst. i 2007. Det kan følgelig slås fast at en videreføring av dagens politikk vil gi oss en ledighet flere år fram i tid på rundt 100 000. Dette er ikke akseptabelt, og mer effektive tiltak for å bekjempe ledigheten er nødvendig.

Den økonomiske politikken Regjeringen fører, stimulerer først og fremst det private forbruket. Her er importandelen høy, og effekten på ledigheten av økning er derfor liten. Det som først og fremst hindrer nedgang i arbeidsledigheten nå, er den svært stramme kommuneøkonomien. På tross av vekst i oppgaver knytta til befolkningens alderssammensetning, går nå sysselsettingen i kommunesektoren ned. Offentlige tjenester er avhengige av folk. Sjøl om det er en viss vekst i produktiviteten i offentlig sektor, handler kutt i offentlig sektor i hovedsak om at kvaliteten på tjenestene i skolen, eldreomsorgen og innefor andre offentlige oppgaver blir dårligere.

Med en kombinasjon av brukbar vekst og høy arbeidsledighet er det nødvendig med en målrettet politikk for å redusere arbeidsledigheten, kombinert med en økonomisk politikk som ikke bidrar til å skape nye ubalanser i økonomien.

Bruk av oljepenger

Mye av debatten om den økonomiske politikken i Norge dreier seg rundt bruken av oljepenger og den såkalte handlingsregelen. I budsjettforslaget for 2005 holder disse medlemmer seg innenfor samme bruk av oljepenger som Regjeringen. Imidlertid er vi skeptisk til en firkantet regel der utforming av finanspolitikken skal knyttes til utviklingen i internasjonale kapitalmarkeder. I nedgangstider bør man bruke penger målrettet for å få hjulene i gang, i gode tider kan man være mer tilbakeholden. I praktisk politikk har partiene som er klare forsvarere av handlingsregelen vist seg å ligge svært nær disse medlemmers holdning til bruk av oljepenger.

66 mrd. kroner er summen av oljepenger som tilføres statsbudsjettet for neste år, opp fra 58 mrd. kroner i år. Dette er også 24 mrd. kroner mer enn handlingsregelen skulle tilsi. På tross av en klart bedret økonomisk situasjon, økes altså bruken av oljepenger med 8 mrd. kroner.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen mener dette er ansvarlig økonomisk politikk, og går inn for samme ramme for bruk av oljepenger som Regjeringen. For å unngå at det bygger seg opp nye ubalanser i enkelt næringer som boligmarkedet og oljeindustrien, foreslår disse medlemmer målrettede tiltak. Innenfor rammen går disse medlemmer inn for en omfordeling fra privat til offentlig sektor.

Rentenivå og boligpris

Boligprisen har økt med 11,6 pst. siste år. For de som allerede eier sin egen bolig er dette gode nyheter, men kjøp av den første boligen blir vanskeligere. Renta er nå på et historisk lavt nivå, 1,75 pst. Høsten 2002 lå renta på 7 pst. Den kraftige nedgangen er en kraftig stimulans av norsk økonomi, og en viktig del av forklaringen på økningen i boligprisene. Når det blir billigere å låne penger, har boligkjøperne mulighet til å betjene et større lån.

Men renta kommer til å øke igjen. Når og hvor mye er det ingen som vet. SSB har beregnet at 182 000 husholdninger vil få problemer med å betale lånet sitt hvis

rentenivået øker til 7,5 pst. - altså nivået vi lå på for to år siden.

I denne situasjonen foreslår Regjeringen å fjerne skatten på fordelingen av egen bolig. Det betyr at det blir billigere å eie sin egen bolig, noe som vil gi økte boligpriser nokså umiddelbart. Gevinsten ved skattelettelser vil gå til dagens boligeiere, mens de som skal inn på boligmarkedet for første gang vil møte enda høyere priser. Dette er usosialt.

Husholdningenes gjeld er allerede faretruende høy. Regjeringens politikk for økte boligpriser kombinert med kunstig lav rente øker faren for en ny gjeldskrise.

Pengepolitikken har for øvrig beveget seg i riktig retning. Norges Bank har endret styringsmål fra et ensidig fokus på inflasjonen, til også å ta hensyn til pengepolitikkenes effekt på sysselsetting og produksjon. Disse medlemmer setter pris på at sentralbanken lærer av kritikk og tidligere feil.

Oljeinvesteringer

Det forventes sterk vekst i oljeinvesteringene i år og neste år. Fra et allerede høyt nivå på 63 mrd. i 2003 vil nivået øke til 69 mrd. i år og 78 mrd. neste år (2001-kroner). Videre framover forventes det kraftig nedgang til 44 mrd. i 2008. Leverandørindustrien må neste år produsere alt hva remmer og tøy kan klare. Sannsynligvis må arbeidskraft hentes fra andre næringer og utlandet for å få gjennomført oppdragene. Få år senere vil ordrebøkene være tynne, med permitteringer og arbeidsledighet som resultat.

Alternativet til en slik berg- og dalbane i aktivitetsnivået, går disse medlemmer inn for å skyve noen av investeringene som er planlagt for neste år et år eller to fram i tid. Totalt dreier dette seg om 2,75 mrd. kroner i reduserte investeringer for staten, noe som vil gi om lag samme investeringsnivå i 2005 som det forventes i dag. Konsekvensen for norsk økonomi blir et noe lavere tempo i oljeutvinningen, men også mindre problemer med presstendenser i denne sektoren neste år, og bedre utnyttelse av ressursene i sektoren på sikt.

Oppsummering

Til sammen betyr disse tre faktorene at vi nå er inne i en periode med sterk stimulans av norsk økonomi. Det er grunn til å frykte at dette kan skape grunnlag for nye ubalanser i norsk økonomi. Særlig synes faren for en ny gjeldskrise i husholdningene å være til stede. Det er også fare for press i leverandørindustrien til oljesektoren. Den sterke økningen i oljeinvesteringer er ikke bærekraftig, verken i et miljømessig eller i et økonomisk perspektiv.

Likevel ventes arbeidsledigheten bare å synke marginalt. Utfordringen er derfor å finne en dosering av finanspolitikken som gir redusert arbeidsledighet, samtidig som risikoen for en for sterk stimulering av økonomien reduseres.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett for 2005. Senterpartiets opplegg kan oppsummerast slik:

- Ein meir aktiv finanspolitikk for
 1. betre lokal velferd; offentlege velferdstenester: skule, omsorg, kultur,
 2. næringspolitikk og betra rammevilkår for privat verdiskaping, og
 3. aktiv tilrettelegging for frivillig verksemd; det sivile samfunn.
- Eit skatte- og avgiftsnivå om lag på 2004-nivå.
- Positiv sysselsetjingseffekt: 10 100 fleire årsverk i 2005.

GODE OG NYSKAPANDE LOKALSAMFUNN

Norsk økonomi går godt, veksten er høg, det private forbruket stig og situasjonen på arbeidsmarknaden er i ferd med å betre seg. Medan finanspolitikken verkar om lag nøytralt på økonomien, har pengepolitikken dei siste to åra blitt dramatisk endra og monaleg meir ekspansiv: Hyppige nedsetjingar av Noregs Banks styringsrente ned til eit rekordlågt nivå driv, forklarar og dominerer den økonomiske situasjonen og utviklinga i Noreg.

Denne medlemen vil likevel hevde at den norske pengepolitikken har kome inn i ukjende farvatn. Noregs Bank uttaler sjølv at vi har avgrensa røymsler med både såpass låg realrente og like dramatiske omleggingar av pengepolitikken. Målt i forhold til effekten på inflasjonen fungerer renteendringane både svakare og mogelegvis meir langsiktig enn det ein hadde venta, samstundes som sannsynet for finansiell ustabilitet gjer at pengepolitikken neppe kan eller bør gjerast endå meir lempeleg.

Denne medlemen meiner hovudproblemet med den ekspansive pengepolitikken fyrst og fremst skaper ein økonomisk opptur basert på markert auke i privat forbruk og privat gjeldsbelastning - utan at verken arbeidsløysa minskar i same takt eller den samla sysselsetjinga stig monaleg. Til alt overmål fall investeringane i fastlandsbedriftene både i 2002 og 2003. Vi opplever på sett og vis "jobless growth"; ein konsumfest som ikkje i tilstrekkeleg omfang går i hop med nyskaping, nye satsingar, nye jobbar. Eit anna særtrekk ved den økonomiske utviklinga er at offentleg sektor ikkje lenger trekkjer til seg arbeidskraft. Dette kjem delvis av dei stramme økonomiske rammene i kommunane, noko som svekkar den lokale, offentlege velferda, forverrar "basissysselsetjinga" og det samla kompetansenivået i mange kommunar.

Senterpartiet meiner denne utviklinga attpåtil gjev skuv til ytterlegare sentralisering: Flyttestraummar er fyrst og fremst motiverte av forhold på arbeidsmarknaden. Sidan dei lokale arbeidsmarknadene i periferien er meir sårbare enn i sentrum, fører ei svekking av offentleg sektor i Distrikts-Noreg til vonde sirklar og spiralar; køar, press- og opphopingsproblem i meir sen-

trale strok og utvikling med motsett forteikn i utkantar og andre kantar av landet.

Denne medlemen vil hevde at både samtida og framtida vert skapt - men også vedteken: Politiske val påverkar rammevilkår for individuelle val og tilpassingar. Ulik vektlegging av finans- og pengepolitikk har tilsvarande forskjellige konsekvensar: Medan ein ekspansiv pengepolitikk påverkar "blindt" og i hovudsak privat forbruk, kan ei moderat og sterkare vektlegging av finanspolitisk ansvar gje både sterkare sysselsetjingseffektar og ei anna fordeling mellom offentleg konsum/investeringar og privat forbruk. Dersom ein noko meir ekspansiv finanspolitikk fører til større etterspurnad og økonomisk aktivitet, kan prisane også kome til å auke noko, og lette pengepolitikken oppgåve med å innfri - vende attende til - det offisielle inflasjonsmålet; 2,5 pst. pluss/minus 1 prosentpoeng.

Senterpartiet ynskjer ein meir aktiv finanspolitikk; sikta inn mot og utforma for betre lokal velferd gjennom auka overføringar til kommunane. På same tid som utvida økonomisk handlingsrom og -fridom betrar det lokale folkestyret; mogeleggjver utforming og tilrettelegging av velferdsgode i tråd med borgarane sine preferansar og idear.

Omlegginga er moderat og ansvarleg, men kostar pengar og krev ekstra ressursar: Difor aukar Senterpartiet det strukturelle, oljekorrigerte underskotet på statsbudsjettet - på godt norsk: meirbruken av oljepengar - noko; med 4,4 mrd. kroner meir enn Regjeringa.

LOKALE LIV: FRITID, ARBEIDSTID, TID FOR LOKAL VELFERD

Statistisk sentralbyrå sine tidsstudiar viser at folk er vakne om lag 16 timar per døger. Arbeidstid inklusive arbeidsreiser strekkjer seg over 8 timar - og har endra seg lite. Det er fritida som veks og eser ut; fritida varer 1 time lenger no enn for 30 år sidan. Samstundes er tida for lokal velferd også på sett og vis utvida: Born er meir på skule og SFO, fleire bur og lever på alders- og sjukeheimar.

Denne medlemen meiner ein politikk for gode lokalsamfunn såleis bør vere tredelt. Reformar og framlegg må siktast inn mot arbeidstid; mot betring av grunnlaget for privat og offentleg verdiskaping. Politikken må betre rammelvilkåra for eit meningsfullt sivilt samfunn og fritid; sosialt samvær i og utanfor familien, frivillige kulturproduksjon og -konsum, deltaking i lag og foreiningar, idrett og dugnad. Den lokale velferda kan betrast og styrkjast ved å leggje forholda til rette for sunn og romsleg kommuneøkonomi. Difor ber Senterpartiet til torgs tre hovudsatsingar for gode og nyskapande lokalsamfunn; tre grep som i lag vil styrkje det meningsberande sivile samfunnet ("friviligheita"), det private, lokale næringslivet og den offentlege, lokale velferda:

Tabell I. Tre budsjettstrategiar for gode og nyskapande lokalsamfunn

	Budsjettmessig provenyeffekt
Frivillighet; det sivile samfunn	
- Auka løyvingar til frivillige lag og organisasjonar	143 mill. kroner
- Nynorskpakke	
Målretta og desentralisert næringspolitikk	
- Fokus på strategisk, statleg eigarskap	
- Infrastruktur; samferdsle, breiband og gass	4,4 mrd. kroner
- Skatte- og avgiftslette til næringslivet	
- Betra kapitaltilgang	
Lokal velferd; kommuneøkonomi og helse	
- Auka rammeoverføringar til kommunar/fylke	
- Auke i øymerka midlar	5,75 mrd. kroner
- Satsing på helseføretaka	
- Kompensere skattesvikt i 2004 (ingen 2005-effekt)	

SKATTAR OG AVGIFTER PÅ 2004-NIVÅ; INNDEKKING

Denne medlemen vil hevde at meininga med innkrevjing av skattar og avgifter er å "rydde" realøkonomisk rom for finansiering av offentleg konsum og investeringar og korrigerer for marknadssvikt. Skattefinansiert offentleg forbruk og investeringar kan få på plass infrastruktur, kunnskapsproduksjon og helsetenester som - når alt kjem til alt - betrar verdiskapingsgrunnlaget og konkurransevna jamført med land med lågare skatt og mindre tilbod og produksjon av offentlege velferdsgode.

Opp til eit visst skatte- og avgiftsnivå er det også ein klår empirisk samanheng mellom samla skatteevne og både produktivitet og BNP per capita-nivå: Dei nordiske landa krev inn høge skattar, men figurerer samstundes i toppen av World Economic Forum si liste over konkurransekraftige land.

Bokførte skattar i alt i Noreg var i 2002 lik 43,1 pst. av BNP. I fylgje Statistisk sentralbyrå var det tilsvarende talet for Sverige og Danmark høvesvis 50,6 og 49,4 pst. I EU var det samla skattenivået på 40,5 pst. i gjennomsnitt i 2002. Skattenivået i Noreg ligg med andre ord ein stad mellom EU og dei andre skandinaviske landa.

Senterpartiet meiner det noverande skatte- og avgiftsnivået i Noreg er om lag passande; tilpassa den økonomiske situasjonen. I alternativt budsjett for 2005 gjer Senterpartiet difor framlegg om fylgjande:

Senterpartiet reverserer brorparten av Regjeringa sine skatte- og avgiftsendingar attende til 2004-nivå.

I tillegg prisjusterer vi alkoholavgifter og aukar alle sukkeravgifter som del i ein strategi for betre folkehelse.

Senterpartiet gjer framlegg om eit eige skattefrådrag for einslege med inntekt under 180 000 kroner.

Senterpartiet godtek den generelle auken i meirverdiavgifta, men nyttar størstedelen av desse inntektene til å fjerne all moms på mat. Som i Irland, UK og 29 delstatar i USA.

På sikt ynskjer Senterpartiet dessutan å innføre svensk modell for formueskatt, dvs. fritak for formueskatt på arbeidande kapital (næringskapital). Den estimerte effekten av dette er om lag 2,5 mrd. kroner.

Denne medlemen vil gjere framlegg om dette i samband med handsaminga av Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Denne medlemen viser til at ein meir aktiv finanspolitikk via auka sysselsetjing medfører auka skatteinngang og reduserte dagpengeutbetalingar. Gjeve 10 000 fleire årsverk, kan desse indirekte effektane estimerast til om lag 1,6 mrd. kroner. Samla sett aukar såleis det oljekorrigerste, strukturelle underskotet med 4,4 mrd. kroner.

MINDRE FATTIGDOM, MEIR UTJAMNING

Senterpartiet held fast ved dei fem strategiane i Utjamningsmeldinga frå regjeringa Bondevik I. Denne medlemen meiner behovet for ei mjukare arbeidslinje, ein meir sosial bustadpolitikk, betre offentlege tenester, eit meir finmaska sosialt tryggingssystem og eit meir rettferdig skattesystem har blitt forsterka i inneverande stortingsperiode. I samsvar med desse måla vert Senterpartiets alternative budsjett gjort framlegg om å løyve 240 mill. kroner til både ordinære, spesielle og skjerma arbeidsmarknadstiltak og arbeidsplassar, samt 230 mill. kroner meir til medisinsk rehabilitering. Senterpartiet går også inn for 150 mill. kroner ekstra til etablering og utbetring av leigebustader, og 75 mill. kroner vert sette av for tilskot til auka bustadkvalitet - slik at fleire kan oppleve ein høveleg bustad å organisere liva sine ut frå. Senterpartiet går Regjeringa si usosiale heving av eigendelar i helsevesenet - 1,1 mrd. kroner auka skatt på sjukdom. Denne medlemen meiner Senterpartiets styrking av kommuneøkonomien vil føre til betre offentlege tenester, og spesielt styrkje kommunane sitt førebyggingsarbeid overfor vanskelegstilte born og ungdommar.

ØKONOMISKE EFFEK TAR AV SENTERPARTIETS ALTERNATIVE STATSBU DSJETT

Forskningsavdelinga i Statistisk sentralbyrå har analysert dei makroøkonomiske effektane av hovudelementa i Senterpartiet sitt alternative statsbudsjett; auka offentleg konsum og investeringar, skatte- og avgiftsendingar og endra overføringar til private.

MODAG-modellen har blitt nytta for å estimere effektane i forhold til Regjeringas framlegg til statsbudsjett. Endringane i dei mest sentrale makroøkonomiske storleikane (2005-effektar) er lista opp nedanfor:

Tabell II. Senterpartiets alternative statsbudsjett; verknadstabell

	Faste prisar, mill. kr (prosentvis endring)
Privat konsum	-167,2 (-0,02)
Offentleg konsum	4283,1 (1,25)
Bruttoinvesteringar	1661,1 (0,56)
Bruttonasjonalprodukt	4537,8 (0,28)
Konsumprisindeksen; KPI	-0,4 (-0,32)
Pengemarknadsrente (3 mnd.)	0

Denne medlemmen tolkar desse resultatane slik:

- Senterpartiet sitt finanspolitiske opplegg har ein klår, men moderat positiv effekt på samla produksjon; bruttonasjonalproduktet er venta å auke med 4,5 mrd. kroner utover anslaget i Nasjonalbudsjettet.
- Ei endring i og av statsbudsjettet i tråd med Senterpartiet sine framlegg fører samstundes til ei anna fordeling mellom privat og offentleg forbruk: Privat forbruk går svakt ned medan offentleg konsum - både absolutt og målt som del av BNP - aukar noko.
- Våre endringar kokar ned til ein meir aktiv finanspolitikk, men utan at verken inflasjonen eller pengemarknadsrenta venteleg vil auke.

Sysselsetjingseffekt: Statistisk sentralbyrå har estimert effekten på sysselsetjinga til å vere 10 100 nye årsverk. Brorparten - 9 500 heilårsstillingar - er spådd å kome til i offentleg sektor, resten i private bedrifter.

Denne medlemmen meiner Senterpartiets alternative statsbudsjett er eit ansvarleg opplegg som gjev betre lokal velferd og offentlege tenester i lokalsamfunna. Ei aktiv satsing på privat verdiskaping - betre infrastruktur, lågare skattar og avgifter og betra kapitaltilgang - vil gje positive effektar på mellomlang sikt. I tillegg ynskjer denne medlemmen ei meir aktiv tilrettelegging for eit meningsfullt og vitalt sivilt samfunn: Meir frivillig verksemd og auka aktivitet bortanfor den private marknaden og offentleg byråkrati og regulering. Senterpartiets alternative budsjett inneheld satsingar som aukar sannsynet for ei slik utvikling.

Komiteens medlem fra Kystpartiet ønsker å bidra til at statsbudsjettet for 2005 får en verdikonservativ sentrumsprofil. Kystpartiet ønsker å skape en grunntrygghet for den enkelte og vektlegger de kristne og medmenneskelige grunnverdier. Kystpartiet vil verne om familien, lokalsamfunnet og nasjonen som de beste rammer for menneskenes utvikling. Kystpartiet vil gi folk flest arbeid, medbestemmelse og et godt miljø der de bor og har sine nettverk. Kystpartiet vil

verne enkeltmennesket mot overgrep både fra offentlige og private maktkonsentrasjoner. Kystpartiet er imot venstresidens mobbing av folk flest f.eks. gjennom boligskatt. Og Kystpartiet er imot høyresidens mobbing av folk flest f.eks. gjennom utflagging av norske arbeidsplasser og naturressurser.

Denne medlemmen vil peke på at den nasjonale selvråderetten er en forutsetning for å kunne gjennomføre en slik politikk. Dette medlem mener derfor at Norge snarest bør melde seg ut av EØS og Schengen. Denne EU-tilknytningen er i ferd med å gjøre vårt land til en vasallstat.

Dette medlem vil gjennom skatte- og avgiftspolitikken gjøre det enklere for folk flest å klare seg selv. Dette gjøres ved å senke skatter og avgifter på nødvendighetsgoder som arbeid, bolig og mat. Avgiftene på det vi vil ha mindre av, som f.eks. overinvestering i nye kontorbygg i Oslo.

Dette medlem vil arbeide for et samfunn i balanse. Kystpartiet ønsker en blandingsøkonomi med en naturlig maktbalanse mellom offentlig og privat virksomhet. Kystpartiet ønsker å sikre veksten i distriktene og minske presset i Oslo. Kystpartiet ønsker å bygge ut et samferdselsnett som dekker hele landet. Det gjelder både på sjøen, på land og med elektronisk kommunikasjon.

Dette medlem vil understreke betydningen av full sysselsetting. Det å kunne klare seg på egen inntekt gjør at den enkelte får en bedre kontroll over sitt eget liv. Det reduserer også behovet for støtte fra det offentlige. Internasjonalt kan man merke rammene. Ressursene og kysten må fortsatt være under nasjonal kontroll. Avgiften på mat bør avvikles. Det vil gi grunnlag for lavere lønnskrav og dermed bedre norsk næringsliv konkurransekraft. En avvikling av matmomsen vil også kunne begrense handelslekkasjer. Kystpartiet foreslår derfor å fjerne matmomsen fra 1. juli 2005. Det gir et prisavslag på mat for forbrukerne på om lag 3,8 mrd. kroner.

Dette medlem konstaterer at norsk økonomi går godt og det er god vekst i økonomien. Tross dette og en svært lav rente som skulle virke ekspansivt, synes ikke dette å virke til særlig nedgang i arbeidsløsheten eller at den samla sysselsetting viser særlig stigning. Hovedproblemet er at den ekspansive pengepolitikken skaper en økonomisk oppgang ved økt privat forbruk og privat gjeldsøkning. Norsk økonomi opplever en konsumfest som ikke i tilstrekkelig grad fører til nyskaping og nye arbeidsplasser. I denne sammenheng må det pekes på at det offentlige, spesielt kommunesektoren, har fått en strammere økonomi som har ført til færre ansettelser. Dette medlem ser det derfor som svært viktig at den kommunale sektoren får tilført mer midler enn det Regjeringen legger opp til slik at sektoren kan løse de oppgaver den er pålagt på en forsvarlig måte.

Dette medlem mener det bør føres en mer aktiv finanspolitikk enn i de senere år. Den finanspolitikken som er ført i de senere år har i stor grad gått ut på å innføre oljepenger i økonomien. De oppgavene som er blitt pålagt pengepolitikken er for store og burde vært understøttet av en mer aktiv finanspolitikk. Dette gjel-

der også i nåværende situasjon. En svakhet ved pengepolitikken er at virkningen av den er generell, mens en med finanspolitikken kan være mer målrettet.

Dette medlem mener at tross den ekspansive pengepolitikken er det rom for en mer ekspansiv finanspolitikk slik at benyttet større midler enn foreslått av Regjeringen til forskjellige formål bl.a. samferdsel og overføringer til kommunene. Arbeidsløsheten er fremdeles høy i landet. Det er en skam at kommuneøkonomien ikke tillater en verdig eldreomsorg og gode skoler. Det er en skam at sykehusene må skjære ned på sine tilbud. Det er en skam at vi ikke er kommet lenger i vår utbygging av kommunikasjonene i vårt langstrakte land.

Dette medlem viser til at det ofte er slik at tiltak og avgifter som er ment å skulle minske presset i økonomien i pressområdene omkring Oslo, også fører til mindre etterspørsel i geografiske områder som ikke har samme press i økonomien som i Oslo-området. Dette medlem mener derfor at det er større grunn til å differensiere de økonomiske tiltakene etter hvor i landet utslagene gjør seg gjeldende.

Dette medlem viser til at det er en betydelig overinvestering i kontorbygg i Oslo. I dag står det ledig flere hundretusen kvadratmeter kontorlokaler i hovedstaden. Samtidig foreligger det planer om gigantiske nye kontorutbyggingsprosjekter, f.eks. i havneområdene og i Groruddalen. En slik utbygging vil på sikt virke sterkt sentraliserende. Presset på Oslo og avfolkningen i distriktene vil øke.

Dette medlem vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreslå en investeringsavgift på nye kontorbygg i Oslo slik at man får dempet den sentraliserende overinvesteringen i slike bygg i landets hovedstad."

Dette medlem mener at skatte- og avgiftslettelsene først og fremst bør komme på nødvendighetsgoder som bolig, mat og arbeid. På denne måten legges forholdene til rette for at den enkelte skal kunne klare seg på egen inntekt. Samtidig styrkes det norske næringslivets konkurransevne overfor utlandet. Dette medlem vil motarbeide den tendensen vi ser internasjonalt til å øke beskatningen av folks bolig. Trygghet i heimen er en forutsetning for et harmonisk familieliv og dermed for å gi barna en god oppvekst. Trygghet i heimen er også nøkkelen til å sikre den enkeltes arbeidsevne og helse. En god boligpolitikk er derfor av stor økonomisk betydning. Kystpartiet vil derfor arbeide for lettelse i beskatningen av egne boliger slik at flest mulig kan bo trygt i egen bolig. Dette medlem har fremmet forslag om lettelse i dokumentavgiften ved kjøp av bolig og vil arbeide for at eiendomsskatten på boliger blir fjernet.

Dette medlem viser til sine merknader og forslag i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

2.2 Skatter og avgifter

2.2.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)*

Regjeringen fremmet i mars i år forslag til omfattende endringer i skattesystemet, jf. St.meld. nr. 29 (2003-2004) Om skattereform. Endringene bygger i hovedsak på anbefalingene til Skaug-utvalget i NOU 2003:9. Stortingets behandling av forslaget til skattereform gir grunnlag for å iverksette reformen etter hovedlinjene som ble skissert i meldingen.

Skatte- og avgiftsopplegget er nærmere omtalt i kapittel 4 i meldingen og i St.prp. nr. 1 (2004-2005) Skatte-, avgifts- og tollvedtak og Ot.prp. nr. 1 (2004-2005) Skatte- og avgiftsopplegget 2005 - lovendringer.

2.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til de respektive merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og i Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at skatte- og avgiftssystemet har tre hovedoppgaver: Skaffe inntekter til det offentlige for å finansiere velferdsgoder, omfordele og utjevne forskjeller i inntekt og formue, og å bidra til en effektiv bruk av samfunnets ressurser.

Disse medlemmer vil understreke at et rettferdig skattesystem skattlegger like inntekter likt, uavhengig av hvordan inntekten er opptjent. Skattereformen medfører en betydelig forbedring på dette området. Videre er det nødvendig med et system som ikke åpner for mange forsøk på omgørelser og tilpasninger, og at de med høye inntekter/formuer bidrar forholdsvis mer til fellesskapet enn de med lave inntekter/formuer.

Disse medlemmer viser til at forbedring av skatte- og avgiftssystemet gjennom skattereformen skissert i St.meld. nr. 29 (2003-2004) er en sentral del av den økonomiske politikken til Samarbeidsregjeringen. De overordnede målsetninger er et bedre og mer rettferdig skattesystem, et redusert skatte- og avgiftsnivå som bidrar til økt verdiskaping og at fordelingspolitiske hensyn ivaretas. Det er viktig at de skattemessige rammebetingelsene er mest mulig stabile og forutsigbare. Derfor er det viktig at skattereformen bygger videre på prinsippene om brede skattegrunnlag og lave skattesatser fra reformen i 1992, og at aksjonærmodellen som først trer i kraft i januar 2006, allerede vedtas høsten 2004.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å kombinere forbedringer i skattesystemet med skattelettelser. I løpet av Samarbeidsregjeringens tre første år har de samlede skatte- og avgiftslettelse vært på 19,5 mrd. kroner.

Disse medlemmer mener at delingsmodellen har store svakheter, og støtter derfor forslaget om å erstatte denne med en skatt på høy eieravkastning, kombinert med en reduksjon av de høyeste marginalskattesatsene på arbeidsinntekt. For å kunne utvikle delingsmodellen, bør forskjellen i marginalskatten på høye arbeidsinntekter og aksjeinntekter reduseres

vesentlig. Aksjonærmodellen skiller seg vesentlig fra et klassisk system med full dobbelbeskatning av utbytte, ved at avkastning tilsvarende risikofri rente skjermes for skatt. Fritaksmodellen, med fritak for skatt på utbytter og gevinster mellom selskaper, gjør at kjedebeskatning unngås, og at kapitalmobiliteten øker. Disse medlemmer er svært tilfreds med at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2005 foreslår å fjerne delingsmodellen, innføre aksjonærmodellen og fritaksmodellen, samt å redusere marginalskatten på høye arbeidsinntekter gjennom lavere toppskatt. Innføring av aksjonærmodellen må sees i sammenheng med nedtrapping, og på sikt avvikling av formuesskatten slik at kapitalbeskatning samlet sett reduseres.

Disse medlemmer vil understreke at en også for personlig næringsdrivende må finne en modell som bygger på prinsippet tilsvarende aksjonærmodellen. Disse medlemmer viser til at Finansdepartementet har nedsatt et utvalg for blant annet å utrede muligheten for uttaksbasert beskatning av personlig næringsdrivende, i tillegg til den ordinære skatleggingen av eiernes overskudd. Utvalget skal avgi innstilling innen 15. desember 2004.

Disse medlemmer viser til at formuesskatten har flere alvorlige svakheter. Den rammer skjevt ved at forskjellige formuesobjekter verdsettes ulikt. Det bidrar bl.a. til at pensjonister betaler nær 40 pst. av formuesskatten, selv om denne gruppen ikke besitter en tilsvarende andel av landet verdier. Formuesskatten virker også negativt ved at den reduserer incentivet til gründervirksomhet og verdiskaping. Disse medlemmer har merket seg med bekymring eksempler på at gründere som driver selskaper i oppstart- eller vekstfasen, blir pålagt en høyere formuesbeskatning enn det de har i inntekt.

Som et skritt på veien mot å fjerne formuesskatten, slutter disse medlemmer seg til Regjeringens forslag om å oppjustere bunnfradragene i formuesskatten samt å innføre en felles verdsettingssats for børsnoterte aksjer og andeler i verdipapirfond på 65 pst. av markedsverdi. Disse medlemmer vil understreke at å gi en 35 pst. verdsettelsesrabatt på børsnoterte aksjer og andeler i verdipapirfond, sikrer likebehandling ved formuesverdisetting av ulike typer børsnoterte aksjer, samt norske og utenlandske aksjer, og er således i tråd med EØS-avtalen.

Disse medlemmer mener at forenkling av skattesystemet er et viktig mål, både av hensyn til skattyter og skattemyndighetene. Forslaget til skattereform er en helhet som muliggjør flere viktige forenklinger. Å fjerne delingsmodellen innebærer i seg selv en forenkling i forhold til dagens system. Fritak for skatt på utbytter og gevinster mellom selskaper medfører videre at RISK-reglene og godtgjørelsessystemet kan avvikles.

Disse medlemmer vil peke på at skattereformen sikrer at våre skatteregler er i samsvar med EØS-forpliktelsene. Den usikkerheten som råder rundt dagens system vil nå bli borte. Dette er helt nødvendig. Ved gradvis å fjerne formuesskatten, innføre utbytteskatt

og redusere skatten på arbeid, bringer vi Norge på linje med de fleste landene i Europa. Disse medlemmer har under debatten om reformer av skattesystemet merket seg andre skattemodeller enn Regjeringens forslag, som sikrer at EØS-avtalens forpliktelser er ivaretatt.

Disse medlemmer vil påpeke at for å sikre grunnlaget for å videreutvikle den norske velferdsmodellen, bør også skattesystemet stimulere til økt og lengre yrkesdeltagelse. Derfor er det sentralt at marginalskattesatsen reduseres på alle arbeidsinntekter. I en balansert reform må også skatten på lavere inntekter reduseres.

Disse medlemmer støtter Regjeringens avgifts- og skatteprofil og vil peke på at dette innebærer et skattesifte fra skatt på inntekt til skatt på forbruk. Økningen i minstefradraget og lettelsene i toppskatten utgjør til sammen 7,7 mrd. kroner og sikrer at alle inntektsgrupper får lavere skatt på arbeid. Samlet sett får 1,1 mill. skatteyttere redusert marginalskatt med Regjeringens forslag. Dette er viktig for å stimulere til arbeid. Disse medlemmer viser til at Regjeringens forslag til skatte- og avgiftsopplegg for 2005 innebærer samlede netto nye skattelettelser i 2005 på 1,65 mrd. kroner bokført og 3,3 mrd. kroner påløpt.

Opprydning og forenkling av skattesystemet er viktig også på personinntekt. Disse medlemmer viser til at det ofte er grupper med høye inntekter som har størst fordel av fradrag og særregler. Disse medlemmer mener at omfanget av særskilte inntektsfradrag bør være begrenset. Et effektivt skattesystem kjennetegnes ved høy grad av sammenfall mellom faktisk inntekt og skattepliktig inntekt. Dette tilsier at alle inntekter, inkludert naturalytelser, bør inngå i skattegrunnlaget, mens utgifter til erverv av inntekten skal trekkes fra. Brede skattegrunnlag gjør det mulig å ha lave skattesatser, og vil dermed redusere kostnadene ved beskatning. Dette tilsier blant annet at det ikke er hensiktsmessig med særfradrag som omfatter en stor del av skattyterne. Skattegrunnlag som gjenspeiler faktiske økonomiske forhold er dessuten viktig for at personer med lik inntekt skal behandles skattemessig likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal gi den tilsktede omfordelingen av inntekt.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag til innstramminger i enkelte særfradrag for å forenkle skattesystemet. Forenklingene omfatter bl.a. innstramming i fradraget for daglig arbeidsreise, fjerning av fradraget for kost og skattefritaket for godtgjørelse til kost for pendlere, fjerning av fradraget for forsørgelse, samt fjerning av skattefritak for fri kost for ansatte på kontinentalsokkelen og av hyretillegg for sjøfolk m.fl.

Disse medlemmer mener at beregnet inntekt av egen bolig er et lite egnet skattegrunnlag. Fordelsskatten oppfattes som vilkårlig og uforståelig for mange. Disse medlemmer støtter forslaget om å fjerne fordelsbeskatningen av egen bolig fra og med januar 2005.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative budsjett og forslag til skatteopplegg for 2005, som innebærer om lag uendret

skatte- og avgiftsnivået i forhold til 2004. Disse medlemmers skatte- og avgiftsopplegg har en mer rettferdig fordelingsprofil enn det forslaget Regjeringen har lagt fram. I stedet for nye skattelettelser, vil disse medlemmer prioritere mer midler til velferd.

Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag til skatteopplegg i budsjettet for 2005 har en usosial profil. Store lettelse i skatten til de med de høyeste inntektene finansieres ved hjelp av en momsøkning som alle må betale, og ved fjerning av fradrag som særlig treffer enkelte grupper, som pendlerne. Disse medlemmer går derfor imot hovedinnholdet i Regjeringens skatteopplegg.

Disse medlemmer går inn for følgende endringer:

- Økt minstefradrag
- Økt bunnfradrag i formuesskatten
- Økt frikortgrense
- Økt toppskatt for dem med de høyeste inntektene
- Innføring av en midlertidig utbytteskatt på 16 pst. i 2005 med bunnfradrag på 10 000 kroner
- Ingen aksjerabatt ved beregning av formuesskatten
- Avvikling av ordningen med skattefradrag for sykebehandling og forsikring betalt av arbeidsgiver
- Fjerning av dagens skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner
- Økning av fagforeningsfradraget til 2 200 kroner.

Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag om:

- Nye store lettelse i toppskatten
- Innstramming i reglene for daglige arbeidsreiser
- Fjerning av kostfradraget for pendlere
- Innføring av skatt på fri kost for sokkelansatte og på hyretillegget
- Innstramming i ordningen med fradrag for store sykdomsutgifter
- Fjerning av fordelsskatten på egen bolig
- Økning av merverdiavgiftssatsen (generell sats og reduserte satser)
- Utvidelse av ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner
- Lavere formuesskatt for de som eier børsnoterte aksjer
- Innstramming i reglene for landbruket.

Disse medlemmer viser til sin skatte- og avgiftspakke som består av følgende elementer:

SKATT PÅ INNTEKT

Øvre grense i minstefradraget på lønnsinntekt økes med 9 900 kroner, til 57 400 kroner, samtidig som satsen øker fra 24 til 31 pst. Dette er et fradrag som kommer alle til gode, men som betyr relativt mest for dem med lave inntekter. Frikortgrensen, som er den nedre grensen for når det skal betales trygdeavgift, økes til 29 600 kroner. Det innebærer at for eksempel studenter kan tjene noe mer enn i dag før det skal trekkes skatt.

Innslagspunktene for toppskatten justeres opp med forventet lønnsvekst til 368 500 kroner i trinn 1. Innslagspunktet for trinn 2 settes ned fra 906 900 kroner til 800 000 kroner.

Skattesatsene på henholdsvis 13,5 og 19,5 pst. beholdes som i dag.

Disse medlemmer mener at det fortsatt skal være skattefradrag for utgifter knyttet til inntekts ervervelse, og går inn for å beholde fradraget for daglig arbeidsreise som i dag. Også kostfradraget for pendlere, skattefritak for fri kost på sokkelen og hyretillegget, som Regjeringen vil fjerne, foreslås videreført.

Disse medlemmer mener det er viktig å ha et velorganisert arbeidsliv med høy organisasjonsgrad, og foreslår å øke fradraget for fagforeningskontingent fra 1 800 til 2 000 kroner.

Disse medlemmer går inn for å avvikle fradraget for gaver til lag og frivillige organisasjoner.

Dagens ordning med fradrag for store sykdomsutgifter beholdes, noe som innebærer fradrag på 9 180 kroner for alle som kan dokumentere sykdomsutgifter over 6 120 kroner. Ordningen for diabetikere beholdes som i dag.

Disse medlemmer foreslår å fjerne ordningen med skattefradrag for utgifter til behandling og helseforsikring betalt av arbeidsgiver. Dette er et fradrag disse medlemmer har vært mot siden det ble innført i 2003.

Disse medlemmer vil beholde de særskilte fradragene for landbruket, som Regjeringen foreslår å fjerne. De foreslåtte endringene er uheldige, fordi de vil kunne medføre at generasjonsskifter blir dyrere, og at næringen tappes for kapital.

SKATT PÅ KAPITALINNTEKT OG NÆRING

Disse medlemmer foreslår å innføre en utbytteskatt på 16 pst., med et bunnfradrag på 10 000 kroner. Disse medlemmer har gitt sin tilslutning til Regjeringens forslag om at aksjonærmodellen innføres i 2006. Denne modellen innebærer at det blir skatt på aksjeutbytte og gevinst. Grunnen til at utbytteskatten ikke innføres allerede i 2005, er at modellen forutsetter etableringen av et aksjonærregister, og dette er administrativt krevende. Det er imidlertid prinsipielt riktig å beskatte utbytte og aksjegevinst, og det foreslås derfor å innføre en midlertidig utbytteskatt allerede i 2005.

Disse medlemmer viser til at departementet foreslår at skjermingsrenten i aksjonærmodellen fastsettes årlig til etterskattverdien av årsgjennomsnittet av statsobligasjoner med fem års løpetid i inntektsåret. Disse medlemmer viser til at en enstemmig komité i innstillingen til Skattemeldingen (Innst. S. nr. 232 (2003-2004)) ba om at Regjeringen særlig vurderte konsekvensene for grunnfondsbevisenes stilling av å innføre aksjonærmodellen, og om nødvendig foreslo tiltak som sikret at grunnfondsbevis fortsatt fremsto som et reelt alternativ som finansieringsform for sparebankene. Disse medlemmer viser videre til at departementet etter en vurdering har kommet til at grunnfondsbevis ikke trenger ekstra skjerming i aksjonærmodellen. Disse medlemmer er ikke enig i

denne vurderingen. I motsetning til aksjer har grunnfondsbevisene ikke kontroll over de styrende organer, og heller ikke eierskap til hele kapitalen. For å kompensere for manglende eierskap til hele selskapsformuen har grunnfondsbevisbankene funnet det nødvendig å gi langt høyere utbytte enn aksjeselskapene. En utbytteskatt vil derfor ha en mer negativ effekt for grunnfondsbevis enn for aksjer. Et annet moment som vil endre grunnfondsbevisenes stilling i forhold til aksjer, er forslaget om at også børsnoterte aksjer skal verdsettes til 65 pst. ved beregning av formuesskatt. Disse medlemmer mener derfor at det er nødvendig å gi grunnfondsbevis enn noe høyere skjermingsrente enn aksjer, for å sikre at grunnfondsbevis fortsatt fremstår som et reelt alternativ som finansieringsform for sparebankene, og at et riktig påslag vil være 2 prosentpoeng.

Disse medlemmer viser i denne forbindelse til eget forslag fremmet i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005).

Disse medlemmer går inn for å fjerne takreglene for ikke-liberale yrker i delingsmodellen. Dette vil gjøre takreglene like for liberale og ikke-liberale yrker.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om å innføre fritaksmetoden i 2005. Fritaksmetoden innebærer at det ikke skal betales skatt verken på utbytte som utbetales mellom selskaper, eller på gevinst som oppstår når et selskap selger aksjer i et annet selskap. På den annen side vil selskaper som selger aksjer med tap ikke få fradrag. Metoden er lang på vei lik dagens ordning med godtgjørelse og RISK for selskaper. I likhet med dagens system er formålet med fritaksmetoden å unngå kjedebeskatning i selskapssektoren, men den sikrer i tillegg at vi ikke får problemer i forhold til EØS-lovgivningen. Disse medlemmer mener at det er viktig av praktiseringen av fritaksmetoden følges nøye opp, og at eventuelle skattehull som oppdages tettes så raskt som mulig.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen ikke har foreslått at 10-års begrensningen i retten til underskuddsfremføring ikke foreslås opphevet, men at den står sikte på å komme med forslag om dette senere.

Disse medlemmer har videre merket seg at heller ikke gjeldende regel om bortfall av underskudd ved opphør av næring foreslås opphevet, men at en også tar sikte på å komme med forslag om dette senere.

Disse medlemmer går inn for at ordningen med Skattfunn utvides til også å omfatte ulønnet arbeidsinnsats. Dette vil bidra til å stimulere til forskning og utvikling i små, nye virksomheter.

SKATT PÅ BOLIG OG ANNEN FORMUE

Disse medlemmer mener at det er riktig å se skatt på formue, boligslett (skatt på beregnet inntekt av å bo i egen bolig) og eiendomsskatt i sammenheng. I forbindelse med behandlingen av Skattemeldingen våren 2004 (St.meld. nr. 29 (2003-2004)) foreslo Arbeiderpartiet at Regjeringen skulle komme tilbake til Stortinget med en slik vurdering, men dette forslaget fikk ikke flertall. I budsjettet for 2005 går Regjeringen

inn for å fjerne boligslett, samtidig som de starter en gradvis avvikling av formuesskatten. Dette er stikk i strid med anbefalingene fra Skaug-utvalget, og bidrar til å øke dagens sterke skattemessige favorisering av fast eiendom og forsterke incentivet til å plassere kapital i eiendom på bekostning av andre, samfunnsøkonomisk mer lønnsomme investeringer. Disse medlemmer mener det er galt å fjerne boligslett uten samtidig å vurdere de andre skattene knyttet til bolig, og går derfor imot dette forslaget i denne omgang.

Disse medlemmer viser til at Finansdepartementet i St.meld. nr. 29 (2003-2004) om Skattereform skriver at eiendomsskattelovens avgrensning er svakt begrunnet, og at avgrensningen av eiendomsskatten i utgangspunktet ikke bør skje etter et skjønsmessig kriterium, slik dagens regelverk delvis legger opp til. Departementet ser derfor at det kan være behov for å vurdere endringer av eiendomsskattelovens virkeområde med sikte på klare og forutsigelige vilkår for utskrivning av eiendomsskatt. Disse medlemmer er enig i at det er ønskelig med klarere vilkår for utskrivning av eiendomsskatt, samtidig som den enkelte kommune skal ha handlefrihet. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen ikke kommer med forslag til endring av eiendomsskatteloven i budsjettet for 2005, og ber om at dette følges opp.

Disse medlemmer mener at alle aksjer og grunnfondsbevis bør verdsettes til 100 pst. ved beregning av formuesskatten. Selv med opphevelse av aksjerabatten, vil verdsettingen av ikke-børsnoterte aksjer være relativt lempelig, siden formuesverdien av disse aksjene bygger på skattemessig verdi av selskapets eiendeler i stedet for markedsverdi. Skattelette til aksjeeiere, slik Regjeringen foreslår, vil i stor grad komme dem med høy inntekt og/eller stor formue til gode. I stedet støtter vi forslaget om å øke bunnfradragene i formuesskatten, som vil bety at flere med relativt liten formue slipper å betale formuesskatt.

AVGIFTER

Disse medlemmer vil beholde dagens merverdiavgiftssatser. Regjeringen foreslår å øke momssatsen med ett prosentpoeng, slik at den generelle satsen blir 25 pst., og satsen på matvarer blir 13 pst. Denne endringen vil bety at alle varer og tjenester blir dyrere. Totalt vil statens inntekter øke med 6 mrd. kroner. Dette er en avgiftsskjerpelse som alle må være med å betale. Den vil ramme dem som har lav inntekt hardest, fordi disse bruker en større del av inntekten sin til forbruk, mens høyinntektsgruppene sparer og investerer mer.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om innføring av merverdiavgift for kino- og filmbransjen, samt at infrastrukturtenester knyttet til bruk av lufthavner og jernbane blir merverdiavgiftspliktig fra 1. januar 2005.

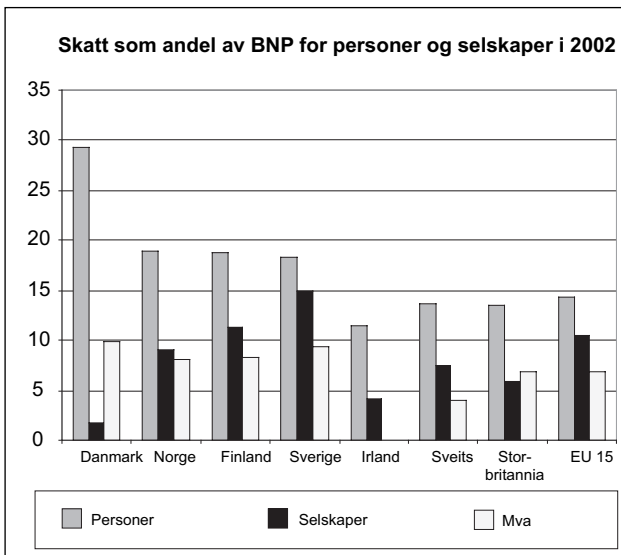
Disse medlemmer innser at det blir stadig mer problematisk å beholde de særnorske alkoholavgiftene, når landene rundt oss senker sine avgifter, og støtter derfor Regjeringens forslag om ikke å prisjustere drikkevareavgiftene.

Regjeringen går inn for å fjerne fritaket fra vektårsavgift for busser, noe som vil bety en avgiftsskjerpelse for bussene. Disse medlemmer ønsker å satse på kollektivtransport, og går derfor imot at fritaket skal fjernes.

Disse medlemmer mener det er fornuftig å bruke miljøavgifter, og støtter Regjeringens forslag om å innføre miljødifferensiert vektårsavgift.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader nedenfor i denne innstillingen samt Innst. O. nr. 10 (2004-2005) og Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005). Disse medlemmer viser videre til sine merknader til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i punkt 3.1.2.2 i denne innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det ikke bare er mulig, men høyst nødvendig å senke skatte- og avgiftstrykket. Skatter og avgifter medfører samfunnsøkonomisk ineffektivitet, fordi økt verdiskaping fra ekstra arbeids- og kapitalinnsats ikke reflekteres i tilsvarende økt kjøpekraft for husholdningene og bedriftene. Dermed reduseres tilbudet av arbeidskraft og kapital relativt til en situasjon med lavere skatter og avgifter. Denne såkalte skattekielen er svært høy i Norge på grunn av det høye skatte- og avgiftsnivået. Empiriske studier av det norske arbeidsmarkedet har vist at det er svært mye å hente på økt arbeidstilbud ved en reduksjon av skatten på arbeidsinntekt. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets langsiktige mål er et skattesystem med langt lavere, flatere og likere beskatning av arbeids- og kapitalinntekt.

Ovenstående figur viser skatt som andel av BNP for personer og selskaper i 2002 for noen land i Europa. Figuren viser at Norge ligger høyt, sammen med de øvrige skandinaviske landene. Dette er en god illustrasjon på nødvendigheten av å redusere det samlede skatte- og avgiftstrykket for å bedre konkurransevnen.

Avgiftssystemet har i prinsippet akkurat samme uheldige samfunnsøkonomiske virkning som den progressive og høye beskatningen av arbeidsinntekt.

Avgiftene gjør varer og tjenester dyrere enn nødvendig. Økt produksjon fra ekstra arbeids- og kapitalinnsats reflekteres dermed ikke i tilsvarende kjøpekraft for husholdningene og bedriftene, og reduserer følgelig incentivene til økt innsats.

Avgiftene bidrar i tillegg til en rekke utilsiktede og uheldige konsekvenser både økonomisk og sosialt. Disse medlemmer mener som et grunnprinsipp at ved avgiftsbelegging av produksjon og salg av varer og tjenester må det legges til grunn en generell og lik merverdiavgift. En tilnærming til et slikt avgiftssystem vil komme gjennom systematiske avgiftsreduksjoner på varer og tjenester som i dag tillegges store særavgifter utover allmenn merverdiavgift.

Det er nødvendig å skille klart mellom skatte- og avgiftssatser og avgiftsinntekter. Selv om en reduksjon i de høye skatte- og avgiftssatsene medfører et fall i skatte- og avgiftsinntektene på kort sikt, er den langsiktige effekten på norsk økonomi motsatt. Dette skyldes at lavere skatte- og avgiftssatser har en dynamisk virkning på økonomien. Når produksjon og inntekt stimuleres, utvides skatte- og avgiftsgrunnlaget. Dermed vil etter hvert statens skatte- og avgiftsinntekter øke selv om satsene er lavere.

Disse medlemmer mener at skattelettelse bør merkes for folk flest. Lettelser bør særlig komme de med lav inntekt til gode. De fleste vil helst jobbe for sin egen inntekt og leve av denne. Dette gir verdighet og mening. Da må ikke skattesystemet skape tapere. Skattesystemet skal ikke bidra til at friske, arbeidsføre mennesker stenges ute fra arbeidsmarkedet.

Lavere skatter reduserer ikke velferden. Grunnlaget for velferd må skapes gjennom et bærekraftig og inkluderende næringsliv og arbeidsmarked. Lavere kostnad for arbeidskraft gjennom lavere skatter øker konkurransedyktigheten og skaper flere arbeidsplasser. Som følge av dette vil skattegrunnlaget øke, samtidig som en slik skattepolitikk skaper et mer meningsfylt og inkluderende samfunn.

Det gjeldende skatteregimet ble vedtatt i forbindelse med skattereformen i 1992. Reformen medførte en betydelig reduksjon i marginalbeskatningen av lønsmottagere, men fortsatt har skattesystemet den effekt at særlig de med lavere og midlere inntekter betaler forholdsmessig mye mer i skatt i forhold til andre lønsmottakergrupper. Dette utleder ikke at skatetrykket bør økes for de med høyere inntekter. Flere har stilt spørsmålstegn ved de store forskjellene mellom lønns- og kapitalbeskatning i Norge. Disse medlemmer mener at en tilnærming mellom disse kan skje gjennom å innføre et flatere skattesystem. Men disse medlemmer vil også understreke at kapitalbeskatningen ikke er én skattetype. Sannheten er at kapitalbeskatningen er svært sammensatt. Disse medlemmer vil advare mot å tro at det er mulig å stoppe kapitalens flyt over landegrensene, og vil understreke at skjerpelser uten tvil vil gjøre det mindre attraktivt å investere i Norge. Det er også viktig å påpeke at de som kun skatter basert på kapitalinntekter, ikke betaler trygdeavgift til staten, og dermed heller ikke opparbeider seg pensjonspoeng.

Disse medlemmer mener i utgangspunktet at beskatning til staten utover pensjons- og helsepremier i større grad bør skje gjennom beskatning av forbruk. En avgift kan være en betaling for en tjeneste, men også en fiskal avgift som for eksempel merverdiavgiften, hvis eneste formål og hensikt er å bringe penger inn i statskassen. Disse medlemmer er tilhenger av merverdiavgift som virkemiddel for å gi inntekter til statskassen. Særskilte avgifter på ulike produkter på bakgrunn av skadelige ringvirkninger eller lignende, benyttes i stadig større grad som politisk virkemiddel for å styre etterspørselen. Eksempler er alkoholavgifter, tobakksavgifter, dieselavgifter osv. Dette er avgifter som øker prisen på produktene, som medfører reduksjon i omsetning og forbruk - altså etterspørselsstyring. Disse medlemmer vil foreslå å redusere en rekke avgifter, både fordi de ikke oppfyller de krav Fremskrittspartiet mener må stilles til avgifter som økonomisk virkemiddel, men også fordi det generelle avgiftsnivået er for høyt.

Beskatning av bedrifter er en viktig inntektskilde for staten, men nivået er for høyt. Disse medlemmer vil redusere skattetrykket for bedrifter, fordi et fritt, selvstendig og verdiskapende næringsliv er avhengig av dette for å kunne hevde seg i et konkurranseutsatt marked. Næringslivet og enkeltmennesker er utsatt for utallige typer skatter og avgifter, og det er summen av disse som i stor grad bestemmer om bedriftene er konkurransedyktige.

Hvis Norge over tid opprettholder et skatte- og avgiftsnivå som er høyere og med en annen innretning enn konkurrentland, vil veksten i Norge sakke ytterligere akterut i forhold til konkurrentlandene.

I dag er skattepolitikken i hovedsak et fordelingspolitisk virkemiddel. Norge har også et system som favoriserer det passive eierskap på bekostning av det aktive, samtidig som de vekstkraftige teknologibedriftene kommer klart dårligst ut.

Verdiskapningsgapet mellom inntekter og samfunnsmessige behov vil øke. Den største utfordringen kommer imidlertid som følge av globaliseringen av økonomien og det faktum at kapital og kompetanse beveger seg fritt over landegrensene. Mange IKT-bedrifter og andre kunnskapsintensive bedrifter selges ut av landet så snart de lykkes, og svært ofte følger gründerne med. En viktig årsak til dette er at denne næringen har langt dårligere rammevilkår i Norge enn i konkurrentland. Internasjonalt konkurransedyktige skattevilkår er en forutsetning for at Norge skal bygge en kunnskapsindustri. Skattesystemet for norske eiere og investorer er i flere sammenhenger generelt dårligere enn i en rekke andre land. Norske investorer som deltar i ny næringsvirksomhet med betydelige investeringsbehov kommer særlig dårlig ut. Skattlegging av formue i Norge øker også risikoen for utenlandske oppkjøp av norsk industri, fordi formuesbeskatningen som regel gjør det billigere å eie norske bedrifter fra utlandet enn fra Norge.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader og forslag i Innst. O. nr. 10 (2004-2005) og Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at hovedbegrunnelsen for skatter er å skaffe staten inntektene som er nødvendige for å finansiere det ønskede nivået på offentlige tjenester og overføringer til private. Skattesystemet må derfor sikre det offentlige stabile inntekter på en måte som virker rettferdig, har legitimitet i samfunnet, og som ikke unødig forstyrrer effektiviteten i økonomien. Et godt skattesystem bør innrettes slik at det stimulerer til både rettferdighet, miljøvern og verdiskaping.

Disse medlemmer ønsker et samfunn med sosial rettferdighet. Rapporten "Forskjells-Norge 2004" dokumenterer at sjøl om Norge i internasjonal sammenheng har relativt små forskjeller, finnes det store forskjeller her også. Under den sittende Regjering er det dessuten ført en politikk som øker disse forskjellene.

Skattesystemet er et velegnet virkemiddel for fordeling hvis det innrettes på en god måte. Ved progressive skatter øker andelen skatt med økende inntekt. Med et slikt skattesystem vil de med høye inntekter bidra relativt mer til fellesskapet enn de med lavere inntekter.

Disse medlemmer bygger sin politikk på et økologisk helhetssyn og arbeider for at verdiskapningen skal bli mer bærekraftig, og for at forbruk og produksjon ikke må overskride naturens tålegrenser. Et godt, grønt skattesystem stimulerer til utvikling av mer bærekraftige produksjonsmetoder og bedre bruk av ressursene. De viktigste eksemplene på skatter som på denne måten motvirker negativ adferd, er miljøavgifter og helsemessig begrunnede avgifter. Disse medlemmers skattepolitikk må ses i sammenheng med øvrige næringsutviklingstiltak.

Det er viktig at skattene har legitimitet. At befolkningen stort sett oppfatter at skattene brukes fornuftig og at byrden ved å betale dem fordeles på en rimelig måte, er avgjørende både for omfanget av svart økonomi og for skattesystemets politiske bærekraft i et demokrati.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer et skatteopplegg med følgende hovedelementer:

- Sterkere bruk av skattesystemet som fordelingspolitisk virkemiddel. I forhold til dagens skatteopplegg gir disse medlemmers skatteopplegg skattelettelse for alle med inntekt opp til 380 000 kroner, økning stigende fra null til ca. 1 000 kroner for inntekter på opp til 590 000 kroner, og kraftig skatteøkning for dem med inntekt over dette. I forhold til Regjeringens forslag er skattelettelsene i bunn omtrent de samme, men økningen blir noe sterkere for inntektsnivå fra 381 000 kroner og oppover. I disse tallene er det ikke tatt hensyn til at disse medlemmer går imot forslaget om å øke merverdiavgiften.
- Disse medlemmer går inn for en grønn skatteveksling der økte skatter på forurensende virksomhet finansierer redusert skatt på arbeid. Totalt øker disse medlemmer miljøavgiftene med 2,3 mrd. kroner. Pengene brukes til å redusere arbeidsgiveravgiften og redusere avstandsulempene i distriktene.

- Totalt øker disse medlemmer skattene neste år med 4,8 mrd. kroner i forhold til Regjeringens forslag, med en budsjettvirkning på 3,7 mrd. kroner. Fra dette må man trekke reduserte egenandeler på 1,2 mrd. kroner som er redusert skatt på sykdom, og prisjustering av barnetrygden på 320 mill. kroner. Nettoøkning av skattene i forhold til Regje-

ringens forslag er dermed 3,3 mrd. kroner, med en budsjettvirkning på 2,2 mrd. kroner. Det betyr omtrent uforandret skattenivå i forhold til skattenivået høsten 2004.

- Skattenivået for næringslivet utenom rederne er redusert i forhold til Regjeringens forslag.

Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg, reell virkning og budsjettvirkning i forhold til Regjeringen i 2005. Mill. kroner.

	Reell effekt	Budsjettvirkning
Minstefradrag, sats fra 27 til 29 %, øvre grense fra 56 000 til 61 200	-2455	-1965
Fradrag i arbeidsinntekt økes fra 31 800 til 38 000	-300	-240
Frikortgrense økes fra 30 000 til 35 000	-60	-50
Redusert arbeidsgiveravgift	-2000	-1600
Toppskatt, innslagspunkt 381 000 trinn 1, fra 943 400 til 587 780 for trinn 2.		
Viderefører 2004-satser.	4900	3920
Alminnelig skatt, personer og næringsliv, fra 28 til 28,5 %	4330	2800
Skatt på aksjeutbytte, 17 %	3400	2750
Formuesskatt, bunnfradrag økes fra 151 000 til 300 000	-1010	-805
Fjerne smutthull i skatt på kapital- og arbeidsinntekt	1620	1298
Boligskatt, mot fjerning av skatt på egen bolig	1890	1510
Økte avskrivningssatser, maskiner og utstyr fra 20 til 25 %	-1350	-270
Oppheve særordninger for rederier	1260	1010
Miljøavgifter, CO ₂ -avgift, el-avgift og emballasjeavgift	2317	1942
Årsavgift for bil, geografisk differensiering	-675	-675
Dokumentavgift, fritak under 30 år	-900	-720
Mot momsøkningen	-6060	-5189
Mot diverse skatteendringer fra Regjeringen	-75	0
Nulling av egenandelsøkninger	-1200	-1200
Prisjustering av barnetrygden fra 11 640 til 11 900	-320	-320
Sum	3312	2196

RETTFERDIG FORDELING AV SKATTEBYRDEN

Der Regjeringen prioriterer skattelettelse for de høytlønte, setter disse medlemmer av penger til skattelettelse for de med lave og midlere inntekter, mens personer med høy arbeidsinntekt og kapitalinntekter må betale mer skatt. Dette framgår tydelig av tabellen ovenfor som viser hvordan skattelettelse og skatteøkninger fordeler seg. I tabellen nedenfor er det en oversikt over hva dette betyr for den enkelte skattyter.

Fordelingsprofil (effekt av endringer i toppskatt, alminnelig skatt og bunnfradrag), lønnstaker

Inntekt	Endring ift. Regj	Endring ift. dagens system
50 000	-1 676	-1 312
100 000	-1 426	-1 062
150 000	-410	-2 090
200 000	-513	-2 613
250 000	-512	-2 360
284 000	-342	-2 190
300 000	-262	-2 110
350 000	-12	-1 860

Fordelingsprofil (effekt av endringer i toppskatt, alminnelig skatt og bunnfradrag), lønnstaker

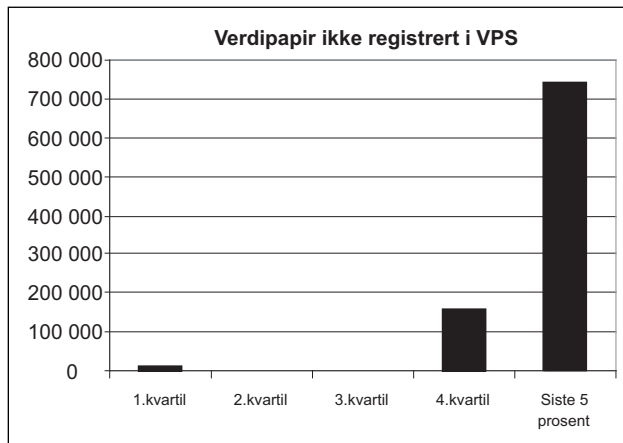
Inntekt	Endring ift. Regj	Endring ift. dagens system
381 000	143	-3 393
400 000	713	-3 298
450 000	2 213	-3 048
500 000	3 713	-2 798
600 000	7 446	-1 564
750 000	20 946	8 186
1 000 000	43 446	21 028
2 000 000	133 446	26 028

I denne oversikten er bare endringer i skatt på lønnsinntekt inkludert.

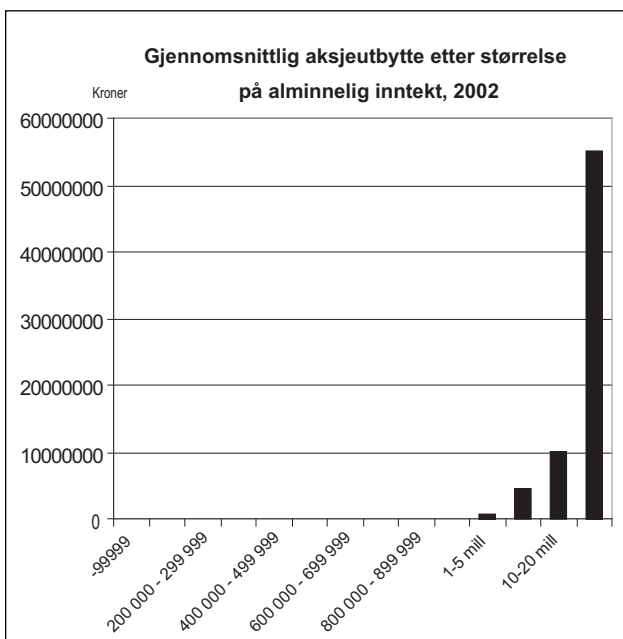
En person med inntekt på 200 000 kroner vil få omtrent 500 kroner mindre i skatt med disse medlemmer enn med Regjeringens forslag, mens en person med inntekt på 500 000 kroner vil få omtrent 3 700 kroner mer i skatt med disse medlemmer. Men i tillegg går disse medlemmer imot økningen i merverdiavgiften. I gjennomsnitt betyr dette en skattelettelse på ca. 1 700 kroner pr. person over 17 år. Folk flest

får derfor skattelettelse med disse medlemmer, mens de med høye inntekter må betale mer skatt.

I tillegg gir tetting av smutthull og innføring av skatt på aksjeutbytte betydelig skatteskjerpelse for Norges rike. Hvordan dette slår ut i praksis går tydelig fram av to figurer som viser fordelingen av hhv. aksjeutbytte og formue i form av uregistrerte aksjer.

Figuren viser med all ønskelig tydelighet at aksjer i uregistrerte selskaper eies av Norges aller rikeste. I dag verdsettes disse i skattesammenheng til 65 pst. av den regnskapsmessige verdien, som ofte er lavere enn markedsverdien. Dette er en sentral brikke i skatteplanleggingen som medfører at virkelig rike mennesker betaler svært lite skatt i Norge. Disse medlemmer foreslår å gjøre dette smutthullet smalere ved at skatteverdien skal være lik ligningsverdien.

Aksjeutbytte er særdeles skjevt fordelt i befolkningen. I 2002 ble det delt ut 42,5 mrd. kroner i utbytte. Av dette gikk 40,8 mrd. kroner (96 pst.) til de 10 pst. rikeste. Dette året var det 233 nordmenn som hadde over 20 mill. kroner i bruttoinntekt. Disse 233 mottok i gjennomsnitt et aksjeutbytte 52 mill. kroner. Deres samlede aksjeutbytte utgjør nesten 30 pst. av alt aksje-

utbytte i 2002. Opphevelse av utbytteskatten sparte denne gruppa alene for 1,3 mrd. kroner.

Disse medlemmer foreslår i årets budsjett å gjeninnføre skatt på aksjeutbytte med sats 17 pst.

Til sammen gir disse medlemmers skatteopplegg en kraftig omfordeling fra dem som har mest i det norske samfunnet, til dem som har minst.

GRØNNE SKATTER

Grønne skatter setter en pris på miljødeleggelse. For eksempel vil en CO₂-avgift være en kostnad for alle som bidrar til klimaproblemene. Dette vil stimulere til å velge løsninger som gir mindre klimagassutslipp, og redusere miljøproblemene. Grønn skattekomisjon anbefalte å ta i bruk slike skatter i større grad, og bruke inntektene til å redusere skatten på arbeid. Dette gir en dobbelt gevinst: I tillegg til mindre forurensing, blir det billigere å ansette folk - dermed er dette et bidrag til redusert arbeidsledighet.

Konkret går disse medlemmer inn for følgende grønne endringer i skatteopplegget:

- El-avgiften økes med 1 øre pr. kWh. Dette skal stimulere til mer strømsparing, og gjøre nye fornybare energikilder mer attraktive. Disse medlemmer går også inn for å utvikle et pliktig grønt sertifikatmarked for fornybar energi.
- Alle satser i CO₂-avgiften økes med 20 øre. Dette vil øke mulighetene for at Norge overholder sine Kyoto-forpliktelser. Det innføres CO₂-avgift for luftfarten, supplyflåten og sjøtransport innenlands.
- Emballasjeavgiftene økes for å stimulere til mer gjenbruk av emballasje, samt stimulere produksjon med kortere reiseavstand. Grunnavgiften foreslås økt med 20 øre pr. enhet, mens miljøavgiften på glassemballasje økes med 1 kroner pr. enhet.
- Gjeninnføre kunstgjødselavgiften.
- Fjerne kjøreveisavgiften på jernbane.
- Gå inn for skatteendringer som fremmer økt utviningsgrad i eksisterende brønner på norsk sokkel.
- Inntektene benyttes til å redusere arbeidsgiveravgiften med 1,5 mrd. kroner, mens distriktene kompenseres for avstandsulemper med fjernet årsavgift for personbiler (arbeidsgiveravgiftssone 3-5) eller redusert årsavgift til 1 700 kroner (sone 2). I sone 3-5 settes årsavgiften til 2 700 kroner. Totalt er dette en provenynøytral skatteveksling på 2,3 mrd. kroner.

Disse medlemmers grønne skatteopplegg må ses i sammenheng med rekken av positive tiltak som skal stimulere til mer bærekraftig verdiskaping.

SKATT FOR NÆRINGSLIVET

Disse medlemmer reduserer det totale skattenivået for næringslivet, dersom man ser bort fra opphevelsen av særreglene for rederiene. Disse medlemmer bruker skattesystemet til å stimulere norske bedrifter til framtidsetta omstillinger. Økte miljøavgifter gjør det dyrere å bruke gammel, foruren-

sende teknologi, mens kortere avskrivningstid gjør investeringer i ny teknologi rimeligere. Dermed legges det til rette for fortsatt høy produktivitetsutvikling, som på en bærekraftig måte vil skape grunnlag for fortsatt

velstandsutvikling framover. Disse medlemmer øker skatten på overskudd med 0,5 prosentpoeng, til sammen 1 440 mill. kroner. Detaljene framgår av tabellen nedenfor.

SVs skatteopplegg for næringslivet	Sats	Påløpt	Bokført
Økte avskrivningsatser for maskiner og utstyr	Fra 20 til 25%	-1350	-270
Oppheve særordninger for rederiene		1260	1010
Alminnelig skatt (utslag for næringslivet ekskl petroleumsselskaper)	28,5%	650	0
Alminnelig skatt, petroleumsselskaper	28,5%	790	390
Oppheve skattefradrag for behandlingsutg og forsikring		10	8
Arbeidgiveravgift		-2000	-1600
Årsavgift, geografisk diff, fra 1. juli (næringslivets andel)	Sone 1: 2700 Sone 2: 1700 Sone 3-5: 0	-225	-225
El-avgift (næringslivets andel)	+1 øre	313	235
Øke CO2-avgiften, alle satser, nettoeffekt (næringslivets andel)	+20 øre	942	812
CO2-avgift luftfarten, supplyflåten og sjøtransport innenlands	Full sats	200	180
Grunnavgift på engangsemballasje	+20 øre pr. enhet	110	100
Miljøavgift på glassemballasje	1 kr pr. enhet	36	32
Mot: Innstramming av samvirkebeskatningen		-30	0
Mot: Innstramminger i landbruksbeskatningen		-30	-30
Beskatning av næringslivet øker med		676	642
Særordninger for rederne		1260	1010
Beskatning av næringslivet utenom rederne øker med		-584	-368

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at skattar og avgifter skal finansiere offentlege velferdsgode og -tenester, utjamne skilnader i inntekt og formue og dessutan korrigere ulike former for marknadssvikt i økonomien.

Denne medlemen viser til at Senterpartiet støttar dei viktigaste framlegga i skissa til skattereform som Bondevik II-regjeringa fremja i St.meld. nr. 29 (2003-2004). Det er fornuftig at marginalsattesatsane på arbeid og kapital vert jamna ut, på same tid som skatte- og avgiftssystemet framleis skal vere basert på eit breitt skattegrunnlag. Breie skattegrunnlag mogleggjer isolert sett lågare sattesatsar, noko denne medlemen er gunstig ut frå målet om mest moglege effektive skattar. Denne medlemen meiner også at skatte- og avgiftssystemet lyt vere mest moglege stabilt over tid, enkelt og lettfatteleg for skatteytarane og i tillegg basert på brei politisk tilslutning. På same tid vil denne medlemen hevde at skatte- og avgiftssystemet bør kunne utformast på eit vis som aukar sjansane for å innfri distriktspolitiske mål, og bør også utgjere ein del av ein aktiv, målretta og desentralisert næringspolitikk. Denne medlemen viser her til eigne merknader i Innst. S. nr. 232 (2003-2004).

Denne medlemen viser til at skatt på eigedom internasjonalt vinn fram som skattetype, medan formueskatt er i ferd med å verte mindre vanleg. Generelt sett gjer skattekonkurranse og høg kapitalmobilitet det rasjonelt å flytte skattebørene over mot relativt sett mindre flyttbare eller immobile skattegrunnlag. Denne medlemen meiner målet om breie skattegrunnlag ikkje tilseier ei fjerning av all formueskatt. Senterpartiet går difor inn for ei avgrensing av formueskatten, og meiner

den svenske modellen - fritak for formueskatt på næringskapital - også bør innførast i Noreg. På usikkert grunnlag er provenyeffekten av denne endringa estimert til 2,5 mrd. kroner. Denne medlemen meiner samstundes at eigedomsskatten framleis bør vere ein lokal, frivillig skatt. Det er like fullt avgjerande at innføring eller endring av lokal eigedomsskatt er legitim og ynskt av eit fleirtal av veljarane. Denne medlemen meiner dette kan sikrast dersom vedtak om innføring av lokal eigedomsskatt eller endring av sattesats vert gjort etter at veljarane har teke stilling til dette i ei lokal folkerøysting. Denne medlemen viser til Sveits, der denne forma for folkestyre institusjonalisert: Nye offentlege prosjekt i alle 26 kantonar som krev (lokal) skatteauke anten må eller kan (gjeve eit visst tal underskrifter) leggast ut til folkerøysting. Denne mekanismen trer i kraft dersom kostnaden på det aktuelle prosjektet anten overstig ein gjeven sum, eller inneber ein relativ auke av utgiftssida i budsjettet over eit visst nivå. I fem av kantonane - Obwalden, Nidwalden, Glarus, Appenzell ER og Appenzell IR - er det jamvel nok med éi underskrift for å løyse ut folkerøysting om skatteauke. Kjernen i det sveitsiske systemet er sterk veljarkontroll: Folkerøystingsinstituttet sikrar at (lokale) val av sattesatsar i stor grad speglar innbyggjarane sine preferansar. Dermed aukar også sannsynet for at skattane vert oppfatta som bokstavig talt populære av dei som minske sitt private forbruk til fordel for auka offentlege utgifter.

Denne medlemen viser elles til sine merknader og framlegg i Innst. O. nr. 10 (2004-2005) og Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005).

Denne medlemmen mener at fordelsskattlegging av bustad generelt sett kan forsvares all den tid gjeldsrenter kan førast som frådrag i inntekt. Senterpartiet meiner likevel at vanlege bustader av ordinær standard lyt skjermast for denne forma for skatt, og viser til Innst. S. nr. 143 (1996-97) og Innst. O. nr. 115 (2000-2001).

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sine merknader i kapittel 10.6 til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og til Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

2.3 Kommuneopplegget 2005

2.3.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)*

Kommunesektoren er produsent av mange viktige velferdstjenester. Gjennom moderniseringsprogrammet bidrar Regjeringen til kommunenes arbeid med å modernisere og effektivisere sin virksomhet. Dette arbeidet går langs to hovedlinjer. For det første er det et mål å styrke kommunene ved å øke det handlingsrommet de arbeider innenfor. For det andre vil Regjeringen støtte opp om lokalt utviklingsarbeid i kommunene som bidrar til at kommunene blir mer effektive og bedre tjenesteprodusenter. For å sikre kommuner og fylkeskommuner størst mulig grad av frihet til å tilpasse tjenesteytingen til brukernes behov, mener Regjeringen at rammefinansiering skal være hovedmodellen for finansiering av kommunesektoren.

Den reelle veksten i kommunenes samlede inntekter fra 2003 til 2004 anslås nå til om lag 7 1/4 mrd. kroner, tilsvarende i underkant av 3 3/4 pst. Dette er om lag som anslått i Revidert nasjonalbudsjett 2004. Veksten i kommunenes inntekter i 2004 er den sterkeste siden 1997.

Regjeringens forslag til kommuneopplegg for 2005 innebærer en reell vekst i kommunenes samlede inntekter på nærmere 2 3/4 mrd. kroner i forhold til det nivået på kommunesektorens inntekter i 2004 som ble lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2004. Dette innebærer en sterkere inntektsvekst enn det som ble signalisert i Kommuneproposisjonen 2005. Den reelle veksten i kommunesektorens frie inntekter er anslått til 1 mrd. kroner, tilsvarende knapt 3/4 pst. Regnet i forhold til anslag på regnskap for 2004 innebærer forslaget en reell økning i de samlede inntektene på vel 1 1/2 pst., tilsvarende knapt 3 1/2 mrd. kroner og en økning i de frie inntektene på om lag 2 mrd. kroner. Den høyere veksten må ses i sammenheng med den anslåtte reduksjonen i skatteinntektene for kommunene i 2004.

Kommuneøkonomien er nærmere omtalt i avsnitt 3.3 i meldingen.

2.3.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, tar dette til orientering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at Regjeringen vil

vurdere uttrekket knyttet til finansieringen av moms-kompensasjonen i to runder. Først mellom staten og kommunesektoren etter siste momsregnskap i februar 2005, hvor det skal sikres at kommunene samlet sett ikke taper. Deretter en andre runde der det rettes opp i feil i forhold til anslagene for hver enkelt kommune, slik at ordningen ikke skal gi utilsiktede omfordelinger.

Flertallet viser også til Budsjett-innst. S. nr. 5 (2003-2004) der et bredt flertall understreker at ordningen ikke må gi utilsiktede omfordelinger i kommunesektoren.

Flertallet viser til at Regjeringen foreslår å tilbakeføre en del av selskapskatten fra 2005. Ved å legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping kan kommunene da øke inntektene sine. Samtidig med at en del av selskapskatten blir tilbakeført, blir systemet for utjevning av forskjeller i skatteinntekter mellom kommunene lagt om. Flertallet vil understreke at omleggingen bygger på en avvegning mellom behovet for å styrke incentivene for næringsutvikling og behovet for inntektsutjevning for å sikre grunnlaget for et likeverdig tjenestetilbud.

Flertallet viser til at de vedtatte budsjetter for 2004 og 2005 har gitt kommunene en samlet vekst i de frie inntektene på 9 mrd. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke kommunenes viktige rolle i velferdsproduksjonen i landet. Det tilsier at kommunene må ha tilstrekkelig økonomisk handlerom og lokal handlefrihet til å utforme tjenester etter innbyggernes behov.

Disse medlemmer viser til at kommunene har hatt en god realvekst i de frie inntektene de siste årene. Disse medlemmer ser likevel at en del kommuner fortsatt har en stram økonomi. Denne situasjonen har utviklet seg over år og har flere årsaker. I tillegg til økte inntekter må derfor bedringer i den økonomiske situasjonen skje gjennom større lokal handlefrihet, forenkling av lover og tilsyn, interkommunalt samarbeid, effektivisering mv.

Disse medlemmer vil også understreke at en generell økonomisk vekst og en lav rente er til fordel for kommunenes økonomi.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i 2004 innførte momskompensasjon for kjøp av tjenester. Formålet med denne ordningen er at momsen ikke skal påvirke kommunenes valg av tjenesteleverandører. Disse medlemmer vil understreke at det er viktig for ordningen at uttrekk skjer på en tilfredsstillende måte og gir de tilsiktede virkninger om ordningen ikke skal komme i miskreditt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at kommuner og fylkeskommuner har ansvaret for viktige tjenester for innbyggerne innenfor barnehager, skole, helse og omsorg. Dette krever at kommuner og fylkeskommuner får økonomiske rammer som gjør dem i stand til å tilby de tjenestene som befolkningen har behov for.

Disse medlemmer vil peke på at den økonomiske situasjonen for kommunene har forverret seg de siste årene. I de tre siste årene har kommunesektorens skatteinntekter blitt lavere enn det som ble lagt til grunn da statsbudsjettet ble vedtatt. I 2004 blir svikten i skatteinntektene om lag 2,2 mrd. kroner, mens svikten i 2003 var på hele 3,5 mrd. kroner. 121 kommuner og fylkeskommuner er nå satt under statlig tilsyn.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å øke kommunesektorens frie inntekter med 1 mrd. kroner i forhold til anslag på regnskap for 2004 i kommuneproposisjonen. I tillegg får kommunesektoren 190 mill. kroner i økte kostnader til sykelønn som følge av forslaget om endringer i sykelønnsordningen, og denne økningen kompenseres det ikke for. Regjeringen har selv beregnet at utgiftene i kommunesektoren øker med 1,4 mrd. kroner som følge av endringene i befolkningen. Disse medlemmer vil peke på at Regjeringens forslag til veksten i de frie inntektene ikke engang er nok til å dekke disse utgiftene, og det vil bety økte innsparinger og kutt i tjenestene til kommuner og fylkeskommuner.

Disse medlemmer vil øke kommunesektorens frie inntekter med 3,5 mrd. kroner. Økningen i de frie inntektene vil dels komme fra økt rammetilskudd og dels fra de økte skatteinntektene kommunesektoren får som følger av disse medlemmers skatteopplegg.

Disse medlemmer mener økningen i de frie inntektene på 3,5 mrd. kroner vil gi kommuner og fylkeskommuner mulighet til å styrke kvaliteten i tjenestene og satse mer på barnehager, skole, skolefritidsordning og eldreomsorg.

Disse medlemmer vil peke på at beregninger fra Statistisk Sentralbyrå viser at en økning i kommunesektorens frie inntekter på 3,5 mrd. kroner trolig vil øke sysselsettingen i kommuner og fylkeskommuner med mellom 7 000 og 8 000 personer. To tredjedeler av disse antas å komme fra ledighetskøen, men økningen gir også kommunene mulighet for å tilby flere ansatte heltidsstillinger.

I tillegg til økningen i de frie inntektene, vil disse medlemmer foreslå å øke de øremerkede tilskuddene med nærmere 600 mill. kroner. Dette er øremerkede tilskudd til blant annet 5 000 ekstra barnehageplasser, norskopplæring for asylsøkere, utlånsordningen for skolebøker i den videregående skolen, landslinjer, regional utvikling og kollektivtransport. I tillegg vil disse medlemmer øke lånerammen til opprustning av skolebygg med 2 mrd. kroner.

Disse medlemmers forslag innebærer at skatteinntektene utgjør 50 pst. av kommunesektorens samlede inntekter.

Disse medlemmer mener det må gjøres et langsiktig arbeid for å rette opp kommunesektorens finansielle situasjon. Under behandlingen av Kommuneproposisjonen for 2005 gikk Arbeiderpartiets medlemmer i kommunalkomiteen inn for at det må lages en plan for å oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i 2004 innførte momskompensasjon for kjøp av tjenester i kommunesektoren, noe disse medlemmer var imot. Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 5 (2003-2004) der et bredt flertall understreker at ordningen ikke må gi utilsiktede omfordelinger i kommunesektoren. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at det lages en oversikt over hver enkelt kommune og fylkeskommune i budsjettet for 2006, og at det fremmes forslag om oppretting av eventuelle utilsiktede omfordelinger.

Disse medlemmer viser til at inntekts- og formuesskatten for etterskuddspliktige skattytere ble omgjort til en statlig skatt i 1999, og Arbeiderpartiet støttet denne omleggingen. Disse medlemmer vil peke på at Regjeringens forslag om å tilbakeføre deler av selskapsskatten til kommunene vil føre til at inntektsforskjellen mellom kommunene øker. Regjeringen foreslår derfor at selskapsskatten skal inngå i et system med skatteutjevning, men mener at dagens utjevning i inntektssystemet er for sterk. Regjeringen foreslår derfor en ny utjevningsordning for selskapsskatten, såkalt symmetrisk inntektsutjevning. Disse medlemmer mener at dette vil komplisere inntektssystemet unødvendig mye. En endring i inntektsutjevningen bør ses i sammenheng med hele finansieringssystemet for kommunesektoren, og bør inngå i inntektssystemutvalgets arbeid. Disse medlemmer vil gå imot å tilbakeføre deler av selskapsskatten til kommunene, og viser for øvrig til behandlingen av St.meld. nr. 5 (2004-2005) Tilbakeføring av selskapsskatt til kommunene og omlegging av inntektsutjevningen.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag til fordelingen av skatteinntektene mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Når disse medlemmer går imot å tilbakeføre selskapsskatten til kommunene, må derfor skatteøret for kommunene økes med 1 prosentpoeng fra 13,2 pst. til 14,2 pst.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet er blitt enige om å bevilge 2,2 mrd. kroner i nysalderingen 2004 for å kompensere for skattesvikten i kommunesektoren i 2004. Disse medlemmer vil støtte dette forslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader under rammeområde 6 og 19 i denne innstilling, samt Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2004-2005) fra kommunalkomiteen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at Regjeringens kommuneøkonomi, med kortsiktig innsparing, privatisering og nedskjæringer, gir økte forskjeller og fortsatt offentlig fattigdom.

Kommunene må nå legge ned eller kutte i viktige velferdstilbud. Disse medlemmer viser til at dårlig kvalitet eller mangel på offentlige velferdstjenester vil øke befolkningens misnøye, og de med god råd vil søke mot private løsninger. Erfaring viser at imidlertid at privatisering av offentlige tjenester ikke fører til en mer

fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse og konkurranse, framfor samarbeid om helhetlige, gode løsninger for befolkningen.

Disse medlemmer vil påpeke at kommunesektoren er landets største arbeidsgiver. For første gang etter krigen falt sysselsettingen i kommunesektoren i fjor på tross av at oppgavene øker og det blir flere gamle over 80 og flere skolebarn. En hovedutfordring framover blir å rekruttere og beholde nok kvalifisert ansatte i helse, velferd, omsorg og utdanning. Utdanningskapasiteten må være på plass, helseskadelige belastninger i arbeidet må fjernes, kvalitet i tjenestene styrkes, og arbeidstidsordningen må legges til rette for rettigheter til heltid og likestilling mellom turnus og skift.

Disse medlemmer mener at dersom en skal oppfylle IA-avtalen, må offentlig sektor sette klare måltall for rekruttering av yrkeshemmede og innvandrere, og finansiering av en slik satsing må synliggjøres i rammene for sektorene.

Disse medlemmer viser til at elevtallet i grunnskolen siden 1977 har økt med 30 705 på barnetrinnet og 26 822 på ungdomstrinnet, henholdsvis 7,6 pst. og 17,3 pst. Fra skoleåret 2002/2003 og 2003/2004 var det en økning på 7 280 elever i grunnskolen. Antall lærere sank i samme periode med 1 641 årsverk, mens antall ufaglærte assistenter økte noe. Dette viser en markant økning i elever og nedgang i antall lærere. Antall elever pr. årsverk øker, mens antall undervisningstimer går ned. Disse medlemmer påpeker at det er svært høy gjennomsnittsalder blant lærere, og at flere nyutdannede lærere går arbeidsløse. Dette kan hindre nødvendig nyrekruttering til yrket. Andel elever i aldersgruppen 16-19 år øker sterkt. Inntektssystemet fanger ikke opp dette, verken når det gjelder investeringer eller drift. Dette er oppgaver som ikke kan utsettes.

Disse medlemmer viser til skattesvikt i på 3,4 mrd. kroner i 2003, og at det ligger an til en svikt på 2,2 mrd. kroner i 2004. Stor arbeidsledighet og svikt i skatteinntektene gjør kommunene har fått sine inntekter sterkt redusert i forhold til forutsetningene da de kommunale budsjettene ble lagt.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen sier at de frie inntektene fra 2003 til 2004 økte med 4 1/4 mrd. kroner. Det meste av denne økningen relaterer seg til at skatten sviktet med 3,4 mrd. kroner i 2003. Det betyr at 3,4 mrd. kroner av den såkalte veksten i realiteten er skattesvikt. Det er kun 1,6 mrd. kroner i økning er igjen. Dette skal gå til å dekke pris og lønnsvekst, økning i befolkning og endring i befolkningssammensetningen (demografi). I realiteten blir det en inntektsnedgang.

Disse medlemmer vil påpeke at med stor skattevekst i 2003 hadde det ikke blitt vekst å vise til i det hele tatt, men kommunene hadde hatt langt større totalinntekter.

Ut fra en totalvurdering mener disse medlemmer at skattesvikten må kompenseres i nysalderingen av årets statsbudsjett.

Regjeringen erkjenner at kommunale oppgaver har vært underfinansiert i mange år, men fraskriver seg ansvar for å rette opp underskuddet. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har heller ikke i år kompensert for faktisk befolkningsvekst, flere tilskudd er ikke prisjustert, utgiftene til ny sykelønnsordningen belastes kommunen, svikt i skatteinntekten kompenseres ikke og nye satsinger mangler finansiering.

Disse medlemmer vil gå inn for en forpliktende plan for å redusere kommunesektorens underskudd.

Disse medlemmer foreslår derfor at kommunenes frie inntekter økes med drøyt 5 mrd. kroner. I tillegg kommer 1,6 mrd. kroner i øremerkede midler.

Disse medlemmer viser til at det foreslås nå store endringer både selskapskatten til kommunene og mer symmetrisk inntektsutjamning. Dette kommer samtidig med skattesvikt og svært dårlig kommuneøkonomi. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti har vært imot endringer i selskapskatten, men har ønsket mer symmetrisk inntektsutjamning. Under behandlingen av dette i kommuneproposisjonen i vår gikk disse medlemmer imot endringene og henviste disse temaene til det utvalget som er nedsatt for å se på helheten i inntektssystemet. Disse medlemmer mener omlegginger i selskapskatten og inntektsutjamninga må utstå til helheten blir vurdert i forbindelse med behandlingen av Borgeutvalgets innstilling. For Sosialistisk Venstreparti vil rettferdig fordeling, demokratihensyn, fullfinansiering av pålagte oppgaver og økning i rammen være viktige prinsipper for endringer. Flere kommuner og fylkeskommuner skulle etter objektive kriterier hatt høyere overføringer enn de har fått. Dette har sammenheng med at ulike tilskudd finansieres gjennom trekk i innbyggertilskuddet. Derfor bør utvalget også vurdere en finansiering av tilskudd utenfor inntektsfordelingen.

Disse medlemmer har gått imot økningen i skatteandel til 50 pst. Dette har gjort kommunene svært sårbare for skattesvikt, og bidratt til at større forskjeller mellom skattesterke og skattesvake kommuner. En større del lagt på ramma gir bedre forutsigbarhet og styring.

Disse medlemmer gikk imot endringen i ordningen med momskompensasjon. Ordningen belønner kommuner som fremmer privatisering og kompensasjonsordningen fungerer ikke, verken i volum eller fordeling.

Disse medlemmer viser til egne forslag om eiendomsskatt og forsøk med friere kommunalt skattøre i Innst. S. nr. 255 (2003-2004) om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2005 (kommuneproposisjonen).

Komiteens medlem fra Senterpartiet konstaterer at Regjeringen, gjennom en uholdbar stram kommuneøkonomi, konsekvent har valgt å nedprioritere den offentlige velferden. Det har gjennom denne Stortingsperioden foregått en kraftig politisk dreining fra fellesskapsløsninger til fordel for hele befolkningen, over mot skattelettelse og økt privat forbruk blant de med de høyeste lønningene.

Dette medlem konstaterer at situasjonen i kommune-Norge er dramatisk forverret de senere år. En gjennomgående underfinansiering av kommunesektoren, kombinert med dramatisk skattesvikt over flere år, gjør at mange kommuner ikke lengre er i stand til å sikre et godt nok velferdstilbud til sine innbyggere.

Dette medlem viser til at underskuddet før lånetransaksjoner i kommunesektoren er økt fra 5,5 mrd. kroner i år 2000, til 13,1 mrd. kroner i 2003. I inneværende stortingsperiode har netto driftsresultat for kommunesektoren ligget gjennomgående langt under (mellom 0,5 og 0,9 pst.) anbefalt nivå (3 pst.), en tydelig indikasjon på manglende økonomisk balanse. Kommunenes Sentralforbund anslår underbalansen i kommunesektoren til å være om lag 5,3 mrd. kroner.

Dette medlem viser til at Regjeringens makroøkonomiske beregninger for skatteinntekter og gevinst av renedgang har vært helt urealistisk. For tredje år på rad svikter kommunesektorens skatteinntekter i milliardklassen. I 2003 opplevde kommunesektoren en skattesvikt på 3,4 mrd. kroner, og i inneværende år ser skattesvikten ut til å bli om lag 2,5 mrd. kroner. Kombinert med beskjedne vekst i rammeoverføringene har dette skapt en situasjon hvor spriket mellom oppgaver som skal løses og midler som stilles til disposisjon er blitt større og større.

Dette medlem viser videre til at Senterpartiet tidligere også har fremmet forslag om ekstraordinær kompensasjon for sviktende skatteinntekter, begrunnet med omfanget av skattesvikt og kommunesektorens generelt vanskelige situasjon. Dette medlem varsler med dette at Senterpartiet vil fremme forslag om å kompensere kommunesektoren for sviktende skatteinntekter i inneværende år ved behandling av saldert budsjett. Dette vil være i størrelsesorden 2,5 mrd. kroner.

Dette medlem viser til at 118 kommuner og fire fylkeskommuner er for tiden under statlig administrasjon (ROBEK-listen). KOSTRA-tall viser at mer enn 100 kommuner kuttet i bemanningen i 2003. Dette er dramatisk da vi vet at det er økende behov for kommunale tjenester, ikke minst på grunn av flere unge i skolepliktig alder og flere eldre. De siste tre år har driftskostnadene pr. elev blitt redusert med mellom 12 og 15 pst. En slik utvikling bidrar ikke til å nå målsettingene om en bedre og mer individtilpasset skole.

Dette medlem vil advare mot en situasjon der de administrative ressursene i kommunene blir så lave at det reduserer kvaliteten i de øvrige tjenestetilbudet. Det er videre dramatisk at kommunene må nedprioritere viktige oppgaver som næringsutvikling og kulturarbeid. En slik utvikling rammer velferden til folk flest. Tilbud bygges ned og det blir færre hender i omsorgsyrkene og færre lærere på skolene. Utviklingen rammer ikke bare innbyggerne som opplever reduserte tjenester. Dette rammer i høyeste grad kommunalt ansatte og arbeidsledige. Stram kommuneøkonomi bidrar til færre nyansettelser og dermed til å opprettholde et høgt ledighetsnivå. Videre ser vi at antall deltidsansatte i kommunal sektor øker betraktelig. Mange ønsker å jobbe mer, men får ikke mulighet.

Dette medlem viser til nye tall fra Kommunenes Sentralforbund som antyder en kraftig økning i kommunesektorens pensjonskostnader i 2005.

Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjettopplegg for 2005 der det legges til grunn at vi skal ta oss råd i dette landet til en verdig omsorg og en god og gratis skole der folk bor. Senterpartiet godtar ikke at skattelettelser til høgtlønnede er viktigere enn det å hindre nedlegging av skoler og tilbud til eldre og pleietrengende. Senterpartiet ser behovet og ønsker flere lærere og nattevakter, ikke nye kutt. For Senterpartiet er gode lokale velferdstilbud et verdivalg, et spørsmål om hva slags samfunn vi skal ha - og hvor raskt vi skal komme dit.

Dette medlem viser til at Senterpartiet legger opp til følgende grep i kommuneøkonomien:

- Kompensere kommunesektorens sviktende skatteinntekter med om lag 2,5 mrd. kroner
- Øke kommunesektorens frie inntekter med 3,5 mrd. kroner utover Regjeringens opplegg i 2005
- Øke øremerkede ordninger med 750 mill. kroner utover Regjeringens opplegg.
- Gå imot de foreslåtte endringene i selskapsskatten
- Arbeide for en flerårig forpliktende økonomisk opptrappingsplan. Kommunesektoren skal være i balanse i løpet av kommende stortingsperiode.

Medlemmen i komiteen frå Kystpartiet syner til den store rolla som kommunesektoren spelar i kvardagslivet til det einskilte menneske. Skule, kultur, eldreomsorg, barnehage, vasstilsørsel og kloakk er viktige oppgåver for kommunane. Det er difor viktig at kommunane er i stand til å løysa dei oppgåvene dei hev på ein god måte slik at einskiltmenneske ikkje verte skadelidne.

Denne medlemmen peikar på at oppgåvene til kommunesektoren er mangslungne med oppgåver som er lovpålagte og oppgåver som kommunane står meir fritt i å gjennomføra. Det er ein tendens til at kommunesektoren vert pålagd fleire og fleire oppgåver av regjering og storting utan at det fylgjer med nok midlar til å gjennomføra desse oppgåvene. Desse kan vera lovpålagde eller at det vert gjort vedtak om satsing på ymse områder slik at vert lagt press på kommunesektoren til å setja ressursar inn på sentralt definerte felt.

Denne medlemmen vil peike på at ein politikk der kommunesektoren stadig skal ta på seg fleire oppgåver og at standarden skal auke på dei ymse områda må føra til at sektoren må få tilført nok midlar til å utføra oppgåvene. Dette hev ikkje vore tilfelle. Denne medlemmen må diverre konstatere at Regjeringa legg opp til ein politikk som gjer at kommunane ikkje får økonomiske ressursar til å setja ut i livet den politikken som Stortinget hev vedteke på ein fullnøyande måte. Resultatet vert at det ein får inntrykk av dårleg oppgåveløysing i sektoren av di det vert eit stort sprik mellom det som vert lova og det som vert utført - av di det ikkje finnst midlar til å setja politikken ut i livet. Det er lett å skjønna at kommunane kan misse tillit når dei langt frå kan leva opp til dei intensjonane som vert stila til dei

frå Stortinget si side med dei midlane som vert stilt til disposisjon. Denne medlemen vil ikkje vera med på ein politikk som set kommunesektoren i dårleg ljøs på grunn av at sektoren får tilført for små midlar i høve til dei oppgåvene sektoren hev. Denne medlemen peikar på at det er Stortinget som avgjer gjennom vedtak om skattesatsar og overføringar kor store inntekter kommunesektoren skal disponera. Dei inntektene som kjem inn på annan måte er små sett i høve til totale inntekter. Denne medlemen konstaterar at framlegget til statsbudsjettet for 2005 ikkje gjev den auken til kommunesektoren som er turvande for at kommunane skal kunne løysa oppgåvene sine på ein fullnøgjdande måte. Regjeringa fylgjer heller ikkje opp det klare vedtaket i Stortinget om at barnehagereforma skal finansierast fullt ut med statlege midlar. Denne medlemen vil difor styrkja kommunesektorens frie inntekter med 12 mrd. kroner utover framlegget til Regjeringa slik at kommunesektoren får betre høve til å oppnå dei måla som samfunnet ventar. Denne medlemen meiner det er eit problem for kommunane at eige skattegrunnlag er for lite. Derfor vil Kystpartiet gjera framlegg om at inntekter av verksemdskattlegginga ikkje skal gå inn i statskassa, men verta kommunal og stadbunden til produksjonskommunen. Denne medlemen konstaterar at Regjeringa gjer framlegg om ei kraftig omfordeling av overføringane til kommunesektoren mellom distrikt og sentrale strøk. Denne medlemen vil gå mot dette - som vil vera med på å utarma utkantkommunane. Utkantkommunane må sikrast ein økonomi slik at dei kan gje ibuarane like gode tenester som andre kommunar i landet. I sitt alternative statsbudsjett for komande år vil difor Kystpartiet mellom anna gjera framlegg om å auka kommunane sine inntekter samstundes som ein gjennom fordelingssytemet tek vare på kommunar med svakt skattegrunnlag. Det vert mellom anna gjort framlegg om å auka dei frie inkomone til kommunane med 6 mrd. kroner meir enn det som ligg i framlegget frå Regjeringa, jf. St. prp. nr. 1 (2004-2005).

2.4 Pengepolitikken

2.4.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)*

Pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronas nasjonale og internasjonale verdi. Av forskriften følger det at pengepolitikken skal bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting og til stabile forventningar om valutakursutviklingen. Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal i samsvar med dette rettes inn mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2 1/2 pst. I St.meld. nr. 29 (2000-2001) understrekes det at Norges Banks rentesetting skal være framoverskuende og ta tilbørlig hensyn til usikkerheten knyttet til makroøkonomiske anslag og vurderinger. Den skal ta hensyn til at det kan ta tid før politikken dringar får effekt, og en bør se bort fra forstyrrelser av midlertidig karakter som ikke vurderes å påvirke den underliggende pris- og kostnadsveksten.

Pengepolitikken langsigte oppgave er å gi økonomien et nominelt ankerfeste. Over tid er lav og stabil inflasjon en viktig forutsetning for vekst og velstand. Forskriften etablerer et fleksibelt inflasjonsmål for pengepolitikken. På kort og mellomlang sikt må pengepolitikken avveie hensynet til lav og stabil inflasjon opp mot hensynet til stabilitet i produksjon og sysselsetting.

Norske renter er nå, i likhet med internasjonale renter, på et historisk lavt nivå. Norges Bank har redusert styringsrenten med i alt 5,25 prosentpoeng siden desember 2002, til 1,75 pst. Rentedifferansen i forhold til utlandet er redusert, og dette har bidratt vesentlig til svekkelsen av kronekursen siden desember 2002.

Tolv månedersveksten i underliggende inflasjon (KPI-JAE) har så langt i år vært svært lav. Den lave prisveksten må ses i lys av styrkingen av norske kroner gjennom 2001 og 2002 og økende import fra lavkostland, herunder Kina. Videre har bl.a. økt konkurranse innenlands medvirket til å trekke prisveksten ned.

Anslagene i denne meldingen tegner et bilde av norsk økonomi med god vekst i 2004 og 2005. Svekkelsen av kronekursen siden årsskiftet 2002/2003 bidrar isolert sett til å styrke utsiktene for den konkurranseutsatte delen av næringslivet. En svakere krone og sterkere økonomisk vekst ventes gradvis å føre til at prisstigningen tiltar. Det vises til avsnitt 3.4 for nærmere omtale av pengepolitikken.

2.4.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar dette til orientering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at ved behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001) sluttet et flertall på Stortinget seg til retningslinjer for den økonomiske politikken som innebærer at budsjettpolitikken skal gi en jevn og opprettholdbar innfasing av petroleumsinntektene i økonomien, om lag i takt med forventet realavkastning av Petroleumsfondet. I denne meldingen ble det også trukket opp nye retningslinjer for pengepolitikken, som flertallet på Stortinget stilte seg bak.

Flertallet viser til forskrift om pengepolitikken, fastsatt ved kronprinsregentens resolusjon 29. mars 2001, der det i retningslinjene heter at "pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronas nasjonale og internasjonale verdi, herunder også bidra til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Pengepolitikken skal samtidig understøtte finanspolitikken ved å bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting".

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at budsjettpolitikken og pengepolitikken må virke sammen for å bidra til en stabil utvikling i produksjon og etterspørsel. Disse medlemmer viser videre til at erfaringer under tidligere pengepolitikregimer har vist at det er vanskelig å finstyre valutakursen. Siden desember 2002 har industriens effektive kronekurs

svekket seg med om lag 11 pst. Dette har langt på vei reversert at kronkursen styrket seg gjennom andre halvdel av 2000 og frem til utgangen av 2002, bl.a. på grunn av det høyere rentenivået som fulgte av den høye lønnskostnadsveksten i denne perioden. Disse medlemmer viser til at Norges Bank siden budsjettet for 2003 ble vedtatt i desember 2002 har redusert renten med til sammen 5,25 pst. Foliorenten er dermed nede i 1,75 pst., noe som er et historisk lavt nivå. Viktige faktorer som har redet grunn for det handlingsrom som Norges Bank har benyttet seg av, inkluderer ansvarlige budsjetttrammer som gir rom for lettelse i pengepolitikken, mer moderate lønnsoppgjør og den svake veksten i internasjonal økonomi. Disse medlemmer viser til at norske renter nå er lavere enn hos våre handelspartnere. Dette har bidratt vesentlig til svekkelsen av kronkursen siden desember 2002, og derved styrket konkurransevnen til norsk konkurranseutsatt og eksportorientert næringsliv.

Disse medlemmer mener at de gjeldende retningslinjene for pengepolitikk er vel tilpasset til varierende konjunktursykluser, og gir grunnlag for et godt samspill mellom finans- og pengepolitikken. I tillegg må partene i arbeidslivet sørge for at lønnsveksten ikke kommer ut av kurs.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil videre vise til at Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal rettes inn mot lav og stabil inflasjon, men at forskriften samtidig fastlegger at pengepolitikken skal bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting. Dersom konflikt oppstår, må Norges Bank i skjønnsutøvelsen i pengepolitikken foreta en avveining mellom disse to hensynene. I de skjønnsmessige avveiningene må det legges betydelig vekt på hensynet til stabil utvikling i produksjon og sysselsetting, herunder hensynet til å unngå unødig ustabilitet i kronkursen og dermed i rammevilkårene for konkurranseutsatt sektor.

Disse medlemmer har merket seg at Norges Bank nå åpner for en noe lenger tidshorison for å nå inflasjonsmålet. Disse medlemmer mener at dette gir økt fleksibilitet i pengepolitikken og er en fornuftig justering.

Disse medlemmer viser for øvrig til omtalen og sine merknader om den økonomiske politikken under avsnitt 2.1.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det i en markedsøkonomi alltid vil være endringer i de relative priser. Dette er helt nødvendig for å kanalisere ressursene inn i de bransjer hvor de til enhver tid kaster mest av seg. Slike endringer i relative priser må ikke forveksles med inflasjon, det vil si en generell økning i prisenivået. Fremskrittspartiets politikk vil selvfølgelig føre til andre relative priser enn i Regjeringens opplegg, men det er ingen grunn til å hevde at Fremskrittspartiets politikk derfor vil medføre en uønsket økning i det generelle prisenivået.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet var det første partiet som i Stortinget foreslo innføring av inflasjonsmål for pengepolitikken. Etter at de andre partiene lenge strittet imot, ble inflasjonsmål innført våren 2001.

Disse medlemmer vil gå et skritt videre og har flere ganger foreslått å lovfeste inflasjonsmålet. I dag er inflasjonsmålet kun gitt som en forskrift fra regjeringen til Norges Bank. Dette er ikke et trygt nok institusjonelt fundament for inflasjonsmålet. De internasjonale finansmarkedene vet at regjeringen over natten kan endre inflasjonsmålet. Dermed bakes det innen viss usikkerhetspremie i det norske rentenivået. Ved å lovfeste inflasjonsmålet, blir det vanskeligere å endre inflasjonsmålet, eller å gå tilbake til et kursmål. Dermed vil det internasjonale finansmarkedet få større tiltro til inflasjonsmålet.

I forbindelse med lovfesting av inflasjonsmålet vil disse medlemmer sørge for at den såkalte instruksjonsretten til regjeringen overfor Norges Bank tas bort. Disse medlemmer vil vise til at rutine for oppnevning av hovedstyremedlemmer til Norges Bank er endret. Dette er bra, selv om disse medlemmer mener dette burde hatt en noe annen innretning.

Disse medlemmer har lenge også ment at Norges Banks ledelse og hovedstyre bør ansvarliggjøres med hensyn til at inflasjonsmålet etterleveres. Det er derfor gledelig at Fremskrittspartiet har fått gjennomslag for at Stortinget jevnlig skal informeres av sentralbanksjefen om inflasjonsutsiktene og virkemiddelbruken. Gjennomføringen av pengepolitikken bør skje i åpenhet. Alt dette, sammen med lovfesting av inflasjonsmålet, vil ha en positiv effekt på troverdigheten i pengepolitikken.

Med innføring av inflasjonsmålet har kronen blitt flytende, det vil si at de bilaterale valutakurser fastsettes fritt i valutamarkedet uten at Norges Bank har noen målsettinger om hvor kronkursen skal være, og normalt sett uten intervensjoner fra Norges Bank. Det blir dermed håpløst å gjøre kronkursen til en målvariabel i den økonomiske politikken. Man kan ikke på en og samme tid ha både inflasjonsmål og valutakursstyring.

I det lange løp vil kronkursen endres i tråd med differansen mellom norsk og internasjonal inflasjonsrate. På kort sikt kan kronkursen endre seg av mange ulike faktorer. Det er kjent at oljeprisen, via dens påvirkning på oljeformuen, kan ha en effekt på kronkursen. Med denne effekten virker uavhengig av finanspolitikken.

I det lange løp kan ikke rentenivået settes opp som en politisk målvariabel. Det norske kapitalmarkedet er integrert i det internasjonale kapitalmarkedet, og det vil over tid ikke kunne være noen merkbar forskjell på norsk og internasjonal realrente. I det korte løp kan de være avvik på grunn av imperfeksjoner i kapitalmarkedet og på grunn av virkemiddelbruken til Norges Bank.

Disse medlemmer vil hevde at Fremskrittspartiets politikk ikke vil føre til en økning i det norske rentenivået. Med hensyn til realrenten, dvs. nominell rente fratrukket forventet inflasjon, er det ikke noen grunn til å hevde at en omlegging av finanspolitikken vil medføre et press på realrenten. Økte realinvesteringer i det

private næringsliv utover økningen i privat sparing, vil kunne bli finansiert ved et redusert eksportoverskudd, det vil si ved en viss reduksjon i kapitalutgangen fra Norge. Det er kun ved store imperfeksjoner i kapitalens mobilitet over landegrensene at en økning i realinvesteringene, utover økningen i sparingen vil kunne medføre en viss økning i realrenten. Det er liten grunn til å tro at eventuelle imperfeksjoner er av en betydelig størrelse.

Det er ikke noe entydig sammenheng mellom finanspolitikk og forventet inflasjon. Det er i utgangspunktet kun når eventuelle underskudd på statsbudsjettet finansieres med låneopptak i sentralbanken, at finanspolitikk kan forårsake inflasjon. Dette er ingen aktuell problemstilling i Norge. Inflasjon kommer hovedsakelig av at Norges Bank via banksystemet tilfører økonomien for mye penger i forhold til hva husholdninger og bedrifter vil holde av penger. Det er ikke noen grunn til å tro at Norges Bank skulle ha større problemer med å styre tilførselen av penger til økonomien selv om finanspolitikken legges om i den retning Fremskrittspartiet ønsker. Ergo er det heller ikke noen grunn til å anta at en omlegging av offentlige realinvesteringer skulle medføre en økning i forventet inflasjon og dermed økt nominell rente.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er glade for den omleggingen som har skjedd i norsk pengepolitikk. Fra å ha et enøyd fokus på inflasjon som ga store skadevirkninger på norsk økonomi gjennom høyrentepolitikken i 2001-2002, er Norges Bank nå like mye opptatt av utviklingen i sysselsettingen og resten av norsk økonomi. Resultatet har blitt et rekordlavt rentenivå for å rette opp skadevirkningene av den høye renta Norge hadde fram til 2002. Disse medlemmer understreker at denne omleggingen har vært gledelig og nødvendig, og er i tråd med det disse medlemmer har understreket siden innføringen av mandatet. Mandatet vektlegger valutakurs, produksjon og sysselsetting i tillegg til inflasjon. En klok pengepolitikk må balansere disse fire forholdene, og ikke ha et ensidig fokus på inflasjon.

Kronekursen er helt sentral for lønnsomheten i konkurranseutsatt næringsliv. Høy rente gjennom 2001 og 2002 var en sentral del av forklaringen på styrkelsen av kronekursen. Dette skapte store problemer for konkurranseutsatt næringsliv, og var en av de viktigste bidragsyterne til den økte arbeidsledigheten gjennom 2002 og 2003.

Krona er nå nær bunnrekord mot euro. Men disse medlemmer registrerer at med på lasset har vi fått en kraftig stimulans til økt lånefinansiert privat forbruk. Lav rente betyr romsligere økonomi for alle med lån, og det gjør nye lån billigere. Forskjellen på 7 pst. og 2 pst. rente betyr tusener av kroner for folk med relativt ferske boliglån.

Rentenivået er i løpet av kort tid brukt kraftig først for å stramme inn, og deretter for å få opp aktiviteten i norsk økonomi. Det er ikke likegyldig hvordan man regulerer aktiviteten i økonomien. Ulike tiltak har ulik

effekt. Pengepolitikken (renteendringer) virker primært på to måter:

1. Gjennom å gjøre norsk krone mindre verdt i forhold til resten av verden.
2. Gjennom å gjøre det billigere for nordmenn å låne penger.

Disse medlemmer påpeker at finanspolitikken i større grad kan tilpasses ulike behov i ulike sektorer av økonomien. Redusert rente gir kostnadsbesparelser i økonomien som kan finansiere tiltak overfor de sektorer og deler av landet som sliter hardest. Norge trenger en økonomisk politikk der det er større grad av balanse mellom de ulike virkemidlene vi rår over. Med en mer aktiv finanspolitikk trenger vi ikke benytte like ekstreme virkemidler i pengepolitikken, slik at vi i sum kommer bedre ut.

Dette handler om flere ting enn bekjempelse av arbeidsledighet. Finanspolitikken abdisering i forhold til konjunkturstabilisering betyr at det i stor grad er konkurranseutsatt sektor som blir stabilisator i økonomien. Disse medlemmer understreker at dette neppe er fornuftig politikk verken på kort eller lang sikt. Det betyr kraftig nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv i dårlige tider, mens det først og fremst er det private forbruket som lar seg stimulere på kort sikt. Resultatet vil bli en uønsket nedbygging av eksportbedrifter, samtidig som det ikke finnes rom i økonomien til en utvikling av offentlige velferdstjenester.

Ut fra dette perspektivet handler kampen mot arbeidsledighet like mye om læringspolitikk. Hva skal vi leve av i Norge i framtida? Disse medlemmer vil peke på at en del av svaret på dette er å legge til rette for fornuftig verdiskapning på områder der vi er eller kan bli best - kunnskapsbasert produksjon der avanserte prosesser gir høy verdiskapning pr. arbeidstime, sjølsagt innenfor en bærekraftig ramme.

Tiltakene som trekkes fram i dette dokumentet oppfyller til sammen disse kravene. Effektive og offensive tiltak mot ledighet, hindrer sløsing med ressurser på kort sikt, samtidig som de legger til rette for lønnsom verdiskapning på sikt. Økt fokus på finanspolitikken gjør ekstreme renteutslag mindre nødvendig.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet meiner den norske pengepolitikken no i større grad enn i 2001-2002 vektlegg andre omsyn enn berre inflasjon. Pengepolitikken tek større omsyn til både sysselsetjing og andre forhold i norsk økonomi, t.d. finansiell stabilitet. Senterpartiet har tidlegare peika på at pengepolitikken må vere pragmatisk og balansere forskjellige økonomiske mål.

Denne medlemmen viser til at renta no er sett ned til eit historisk lågt nivå. Dette gjer også at handlingsrommet for pengepolitikken i dag svært avgrensa: Det er verken klokt eller sannsynleg at pengepolitikken skal verte endå meir ekspansiv grunna sjansane for finansiell ustabilitet. Det er difor naturleg at Noregs Bank i større grad enn før styrer etter eit fleksibelt

inflasjonsmål, og opnar for å bruke lenger tid på å innfri det talfesta inflasjonsmålet på 2,5 pst.

Denne medlemen vil vise til Statistisk sentralbyrå, som i Økonomiske analyser 1/2004 peikar på at grunnleggjande mekanismar i heile pris- og kostnadsutviklinga i Noreg kan vere i ferd med å verte omfattande og langvarig endra. Aukande import frå lågkostland, tiltakande konkurranse i mange sektorar innanlands og sannsynlegvis lågare inflasjonsforventningar i økonomien, kan gjere at kraftigare lut enn før må til for å auke inflasjonen monaleg. Denne medlemen meiner slike mogelege, strukturelle endringar aktualiserer ei samla evaluering av det noverande pengepolitiske regimet generelt og nivået på det talfesta inflasjonsmålet spesielt.

Denne medlemen viser til at pengepolitikken i dag har fått eit relativt stort ansvar for å stabilisere økonomien og avlaste finanspolitikken. Den ekspansive pengepolitikken dei siste to åra har likevel ikkje fungert heilt tilfredsstillande i så måte. Den låge renta har ført til ein markert auke i privat konsum og gjeldsbelastning, og indirekte til sterkt importvekst. Difor har ikkje situasjonen på arbeidsmarknaden betra seg monaleg, og arbeidsløysa er framleis for høg. Til alt overmål har investeringane falle i takt med rentenedsetjingane. Denne medlemen meiner at ein i den økonomiske politikken bør gje finanspolitikken eit relativt større ansvar for økonomisk stabilisering. Ein målretta og aktiv finanspolitikken vil kunne gje betre sysselsettingseffektar, og jamvel avlaste pengepolitikens ansvar for å innfri inflasjonsmålet.

Medlemen i komiteen frå Kystpartiet ser med glede på at pengepolitikken som vert ført av Norges Bank nå meire er oppteke av sysselsetting og andre tilhøve i norsk økonomi, t.d. finansiell stabilitet som av å halde inflasjonen på om lag 2,5 pst. to år fram i tida. Resultatet har vorte eit rekordlåg rentenivå for å rette på skadeverknadene av den høge renta landet hadde fram til 2002. I Norges Bank sitt mandat vert valutakurs, produksjon og sysselsetting i tillegg til inflasjonsraten lagt vekt på. Ein klok pengepolitikk må balansere desse fire elementa og ikkje ha einseitig fokus på inflasjonen.

Denne medlemen er derfor tilfreds med den endringa som har skjedd i gjennomføringa av pengepolitikken ved at andre element enn inflasjonen skal styre pengepolitikken.

Denne medlemen syner til at den pengepolitikken som vart ført i 2002 og fyrste delen av 2003 førte til at den konkurranseutsette delen av næringslivet mista marknader og at arbeidsløysa auka. Ein stor del av auken i arbeidsløysa skuldast gal pengepolitikk. Høg rente og spesielt ein stor renteskilnad mellom Noreg og utlandet, spesielt EURO-området, gjorde at kursen på den norske krona vart høg, med tilsvarende vanskelegare konkurransevilkår for konkurranseutsette verksemdar.

Denne medlemen meiner at røynsleane frå dei siste åra med å overlata den kortsiktige stabilisering av økonomien i stor grad til pengepolitikken ikkje har

falle godt ut. Rettnok har inflasjonen vore under kontroll, men det manglar mykje på at pengepolitikken har gjeve realøkonomisk stabilitet. Det kan spørjast om det har vore stilt for store krav til pengepolitikken sett i høve til dei verkemidla Norges Bank har.

Denne medlemen vil peike på at pengepolitikken i dag har fått eit stort ansvar for å stabilisere økonomien og avlaste finanspolitikken. Det er grenser for kor mykje ein kan oppnå av målsettingar ved å nytte renteendringar. Elles er rentenivået nå så lågt at handlingsrommet for pengepolitikken i dag er svært avgrensa. Den ekspansive pengepolitikken dei siste åra har ikkje ført til gode nok resultat. Den låge renta har ført til auka privat konsum og gjeldsoppbygging og konsumveksten har vorte meir retta mot import. Dette har ført til at arbeidsløysa ikkje har betra seg monaleg.

Denne medlemen meiner at finanspolitikken har vorte nytta for lite i styringa av den norske økonomien. Det er svært avgrensa kva ein kan oppnå av økonomiske mål ved å nytte pengepolitikken fordi han verkar "blindt". Ein aktiv finanspolitikk må stø under pengepolitikken for å få den beste løysinga av vanskaner i den norske økonomien. Ein målretta aktiv finanspolitikk vil kunne gje betre sysselsettingseffektar og avlaste ansvaret til pengepolitikken med å oppnå inflasjonsmålet.

2.5 Statens petroleumsfond og Folketrygdfondet

2.5.1 Statens petroleumsfond

2.5.1.1 SAMMENDRAG FRA ST.MELD. NR. 1 (2004-2005)

Inntektene i Statens petroleumsfond er definert som statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, avkastningen fra fondets plasseringer og netto finanstransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten. Fondets utgifter består av en årlig overføring til statskassen etter vedtak i Stortinget. Denne overføringen tilsvarer det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet.

Petroleumsfondet er et finanspolitisk styringsmiddel som synliggjør statens bruk av petroleumsinntekter. Ved etableringen av fondet i 1990, da Stortinget vedtok petroleumsfondsloven, ble det lagt vekt på at avsetningen av fondsmidler må inngå i en helhetlig budsjettprosess, slik at fondsoppbygging gjenspeiler faktiske overskudd på statsbudsjettet.

Det har vært bred enighet i Stortinget om fondets investeringsstrategi. Petroleumsfondet skal forvaltes på en forsvarlig måte, hvor siktemålet er høy avkastning innenfor moderat risiko, for på den måten å bidra til å sikre grunnlaget for framtidig velferd, herunder pensjoner. Fondet opptrer som en finansiell investor. Eierandelen i enkeltelskaper er liten, og fondet plasseres slik at det gir en avkastning på linje med bredt sammensatte aksje- og obligasjonsindekser i land med velutviklet selskaps-, børs- og verdipapirlovgivning.

En uavhengig ekspertgruppe, ledet av professor Agnar Sandmo, har nylig vurdert anvendelser av Norges kapitalstyrke. En vurdering av hvorvidt deler av Petroleumsfondet burde investeres i norske bedrifter inngikk i mandatet for dette arbeidet. Gruppen finner

ikke belegg for å hevde at det er generell knapphet på kapital i norsk næringsliv, og gir sterk faglig støtte til hovedlinjene for forvaltningen av petroleumsinntektene.

Kapitalen i Petroleumsfondet var ved utgangen av juni i år 942,4 mrd. kroner. Ved utgangen av 2004 er fondskapitalen i denne meldingen anslått til om lag 1053 mrd. kroner.

Regjeringen foreslo i Revidert nasjonalbudsjett 2004 etiske retningslinjer for forvaltningen av Statens petroleumsfond. Stortinget stilte seg bak forslaget. Regjeringen vil i løpet av inneværende år oppnevne Petroleumsfondets etiske råd. Rådet skal blant annet gi Finansdepartementet råd om eventuelle konkrete selskaper som bør utelukkes fra Petroleumsfondet i henhold til de etiske retningslinjene.

Det vises til nærmere drøfting av Petroleumsfondet i avsnitt 3.5 i meldingen.

2.5.1.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen tar dette til orientering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at kapitalen i petroleumsfondet ved utgangen av juni i år var 942,4 mrd. kroner. Petroleumsfondet ventes nå å vokse til om lag 1 053 mrd. kroner ved utgangen av 2004 og om lag 1 244 mrd. kroner ved utgangen av 2005.

Flertallet viser til at det har vært bred enighet i Stortinget om fondets investeringsstrategi. Petroleumsfondet skal forvaltes på en forsvarlig måte, hvor siktemålet er høy avkastning innenfor moderat risiko, for på den måten å bidra til å sikre grunnlaget for fremtidig velferd.

Flertallet viser til at en uavhengig ekspertgruppe, ledet av professor Agnar Sandmo, nylig har vurdert anvendelsen av Norges kapitalstyrke. Ekspertgruppen fant ikke støtte for påstanden om at det er generell knapphet på kapital i norsk næringsliv. Gruppen anbefaler derfor ikke at petroleumsfondet burde investere i norske bedrifter. Flertallet viser til at ekspertgruppen gir sterk faglig støtte til hovedlinjene for forvaltningen av petroleumsinntektene.

Flertallet viser til at Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett 2004 foreslo etiske retningslinjer for forvaltningen av petroleumsfondet, som Stortinget sluttet seg til. Flertallet er fornøyd med at Regjeringen i løpet av inneværende år vil oppnevne petroleumsfondets etiske råd.

Flertallet viser til at Norge har klart å sette til side om lag halvparten av alle petroleumsinntekter siden produksjonsstart på 70-tallet. Flertallet viser til at petroleumsinntektene tilhører alle generasjoner, også de som ikke er født. Flertallet mener derfor det er viktig at petroleumsfondet forvaltes på en måte som sikrer at også kommende generasjoner får nytte godt av vår ressursrikdom.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at

oljefondet er i ferd med å passere 1 billion kroner. Det er et betydelig fond også i internasjonal sammenheng, og kan ha en innflytelse i markedene de investerer i. Disse medlemmer er opptatt av at plasseringen av fondet ikke bidrar til å bryte grunnleggende etiske regler, men også at fondet kan plasseres slik at det bidrar til en positiv utvikling i verden.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett vedtok innføring av etiske retningslinjer for petroleumsfondet i tråd med innstillingen til utvalget ledet av professor Hans Petter Graver. Disse medlemmer understreker at dette er en viktig omlegging som sikrer at plasseringen av petroleumsfondet ikke bidrar til å støtte selskaper som har virksomhet som bryter med slike etiske regler, og viser i den forbindelse til sine merknader i kapittel 9 i Budsjett-innst. S. II (2003-2004).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Petroleumsfondet ventes å vokse til over 1 000 mrd. kroner ved utgangen av 2004 og 1 244 mrd. kroner ved utgangen av 2005.

Disse medlemmer viser til at det har vært bred enighet i Stortinget om fondets investeringsstrategi, med en forsvarlig forvaltning som innebærer høy avkastning innenfor moderat risiko. Men disse medlemmer vil likevel peke på at svært mye av den økonomiske debatten i Norge dreier seg om hvordan vi som nasjon skal forholde oss til oljeinntektene. Disse medlemmer vil påpeke det åpenbare ved at oljeinntektene i bunn og grunn er inntekter på lik linje med alle andre inntekter fra norsk produksjon. Det særegne med oljeinntektene er den høye avkastningen, relativt til ressursinnsatsen i form av arbeidskraft og investert kapital. I tillegg tilfeller det aller meste av oljeinntektene staten direkte som grunneier og skatteoppkrever og indirekte via statlig eide oljeselskap.

Disse medlemmer mener at en ansvarlig og langsiktig forvaltning av oljeformuen må fokusere på å maksimere økonomisk vekst, og at oljeinntektene i større grad dermed kan konverteres til real- og humankapital fremfor finanskapital. Det hjelper svært lite for kommende generasjoner at de arver vår oljeformue i form av et oljefond, hvis de samtidig avspises med mye mindre real- og humankapital. Infrastruktur i form av bredbånd eller veier er eksempler på slik fremtidsrettet investering.

Ved bruk av oljeinntekter er det derfor viktig å skille mellom forbruk og investering.

Disse medlemmer vil redusere det statlige forbruket. Disse medlemmer vil også senke skatter og avgifter og øke de offentlige realinvesteringer. Dette har viktige konsekvenser for utviklingen i norsk realkapital og verdien av norsk arbeidsinnsats, og må derfor sees på som en form for investering på lik linje med plassering av oljeinntekter i oljefondet. Disse medlemmer vil ikke forbruke oljepengene. Vi investerer.

Disse medlemmer tar med andre ord sterk avstand fra en snever fokusering på konvertering av dagens olje og gass til utenlandske verdipapirer. Hen-

synet til en helhetlig samfunnsøkonomisk politikk, tilsier at fokus må være rettet mot utviklingen i den totale nasjonalformuen. Avkastningen på nasjonalformuen er landets samlede årlige produksjon og inntekt. Når Fremskrittspartiet har som målsetting å øke vekstraten i BNP, innebærer dette at vår målsetting er en langt høyere nasjonalformue over tid enn det Regjeringen legger opp til.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at kapitalen i Petroleumsfondet venteleg vil vekse til 1 053 mrd. kroner ved utgangen av året, og til om lag 1 244 mrd. kroner ved utgangen av 2005.

Denne medlemen viser til at det norske oljefondet verdimeslig sannsynlegvis er det største i sitt slag. Alaska Permanent Fund, oppretta i 1976 ved folkerøysting og forankra i delstatens grunnlov, hadde ved utgangen av fyrste halvår ein fondskapital på om lag 189 mrd. kroner. Kuwait's Reserve Fund for Future Generations, også etablert i 1976, hadde ved utgangen av 2003 ein fondsverdi på om lag 450 mrd. kroner.

Denne medlemen er nøgd med at Regjeringa i revidert nasjonalbudsjett for 2004 la fram klare, etiske retningslinjer for forvaltninga av den norske petroleumsfondet, og støttar oppnemninga av eit etisk råd for petroleumsfondet.

Petroleumsfondet skal forvaltast på ein forsvarleg måte, der siktemålet er høg avkastning innanfor moderat risiko. Denne medlemen viser til at Senterpartiet tidlegare har gjort framlegg om å redusere aksjedenleien av petroleumsfondet sine investeringar til 25 pst. Ein grunn for dette framlegget er og har vore ein preferanse for mindre varierende og meir sikker og føreseieleg avkastning. Ein kontrafaktisk analyse - kva som hadde kunna vore tilfellet - viser at den årlege realavkastninga med ein slik modell hadde vore 3,6 pst. i tida 1998 til 1. halvår 2004, jf. svar på Senterpartiets spørsmål nr. 72 og svarbrev frå finansministeren dagsett 23. oktober 2004. Sidan 1. januar 1997 har fondets årlege realavkastning til samanlikning vore 3,57 pst. Relativt større investeringar i obligasjonar hadde med andre ord gjeve lik, men meir stabil realavkastning.

Medlemen frå Kystpartiet viser til at kapitalen i petroleumsfondet var på 942,4 mrd. kroner ved utgangen av juni 2004 og at ein reknar med at det vil vera om lag 1 053 mrd. kroner ved slutten av 2004. Trass i at mykje av innkomene frå oljesektoren har vorte nytta i norsk økonomi er det som står inne på petroleumsfondet om lag halvparten av alle petroleumsinnkomene sidan produksjonen starta på 1970-talet. Denne medlemen meiner at petroleumsinnkomene høyrer til alle generasjonar også dei som ikkje er fødte. Petroleumsfondet må derfor forvaltast på slik måte at ein sikrar dei generasjonane som kjem del i den naturressursen ein nå tek ut og gjer om i pengar.

Denne medlemen viser til at det i 2001 kom nye retningslinjer for bruk av petroleumsfondet, handlingsregelen. Handlingsregelen går ut på at det såkalla

strukturelle, oljekorrigerede underskotet på statsbudsjettet skulle tilsvare forventa realavkastning på Statens petroleumsfond som er sett til 4 pst.

Denne medlemen meiner det er ein likskap mellom handlingsregelen og stabiliseringspakta til eurolanda der underskotet på statsbudsjettet høgst skal vera 3 pst. av BNP. Dette har vist seg å vera ei tvangstrøye som hindrar landa i å nytte finanspolitikken til økonomisk stabilisering. Det blir svært avgrensa rom for at den automatiske økonomiske stabilisatoren kan verke fordi landa må kutte kostnader om inntektene til staten sviktar. Tyskland er i ein slik situasjon nå.

Denne medlemen meiner at det i dag ikkje er praktisk mogleg å knyte finanspolitikken så sterkt opp mot avkastinga på petroleumsfondet som handlingsregelen seier. Eit nærliggjande spørsmål er om ein nærmas mekanisk regel verkar fornuftig når svingingane i avkastninga på fondet varierar så sterkt og når det er denne avkastninga meir enn det årlege uttaket synest å verta avgjerande for den framtidige storleiken til fondet. Denne medlemen konstaterer da og at bruken av pengar frå petroleumsfondet ikkje har fylgt handlingsregelen slavisk.

Denne medlemen viser til at på grunn av store svingingar i kronekurs og på den internasjonale aksjemarknaden har det vore vanskeleg å fastsetja storleiken på fondet framover. Denne medlemen viser til dei store endringane i anslaga på Statens petroleumsfond dei siste åra. Dette tyder på at anslaga på petroleumsfondet er uegna som referanseramme for finanspolitikken. I staden kunne trend-BNP for fastlands-Noreg nyttast. Fordelen med denne referanseramma er at det gjev eit grunnlag for å berekne akseptabelt underskot på statsbudsjettet, bruk av oljepengar, som er langt meir stabilt over tid og lettare å lage anslag på. Samstundes blir det større rom til å ta omsyn til konjunktur-utviklinga.

Ei endring av handlingsregelen som nemnt ovanfor seier i praksis at det blir lagt større vekt på å få eit stabilt underlag for finanspolitikken, og mindre på å dekke dei framtidige pensjonspliktene til staten ved årlege avsettingar. I periodar med svak avkastning av petroleumsfondet vil det verta avsett mindre, medan det vert avsett meir i tider med høg avkastning. På lang sikt skulle dette ikkje føre til skilnad på avsettingane.

Denne medlemen meiner det verkar fornuftsstridig at verdifallet til petroleumsfondet i 2001 og 2002 skal avgjera kva slags finanspolitikk ein skal føre i åra framover- og spesielt når retningslinjene seier at finanspolitikken med handlingsregelen har fått ei mellomlang forankring. Grunnen til at ein legg opp til å halde att nå er tydelegvis at ein kjenner seg bunden av handlingsregelen og fører til at finanspolitikken liknar på den som Tyskland må fylgje pga. stabiliseringspakta i EURO-området. Vi er ikkje medlem av EU og har fridom og økonomisk evne til å føre ein sjølvstendig finanspolitikk. Denne medlemen vil ikkje at handlingsregelen skal bli ein handlingsvegringsregel.

2.5.2 Folketrygdfondet

2.5.2.1 SAMMENDRAG FRA ST.MELD. NR. 1 (2004-2005)

Folketrygdfondets kapital utgjorde 158,3 mrd. kroner målt til markedsverdi ved utgangen av 2003. Av dette utgjorde plasseringer i egenkapitalinstrumenter 31 mrd. kroner. Knappt 65 pst. av fondets verdipapirportefølje var plassert i stats- og statsgaranterte verdipapirer, og av dette utgjorde kontolån til staten 94 pst.

Folketrygdfondet oppnådde en avkastning på 16,2 pst. i 2003. Over de siste fem årene har fondet gjennomsnittlig hatt en årlig, nominell avkastning av totalkapitalen på 7,3 pst., som er 0,1 pst. høyere enn gjennomsnittlig avkastning i referanseporteføljen.

Investering i unoterte aksjer som skal børsnoteres

I § 5 i reglementet for Folketrygdfondet nevnes alle instrumenter som fondet har adgang til å investere i. Folketrygdfondets adgang til å foreta aksjeinvesteringer er avgrenset til børsnoterte aksjer, men plasseringer i unoterte aksjer kan godtas i spesielle situasjoner.

I forbindelse med Nasjonalbudsjettet 2003 ble fondets adgang til å investere i emisjoner i unoterte aksjer endret. Formålet med endringen var å klargjøre investeringsadgangen i unoterte selskaper. Kravet om at børsnotering skulle skje kort tid etter emisjonen ble erstattet med et krav om notering på OTC-listen som administreres av Norges Fondsmeglerforbund. Det ble også satt en øvre ramme for slike investeringer på 2,5 pst. av aksjerammen.

Folketrygdfondet har i brev til Finansdepartementet av 16. mars 2004 bedt om at premissene for investeringer i unoterte aksjer blir gjort mer fleksible. Fondet viser til at både kravet om at fondets investeringer i unoterte selskaper må gjøres gjennom en emisjon før børsnotering og at selskapene må være notert på OTC-listen virker unødvendig begrensende. Folketrygdfondet ønsker også å avvikle dagens ramme for investeringer i unoterte aksjer på 2,5 pst. av aksjerammen, da dette er selskaper som forutsettes å bli børsnotert og som derved vil inngå i den ordinære aksjeporteføljen.

Erfaringen de siste to årene har vist at enkelte selskaper, som det har vært aktuelt for fondet å investere i, ikke har blitt notert på OTC-listen. Regjeringen foreslår derfor at henvisningen til OTC-listen tas ut av reglementet, siden dette kravet ikke synes som en hensiktsmessig avgrensning av FTFs investeringer i unoterte aksjer. Regjeringen ser at det kan virke unaturlig å begrense investeringer til tilfeller der det utstedes nye aksjer ved emisjon, uten å tillate kjøp av eksisterende aksjer for å f. eks. tilfredsstille krav til spredning av eierskapet. Det foreslås derfor at kravet om emisjon tas ut av reglementet. De to omtalte endringene innebærer ingen generell adgang for Folketrygdfondet til å investere i unoterte aksjer. Slike investeringer skal fremdeles være avgrenset til aksjer i selskaper som har søkt eller har konkrete planer om å søke børsnotering.

Adgangen til å investere i unoterte aksjer bør fortsatt være et unntak som gjør det mulig å investere i enkelte selskaper før børsnotering. Regjeringen mener derfor

det fortsatt bør gjelde en maksimalramme som bidrar til å avgrense bruken av investeringsadgangen i unoterte aksjer. For å bidra til at Folketrygdfondet kan foreta investeringer som fondet mener er lønnsomme, foreslår imidlertid departementet å øke rammen fra dagens 2,5 pst. til 5 pst. av aksjerammen.

Det vises forøvrig til forslag til vedtak om endring av reglementet i St.prp. nr. 1 (2004-2005) Statsbudsjettet medregnet folketrygden.

Aksjeandel og investeringer i Norden

Folketrygdfondets brev til Finansdepartementet av 16. mars 2004 inneholder også forslag om å øke rammen for investeringer i aksjer fra 20 til 25 pst., øke rammen for investeringer i ikke-statlige verdipapirer til 40 pst. og å øke maksimalrammen for plasseringer i danske, finske og svenske aksjer fra 20 til 40 pst. av aksjerammen.

Folketrygdfondet er allerede en stor aktør i markedet for norske børsnoterte aksjer, med betydelige eierandeler i enkeltelskaper. Forslaget om økt aksjeandel innebærer derfor at porteføljen for svenske, danske og finske aksjer utvides.

Pensjonskommisjonens utredning (NOU 2004:1) inneholder forslag om å etablere et Statens pensjonsfond basert på dagens Statens petroleumsfond og Folketrygdfondet. Pensjonskommisjonen foreslår at Norges Bank, som i dag forvalter Petroleumsfondet, skal ha ansvar for utenlandsplasseringene i det nye Statens pensjonsfond, mens Folketrygdfondet skal ha ansvar for innenlandsplasseringene. Ut fra Pensjonskommisjonens forslag til arbeidsdeling synes det ikke hensiktsmessig å legge opp til endringer som nødvendigvis økte rammer for utenlandsplasseringer for Folketrygdfondet nå, før organiseringen av Statens pensjonsfond er nærmere avklart. Regjeringen vil i løpet av 2004 legge fram en stortingsmelding basert på pensjonskommisjonens forslag.

2.5.2.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen tar dette til orientering, og viser for øvrig til de respektive merknader i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet mener at premissene for at Folketrygdfondet kan investere i unoterte aksjer bør gjøres mer fleksible. Disse medlemmer vil derfor tilrå at det gjøres endringer i henhold til de forslag som framkommer i Folketrygdfondets brev til Finansdepartementet av 16. mars 2004.

Disse medlemmer vil også tilrå at rammen for investeringer i aksjer økes fra 20 pst. til 25 pst., at rammen for investeringer i ikke-statlige verdipapirer økes til 40 pst., og at maksimalrammen for plasseringer i danske, finske og svenske aksjer øker fra 20 pst. til 40 pst. av aksjerammen. Dette er i tråd med de anbefalinger styret i Folketrygdfondet har gjort overfor Finansdepartementet.

Slike endringer i plasseringsreglementet vil gi større fleksibilitet i investeringsarbeidet, sikre bedre risikospredning og dermed øke avkastningsmulighetene.

2.6 Sysselsettings- og inntektspolitikken

2.6.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)*

Det norske arbeidsmarkedet fungerer i all hovedsak godt. Yrkesdeltakelsen er høy og arbeidsledigheten er lav i internasjonal målestokk. Den sterke økningen i antall trygdemottakere gir grunn til bekymring. Siden 1995 har til sammen om lag 200 000 flere personer kommet over på folketrygdens helserelaterte ytelser, og om lag 20 pst. av befolkningen i yrkesaktiv alder mottar nå trygd fra det offentlige. I årene framover ventes det moderat vekst i arbeidsstyrken. For å sikre vekstevnen i norsk økonomi er det viktig at velferdsordningene utformes slik at de stimulerer til deltakelse i arbeidslivet. I løpet av de siste årene er det iverksatt en rekke tiltak for å bedre arbeidsmarkedets virkemåte og for å motvirke den kraftige tilstrømmingen til ulike trygdeordninger. Blant annet er varigheten i dagpengeordningen redusert, utdanning som attføringstiltak er mer målrettet og uførestønaden er delt i en varig og en tidsbegrenset stønad. Disse endringene sikter mot å stimulere til arbeid.

For å dempe tilgangen til uføretrygd er det igangsatt et arbeid som skal vurdere prosedyrene for innvilgelse av uføretrygd. Regjeringen vil iverksette forsøk med ulike modeller som skal sikre en mer uavhengig medisinsk vurdering enn det som kan gis av pasientens egen behandelende lege.

Sykefraværet har vokst kraftig de siste ti årene, og Norge er blant de OECD-landene som har høyest sykefravær. Intensjonsavtalen for et inkluderende arbeidsliv ble inngått mellom hovedorganisasjonene på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden og Regjeringen i oktober 2001 for en fireårsperiode. Et delmål er at sykefraværet skal reduseres med 20 pst. fra 2. kvartal 2001 til 2. kvartal 2005. Etter en økning på nær 5 pst. både i 2002 og 2003, ble sykefraværet redusert i 2. kvartal i år. For at målsettingen i intensjonsavtalen skal oppfylles, må sykefraværet likevel reduseres med i overkant av 20 pst. fra dagens nivå. Intensjonsavtalen skal evalueres etter at tall for 2. kvartal 2005 foreligger.

Det økte sykefraværet skyldes i all hovedsak økt langtidsfravær. For å hindre utstøting fra arbeidsmarkedet er det viktig at sykelønnsordningen utformes slik at flest mulig vender tilbake til arbeidslivet etter å ha vært langvarig syk. På denne bakgrunn foreslår Regjeringen at det fra 1. april 2005 innføres et økonomisk medansvar for arbeidsgivere på 10 pst. for den delen av sykeperioden som finansieres over folketrygden. Samtidig foreslås arbeidsgiverperioden redusert fra 16 til 14 dager. Endringen i sykelønnsordningen vil gi et økonomisk incitament for arbeidsgiverne til å iverksette sykdomsforebyggende tiltak, samtidig som innsatsen for å få langtidssykemeldte tilbake i arbeid blir forsterket.

Hovedmålet for arbeidsmarkedspolitikken er at arbeidsledige raskest mulig skal komme i arbeid. Aetat

arbeider aktivt for å stimulere jobbsøkingen. Det foreslås et gjennomsnittlig nivå på 12 500 plasser under ordinære arbeidsmarkedstiltak i første halvår 2005. Prioriterte grupper vil være langtidsledige, ungdom og innvandrere. Nivået på arbeidsmarkedstiltak for andre halvår 2005 vil bli vurdert nærmere i Revidert nasjonalbudsjett 2005. Regjeringen foreslår om lag 24 500 plasser i 2005 under de spesielle tiltakene for yrkeshemmede. Dette er i gjennomsnitt om lag 2 000 flere tiltaksplasser enn i 2004.

Det inntektspolitiske samarbeidet er en viktig del av den samlede økonomiske politikken. Gjennomføringen av lønnsoppgjørene er partenes ansvar. Regjeringen legger samtidig vekt på å videreføre en økonomisk politikk som bidrar til at kostnadsveksten bringes ned på linje med utviklingen hos våre handelspartnere. Kronesvekkelsen siden desember 2002 har bidratt til å bedre utsiktene for de konkurranseutsatte næringene. Lønnsveksten i norsk industri har avtatt betydelig siden 2002, men kostnadsnivået er fortsatt høyt. Lønnskostnadene i norsk industri har siden 1997 vokst med til sammen 14 prosentpoeng mer enn hos våre handelspartnere regnet i nasjonal valuta. I 2004 anslås den samlede årslønnsveksten til 3 3/4 pst., mens lønnsveksten hos handelspartnerne anslås til 3 pst.

2.6.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, tar dette til orientering.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det norske arbeidsmarked i all hovedsak fungerer godt. Selv om yrkesdeltakelsen er høy og arbeidsledigheten lav i internasjonal målestokk, har disse medlemmer vært bekymret over den svake utviklingen på arbeidsmarkedet de senere år. Disse medlemmer viser til at økningen i arbeidsledigheten hadde sitt utspring i den svake internasjonale konjunkturen og den særnorske kostnadsutfordringen de senere årene som følge av høye lønnsoppgjør, høy rente og sterk kronekurs. Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringens helhetlige politikk for å skape vekst og arbeidsplasser har begynt å virke. Disse medlemmer er glade for at sysselsettingen har økt med 10 000 personer fra 1. til 2. kvartal i 2004, og at den positive utviklingen ventes å fortsette. På årsbasis ventes ledigheten å bli 4,1 pst. i 2005, en nedgang fra 0,3 prosentpoeng fra året før.

Disse medlemmer støtter opp om at Regjeringen legger vekt på å videreføre et inntektspolitisk samarbeid. De særnorske kostnadsutfordringene hadde sitt utspring i at høyere lønnsøkninger de senere år enn hos våre handelspartnere, bidro til en høy rente og sterk krone. Siden 1997 har lønnskostnadene i norsk industri vokst med til sammen 14 prosentpoeng mer enn hos våre handelspartnere. Det er derfor viktig at de mer moderate lønnsoppgjørene de siste to år følges opp. En balansert utvikling i norsk økonomi krever at hensynet til konkurransevnen må være retningsgivende for

gjennomføringen av inntektsoppgjørene i 2005 og i årene fremover.

Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at det er viktig at offentlige støtteordninger stimulerer til deltakelse i arbeidslivet fremfor passiv mottakelse av stønader. Forslaget fra Regjeringen om reversering av de midlertidige permitteringsreglene er et forslag i så måte.

Disse medlemmer er bekymret over utviklingen i folketrygdens helserelaterte ytelser. Siden 1995 har antallet personer som mottar folketrygdens helserelaterte ytelser økt med om lag 200 000 personer, og om lag 20 pst. av befolkningen i yrkesaktiv alder mottar offentlig trygd. Fortsetter denne utviklingen vil det true velferdsstatens bæreevne. Det er arbeid som er grunnlaget for vår velstand og velferd. Disse medlemmer viser til at Regjeringen de siste årene har iverksatt en rekke tiltak for å stimulere til arbeid. Dette bedrer arbeidsmarkedets virkemåte og styrker samfunnets velstand. Disse medlemmer er positive til at det er igangsatt et arbeid for å vurdere prosedyrene for innvilgelse av uføretrygd, og at Regjeringen i den anledning vil iverksette forsøk med ulike modeller som skal sikre en mer uavhengig medisinsk vurdering enn det som kan gis av pasientens egen behandlende lege.

Disse medlemmer ser med bekymring på at sykefraværet har vokst kraftig de siste ti årene, og at Norge nå er blant de OECD-land som har høyest sykefravær. Reduksjonen i sykefraværet i 2. kvartal er gledelig, med tanke på at sykefraværet økte med nær 5 pst. i både 2002 og 2003. Disse medlemmer har merket seg at for at målsettingen i intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv skal oppfylles, må sykefraværet reduseres med i overkant av 20 pst. fra dagens nivå. Det er i hovedsak økt langtidfravær som ligger bak det økte sykefraværet. Disse medlemmer er enige i forslag om at det fra 1. juli 2005 innføres et økonomisk medansvar for arbeidsgivere på 10 pst. for den delen av sykeperioden som finansieres over folketrygden. Dette gir et økt incitament for arbeidsgivere til å iverksette sykdomsforebyggende tiltak. Det økte ansvaret for arbeidsgivere kompenseres delvis ved at arbeidsgiveres fulle ansvar for lønn ved korttidssykefravær reduseres med 2 dager. Det blir også utvidet skjermingsmulighet for utbetaling av sykepenges. Mindre bedrifter kan i dag forsikre seg mot ansvar for sykepenges i arbeidsgiverperioden, og denne forsikringsordningen foreslås nå utvidet til å gjelde bedrifter som har lønnsutbetalinger opptil 80 ganger grunnbeløpet i folketrygden.

Disse medlemmer støtter Regjeringens arbeid med å gjøre det lettere for arbeidsledige å komme inn på arbeidsmarkedet, og er følgelig positiv til at Regjeringen foreslår å sette i gang en forsøksordning hvor uførepensjonen kan benyttes som lønnstilskudd. Sammen med muligheten for uførepensjonister til å få tilbake uføretrygden hvis deres erfaring med arbeidslivet er negativ, vil dette senke terskelen for uførettygdede med restarbeidsevne til å prøve seg på arbeidsmarkedet. Disse medlemmer er positive til Regjeringens forslag om å øke antallet tiltaksplasser

for yrkeshemmede med 2 000 plasser, til 24 500 plasser i 2005.

Disse medlemmer viser til at det i budsjettavtalen med Fremskrittspartiet ble enighet om å forlenge den midlertidige utvidelsen av permitteringsordningen fra 26 uker til 42 uker for alle bransjer, frem til 1. juli 2005, og at det skal foretas en ny vurdering i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil peke på at vekstevnen framover vil avhenge av at en stor andel av befolkningen bidrar med sin arbeidsinnsats. Disse medlemmer vil derfor understreke nødvendigheten av å føre en aktiv politikk for å sikre høy yrkesdeltakelse, lav arbeidsledighet og et mer inkluderende arbeidsliv.

Disse medlemmer slår fast at veksten i økonomien tiltar, men at det likevel ikke blir færre arbeidsledige. Ifølge arbeidskraftundersøkelsen er det nå 111 000 arbeidsledige. Det er omtrent like mange som i fjor høst, men andelen langtidslidende har økt fra 23 til 26 pst. Disse medlemmer vil peke på at i tillegg til at arbeidsledigheten ikke synker, har yrkesaktiviteten gått ned i løpet av det siste året. Yrkesaktiviteten har ikke vært lavere siden 1996. Siden i fjor høst har det dessuten blitt 14 000 flere undersysselsatte kvinner. Det er nå nesten 100 000 arbeidstakere som arbeider deltid, men som ønsker å arbeide mer. Nesten 80 pst. av disse arbeidstakerne er kvinner. Disse medlemmer vil videre vise til at siden 1995 har 200 000 flere blitt uførettygdet, mottakere av attførings- og rehabiliteringspenger, sykelønn eller AFP. Om lag 20 pst. av dem som er i yrkesaktiv alder, mottar nå trygd fra det offentlige.

Disse medlemmer legger i sitt alternative budsjett opp til en aktiv arbeidsmarked- og næringspolitikk foreslår en samlet satsing til dette på nesten 3,5 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til at i avtalen mellom Regjeringen og partene i arbeidslivet om et inkluderende arbeidsliv er det forutsatt at sykelønnsordningen ikke skal endres i avtaleperioden. Så sent som 3. desember 2003 skrev Regjeringen og partene i arbeidslivet under på følgende formulering:

"Regjeringen vil ikke foreslå overfor Stortinget at det i avtaleperioden gjøres endringer i dagens sykelønnsordning, verken for arbeidstakere eller arbeidsgivere med mindre alle parter i avtalen er enige om det."

Disse medlemmer mener at endringene i sykelønnsordningen er brudd på avtalen om et inkluderende arbeidsliv, og vil derfor gå imot å endre på sykelønnsordningen. Disse medlemmer mener at det er viktig med et tillitsfullt forhold mellom politiske myndigheter og partene i arbeidslivet og at det derfor er viktig å stå ved inngåtte avtaler.

Disse medlemmer mener at det er nødvendig å sørge for at de som er arbeidsledige, ikke støtes ut av arbeidslivet men får mulighet for å styrke sine kvalifikasjoner og sine muligheter til aktiv arbeidsinnsats i nye jobber. Disse medlemmer viser til at

arbeidsdirektøren på et seminar om arbeidsledigheten i Stortingets finanskomité 12. mai 2004 konkluderte med at: "Arbeidsmarkedstiltakene har en positiv effekt på deltakernes framtidige yrkeskarriere - særlig for personer med særskilte problemer på arbeidsmarkedet". Arbeidsdirektøren mente også at erfaringene viser at målrettet innsats overfor arbeidsledige og yrkeshemmede er god samfunnsøkonomi.

Disse medlemmer vil bevilge penger til 3 000 flere tiltaksplasser i 2005.

Disse medlemmer mener at det er spesielt viktig at ungdom ikke går arbeidsledige lenge. Disse medlemmer vil derfor gjeninnføre ungdomsgarantien, som skal sørge for at alle ungdommer under 25 år sikres rett til arbeid, utdanning eller tiltaksplass. Målet med garantien er å sikre at ingen under 25 år skal bli gående ledige lenger enn 6 måneder uten å få et tilbud om utdanning eller arbeid.

Disse medlemmer viser til at permitteringsperioden i 2005 vil være 26 uker, og at arbeidsgivers periode med lønnsplikt fortsatt vil være 10 dager.

En fersk rapport fra FAFO viser at de nye permitteringsreglene har skapt uro i bedriftene, og at utvidelsen av arbeidsgivernes lønnsplikt til 10 dager har ført til flere oppsigelser.

Disse medlemmer mener at en permitteringsperiode på 26 uker normalt bør være lang nok, men at ordningen bør utvides til 42 uker også i 2005. Grunnen er at det fortsatt er mange arbeidsledige. I en slik situasjon bør en lengre permitteringsperiode tillates for å sørge for at arbeidstakerne fortsatt har en tilknytning til bedriften, slik at verdifull kompetanse ikke forsvinner.

I forslaget til statsbudsjett for 2004 foreslo Regjeringen å endre permitteringsloven slik at arbeidsgivere som permitterte ansatte, skulle betale lønn i de 30 første dager før den permitterte fikk dagpenger, mot tidligere 3 dager. I budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene ble denne perioden redusert til 10 dager. Disse medlemmer ønsker å redusere denne perioden til 5 dager, slik at arbeidsgiverne blir mest mulig motivert til å ta permitterte medarbeidere inn på midlertidige oppdrag av en viss varighet.

I 2003 foreslo Regjeringen flere kutt i dagpengeordningen, og fikk flertall for dette sammen med Fremskrittspartiet. Som en følge av dette ble ytelsene strammet betydelig inn og langt færre har nå krav på dagpenger. Arbeidsledighet skaper ofte økonomiske problemer for dem som rammes, og disse medlemmer vil bidra til at det ikke blir verre enn nødvendig. Disse medlemmer vil derfor bedre dagpengeordningen ved å redusere kravet til minsteinntekt fra 1,5 G til 1,25 G og redusere antall ventedager fra 5 til 3 dager.

Disse medlemmer støtter forslag som kan bidra ytterligere til inkludering i arbeidslivet, og mener at lønnstilskudd for uføretrygd vil være et godt tiltak for å hindre utstøting av arbeidslivet og for å gi uføretrygdene en mulighet til å prøve ut arbeidsevnen sin. Disse medlemmer mener at tiltaket bør omfatte alle med varig og midlertidig uføretrygd.

I avtalen om inkluderende arbeidsliv forplikter Regjeringen seg til å trappe opp trygdeetatens kjøp av

helsetjenester til sykemeldte. Det er i dag nesten 33 000 pasienter på venteliste for ortopedisk kirurgi. Disse medlemmer vil bevilge i overkant av 100 mill. kroner ekstra til kjøp av helsetjenester, og anslår at det vil gi en innsparing på nesten 280 mill. kroner dersom midlene brukes til ortopedisk dagkirurgi. Dette forutsetter at trygdeetaten kjøper behandling innenfor ortopedisk dagkirurgi til om lag 6 000 sykemeldte pasienter.

I sitt alternative budsjett har disse medlemmer videre en rekke forslag som vil bidra til at det blir etablert nye arbeidsplasser. Disse medlemmer vil blant annet bevilge mer til Innovasjon Norge, styrke den regionale utviklingen, utvide egenkapitalen og lånerammen i SIVA, utvide såkornfondene, støtte utbyggingen av bredbånd, redusere utgiftene i fiskerieringen og styrke petroleumsforskningen. Disse medlemmer ønsker dessuten å etablere et selskap som skal bygge ut infrastruktur for naturgass, som kan gi grunnlag for ny næringsvirksomhet og utvidelse av eksisterende virksomheter.

Disse medlemmer foreslår 3,5 mrd. kroner mer i frie inntekter i kommunesektoren. Beregninger fra Statistisk sentralbyrå viser at en slik økning i kommunesektorens frie inntekter trolig vil øke sysselsettingen i kommuner og fylkeskommuner med mellom 7 000 og 8 000 personer. 2 av 3 av disse vil antakelig komme fra ledighetskøen, men økningen gir også kommunene mulighet for å tilby flere (kvinnelige) deltidsansatte heltidsstillinger.

Disse medlemmer mener at det er viktig å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet, der partene i arbeidslivet gjennom moderate lønnsoppgjør bidrar til å sikre en sterk konkurranseutsatt sektor. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen har flere forslag som vil gjøre dette samarbeidet vanskeligere. Disse medlemmer vil spesielt peke på at Regjeringen i statsbudsjettet for 2005 foreslår å endre sykelønnsordningen i strid med avtalen om et inkluderende arbeidsliv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at arbeidsledigheten i Norge er fortsatt høy. For disse medlemmer er det en målsetting å redusere ledigheten, blant annet ved å gi langt større incitament til å ta lønnet arbeid ved hjelp av skattelettelse. Det må også i større grad åpnes for privat formidling av arbeidskraft.

Disse medlemmer er opptatt av å øke arbeidsstyrken gjennom tiltak som gjør det mer opportunt å skaffe seg lønnet arbeid. Økt effektiv bruk, både yrkesmessig og geografisk, av den arbeidskraften som til enhver tid er tilgjengelig er viktig for å skape grunnlag for økt vekst. I tillegg må både det offentlige byråkrati og støtten til ulønnsomme arbeidsplasser reduseres. Høyere økonomisk vekst gjennom økt produktivitet legger grunnlaget for generelt høyere lønnsvekst.

Disse medlemmer tar avstand fra en forenklet moderasjonslinje. Det er for eksempel ikke noe mål at timelønnskostnadene skal øke mindre i Norge enn hos våre handelspartnere. Det er i utgangspunktet helt feil

å sammenligne timelønnskostnader over landegrensene. Hvis produktiviteten øker, vil lønningene kunne øke, uten at kostnadene pr. produsert enhet i bedriftene øker. For disse medlemmer er det derfor et mål å øke lønningene på samme måte som det er et mål å øke den økonomiske veksten og produktiviteten.

Disse medlemmer er samtidig klar over at LO og andre arbeidstakerorganisasjoner besitter en potensielt stor makt med hensyn til å kunne presse lønnsnivået høyere enn produktivitsutviklingen gir grunnlag for. Da vil resultatet bli arbeidsledighet eller feil bruk av arbeidskraften. Dette problemet mener disse medlemmer gradvis må løses ved at de lover som regulerer arbeidsmarkedet endres, slik at lønninger i større grad blir bestemt individuelt eller på den enkelte arbeidsplass. Disse medlemmer vil begrense organisasjonenes makt på arbeidsmarkedet. "Solidaritetsalternativet" er et skjørt grunnlag å basere den langsiktige utviklingen i sysselsettingen på.

Disse medlemmer mener at lønnsfastsettelsen i utgangspunktet bør skje lokalt i den enkelte bedrift, og at dette må gjelde både i offentlig og privat sektor. En slik ordning vil styrke fleksibiliteten i arbeidsmarkedet.

Sentral lønnsfastsettelse og detaljerte avtaler bidrar til å redusere de lokale parter ansvar for lønnsdannelsen. En omlegging til en slik inntektspolitikk vil etablere løns- og forhandlingssystemer tilpasset en samfunnsutvikling som setter store krav til omstillinger og kompetanseoppbygging under skiftende rammebetingelser. Ressurser som i dag går til unødvendig administrasjon, tilsyn og kontroll, må kanaliseres over i tjenesteyting.

Norsk offentlig forvaltning har i for stor grad vært preget av sektorvise krav til likhet i organisering, likhet i økonomiske rammer, og likhet i mål og krav, helt uavhengig av lokale utfordringer og forhold. Det må legges til rette for større differensiering lokalt, også innenfor lønnspolitikken.

Et stivt forhandlingsystem preget av generelle tillegg til alle, uavhengig av ansvar, innsats og kompetanse, tar ikke hensyn til det offentliges behov for å tiltrekke seg ettertraktet arbeidskraft. Resultatet er en sammenpresset lønnsstruktur og økte forskjeller mellom grupper med høyere utdanning i offentlig og privat sektor. Det har gjort det vanskeligere å få tak i kompetent arbeidskraft. Dette gjelder særlig i yrker som har et alternativ i privat sektor. Har man muligheten, søker man seg gjerne over til en jobb hvor man føler seg skikkelig verdsatt. For yrkesgrupper som ikke har noe alternativ i privat sektor, er det rekrutteringen til yrket som rammes. Dette må stats- og kommunesektoren som arbeidsgiver ta hensyn til i sin lønnspolitikk.

Fordelen med lokale forhandlinger er at de gir bedre samsvar mellom lønn, produktivitet og etterspørsel etter arbeidskraft. De lokale parter kan bruke individuelle vurderinger for å honorere dyktighet, ansvar og innsats. Det gir fleksibilitet og omstillingsevne. Hensynet til faktorer som bare kan bedømmes på arbeidsplassene krever lokal lønnsdannelse. Gjennom lokal lønnsdannelse økes motivasjonen for innsats på den enkelte arbeidsplass, som igjen bedrer produktiviteten

både i privat og offentlige sektor, og som legger grunnlaget for styrket konkurransevne. Argumentene for lokal lønnsdannelse er dermed både geografiske, bransjemessige, utdanningsmessige, produktivitsmessige og individuelle.

Ifølge Nasjonalbudsjettet har inntektspolitikken et hovedansvar når det gjelder å sørge for at inflasjonen holdes lav og på linje med våre handelspartnere. Inntektspolitikken, altså utfallet av lønnsoppgjørene, kan ikke ha dette ansvaret. Inntektsoppgjørene er av betydning for sysselsettingsutviklingen og påvirker den generelle realøkonomiske utviklingen, men den kan ikke delegeres ansvaret for økonomiens nominelle utvikling. Et ekspansivt lønnsoppgjør vil i større grad føre til redusert sysselsetting og lavere vekst enn det vil føre til høyere inflasjon. Inflasjonsraten er i hovedsak bestemt av pengepolitikken og bestemmes uavhengig av inntektspolitikken.

Internasjonalt er det liten sammenheng mellom lønnsutviklingen og inflasjon. Mange land i eurosonen har høyt lønnsnivå og lav sysselsetting i kombinasjon med lav inflasjon. Videre kan ikke et lønnsoppgjør vurderes som moderat eller ekspansivt uten å ta i betraktning produktivitsutviklingen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at en arbeidsledighet som ligger stabilt på over 100 000 personer er sløsing med samfunnets ressurser. Disse medlemmers økonomiske politikk reduserer ledigheten, gir bedre fordeling, og gjør Norge til et bedre samfunn. Gjennom klare omprioriteringer i forhold til Regjeringens budsjett klarer vi dette innenfor samme økonomiske ramme som Regjeringen.

Veksten i Norge er brukbar, og mye tyder på at vi har gode tider foran oss. Når Regjeringen allikevel legger opp til et ekspansivt økonomisk opplegg for neste år, gjennom rekordlav rente, ekspansiv finanspolitikk og svært høye oljeinvesteringer, gir dette til sammen en sterk stimulans til aktiviteten i norsk økonomi. Men det gir liten effekt på arbeidsledigheten, samtidig som boligmarkedet og leverandørene til oljevirkosomheten trues av overoppheting.

Arbeidskraften er vår viktigste ressurs. Arbeid er for de fleste selve nøkkelen til et meningsfylt liv. Arbeidsledighet er en ulykke, både for den enkelte og for samfunnet. Det er også en enorm sløsing med samfunnets viktigste ressurs, og er dermed den største trusselen mot velferdsstaten.

I perioden 1998-2001 lå tallet på langtidsledige stabilt på 15 000-16 000. Nå er antallet økt til 25 500, dvs. en økning på 58 pst. fra 2001. Langvarig svekkelse av kontakten med arbeidslivet gir sterkt økt risiko for varig utstøting og en rekke andre problemer av sosial og økonomisk natur. Den sterke økningen i langtidsledigheten er derfor spesielt betenkelig.

Det er også bekymringsverdig at det er få tegn til en vesentlig bedring av ledighetssituasjonen. Finansdepartementet anslår at ledigheten kommer til å synke svakt fra 4,4 pst. (105 000) i gjennomsnitt i år til 4,1 pst. (98 000) neste år, på tross av relativt høy tempera-

tur i økonomien.¹ SSB regner med en ledighet på 3,8 pst. i 2006. Norges Bank anslår ledigheten til 3,75 pst. i 2007. Det kan følgelig slås fast at en videreføring av dagens politikk vil gi oss en ledighet flere år fram i tid på rundt 100 000. Dette er ikke akseptabelt, og mer effektive tiltak for å bekjempe ledigheten er nødvendig.

Den økonomiske politikken Regjeringen fører, stimulerer først og fremst det private forbruket. Her er importandelen høy, og effekten på ledigheten av økning er derfor liten. Det som først og fremst hindrer nedgang i arbeidsledigheten nå, er den svært stramme kommuneøkonomien. På tross av vekst i oppgaver knytta til befolkningens alderssammensetning, går nå sysselsettingen i kommunesektoren ned. Offentlige tjenester er avhengige av folk. Sjøl om det er en viss vekst i produktiviteten i offentlig sektor, handler kutt i offentlig sektor i hovedsak om at kvaliteten på tjenestene i skolen, eldreomsorgen og innefor andre offentlige oppgaver blir dårligere.

Med en kombinasjon av brukbar vekst og høy arbeidsledighet er det nødvendig med en målrettet politikk for å redusere arbeidsledigheten, kombinert med en økonomisk politikk som ikke bidrar til å skape nye ubalanser i økonomien.

Disse medlemmers næringspolitikk skal være basert på to hovedprinsipper: Bærekraftighet og inno-

vasjon. En næringspolitikk basert på disse prinsippene representerer trygge, langsiktige arbeidsplasser, som også bygger på Norges fortrinn i konkurransen med andre land. En næringspolitikk basert på en kombinasjon av innovasjon og bærekraftighet representerer også et område med stort potensial for vekst, som ikke bare trygger eksisterende arbeidsplasser men skaper mange nye - i byene så vel som distriktene. Dette er tvingende nødvendig med en arbeidsledighet som har låst seg fast på et nivå på rundt 100 000 mennesker.

Samtidig er utviklingen innen miljøområdet meget uheldig. Utslippene av klimagasser øker kraftig, og tall fra SSB viser at utslippsveksten for det meste økte utslipp fra industri og veitrafikk. Til tross for omfattende og forpliktende internasjonale miljøavtaler øker også utslippene av mange farlige miljøgifter.

Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett øker innsatsen for å nå disse to målene med næringspolitikken.

Verdiskaping dreier seg om å produsere det folk trenger på en mer fornuftig måte. Kampen mot ledighet betyr å koble ledige hender med viktige oppgaver. Disse medlemmers tiltak mot ledighet utgjør rundt 17 000 arbeidsplasser.

De viktigste grepene (økning i forhold til Regjeringens forslag)²:

Bedre avskrivningsregler	1 350 mill. kroner	1 350 arbeidsplasser (flere på sikt)
Forskning	1 300 mill. kroner	1 300 arbeidsplasser (flere på sikt)
Innovasjon Norge	655 mill. kroner	1 100 arbeidsplasser (flere på sikt)
Miljøtiltak	500 mill. kroner	500 arbeidsplasser
Økt støtte til film, media, kultur	400 mill. kroner	600 arbeidsplasser
Bioenergi	50 mill. kroner	4 000 arbeidsplasser (inkl reguleringer, jf. SV-forslag)
Fiskeri, kystberedskap m.m.	300 mill. kroner	450 arbeidsplasser
<i>Næringstiltak</i>	<i>4 055 mill. kroner</i>	<i>9 300 arbeidsplasser</i>
Flere ansatte i skole og helse	5 000 mill. kroner	5 000 arbeidsplasser
Oppussing av skolebygg	3 000 mill. kroner	3 000 arbeidsplasser
Barnehager	375 mill. kroner	750 arbeidsplasser
Jernbanesatsing	1 200 mill. kroner	1 200 arbeidsplasser
Utvikling av offentlige tjenester	9 200 mill. kroner	9 950 arbeidsplasser

Dette er hovedsatsingene. Til sammen utgjør dette rundt 19 000 nye, faste arbeidsplasser. Til fratrukk kommer reduserte investeringer i veibygging i sentrale strøk samt reduserte forsvarsinvesteringer (3,5 mrd. kroner, i hovedsak kutt i anskaffelser), anslått til 1 500 arbeidsplasser. Disse medlemmer beholder 2004-nivået på oljeinvesteringene, og antall arbeidsplasser reduseres således ikke i forhold til nivået i 2004.

Disse medlemmer er urolig over den økningen i langtids sykefravær vi har sett i norsk arbeidsliv de siste åra. Det er derfor gledelig at en nå ser tegn til at denne negative utviklinga kan være i ferd med å snu.

¹ Anslag for AKU-ledighet i Nasjonalbudsjettet

Disse medlemmer viser i den forbindelse til at nye anslag for sykefraværutviklinga innebærer at Regjeringens utgiftsanslag på sykepengeområdet kan nedjusteres med vel 2 100 mill. kroner.

² Det er alltid vanskelig å anslå hvor mange arbeidsplasser ulike tiltak vil skape helt nøyaktig, og når - og hvor - effekten vil komme. 1 mill. kan gi alt fra 0,5 til 4 årsverk, avhengig av hvilke sektorer eller tiltak det dreier seg om hvor raskt tiltakene kan settes i verk. Vi har lagt vekt på å presentere forsiktige anslag. Den faktiske sysselsettingsøkningen vil være betraktelig høyere enn våre anslag, fordi vi har ikke regnet med multiplikatoreffekter (hvor mange nye årsverk de nye årsverkene skaper). For eksempel vil Sosialistisk Venstrepartis forslag om rentefrie lån til utskifting av PCB-armaturer kunne skape økt etterspørsel og dermed flere årsverk knytta til Glamox' produksjon av PCB-fri belysning.

Disse medlemmer tar dette som et tegn på at intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) nå begynner å gi positive resultater. Det er derfor avgjørende at alle parter i avtalen forsterker innsatsen for å skape et arbeidsliv som i større grad gir plass til alle. Det er også avgjørende at partene lojalt følger opp forutsetningene i avtalen, og ikke skaper usikkerhet om viljen til å overholde denne. Det er derfor svært uheldig at Regjeringen som én av de tre partene i IA-avtalen, i statsbudsjettet for 2005 foreslår endringer i sykelønnsordningen, til tross for at Regjeringen har forpliktet seg til ikke å foreslå endringer i avtaleperioden. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til forslaget om å utvide arbeidsgivers økonomiske forpliktelser i sykelønnsordningen etter 14 dagers sykemelding. I tillegg til å være et brudd på IA-avtalen, vil forslaget kunne føre til at arbeidsgivere vil vegre seg for å ansette arbeidstakere som har, eller har hatt, noen form for sykdom eller yrkeshemming. En slik utvikling vil være i direkte strid med intensjonene i IA-avtalen.

Disse medlemmer vil derfor gå imot den foreslåtte endringen i sykepengeordningen.

Som et ledd i en videre satsing og en forsterka innsats for et mer inkluderende arbeidsliv, vil disse medlemmer prioritere ressurser til økt bemanning og kompetanseheving i forhold til individuelt tilpassa arbeidsretta rehabilitering. Dette må gjøres ved blant annet å styrke de 19 arbeidslivssentrene i hvert fylke som er oppretta i forbindelse med IA-avtalen. Disse sentrene trenger fortsatt både mer bemanning og mer kompetanse for å kunne gi en optimal effekt i bestrebelsene på å redusere sykefraværet. Ved en økt innsats på dette området vil man kunne få flere tilbake til arbeid og dermed spare penger ved en reduksjon i sykefraværet.

Disse medlemmer vil derfor fremme forslag om å øke trygdeetatens driftsmidler med 50 mill. kroner for å oppnå målsettingene i IA-avtalen.

Disse medlemmer vil videre foreslå en reduksjon i utgifter til sykelønn på 200 mill. kroner som et resultat av økte ressurser og økt innsats fra trygdeetatens side i forhold til IA-avtalen.

Disse medlemmer er særlig bekymra over det store og til dels økende sykefraværet i kommunene, spesielt blant ansatte i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene. Det er all grunn til å anta at en for lav grunnbemanning i disse yrkene fører til en høy arbeidsbelastning og en stressende arbeidshverdag som igjen resulterer i sykdom og langtids sykemeldinger. En hovedårsak til en gjennomgående lav grunnbemanning i denne sektoren, er kommunenes stramme økonomiske situasjon. Dette er en situasjon som har vart over flere år, og som har forverra seg de betydelig de siste åra. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti gjennom flere år har foreslått betydelige økninger i kommunenes frie inntekter. I statsbudsjettet for 2005 vil Sosialistisk Venstreparti foreslå å øke kommunenes frie inntekter med 5 mrd. kroner. Denne forbedringen i kommunenes økonomi vil, slik disse medlemmer ser det, skape grunnlag for å gi ansatte

bl.a. i pleie- og omsorgssektoren bedre arbeidsforhold og mindre yrkesmessige belastninger ved å kunne ansette flere folk. Dette vil på sikt kunne føre til færre sykemeldinger og dermed innsparinger i sykepengeutgiftene.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen igjen foreslår innstramminger i permitteringsreglene, ved å foreslå 26 ukers permitteringsperiode. Disse medlemmer vil peke på at Rapport 459 fra FAFO: "Permittering-Konsekvenser av nye regler", viser at bedriftene har endret sin permitteringspraksis ut fra de nye reglene med 10 dagers lønnsplikt, og stadig uro rundt lengden på permitteringsperioden. Korte permitteringer brukes i mindre grad, og rullerende permitteringer er kuttet i alle undersøkte bedrifter. De nye permitteringsreglene har skapt betydelig uro i bedriftene, og har ført til flere oppsigelser. Usikkerheten rundt hvorvidt 26 ukers dagpengeperiode iverksettes fra 1. januar 2005 har også trekt i retning av oppsigelser.

Innstrammningene rammer både store og små bedrifter når de har det som vanskeligst, og fører til at folk som bedriften trenger, sies opp. Dette rammer kompetanseoppbyggingen og svekker konkurransekraften, både for bedrift og arbeidstaker. Økt bruk av midlertidig ansatte, korte kontrakter og mer innleie er ingen god løsning verken for bedriftene eller for ansatte.

Disse medlemmer vil understreke at det offentliges innsats overfor bedrifter og arbeidstakere må siktes inn på å bidra i vanskelige tider, og fremme langsiktig kompetanseoppbygging og konkurransevne. Disse medlemmer foreslår derfor at permitteringsreglene bør endres slik at permitteringsperioden blir 42 uker med dagpengerett for arbeidstakere og 5 dagers lønnsplikt for arbeidsgiver.

Disse medlemmer viser til at mange av de som lever på ytelse fra trygden har svært stram økonomi. Disse medlemmer har derfor sett behovet for som et første tiltak at personer som faller inn under ordningene med tidsbegrenset uførestønad, mottakere av rehabiliteringspenger og attføringspenger skal motta forsørgertillegg på samme nivå om personer som mottar uførepensjon.

Disse medlemmer mener også det er også behov for å fjerne det begrensende regelverket med tidsbegrensning, aldersgrense og kostnadstak for utdanning som yrkesrettet attføring. Det er behov for mer individuell tilpassing og regelstyring er ikke hensiktsmessig.

Disse medlemmer vil gå i mot Regjeringen forslag om å kutte ordningen med lønnsgaranti ved konkurs fra 3 til 2 G.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet meiner det er eit politisk ansvar å leggje forholda betre til rette slik at situasjonen på arbeidsmarknaden kan betrast raskt og effektivt: Ved utgangen av 3. kvartal var 4,6 pst. av arbeidsstyrken utan arbeid, og arbeidsløysa minskar sakte og lite trass i ein historisk sett ekstremt ekspansivt pengepolitikk. Denne medlemmen meiner denne situasjonen lyt betrast gjennom aktive, finanspolitiske grep. På kort sikt kan dette gjerast ved å auke offentleg konsum og investeringar. På

mellomlang sikt vil ein kunne vente positive sysselsetjingseffektar av betra rammevilkåra for privat verdiskaping. Denne medlemen viser til Senterpartiets alternative budsjett, der ei rekkje tiltak vert skisserte som vil kunne ha ein slik effekt: Auka investeringar i infrastruktur, skatte- og avgiftslette for næringslivet og framlegg som vil betre kapitaltilgangen for private bedrifter og næringsdrivande. Denne medlemen viser til at Senterpartiets alternative statsbudsjett i fylgje Statistisk sentralbyrå sine analysar vil kunne gje 10 100 ekstra årsverk i 2005, og ein nedgang i AKU-arbeidsløysa på 0,3 prosentpoeng.

Denne medlemen meiner det er eit viktig politisk mål å leggje forholda til rette for at sjukefråværet kan gå ned. Dette vil ikkje berre auke verdiskapinga, men sannsynlegvis også føre til eit kvalitativt betre samfunn: Gagns arbeid er meiningsskapande og arbeidsmiljø er for mange ein viktig del av deira sosiale nettverk. I tillegg vil ein betre fungerande arbeidsmarknad kunne minske omfanget av relativ fattigdom i Noreg. Denne medlemen vil også vise til at lågare sjukefråvær typisk betrar dei offentlege finansane, og såleis mogeleggjjer nye, velferdsfremjande reformer.

Denne medlemen meiner IA-avtala er ei ordning som bør stå ved lag ut avtaletida - sjølv om målet med avtala - 20 pst. nedgang i sjukefråværet i 2. kvartal 2005 jamført med 2. kvartal 2001 - neppe vert innfridd. Det er likevel grunn til å merke seg at sjukefråværet no går drastisk ned; med nesten 9 pst. i 2. kvartal. Dette kan mellom anna kome av at det har teke meir tid enn venta før IA-bedriftene har greidd å fylgje opp avtala; tilpasse seg og utvikle eigna verkemiddel for å setje henne ut i livet. Reint prinsipielt meiner denne medlemen like fullt at ei avtale skal respekterast av alle partar, og går mot dei endringane av avtala som regjeringa har fremja i neste års statsbudsjett.

Senterpartiet meiner at arbeidsmarknadstiltak kan ha ein viktig funksjon dersom dei fører til at arbeidssøkjara såleis aukar sannsynet for å kome over i reelle jobbar, betrar kompetansen sin og i det heile ikkje misser kontakten med arbeidsmarknaden. Denne medlemen viser til Senterpartiets alternative budsjett, som inneheld framlegg om auka løyvingar til forskjellige arbeidsmarknadstiltak. Spesielt viktig er det å syte for at såkalla svake og utsette grupper gjennom deltaking i veleigna arbeidsmarknadstiltak styrkjer sjansane sine for å vende attende til arbeidslivet.

Denne medlemen meiner vidare det er svært viktig å ha gode attførings- og rehabiliteringsreglar, og er usamd i Regjeringa sine stadige forsøk på innstramingar på det området. Denne medlemen meiner også at permitteringsreglane skal gi høve til permittering i 42 veker og med 3 dagars økonomisk ansvar for arbeidsgjevarane.

Denne medlemen viser til at det overordna målet med inntektspolitikken er å påverke lønsdaninga i økonomien. Inntektspolitiske virkemiddel som oppmodingar overfor partane i arbeidslivet og utveksling av informasjon kan fungere, men vil typisk ha usikre effektar. Denne medlemen meiner den sentrale inntektspolitiske utfordringa er å syte for velfun-

gerande institusjonelle rårer kring lønsdaninga. Sentraliserte lønsforhandlingar er godt eigna til å sikre ei lønsdaning som over tid er samfunnsøkonomisk gagnleg. Denne medlemen meiner det er eit politisk ansvar å leggje forholda betre til rette slik at situasjonen på arbeidsmarknaden kan betrast raskt og effektivt: Ved utgangen av 3. kvartal var 4,6 pst. av arbeidsstyrken utan arbeid, og arbeidsløysa minskar sakte og lite trass i ein historisk sett ekstremt ekspansivt pengepolitikk. Denne medlemen meiner denne situasjonen lyt betrast gjennom aktive, finanspolitiske grep. På kort sikt kan dette gjerast ved å auke offentleg konsum og investeringar. På mellomlang sikt vil ein kunne vente positive sysselsetjingseffektar av betra rammevilkåra for privat verdiskaping. Denne medlemen viser til Senterpartiets alternative budsjett, der ei rekkje tiltak vert skisserte som vil kunne ha ein slik effekt: Auka investeringar i infrastruktur, skatte- og avgiftslette for næringslivet og framlegg som vil betre kapitaltilgangen for private bedrifter og næringsdrivande. Denne medlemen viser til at Senterpartiets alternative statsbudsjett i fylgje Statistisk sentralbyrå sine analysar vil kunne gje 10 100 ekstra årsverk i 2005, og ein nedgang i AKU-arbeidsløysa på 0,3 prosentpoeng.

Sentraliserte lønsoppgjjer har elles vore eit særtrekk ved lønsdaninga i Austerrike, Noreg og Sverige, og har over tid produsert vesentleg lågare arbeidsløysenivå enn i land der lønsdaninga har vore mindre sentralisert.

Denne medlemen viser til den såkalla hovudkursteorien, som tilseier at konkurranseutsett sektor bør vere lønsleiiande i ein liten, open økonomi som den norske. I konkurranseutsett sektor har verksemdene relativt mindre rom enn bedrifter i skjerma, konsumretta sektor til å auke produktprisane for å kompensere for lønsauke utover produktivitetsveksten. Dersom skjerma sektor er lønsleiiande, aukar sannsynet for ein ubalansert lønsvekst som systematisk undergrev konkurransevna til den konkurranseutsette sektoren. Senterpartiet meiner sjansane for ei slik utvikling aukar ettersom talet på sysselsette i denne sektoren minskar. Dette fordi det politisk kan verte vanskelegare å insistere på at ei stendig minkande minoritet av dei sysselsette skal ha einerett på å vere lønsleiiande.

Medlemen i komiteen frå Kystpartiet syner til at veksten i økonomien aukar, men at det likevel ikkje vert færre arbeidslause. Ut frå Arbeidskraftundersøkelsen er det nå 111 000 som er utan arbeid. Dette er om lag like mange som for eit år sidan, men andelen som er langtidsarbeidslause har auka frå 23 pst. til 26 pst. Det må vera ei høgt prioritert oppgåva å få redusert talet på arbeidslause personar av fleire grunnar.

Arbeidskraft er ein viktig ressurs og stor arbeidsløysa er ei sløsing med ressurar for samfunnet. Det er heller ikkje berre økonomiske grunnar til at det er negativt med arbeidsløysa, men òg av omsyn til velferd og trivsel. Langvarig arbeidsløysa fører til større utteljingar på budsjett t.d. sosialbudsjettet og for trygdesystemet fordi ein stor del spesielt av dei langtidsarbeidslause ikkje kjem inn i normalt arbeid att.

Denne medlemen er oppteken av at folk får realisere seg gjennom arbeid og ikkje blir utstøyt av arbeidslivet gjennom arbeidsløyse og trygding. Om ein lykkast her er dette ein vinn-vinn-situasjon ved at det skapar fleire gode både for samfunnet og det einskilde menneske. Kystpartiet vil difor i budsjettframlegget sitt fremja fleire framlegg til løyvingar som kan vera med på å få arbeidsløysa raskt ned.

Denne medlemen peikar på at den sterke markeringa på det økonomiske området i Regjeringa sitt budsjett går på institusjonar og regelverk i arbeidslivet. Med den arbeidsmarknadspolitikken som det vert lagt opp til går det mot ei svekking av ambisjonsnivået. Slagkrafta både i høve til tiltaksnivået, breidda i kompetansen og verkeområdet til Aetat vert og svekka.

Denne medlemen vil peika på at Regjeringa ikkje legg opp til nokon særleg auke av dei ordinære arbeidsmarknadstiltaka i 2005. Denne medlemen vil løyve pengar til 3 000 fleire tiltaksplassar i 2005 enn det Regjeringa legg opp til. Denne medlemen vil syna til Sverige og satsinga på tiltaksplassar der. Sjølv om tiltaksplassane kan ha utforming og effekt som varierar i kvalitet, har dei vorte sett på som meir og meir viktig i mange land i kampen mot arbeidsløysa.

Denne medlemen meiner den svake tiltakssatsinga og sterkare satsing på marknaden går inn i ein breiare strategi Regjeringa har for verkemåten til arbeidsmarknaden der trygdene skal svekkjast og reguleringar gjennom lov- og avtaleverk skal mjukast opp. Ein slik politikk kan lett føre til dårlegare sosiale tilhøve og heller ikkje gjeva Noreg ein høgre produktivitet.

Dei nordiske landa er fullt på høgde med andre meir marknadsorienterte økonomiar som USA og Storbritannia når det gjeld produktivitet.

Denne medlemen meiner at dei nordiske landa i sin modell framleis har gode verkemiddel i arbeidsmarknadspolitikken også for tida framover. Den nordiske modellen balanserar marknadøkonomien med ein aktiv stat og andre former for fellesskapsløysingar. Modellen tek omsyn til at marknaden sviktar når det gjeld å dela verdiskapinga mellom ulike sosiale grupper og geografiske område. Eit kjennemerke med modellen har vore eit nært samarbeid mellom styresmaktene og partane i arbeidslivet lokalt og på landsplan. Denne politikken har gjort det mogleg å kombinera moderat pris- og lønsvekst og ein stramt arbeidsmarknad. Denne medlemen er tvilande til nytten av Regjeringa sitt forslag om å utvide retten til mellombels tilsetjing. Denne har vist seg fører til fleire oppseiingar. Det er ikkje sikkert at arbeidsløysa vil bli mindre og det er grunn til å tru at arbeidstakarane får svekka si stilling på arbeidsmarknaden når det gjeld løns- og arbeidsvilkår.

Denne medlemen vil gjera merksam på at Noreg ligg høgt på internasjonale indikatorar for helse og velstand. Velstanden er mykje jamnare fordelt i vårt samfunn enn i andre OECD-land - noko som i stor grad kan tilleggjast den nordiske modellen.

Denne medlemen ser med uro på kva som kan verta fylgjene av at den norske arbeidsmarknaden vart

opna for arbeidssøklarar frå dei 10 nye EU-landa i 2004. Vert talet på arbeidssøklarar frå EU-landa stor, vil det verke negativt inn på dei norske arbeidsløysetalane. Faren for sosial dumping i framtida er stor. Lønnskildnadene vil kunne auke og arbeidsvilkåra verta dårlegare om dei som kjem ikkje får del i det norske lønnsnivået. Denne medlemen meiner mellom anna av desse grunnane at Noreg er best tent med å ikkje vera med i EØS.

Denne medlemen syner elles til sin fraksjonsmerknad i punkt 10.6.

2.7 Tiltak for å bedre effektiviteten i økonomien

2.7.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)*

Produksjonen i Fastlands-Norge utgjør over 3/4 av den samlede verdiskapingen i norsk økonomi i 2004, og denne andelen vil vokse betydelig etter hvert som produksjonen av petroleum går ned. Regjeringen legger derfor avgjørende vekt på å styrke vekstevnen til fastlandsøkonomien og å utnytte landets ressurser så effektivt som mulig.

Økonomier som vokser raskt og har lav arbeidsledighet over tid, er kjennetegnet ved høy omstillingstakt og god evne til å ta i bruk ny teknologi og nye måter å organisere produksjonen på. Evnen til omstilling og innovasjon innebærer at ressursene kanaliseres dit de kaster mest av seg, og at ledige ressurser raskt fanges opp i produktive anvendelser. Regjeringen legger bl.a. vekt på følgende områder for å sikre effektiv ressursutnyttelse og høy vekst:

- Fortsette arbeidet med å modernisere offentlig sektor, med sikte på økt kvalitet, brukervennlighet og produktivitet, samtidig som ressursene kanaliseres til de områdene der behovene er størst. Bedre kvalitet og effektivitet i offentlig sektor, f.eks. i utdannings- og helsesektoren, har stor betydning også for verdiskapingen i privat sektor. Regjeringen legger stor vekt på å utforme styringssystemer som motiverer til økt produksjon og kvalitet. Private tilbydere skal slippes til på like vilkår der det er hensiktsmessig.
- Skatter og avgifter påvirker ressursutnyttelsen i økonomien. I St.meld. nr. 29 (2003-2004) Om skattereform skisserte Regjeringen tiltak som vil bidra til økt verdiskaping og vekst. Viktige elementer i reformen er økt likebehandling av inntekter, skatt på høy eierinntekt ved uttak, nedtrapping av formuesskatten og forenkling av skattereglene. Første steg i reformen gjennomføres i 2005, jf. nærmere omtale i kapittel 4 i denne meldingen.
- Sikre effektiv ressursbruk gjennom virksom konkurranse og reguleringsreformer. Den nye konkurranseloven har gitt myndighetene et effektivt virkemiddel for å motvirke konkurransekadelig atferd. Regjeringen vil høsten 2004 legge fram en stortingsmelding om konkurransepolitikk. Reguleringsreformer kan gi rom for konkurranse på områder der det tidligere bare har vært produksjon i offentlig regi.

- Innrette næringsstøtten med sikte på å bidra til økt verdiskaping. Dette tilsier bl.a. at støtten bør vris i retning av å styrke forskning og utvikling. Støtteordningen SkatteFUNN er et sentralt virkemiddel i Regjeringens FoU-satsing.

Tiltak for å bedre effektiviteten i økonomien er nærmere omtalt i kapittel 5 i meldingen.

2.7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, tar dette til orientering.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at et viktig formål med den økonomiske politikken er å bedre effektiviteten i økonomien. Ikke minst er det viktig å forbedre effektiviteten i fastlandsøkonomien med tanke på at inntektene fra petroleumsproduksjonen i nær framtid vil begynne å gå ned. Uansett vil fastlandsøkonomien alltid være den største og viktigste i den norske økonomien. Disse medlemmer understreker derfor viktigheten av gode tiltak for å bedre den økonomiske effektiviteten.

Disse medlemmer har i den anledning merket seg at Regjeringens arbeid med et bedre skattesystem, modernisering av offentlig sektor, nye konkurranse- og reguleringsreformer og en næringspolitikk for økt verdiskaping er viktige områder for å oppnå en bedret økonomi. Disse medlemmer slutter seg til Regjeringens arbeid på disse områdene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er nødvendig med en mer aktiv og målrettet næringspolitikk for å skape og sikre arbeidsplasser over hele landet, innenfor de juridiske og politiske begrensninger internasjonalt regelverk setter.

Etter disse medlemmers vurdering er det mange muligheter til å drive en langt mer aktiv næringspolitikk enn det Regjeringen legger opp til, bl.a. gjennom Innovasjon Norge og SIVA, gjennom økt satsing på innenlands bruk av gass, NO_x-reduksjonsprogrammet, verftsgarantiordningen, bygging av gassferger på norske verft, nettolønn for norske sjøfolk og gjennom en målrettet distriktpolitikk.

Disse medlemmer viser til at et offentlig utvalg har vurdert hvilke muligheter det offentlige har til å drive en aktiv distrikts- og regionalpolitikk innenfor EØS-avtalens rammer, jf. NOU 2004:15.

Disse medlemmer vil understreke at utvalget konkluderer med:

"Utvalet har kartlagt kva for handlingsrom norske styresmakter har innanfor EØS-rammene, og kome til at handlingsrommet på fleire område er stort."

Disse medlemmer forventer at Regjeringen aktivt følger opp utvalgets anbefalinger og utnytter det handlingsrommet Norge har til å drive en aktiv nærings- og distriktpolitikk.

MODERNISERING AV OFFENTLIG SEKTOR

Disse medlemmer vil understreke at gode offentlige velferdstilbud gir den enkelte grunnleggende trygghet og er en forutsetning for at alle skal ha like muligheter til å utvikle egne evner. Tilbudet av tjenester skal være basert på brukernes behov, være av god kvalitet og ha rom for individuelle tilpasninger.

Innholdet og kvaliteten i tjenestene må være bestemmende for valg av organisering og virkemidler. Disse medlemmer deler ikke regjeringens sterke tro på utskillelse og privatisering av offentlig virksomhet som virkemiddel for å oppnå bedre fellesskapsløsninger. Disse medlemmer viser også til at utskillelse av egne resultatenheter kan svekke kompetansen i forvaltningen og peker i den forbindelse på omdanningen av Statskonsult fra forvaltningsorgan til aksjeselskap som et eksempel på dette.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av politisk styring av offentlig virksomhet. Disse medlemmer vil advare mot en utvikling hvor viktige samfunnsoppgaver skilles ut og hvor vitale avgjørelser løsrives fra en bredere sammenheng og et helhetlig samfunnsansvar. Fristilling og konkurranseutsetting kan også føre til mer administrasjon og byråkrati. Disse medlemmer viser for eksempel til at det er betydelige kostnader forbundet med innføring av systemer for internfakturering

Disse medlemmer deler ikke Regjeringen sterke tro på konkurranse som et effektivt virkemiddel i alle sammenhenger. Konkurranse som virkemiddel for å nå politiske mål hviler på bestemte forutsetninger, som på mange områder ikke er til stede innen offentlig velferdsproduksjon. Disse medlemmer vil understreke at hensynet til fellesskapsløsningene må gå foran når disse kommer i konflikt med konkurransereglene.

Disse medlemmer mener at de offentlige tjenestene skal være gode og effektive. Offentlige servicekontorer, serviceerklæringer, skjemaforenkling, "døgnåpen forvaltning" og samordning av regelverk og tjenester er gode eksempler på modernisering av offentlig sektor.

Disse medlemmer vil understreke at modernisering og fornyelse skal skje i tett samarbeid med de ansatte. Gode endringsprosesser er avhengige av et samarbeid mellom alle som deltar. Disse medlemmer mener Regjeringen legger opp til det motsatte ved å svekke ordninger som stillingsvernet i tjenestemannsloven, endringer i vart og ventelønnsordningen.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at staten har mulighet til å rekruttere og beholde ansatte med god kompetanse. En svekkelse av de ansattes rettigheter kan bidra til det motsatte. I den utstrekning det er behov for å modernisere tjenestemannsloven må det settes ned et partsammensatt utvalg for å vurdere eventuelle endringer i ordningene for de statsansatte.

Disse medlemmer ønsker å understreke behovet for et velfungerende arbeidsliv som kjennetegnes av balanse mellom tilbud og etterspørsel av arbeidskraft, høy yrkesdeltakelse, et arbeidsliv med plass til alle, sikkerhet og trygge arbeidsforhold.

Disse medlemmer mener at dette bør være en av Moderniseringsdepartementets hovedoppgaver. Det er derfor av avgjørende betydning at avtalen om et Inkluderende arbeidsliv følges opp i staten.

OPPFØLGING AV HANDLINGSPLANEN FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Disse medlemmer mener arbeidet for en bærekraftig utvikling må være gjennomgående i politiske beslutningsprosesser nasjonalt og internasjonalt. Disse medlemmer viser generelt til de merknader Arbeiderpartiets medlemmer har sammen med andre medlemmer fra andre partier til Nasjonal Agenda 21 i innstillingen til Revidert nasjonalbudsjett for 2004, Budsjett-innst. S. II (2003-2004). Spesielt vil disse medlemmer vise til flertallets merknad:

"Flertallet viser til at skal arbeidet med bærekraftig utvikling kunne få en større folkelig og allmenn forankring, må både helhet og deler være godt kjent og støttet i befolkningen."

Disse medlemmer viser også til følgende mindretallsmerknad:

"Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke viktigheten av at Nasjonal Agenda bygger på noen langsiktige, overordnede målsetninger for at den skal fungere som et effektivt styringsverktøy. Disse medlemmer vil i denne sammenheng peke på nødvendigheten av en endring i forbruks- og produksjonsmønstrene. En grønn økonomi ser livskvalitet, ikke materiell velstand som det sentrale målet. Disse medlemmer viser til at handlingsplanen så langt i hovedsak gjennomgår miljøinnsatsen på ulike sektorer. Det er naturlig med en slik sektororientering, men en sentral utfordring i det videre arbeidet med Nasjonal Agenda er å få frem at vi på alle politikkområder må vurdere de miljømessige konsekvensene på samme måte som de administrative og de økonomiske konsekvensene.

Disse medlemmer mener at handlingsplanen for NA 21 ikke er klar nok når det gjelder selve handlingsdelen.

Disse medlemmer vil påpeke at handlingsdelen bør få et høyere konkretiseringsnivå ved neste revisjon. I tråd med dette mener disse medlemmer at Regjeringen ved neste revisjon bør legge vekt på at handlingsplanen skal inneholde konkrete og tidfestede målsetninger, klargjøring av ansvar for å oppnå målene, ressurser satt av for å nå målene samt klargjøring av ansvar for overvåking og kontroll."

Disse medlemmer viser til at tilbakemeldingen i Revidert nasjonalbudsjett for 2005 i hovedsak er en gjennomgang av miljøinnsatsen på ulike sektorer. Det er naturlig med en slik sektororientering, men en sentral utfordring i det videre arbeidet med Nasjonal Agenda er å få frem at vi på alle politikkområder må vurdere de miljømessige konsekvensene på samme måte som de administrative og de økonomiske konsekvensene. Disse medlemmer finner likevel grunn til å kommentere noen av de tiltakene Regjeringen omtaler.

Disse medlemmer viser til de dramatiske resultater i Rapporten Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) som nylig ble fremlagt. Rapporten viser at oppvarmingen i Arktiske områder skjer dobbelt så

raskt som i verden forøvrig, og kan i verste fall gjøre Arktis isfri om 50 til 100 år. Dette viser at det er all grunn til å ta klimaproblemene på alvor og at disse bare kan løses gjennom et sterkere internasjonalt samarbeid. Disse medlemmer støtter derfor Regjeringens arbeid for at forberedelser til forhandlinger om internasjonale forpliktelser for årene etter 2012 startes så snart som mulig.

Disse medlemmer viser til at økt skogvern er viktig for å ivareta det biologiske mangfoldet. I en evaluering som er foretatt av NINA og SKOGFORSK, ble det bl.a. konkludert med at større sammenhengende skogområder og en rekke truede, sjeldne og andre spesielle skogtyper er mangelfullt dekket ved dagens vern. Ut fra ulike mål for skogvern anslår rapporten behovet for vern av skog til minst 4,6 pst. av produktivt skogareal, inkludert allerede vedtatt vernet skog. Disse medlemmer støtter dette målet og mener det er viktigst først å prioritere vern av områdene med høyest verneverdi. Dette forutsetter at det gjennomføres en systematisk biologisk registrering, der både allerede kjente områder kvalitetssjekkes og nye områder kartlegges.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i St.prp. nr. 79 (2001-2002) Om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder varslet at den tok sikte på at et forslag til supplering og ferdigstilling av ordningen skal legges frem for Stortinget ved årsskiftet 2003/2004 samtidig med forslag til supplering av Verneplan for vassdrag. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen er sterkt forsinket i arbeidet med ferdigstillingen og at den nå varsler en fremleggelse først høsten 2005, mens verneplanen for vassdrag blir behandlet ferdig i Stortinget vårsesjonen 2005.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen viser til St.meld. nr. 15(2003-2004) Rovvilt i norsk natur. Disse medlemmer viser til at et flertall i Stortinget gjennom et bredt forlik gjorde vesentlige endringer på flere punkter i forhold til det Regjeringen la opp til i stortingsmeldingen. Disse medlemmer vil understreke at det er dette forliket som må ligge til grunn for i forvaltningen av rovviltpolitikken.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen omtaler beslutningen fra desember 2003 om å gjenåpne Barentshavet for petroleumsvirksomhet og at det ble besluttet at området Nordland VI ikke åpnes for videre petroleumsvirksomhet. Disse medlemmer vil vise til følgende flertallsmerknader i Innst. S. nr. 249 (2003-2004) om petroleumsvirksomheten:

"Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at spørsmålet om videre petroleumsvirksomhet i Nordland VI, Nordland VII og Troms II vil bli vurdert når den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten-Barentshavet foreligger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, støtter dette, men vil understreke at arbeidet med denne planen gjennomføres i forhold til planlagt fremdrift."

Disse medlemmer peker på at en bærekraftig utvikling av fiskeressursene er en god investering for

både miljø, samfunn og fiskerinæringen. Bærebjelken i forvaltningen av et levende og reproduserende ressursgrunnlag som fisk er, er langsiktighet. Disse medlemmer understreker at en langsiktig, forsvarlig og bærekraftig utvikling av fiskeressursene forutsetter lover og regler, og kunnskap om hvor mye fisk som til enhver tid tas opp. Det foregår innenfor denne næringen som innenfor andre næringer ulovlige aktiviteter. Disse medlemmer er av den oppfatning at det var feil av fiskeriministeren å legge ned "fiskefusktelefonen". Fiskefuskskandalen var et effektivt virkemiddel for myndighetenes ressurskontroll, og burde ikke vært avvirket. Til tross for at det har vært flere omfattende avsløringer av fiskefusk den senere tid, har disse medlemmer erfart at tipstelefonen til ØKO-KRIM ikke får tips om den antatte kriminaliteten. Disse medlemmer forventer at Regjeringen følger opp problematikken på en seriøs måte og setter inn de virkemidler som måtte trenge for å få bukt på fiskerikriminaliteten.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen har nedsatt et ekspertutvalg for å videreutvikle arbeidet med indikatorene for bærekraftig utvikling, at utvalget har trukket på en bredt sammensatt referansegruppe og at utvalget vil legge frem sin utredning i løpet av 2004. Disse medlemmer legger til grunn at utvalgets arbeid presenteres for Stortinget på egnet måte.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen vil revitalisere arbeidet med Lokal Agenda 21 og støtter dette. Disse medlemmer mener det derfor er uheldig at Regjeringen gjennom flere statsbudsjetter har redusert i bevilgningene til Lokal Agenda 21-arbeidet og at det nå er fjernet fra postene i Miljøverndepartementets budsjett. Disse medlemmer kan heller ikke se at det er en økt satsning på Lokal Agenda 21-arbeidet i statsbudsjettet for 2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at strukturpolitikk tillegges altfor liten vekt i den økonomiske politikken.

Finanspolitikk er i høyeste grad strukturpolitikk. Nivået på skattesatser, avgiftssatser, støtteordninger osv. påvirker folks adferd med hensyn til sparing, arbeid og investering, og dermed utviklingen i økonomiens tilbudsside. Regjeringen forholder seg altfor passivt til økonomiens langsiktige vekstrate. Selv en liten økning i årlig vekstrate vil få enorm betydning for fremtidig levestandard.

Disse medlemmer vil fremme en rekke forslag i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2005. Mange av disse er av en slik karakter at de ikke vil kunne iverksettes umiddelbart, men derfor er det desto viktigere at det fattes vedtak om intensjon fra Stortingets side allerede nå, slik at Regjeringen kan realisere og derved skape større handlingsrom i økonomien i tiden fremover.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Regjeringas forslag til bedre effektiviteten i økonomien er mer privatisering, økt konkurranse og lavere skatt for høyinntektsgrupper. Dette er gamle forslag som høyresiden bestandig har forfektet skal øke verdiskapingen. Disse medlemmer viser til at en nylig publisert rapport fra World Economic Forum som fastslår det motsatte. De fire nordiske land er alle blant de seks mest konkurransedyktige i verden. En hovedgrunn til dette er at de nordiske land har høyt skattenivå som brukes til finansiere en velferdsstat med utdanning, helse, infrastruktur mv, som i mange andre land må finansieres av bedriftene selv.

Det finnes ikke noen automatisk sammenheng mellom lav skatt, privatisering, og et lands konkurransekraft. Tvert imot er det grunn til å understreke at en velfungerende velferdsstat er en viktig forutsetning for at en nasjons konkurransedyktighet. Eller som det stod å lese i New York Times:

"Glem myten om den skandinaviske sosialismen og hvordan dens skatter og dyre offentlige helsetjenester ødelegger privat næringsliv. Intet kan være lengre fra sannheten."

I en tilsvarende rapport fra Verdensbanken sier en av rapportens forfattere sitert i The Herald Tribune:

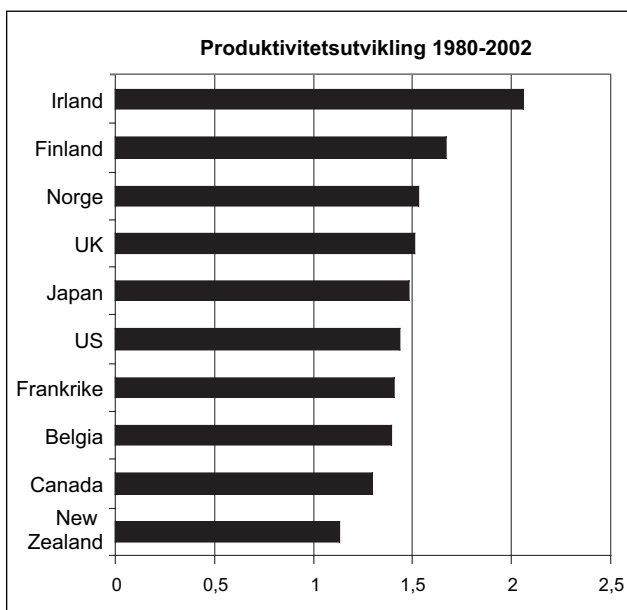
"Vi fant ut at sosial trygghet er godt for næringslivet, det tar byrdene med dyre helsetjenester og forsikringer vekk fra næringslivet, og sikrer en kompetent og utdannet arbeidsstyrke."

Disse medlemmer oppfatter Regjeringas forslag om såkalt effektivisering av økonomien som i stor grad politisk motivert ut fra tradisjonelle høyrestandpunkt, og i liten grad fundert på hvordan moderne samfunn med et høyt lønns og kostnadsnivå, skal møte framtidens utfordringer. Disse medlemmer savner en grundigere gjennomgang av hvordan sikre en velfungerende velferdsstat og et konkurransedyktig næringsliv, og hvordan disse gjensidig er avhengig av hverandre.

Disse medlemmer understreker at fortsatt vekst i velstand og velferdsordninger er avhengig av at landets samlede ressurser blir utnyttet best mulig. Dette handler om å unngå sløsing, og å føre en politikk som stimulerer til produktivitetsvekst.

Produktivitet er et mål på hvor mye som produseres per timeverk. Produktiviteten vokser på grunn av at man tar i bruk bedre måter å produsere på, gjennom ny kunnskap og/eller teknologiske endringer. Vår konkurransevne avgjøres av om lønningene - korrigert for produktivitet utvikling - vokser raskere i Norge enn i andre land. Figuren under viser hvordan norsk produktivitet har utviklet seg sammenliknet med noen av våre handelspartnere de siste 20 årene.

Figur: Produktivitetsvekst i en rekke OECD-land 1980-2002

Kilde: KILM 18a- Labour productivity and Unit Labour Costs, Total Economy. ILO, KILM 3rd Edition.

Norge har i perioden hatt en høyere produktivitetsvekst enn de fleste av våre handelspartnere. I forhold til f.eks. Frankrike har Norge i perioden 1980-2003 hatt ni pst. høyere produktivitetsvekst.

Den uten sammenligning viktigste faktoren for fortsatt produktivitetsvekst er god utnyttelse av arbeidskraften. Den utgjør 80 pst. av vår nasjonalformue, og bare små endringer i arbeidstakernes effektivitet vil på få år bety mer enn den samlede oljeformuen. En god politikk for økt velstand må derfor være retta inn mot å øke produktiviteten i arbeidskraften. Dette er en langsiktig oppgave, fordi avkastninger av investeringer i forskning, kompetanse og maskiner ikke gir økt produktivitet over natta.

Arbeidsledighet er i tillegg til å være et problem for dem som rammes, også den verste form for sløsing. Å være arbeidsledig betyr at man ikke bidrar til verdiskapningen, og verdien av arbeidskraften blir raskt redusert når man ikke mottar den stimulansen deltakelse i arbeidslivet innebærer. Langvarig arbeidsledighet gir dessuten sterk økning i sannsynligheten for å bli varig utstøtt fra arbeidslivet. Kampen mot arbeidsledighet er derfor i aller høyeste grad politikk for effektiv ressursutnyttelse på kort og lang sikt.

Mer langsiktig er satsingen på en grønn kunnskapsøkonomi. Utdanning og forskning er investeringer i verdiskaping på lang sikt. Kompetente arbeidstakere som møter framtidens krav til kunnskap, kreativitet og samarbeidsevne er nødvendig for at norsk næringsliv skal klare konkurransen fra utlandet. Økt forskningsinnsats gir grunnlag for nyskaping som er nødvendige for økt verdiskaping.

Grønne skatter og skatter med en helsemessig eller sosialpolitisk begrunnelse - på riktig nivå - stimulerer enkeltpersoner og bedrifter til å gjøre valg som gir en

bærekraftig forvaltning av våre naturressurser. Inntektene dette gir skaper rom for å redusere andre skatter og avgifter som gir et effektivitetstap i økonomien. Denne vinn-vinn-situasjonen utnyttes i stor grad i disse medlemmers skatteopplegg.

Samarbeidet mellom myndighetene og partene i arbeidslivet svært viktig for at lønnsoppgjøret skal gi et resultat som er bærekraftig på lang sikt. Provokasjoner overfor arbeidstakernes organisasjoner gjennom forslag om lettere adgang til midlertidige ansettelser, er et dårlig grunnlag for godt samarbeid.

I et lite land som Norge er det forholdsvis lett for en aktør å få en dominerende stilling i mange markeder. Det vil gi høyere priser og fortjeneste for den aktuelle bedriften, men fører til at samfunnet samlet sett taper - i noen tilfeller betydelige verdier. Et godt eksempel er ønsket om fusjon mellom DnB og Gjensidige-NOR. Dette er Norges største og tredje største bank, som samlet er blitt svært dominerende i det norske finansmarkedet. For eierne har dette åpenbart vært gunstig, men det er stor fare for at denne gevinsten delvis hentes gjennom høyere priser til kundene enn det vi vil få med to separate banker. Et virksomt offentlig tilsyn med bedrifter med potensiell markedsrett er derfor også viktig for en effektiv ressursutnyttelse.

OPPFØLGING AV HANDLINGSPLANEN FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Disse medlemmer ber om at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en nærmere redegjørelse for hva den mener er en bærekraftig økonomisk utvikling i Norge i en global sammenheng. Disse medlemmer ber også om av arbeidet med grønn skatteomlegging intensiveres. Regjeringen bes også konkretisere hvordan informasjons- og undervisningsarbeidet for bærekraftig utvikling kan videreutvikles, samt spesielt konkretisere hvordan informasjons- og undervisningsarbeidet kan videreutvikles i forbindelse med FN-tiåret for undervisning om bærekraftig utvikling som starter i 2005.

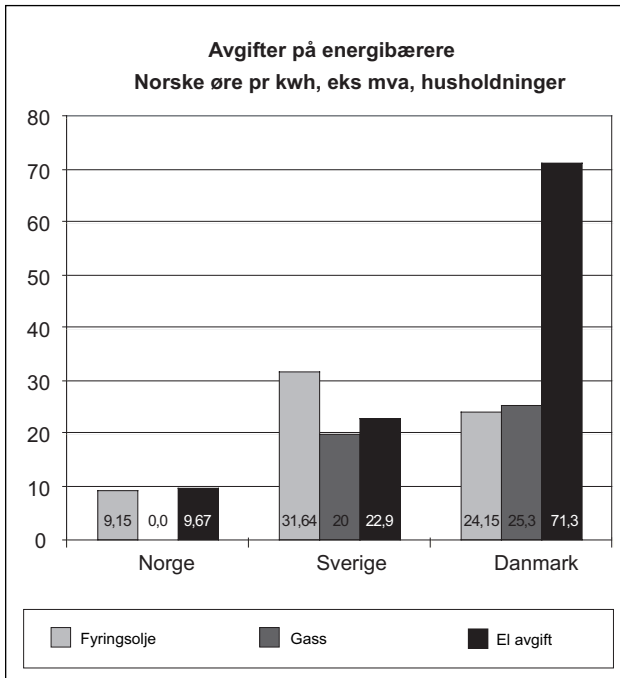
Disse medlemmer vil understreke at Nasjonal Agenda 21, med et langsiktig perspektiv, må gis forrang for og integreres med andre styringsdokumenter. Spesielt viktig er det at bærekraftig utvikling får en fremskutt plass i helheten i Regjeringens arbeid, også i budsjettpolitikken.

VIRKEMIDLER I KLIMAPOLITIKKEN - EN SAMMENLIKNING MED ANDRE LAND

Disse medlemmer viser til den omtale klimapolitikken er gitt på side 152-156 i Nasjonalbudsjettet. Omtalen av avgifter og tallene er egnet til å skape et inntrykk som ikke er riktig. Tabell 5.14 gir inntrykk av at for eksempel Danmark og Sverige har fyringsoljeavgifter langt under EUs minimumsgrense skatt i energiskattedirektivet som er omtalt i boks 5.3 på side 155.

Disse medlemmer finner det underlig at norske avgifter fyringsolje framstilles som høye sammenliknet med andre land, mens virkeligheten er at den norske avgiften ligger under EUs minimumsnivå.

Disse medlemmer vil peke på at norske energiavgifter til sluttbruker generelt er lavere enn våre naboland. Denne situasjonen gjør at vannbåren varme, bioenergi og nye fornybare energikilder generelt er mindre konkurransedyktig i Norge, enn hva tilfellet er i våre naboland.

Disse medlemmer vil peke på at økt bruk av grønne skatter er et meget effektivt klimatiltak, og nødvendig for å skape en levskraftig næring for nye fornybare energikilder i Norge.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Kystpartiet meiner generelt at politikken skal leggje til rette for betra effektivitet i økonomien, men samstundes balansere dette omsynet opp mot andre mål for samfunnsutviklinga. Det er verken gjeve eller opplagt at maksimal effektivitet er optimalt dersom eit slikt prinsipp skulle stå i strid med andre fullgode politiske mål for samfunnsutviklinga, t.d. gode og livskraftige lokalsamfunn, trygge sosiale nettverk og ålmenne ynske om andre prioriteringar. Det vesentlege er at politikken i størst mogeleg grad må spegle borgarane sine preferansar på ein mest mogeleg representativ måte.

Desse medlemene har merka seg at dei nordiske landa etter World Economic Forum er blant dei ti mest konkurransekraftige landa i verda, i tillegg til m.a. USA, Taiwan og Singapore. Dette viser for det fyrste - for det det er verd - at rimeleg forskjellige samfunnsmodellar og måtar å organisere samfunnet på kan føre til høg konkurransekraft og effektivitet. Dinest illustrerer oversikta at land med relativt omfattande tilbod og produksjon av offentlege velferdsgode, inkludert utdanning, ikkje utan vidare står tilbake for land med generelt lågare skattenivå og relativt større privat produksjon av slike gode og tenester. Empirisk sett er i alle fall den nordiske modellen - gode offentlege velferds-

tenester, historisk sett og globalt sett sterk grad av jamstilling mellom mann og kvinne og eit høgt gjennomsnittleg utdanningsnivå - ei form for samfunnsorganisering som passar og openbert fungerer i ei tid der effektivitet krev raske omstillingar, stendig nye vis å organisere økonomien på og satsing på og implementering av ny teknologi og kunnskap. Lange periodar med - til tider - sosialdemokratisk hegemoni er ikkje utan vidare den viktigaste byggjesteinen i den nordiske modellen. Desse medlemene vil meine at den liberale rettsstaten, framveksten av folkestyret og demokratiske institusjonar vel så mykje ligg i botnen og til grunn for denne samfunnsutviklinga og -utforminga.

Ny vekstteori hevdar og spår at vekst i moderne økonomiar i stadig større grad skriv seg frå innovasjon, forskning og utvikling; spreiding og implementering av nye patent og kunnskap. Nett det at ny teknologi vert teken i bruk og aktiv spreidd i økonomien er ofte meir avgjerande enn eiga innanlands utvikling av den. Tiltak for å betre effektiviteten i økonomien vanskeleg kan avgrensast til norske forhold aleine, men må ta omsyn til kunnskapsproduksjon og -utvikling internasjonalt. Endringane i den internasjonale arbeidsdelinga, der land som Kina og India spelar ei stendig viktigare rolle, tilseier også ei større satsing på utdannings- og forskingsmessig samkvem med leiande miljø og institusjonar i desse landa.

3. STATSBUDSJETTET MEDREGNET FOLKETRYGDEN FOR 2005

3.1 Hovedtrekk i forslaget til statsbudsjett

3.1.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2004-2005)

I 2005-budsjettet har Regjeringen funnet plass til å prioritere flere sentrale politikkområder i tråd med Sem-erklæringen. Regjeringens hovedprioriteringer på utgiftssiden i 2005-budsjettet er:

- Opptopping av internasjonal bistand. Regjeringen foreslår en økning av bistandsbevilgningene på 1,6 mrd. kroner i forhold til 2004. Det foreslås en bistandsramme på vel 16,6 mrd. kroner for 2005. Bistandsbudsjettets andel av anslått bruttonasjonalinntekt (BNI) øker dermed fra 0,94 pst. i 2004 til 0,95 pst. i 2005. Utviklingen i bistandsbudsjettets andel av BNI må ses i lys av at anslaget for BNI er kraftig oppjustert blant annet som følge av høyere oljepris enn tidligere lagt til grunn. I 2001 utgjorde bevilgningen til offisiell utviklingshjelp 0,89 pst. av anslått BNI, tilsvarende 12,3 mrd. kroner. Bistandsbevilgningene er økt med 4,3 mrd. kroner fra 2001 til 2005. Regjeringen vil styrke innsatsen for bekjempelse av fattigdom gjennom økt satsing på blant annet utdanning, korrupsjonsbekjempelse og godt styresett, tiltak mot hiv/aids-epidemien, næringsstøtte, fredsbygging og humanitær bistand.
- Flere barnehageplasser. Regjeringen foreslår økte bevilgninger til barnehagesektoren under Barne- og familiedepartementets budsjett med om lag 1,4

mrd. kroner i forhold til saldert budsjett for 2004. Dette tilsvarer en reell vekst på i overkant av 1 mrd. kroner. I perioden 2002-2004 har Regjeringen økt bevilgningene til barnehagesektoren med om lag 5,5 mrd. kroner nominelt. Regjeringens viktigste mål i barnehagepolitikken er barnehageplass til alle som ønsker det. I tillegg til å videreføre dagens tilskuddsordninger, legger Regjeringen bevilgningsmessig til rette for at 9 000 flere barn skal få et barnehagetilbud i 2005. Videre foreslår Regjeringen økte midler til likebehandling av private og offentlige barnehager. Det foreslås en økning av skjønnsmidlene med 230 mill. kroner, slik at private barnehager sikres en offentlig finansiering fra 1. august 2005 som tilsvarer 85 pst. av det de offentlige barnehagene mottar.

- Styrking av kommuneøkonomien. Regjeringen legger opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på nærmere 2 3/4 mrd. kroner fra 2004 til 2005, tilsvarende vel 1 1/4 pst., regnet i forhold til inntektsnivået som ble lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2004. Den reelle veksten i kommunesektorens frie inntekter anslås til 1 mrd. kroner. Budsjettforslaget innebærer at den samlede inntektsveksten er høyere enn lagt til grunn i Kommuneproposisjonen 2005, jf. nærmere omtale nedenfor.
- Satsing på forskning og innovasjon. I Regjeringens budsjettforslag anslås de samlede forskningsbevilgningene til 14,2 mrd. kroner, som er en økning på om lag 375 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2004. De totale bevilgningene til forskning over statsbudsjettet er dermed økt med om lag 3,2 mrd. kroner siden 2001. I tillegg kommer ordningen med skattefradrag for forskningsutgifter i bedriftene (SkatteFUNN). SkatteFUNN anslås å gi en skattelettelse på om lag 1,8 mrd. kroner i 2004. Kapitalen i Fondet for forskning og nyskaping foreslås økt med 3,2 mrd. kroner fra 1. januar 2005. Samlet kapital i fondet blir da 36 mrd. kroner. Nye såkornfond i 2005 på 500 mill. kroner, samt 125 mill. kroner i tapsavsetning, er et ledd i Regjeringens innovasjonssatsing. SkatteFUNN, nye såkornfond, HØYKOM og økte næringsrettede forskningsbevilgninger, herunder til petroleumsforskning, stimulerer til økt forsknings- og innovasjonsaktivitet i næringslivet.
- Kvalitet i grunnopplæringen. Regjeringen foreslår at det bevilges 700 mill. kroner i 2005 for å starte gjennomføringen av reformen i grunnopplæringen som ble presentert i St.meld. nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring. Om lag 500 mill. kroner av dette skal benyttes til kompetanseutvikling. Timetallet i barnetrinnet i grunnskolen foreslås utvidet med ytterligere fire skoletimer fra høsten 2005. I løpet av perioden 2002-2005 er dermed timetallet i grunnskolen utvidet med til sammen 12 timer.
- Videre opptrapping av psykiatrisatsingen. Psykisk helse er et viktig satsingsområde for Regjeringen, og det er satt av om lag 4,3 mrd. kroner til gjennomføring av planen i budsjettforslaget for 2005. Sammenliknet med saldert budsjett for 2004 inne-

bærer det en reell økning av driftsbevilgningen på 853 mill. kroner. Veksten i bevilgningene til drift er nesten fordoblet i 2005 sammenliknet med 2004. I perioden 2002-2005 er bevilgningene til psykiatriplanen økt med nesten 2 3/4 mrd. kroner. Det legges opp til et investeringsnivå i 2005 på vel 700 mill. kroner i forbindelse med psykiatrisatsingen.

- Styrking av politiet. Regjeringens forslag innebærer en reell økning i bevilgningene til politiet med om lag 250 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2004. Av dette utgjør om lag 100 mill. kroner dekning av helårseffekten av økte driftsmidler til politidistriktene som ble bevilget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004. I tillegg er det generelle driftsbudsjettet økt med om lag 100 mill. kroner, som vil gi politiet mulighet til å øke aktiviteten. Det foreslås også økt bevilgning til Politihøgskolen, slik at opptaket kan økes med tre klasser.
- Tiltak mot fattigdom og rusmisbruk. Det foreslås en opptrapping av bevilgningene til tiltak mot fattigdom med ytterligere 255 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2004. Regjeringen har med dette økt bevilgningene til fattigdomstiltak, inklusive tiltak rettet mot de tyngste rusmiddelmissbrukerne, med vel 1,2 mrd. kroner i perioden 2002-2005. Etter at Samarbeidsregjeringen tilltrådte, er det samlet bevilget om lag 3,2 mrd. kroner til ekstra tiltak mot fattigdom og rusmisbruk over årene 2002-2005. Tiltak for å styrke arbeidslivstilknytningen for personer som står helt eller delvis utenfor arbeidsmarkedet, prioriteres.
- Økt satsing på kollektivtransport. Regjeringen prioriterer kollektivtransporten høyt. Samlet er kollektivtransporten reelt styrket med om lag 1,7 mrd. kroner i budsjettforslaget for 2005 i forhold til saldert budsjett for 2001, dels gjennom avgiftslettelser og dels gjennom økte bevilgninger over Samferdselsdepartementets budsjett. I 2005-budsjettet foreslår Regjeringen blant annet økte bevilgninger til Jernbaneverket, styrking av belønningsordningen for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk som ble etablert i 2004, og økt kjøp av persontransporttjenester fra NSB.
- Framtidsrettet miljøinnsats. Regjeringen fører en offensiv miljøpolitikk. Det foreslås økte bevilgninger på flere områder, herunder til friluftsmål, kulturminnevern, opprydding i forurenset grunn og sedimenter og til arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Lofoten-Barentshavet, og til oppfølgingen av EUs rammedirektiv for vann. Det legges opp til et kvotesystem for klimagasser skal være på plass fra og med 2005. Bevilgningene til nytt skogvern foreslås økt med nær 40 mill. kroner. Miljøinnsatsen styrkes også gjennom endringer i avgiftspolitikken. Det foreslås blant annet å likebehandle nullutslippskjøretøy som bruker hydrogen som drivstoff, med el-biler i bilavgiftssystemet. Satsingen på nye fornybare energikilder styrkes ved at inntektene til Enova øker med 90 mill. kroner.

3.1.2 Komiteens merknader

3.1.2.1 INNLEDNING

Komiteen viser til kapittel 2 i denne innstillingen når det gjelder det finanspolitiske opplegget for 2005. Komiteen viser videre til at Stortinget vedtok fordelingen av statsbudsjettet på rammeområder 19. oktober 2004, jf. Innst. S. nr. 4 (2004-2005).

Komiteen viser til at det etter at St.prp. nr. 1 (2004-2005) ble lagt frem, er det fremmet i alt 7 tilleggsproposisjoner til denne. I Stortingets møte 9. november 2004 ble forslagene under de enkelte kapitler vedtatt fordelt på rammeområder og sendt komiteen i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene ved behandlingen av Innst. S. nr. 4 (2004-2005).

I St.prp. nr. 1-7 (2004-2005) er det fremmet forslag under noen nye kapitler og romertall. Fordelingen av disse fremgår av referat fra Stortingets møte 9. novem-

ber 2004, sak nr. 8, som følger som vedlegg 1 til denne innstillingen.

Komiteen viser videre til romertall II under kapittel 12 Komiteens tilråding, der det foreslås enkelte endringer under rammeområdene 6, 19, 23 og 24.

3.1.2.2 AVTALE MELLOM REGJERINGSPARTIENE OG FREMSKRITTPARTIET OM STATSBUJSJETTET FOR 2005

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, (heretter kalt "avtalepartene") er enige om en helhetlig avtale om statsbudsjettet for 2005. Avtalen begrenser seg til statsbudsjettet for 2005.

Flertallet viser til at avtalen innebærer at Fremskrittspartiet gir subsidiær tilslutning til Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005, med følgende endringer:

1. Skatter/avgifter	1 225 mill. kroner
Det gis 1 000 mill. kroner i nye bokførte skatte- og avgiftslettelser.	
Økning i minstefradrag	1 305 mill. kroner påløpt
Skjerpet toppskatt	1 305 mill. kroner påløpt
– Satsen i minstefradraget for lønnsinntekter økes fra 27 pst. til 31 pst.	
– Øvre grense i minstefradraget økes fra 56 000 kroner til 57 400 kroner	
– Innslagspunktet i trinn 2 i toppskatten reduseres fra 943 200 kroner til 800 000 kroner	
– Satsen trinn 1 i toppskatten settes til 12 pst.	
– Merverdiavgiften på matvarer settes til 11 pst.	
2. Bedriftsskatter/rammebetingelser	285 mill. kroner
Forlengelse av midlertidig utvidelse av permitteringsordningen (fra 26 til 42 uker) for alle bransjer frem til 1. juli 2005	150 mill. kroner
Partene er enige om at det i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett foretas en ny vurdering av permitteringsperioden.	
Arbeidsgivers lønnsplikt ved permittering reduseres fra 10 til 5 dager.	65 mill. kroner
Ulønnet arbeidsinnsats - ref. SkatteFUNN	70 mill. kroner
Viser til forslag til romertallsvedtak under.	
3. Helse	1 712 mill. kroner
ISF-andelen settes til 60 pst. fra 1. januar 2005 - dette innebærer en omdisponering på 6 570,2 mill. kroner	
Regjeringen bes i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2005 komme tilbake med en vurdering og forslag som sikrer kostnadskontroll, jfr. Hagen-utvalgets innstilling, og som sikrer at psykiatrisatsingen kan opprettholdes. I den forbindelse orienteres Stortinget om utviklingen i sykehusøkonomien.	
Helseforetakene	500 mill. kroner
Egenandeler	862 mill. kroner
– Egenandelstak 1 settes til 1 585 kroner	
– Ingen egenandel for fysioterapi for pasienter som faller inn under diagnoselisten	
– Ikke økt egenandel ved reise, fritt sykehusvalg	
Arbeidsgiverandel i sykelønnsordningen	350 mill. kroner
Ikrafttredelse utsettes til 1. juli 2005.	
Partene vil be Regjeringen foreta en ny vurdering av forslaget, dersom det viser seg at fraværet går ned mer enn forventet.	

4. Justis	295 mill. kroner
Politi- og lensmannsetaten	125 mill. kroner
Nasjonale oppgaver pålagt Oslo-politiet	125 mill. kroner
Domstolene (spesielt Oslo tingrett)	25 mill. kroner
Grensekontroll/tollvesen	20 mill. kroner
5. Samferdsel	350 mill. kroner
Riksveiinvesteringer	350 mill. kroner
6. Kommunesektoren	3 000 mill. kroner
Frie inntekter	800 mill. kroner
Kompensere skattesvikt i budsjettet for 2004	2 200 mill. kroner
Nysalderingen	
7. Næring	42 mill. kroner
Såkornordningen utvides med den nye Universitetsbyen Stavanger (utvides fra 500 mill. kroner til 667 mill. kroner).	42 mill. kroner
8. Miljø	35 mill. kroner
Fartøyvern	15 mill. kroner
Kalking	20 mill. kroner
9. Låneordning	23 mill. kroner
Skolebygg utvides med 1 mrd. kroner	15 mill. kroner
Kirkebygg etableres med 500 mill. kroner	8 mill. kroner
10. Kapitaltilskudd friskoler	25 mill. kroner
Innføres fra skoleåret 2005/2006	25 mill. kroner
Sum	6 992 mill. kroner

1. Ulønnet arbeidsinnsats - ref. SkatteFUNN.

Flertallet ber Regjeringen utrede og legge frem forslag i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 om en rammestyrte støtteordning for ulønnet forskningsinnsats i næringsforetak, enten som en utvidelse av fradragssystemet i SkatteFUNN-ordningen, eller som en særskilt tilskuddsordning som kompensasjon for at slik forskningsinnsats faller utenfor SkatteFUNN-ordningen. En eventuell særskilt tilskuddsordning forutsettes i tilfelle samordnet med foretakets rett til SkatteFUNN-fradrag. Det settes av 70 mill. kroner til dette formålet på kap. 2309 Tilfeldige utgifter, post 1 Driftsutgifter.

2. Flertallet ber Regjeringen foreta en gjennomgang av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner og komme tilbake til Stortinget i RNB med eventuelle forslag som sikrer at intensjonene med ordningen blir ivaretatt.

3. Sjokolade

Flertallet ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett 2005 gjennomgå sjokolade- og sukkervareindustriens rammebetingelser, og eventuelt fremme forslag til endringer i rammebetingelsene for å motvirke eventuell konkurransevridning mellom norske og utenlandske produsenter.

4. Særavgiftsgjennomgang

Flertallet ber Regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005 legge frem en gjennomgang av særavgiftene i Norge, både i lys av avgiftsstrukturen i EU og i forhold til hvorvidt avgiftene oppfyller sine opprinnelige hensikter om proveny, helse, miljø osv.

5. Flertallet ber Regjeringen om å etablere gode rutiner slik at kommunene får mulighet til å diskutere etablering av asylmottak i kommunen med berørte statlige myndigheter, og for at kommunen skal få mulighet til å komme med uttalelse i forbindelse med en etablering av mottak.

6. Flertallet er kjent med at Regjeringen våren 2005 vil legge fram en stortingsmelding om erfaringene med makspris trinn 1 og innfasing av likeverdig behandling av kommunale og private barnehager i forhold til offentlige tilskudd. Barne- og familiedepartementet har satt i gang en større undersøkelse av erfaringene fra innføringen av makspris trinn 1 og status for innfasing av likeverdig behandling. Flertallet ber Regjeringen redegjøre for evalueringen i meldingen, og bruke erfaringene som grunnlag for å vurdere eventuelle andre modeller for innfasing av likeverdig behandling, herunder enhetskostnadsprinsippet, samt utarbeiding av nye forskrifter både om foreldrebetaling og likeverdig behandling.

7. Flertallet er kjent med at Finansdepartementet arbeider med en sak om behandlingen av merverdiavgift på interne transaksjoner i frivillige organisasjoner. Flertallet er enige om at det bør finnes en løsning på saken slik at transaksjoner av denne typen i stor grad faller utenfor merverdiavgiftspliktig omsetning. Flertallet ber Regjeringen gi en orientering om dette i forbindelse med Revidert Nasjonalbudsjett for 2005.

8. Flertallet ber Regjeringen i forbindelse med kommuneproposisjonen for 2006 orientere om status og videre planer for byggvedlikehold for å sikre læringsmiljø for elevene i tråd med opplæringslovens kap. 9a.

9. Flertallet ber Regjeringen presentere et opplegg for evaluering av endringene i regelverket for rehabiliteringspenger i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

10. Flertallet ber Regjeringen legge frem forslag til Nasjonal plan for forebygging, forskning og behandling av Diabetes for Stortinget i løpet av 2005.

11. Flertallet ber Regjeringen arbeide videre med å utvikle en koordinert og helhetlig pårørende- og offeromsorg i Norge.

12. Flertallet ber Regjeringen foreta nødvendige tiltak for bedre å utnytte kompetansen og arbeidskraften til de politimestrene som ble overflødige i forbindelse med politireformen, og som fortsatt er ansatt i politiet, slik at de kan gjøre tjeneste for påtaleseksjonen hos stats- og riksadvokaten.

13. Flertallet understreker at ingen vertskommune skal komme dårligere ut per psykisk utviklingshemmet som følge av omleggingen. Regjeringen bes i Revidert nasjonalbudsjett for 2005 presentere en gjennomgang av hvordan omleggingen har slått ut for den enkelte vertskommune.

14. Flertallet tar ved oppfølgelse av budsjettavtalen forbehold om mindre endringer og justeringer.

15. Under behandlingen av fagbudsjettene forplikter flertallet seg til å sørge for flertall for de endringer som følger av denne avtale. Forutsatt enighet mellom avtalepartnerne kan det foretas endringer innenfor rammen ved fagbudsjettbehandlingen. Hvis det blir aktuelt for noen av avtalepartnerne å inngå flertallsallianser med andre partier om endringer av fagbudsjettene, forutsetter det enighet mellom avtalepartnerne. Videre forplikter avtalepartnerne seg ved fagbudsjettbehandlingen å opptre slik at det ikke blir flertall for forslag som har budsjettkonsekvenser for senere år enn 2005, med mindre det er enighet om dette mellom partene.

Flertallet er enige om at økte utgifter som følge av avtalen dekkes i sin helhet gjennom utgiftsreduksjoner og inntektsendringer.

3.1.2.3 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA ARBEIDERPARTIET, SOSIALISTISK VENSTREPARTI, SENTERPARTIET OG KYSTPARTIET

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet støtter ikke den inngåtte budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet og viser i den sammenheng til sine respektive alternative budsjetter.

Disse medlemmer mener det er viktig å bidra til gode felleskapsløsninger framfor nye skattelettelser til de som trenger det minst. Å prioritere fellesskapet gir mulighet til å prioritere en god skole, sikre en trygg eldreomsorg og gode velferdstjenester. Disse medlemmer mener av den grunn at det er nødvendig å styrke kommunenes økonomi vesentlig. Disse medlemmer vil sikre oppfølging av barnehageavtalen.

Disse medlemmer anser det som vesentlig å føre en aktiv politikk for verdiskaping og arbeid til alle. Flere mennesker må inkluderes i arbeidslivet, dagens sykelønnsordning må opprettholdes og dagpengeordningen forbedres. Disse medlemmer vil bruke det statlige virkemiddelapparatet som Innovasjon Norge og SIVA til å føre en offensiv nærings- og distriktpolitikk. Satsing på forskning og på en bedre samferdselspolitikk krever økte bevilgninger.

Disse medlemmer vil understreke behovet for å bevilge vesentlig mer til sykehusene enn regjeringspartiene og Fremskrittspartiet. Pasienttilbudet må styrkes, ventelistene reduseres, samtidig som lokalsykehusene må sikres og nedleggelse av sykehusavdelinger unngås. Disse medlemmer ønsker lave egenandeler for medisinsk behandling og medisiner.

3.1.2.4 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA HØYRE, KRISTELIG FOLKEPARTI OG VENSTRE

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til hovedtrekkene i Regjeringens budsjettforslag gjengitt i omtalen foran, samt disse medlemmers merknader under avsnitt 2.1.2 og kap. 10 i denne innstillingen.

3.1.2.5 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA ARBEIDERPARTIET

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at Regjeringens budsjettforslag er svært høyreorientert og usosialt. Budsjettforslaget innebærer at de som har høye inntekter får mye i skattelette, mens de som har lave og middels høye inntekter får lite i skattelette, men må betale mer for varer og tjenester fordi merverdiavgiften settes opp. Disse medlemmer vil peke på at Regjeringens forslag i tillegg ville ha ført til at mange syke og uføre måtte betale økte egenandeler på medisiner og behandling. En stor andel av syke og uføre lever på en lav pensjon fra folketryg-

den, og ville ha blitt hardt rammet av egenandelsøkningen.

Budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet innebærer noe større minstebrdrag for lønnsinntekter, at noen flere kommer inn under trinn 2 i toppskatten og at satsen i trinn 1 heves. Disse medlemmer vil peke på at profilen i skatteopplegget fortsatt er usosial fordi de med høye inntekter får relativt sett langt mer i skattelette enn de med lave og middels høye inntekter. Disse medlemmer har et skatteopplegg som ikke innebærer en slik favorisering av høytlønte arbeidstakere, men gir skattelette for arbeidstakere med ordinære inntekter.

Disse medlemmer vil peke på at selv om situasjonen i norsk økonomi har bedret seg, er arbeidsledigheten fortsatt like høy som i fjor høst. Disse medlemmer mener at Regjeringen forholder seg passivt til ledigheten, og det kan bidra til at mange arbeidsledige blir varig støtt ut av arbeidsmarkedet. En slik utstøting er en ulykke for dem som blir rammet og er kostbar for samfunnet. Disse medlemmer konstaterer at avtalen med Fremskrittspartiet ikke innebærer en vesentlig mer aktiv arbeidsmarkedspolitikk enn det Regjeringen har lagt opp til. Med den inngåtte avtalen vil det blant annet bli langt dyrere for pendlerne, og det vil bidra til et mindre fleksibelt arbeidsmarked. Disse medlemmer foreslår i sitt alternative statsbudsjett en rekke tiltak for å sikre høy yrkesdeltakelse, lav arbeidsledighet og et mer inkluderende arbeidsliv.

Regjeringen foreslår å øke kommunesektorens frie inntekter med 1 mrd. kroner, og at det er mindre enn den utgiftsøkningen som følger av endringer i befolkningen. Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag betyr kutt i tjenestetilbud i landets kommuner også i 2005. Dette kommer i tillegg til de kuttene som allerede er gjennomført gjennom flere år. Gjennom avtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet får kommunesektoren 800 mill. kroner i økte inntekter til neste år. Disse medlemmer vil påpeke at det er en svært beskjeden økning i forhold til de utfordringer kommunesektoren står overfor. Disse medlemmer vil øke kommunesektorens frie inntekter med 3,5 mrd. kroner. I budsjettavtalen er det enighet om å kompensere kommunesektoren med 2,2 mrd. kroner for sviktende skatteinntekter i 2004, et forslag disse medlemmer vil støtte.

Helseforetakene får 500 mill. kroner ekstra gjennom budsjettavtalen. Disse medlemmer fastslår at det er for lite i forhold til behovene, og vil føre til kutt i pasientbehandlingen og nedleggelse av sykehusavdelinger. Disse medlemmer vil øke bevilgningen til helseforetakene med 1,5 mrd. kroner til neste år.

Budsjettavtalen innebærer at endringene i sykelønnsordningen utsettes til 1. juli neste år, med en ny vurdering i revidert nasjonalbudsjett. Disse medlemmer vil gå imot en endring i sykelønnsordning, en endring som vil være et brudd på inngåtte avtaler med partene i arbeidslivet.

3.1.2.6 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA FREMSKRITTPARTIET

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2005 tar utgangspunkt i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005 samt Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram for 2001-2005. Samlet sett foreslår disse medlemmer kraftige reduksjoner i skatter og avgifter, styrking av kjerneområdene og reduksjon av offentlige utgifter til ikke-prioriterte oppgaver. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet foretar store bruttokutt over statsbudsjettet, som etter noe omfordeling resulterer i et nettokutt på 10,088 mrd. kroner. Dette fører til en underliggende utgiftsvekst som er 10,375 mrd. kroner lavere enn i Regjeringens opplegg. Disse medlemmer viser videre til at Fremskrittspartiet anser investeringer i realkapital og skatte- og avgiftsreduksjoner som viktige bidrag til bedret vekst i BNP på kort og lang sikt, og derfor har skilt dette ut. Samlet sett øker disse medlemmer investeringene i real- og finanskapital og foreslår skatte- og avgiftsreduksjoner på til sammen 21,8 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til sine merknader under andre kapitler i denne innstilling for en nærmere beskrivelse av Fremskrittspartiets alternative forslag til statsbudsjett for 2004, samt vårt syn på utviklingen i norsk økonomi.

Disse medlemmer viser også til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og i Innst. O. nr. 10 (2004-2005) for en nærmere gjennomgang av Fremskrittspartiets forslag til innretning av skatte- og avgiftspolitikken for 2005.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.1.2.7 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA SOSIALISTISK VENSTREPARTI

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at forslaget til statsbudsjett for 2005 er et meget høyreorientert og usosialt budsjett. Forslaget er preget av lettelser i toppskatt og formueskatt til de som har mest, økt moms og egenandeler for folk flest, sulteforing av kommuner og fellesforbruket, og passivitet i næring og distriktpolitikken. Et forslag til statsbudsjett preget av klassisk usosial høyrepolitikk. Disse medlemmer viser til at budsjettforliket med Fremskrittspartiet ikke endrer hovedbildet, selv om det har blitt et noe mindre usosialt budsjett. Disse medlemmer viser til at budsjettforliket har et meget begrenset omfang, og at store deler av forliket dekkes inn ved mindreforbruk i folke-

trygden (2 550 mill. kroner) og kutt i ymseposten (1 000 mill. kroner). I tillegg til 2 200 mill. kroner på årets budsjett som ikke dekkes inn. Disse medlemmer konstaterer at Fremskrittspartiet har fått gjennomsnitt for endring av ISF-andelen til 60 pst., som vil bidra til uheldige vridninger i sykehusenes prioriteringer på bekostning av vanskelig diagnostiserbare sykdommer, pasienter med flere diagnoser, kronikere og psykiatrisatsingen. Disse medlemmer konstaterer videre at helseforetakene må være i økonomisk balanse neste år, noe som vil vanskeliggjøre helseforetakenes mulighet til å redusere helsekøene. Disse medlemmer konstaterer videre at det ikke er tatt offensive grep for å redusere arbeidsledigheten, noe som vil medføre fortsatt høy ledighet i hele neste år. Disse medlemmer frykter at en innlemming av vertskommunetilskuddet vil medføre en reduksjon i kvalitet i omsorgen for psykisk utviklingshemmede over tid, og stiller seg tvilende til at intensjonen i flertallets forslag lar seg gjennomføre. Disse medlemmer viser til disse medlemmers forslag under kapittel 9 i denne innstilling. Disse medlemmer har allerede i vårt alternative budsjett inne de forslag som forliket forbedrer. Disse medlemmer velger derfor å se helt bort i fra endringer framkommet gjennom forliket, både på utgifts- og inntektssiden.

3.1.2.8 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEM FRA SENTERPARTIET

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil understreke at Regjeringens forslag til statsbudsjett har en svært usosial profil. Regjeringens politikk bidrar til å øke prisen på mat, strøm og mer skatt på sykdom. Dette finansierer skattelettelse til dem som har mest fra før, og bidrar til å øke forskjellene.

Dette medlem vurderer Regjeringens forslag til statsbudsjett slik. Folks utgifter til mat økes med 600 mill. kroner. Strømkostnadene økes med 1 mrd. kroner. Egenandelene - skatt på sykdom - økes med 1,2 mrd. kroner. Pendlere gis verre vilkår gjennom en skatteskjerpelse på 620 mill. kroner.

Dette medlem mener Regjeringens opplegg for velferd og helse er svært dårlig. Den foreslåtte veksten i kommunesektoren strekker ikke lenger enn til å nulle ut skattesvikt. Når kostnader til demografiske endringer og nye oppgaver skal finansieres på toppen holder det ikke mål.

Resultatet blir dårligere tilbud til barna i skolen og svekket omsorg for våre eldre og syke.

Dette medlem registrerer at budsjettavtalen mellom Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet innebærer en økning av overføringen til kommunene og bedre sosial profil. Dette medlem registrerer videre at det for tredje år på rad blir et forlik i Stortinget som bidrar med mer penger til kommunesektoren enn Regjeringen foreslår. Det er et tankekors at regjeringspartiet Kristelig Folkeparti som ved gjentatte anledninger har frem-

hevet satsing på kommuneøkonomi som en merkesak for partiet ikke greier å levere i regjering, men må basere seg på hjelp fra opposisjonen i Stortinget.

Dette medlem konstaterer at kompensasjon av sviktende skatteinntekter inneværende år presenteres som en del av budsjettopplegget for 2005. Dette medlem vil understreke at disse midlene positivt vil bidra til å redusere kommunenes regnskapsmessige underskudd i 2004, og dermed gi kommunene inntekter på nivå med det som var forutsatt ved inngangen av året. Disse midlene vil ikke vesentlig bidra til å styrke kommunenes budsjettsituasjon i 2005. Dette medlem vil derfor presisere at opplegget for kommuneøkonomien i 2005, hvor budsjettforliket styrker rammen med 800 mill. kroner er for dårlig sett i forhold til de veldokumenterte behov og utfordringer kommunene står overfor.

Dette medlem ser positivt på retningen budsjettavtalen viser når det gjelder sosial profil, matmoms, SkatteFUNN, permitteringsordningene, veginvesteringer, kommunesektoren og låneordninger for kirkebygg. Dette er punkter hvor budsjettavtalen beveger seg i tråd med Senterpartiets prioriteringer. Dette medlem vil understreke at bevegelsene på mange punkter ikke er store nok.

Dette medlem vil videre varsle støtte til følgende endringer i budsjettet jf. budsjettavtalen:

- Såkornordningen: + 42 mill. kroner
- Kalking av vassdrag: + 20 mill. kroner
- SkatteFUNN: + 70 mill. kroner

For øvrig viser dette medlem til Senterpartiets alternative budsjettopplegg.

3.1.2.9 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEM FRA KYSTPARTIET

Komiteens medlem fra Kystpartiet er opptatt av å opprettholde en sterk offentlig sektor som sikrer alle i det norske samfunn tilgang på velferdsgoder ut fra behov. Den viktigste utfordringa i offentlig forvaltningspolitikk er å syte for ei tilgjengelig, brukerorientert, helskapelig, effektiv og styrbar forvaltning.

Regjeringens konkurransesamfunn legger vekt på effektivisering og virkemidlene er privatisering av offentlige kjerneoppgaver. Dette medlem mener at ikke alle oppgaver er egnet for privatisering og dermed utsatt for konkurranse. Dette gjelder helse, omsorg, utdanning og offentlig forvaltning.

Dette medlem viser til Kystpartiets alternative budsjett der det mellom annet er foreslått å øke overføringene til kommunesektoren for å styrke de kommunale tjenestene og øke bevilgingene til sykehusene.

Dette medlem viser til sine øvrige merknader i denne innstillingen og i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

3.2 Gjennomgang av forslaget til statsbudsjett for 2005 etter den vedtatte inndelingen i rammeområder

3.2.1 *Rammeområde 1 (Statsforvaltning), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen*

3.2.1.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 1 (i hele tusen kroner)		
1	H.M. Kongen og H.M. Dronningen	111 087
2	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen	15 372
20	Statsministerens kontor (jf. kap. 3020)	61 005
21	Statsrådet (jf. kap. 3021)	106 753
24	Regjeringsadvokaten (jf. kap. 3024)	46 797
664	Pensjonstrygden for sjømenn	621 000
666	Avtalefestet pensjon (AFP)	783 000
1500	Moderniseringsdepartementet (jf. kap. 4500)	225 624
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	12 500
1503	Midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte	136 177
1506	Norge.no (jf. kap. 4506)	11 200
1507	Datatilsynet (jf. kap. 4507)	21 923
1510	Fylkesmannsembetene (jf. kap. 4510)	1 026 592
1520	Statskonsult (jf. kap. 4520)	8 000
1522	Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 4522)	302 491
1530	Tilskudd til de politiske partier	267 567
1541	Pensjoner av statskassen	16 800
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse	5 132 200
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	276 000
1546	Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 4546)	62 700
1547	Gruppelivsforsikring (jf. kap. 4547)	80 500
1550	Konkurransetilsynet	103 893
1580	Bygg utenfor husleieordningen	923 020
1581	Eiendommer til kongelige formål (jf. kap. 4581)	75 372
1582	Utvikling av Fornebuområdet	81 000
1583	Utvikling av Pilestredet Park (jf. kap. 4583)	27 000
2445	Statsbygg (jf. kap. 5445)	1 721 412
2470	Statens Pensjonskasse (jf. kap. 5470)	-11 896
Sum utgifter rammeområde 1		12 245 089
Inntekter rammeområde 1 (i hele tusen kroner)		
3024	Regjeringsadvokaten (jf. kap. 24)	3 320
4500	Moderniseringsdepartementet (jf. kap. 1500)	180
4506	Norge.no (jf. kap. 1506)	20
4510	Fylkesmannsembetene (jf. kap. 1510)	13 749
4522	Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 1522)	18 584
4546	Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 1546)	180 500
4547	Gruppelivsforsikring (jf. kap. 1547)	34 400
4581	Eiendommer til kongelige formål (jf. kap. 1581)	112
5445	Statsbygg (jf. kap. 2445)	710 000
5446	Salg av eiendom, Fornebu	33 920
5470	Statens Pensjonskasse (jf. kap. 2470)	16 000
5607	Renter av boliglånsordningen til statsansatte	326 000
Sum inntekter rammeområde 1		1 336 785
Sum netto rammeområde 1		10 908 304

3.2.1.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.1.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil fremheve at

den nye konkurranselovgivningen som trådte i kraft 1. mai 2004 gir et meget godt grunnlag for å føre en konkurransepolitikk til beste for forbrukere og små og store bedrifter i alle deler av landet. Regelverket forbyr misbruk av markedsrett og konkurranseregulerende

samarbeid. Konkurransetilsynets muligheter til å avdekke og reagere strengt mot alle former for konkurranseregulerende samarbeid og karteller er styrket. Dette vil styrke forbrukernes stilling og være en hjelp for små og mellomstore bedrifter som ellers kunne blitt stilt overfor lokale monopoler.

Videre vil disse medlemmer understreke departementets bidrag til å etablere effektive og publikumsvennlige IT-løsninger i det offentlige.

Disse medlemmer vil også fremheve departementets satsning på et inkluderende arbeidsliv og en stimulerende personalpolitikk og arbeids- og ansettelsesvilkår som sikrer mobiliteten mellom offentlig og privat sektor.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 1 bevilges med 10 608 304 000 kroner, som er 300 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.1.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke at gode offentlige velferdstilbud gir den enkelte grunnleggende trygghet og er en forutsetning for at alle skal ha like muligheter til å utvikle egne evner. Tilbudet av tjenester skal være basert på brukernes behov, være av god kvalitet og ha rom for individuelle tilpasninger.

Innholdet og kvaliteten i tjenestene må være bestemte for valg av organisering og virkemidler. Disse medlemmer deler ikke Regjeringens sterke tro på utskillelse og privatisering av offentlig virksomhet som virkemiddel for å oppnå bedre fellesskapsløsninger. Disse medlemmer viser også til at utskillelse av egne resultatenheter kan svekke kompetansen i forvaltningen og peker i den forbindelse på omdanningen av Statskonsult fra forvaltningsorgan til aksjeselskap som et eksempel på dette.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av politisk styring av offentlig virksomhet. Disse medlemmer vil advare mot en utvikling hvor viktige samfunnsoppgaver skilles ut og hvor vitale avgjørelser løsrives fra en bredere sammenheng og et helhetlig samfunnsansvar. Fristilling og konkurranseutsetting kan også føre mer administrasjon og byråkrati. Disse medlemmer viser f.eks. til at det er betydelige kostnader forbundet med innføring av systemer for internfakturering

Disse medlemmer deler ikke Regjeringens sterke tro på konkurranse som et effektivt virkemiddel i alle sammenhenger. Konkurranse som virkemiddel for å nå politiske mål hviler på bestemte forutsetninger, som på mange områder ikke er til stede innen offentlig velferdsproduksjon. Disse medlemmer vil understreke at hensynet til fellesskapsløsningene må gå foran når disse kommer i konflikt med konkurransereglene.

Disse medlemmer mener at de offentlige tjenestene skal være gode og effektive. Offentlige servicekontorer, serviceerklæringer, skjemaforenkling,

"døgnåpen forvaltning" og samordning av regelverk og tjenester er gode eksempler på modernisering av offentlig sektor.

Disse medlemmer mener at for å sikre gode tilbud og effektiv utnyttelse av ressursene, må også offentlig sektor utvikles og fornyes. Dette krever samordning på tvers av departementene. Disse medlemmer mener at Moderniseringsdepartementet kan ha en viktig oppgave i å samordne dette arbeidet. Disse medlemmer vil også understreke at modernisering og fornyelse skal skje i tett samarbeid med de ansatte. Gode endringsprosesser er avhengige av et samarbeid mellom alle som deltar. Disse medlemmer mener Regjeringen legger opp til det motsatte ved å svekke ordninger som stillingsvernet i tjenestemannsloven, endringer i vart og ventelønnsordningen. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at staten har mulighet til å rekruttere og beholde ansatte med god kompetanse. En svekkelse av de ansattes rettigheter kan bidra til det motsatte. I den utstrekning det er behov for å modernisere tjenestemannsloven må det settes ned et parts sammensatt utvalg for å vurdere eventuelle endringer i ordningene for de statsansatte.

Disse medlemmer ønsker å understreke behovet for et velfungerende arbeidsliv som kjennetegnes av balanse mellom tilbud og etterspørsel av arbeidskraft, høy yrkesdeltakelse, et arbeidsliv med plass til alle, sikkerhet og trygge arbeidsforhold.

Disse medlemmer mener at dette bør være en av Moderniseringsdepartementets hovedoppgaver. Det er derfor av avgjørende betydning at avtalen om et Inkluderende Arbeidsliv (IA) følges opp i staten.

Disse medlemmer viser til at effektiv datakommunikasjon er en stadig viktigere forutsetning for et kostnadseffektivt næringsliv og modernisering av offentlig sektor, med særlig vekt på skole, kommunadministrasjon og helse. Utbygging av bredbånd til hele landet er utgangspunktet for framtidens distriktpolitikk.

Disse medlemmer mener at utbyggingen av bredbånd blant annet kan skje gjennom at konkurransen i markedet styrkes og ved at den offentlige etterspørselen stimuleres. Erfaringene viser at markedsbasert utbygging alene ikke er tilstrekkelig for å etablere nett som næringsliv og husholdninger det kundegrunnlaget er lite. Derfor mener disse medlemmer det er nødvendig å iverksette tiltak som legger til rette for bredbåndsutbygging i områder hvor det ikke er kommersielt grunnlag for et bredbåndstilbud. Disse medlemmer går inn for å øke bevilgningen til utbygging av bredbånd gjennom Høykom med 5 mill. kroner, fortrinnsvis Høykom-distrikt.

Disse medlemmer viser til at Fylkesmannsembetene har blitt tilført mange nye oppgaver de siste årene. Til tross for dette er bevilgningene for 2005 under nivået i 2003. Disse medlemmer er spesielt bekymret for at tilsynsoppgavene ikke blir godt nok ivarettatt. Dette er oppgaver som ivaretar den enkeltes rettsikkerhet og er derfor viktig i et demokratisk samfunn. Spesielt vil disse medlemmer trekke fram tilsynet med barnevernet. Det er av avgjørende betyd-

ning for barna som er i en slik situasjon at kvaliteten på tilbudet er godt nok. Det er derfor viktig at tilsynet fungerer slik at feil og mangler ved tilbud følges opp. Disse medlemmer mener at det må vurderes nærmere om oppgavene til embetene står i forhold til de tilførte midlene.

Disse medlemmer viser til at Moderniseringsdepartementet har et viktig ansvar for forvaltningen av statens eiendommer. Disse medlemmer forutsetter at hurtigregistreringen av Statens kulturhistoriske eiendommer fullføres og at det utarbeides en forvaltningsstrategi for eiendommene. Det er også viktig at Moderniseringsdepartementet tar et koordineringsansvar på tvers av fagdepartementene og bidrar til at landsverneplanene følges opp.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 10 636 304 000 kroner under rammeområde 1, som er 272 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.1.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 1 settes til kr 10 783 304 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 125 000 000.

Disse medlemmer mener det er viktig å redusere og effektivisere det offentlige byråkrati, for derved å gjøre sentrale myndigheter mer oversiktlig for den enkelte innbygger, øke innbyggernes innflytelse og redusere det offentliges utgifter.

Moderniseringsdepartementets arbeidsoppgaver kan rasjonaliseres betydelig. Administrasjon av statsapparatet må gjøres så enkel og kostnadseffektiv som mulig. Norge er helt i verdenstoppen når det gjelder antall offentlig ansatte og offentlig administrasjon. Disse medlemmer ønsker en igangsettelse av en rasjonalisering av offentlig sektor, og mener alle etater i og under Moderniseringsdepartementet bør pålegges en generell effektivisering og innsparing. Departementet og underliggende etater må se på sine kostnader og arbeidsoppgaver og nøye vurdere hvor det kan spares inn og kritisk vurdere hvilke arbeidsoppgaver som skal prioriteres.

Disse medlemmer mener at Moderniseringsdepartementet bør bli en pådriver for å konkurransestimulere funksjoner fra statsapparatet. Departementet bør i samråd med de ulike fagdepartementene identifisere hvilke aktiviteter som egner seg for konkurransestimulering, og fremme planer for hvordan dette kan gjøres og hvilke gevinster som kan oppnås. For å gå foran med et godt eksempel, bør departementet selv konkurransestimulere enkelte funksjoner. Hensyn til kontinuitet for virksomheten, fremtidige muligheter for å fungere som et utskilt selskap og alle spørsmål knyttet til de ansattes rettigheter, må utredes på en forsvarelig måte.

Disse medlemmer er imot særordninger for ansatte i offentlig sektor. Innføring av slike ordninger må finansieres gjennom offentlige midler, som igjen er

tatt inn fra skattebetalerne. Dette betyr indirekte at ordningene finansieres av arbeidstagere utenfor offentlig sektor, som ikke får tilgang til ordningene. Disse medlemmer er derfor imot ventelønnsordningen.

Disse medlemmer registrerer at det innenfor offentlig forvaltning de senere år har vist seg at en rekke prosjekter har betydelige budsjettoverskridelser. Dette er et resultat av manglende kompetanse og ansvarsfraskrivelse hos ledere i offentlig forvaltning. Disse medlemmer mener det må igangsettes en prosess for å i større grad fordele ansvar innen statsforvaltningen. Budsjettoverskridelser må i større grad få konsekvenser for ansvarlige ledere.

Det må være et sentralt mål å redusere offentlig forvaltning, der denne ikke er godt begrunnet. Det voksende byråkrati er en fare for det norske demokrati, på grunn av den uoversiktlig som eksisterer i forvaltningen. Det er derfor på høy tid med en forvaltningsreform. Offentlige virksomheter må i større grad ta i bruk virkemidler som anbud, privatisering og konkurransestimulering, og det må foreligge en særskilt begrunnelse dersom disse prinsipper og virkemidler ikke skal benyttes.

Disse medlemmer ønsker en åpnere forvaltning. Med de muligheter dagens informasjons- og kommunikasjonsteknologi gir, bør det offentlige i langt større grad åpne sin saksbehandling slik at berørte borgere, andre saksparter og offentligheten får innsyn, uten at det går på bekostning av personvern eller taushetsplikt. Slik kan saksbehandlingen bli gjenstand for kontinuerlig vurdering og effektivisering til innbyggernes beste.

Disse medlemmer registrerer at offentlige virksomheter i liten grad er opptatt av kost/nytte-vurderinger, og at slike sjelden blir lagt til grunn for de prioriteringer som gjøres. Slike vurderinger er nødvendig for at virksomhetene skal kunne bli effektive og målrettede, samtidig som de kan slankes. Derfor bør kost/nytte-vurderinger i stadig større grad benyttes i resultatstyringen av offentlig sektor. På denne måten vil man også synliggjøre de store kostnadene som er forbundet med reguleringskåthet og millimeternøyaktighet.

Disse medlemmer foreslår en modell for gevinstdeling ved effektivisering i offentlige virksomheter. De virksomheter som ved eget initiativ oppnår besparelser, vil kunne få beholde noe av gevinsten til ytterligere moderniserings- og utviklingstiltak. Dette forutsetter at virksomheten samtidig opprettholder samme nivå eller øker kvaliteten på omfanget av sine utadrettede tjenester.

Disse medlemmer ønsker at apanasjen til Kongehuset for fremtiden blir mer forutsigbar. Dette kan gjøres ved en indeksering av apanasjen, på samme måte som Regjeringens lønninger er foreslått gjort.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøk-

ninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.1.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av å opprettholde en sterk offentlig sektor som sikrer tilgang til velferdstjenester for alle ut ifra behov, uavhengig av kjønn, alder, etnisk bakgrunn, økonomiske eller sosiale ressurser og dermed lik rett til deltakelse i samfunnet. Regjeringens konkurransesamfunn vektlegger effektivisering og virkemidlene er privatisering av kjerneoppgaver. Disse medlemmer mener at alle områder ikke er egnet for konkurranse. Eksempler på dette er helse, omsorg, utdanning og offentlig forvaltning. På disse områdene vil samfunnsmessige hensyn være overordnet konkurranse og bli bestemt ut fra politiske valg. Konkurranse er kun ett av flere virkemidler for å oppnå effektiv bruk av samfunnets ressurser. Konkurranse har sine klare begrensninger særlig i forhold til fordeling eller miljøhensyn men i flere tilfeller også i forhold til effektivitetshensyn. Konkurranse sikrer ikke rettferdig fordeling. Dårlig kommuneøkonomi over flere år har ført til redusert drift og kontinuerlig omstilling i flere kommuner. Kommuner og fylker har fått dårligere økonomi samtidig som antall oppgaver har økt og er økende. Eksempler på dette er eldrebølgen, økt antall rusmisbrukere, psykiatriske pasienter, økt antall pasienter, og det er gjennomført flere store reformer som ikke er fulgt opp med midler i tilstrekkelig grad. Sykefraværet er høyt i offentlig sektor og antall kvinner i omsorgsyrker som blir uføretrygdet er svært høyt.

Disse medlemmer vil bemerke at den viktigste ressursen vi har i vår tjenesteyting er de ansatte. Det må føres en arbeidsgiverpolitikk som gjør det mulig å rekruttere arbeidskraft til offentlig sektor. Det må føres en arbeidsgiverpolitikk hvor likelønn, arbeidstid, karrieremuligheter og mulighet til kompetanseutvikling er sentrale elementer. Deltidsstillinger som ikke gir trygderettigheter må avskaffes. Det skal være en rettighet å få en heltidsstilling. Skiftarbeid og turnus må likestilles. Det er brudd på likestillingsloven å opprettholde denne forskjellen mellom kvinne- og mannarbeid. Daglig redusert arbeidstid med lønnskompensasjon vil gjøre det mulig for flere kvinner å ha heltidsstillinger. Det må føres en offentlig arbeidsgiverpolitikk som fremmer likestilling. Kvinner må få delta i arbeidslivet på lik linje med menn og ikke bli fratatt en personlig utvikling grunnet omsorgsansvar.

Disse medlemmer vil sette fokus på arbeidsgivers ansvar for å følge den nye likestillingslovens pålegg om å legge frem likestillingsregnskap og legge planer fremover for å oppnå likestilling. Det må i større grad settes i gang prøveprosjekter for å møte det store sykefraværet, bemanningskrisen i offentlig sektor og det må undersøkes hvorfor offentlige ansatte opplever økende stress og helseplager på jobben. Forsøk med 6-timersdagen, økt grunnbemanning og bedre lønns- og

arbeidsgiverpolitikk. Disse medlemmer vil minne om forslaget som ble vedtatt av Stortinget 31. januar 2002 i debatten om statsråd Normans redegjørelse om modernisering av offentlig sektor: "Stortinget ber Regjeringen sikre offentlig sektors evne til å rekruttere og beholde arbeidskraft gjennom likelønn og en offensiv lønns- og arbeidsgiverpolitikk". Dette er ikke i tråd med det Regjeringen nå legger opp til i ny embets- og tjenestemannslov. Endringsforslaget fører til en vesentlig svekkelse av de statsansattes stillingsvern, ansettelsesforhold, sikkerhet og trygghet. Det bryter også med utsagnet i St.prp. nr. 1 (2004-2005) om at det er viktig at offentlig sektor ikke legger beslag på en for stor andel av kompetansen og arbeidskraften for å gi rom for økt verdiskapning.

Disse medlemmer mener det er helt nødvendig at det legges til rette for en god og forutsigbar arbeidsgiverpolitikk for å rekruttere og beholde kompetente medarbeidere i offentlig sektor. Dette er nødvendig for å yte gode tjenester til innbyggerne våre.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 1 bevilges med 10 914 304 000 kroner, som er 6 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.1.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Medlemmen i komiteen fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og gjør framlegg om at rammeområde 1 vert sett til 10 923 304 000 kroner, 15 mill. kroner meir enn budsjettforslaget til Regjeringa.

Denne medlemmen vil streke under at den viktigste utfordringa i offentlig forvaltningspolitikk er å syte for ei tilgjengeleg, brukarorientert, heilskapeleg, effektiv og styrbar forvaltning som skal sikre likeverdige tenestetilbod i heile landet. Offentlege tenester bør ligge så nær brukarane som mogleg.

Denne medlemmen vil vise til Senterpartiets alternative budsjett som inneber auka løyvingar til offentlig sektor, mellom anna til sjukehusa og til det offentlege tenestetilbodet i kommunane.

3.2.1.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet ønsker å understreke behovet for et velfungerende arbeidsliv som kjennetegnes av balanse mellom tilbud og etterspørsel av arbeidskraft, høy yrkesdeltakelse, et arbeidsliv med plass til alle, sikkerhet og trygge arbeidsforhold. Dette medlem mener at dette bør være en av Moderniseringsdepartementets hovedoppgaver. Det er derfor av avgjørende betydning at avtalen om et Inkluderende Arbeidsliv (IA) følges opp i staten. Dette medlem er imot særordninger for ansatte i offentlig sektor. Innføring av slike ordninger må finansieres gjennom offentlige midler, som igjen er tatt inn fra skattebetalerne. Dette betyr indirekte at ordningene finansieres av arbeidstagerne utenfor offentlig sektor, som ikke får tilgang til ordningene. Dette medlem registrerer at det innenfor offentlig forvaltning de senere år har vist seg at en rekke prosjekter har betyde-

lige budsjettoverskridelser. Dette er et resultat av manglende kompetanse og ansvarsfraskrivelse hos ledere i offentlig forvaltning. Dette medlem mener det må igangsettes en prosess for å i større grad fordele ansvar innen statsforvaltningen. Budsjettoverskridelser må i større grad få konsekvenser for ansvarlige ledere.

Dette medlem er opptatt av å opprettholde en sterk offentlig sektor som sikrer alle i det norske samfunn tilgang på velferdsgoder ut fra behov. Den viktigste utfordringa i offentlig forvaltningspolitikk er å syte for ei tilgjengelig, brukerorientert, helskapelig, effektiv og styrbar forvaltning.

Regjeringens konkurransesamfunn legger vekt på effektivisering og virkemidlene er privatisering av

offentlige kjerneoppgaver. Dette medlem mener at ikke alle oppgaver er egnet for privatisering og dermed utsatt for konkurranse. Dette gjelder helse, omsorg, utdanning og offentlig forvaltning.

Dette medlem viser til Kystpartiets alternative budsjett der det mellom annet er foreslått å øke overføringene til kommunesektoren for å styrke de kommunale tjenestene og øke bevilgingene til sykehusene.

Dette medlem foreslår at ramme 1 bevilges med 10 608 304 000 kroner, som er 300 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag på 10 908 304 000 kroner.

3.2.1.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 1

Tabell 3.2 Forslag til netto rammesum for rammeområde 1

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	10 908 304	-
H, KrF og V	10 608 304	-300 000
A	10 636 304	-272 000
FrP	10 783 304	-125 000
SV	10 914 304	6 000
Sp	10 923 304	15 000
Kp	10 608 304	-300 000

3.2.2 Rammeområde 2 (Familie og forbruker), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

3.2.2.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 2 (i hele tusen kroner)		
800	Barne- og familiedepartementet (jf. kap. 3800)	87 320
830	Foreldreveiledning og samlivstiltak	18 507
840	Krisetiltak	127 004
841	Familievern og konfliktløsning	32 192
842	Statlig forvaltning av familievernet (jf. kap. 3842)	257 120
844	Kontantstøtte	2 861 205
845	Barnetrygd	14 310 000
846	Familie- og likestillingspolitisk forskning, opplysningsarbeid mv.	31 386
847	Likestillingscenteret	6 214
848	Likestillingsombudet (jf. kap. 3848)	7 079
850	Barneombudet (jf. kap. 3850)	8 125
852	Adopsjonsstøtte	21 470
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet (jf. kap. 3854)	368 880
855	Statlig forvaltning av barnevernet (jf. kap. 3855)	3 149 483
856	Barnehager	11 872 775
857	Barne- og ungdomstiltak	159 265
858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (jf. kap. 3858)	117 584
859	UNG i Europa (jf. kap. 3859)	5 660
860	Forbrukerrådet	80 172
862	Positiv miljømerking	3 886
865	Forbrukerpolitiske tiltak og internasjonalt samarbeid	10 700
866	Statens institutt for forbruksforskning	22 697

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
867	Sekretariatet for Forbrukertvistutvalget og Markedsrådet (jf. kap. 3867)	4 797
868	Forbrukerombudet (jf. kap. 3868)	15 417
2530	Fødselspenger og adopsjonspenger	10 405 900
Sum utgifter rammeområde 2		43 984 838
Inntekter rammeområde 2 (i hele tusen kroner)		
3854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet (jf. kap. 854)	21 424
3855	Statlig forvaltning av barnevernet (jf. kap. 855)	727 000
3859	UNG i Europa (jf. kap. 859)	1 922
Sum inntekter rammeområde 2		750 346
Sum netto rammeområde 2		43 234 492

3.2.2.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.2.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at familien er den viktigste ramme om barns oppvekst. Foreldrene har hovedansvaret for barnas oppdragelse. Økonomisk handlefrihet og mulighet til å tilpasse sin tid til barnas behov er viktig for gode oppvekstvilkår. Samarbeidsregjeringen vil sikre familiene valgfrihet gjennom kontantstøtte og utbygging av barnehageplasser. Hver enkelt familie skal kunne velge det tilbudet som dekker deres behov for tilsyn av barn.

Disse medlemmer er også glade for at Regjeringen foreslår å øke adopsjonsstøtten fra 23 400 til 31 090 kroner. Dette er viktig for foreldre som ønsker å ta seg av barn som trenger et nytt hjem.

Disse medlemmer vil understreke at Regjeringens mål er barnehageplass til alle som ønsker det. Derfor har den statlige finansieringen av barnehage-sektoren økt med hele 6,9 mrd. kroner siden 2001. Ved utgangen av 2004 vil 17 400 flere barn ha fått barnehageplass etter at Samarbeidsregjeringen tiltrådte. Måltallet for 2005 er nye plasser til 9 000 barn. Det tilsier at det i inneværende stortingsperiode vil være 26 400 flere barn som har fått barnehageplass. Samtidig har vi prioritert å øke kontantstøtten for at foreldrene skal ha valgfrihet. Med dette har denne Regjeringen ytterligere lagt til rette for at de kan velge slik de selv mener er riktig - gjennom valgfrihet og mulighet for fleksibilitet i omsorgsløsninger og arbeidsliv.

Disse medlemmer vil peke på at selv om det aldri har vært større byggeaktivitet i barnehagesektoren, går svært mange av plassene som bygges til barn som utvider sin plass fra deltid til heltid. Det var pr. september 2004 vel 20 000 barn på venteliste, og disse medlemmer merker seg at Regjeringens følger opp den prioriteringen som lå i barnehageforliket ved å prioritere å skaffe plasser til disse. Likebehandling av private og kommunale barnehager er en annen hovedprioritering i Regjeringens budsjettforslag. Disse medlemmer er tilfreds med at det tas ytterligere skritt i retning av likebehandling.

Disse medlemmer mener at stabile samliv skaper en trygg ramme rundt barns oppvekstvilkår. Det er derfor viktig å prioritere forebyggende samlivsarbeid for å bidra til å skape robuste parforhold. Det er spesielt viktig at foreldre med funksjonshemmede barn prioriteres. Disse medlemmer er derfor tilfreds med Regjeringens satsing på samlivskurs som har økt fra 3 til 15 mill. kroner siden 2001.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen også for 2005 har lagt frem et eget likestillingsvedlegg til statsbudsjettet som disse medlemmer forventer blir fulgt opp i kommende år.

Disse medlemmer mener at forbrukerne må ha rett til beskyttelse mot urimelig adferd fra leverandører og produsenter av varer og tjenester, og mener at dette i særlig grad gjelder for barn.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 2 bevilges med 43 219 892 000 kroner, som er 14 600 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.2.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ønsker en god og aktiv familiepolitikk. Samtidig er det viktig at barne- og familiepolitikken tar hensyn til at familiebegrepet er i endring og at familier i dag kan ha en annen sammensetning enn det vi har lagt i begrepet kjernefamilie. Disse medlemmer mener det er viktig og positivt at samfunnet legger til rette for ulike valg. Dette må gjøres gjennom tilpassede ordninger som gjør det mulig å kombinere det å ha barn og med jobb eller utdanning. Dette er også god likestillingspolitikk som gir kvinner og menn like muligheter til å delta i yrkeslivet.

Disse medlemmer mener at det må legges til rette for gode oppvekst- og levekår for barn og ungdom. For barnefamilie er det spesielt viktig å ha forutsigbare og trygge økonomiske rammer. Arbeidsledighet bidrar til det motsatte og kan føre til økonomiske og sosiale problemer som igjen rammer barna. Arbeid til alle er derfor avgjørende for den enkeltes økonomiske trygghet og for å hindre sosiale

forskjeller. Velferdssamfunnet skal ikke være for de få, men for alle. Disse medlemmer mener at Regjeringen ikke har gjort nok i kampen mot nyfattigdom og mener at det framlagte statsbudsjettet skaper større skiller i det norske samfunnet. I tillegg til å få flere i arbeid må det føres en aktiv og målrettet politikk for å bekjempe fattigdom.

Disse medlemmer mener det er viktig at vi har et godt og velfungerende barne- og ungdomsvern. Det vises i den forbindelse til den statlige overtakelsen fra 1. januar 2004. Disse medlemmer er bekymret over at antall barnevernssaker øker. Det er viktig at barna raskt får den hjelp og omsorg som er nødvendig. Disse medlemmer viser også til hvor viktig det er med kontroll og tilsyn av barnevernsinstitusjoner og fosterhjem slik at mangler ved tilbudene fanges opp og blir rettet av ansvarlige myndigheter.

Disse medlemmer viser til at mange krisesentre sliter økonomisk. Det var derfor viktig å sikre disse stor nok offentlig finansiering. Disse medlemmer er derfor glade for at en ny finansieringsordning av krisesentrene er vedtatt i Stortinget. Dette vil sikre det viktige tilbudet sentrene gir til kvinner og barn i svært vanskelige situasjoner.

Disse medlemmer mener at rimelige barnehageplasser til alle som ønsker det er et av de viktigste tiltakene i barne- og familiepolitikken. Disse medlemmer understreker viktigheten av målet om full barnehagedekning. Disse medlemmer peker på at barnehager gir mulighet til sosial utvikling, pedagogisk veiledning og trygghet for det enkelte barn. Barnehager gjør det mulig for foreldre å kombinere arbeid eller utdanning med omsorg for sine barn. Full barnehagedekning gir reell mulighet til å velge omsorgsform for barnet. Disse medlemmer viser til det inngåtte barnehageforliket i Innst. S. nr. 250 (2002-2003). Målet for barnehageforliket var full barnehagedekning i løpet av 2005, men utbyggingen av barnehager har gått tregere enn forutsatt i forliket. Med dagens barnehagepriser vil det på nyåret 2005 mangle anslagsvis 19 000 barnehageplasser før behovet er dekket. Dersom prisen settes ned til maksimalt 1 750 kroner, vil det anslagsvis mangle ytterligere nesten 7 000 plasser.

Disse medlemmer viser til at barnehageforliket satte som mål at ny maksimalpris på om lag 1 750 kroner skal tre i kraft fra 1. august 2005. Regjeringen vil utsette prisnedsettelsen og argumenterer med at det nå er viktigere å bygge flere plasser enn å innføre ny maksimalpris. Samtidig reduseres imidlertid målsettingen om nye plasser fra 12 000 i år til 9 000 neste år. Dette er etter disse medlemmers mening for passivt. For å nå målet om full barnehagedekning raskere, vil vi bygge 14 000 plasser til neste år.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen skal evaluere innføringen av maksimalpris i barnehagesektoren og legge fram resultatene i egen sak for Stortinget i løpet av våren 2005, slik barnehageforliket forutsetter. Disse medlemmer har som mål å gjennomføre en prisnedsettelse til 1 750 kroner 1. august neste år, men vil ta endelig stilling til tidspunktet etter at resultatene av evalueringen er behandlet i Stortinget.

Disse medlemmer viser til at kontantstøtte til småbarnsforeldre ikke er en del av Arbeiderpartiets familiepolitikk. Disse medlemmer ønsker derfor å utvikle ordningen. Disse medlemmer vil spesielt vise til at kontantstøtten bare synes å virke inn på mødrenes atferd i forhold til arbeidslivet, ikke fedrenes. Resultatet på lengre sikt kan bli et mer tradisjonelt kjønnsrollemønster hvor mor er mer hjemme med barna. Samtidig viser undersøkelser at ordningen fører til en svært liten økning i den tid foreldre og barn har sammen. Kontantstøtten fører også til at en del barn i familier med sosiale problemer og barn med minoritetsbakgrunn ikke benytter seg av et barnehage tilbud, fordi mange foreldre ikke har råd til å miste kontantstøtten. Barnehageplass gir disse barna et nødvendig omsorgstilbud og et integreringsfortrinn i det norske samfunnet.

Disse medlemmer vil legge vekt på viktigheten av at det oppnås reell likestilling mellom kvinner og menn. Disse medlemmer mener det må arbeides videre for en rettferdig fordeling av muligheter og forpliktelser mellom kjønnene, og at likestillingsperspektivet skal integreres i all offentlig virksomhet. Disse medlemmer mener også at dette er viktig i det private næringslivet, og at lønnsforskjeller mellom kvinner og menn må utlignes. Det offentlige må bidra til at det føres et aktivt likestillingsarbeid i samfunnet. Samtidig skal lovreguleringer hindre forskjellsbehandling og diskriminering. Et eksempel er regler om kjønnsrepresentasjon i styret i allmennaksjeselskaper. Disse medlemmer mener at Regjeringen har forsinket innføringen av slike regler ved å vente og se om bedriftene selv oppfyller målet om 40 pst. kvinner i styrene.

Disse medlemmer mener at det også er viktig å bekjempe fordommer og diskriminering basert på legning og seksuell identitet. Det er derfor viktig at det offentlige bidrar aktivt med økonomisk støtte til prosjekter og organisasjoner som har dette som mål.

Disse medlemmer mener at det må føres en aktiv forbrukerpolitikk som sikrer rettigheter, interesser og gir trygghet. Det er samtidig viktig at forbrukerpolitikken bidrar til vern mot kommersielt press rettet mot barn både i skolen og i samfunnet ellers. Det er viktig at Forbrukerrådet fungerer godt og at den nye organiseringen bidrar til å gi et bedre tilbud.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 41 843 192 000 kroner under rammeområde 2. Dette er 1 391,3 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.2.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 2 settes til kr 43 231 633 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 2 859 000.

Disse medlemmer er av den oppfatning at familien er et av de viktigste elementene og støttepunktene i dagens samfunn. Dersom det føres en aktiv og riktig familiepolitikk, vil dette gi betydelige samfunnsgevinster både på kort og lang sikt.

Det er svært viktig å gi familiene en betydelig frihet i hverdagen, mulighet for valgfrihet og råderett over egen familiesituasjon.

Disse medlemmer er klar over at stadig flere par opplever samlivsbrudd. Dette er en utvikling som ikke bare rammer Norge, men store deler av den vestlige verden. Det er derfor naivt å tro at offentlige samlivskurs kan snu denne tendensen. Disse medlemmer vil peke på at en ytterligere opptrapping av bevilgninger, med 5 mill. kroner til slike kurs, ikke kan forventes å gi noen som helst effekt, annet enn økt bruk av skattebetalernes penger.

Disse medlemmer vil delvis pris- og kostnadsjustere barnetrygden. I denne sammenheng vil vi også vise til at kontantstøtten, gjennom evaluering, har vist seg å være svært vellykket og har gitt resultater for de familiene som har gjort seg nytte av ordningen.

For å gi full valgfrihet for foreldre, må man gjennom ulike tiltak sørge for at det på litt sikt blir full barnehagedekning. Det kompromiss som Stortinget våren 2004 vedtok om barnehager vil kunne legge grunnlaget for full barnehagedekning og lavere foreldrebetaling. Gjennom likebehandling av offentlige og private barnehageplasser sikres en utvikling av flere plasser og lavere kostnader. Det er nettopp en reell likebehandling som sørger for en kostnadseffektiv og levedyktig barnehagesektor. Med reell likebehandling vil alle barnehager ha motivasjon til å begrense sine kostnader samtidig som det fokuseres på tilbudets kvalitet. Disse medlemmer tror at den ensidige debatten om foreldrebetaling og dekning vil, så snart full dekning er oppnådd, bli avløst av et sterkt fokus på kvalitet i tilbudet. Derfor er det viktig å sikre langsiktighet både for offentlige og private barnehager, noe som best kan skje ved en reell likebehandling.

Disse medlemmer vil sterkt advare mot at familiens oppgaver blir veltet over på staten eller andre offentlige organer.

Disse medlemmer vil også peke på det faktum at mange familier i dag oppløses, noe som ofte setter de involverte barna i en vanskelig situasjon. Barn må ikke brukes som våpen i en foreldrekonflikt, men må høres i de spørsmål som angår dem. De fleste barn ønsker like mye samvær med begge foreldre, og dette må gjennomføres med mindre det foreligger særlige grunner som tilsier at dette ikke er til barnas beste. Familievernkontorene må derfor få den nødvendige kompetanse for å kunne løse svært konfliktfylte situasjoner.

Disse medlemmer erkjenner at for enkelte barn kan situasjonen være så vanskelig at det blir nødvendig å fjerne dem fra hjemmet, og erkjenner derfor nødvendigheten av et barnevern.

Disse medlemmer vil påpeke at ungdom som vokser opp i storbyer ikke alltid har det samme nettverk som barn og unge i distriktene. Det er dessuten ofte et tøffere miljø, og tilgangen til rusmidler er større. Det er derfor viktig at det tilføres ressurser som kan sette storbyene bedre i stand til å drive forebyggende tiltak slik at man kan fange opp barn og ungdom i risikozonen på et så tidlig tidspunkt som mulig.

Disse medlemmer mener det er en for sterk vektlegging på tiltak for å fremme likestilling. Slike tiltak er unødvendige og vil i en del tilfeller hindre reell likestilling. Prinsipielt er det en selvfølge at man får lik lønn for likt arbeid. Likevel er det grunn til å ta avstand fra at man skal tildeles stillinger etter kjønn, men at det burde være en selvfølge at stillinger tildeles etter kompetanse. Det er derfor ikke nødvendig å bruke store summer på likestillingsprosjekter i regi av det offentlige.

Forbrukerhensyn må stå sentralt. Forbrukerne skal ha mulighet til å nå frem med sine klager. Vern om forbrukernes rettigheter er en helt nødvendig del av et velfungerende marked. Forbrukermyndighetene har i en årrekke gjort en solid jobb.

Disse medlemmer vil også foreslå at det opprettes et eget statlig barnevern tilsyn etter mønster av andre uavhengige kontrolltilsyn. Barnevern tilsynet bør både behandle klager på barnevernets arbeidsutførelse, fremme forslag om gode og sikre arbeidsmetoder basert på den innsikt som fremkommer fra klagebehandlingen, og bør også kontrollere alle barnevernsinstitusjoner.

Det har ved gjentatte undersøkelser både i Bergen og landet for øvrig vist seg at svært mange barn har lidd overlast ved opphold i institusjon. Senest i Befringutvalgets rapport slås dette fast. Et uavhengig tilsyn vil både være nødvendig, men også til hjelp for dem som lider overlast, for å sikre at overgrep ikke skjer igjen. Fremskrittspartiet mener at et slikt tilsyn kan finansieres innenfor de 100 mill. kroner som Regjeringen foreslår til det nye barnevernsdirektoratet.

Disse medlemmer mener også at det bør opprettes en stilling som barnevernsdiakon i tilknytning til den norske bosettingen på Costa del Sol. En slik stilling kan opprettes og finansieres innenfor det nåværende barnevernsbudsjettet. Stillingen kan være en prøveordning med en varighet på 3 år. Disse medlemmer har merket seg at det allerede foreligger en søknad fra Menighets søsterhjemmet om å få opprette en slik stilling.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.2.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at alle barn og unge skal sikres like muligheter til oppvekstvilkår som gir en trygg og fremtidsrettet utvikling. Disse medlemmer vil legge til rette for et samfunn som tilbyr barn og unge like rettigheter. Tilbud og omsorgstjenester til

barn og unge skal ikke være avhengig av hvor du bor, foreldrenes økonomi eller status. Barnefattigdom skal bekjempes. Disse medlemmer kan ikke akseptere at det finnes tusenvis av barn i Norge, i verdens rikeste land, som lever under konstant og vedvarende fattigdom.

Disse medlemmer vil peke på at det viktigste enkelttiltaket for å bekjempe fattigdom og økte forskjeller, er å hindre arbeidsledighet. Barn i inntektsfattige familier blir i økende grad stengt ute fra sosiale sammenhenger. Det er fortsatt dyrt, selv etter innføring av makspris trinn I, for en inntektsfattig barnefamilie å betale for en barnehageplass og eller en plass på SFO, å kjøpe utstyr og å betale medlemsavgifter for barn og unge som skal delta på aktiviteter i fritiden.

Disse medlemmer ser at samtidig med økt arbeidstilknytning, må det derfor gjennomføres andre tiltak som styrker de direkte overføringene til barnefamiliene. Det er blant annet:

Barnehageavtalen med en maksimalpris på 1 750 kroner skal gjennomføres fra 1. august 2005.

Barnetrygden skal automatisk prisjusteres hvert år.

Barnehager - et velferdstilbud til alle

Disse medlemmer vil understreke at det er en stor politisk seier for barna, foreldre og barnehageeiere at barnehageavtalen ble vedtatt av et enstemmig Storting i juni 2003. Med små unntak er dette den barnehagepolitikken disse medlemmer har arbeidet for siden 70-tallet, og det er av stor viktighet at barnehage-reformen gjennomføres etter intensjonen. Disse medlemmer vil peke på at barnehageavtalen sikrer:

- Full behovsdekning av barnehageplasser.
- Rimelige barnehageplasser til alle småbarnsforeldre.
- Forutsigbare og gode driftsforhold for barnehageeiere og -utbyggere.
- Søskenmoderasjon og inntektsgradering.
- Likestilling av barn med spesielle behov med barn med funksjonshemninger.

Avtalen har betydelige konsekvenser for også dette årets budsjett. Totalt er bevilgningene til barnehager økt med 7 mrd. kroner siden 2001 og frem til i dag.

Barnehage er bra for barn. Disse medlemmer vil sikre at en barnehageplass skal være tilgjengelig for alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomiske status. Disse medlemmer ønsker å gi barna et godt pedagogisk, sosialt og trygt tilbud, som er med på å styrke barnas livslange læringsprosess. En barnehage med kvalifisert personell og som følger barnehageloven og rammeplanen for barnehager, sikrer dette. Barnehageavtalen sikrer en inntektsgradering som ikke skal være dårligere enn dagens ordning. Søskenmoderasjon på 30 pst. for første barn og 50 pst. for barn nummer to og oppover, skal innføres i alle barnehager.

Disse medlemmer ser det som en seier for alle barnehager at så mange foreldre ønsker seg en heldagsplass for barna sine. Men i stedet for å kaste seg rundt og gjennomføre barnehageforliket og sørge for full

behovsdekning og gjennomføring av makspris trinn II på 1 750 kroner fra 1. august 2005, velger Regjeringen å gå motsatt vei. Disse medlemmer merker seg at Regjeringen foreslår å justere ned behovet for utbygging av barnehageplasser betydelig til 9 000 i plasser i 2005, samtidig som det er et betydelig etterslep i utbygging. Samtidig vil Regjeringen utsette innføringen av makspris trinn II, fra 2 750 kroner til 1 750 kroner. Slik disse medlemmer ser det, velger Regjeringen å utsette makspris trinn II fordi dette vil føre til større etterspørsel, og målet om full utbygging kan derfor ikke nås. Dette er en meningsløs argumentasjon når målet for barnehageforliket er full barnehagedekning til en pris som alle kan betale. Disse medlemmer mener at Regjeringen motarbeider foreldrenes valgfrihet, og skjuler det reelle behovet for barnehager ved å utsette makspris trinn II på 1 750 kroner. Disse medlemmer stiller spørsmål ved hvordan Regjeringen skal få oversikt over det reelle behovet for barnehageplasser og planlegge for et riktig antall plasser, når Regjeringen ikke er villig til å se pris og etterspørsel i sammenheng. Disse medlemmer vil sørge for at barnehageavtalen følges opp og vil fortsette å kjempe for at barnehageforliket skal gjennomføres.

Barnetrygden - viktig inntektskilde for barnefamiliene

Disse medlemmer viser til at barnetrygden er en av de viktigste kontantoverføringene til barnefamilier, som skal kompensere for større utgifter ved det å ha et forsørgeransvar. Barnetrygden er en sikkerhet for alle barnefamilier. Den går uavkortet til barna, og er ikke avhengig av foreldres økonomi. Disse medlemmer peker på at barnetrygden er den sikreste inntektskilden for barnefamilier med lav inntekt. Barnefamilier har gjennom flere år blitt frarøvet en årlig prisjustering av barnetrygden. På sikt vil en slik reduksjon av barnetrygden kunne undergrave fundamentet for hele ordningen. Disse medlemmer la inn i budsjettet i fjor et forslag om automatisk prisjustering av barnetrygden og disse medlemmer vil gjøre det samme i årets budsjett.

I St.meld. nr. 6 (2002-2003) Tiltaksplan mot fattigdom viser Regjeringen selv til at barnetrygden er en viktig inntektskilde for lavinntektsgruppen. Barnetrygden utgjorde nesten en firedel av samlet inntektskilde for lavinntektsgruppen. På tross av denne kunnskapen, lar Regjeringen være å lage flertall med disse medlemmer om prisjustering av barnetrygden. Det betyr et tap for alle barnefamilier, og særlig for de barnefamilier som er inntektsfattige.

Disse medlemmer vil lovfeste at barnetrygden automatisk prisjusteres hvert budsjettår.

Kontantstøtten - en bremsekloss i likestillingsarbeidet

Disse medlemmer understreker at evalueringer av kontantstøtten har vist at den ikke virker etter hensikten, den har ikke økt valgfriheten og heller ikke vesentlig økt tiden foreldre og barn har sammen. Kontantstøtten er med på å sementere kvinner som deltidsarbeidende og likestillingen har fått bremseklosser.

Disse medlemmer ser at fattige barnefamilier ikke har råd til å si nei til nesten 4 000 kroner pr. måned. Selv om en barnehageplass blir tilbudt gratis, betyr det at lavinntektsgrupper "mister" kontantstøttepengene. Slik disse medlemmer ser det, er det meget uheldig når det er fattigdom og dårlig råd som bestemmer valg av tilsynsordning for barna.

Disse medlemmer vil føre en familiepolitikk som tilrettelegger for god omsorg for barna, samtidig som foreldrene gjennom et likestilt foreldreskap skal kunne kombinere foreldrerollen og arbeid. Pengene som finansierer kontantstøtten vil langt på vei bidra til å finansiere mange andre viktige tiltak for barn og unge, knyttet til barnehage, skole og SFO.

Disse medlemmer vil fjerne kontantstøtten fra 1. januar 2005.

Adopsjonsstøtten - en hjelp til foreldreløse barn

Disse medlemmer mener at adopsjonsstøtten er liten i forhold til de reelle kostnadene ved å ta seg av et foreldreløst barn. Disse medlemmer foreslår å øke adopsjonsstøtten til et nivå som innebærer at foreldrenes inntekt ikke er avgjørende for om de kan ta på seg et slik foreldreansvar. Disse medlemmer vil øke adopsjonsstøtten tilsvare folketrygdens grunnbeløp som utgjør 58 788 kroner.

Barnevernet

Disse medlemmer vil understreke at en av de aller viktigste oppgavene i samfunnet er å sikre at alle barn får muligheter til en god oppvekst. For noen barn innebærer det at foreldrene og/eller barna må få bistand fra barnevernet. Nettopp på dette området er det viktig at barnevernet er i stand til å gi den hjelpen disse familiene og barna trenger. Disse medlemmer vil peke på at barnevernet sliter med manglende ressurser til å hjelpe barn og foreldre i alvorlig krise. Den nye statlige etaten, Statens barne- og familievern (SBF), ble opprettet 1. januar 2004. Fylkeskommunale oppgaver i barnevern- og familievernområdet er overført til SBF. De skal bl.a. videreføre en utvikling av samarbeid med barne- og ungdomspsykiatrien og rusmiddelomsorgen, for å få det inn i fastestrukturer både på regionalt, lokalt nivå og i den enkelte sak. SBF skal også primært ha ansvaret for rekruttering og opplæring av fosterforeldre.

Disse medlemmer vil hevde at barnevernet har behov for en styrking både ressurs- og personalmessig, og samtidig få økonomiske midler til kompetanseheving for å møte framtidens utfordringer, og fornye arbeidet sitt og utvikle nye virkemidler for å hjelpe barn og unge og foreldre som har store problemer. Disse medlemmer har foreslått at det etableres et krisesenter for barn og at det opprettes et Barnas Hus, med høy tverrfaglig kompetanse for å sikre barns rettsikkerhet. Disse medlemmer vil poengtere at vi trenger en økt forskningsinnsats for å forstå bakgrunnen for alvorlige adferdsproblemer, foreldre- og omsorgssvikt, og andre problemer som fører til at barn/unge og foreldre trenger hjelp fra barnevernet. Forskningsinnsatsen må også økes for å få et overblikk over hvilke typer tiltak og behandling som hjelper, for å

bruke ressursene på best mulig måte. Disse medlemmer vil øke tilskuddet til barne- og ungdomsvernet, frivillige organisasjoner, tiltak for voldsutsatte barn, forskningsinnsatsen med hovedvekten på barnevernet og andre utsatte barnegrupper og familier.

Barns og unges oppvekstmiljø

Disse medlemmer ser at utfordringene når det gjelder barns og unges oppvekstmiljø er store, og at det ikke møtes med en offensiv fra Regjeringens side. Disse medlemmer understreker at barn og ungdomstiltak ikke er økt i takt med lønns- og prisveksten i samfunnet. Disse medlemmer registrerer at det er en økning i overføringene til barn og unge, men det skyldes utelukkende tippemidlene. Samtidig blir de ordinære overføringene fra staten mindre. Slik disse medlemmer ser det, har departementet for andre året på rad brukt tippemidlene for å dekke over en reell reduksjon av den statlige bevilgningene til barn og ungdomstiltak. Disse medlemmer understreker at dette er brudd på stortingsvedtaket om at økningen som følge av tippemidlene skulle skje uten en tilsvarende reduksjon av de ordinære bevilgningene. Disse medlemmer vil poengtere hvor viktig fritidsaktiviteter og frivillig organisasjoner er for barn og unge. Det er ekstra viktig med en økonomisk styrking av frivillighetssektoren med gode tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, Frifond og ungdomstiltak i de større byene, slik at alle barn og unge kan delta på ulike arenaer.

Likestilling

Disse medlemmer ser at dersom kvinner og menn skal ha samme muligheter, rettigheter og ansvar i alle vesentlige områder i livet, må makt og innflytelse deles likt mellom kvinner og menn, og kvinner og menn må ha samme mulighet til å være økonomisk uavhengig. Kvinner og menn må ha like vilkår og forutsetninger til å skape virksomhet, til å få arbeid, like lønn, likestilt skift/turnus, like arbeidsvilkår og utviklingsmuligheter i arbeidet. Disse medlemmer vil arbeide for et samfunn der menn og kvinner deler ansvar for hjem og barn. Disse medlemmer viser til at kvinner har ikke hatt en positiv like lønnsutvikling. Kvinner tjener like dårlig i forhold til menn som for 25 år siden. Kvinner opplever økende stress og helseplager på jobben og hjemme. Mange kvinner jobber innenfor omsorgssektoren med lav grunnbemanning, lav lønn og stillingsbrøker som ikke gir trygde-/pensjonsrettigheter. Disse medlemmer vil opprette et Prosjekt kvinneliv som rommer prosjekter som fremmer likestilling, forsøk med 6-timersdagen, likelønnsnett, arbeid for kvinnerepresentasjon etc. Disse medlemmer vil øke bevilgningene til Likestillingscenteret, Likestillingsombudet, og mannssenteret REFORM-ressurssenter.

Finansiering av krisesentrene, incestsentrene og voldsforebyggende tiltak

Disse medlemmer vil peke på at finansieringen av krisesentre og incestsentre lenge har vært meget

usikker, samtidig som bruken av sentrene har økt. Disse medlemmer understreker at krise- og incestsentre fyller en viktig funksjon for voldsrammede og incestutsatte kvinner og barn.

Krisesentrene har fått på plass en finansiering på 80 pst. statlig og 20 pst. kommunal, fra 1. januar 2005. Disse medlemmer har arbeidet over lengre tid for å gjøre finansieringen av krise- og incestsentrene til en statlig oppgave. Disse medlemmer ønsker å økonomisk likestille incestsentrene med krisesentrene slik at incestsentrene skal få en tilsvarende offentlig finansiering. Disse medlemmer har også et sterkt fokus på voldsforebyggende tiltak, inkludert tiltak for å avhjelpe konsekvenser av vold i familien.

Forbrukerpolitikk - forbrukermakt mot markedsrett:

Disse medlemmer erfarer at reklame- og konsumpresset er formidabelt, og blir stadig mer internasjonalt i sitt språk og form. Det kommersielle presset rettet mot barn og unge er massivt. Disse medlemmer er bekymret for at det finnes få "frisoner" hvor barn og unge ikke blir påvirket av reklame eller produkt plassering. For å imøtegå det kommersielle presset, mener disse medlemmer at utviklingen må møtes med lover og forskrifter, og med å bevisstgjøre barn, unge og voksne på markedsføringens virkemidler og hensikter.

Disse medlemmer vil gjøre den offentlige forbrukerinformasjonen i stand til å bidra til økt forbrukerinnflytelse, en mer forbrukervennlig utvikling, og bedre forbrukernes stilling i dagens og fremtiden samfunn. Disse medlemmer mener derfor at den offentlige forbrukerinformasjonen må styrkes. Disse medlemmer vil øke bevilgningene til Forbrukerrådet, Forbrukerombudet, Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO) og positiv miljømerking.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 2 bevilges med 41 097 257 000 kroner, som er 2 137 235 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.2.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og gjer framlegg om at løyvingane på rammeområde 2 vert sett til 42 382 492 000 kroner, 852 mill. kroner lågare enn framlegget frå Regjeringa.

Denne medlemmen meiner at det å sikre alle barn og unge gode oppvekstvilkår er ein av de aller viktigaste oppgåvene samfunnet står overfor. Gjennom sosial læring, utdanning, og deltaking skal barna lære å ta ansvar, vise omsorg og utvikle kritisk sans og sjølv-tillit. Opne og inkluderande lokalsamfunn er den beste ramma rundt eit godt oppvekstmiljø - det vere seg i byen eller på landet.

Denne medlemmen viser til barnehagen som ein viktig arena for sosialisering og læring. Det er eit mål å sikre eit variert og brukartilpassa barnehagetilbod i heile landet, der det blir lagt størst vekt på barnas behov og foreldras ønske. Denne medlemmen viser i sam-

band med dette til behovet for at barnehageforliket (jf. Innst. S. nr. 250 (2002-2003)) blir følgt opp. Denne medlemmen vil særskilt peike på at barnehageforliket fullt ut skal finansierast med statlege midlar.

Denne medlemmen vil vidare peike på at utbygginga av barnehageplassar har gått saktare enn føresett. Det gjer at mange foreldre framleis må stå i kø for å få tildelt plass til sine barn. Det er viktig at utbyggarane stimulerast til å auke utbygginga. Denne medlemmen viser til Senterpartiets alternative budsjett der det blir gjort framlegg om å prisjustere investeringstilskottet. Dette er eitt tiltak som vil kunne gjere det meir attraktivt å byggje nye barnehageplassar.

Denne medlemmen vil peike på barnetrygda som den største og viktigaste stønadsordninga for barnefamiliane. Barnetrygda er ei universell ordning som gir ein økonomisk tryggleik som er uavhengig av økonomien til foreldra. Denne medlemmen vil streke under at Senterpartiet ønskjer overføringar til småbarnsfamiliane som er i takt med prisutviklinga elles i samfunnet. Satsane i barnetrygda har stått stille sidan 1995, og det gjer at den relative verknaden av barnetrygda har blitt mindre. Denne medlemmen vil vise til Senterpartiets alternative budsjett der det blir gjort framlegg om å prisjustere barnetrygda. Dette medfører ein auke i løyvingane til barnetrygda på 320 mill. kroner.

Denne medlemmen vil vidare vise til at intensjonen med kontantstøtte er å gi foreldra meir tid saman med barna. Denne medlemmen viser til programmet til Senterpartiet for inneverande periode der det går fram at vi ønskjer ein anna og meir avgrensa kontantstøttemodell som er meir i samsvar med intensjonen med ordninga. Innsparinga blir nytta til å prisjustere barnetrygda, samt til å auke løyvingane på andre område som vil gi tryggare og meir stimulerande oppvekstvilkår for barn og unge. Denne medlemmen vil her vise til Senterpartiets alternative budsjett og særskilt til satsingane innafor utdanning, frivillig verksemd og lokalt kulturliv.

Denne medlemmen vil vidare peike på dei store kostnadene som er knytt til det å adoptere barn frå utlandet. For Senterpartiet er det viktig å leggje til rette slik at ikkje inntekta til foreldra skal vere avgjerande for mogelegheita til å adoptere barn. Denne medlemmen viser til målsettinga til partiet om ei opptrapping av adopsjonsstøtta til eit beløp tilsvarende 1 G per barn. I det alternative budsjettet frå Senterpartiet for 2005 blir det gjort framlegg om å auke neste års løyving til adopsjonsstøtte med 8 mill. kroner utover Regjeringas opplegg som ledd i ei slik opptrapping.

Denne medlemmen vil elles vise til Senterpartiets alternative budsjett der det vert gjort framlegg om å auke løyvingane til ei rekkje formål knytt til frivillig arbeid, særskilt blant barn og unge. Desse løyvingane vil auke mogelegheitene for frivillig engasjement både innanfor kulturlivet og i andre samanhenger og vil vere til glede og nytte både for den einskilde og i arbeidet med å skape betre, tryggare og meir inkluderande lokalsamfunn i heile landet.

3.2.2.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener det er viktig at byggingen av barnehageplasser fortsetter med uforminsket styrke. Tall fra Husbanken tyder på at utbyggingen i 2004 ikke vil nå Stortingets ambisjon om 12 000 plasser. Dette medlem mener at den viktigste stimulus for bygging av nye plasser er investeringstilskuddet. Det er også usikkert hvordan merverdiavgiftskompensasjonen vil slå ut i forhold til investeringstilskuddet for nye plasser. Dette medlem viser til de store kostnadene som er forbundet med det å adoptere barn fra utlandet. For Kystpartiet er det viktig å legge til rette slik at ikke foreldrenes inntekt skal være avgjørende for muligheten til å adoptere barn. Dette medlem viser til partiets målsetting om å øke adopsjonsstøtten til et beløp tilsvarende 1 G. Som ledd i en opptrapping av tilskuddsatsen, fremmer dette medlem forslag om å heve tilskuddet fra 23 400 kroner pr. barn, slik Regjeringen foreslår, til 35 000 kroner pr. barn. Dette medlem har merket seg at det har kom-

met rapporter fra store deler av landet som viser at barnevernet sliter med manglende ressurser til å hjelpe barn og foreldre i alvorlig krise. Barnevernet er nå inne i en stor omstillingsfase etter at barnevernet fra 1. januar 2004 ble opprettet som Statens barnevern og familievern. Det er vanskelig å forutsi alle konsekvenser av denne omleggingen. Dette medlem ser at barnevernet har behov for en styrking både ressurs-, kompetanse- og personalmessig. Samtidig trenger vi en økt forskningsinnsats for å forstå bakgrunnen for alvorlige adferdsproblemer, foreldre- og omsorgssvikt og andre problemer som fører til at barn/unge og foreldre/omsorgspersoner trenger hjelp fra barnevernet. Det er spesielt viktig at forskningsinnsatsen brukes for å få et overblikk over hvilke typer tiltak og behandling som hjelper, for å bruke ressursene på best mulig måte.

Dette medlem mener det er viktig at byggingen av barnehageplasser fortsetter med uforminsket styrke.

Dette medlem foreslår at ramme 2 bevilges med kr 42 382 492 000, som er kr 852 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag på kr 43 234 492 000.

3.2.2.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 2

Tabell 3.4 Forslag til netto rammesum for rammeområde 2

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	43 234 492	-
H, KrF og V	43 219 892	-14 600
A	41 843 192	-1 391 300
FrP	43 231 633	-2 859
SV	41 097 257	-2 137 235
Sp	42 382 492	-852 000
Kp	42 382 492	-852 000

3.2.3 *Rammeområde 3 (Kultur), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen*

3.2.3.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005) med Tl. nr. 4
------	---------	---

Utgifter rammeområde 3 (i hele tusen kroner)

300	Kultur- og kirkedepartementet	97 890
305	Lotteri- og stiftelsestilsynet (jf. kap. 3305)	48 890
315	Frivillighetsformål	218 840
320	Allmenne kulturformål	719 720
321	Kunstnerformål	303 795
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom (jf. kap. 3322)	286 225
323	Musikkformål (jf. kap. 3323)	452 947
324	Teater- og operaformål (jf. kap. 3324)	887 761
325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	78 974
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål (jf. kap. 3326)	428 670
328	Museums- og andre kulturvernformål (jf. kap. 3328)	504 152
329	Arkivformål (jf. kap. 3329)	197 728
334	Film- og medieformål (jf. kap. 3334)	448 001

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005) med Tl. nr. 4
335	Pressestøtte	296 864
336	Informasjonsberedskap - kringkasting	2 499
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	32 500
Sum utgifter rammeområde 3		5 005 456

Inntekter rammeområde 3 (i hele tusen kroner)

3300	Kultur- og kirke departementet (jf. kap. 300)	54
3305	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser (jf. kap. 305)	1 007 690
3320	Allmenne kulturformål (jf. kap. 320)	278
3323	Musikkformål (jf. kap. 323)	17 121
3324	Teater- og operaformål (jf. kap. 324)	8 570
3325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	6 149
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål (jf. kap. 326)	13 478
3328	Museums- og andre kulturvernformål (jf. kap. 328)	16 580
3329	Arkivformål (jf. kap. 329)	7 458
3334	Film- og medieformål (jf. kap. 334)	58 634
Sum inntekter rammeområde 3		1 136 012
Sum netto rammeområde 3		3 869 444

3.2.3.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.3.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener kunst og kultur har en egenverdi og er av avgjørende betydning for utviklingen av den enkeltes personlighet og livskvalitet. Disse medlemmer vil ha et kulturliv som gir nye impulser og stimulerer til kreativitet og nyskaping, og mener den offentlige kulturinnsatsen skal gi et tilbud som er tilgjengelig i hele landet. Disse medlemmer vil føre en kulturpolitikk som styrker våre kulturelle røtter. Disse medlemmer vil spesielt peke på at kulturskolene skal ha en viktig plass i norske skoleelevers hverdag. Det må være en målsetning at kulturskolene skal være tilgjengelige for alle som ønsker det.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen prioriterer kulturbudsjettet, og at kulturbudsjettet får en realvekst i 2005. Regjeringen har i budsjettet for 2005 foreslått bevilgninger til en del større prosjekter som har vært under arbeid i flere år. Dette gjelder først og fremst Nasjonalbibliotekets avdeling i Oslo, nybygg for Hålogaland Teater og Glomdalsmuseets romaniavdeling. I tillegg bidrar den kulturelle skolesekken til at elever i hele Norge får kulturopplevelser i skolehverdagen. Regjeringen følger opp Kulturmeldingen med et skikkelig kulturløft både lokalt og nasjonalt.

Disse medlemmer mener frivillig virksomhet er en bærebjelke for samfunnet, og det er svært viktig for Regjeringen å legge til rette for at frivilligheten har gode vilkår. Disse medlemmer er tilfreds med Regjeringens ønske om å bedre forholdene for frivilligheten ved å samordne den statlige politikken på frivillig sektor, og viser til at Kultur- og kirke departementet overtar ansvaret for frivillig sektor fra 1. januar 2005. Disse medlemmer vil også understreke at Regje-

ringens forslag om å øke grensa for skattefritak for gaver til frivillige organisasjoner til 12 000 kroner oppfyller et viktig punkt i Sem-erklæringen, og vil gi frivillige organisasjoner økt handlefrihet og befolkningen et bedre tilbud.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 3 bevilges med 3 869 444 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.3.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at kulturpolitikken er viktig for den enkeltes livskvalitet og identitet, ikke minst i et samfunn hvor de aller fleste har det materielt sett godt. Den enkeltes egenart formes i våre kulturelle omgivelser, og er viktig for mangfoldet i samfunnet. Kulturen er med på å ivareta verdier og normer, som er viktige i samfunnsbyggingen. Norge er et lite språksamfunn som bare gjennom en offensiv, offentlig kulturpolitikk kan ivareta språk, tilgjengelighet til tilbud og mangfold i uttrykk.

Disse medlemmer går inn for at det skal satses mer på kunst og kultur enn det Regjeringen legger opp til. Sammen med Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har vi utarbeidet Kulturløftet, som er en forpliktende og omfattende satsing på kunst og kultur de kommende ti årene. Kulturløftet har følgende hovedpunkter: 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kultur, innføring av kulturlov, bedre levekår for kunstnere, kulturskole for alle barn som ønsker det, støtte opp om den norske filmsuksessen, satsing på norsk musikk, løft for dansekunsten, økt satsing på scenekunst - ny støtteordning for faste grupper, økt satsing på det frivillige arbeidet, utvidet kulturell skolesekk - kulturkort for ungdom, styrking av det norske språk - økt satsing på norsk litteratur, økt utsmykking av offentlige rom,

gode vilkår for samisk kultur, Norge som flerkulturelt land og satsing på lokale kulturbygg samt ny kulturbåt. Kulturløftet innebærer en kraftig opptrapping av bevilgningene til kultur. Dette følges opp i Arbeiderpartiets forslag til statsbudsjett. Disse medlemmer går inn for å øke bevilgningene til kulturformål med om lag 200 mill. kroner for 2005 utover regjeringsforslag. For Arbeiderpartiet er det viktig at det satses på bredde og mangfold i tilbud og aktiviteter. Dette gjenspeiles i vårt forslag hvor det legges opp til økte bevilgninger på en rekke områder på kulturfeltet.

Disse medlemmer vil understreke den positive betydningen Den kulturelle skolesekken vil ha for barn og unge. Den kulturelle skolesekken gjør det mulig for alle skolebarn å få profesjonelle kunst- og kulturinntrykk. Dette er av avgjørende betydning for den enkelte elev og interessen for kunst og kultur i fremtiden. Det er viktig å understreke at bevilgningene til Den kulturelle skolesekken skal komme i tillegg og ikke som erstatning til andre bevilgninger på kunst og kulturfeltet.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å ha gode støtteordninger på det frie scene-kunstområdet. Området omfatter et bredt spekter av ulike kunstneriske uttrykk. Disse medlemmer går derfor inn for å etablere en egen støtteordning for dans under norsk Kulturråd. I tillegg foreslås det økninger innenfor teatersektoren.

Disse medlemmer viser til at midlene under Fond for lyd og bilde brukes til å fremme produksjon og formidling av innspillinger i lyd og/eller bilde og skal støtte nyskapende arbeid. Barne- og ungdomskultur og kulturelt mangfold skal bl.a. vektlegges i fordelingen av pengene. Disse medlemmer viser til at Regjeringen vil kutte i bevilgningen, men dette går disse medlemmer mot og foreslår i stedet en økning.

Disse medlemmer viser til at de samiske kulturmidlene er lagt til Sametinget. Sametinget har et stramt budsjett og det gjør at det er vanskelig å forvalte de samiske kulturinstitusjoner på en forsvarlig måte. I tillegg er det for lite penger til andre kulturaktiviteter. Disse medlemmene mener at kulturlivet er en viktig kraft for å styrke identiteten, samtidig som det bidrar til levende lokalsamfunn. Kultur og kulturaktiviteter skaper tilhørighet som igjen gir ringvirkninger i form av trivsel og økt livskvalitet. Disse medlemmer går derfor inn for å øke bevilgningene til samiske kulturformål med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer går inn for å bedre levekårene for kunstnere. Disse medlemmer mener det skal gjennomføres en levekårsundersøkelse blant kunstnere, og at det i 2005 skal bevilges penger til et forprosjekt for dette.

Disse medlemmer viser til utsmykkingsordningen for offentlige bygg. Dette er en viktig ordning som gjør kunst tilgjengelig for mange. Disse medlemmer foreslår derfor å øke bevilgningen i 2005. I tillegg går disse medlemmer inn for å øke bevilgningene til kunstmuseene.

Disse medlemmer vil styrke musikkområdet kraftig i forslaget til statsbudsjett for 2005. Disse medlemmer foreslår at det etableres en nasjonal jazzscene og nasjonal folkemusikkscene. Det foreslås å opprette et instrumentfond hvor bl.a. skolekorps skal kunne søke støtte. Innkjøpsordningen for fonogram skal utvides. Disse medlemmer følger opp forslaget, SAMSTEMT, som en rekke organisasjoner innenfor pop, rock, jazz og folkemusikk. I tillegg vil disse medlemmer øke bevilgningene til regionale operaformål.

Disse medlemmer viser at det er satt i gang en omfattende museumsreform som har som mål å få til en regional konsolidering av museene og etablering av nasjonale nettverk. Det ble laget en opptrappingsplan for bevilgninger. Denne er ikke fulgt opp av Regjeringen. Disse medlemmer går derfor inn for å øke bevilgningen med til sammen 20 mill. kroner.

Disse medlemmer mener det er viktig med tiltak som opprettholder og øker leselysten. Gjennom et samarbeid mellom folkebibliotekene, forfattere og skoleverket og særskilte tiltak rettet mot barn og unge kan flere personer få tilgang til flere bøker og derigjennom større leselyst. Disse medlemmer går derfor inn for ulike tiltak for å styrke dette området. Disse medlemmer vil også gå inn for å øke rammene for innkjøpsordningen for bøker slik at det etableres en innkjøpsordning for saksprosa for voksne. I tillegg foreslår disse medlemmer at fengselsbibliotekene styrkes.

Disse medlemmer viser til at norsk film har hatt stor suksess både i antall produksjoner og publikum de siste årene. Det må derfor bygges videre på dette. Det er derfor nødvendig å øke midlene som går til produksjon. Samtidig må det satses på å utvikle regionale filmmiljøer. I tillegg foreslås det å innføre en ny filmfestivalordning. Arbeiderpartiet vil derfor øke bevilgningene til filmformål med 35 mill. kroner.

Disse medlemmer mener at mediepolitikken skal bidra til å sikre mangfoldet og en fortsatt reell ytringsfrihet. Pressestøtten er et viktig virkemiddel for å sikre et mangfold av aviser som igjen bidrar til vern av ytringsfriheten og økt samfunnsdebatt. Gjennom pressestøtten ønsker disse medlemmer å opprettholde en innretning som ivaretar nummer 2-avisene, de riksdekkende meningsbærende avisene og den særskilte satsningen på små lokalaviser. Mange aviser har fått økt sine distribusjonskostnader som en følge av endrede portosatser. Disse medlemmer går derfor inn for å øke pressestøtten med 6 mill. kroner. Disse medlemmer går mot forslaget til ny fordelingsmodell for ymse publikasjoner. En modell som forfordeler enkelte blader og magasiner på bekostning av andre.

Disse medlemmer ønsker å styrke de norske allmennkringkasterne innen fjernsyn og radio ved å vektlegge bredde og kvalitet. Disse medlemmer ønsker å innføre en allmennkringkastingsplakat for NRK, for å sikre et likeverdig tilbud over hele landet, lokal identitet, mangfold i innhold og sikre forsvarlig forretningsmessig virksomhet. Spesielt vil disse

medlemmer understreke betydningen av produksjon av norske barneprogrammer.

Disse medlemmer peker på betydningen av at lag og organisasjoner har gode rammevilkår.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av alt frivillig arbeid som legges ned i samfunnet. Det er derfor viktig at lag og organisasjoner har gode og forutsigbare rammevilkår. Disse medlemmer viser til at da nøkkelen for tippemidlene ble endret, innebar dette en kraftig økning i bevilgningene til Frifond-ordningen. Ordningen har mange søkere og har ført til mye god, lokal aktivitet. Disse medlemmer peker på at en uttrykkelig forutsetning for stortingsvedtaket var at de ordinære bevilgningene på statsbudsjettet, skulle opprettholdes. Disse medlemmer mener Regjeringen bryter med dette vedtaket ved å foreslå et kutt på 17 mill. kroner til ordningen. Dette innebærer at den samlede satsingen blir mindre enn den skulle ha vært. Disse medlemmer går inn for å reversere det foreslåtte kuttet.

Disse medlemmer er også bekymret for at den foreslåtte momskompensasjonen ikke er stor nok slik flere organisasjoner har påpekt. Det er viktig at kompensasjonsordningen faktisk dekker de økte kostnadene organisasjonene har som en følge av momsreformen.

Disse medlemmer viser til at idretten er omfattet av stor interesse i det norske samfunnet. Det arbeidet og idrettsutøvelsen som skjer blant vanlige folk og spesielt barn og ungdom får derimot sjelden tilsvarende oppmerksomhet, på tross av at det er der mye av det frivillige og viktigste arbeidet skjer. Ikke minst er dette arbeidet viktig for å fremme den helsemessige kompetansen blant barn og unge, og å vedlikeholde denne senere i livet. Disse medlemmer viser til at en omlegging av tippennøkkelen som Arbeiderpartiet bidro til, nå fører til en vesentlig økning i anleggsmidler og prosjektmidler til idretten.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 4 069 044 000 kroner under rammeområde 3. Dette er 199,6 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.3.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 3 settes til kr 3 321 790 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 547 654 000.

Disse medlemmer er av den oppfatning at kultur er et begrep som uttrykker de verdier og kvaliteter som enkeltmennesker tillegger høy egenverdi. Det som er god kultur for en person, trenger slett ikke være god kultur for en annen. Av den grunn mener disse medlemmer at kulturen i utgangspunktet skal være fri og uavhengig av politisk styring, og at den må være basert på frivillighet og personlig engasjement. Politikerstyrte kulturgoder ødelegger kulturens vesen og fremmer ensretting.

Fordi kulturens egenverdi eksisterer i samspelet mellom mennesker, mener disse medlemmer at arenaen kulturen eksisterer på er viktig. En kulturarena er rommet som forener folk. Uten arena er kunstnerisk uttrykk meningsløst. Kun ved en utvidelse av arenaen kan flere ta del i både den skapende og den opplevende delen av kunsten. Disse medlemmer ønsker at kulturlivet skal utvide kulturarenaen og innlemme flere for økt verdi og opplevelse.

Dette dreier seg ikke nødvendigvis om flere bygg. Arenaen er et bilde på de rammer som utøvere og opplevende møtes innen.

Disse medlemmer ønsker ikke et sterkt subsidiert kulturliv, eller at en snever elite skal forvalte fellesskapets kulturmidler kun til glede for egen snever krets. Folk skal i størst mulig grad selv ha råderett over kulturmidlene. Kulturen skal være deltagende, engasjerende og treffe flest mulig.

Kulturmidler bør kanaliseres i samsvar med det smaks- og meningsmangfold som eksisterer. Det betyr at disse medlemmer er imot alle modeller som innebærer at oppnevnte komiteer fordeler penger, etter eget forgodtbefinnende, på vegne av fellesskapet. Disse medlemmer stiller seg derfor positiv til skattefradrag for gaver opp til 12 000 kroner til frivillige organisasjoner. Dette har Fremskrittspartiet jobbet for lenge og er derfor glad for at Regjeringen foreslår denne utvidelsen, som lovet i Sem-erklæringen.

Disse medlemmer ønsker også at kulturlivet i større grad skal rette seg mot publikum og alternative inntektskilder i større grad enn offentlige budsjettprosesser. Hovedhensikten med dette er at samfunnet forhåpentligvis skal kunne bruke mer penger på slik kultur som både store grupper og små nisjer finner verdifullt.

Disse medlemmer ønsker å finne flere ordninger som kan gi offentlige kulturinstitusjoner et bredere publikum, gi publikum et mer innholdsrikt kulturtilbud, og samfunnet en bedre utnyttelse av de offentlige og private kulturmidlene.

Disse medlemmer har også erkjent at man må sikre vår kulturarv for etterslekten. Dette betyr at pengene det offentlige skal bruke på kulturtiltak i første rekke, bør sikre at viktige historiske og tradisjonsrike elementer innen kultursektoren ikke går tapt, og at det kommer flest mulig til gode, og at støtten gis som tilskudd.

Disse medlemmer viser til vedtak i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:16 (2001-2002) om pengespill (tippennøkkelen). Det er uholdbart at Stortingets vedtak om tippennøkkelen ikke følges opp. Vedtaket innebærer en klar og tydelig plikt til at bevilgningene over offentlige budsjetter ikke skal minke i tråd med at inntektene fra tipping øker. Derfor er det uakseptabelt at Frifondet reduseres.

Disse medlemmer vil også peke på at det kan synes som om man i budsjettet ikke har rom for å videreføre kultursatsning som allerede er vedtatt, mens man i stedet satser på nye. Dette gir svært uforutsigbare rammer for de som har fått lovnader om støtte. Man bør

sørge for å ferdigstille de prosjekter man allerede har igangsatt, og heller la andre og nye tiltak stilles i bero.

Disse medlemmer vektlegger de tiltak som aktiverer barn og unge, og de frivillige lag og organisasjoner som fanger opp breddeaktiviteter som for eksempel idrett. I forbindelse med vedtak om ny fordeling av tippene ble det satt som forutsetning at man ikke skulle korte inn på midler til kultur og idrett. Det synes gjort når det gjelder tilskudd til frivillige lag og organisasjoner. Dette er svært uheldige signaler å gi til de som hadde forventet en vesentlig økning.

Disse medlemmer vil ta avstand fra en kulturpolitikk hvor store summer blir brukt til prestisjeprosjekter og hvor målgruppen er et relativt begrenset antall mennesker, som for eksempel bygging av ny opera i Bjørvika.

Disse medlemmer ønsker ikke å mene hva som er god eller dårlig kultur. Vi lar folk bestemme selv. Derfor ønsker vi ikke et sterkt subsidiert kulturliv. Kulturlivet har best av å innrette seg etter folks ønsker, og da bør det ikke være nødvendig med store subsidier. Slik blir det mulig å nå flere med mer kultur. Folks valg av kultur vil til enhver tid være mer variert enn det offentlig subsidiert kultur kan tilby.

Disse medlemmer har merket seg at Norge ikke har ratifisert eller inkorporert i norsk lov FNs konvensjon om stjålne eller illegalt eksporterte kulturskatter. Det kommer tidvis frem at nordmenn mistenkes for handel med slike gjenstander, senest ved å tilby staten å kjøpe kulturskatter fra Afghanistan og Pakistan som kanskje ikke har kommet dem i hende på lovlig vis. Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen fremme forslag om ratifikasjon av FNs konvensjon.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.3.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil at bevilgningene til kunst og kultur skal styrkes betraktelig i forhold til dagens nivå. Kunst og kultur skal ikke bare tilhøre de som har råd til å betale selv, men kunne verdsettes av alle uavhengig av både inntekt og hvor man bor i landet. Gjennom å øke bevilgningene vil disse medlemmer bidra til å styrke mangfoldet og øke tilgjengeligheten. Sosialistisk Venstreparti har sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet lansert "Kulturløftet" hvor vi forplikter oss til en kraftig styrking av rammevilkårene for blant annet norske kunstnere, kulturinstitusjoner, norsk film og musikk de nærmeste årene. For å vise at vi mener

alvor med dette løftet, foreslår disse medlemmer å øke kulturbevilgningene med 442 mill. kroner for budsjettåret 2005, sammenlignet med Regjeringens forslag.

Disse medlemmer er særlig opptatt av at barns og unges muligheter til å utfolde seg kreativt økes gjennom kulturskoler, musikkverksteder, malerkurs, amatørteater og andre aktiviteter. De får samtidig oppleve profesjonell kunst i større grad, gjennom en økt satsing på den kulturelle skolesekken. Disse medlemmer vil også styrke flerkulturelle tiltak, slik at mennesker med ulik bakgrunn og erfaringer kan møte hverandre i og gjennom et aktivt og kreativt kulturliv.

Disse medlemmer viser til at endringer i tippene har gitt betydelig løft i bevilgningene til barne- og ungdomsarbeid og til kulturen. Disse medlemmer vil imidlertid fortsatt arbeide for at stortingsflertallets vedtak om fordelingen av tippemiddeleverskuddet skal gi større økning til den kulturelle skolesekken, Frifond og lokale- og regionale kulturhus. Disse medlemmer har også mottatt flere innspill om at momskompensasjonen til frivillige organisasjoner er mangelfull og slår skjævt ut.

Samtidig ønsker disse medlemmer å øke bevilgningene gjennom bl.a. Norsk kulturfond, Norsk kulturråd og Fond for lyd og bilde, slik at flere kunst- og kulturuttrykk skal få mulighet til å utvikle seg og nå ut til et større publikum, øke støtten til samiske kulturformål, opprette en innkjøpsordning for sakprosa, bygge ut en nasjonal scene for jazz, styrke museumssektoren, styrke lokalt kulturarbeid gjennom økte tilskudd til kulturbygg og utviklingstiltak til folkebibliotekene. Disse medlemmer vil også forbedre kunstneres levekår, blant annet gjennom flere kunstnerstipend og garantinntekter.

Det er gode tider innen norsk film, og for å beholde og utvikle den positive utviklingen, vil disse medlemmer bedre vilkårene for norske filmmiljøer gjennom økt støtte til Cinematekene og til likestillingstiltak for kvinner i filmproduksjonen.

Det trengs flere kvinner i bransjen i alle ledd av en produksjon. Disse medlemmer vil gi filmindustrien et ekstra løft ved å gå imot å fjerne de 15,6 mill. kroner som Regjeringen vil trekke tilbake på grunn av innlemmingen i momssystemet. Disse medlemmer vil øremerke 10 mill. kroner av disse pengene til likestillingstiltak.

Disse medlemmer vil at flest mulig skal få tilgang til norske filmer, både moderne og klassiske filmer. Vi har en betydelig filmarv som skal vises allmennheten, men behandling av disse filmene må skje på en forsvarlig måte. Disse medlemmer vil dessuten støtte en aktiv norsk filmproduksjon som skal profilere og formidle norske filmuttrykk gjennom langfilm, kortfilm, animasjon og dokumentar.

Disse medlemmer mener at det må legges til rette for et miljø som kan bearbeide og utvikle ideer som ikke først og fremst er basert på ren markedstenking for å oppnå publikumssuksesser. Vi må sikre plass til en kunstnerisk utvikling i filmutviklingen.

Disse medlemmer vil også styrke satsningen på restaurering av norske filmer. Disse medlemmer peker på at norske filmer av historisk og kulturell verdi er i ferd med fysisk å gå tapt for alltid, fordi det ikke er tilstrekkelige midler til å konservere tilstrekkelig antall meter film per år. Disse medlemmer vil derfor bidra til at uerstattelige filmskatter og kulturdokumentasjon kan bli ivaretatt for kommende generasjoner gjennom å styrke bevilgningene til Norsk Filminstitutt restaureringsarbeid.

Disse medlemmer vil styrke virksomheten i Cinematekene i Oslo, Bergen og Trondheim, Norsk Filmklubb, samt Animasjonsfilmfestivalen. Alle disse driver et viktig arbeid, som styrker filminteressen og -kunnskapen, og som i stor grad er basert på frivillig innsats.

Disse medlemmer viser til at det har skjedd en sterk annonsevekst i de store meningsbærende avisene, og reklameomsetningen til de tre kommersielle norske TV-kanalene TV2, TVNorge og TV3 øker mye. De fem riksdekkende, meningsbærende avisene Dagsavisen, Klassekampen, Vårt Land, Nationen og Dagen har det felles at de ikke har samme annonsegrunnlag som de store riksdekkende avisene, og de får heller ingen del av det lokale annonsegrunnlaget. I tillegg har disse avisene betydelige distribusjonskostnader med portoutgifter. Det samme gjelder for de minste avisene. Disse medlemmer peker på at disse avisene til sammen utgjør en vesentlig del av mangfoldet innen dagspressen i Norge, og vil styrke ytringsfriheten og mangfoldet innenfor en meningskultur gjennom å øke pressestøtten, øke støtten til ymse publikasjoner som går til innvandrerpublikasjoner, tilskudd til informasjonsvirksomhet i politiske partier, samt tilskudd til enkeltpublikasjoner.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 3 bevilges med 4 300 644 000 kroner, som er 431 200 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.3.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett der det blir gjort framlegg om å auke løyvingane på rammeområde 3 med 190,15 mill. kroner samanlikna med Regjeringens forslag, til 4 059 594 000 kroner.

Denne medlemmen viser til at det i det alternative budsjettet blir lagt opp til tre satsingar innanfor kulturfeltet. Desse satsingane er alle i tråd med Senterpartiets overordna kultursatsing dei siste åra, der vi har lagt vekt på å styrke dei budsjettområda som legg grunnlag for folks eige engasjement og deltaking i lokalt kulturliv.

Den første satsinga gjeld oppfølginga av det kulturløftet Senterpartiet avla saman med Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti ved handsaminga av Kulturmeldinga våren 2004. Kulturløftet inneheldt 15 felles prioriteringar som beskriv korleis dei tre partia vil gi landet ein ny og langt meir offensiv kulturpolitikk enn det dagens regjering står for.

Det viktigaste løftet, og grunnlaget for alle dei andre, er at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kulturføremål innan 2014. Senterpartiet tar det første steget i opptrappinga til dette nivået ved å auke løyvingane til kulturen med 189,15 mill. kroner i det alternative budsjettet for 2005.

Denne auken gir rom for satsing på fleire ulike område. I tillegg til oppfølging av Kulturløftet på viktige område som norsk film, musikk og litteratur, gir dette rom for ei ekstraordinær satsing på to felt: Frivillig verksemd og nynorsk språk og kultur.

Når det gjeld frivillig verksemd legg Senterpartiet i sitt alternative budsjett fram ei eiga heilskapeleg satsing som grip inn på fleire budsjettområde. I tillegg til kulturbudsjettet og barne- og familiebudsjettet er det satsingar innanfor helse- og sosial-, utdannings- og kommunesektoren. Samla sett gir denne satsinga ein auke i løyvingane til frivillig verksemd på 125 mill. kroner. Av desse midlane er 10 mill. kroner tiltenkt oppstart av eit instrumentfond som skal gi tilskot til investering i musikkinstrument i korps og orkester for barn og unge.

Denne medlemmen vil streke under at frivillige organisasjonar spelar ei sentral rolle i det å aktivisere folk til meiningsfylt, givande og samfunnsnyttig verksemd. Ei auka satsing på frivilligheit vil gi betre livskvalitet for den einskilde og utløyser samtidig ei rekkje ringverknader som gir betre og meir livskraftige lokalsamfunn over heile landet. Denne medlemmen vil peike på dette som ei god investering i samfunnsøkonomisk forstand.

Denne medlemmen viser til forslag frå Regjeringa i statsbudsjettet for 2005 der frivillige organisasjonar blir tilgodesett med ei løyving på 139,3 mill. kroner til kompensasjon for meirverdiavgift på tenester.

Denne medlemmen viser til at det er reist tvil om føresetnaden til Stortinget er fylgt når det gjeld å kompensere organisasjonane fullt ut for meirutgiftene knytt til momsreforma. Denne medlemmen meiner at Regjeringa må tar ein grundig gjennomgang av dei innvendingane som er kome fram, blant anna frå Frisam, og at Stortinget gjer høve til å drøfte dette.

Når det gjeld nynorsk språk og kultur, er denne medlemmen glad for at Regjeringa i og med Kulturmeldinga signaliserte vilje til auka innsats for nynorsk skriftkultur i tiåret fram mot 200-årsjubileet for Ivar Aasens fødsel i 2013. Denne medlemmen viser til Senterpartiets alternative budsjett der partiet følgjer opp si tidlegare satsing på nynorsk språk og kultur ved å løyve i alt 23 mill. kroner ekstra til ei rekkje nynorske institusjonar og prosjekt. Denne medlemmen vil trekke fram framlegget om å opprette eit fond for styrking av nynorsk journalistikk og ei ekstraløyving på 5 mill. kroner tiltenkt naudsynte investeringar ved Det Norske Teatret. I tillegg styrker vi viktige institusjonar som Det Norske Samlaget, Dag og Tid, Noregs Mållag og Nynorsk pressekontor. Som eit nytt og viktig litteraturpolitisk tiltak vil vi dessutan legge inn midlar til ei eiga innkjøpsordning for sakprosa. Dette er midlar som vil styrke litteraturfeltet, uavhengig av målform, og

som dessutan vil vere eit tiltak som bidreg til eit betre tilbod ved biblioteka.

Oppfølging av museumsreforma er eit område denne medlemen meiner treng særskilt merksemd. Her har det som følge av manglande løyvingar opparbeidd seg eit stort etterslep i den opptrappingsplanen som er vedteke.

3.2.3.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet går inn for at det skal satses mer på kunst og kultur enn det Regjeringen legger opp til. Vi støtter det arbeidet Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har utarbeidet med Kulturløftet, som er en forpliktende og omfattende satsing på kunst og kultur de kommende ti årene. Kulturløftet har følgende hovedpunkter: 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kultur, innføring av kulturlov, bedre levekår for kunstnere, kulturskole for alle barn som ønsker det, støtte opp om den norske filmsuksessen, satsing på norsk musikk, løft for dansekunsten, økt satsing på scenekunst - ny støtteordning for faste grupper, økt satsing på det frivillige arbeidet, utvidet kulturell skolesekk - kulturkort for ungdom, styrking av det norske språk - økt satsing på norsk litteratur, økt utsmykking av offentlige rom, gode vilkår for samisk kultur, Norge som flerkulturelt land og satsing på lokale kulturbygg samt ny kulturbåt. Kulturløftet innebærer en kraftig opptrapping av bevilgningene til kultur.

Regjeringen har i budsjettet for 2005 foreslått bevilgninger til en del større prosjekter som har vært under arbeid i flere år. Dette gjelder først og fremst Nasjonalbibliotekets avdeling i Oslo, nybygg for Hålogaland Teater og Glomdalsmuseets romaniavdeling. I tillegg bidrar den kulturelle skolesekken til at elever i hele Norge får kulturopplevelser i skolehverdagen.

Dette medlem er opptatt av at kyst-Norge og distrikts-Norge også skal ha et variert kulturtilbud. Dette medlem har fått opplyst at store deler av Norge ikke er med i turneplaner for frie teatergrupper, orkester, sirkus og ensembler grunnet store avstander og for lite publikum til å forsvare tidsbruken og utgiftene i forhold til inntektene. Dette medlem vil for ordens skyld henwise til at kulturmeldingen som ble fremlagt av kulturminister Lars Roar Langslet, fastslo at sirkus er en viktig del av norsk kultur. Det samme forholdet gjelder musikk og teater. Dette medlem mener det er diskriminering av store deler av det norske publikum at de ikke får tilgang til levende kultur på lik linje med mer sentrale områder. Dette gjelder særlig Nord-Norge. Dette medlem er orientert om at sirkus har deltatt med suksess sammen med kulturskoler i Nord-Norge, pilotprosjekter som bør gi mersmak. Dette medlem vil be om at det blir utarbeidet en transportstøtteordning, eller tilskuerordning som vil gjøre det attraktivt for mobile kulturenheter å holde forestillinger i mer grisgrendte områder. Dette medlem mener at en transportstøtte til turnegrupper og sirkus vil stimulere til besøk av sirkus og turneteater i flere

området som er tynt befolket og som har store transportavstander, og går derfor inn for å bevilge 13,5 mill. kroner til dette formål.

Dette medlem går derfor inn for å øke bevilgningene til samiske kulturformål med 10 mill. kroner.

Dette medlem går inn for å bedre levekårene for kunstnere. Dette medlem mener det skal gjennomføres en levekårsundersøkelse blant kunstnere, og at det i 2005 skal bevilges penger til et forprosjekt for dette.

Dette medlem viser til utsmykkingsordningen for offentlige bygg. Dette er en viktig ordning som gjør kunst tilgjengelig for mange. Dette medlem foreslår derfor å øke bevilgningen i 2005. I tillegg går dette medlem inn for å øke bevilgningene til kunstmuseene.

Dette medlem vil styrke musikkområdet kraftig i forslaget til statsbudsjett for 2005. Dette medlem foreslår at det etableres en nasjonal jazzscene og nasjonal folkemusikkscene. Det foreslås å opprette et instrumentfond hvor bl.a. skolekorps skal kunne søke støtte. Innkjøpsordningen for fonogram skal utvides. Dette medlem følger opp forslaget, SAMSTEMT, som en rekke organisasjoner innenfor pop, rock, jazz og folke-musikk. I tillegg vil dette medlem øke bevilgningene til regionale operaformål.

Dette medlem viser at det er satt i gang en omfattende museumsreform som har som mål å få til en regional konsolidering av museene og etablering av nasjonale nettverk. Det ble laget en opptrappingsplan for bevilgninger. Denne er ikke fulgt opp av Regjeringen. Dette medlem går derfor inn for å øke bevilgningen med til sammen 20 mill. kroner.

Dette medlem mener det er viktig med tiltak som opprettholder og øker leselysten. Gjennom et samarbeid mellom folkebibliotekene, forfattere og skoleverket og særskilte tiltak rettet mot barn og unge kan flere personer få tilgang til flere bøker og derigjennom større leselyst. Dette medlem går derfor inn for ulike tiltak for å styrke dette området. Dette medlem vil også gå inn for å øke rammene for innkjøpsordningen for bøker slik at det etableres en innkjøpsordning for saksprosa for voksne. I tillegg foreslår dette medlem at fengselsbibliotekene styrkes.

Dette medlem viser til at norsk film har hatt stor suksess både i antall produksjoner og publikum de siste årene. Det må derfor bygges videre på dette. Det er derfor nødvendig å øke midlene som går til produksjon. Samtidig må det satses på å utvikle regionale filmmiljøer. I tillegg foreslås det å innføre en ny filmfestivalordning. Kystpartiet vil derfor øke bevilgningene til filmformål med 35 mill. kroner.

Dette medlem mener at mediepolitikken skal bidra til å sikre mangfoldet og en fortsatt reell ytringsfrihet. Pressestøtten er et viktig virkemiddel for å sikre et mangfold av aviser som igjen bidrar til vern av ytringsfriheten og økt samfunnsdebatt. Gjennom pressestøtten ønsker dette medlem å opprettholde en innretning som ivaretar nummer 2-avisene, de riksdekkende meningsbærende avisene og den særskilte satsningen

på små lokalaviser. Dette medlem vil ha en omfordeling av pressestøtten slik at den blir mer rettferdig. 50 pst. av pressestøtten må gå til de 110 lokalavisene som er knyttet til Landslaget for lokalaviser. Ikke 20 pst. slik som i dag. Mange aviser har fått økt sine distribusjonskostnader som en følge av endrede portosatser. Dette medlem mener det er urimelig og grådigg at Posten krever opptil kr 5.80 pr. dag for å distribuere en avis som Helgeland Arbeiderblad. Posten utnytter sin monopolsituasjon i distriktene. Dette medlem går inn for å øke pressestøtten med 6 mill. kroner.

Dette medlem ønsker å styrke de norske allmennkringkasterne innen fjernsyn og radio ved å vektlegge bredde og kvalitet. Dette medlem ønsker å innføre en allmennkringkastingsplakat for NRK, for å sikre et likeverdig tilbud over hele landet, lokal identitet, mangfold i innhold og sikre forsvarlig forretningsmessig virksomhet. Spesielt vil dette medlem understreke betydningen av produksjon av norske barneprogrammer.

Dette medlem peker på betydningen av at lag og organisasjoner har gode rammevilkår.

Dette medlem viser til at da nøkkelen for tippemidlene ble endret, innebar dette kraftig økning til Frifond-ordningen. Dette medlem peker på at en uttrykkelig forutsetning for stortingsvedtaket var at de ordinære bevilgningene på statsbudsjettet skulle opprettholdes. Dette medlem mener Regjeringen bryter med dette vedtaket ved å foreslå et kutt på 8 mill. kroner til Frifond på kulturbudsjettet for 2004. Dette kommer i tillegg til kuttet på budsjettet for inneværende år. Dette innebærer at den samlede satsingen blir mindre enn den skulle ha vært. Dette medlem går inn for å reversere det foreslåtte kuttet på 8 mill. kroner.

Dette medlem vil understreke betydningen av alt frivillig arbeid som legges ned i samfunnet. Det er derfor viktig at lag og organisasjoner har gode og forutsigbare rammevilkår. Dette medlem viser til at da nøkkelen for tippemidlene ble endret, innebar dette en kraftig økning i bevilgningene til Frifond-ordningen. Ordningen har mange søkere og har ført til mye god, lokal aktivitet. Dette medlem peker på at en uttrykkelig forutsetning for stortingsvedtaket var at de ordinære bevilgningene på statsbudsjettet, skulle opprettholdes. Dette medlem mener Regjeringen bryter med dette vedtaket ved å foreslå et kutt på 17 mill. kroner til ordningen. Dette innebærer at den samlede satsingen blir mindre enn den skulle ha vært. Dette medlem går inn for å reversere det foreslåtte kuttet.

Dette medlem er også bekymret for at den foreslåtte momskompensasjonen ikke er stor nok slik flere organisasjoner har påpekt. Det er viktig at kompensasjonsordningen faktisk dekker de økte kostnadene organisasjonene har som en følge av momsreformen.

Dette medlem viser til at idretten er omfattet av stor interesse i det norske samfunnet. Det arbeidet og idrettsutøvelsen som skjer blant vanlige folk og spesielt barn og ungdom får derimot sjelden tilsvarende oppmerksomhet, på tross av at det er der mye av det frivillige og viktigste arbeidet skjer. Ikke minst er dette

arbeidet viktig for å fremme den helsemessige kompetansen blant barn og unge, og å vedlikeholde denne senere i livet. Dette medlem viser til at en omlegging av tippennøkkelen som nå fører til en vesentlig økning i anleggsmidler og prosjektmidler til idretten.

Denne medlemen vil peika på verdien av musikkskulane. Dei seinare åra har det vakse fram mange store musikalske talent, og mange av dei er vortne store musikarar/producentar, både innan klassisk musikk, folkemusikk, elektronika, jazz, blues, Rap, RnB, pop, rock og annen populærmusikk. Mange av dei har vore innoan den lokale musikkskulen. Dette viser kor viktig oppgåve musikkskulane har. Her får barn og ungdom undervisning og høve til å perfektjonera seg under rettleiing av profesjonelle musikarar og musikkpedagogar. Av dei som går der, er det nokon som peikar seg ut med eit serleg stort talent. Det viktige er at dei som peikar seg ut vert tekne hand om av profesjonelle musikarar og pedagogar - og får evna til å utvikla seg til å bli framifrå profesjonelle kunstnarar. Det må nemnast at Noreg har ei rekkje musikarar i dag som er nokon av dei fremste ambassadørane for Noreg i utlandet. Denne medlemen meiner at musikkskulane er ein viktig lekk i kulturarbeidet - både i bygd og by. Musikkskulane er demokratiske - dei gode talenta på bygdene vert like godt tekne vare på som gode talenta i byane. Denne medlemen vil peika på at somme musikkskular er trua med nedlegging - andre er avvikla. Det er trist dersom denne kultursatsinga, som har gjeve gode resultat, og medvirka til at Noreg har fått mange internasjonale musikkstjerner, ikkje vert sterkare stimulert - men i staden opplever å bli sveltefora - eller avvikla.

Denne medlemen vil peika på at nynorsk som målform er jamstilt med bokmål. Denne medlemen meiner at nynorsken si rolle i samfunnet er svekka av stadige åtak mot sidemålsstilen. Denne medlemen vil peika på at nynorsk og sidemålsopplæringa er ein viktig lekk i den ålmenne utdanninga i landet, og at denne må styrkjast i staden for å svekjkast. Denne medlemen vil vidare støtta det arbeidet som Vinje-senteret driv for å fremja god nynorsk.

Denne medlemen støtter Kvænsk- og Samisk språkkultur samt taterkulturen og vil auke budsjettet med 15 mill. kroner utover det Regjeringa løyver.

Denne medlemen hev med undring merka seg den manglande viljen til å feira unionsoppløysingi frå stortingsfleirtalet si side. 7. juni 1905 sa svenskekongen Oscar II at han ikkje såg seg istand til å skipa ei ny norsk regjering. Det vart då ei brei semje i Stortinget om at svenskekongen ikkje lenger var norsk konge. Den 12. og 13. august i 1905 røysta 368 208 nordmenn for å løysa opp unionen med Sverige, medan 184 nordmenn sa nei. Kvinnene fekk ikkje vera med på denne røystingi da dei ikkje hadde alminneleg røysterett. Dei laga sin eigen underskriftskampanje som støtta unionsoppløysingi. Striden for eit fritt land der me nordmenn kunne styra oss sjølve, var prega av uro, men stor klokskap, serleg frå statsminister Christian Michelsen si

side. Då nordmenn skulde røysta over om me skulle ha republikk eller monarki, røysta 259 563 nordmenn for å at Noreg skulle verta eit sjølvstendig kongedøme, medan 69. 264 nordmenn røysta for republikk. Denne medlemen ser fram til ei omfemnande hundreårsfeiring for frigjeringsfrå Sverige. Denne frigjeringsfrå er viktig for landet og for vår saga. Den gav nordmenn ei ny sjølvkjensle. Tida var prega av Fridtjof Nansen, striden om polane, Noreg som nasjon, og ikkje minst store framtidsvoner. Industrialisering, ny oppdagingar og oppfinningar, alt dette gav nordmenn ei kjensle av at landet hadde både kraft og to i seg til å klara seg sjølv, og klara seg godt.

Landet fekk gode og sterke politikarar, som varveitsla den norske sjølvkjensla og det norske sjølvstende. Diktaran og kunstnarane fekk store spelerom. Granskings- og industrireising, og ikkje minst kulturlivet, blømde. Denne medlemen er vonbroten over at dei siste Regjeringane ikkje vil stå ved det dei har lova av pengar til denne feiring. Denne medlemen meiner det kan vera politiske orsaker til det. Dei sterke i Regjeringa meiner tydeleg at norsk sjølvstende og norsk sjølvstendtanke stend i vegen for den politikken dei vil føra, og som vil enda opp med at nordmenn verte styrt frå Europas sameinte statar. Denne medlemen meiner at dei som tenkjer slik, tenkjer smått. Noreg 2005 skal presentera det moderne Noreg som er tufta på solide norske tradisjonar, men som og hev teke opp i seg tankar og idear frå andre land. Det er denne utviklinga Noreg 2005 skal syna oss, dei skal taka oss med inn i historia til landet, til kulturen, til tankesett og levesett, dei skal ta oss med i utviklinga frå dansk og svensk koloni til ein sterk og sers rik og sjølvstendig nasjon. Denne medlemen har merkja seg at Noreg 2005 har fenge løyvingane til feiring neste år kutta med 1,5 mill. kroner i Kyrkje- og Kulturdepartementet sitt budsjettframlegg. Denne medlemen meiner dette vitnar om lite innsyn i det storfelte som Noreg 2005 skal bruka jubileumet til. Dette kuttet i løyvinga vert meir alvorleg når det gjeng inn i rekkja av kutt. Dei siste tre til fire år hev Regjeringane kutta og nytta store delar av løyvingane til hundreårsfeiringa til neste år, til andre ting. Til saman hev Noreg 2005 fått fenge kutta sine budsjett med 23,5 mill. kroner dei siste tre år. Denne stendige kuttinga hev gjort mange vonbrotne, og hev gjort det vanskeleg for dei som styrer med feiringa å vita kor mykje pengar dei kan nytta på feiringa neste år. Dette er alvorleg da det er dei folkevalde som fyrst løyvde og etter har kutta store summar. Det er alvorleg at mange kunstnarar og andre som har samarbeidd med Noreg 2005, hev fenge øydelagt sitt arbeid av di Stortinget har brote lovnadane sine. Denne medlemen seier seg leid for at norske kunstnarar og selskap som har teke del i arbeidet med jubileet neste år, hev opplevde å verta svekne og vonbrotne på grunn av politikarar som ikkje vil halda det dei lovar. Denne medlemen gjev framlegg om å løyva 30 mill. kroner meir til Noreg 2005 enn Regjeringa, slik at me kan få ei feiring av det norske sjølvstendet som det sømer seg ein liten, men sterk sjølvstendig nasjon.

Denne medlemen meiner det er på tide med handling for å skapa god norsk TV-dramatikk. Norge har mange store talenter innen film, teater, musikk og litteratur som har vist at de kan lage god TV-dramatikk. En satsing på TV-dramatikk er en svært viktig kultursatsing, og må ses på bakgrunn av det enorme presset den norske kulturen og det norske språkområdet er utsatt for fra det internasjonale kulturområdet. Videre er en satsning på tv-dramatikk viktig som et lokomotiv for næringsutviklingen innen det norske film- og tv-miljøet. Det er viktig å skapa større ambisjoner i miljøet, og heve kvaliteten på produksjonene ytterligere. Denne medlemen meiner det er viktig å påpeke at norske produksjoner stimulerer det norske språket og den norske kulturen. Å satse på norsk TV-drama, betyr å satse på å bygge opp sterke og profesjonelle miljøer både i Oslo og rundt om i landet. For å få det til, må de eksisterende miljøene som er i ferd med å forvitne tilføres oppdrag og kapital. Denne satsingen vil gi oss en kulturell trygghet og fast arbeid for profesjonelle TV-arbeidere, som er en nødvendighet for å skapa et godt fundamentert film- og TV-miljø. Denne medlemen vil gi honnør til det norske TV-miljøet. Dette er et miljø som har hatt en rivende utvikling de senere årene, og miljøet har mange dyktige aktører innen de fleste fagfelt på området, slik som regi, dramatikk, foto og scenekunst. Denne medlemen vil gi honnør til det norske TV-drama - miljøet for at bransjen selv har satt i gang et initiativ som heter EMMY 2007. Dette er en satsing, som skal gjøre Norge anerkjent både i Norge og i utlandet som produksjonsland for gode filmer og TV-serier. Denne medlemen meiner at erfaringene fra Sverige og Danmark, hvor man har satset sterkt på TV-dramatikk, viser at økonomiske satsinger hever nivået kraftig. Svensk og dansk TV-dramatikk har vunnet EMMY-priser, som er fjernsynsselskapenes svar på Oscar-prisen. Begge landene opplever en enorm interesse for de nye produksjonene fra andre land. Dette bekrefter at Film- og fjernsynsindustrien allerede er en av de største industriene i verden. Denne medlemen meiner at vi også må utvikle denne industrien i Norge. Denne medlemen meiner at alt ligger til rette for at også norsk TV-dramatikk kan ta mål av seg til å nå et slikt nivå, hvis det bare blir satset økonomisk på dette området. Et annet forhold er at en slik satsing vil generere penger tilbake til miljøet, og kan bidra til at norske TV-produksjoner kan bli en viktig norsk eksportartikkel. Denne medlemen vil særlig påpeke at det er svært viktig å øke støtten til norsk TV-dramatikk fordi det TV-dramatiske produksjonsmiljøet er desentralisert, og fordi TV som medium når ut til alle landets innbyggere, både til de som bor under den høyeste nut, og til de som bor ute ved Barentshavets frådende bølger. De fleste undersøkelser som er foretatt om menneskers TV-bruk, konkluderer med at det er drama folk bruker det meste av sin TV-tid på. Denne medlemen ser det som sin oppgave å støtte god norsk dramatikk, som flest mulig av innbyggerne skal kunne ha glede av. I så henseende er TV et unikt medium. Norsk filmutvikling og Norsk filmfond er de rette instansene å bruke når det skal satses på økt utvikling og en ytterligere heving av nivået innen

norsk TV-dramatikk. Norsk filmutvikling gjennom økt satsning på kompetanseheving innen tv-dramatikk, og Norsk filmfond gjennom produksjonsstøtte til norske tv-serier. Det bør umiddelbart satses på generell kompetanseheving, og siden følge dette opp gjennom økt bevilgning til produksjon av norsk tv-dramatikk. Dette medlem mener en slik satsning må øremerkes EMMY 2007 og ligge på kr 5 mill. kroner til kompetanseheving gjennom Norsk filmfond, og 100 mill. kroner til produksjon av norsk tv-dramatikk.

Dette medlem vil derfor komme tilbake med forslag om å øke bevilgningen til Norsk Filmutvikling med 5 mill. kroner og over kap. 334 post 50, Norsk Filmfond, med 100 mill. kroner over 334 post 50.

Dette medlem vil påpeke viktigheten av at alle mennesker med talent får sjansen til å utvikle det, også funksjonshemmede. I statsbudsjettet fins i dag øremerkede midler som går til kvinnesatsing, samer og andre minoritetsgrupper. Dette medlem mener at funksjonshemmede er en glemt minoritet når man ser på dem som en ressurs. Dette gjelder både i kulturlivet og i arbeidslivet. Å gi talentfulle funksjonshemmede kunstnere en ekstra stimulans, vil bety mye for anerkjennelsen av mange av de funksjonshemmede kunstnere som elles føler seg utstøtt, ofte på grunn av fysiske hindringer og manglende praktisk tilrettelegging. Dette medlem vil øremerke midler til funksjonshemmede kunstnere. I den harde konkurransen innenfor kunstmiljøene kjemper handikappede kunstnere en ekstra hard kamp, i og med at de må overvinne sitt handikap samtidig som de skal skape kunst. Dette er en ekstra stor utfordring som kan brukes kunstnerlig, hvis de får litt drahjelp fra staten. Dette medlem er orientert om de gode erfaringer man har i andre land med å øremerke noen kunststipend til funksjonshemmede kunstnere. Å ha et handikap kan i kunsten være en

kompetanse, for kunst er å uttrykke hvordan det er å være menneske. Noen funksjonshemmede har utviklet enkelte sanser til å bli svært følsomme, noe som gjør at de kan formidle sterkt sensitivitet. Det kan nevnes at døvheden var med på å utvikle kreativiteten i musikken til Ludvig van Beethoven, til den spanske kunstmaleren Francisco Goya og den norske kunstmaleren Mathias Stoltenberg. Handikappede kunstnere har fascinerert omverdenen ved å utvikle nye og spesielle tone- og kunstidentiteter - ja nye kunst- og formspråk, helt enestående kunstuttrykk som til tider har vært og er svært banebrytende. I Norge har vi kunstartalenter som er både tunghørte, døve og blinde - og som i dag blir vansmektet og oversett, i stedet for å få en ekstra stimulans for å få utviklet sitt talent. Vi har også kunstnere som midt i sitt arbeid har fått et handikap. Kunstnere med handikap har sjelden mulighet til å ta annet arbeid ved siden av sin kunstneriske virksomhet. Ofte trenger de stimulans for å fullføre sitt arbeid. En blind forfatter kan trenge hjelp av en bibliotekar eller historiker til å slutføre researchen i forbindelse med en bok, en pianist og manusforfatter som er døv, trenger praktisk hjelp som han ikke har mulighet til å betale, for å fullføre sitt kunstprosjekt. Handikappede som viser seg å ha store kunstartalenter, trenger praktisk hjelp til å utvikle sitt talent. Dette medlem vil gjerne få påpeke at Stortinget bør initiere stipendordninger som er rettet inn mot kunstartalenter og kunstnere med funksjonshemming, kunstartalenter som i dag blir oversett og frosset ut av det rigide regelverket vi har i dag. Dette medlem vil komme tilbake med forslag om bevilgning over kap. 321 post (ny) 77 Kunstnerstipend for funksjonshemmede kunstnere på 5 mill. kroner.

Dette medlem foreslår at ramme 3 bevilges med 4 083 444 000 kroner, som er 214 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 3 869 444 000 kroner.

3.2.3.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 3

Tabell 3.6 Forslag til netto rammesum for rammeområde 3

Forslag fra:	(i 1 000 kroner)	
	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 4:
St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 4	3 869 444	-
H, KrF og V	3 869 444	0
A	4 069 044	199 600
FrP	3 321 790	-547 654
SV	4 300 644	431 200
Sp	4 059 594	190 150
Kp	4 083 444	214 000

3.2.4 Rammeområde 4 (Utenriks), under utenrikskomiteen**3.2.4.1 SAMMENDRAG**

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)		
100	Utenriksdepartementet	385 308
101	Utenriksstasjonene (jf. kap. 3101)	841 384
102	Særavtale i utenriktjenesten	155 343
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	11 133
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	13 757
115	Presse-, kultur- og informasjonsformål	59 085
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner	1 832 566
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	234 841
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD)	143 527
143	Utenriksstasjonene	436 632
150	Bistand til Afrika	2 028 000
151	Bistand til Asia	604 000
152	Bistand til Midtøsten	140 500
153	Bistand til Mellom-Amerika	157 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 477 500
161	Næringsutvikling	418 750
162	Overgangsbistand (gap)	471 500
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	1 647 052
164	Fred, forsoning og demokrati	1 402 750
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	400 500
166	Tilskudd til ymse tiltak	73 700
167	Flyktningetiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	713 991
170	FN-organisasjoner mv.	3 687 961
171	Multilaterale finansinstitusjoner	1 891 400
172	Gjeldslette	353 200
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak	244 963
480	Svalbardbudsjettet	135 915
1471	Norsk Polarinstitut (jf. kap. 4471)	140 912
1472	Svalbard miljøvernfond (jf. kap. 4472)	5 400
Sum utgifter rammeområde 4		20 108 570
Inntekter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)		
3101	Utenriksstasjonene (jf. kap. 101)	41 335
4471	Norsk Polarinstitut (jf. kap. 1471)	35 769
4472	Svalbard miljøvernfond (jf. kap. 1472)	5 400
Sum inntekter rammeområde 4		82 504
Sum netto rammeområde 4		20 026 066

3.2.4.2 KOMITEENS MERKNADER**3.2.4.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre**

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er meget tilfreds med at utviklingsbistanden i budsjettforslaget økes og at opptrappingen mot 1 pst. av bruttonasjonalinntekten (BNI) fortsetter. Det innebærer at utviklingsbistand siden 2001 har økt med om lag 4,3 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til budsjettproposisjonen og er tilfreds med at de senere års satsing på utdanning, hiv/aidsbekjempelse og oppfølging av Johannesburg-toppmøtet om miljø og utvikling fortsetter. Disse medlemmer viser til St.prp. nr. 35 (2003-

2004): Felles kamp mot fattigdom - En helhetlig utviklingspolitikk. I denne meldingen legges det opp til at norsk utviklingspolitikk i årene som kommer skal basere seg på FNs tusenårs mål som ble vedtatt av FN høsten 2000. Disse medlemmer vil her vise til tusenårs mål nr. 6 som omhandler bekjempelse av hiv/aids, malaria og andre sykdommer. Klarer man ikke å bekjempe spredningen av hiv/aids, vil heller ikke tusenårs målene kunne nås. Disse medlemmer viser til at FNs målsetting er at disse tusenårs målene skal være oppfylt innen utgangen av 2015. Afrika er den region som er hardest rammet av hiv/aids pandemien. Mot denne bakgrunn er disse medlemmer særlig tilfreds med at Regjeringen prioriterer de fattig-

ste land og befolkningsgrupper gjennom en bl.a. betydelig økning av bistanden til Afrika.

Disse medlemmer viser til at Verdensbankens (IBRDs) mål er å bekjempe fattigdom gjennom å bistå mottakerland i å oppnå sosial utvikling og bærekraftig vekst. Disse medlemmer er derfor tilfreds med at bevilgningen til de multilaterale finansinstitusjonene øker med 29 pst. Det er disse medlemmers syn at Regjeringen med dette budsjettforslaget aktivt følger opp strategien "Utdanning som jobb nr. 1." Verdensbanken er den største finansieringskilde for utdanning og i utviklingsland, og banken har en viktig rolle i arbeidet med å nå tusenårsålet om utdanning for alle innen 2015.

Atomsikkerhet og prosjektsamarbeid med Russland/SUS er etter disse medlemmers oppfatning av meget sentral betydning for norsk utenrikspolitikk. Disse medlemmer er derfor tilfreds med at arbeidet med atomsikkerhet og radioaktiv forurensning i Russland vil fortsette på et høyt nivå.

Disse medlemmer ser positivt på at utvidelsen av EU og EØS bidrar til en utvidelse av det indre marked og dermed også store muligheter for norsk næringsliv.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 4 bevilges med 19 931 066 000 kroner, som er 95 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.4.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har merket seg budsjettforslaget for Utenriksdepartementet på til sammen 20,168 mrd. kroner. Disse medlemmer viser til sitt alternative budsjett under rammeområde 4, hvor Arbeiderpartiet ønsker å styrke dette rammeområdet med 40 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer har videre merket seg at bevilgningen til ODA-godkjent bistand for 2005 er foreslått til 16,6 mrd. kroner og at dette utgjør 0,95 pst. av BNI. Disse medlemmer har merket seg at bistandsbudsjettet øker med 1,6 mrd. kroner. Når det gjelder innretningen, vil disse medlemmer komme tilbake til det under behandlingen av fagproposisjonen.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen Bondevik II foreslår å redusere bevilgningen til bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak i 2005.

Disse medlemmer har videre merket seg at handlingsplanen for søkerlandene til EU blir utfaset i løpet av 2004. Disse medlemmer er i denne sammenheng av den oppfatning at det bør utarbeides en ny handlingsplan for kandidatlandene til EU, og vil komme konkret tilbake til dette under behandlingen av fagproposisjonen. Disse medlemmer mener i tillegg at det er nødvendig å videreføre støtte til bilaterale prosjekter i kandidatlandene Romania og Bulgaria som

nå forhandler om medlemskap, og som var en del av handlingsplanen for søkerlandene til EU. Disse medlemmer ønsker derfor å styrke innsatsområdet søkerlandene til EU med 5,5 mill. kroner kap. 197 post 70.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II tentativt legger opp til at støtten til prosjektsamarbeid med Russland skal videreføres om lag på linje med fjorårets bevilgning. Disse medlemmer vil her vise til at det russiske helsevesenet har en stor utfordring med å få kontroll over spredningen av smittsomme sykdommer som HIV/AIDS og tuberkulose. Disse medlemmer viser videre til det svært viktige folk-til-folk samarbeidet gjennom Barentssekretariatet. Disse medlemmer er opptatt av å holde nivået på prosjektaktiviteten oppe. I lys av tidligere reduksjoner mener disse medlemmer at det derfor er behov for å styrke prosjektsamarbeidet med Russland/SUS med 20 mill. kroner under kap. 197 post 70. Disse medlemmer mener at det er særlig viktig å legge vekt på prosjekter relatert til helse i Nordvest-Russland og på "folk til folk samarbeidet" gjennom Barentssekretariatet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II foreslår å redusere bevilgningen som går bl.a. til tilskudd til organisasjoner som arbeider innenfor områdene opplysningsarbeid for freden, informasjon om europeisk samarbeid, tilskudd til nedrustningsformål og utenrikspolitisk forskning og utvikling. I lys av det reduserte budsjettforslaget fra Regjeringen og den pågående debatten mener disse medlemmer at det er behov for å styrke bevilgningen til tilskudd innenfor disse områdene med 9 mill. kroner under kap. 100 post 71.

Disse medlemmer viser til at Raftohuset representerer et av de mest livskraftige menneskerettighetsmiljøene utenfor Oslo. For å gjøre driften bærekraftig er det behov for et engangstilskudd, slik at gjelden Raftohuset har kan nedbetales. Disse medlemmer viser til at et flertall i Utenrikskomiteen i Budsjett-innst. S. nr. 3 (2003-2004) anmodet Regjeringen om å vurdere om det kan være grunnlag for at staten kan bidra til saneringen av restgjelden for stiftelsen Raftohuset. Regjeringen har imidlertid ikke imøtekommet denne anmodningen og disse medlemmer mener derfor det er behov for et engangstilskudd til Raftohuset for å gjøre driften bærekraftig og vil derfor styrke kap. 100 post 71 med 2 mill. kroner. Bevilgningen knyttes konkret til Raftohuset for sanering av gjeld.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen til tilskudd til presse, kultur- og informasjonsformål med litt i overkant av 3,5 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke bl.a. tilskudd til informasjons- og profileringsprosjekter, samt presentasjon av norsk kunst og kultur i utlandet, herunder støt-teordninger som forvaltes av kulturlivets egne organisasjoner. Disse medlemmer er opptatt av en langsiktig styrking av Norges utenrikskulturelle engasjement. I lys av Regjeringens budsjettforslag mener Arbeiderpartiet at det er behov for å styrke bevilgningen som går til tilskudd til presse, kultur- og informa-

sjonsformål med 3,5 mill. kroner under kap. 115 post 70.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 20 008 666 000 kroner under rammeområde 4, som er 17,4 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.4.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 4 settes til kr 12 059 212 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 7 966 854 000.

Utenrikspolitikken må sikre norske interesser gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid, med sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en friest mulig verdenshandel, og respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Derfor ønsker disse medlemmer at Norge skal påtale brudd på grunnleggende menneskerettigheter i de internasjonale fora hvor Norge deltar.

Disse medlemmer mener at ordningen med tvungne bidrag til statlig u-hjelp gjennom beskatning, bidrar til å svekke den enkeltes personlige ansvarfølelse og giverglede. Videre er det grunn til å peke på at statlig u-hjelp stort sett er lite effektiv og kostbar å administrere.

Lederne i flere av landene som mottar norsk u-hjelp kjøper våpen og luksusartikler i store mengder fremfor å sørge for mat og skolegang til folket.

Den lave levestandarden i u-landene er først og fremst et resultat av landenes interne organisasjonsforhold og politiske system. Produksjonsevnen og innsatsviljen hos et folk forsvinner når folket undertrykkes av totalitære styringsformer og planøkonomi. Økonomien kan heller ikke utvikles når de fleste industriland setter en effektiv stopper for import fra u-landene.

Disse medlemmer vil gi honnør til enkelte stater som har kommet seg ut av uføret ved å innføre et markedsøkonomisk system og mer frihet for den enkelte. En slik utvikling bør oppmuntres også i andre u-land. I en tid der det er klar tendens til at industriinvesteringene i u-landene synker som følge av at multilaterale selskaper trekker sin aktivitet ut av det de betegner som ustabile regimer, er en demokratiutvikling essensiell.

Disse medlemmer mener at målet må være å stimulere til en effektiv jordbruksproduksjon, slik at sult forhindres og tørkekatastrofer forebygges. Dette kan best gjøres ved å innføre markedsøkonomi i disse landene.

Disse medlemmer vil støtte nød- og katastrofehjelp gjennom nasjonale og internasjonale organisasjoner som Røde Kors, Kirkens Nødhjelp, Norske Misjonsselskaper mv.

Disse medlemmer er oppmerksom på at betydelige deler av verdens befolkning lever i fattigdom og nød, men vil peke på at dette først og fremst skyldes interne kultur- og administrasjonsproblemer. Det har først og fremst dreid seg om ettpartistater som har vært styrt av en privilegert maktelite som støtter seg til de

militære, politiet og et korrump byråkrati. Disse er ofte, iallfall indirekte, finansiert av blant annet norske bistandsmidler.

Makteliten i storbyene i utviklingslandene har redusert prisene på landbruksvarer til et nivå som innebærer utbytting av bøndene, noe som har ført til stagnasjon i landbruket og matvarekrise. Vestlig bistand til utviklingslandenes landbruk har ført til at tradisjonelt landbruk er skjøvet til side av et "moderne" landbruk som ikke harmonerer med økologi og miljø i disse landene. Vestlig bistand av landbruksprodukter på verdensmarkedet har også bidratt til å vanskeliggjøre utviklingslandenes produksjon.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.4.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er behov for omprioritering av ressursbruken hvis vi skal skape en tryggere og mer rettferdig verden. Disse medlemmer viser til at kraftig reduksjon av verdens militære utgifter kunne frigjøre midler til økt innsats til konfliktforebygging og fred, og gi mer sikkerhet for pengene. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til de kutt Sosialistisk Venstreparti foreslår i forsvarsbudsjettet.

Disse medlemmer peker på at Bush-administrasjonens alenegang ikke har skapt mer sikkerhet, snarere tvert imot. En folkerettsstridig krig mot Irak har bidratt til å øke rekrutteringen til terrorisme, og til å forsterke de gjensidige fiendebildene mellom den muslimske delen av verden og Vesten. Dette er en farlig utvikling. Norge bør derfor etter disse medlemmers mening arbeide for å styrke FN og folkeretten og å finne alternative løsninger til krig i konfliktsituasjoner, og mener at dette også må gjenspeiles i budsjettprioriteringene. For disse medlemmer innebærer dette å styrke FN økonomisk, å bidra i fredsforhandlinger og prosesser, arbeide for nedrustning og atomsikkerhet og bidra til utvikling i den fattige delen av verden. Nasjonalt bør vi i tillegg etter disse medlemmers mening styrke det frivillige opplysningsarbeidet for fred, samt forskning og andre bidrag til konfliktløsning.

Disse medlemmer viser til at situasjonen for palestinerne er stadig under forverring, og det er få utsikter til bedring. Den israelske okkupasjonen, byggingen av muren, militære aksjoner mot palestinske mål og stengte grenser er til hinder for fred og utvikling. Rundt 60 pst. av den palestinske befolkningen lever under fattigdomsgrensa og økonomien er i krise.

Selv om de grunnleggende problemene ikke løses gjennom bistand, er det etter disse medlemmers mening viktig å avhjelpe palestinerne situasjon med økt bistand. Disse medlemmer vil derfor påpeke at en varig forbedring er imidlertid ikke mulig uten at den israelske okkupasjonen opphører og man får på plass en rettferdig fredsavtale med Israel.

Disse medlemmer synes det er uheldig at målet om at bistanden skal utgjøre 1 pst. av brutto nasjonalinntekt ikke blir innfridd for 2005, slik regjeringserklæringen for den sittende regjering la opp til. Det trengs betydelige overføringer fra den rike delen av verden for å sikre utvikling og velstandsheving for utviklingsland. Disse medlemmer foreslår at det skal settes av 1 mrd. kroner til et fond for næringsutvikling og oppbygging av næringsrettet infrastruktur i utviklingsland.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 4 bevilges med 20 126 366 000 kroner, som er 100 300 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.4.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 4 bevilges med kr 19 577 066 000 som er en reduksjon på 449,0 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag.

Dette medlem har merket seg at budsjettet for 2005 fører oss nærmere FNs anbefaling om å bruke 1 pst. av BNI på bistand. Dette medlem viser til utfordringene forbundet med å nå FNs tusenårsmål. Dette medlem viser videre til at Norge har hatt betydelige ekstraintekter i 2004 pga. en høyere oljepris enn forventet. Den høye oljeprisen er særlig problematisk for u-landene. Dette faktum, og Norges posisjon som bistandsaktør, tilsier at det er nødvendig å raskt nå målet om 1 pst. av BNI til bistandsformål, samt å arbeide internasjonalt for å motivere til ressursmobilisering.

Dette medlem vil utrede en ordning med utviklingsfond for å heve bistanden til 1 pst. av BNI, på sikt 1,5 pst. av BNI.

Bistand skal være et middel til å hjelpe lokalbefolkningen i mottakerlandene til utvikling på egne premisser. Dette medlem understreker derfor viktigheten av at utviklingsprosjekter særlig fokuserer på grunnleggende områder som helse, utdanning, landbruk, menneskerettigheter og demokrati. All bistand bør ha et spesielt blikk på kvinners situasjon.

De siste årene har stadfestet tendensen til at de aller fattigste i verden faller utenfor den økte globaliseringen. Det siste tiåret, som i utstrakt grad har vært preget av globalisering og handelsliberalisering, har vist at forskjellene mellom fattig og rik både globalt og innad i land har økt. Dette medlem mener derfor at nye strategier for utvikling må fokusere mindre på utelukkende økonomisk vekst, og mer på mer rettferdig fordeling av velferd og tjenester. Dette medlem vil understreke at handelsliberaliseringen som skjer innenfor WTOs rammeverk må sees i nær sammen-

heng med strategier for fattigdomsbekjempelse. Store grupper utviklingsland understreker i WTO-sammenheng et ønske om preferensiell behandling når det gjelder markedsadgang til industriland, kombinert med retten til beskyttelse av innenlandsk produksjon. Dette medlem mener det er rimelig at fattige land får benytte seg av de samme utviklingsstrategiene som Norge og andre utviklede land tidligere har brukt for å bygge opp sine velferdssamfunn. Dette medlem mener Norge må bruke handlingsrommet innenfor WTO for å søke gode løsninger som ivaretar både hensynet til utviklingsland og ønsket om å opprettholde norsk matproduksjon. Dette er land som i likhet med oss er netto matimporterende. Dette medlem viser til at det kan bygges allianser basert på retten til å bestemme over egen matpolitikk, inkludert de tiltak som er nødvendige for å sikre egne innbyggere mat.

I en tid hvor FN og folkeretten er satt under press, er det multilaterale perspektivet i norsk utviklingsbistand viktig. Norge bør fortsatt være en sterk pådriver for å styrke det internasjonale samarbeid generelt og spesielt i FN. Det er positivt at støtten til multilaterale organisasjoner økes, men dette medlem er uenig i den fordelingen av midler som regjeringen legger opp til. Det er behov for en generell gjennomgang i norsk politikk i forhold til balansen mellom støtte til FN-systemet og støtte til Verdensbanken. Dette medlem vil omprioritere midler fra Verdensbanken til FN-systemet. Solide politiske og administrative institusjoner er viktig for å sikre befolkningen sosialt og økonomisk. God utnyttelse av bistanden fordrer at mottakerlandene har administrativ kapasitet til å følge opp hjelpen. FN har et særlig ansvar for å hjelpe til med institusjonsutvikling, og arbeidet på dette feltet bør styrkes. FN bør ha en sentral rolle i å bidra til å etablere funksjonsdyktige stater basert på åpenhet, ansvarlighet, demokrati og menneskerettigheter, samt lov og rett som bærende prinsipper for styre av landene. Det ligger også en vesentlig utfordring framover i å samordne strategier for å bekjempe fattigdom med tiltak for å fremme fred og utvikling. Uten fred og sikkerhet er mulighetene for utvikling svært begrenset. Dette medlem vil framheve at innsats for nedrustning, sikkerhet og arbeid mot konflikter, terror og krig er tett knyttet til arbeidet for utvikling og fattigdomsbekjempelse. Dette medlem reverserer regjeringens kutt i støtten til opplysningsarbeid for fred og kuttet i støtten til informasjon om europeisk samarbeid. Dette medlem viser til at Norge tidligere støttet et freds- og forsoningsprosjekt i regi av PRIO som hadde som mål å utvikle kontakten både internt i Kypros og å styrke dialogen mellom Hellas og Tyrkia. Dette medlem mener at Norge må utnytte den muligheten vi har til bidra konstruktivt på Kypros, og foreslår at støtten til prosjektet gjeninnføres.

Grensen mot vårt naboland Russland er ikke bare en grense mellom nasjoner, men også en enorm kontrast i levekår og velstand. Norge har et særlig ansvar for å bidra til utvikling og miljøarbeid i våre naboland. Dette medlem ser det som ytterst viktig at prosjektene innenfor det norsk-russiske samarbeidet videreføres.

res med stor styrke i nordområdene, både i form av folk til folk samarbeid og regionalt samarbeid på myndighetsnivå. Dette medlem er på den bakgrunn uenig i de kuttene Regjeringen legger opp til, og øker bevilgningen til atomsikkerhet og prosjektsamarbeidet med Russland med 25 mill. kroner.

Dette medlem vil i budsjettet for 2005, i forbindelse med 100-årsmarkeringen for norsk uavhengighet, styrke presse-, kultur- og informasjonsarbeidet overfor utlandet med kr 16 625 000.

Dette medlem vil avslutningsvis påpeke et kutt i EØS-finansieringsordningene. Erfaringsmessig har bare deler av det bevilgede beløp kommet til utbetaling innenfor det aktuelle budsjettår. Det har i praksis vært en overbudsjettering på dette området. Dette medlem foretar på den bakgrunn et kutt i finansieringsordningene.

Dette medlem viser for øvrig til behandlingen i utenrikskomiteen.

3.2.4.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet vil fremheve Norges spesielle ansvar for å ivareta sine interesser i eget nærområde. Utenriksdepartementet bør derfor bygge ut sine administrative ressurser for å håndtere dette. Dette medlem vil foreslå at det opprettes en egen statssekretærstilling for Vestnorden og de polare områder. Norge bør fortsatt delta i megling og krisehåndtering der konfliktnivået er høyt. Men det bør i tillegg legges økt vekt på å forebygge konflikter. Det bør forskes mer på hva som gjør at konfliktnivået i et samfunn plutselig øker sterkt. Dette medlem vil legge spesiell vekt på at alle stater skal få kontroll over sine naturressurser. Fiskerinæringen må være en naturlig del av norsk bistand. Vi har også spesielle forutsetninger for å bistå med å etablere funksjonsdyktige sta-

ter styrt av demokratiske institusjoner. Norge betaler en kontingent til EØS som langt overskrider verdien av de toll-lettelser som norsk industri har gjennom avtalen. Norge bør melde seg ut av EØS. Våre bistandsmidler vil komme bedre til nytte f. eks. i Afrika enn i EUs søkerland, som får omfattende støtte fra EU-landene. Dette medlem mener Utenriksdepartementet må prioritere fiskerirettet bistandsarbeid høyere.

Dette medlem har videre merket seg at bevilgningen til ODA-godkjent bistand for 2005 er foreslått til 16,6 mrd. kroner og at dette utgjør 0,95 pst. av BNI. Dette medlem har merket seg at bistandsbudsjettet øker med 1,6 mrd. kroner.

Dette medlem viser til at Raftohuset representerer et av de mest livskraftige menneskerettighetsmiljøene utenfor Oslo. For å gjøre driften bærekraftig er det behov for et engangstilskudd, slik at gjelden Raftohuset har kan nedbetales. Dette medlem viser til at et flertall i utenrikskomiteen i Budsjett-innst. S. nr. 3 (2003-2004) anmodet Regjeringen om å vurdere om det kan være grunnlag for at staten kan bidra til saneringen av restgjelden for stiftelsen Raftohuset. Regjeringen har imidlertid ikke imøtekommet denne anmodningen og dette medlem mener derfor det er behov for et engangstilskudd til Raftohuset for å gjøre driften bærekraftig og vil derfor styrke kap. 100 post 71 med 2 mill. kroner. Bevilgningen knyttes konkret til Raftohuset for sanering av gjeld.

Dette medlem vil i budsjettet for 2005, i forbindelse med 100-årsmarkeringen for norsk uavhengighet, styrke presse-, kultur- og informasjonsarbeidet overfor utlandet. For øvrig mener dette medlem at de frie midlene til våre ambassader må økes.

Dette medlem foreslår at ramme 4 bevilges med 19 577 066 000 kroner, som er 449 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag på 20 026 066 000 kroner.

3.2.4.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 4

Tabell 3.8 Forslag til netto rammesum for rammeområde 4

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	20 026 066	-
H, KrF og V	19 931 066	-95 000
A	20 008 666	-17 400
FrP	12 059 212	-7 966 854
SV	20 126 366	100 300
Sp	19 577 066	-449 000
Kp	19 577 066	-449 000

3.2.5 Rammeområde 5 (Justis), under justiskomiteen

3.2.5.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 5 (i hele tusen kroner)		
61	Høyesterett (jf. kap. 3061)	53 608
400	Justisdepartementet (jf. kap. 3400)	214 977
410	Tingrettene og lagmannsrettene (jf. kap. 3410)	1 337 456
411	Domstoladministrasjonen (jf. kap. 3411)	47 325
412	Tinglysingsprosjektet	42 775
414	Domsutgifter	75 430
430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 3430)	1 962 518
432	Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) (jf. kap. 3432)	112 217
440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	6 397 000
441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 3441)	1 269 918
442	Politihøgskolen (jf. kap. 3442)	218 662
443	Oppfølging av innsynsloven	9 951
445	Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)	98 045
446	Den militære påtalemyndighet (jf. kap. 3446)	4 734
448	Grensekommissæren (jf. kap. 3448)	4 688
450	Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)	135 391
455	Redningstjenesten (jf. kap. 3455)	439 676
456	Nødnett - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 3456)	40 366
460	Spesialenheten for politisaker (jf. kap. 3460)	20 793
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.	582 870
467	Norsk Lovtidend	3 505
468	Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker (jf. kap. 3468)	9 300
470	Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	566 687
471	Statens erstatningsansvar	170 651
472	Kontoret for voldsoffererstatning m.m.	12 336
474	Konfliktråd	37 065
475	Bobehandling	72 216
Sum utgifter rammeområde 5		13 940 160
Inntekter rammeområde 5 (i hele tusen kroner)		
3400	Justisdepartementet (jf. kap. 400)	70
3410	Rettsgebyr (jf. kap. 410)	1 851 310
3430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 430)	66 935
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)	623 047
3441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 441)	18 042
3442	Politihøgskolen (jf. kap. 442)	14 406
3450	Sivile vernepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)	40 892
3455	Redningstjenesten (jf. kap. 455)	18 974
3470	Fri rettshjelp (jf. kap. 470)	5 164
Sum inntekter rammeområde 5		2 638 840
Sum netto rammeområde 5		11 301 320

3.2.5.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.5.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at Samarbeidsregjeringen har lyktes i sitt systematiske arbeid med å redusere soningskøene. Antallet domfelte i soningskø synker og pr. 15. oktober 2004 var soningskøen nede i 1 896 personer, som er det laveste nivået

siden 31. desember 2001. Å få sone raskt etter dommen har falt er viktig rehabiliteringsmessig, men også av hensyn til offeret og dets pårørende, og folks generelle rettsoppfatning.

Disse medlemmer vil fremheve at politiet er prioritert i Regjeringens forslag til statsbudsjett. Politibudsjettet økes med om lag 500 mill. kroner neste år. Dersom man trekker ut beløpet som skal dekke pris- og lønnsvekst, blir politibudsjettet reelt sett styrket med ca. 250 mill. kroner i 2005. Dette sikrer et mer aktivt

politi, og gjør politiet bedre rustet i kampen mot kriminalitet, noe som innebærer økt trygghet for folk i Norge.

Disse medlemmer viser til at bevilgningene til domstolene økes med totalt om lag 80 mill. kroner. De økte bevilgningene skal gå til ulike omstillingstiltak i forbindelse med sammenslåing av ulike tingretter og til gjennomføring av det såkalte tinglysningsprosjektet. 10 mill. kroner vil dessuten gå til å styrke saksbehandlingen i domstolene. Det er etter disse medlemmers oppfatning svært viktig å redusere restansene og saksbehandlingstiden i domstolene.

Disse medlemmer viser til at fengselskapasiteten er økt med 320 plasser i perioden 2002-2004. Dette har medvirket til at soningskøen er blitt redusert. Kriminalomsorgen styrkes med 64 mill. kroner neste år.

Disse medlemmer har merket seg at det er lagt inn midler til redningstjenesten for å gjennomføre anbudsrunder med sikte på å etablere ny sivil redningshelikopterbase i Florø. Disse medlemmer legger også vekt på betydningen av et nytt kommunikasjonsnett for nødetatene, og har merket seg at Regjeringen har fremmet en tilleggsproposisjon om nytt nødnett for nødetatene, hvor det tas sikte på at et landsdekkende nett skal være etablert i løpet av 2009.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 5 bevilges med 11 576 320 000 kroner, som er 275 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.5.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at kriminalitet skal bekjempes og rettssikkerheten skal ivaretaes. Et helhetlig perspektiv på kriminalitetsbekjempelse med gode forbyggende velferdstilbud og rask reaksjon på kriminelle handlinger bidrar mest effektivt for at alle skal ha trygghet i hverdagen. Disse medlemmer mener at det forebyggende kriminalitetsarbeidet må styrkes.

Bekjempelse av kriminalitet er avhengig av at hele strafferettsapparatet fungerer. I dagens situasjon er strafferettskjeden i ubalanse, det er kø i domstolene og kø for soning. Køen i domstolene og soningskøen er alvorlig fordi køene ødelegger straffens forebyggende virkning på den straffedømte. Ventetid for dom og soning svekker også tilliten til vårt rettsvesen. Køene der skaper også en uholdbar pressituasjon for politiet.

Disse medlemmer mener at Regjeringen ikke gjør nok for å avvikle soningskøene. Arbeiderpartiet ser med stor bekymring på soningskøen, som var på 1 896 personer per 15. oktober 2004. Køen har vokst siden Regjeringen tiltrådte i 2001 og på det meste ventet 2 813 i kø. Disse medlemmer ser positivt på den økte bruken av samfunnsstraff og at dette bidrar betydelig til reduksjon av soningskøene.

Disse medlemmer mener det må opprettes flere nye soningsplasser gjennom nybygg og utvidelser av

eksisterende anstalter for å redusere køene. I tillegg må driftsmidlene til kriminalomsorg økes for å oppfylle kravene i straffegjennomføringsloven. Å spare på kriminalomsorg kan være dyrere på lang sikt. Gjengangere i rettssystemet og ny kriminalitet øker utgiftene om vi ikke evner å bringe mennesker inn i en kriminalitetsfri tilværelse etter endt soning. Disse medlemmer ser en styrking av fengselsutdanningen som sentral i denne sammenheng.

Disse medlemmer mener det er nødvendig med økt satsing på forebygging, og bedre soning for rusmisbrukere. Disse medlemmer ønsker bruk av dom til behandling, samt utvidet bruk av alternative soningsformer som samfunnsstraff, ungdomskontakt og konflikttråd.

Disse medlemmer er dessuten bekymret for situasjonen i domstolene. Antall straffesaker som venter på behandling og dom i tingrettene er etter første halvår i år 6 914. Etter første halvår i år er det 7 482 sivile saker som venter på dom mot 7 317 etter første halvår i fjor. Disse medlemmer mener domstolene må tilføres midler til å ta unna restanser. En ny nedbyggingssplan for å fjerne køene må utarbeides.

Disse medlemmer har merket seg at knappe ressurser i politiet de senere år spesielt har gått ut over forholdet til publikum. Disse medlemmer mener det er viktig å styrke nærpolitiet for bedre å kunne bekjempe hverdagskriminalitet som er viktig for borgernes trygghet. Arbeiderpartiet ønsker en styrking av nærpolitiet for å kunne ha folk på vakt i helgene og delta aktivt i forebyggende arbeid. Dette er avgjørende for tilliten til strafferettssystemet og for at mennesker skal oppleve trygghet i hverdagen. Disse medlemmer ønsker en styrking av den høyere påtalemyndighet.

Disse medlemmer mener at et godt rettshjelps-tilbud er et spørsmål om sosial rettferdighet. Økonomiske og sosiale forskjeller skal ikke være avgjørende for enkeltmenneskers muligheter for å få juridisk bistand og informasjon om sine rettigheter. Ingen skal lide rettstap på grunn av manglende økonomisk evne. På denne bakgrunn er disse medlemmer mot at egenandeler på fri rettshjelp gjeninnføres.

Disse medlemmer foreslår følgende økninger innenfor rammeområde 5:

- Å øke kriminalomsorgens driftsmidler, for å sørge for sikkerhet og fokus på soningsinnhold, med 56 mill. kroner.
- Å starte bygging og prosjektering av nye fengselsplasser i Halden (30,0), Bergen (10,0), Fræna (10,0) og Indre Salten (2,0) med 52 mill. kroner.
- Å øke driftsmidlene til domstolene med 30 mill. kroner.
- Å styrke nærpolitiet med 50 mill. kroner til bemanning i helger og for å ivareta lokalpolitiet og bidra til økt fokus på forbyggende arbeid.
- Å styrke den høyere påtalemyndighet med 4 mill. kroner.
- Ingen gjennomføring av egenandel på fri rettshjelp med 58 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 11 556 320 000 kroner under rammeområdet, som er 255 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.5.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 5 settes til kr 12 374 579 000, som er en økning i forhold til Regjeringen på kr 1 073 259 000.

Disse medlemmer er bekymret for den stadig økende kriminaliteten i samfunnet. Kriminaliteten koster samfunnet enorme ressurser både økonomisk og menneskelig. Disse medlemmer er særlig bekymret for økningen i forhold til fysisk vold og voldtekt. Terskelen for å benytte seg av vold synes stadig lavere og i tillegg blir volden stadig grovere. Dersom de institusjoner samfunnet har til å bekjempe kriminalitet, dvs. politi, rettsvesen og kriminalomsorg, ikke settes i stand til å reagere raskt og hensiktsmessig, vil utviklingen akselerere stadig raskere i gal retning. Ikke minst ser vi dette innen kriminelle subkulturer: i enkelte innvandringssmiljøer, MC-miljøer og narkotikamiljøer. Manglende inngripen fører her til at gjengjeldelse og selvtekt erstatter samfunnets verktøy. Ved siden av den grove og økende volden, er også grove voldtekter og seksualforbrytelser et stort problem. Det er viktig at slike saker oppklares raskt. Dette er en type forbrytelse mot mennesker som påfører ufattelige lidelser for ofrene. Det er derfor viktig at politiet får tilstrekkelige verktøy og midler til å etterforske og oppklare slike saker. Samkjøring av de ulike DNA registre og en utviklet adgang til å oppta DNA-profiler i forbindelse med straffesaker vil være viktige virkemidler. Dette vil også kreve større ressurser.

Disse medlemmer mener vi må ha fokus på den organiserte kriminaliteten. Organisert kriminalitet kan omfatte alle typer kriminalitet i forskjellige kombinasjoner. Et særtegn er at denne type kriminalitet ofte er ledet av profesjonelle kriminelle. Den organiserte kriminaliteten er blitt vanskeligere og mer ressurskrevende å etterforske. Politiet har den siste tiden fått flere nye etterforskningsmetoder for å få bukt med denne kriminaliteten. Dette har vært viktig. Likevel vil disse medlemmer presisere at behovet for stadig nye og mer omfattende etterforskningsmetoder har presset seg frem som følge av de andre partienes manglende prioriteringer til politi og lensmannsetaten. Disse medlemmer mener det nå, av rettssikkerhetshensyn for folk flest, må fokuseres mer på å gi politiet de nødvendige menneskelige og materielle ressurser til å forfølge denne kriminaliteten, uten å innføre et stadig mer omfattende overvåkingssamfunn.

Disse medlemmer mener det er et stort samfunnsproblem at hverdags- og vinningskriminaliteten øker. Denne kriminaliteten rammer folk flest. Innen handel og dagligvarebransjen er dette et problem bedriftene og de ansatte ser nærmest daglig. Selv om hver kriminell handling for seg kan være liten av

omfang, er summen av denne kriminaliteten enorm. Gapet mellom det politi og rettsvesen har kapasitet til å forfølge, og den kriminalitet man ser i samfunnet i dag, har blitt så stor at en av de viktigste samfunnspilarene i samfunnet, nemlig rettsstaten, er i ferd med å miste sin troverdighet og legitimitet i folks øyne. Disse medlemmer mener den lave oppklaringsprosenten, sammenholdt med for lav straff og for sen straffesaksjon, fører til at stadig flere ser en kriminell løpebane som et alternativ. Manglende tro på samfunnets evne til å løse disse problemer vil bli en stor samfunnsmessig og kriminalpolitisk utfordring i tiår fremover. Dette er en utvikling Fremskrittspartiet ikke kan eller vil sitte stille og se på.

Regjeringen budsjetterer med mindre til politi enn det som var regnskapstallene for 2003. Det er for disse medlemmer helt avgjørende at politiet blir satt ressursmessig i stand til å møte den stadig økende kriminaliteten. Det er tre hovedfaktorer som påvirker kriminaliteten. Den viktigste er oppdagelsesrisiko. Videre er det viktig med rask pådømmelse og reaksjon. Dersom man vet at det er større sjanse for å bli tatt enn for å slippe unna, synes det klart at man vil tenke seg om både to og tre ganger. Dessverre ligger vi sørgelig langt unna en oppklaringsprosent i nærheten av 50 pst. Det at saker blir oppdaget og påtalt er førstevilkår for å få bukt med kriminaliteten.

Disse medlemmer er skuffet over at Regjeringen så langt ikke har evnet å følge opp intensjonene i politireformen. I stedet for et politi med mer kontakt med publikum, har tilbakemeldingene vært at det motsatte er realiteten. Det har blitt dårligere tilgjengelighet og folk føler utrygghet. Dette skyldes i hovedsak to forhold: For det første har justisministeren bare gjort halve jobben i politireformen. Reformen forutsatte en ny bemanningsplan som enda ikke er på plass. For det andre er politiet så underbudsjettert at man ikke klarer å gjennomføre reformen som forutsatt. Reformen var ment som et verktøy for å få mer og bedre politi for pengene. Så langt synes det som om Regjeringen tar ut den forventede gevinsten nå for å saldere budsjettet. Dette kan ikke disse medlemmer akseptere, og vil derfor styrke politi- og lensmannsetatenes budsjett.

Det er viktig at påtalemyndigheten settes i stand til effektivt og raskt å følge opp de saker som blir ferdig etterforsket av politiet. Dette på grunn av den tiltaltes rettssikkerhet og hensynet til ofrene. Uansett om man er skyldig eller uskyldig er det en uakseptabel situasjon at man må gå og vente på at saken kan komme opp. Selv om vi har en uskyldspresumsjon i Norge, ser vi i media hvilken belastning det kan være dersom påtalespørsmålet og en eventuell rettslig behandling trekker ut i tid. Et annet moment er at det vil være frustrerende for den enkelte polititjenestemann som har gjort et godt stykke arbeid å se at en god sak strander fordi påtalemyndigheten mangler tilstrekkelige ressurser til en god oppfølging. I tillegg oppleves det som en provokasjon av ofrene for kriminaliteten.

Skal man klare å snu den negative utviklingen, må man drastisk korte ned tiden mellom etterforskning og eventuell pådømmelse. Dette betyr at man må få langt

bedre flyt i straffesakskjeden. Skal man lykkes, må kriminalomsorgen og domstolene ressursmessig styrkes. Domstolene sliter med å holde Stortingets fastsatte frister for saksbehandling. Køer i domstolsapparatet er svært uheldig for alle parter og påfører de berørte unødige lidelser. Videre er det et stort behov for opprustning og tilrettelegging av rettssalene i forhold til grupper med spesielle tilpasningsbehov. Disse medlemmer mener også det er stort behov for å øke sikkerhetsnivået i norske rettssaler. Vi ser stadig problemer med vitner og person under tiltale som trues med represalier dersom de forteller sannheten i rettssalen. Sikkerheten økes stadig med væpnede politivakter i forbindelse med større saker. Dette viser et behov for å sikre rettslokalene bedre enn i dag.

Selv med økt satsning, har ikke Regjeringen evnet å få bukt med den stadig voksende soningskøen. Soningskøen er en av de offentlige køer som er mest uheldig for samfunnet. Den rammer domfelte, offer og samfunn. Den domfelte vil ikke få gjort opp for seg og kommet seg videre i livet. Resultatet er ofte at det blir vanskelig å få seg jobb eller bli rehabilitert mens man går og venter på soning. Alternativet blir derfor ofte at domfelte begår nye kriminelle handlinger mens vedkommende står i soningskø. Dette gagnar verken samfunnet eller domfelte. I tillegg kommer hensynet til offeret og deres nærstående. Det skaper ikke tillit til rettsstaten å se at gjerningsmenn går fritt rundt i påvente av soning. Disse medlemmer mener man både må sette inn mer ressurser og tenke nytt og innovativt. Disse medlemmer tar sterk avstand fra Regjeringens forslag om stadig økte soningsrabatter, som nå foreslås utvidet til 20 dager for de med dommer lengre enn 6 måneder. Forslaget står i sterk kontrast til Regjeringens såkalte ambisjon om å straffe gjengangerkriminelle hardere. Forslaget vil virke motsatt og kun provosere folk flest. Det er avgjørende at de som skal slippes ut etter soning, må sikres langt bedre oppfølging enn i dag. En måte å gjøre dette på er kommunikasjon mellom etater på forskjellig nivå internt i etatene. Man må fjerne hindringer i forhold til informasjon som vil kunne hjelpe og gi tettere oppfølging. En annen måte er å sikre kommunene økonomiske muligheter og hensiktsmessige verktøy for oppfølging.

Disse medlemmer vil vurdere midlertidige tiltak for raskt å få gjort noe med soningskøen. Fremskrittspartiet er derfor positive til å bruke elementbygg. Man bør satse mer på slike løsninger samt forsere en ytterligere bruk av nedlagte forsvarsanlegg der dette skaper bedre løsninger. Det er også behov for flere fullsikkerhetsfengsler i Norge.

Norge har en større gruppe utenlandske borgere som i dag soner dommer i Norge. Dette i en situasjon hvor Norge har stor mangel på soningskapasitet. Disse medlemmer vil derfor at man der dette er mulig sørger for at utenlandske borgere soner i sitt hjemland. Dette kan gjøres ved at Norge leier fengselsplasser i deres hjemland. En slik ordning vil skape mindre press i Norge. Kostnadene ved soning vil i mange tilfeller også bli lavere enn i Norge.

Disse medlemmer vil også åpne for andre løsninger som kan få soningskøene ned. I mange tilfeller er det personer med svært korte dommer som står i soningskø. Det er langt bedre både for samfunnet og den enkelte at man får gjort opp for seg. For korte dommer hvor blant annet behovet for rehabilitering ikke er til stede, vil disse medlemmer åpne for at private skal kunne bygge og drive fengsel etter nærmere fastsatte retningslinjer.

Disse medlemmer ser at behovet for utdannet personell til kriminalomsorgen er økende. Det er ikke noe som tyder på at behovet for å utdanne personell til fengselsvesenet vil gå ned de nærmeste 10 år. Men med en økt satsning på kriminalomsorg og flere fengsler ser vi det som helt nødvendig å utdanne flere fengselsbetjenter.

Det må tas langt større hensyn til ofrene og pårørende. Dette er uskyldige mennesker som brått og ufrivillig blir rammet av kriminelle handlinger. Det er viktigere at man begrenser de uheldige virkningene av kriminaliteten ved å fokusere mer på offer og pårørendes rolle, enn på den kriminelle. I Norge har dette arbeidet i all hovedsak vært neglisjert. I for stor grad har dette vært overlatt til de få frivillige ildsjeler som har opplevd dette på kroppen, men som har hatt styrke til å gå videre.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.5.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at forebygging alltid må være jobb nummer én i kriminalpolitikken. Men når kriminelle handlinger først begås, er det avgjørende at gjerningspersonene møtes med raske reaksjoner. Soningskøer er en trussel mot dette. Disse medlemmer foreslår at det bevilges 187,5 mill. kroner utover Regjeringens forslag til kriminalomsorgen, herunder friomsorgen, samt at forslaget om kutt i antall studieplasser for fengselsbetjenter, reverseres.

Disse medlemmer går mot dublering på fengselsceller og midlertidige plasser. Midlene som er foreslått til dette overføres til ordinær drift. Domstolene styrkes med 20 mill. kroner. I tillegg prioriterer disse medlemmer 30 mill. kroner ekstra i støtte til private aktører og frivillige organisasjoner innenfor fengsel og friomsorg, 3 mill. kroner til ulike aktører innenfor fri rettshjelp, og de foreslåtte egenandelsøkningene på fri rettshjelp skal reverseres totalt eller delvis med 30 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at domstolene og kriminalomsorgen er flaskehalsen i straffesakskjeden. Den, etter disse medlemmers mening, nødvendige styrkingen av politibudsjettene bringer straffesakskjeden ytterligere i ubalanse så lenge man ikke også prioriterer domstolene og kriminalomsorgen. Politiet må bruke unødig store ressurser på meningsløs aktivitet så lenge de andre leddene i straffesakskjeden sliter så tungt som de gjør. En soningskø på over 2 000 personer er dramatisk, det samme er det uansvarlig høye belegget i fengslene. Disse medlemmer vil bygge noe flere lukkede soningsplasser, men også satse tungt på alternativer til fengslene. Det må bygges flere åpne plasser, og det må tilføres mer ressurser til Friomsorgen slik at samfunnsstraffen kan tas ytterligere i bruk og slik at kvaliteten kan bedres.

Disse medlemmer viser til den viktige rollen konfliktrådene spiller, samt at tiltak som ungdomskontrakter og annen type mekling enn konfliktråd må benyttes. Flere bør, etter disse medlemmers mening, slippes ut på 2/3 tid, og Friomsorgen må få en viktig rolle også i oppfølgingen av disse. I tillegg må det satses mer på soning i institusjon, samt i visse tilfeller soningsavbrudd og paragraf 16-soning.

Disse medlemmer vil peke på at tilbudet til innsatte styrkes i disse medlemmers totale opplegg, bl.a. gjelder dette fengselsundervisning, bibliotektilbud og satsing på helsefremmende tiltak og psykiatri. I tillegg er det viktig å understreke at disse medlemmer satser langt mer både på psykiatri, rusbehandling, kommuneøkonomi og barnevern enn det Regjeringen gjør.

Disse medlemmer viser til at ettervernet i Norge er svært mangelfullt. Disse medlemmer ønsker å satse mer på tiltak som Stifinner'n i Oslo fengsel, hvor forholdet mellom fengslet og verden utenfor, er sentralt. Videre burde man gjøre som svenskene og satse på tiltak tilsvarende deres "Krami". Krami innebærer kort sagt at arbeidsgivere som stiller en arbeidsplass til disposisjon for en løslatt fange subsidieres i inntil et halvt år. Det viser seg at dette har vært svært vellykka.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å ta utgangspunkt i den forskningen som finnes når samfunnet skal utforme en god kriminalpolitikk. For eksempel er det fruktbart å se på hva som kjennetegner de som sitter i fengsel i Norge. På den måten kan vi lære av tidligere feil, forebygge bedre, knytte tettere bånd mellom velferds- og kriminalpolitikken, samt få viktig informasjon om hva vi må satse på i sekundærforebyggings- og resosialiseringsprosessen. Disse medlemmer viser til Fafo-rapport nummer 429, levekår blant innsatte, som grovt sagt konkluderer med at fangebefolkningen i Norge har et mangfold av alvorlige problemer, som fattigdom, rus, psykiatri, omsorgsvikt/overgrepshistorikk, arbeidsløshet, boligmangel, og ikke minst manglende utdanning. Noe av den viktigste kriminalpolitikken utmeisles derfor i Utdannings- og forskningsdepartementet, i Kommunal- og regionaldepartementet og i Sosial- og Arbeidsdepartementet.

Disse medlemmer mener at noe av det viktigste i kampen mot den organiserte kriminaliteten er godt

politiarbeid, der godt utdannede politifolk samarbeider på tvers av etater og land, der det holdes fokus på nettverk og kamp mot skatteparadis, korrupsjon og svart arbeid. Det er svært viktig at verdier som er oppnådd som en følge av kriminell aktivitet, inndras. Disse medlemmer er opptatt av at det må også tas høyde for soningsforhold tilpasset mer "kyniske" kriminelle, tilknyttede organiserte miljøer. Disse medlemmer vil sørge for at det er tilstrekkelig med ressurser i kriminalomsorgen for å sikre det behovet for mannskap og sikkerhetstiltak som tunge kriminelle medfører når de soner, men det er også viktig å forhindre økt kynisme, psykiske skader og økt fare for rømminger. Det er meningsløst og farlig å slippe mennesker direkte ut på gata etter å ha vært holdt fullstendig isolert fra omgivelsene sine.

Disse medlemmer viser til at kampen mot den organiserte kriminaliteten må prioriteres. Den organiserte kriminaliteten foregår på mange ulike områder, og det er viktig at politiet arbeider samlet på alle de ulike feltene. Rapporten fra arbeidsgruppen etter NOKAS-ranet i Stavanger må følges opp. Videre må det en stor endring til når det gjelder holdninger til trafficking- og prostitusjonsproblematikk. Det er etter disse medlemmers mening totalt uakseptabelt at kvinner som sannsynligvis er sendt hit av organiserte kriminelle miljøer for å prostituere seg, sendes ut av landet - attpåtil for egen regning - fordi de ikke har gyldige papirer. Dette ville etter disse medlemmers mening trolig ikke skjedd dersom kriminaliteten handlet om narkotika eller penger. Disse medlemmer mener at kvinnene må gis midlertidig oppholdstillatelse uavhengig av om de har bestemt seg for å samarbeide eller ikke. Det viktigste må være at kvinnene føler seg trygge, helst trygge nok til at de tør å vitne.

Disse medlemmer viser til det økende antallet gjeldsofre. I den forbindelse er det viktig at det jobbes for å hindre at flere får gjeldsproblemer, samtidig som den som likevel havner i en slik situasjon må avhjelpes sine problemer. For høye lån i forhold til betalingssevnen er det grunnleggende problemet for alle med gjeldsproblemer. Tiltak som kan få banker og andre finansinstitusjoner til å foreta grundigere kredittvurderinger og strammere markedsføringslovverk som hindrer villedende reklame for dyre finansieringstjenester, vil derfor være viktige bidrag til å redusere antallet gjeldsofre på sikt. For dem som allerede er gjeldsofre, må gjeldsordningsloven suppleres med tiltak som gjør det lettere for gjeldsofre å oppnå en ny start. I dag er mange fanget i en spiral hvor de aldri får muligheten til å gjøre seg ferdig med en gjeld de ikke kan betjene. Disse medlemmer viser til dokument nr. 8:66 (2003-2004) om tiltak for å hindre en ny gjeldskrise. Der foreslo disse medlemmer flere tiltak i en tiltakspakke for å hindre ny gjeldskrise.

Disse medlemmer er sterkt kritiske til at Justis- og politidepartementet året etter at egenandelene for fri rettshjelp er fjernet, velger å gjeninnføre dem, etter en bruttointektsmodell der inntektsgrensen settes til 100 000 kroner. Departementet skriver selv at det fins et udekket rettshjelpsbehov i befolkningen. Det udek-

kede behovet øker når de sosiale og økonomiske ressursene avtar, og etterspørselen er størst blant de med lavere inntekt. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti fremmer forslag om at hele fri rettshjelpsordningen må gjennomgås, med sikte på at flere skal omfattes av ordningen. Disse medlemmer legger inn 30 mill. kroner til å redusere egenandelene.

Økning i rettsgebyret de siste årene, kombinert med antallet rettsgebyr som kreves for de forskjellige utførte tjenestene, har ført til store ekstrautgifter for mange enkeltpersoner. Disse medlemmer ønsker å stoppe for denne utviklingen, og legger inn 82 mill. kroner for å reversere Regjeringens forslag om en ytterligere økning i avgiften ved tvangsinndrivelser.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 5 bevilges med 11 640 320 000 kroner, som er 339 000 000 kroner mer enn Regjeringens foreslår.

3.2.5.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at dette medlem foreslår å bevilge ramme 5 med 11 576 320 000 kroner. Det er 275 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem vil framheve den vanskelige økonomiske situasjonen ved landets politidistrikt. Politiet er ikke satt i stand til å løse sentrale oppgaver slik de er beskrevet i politireformen. Reformen skulle gi et bedre politi, ikke et billigere. Flere steder i landet holdes stillinger vakante i et relativt stort omfang. Så mange som 375 stillinger står i dag ledige som følge av budsjettsituasjonen. Dette skjer selv om politiet sier de kunne løst flere oppgaver, dersom de hadde vært i en bedre økonomisk situasjon. Dette medlem mener at politireformen har vært en nødvendig omstilling og omorganisering av politiet. Problemet er at Samarbeidsregjeringen de årene den har sittet ved makten har underfinansiert reformen og operert med for stramme rammer for politiet. Det er nok å minne om at Justisdepartementet i sitt budsjettforslag for 2004, la opp til at politiet skulle få like store bevilgninger i 2004, som de hadde hatt i 2003.

Regjeringen legger for budsjettåret 2005 opp til at politiet skal få en vekst i bevilgningene på i overkant av 200 mill. kroner. Dette er bra, men på langt nær nok. Det generelle kostnadsnivået vil bli høyere til neste år, nye etterforskningsmetoder er ressurskrevende og stillinger står ledige selv med mange uløste oppgaver.

En av politiets sentrale oppgaver er å bidra til lokal velferd, ved å sikre trygghet i hverdagen. Et synlig politi, et politi som deltar i bekymringssamtaler med unge kriminelle og deres foreldre og et politi som har ressurser til å pågripe kjente gjerningsmenn og drive videre etterforskning på basis av etterretningskunnskap vil virke forebyggende og på sikt spare samfunnet for store summer. Samtidig må politiets vaktordninger fungere på en slik måte at politiet raskt kan komme til stede dersom kritiske situasjoner.

I dag har både brannvesen og ambulanser kortere reaksjons- og utrykningstider enn politiet. Dette

medlem mener derfor det kan være god grunn til å vurdere nærmere politiets vaktordning og utrykningstid.

Dette medlem foreslår på denne bakgrunn bl.a. å øke bevilgningen på kap. 440 post 1 med 125 mill. kroner. Midlene skal gå til å styrke politi- og lensmannsetaten i distrikts-Norge. Samtidig mener dette medlem at Oslo-politiet har særskilte utfordringer, og vil derfor øke kap. 441 post 1 med 125 mill. kroner.

Dette medlem vil minne om at det i St.meld. nr. 22 (1999-2000), ble understreket at nærheten til publikum er en sentral verdi å hegne om.

I fase II av politireformen er det foretatt en gjennomgang av antall lensmannsdistrikter og politistasjoner. I statsbudsjettet for 2004 sa Regjeringen klart at det var behov for en sammenslåing av "flere lensmannsdistrikt", men at antall "tjenestesteder" skal opprettholdes. Justisdepartementet konkluderte 24. september i år med at tjenestestrukturen for lensmannskontor og politistasjoner skal opprettholdes, men at det skal finne sted en regional samordning av administrasjonen. Dette medlem er glad for at strukturen skal opprettholdes, men vil sterkt understreke at lensmannskontorene ikke må tappes for oppgaver, dersom en slik desentralisert struktur skal beholde sin slagkraft.

Dette medlem er videre av den oppfatning at bevilgningene til domstolene, og spesielt Oslo tingrett, bør økes. Dette medlem foreslår derfor 25 mill. kroner, på lik linje med budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet.

3.2.5.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet er bekymret for at kriminaliteten øker. Kriminaliteten koster samfunnet enorme summer både økonomisk og menneskelig.

Dette medlem er særlig bekymret i forhold til økningen i forhold til fysisk vold og voldtekt. Terskelen for å benytte seg av vold synes stadig lavere og i tillegg blir volden stadig grovere. Dersom de institusjoner som samfunnet har til å bekjempe kriminalitet, dvs. politi, rettsvesen og kriminalomsorg, ikke settes i stand til å reagere raskt og hensiktsmessig vil utviklingen akselerere stadig i gal retning. Ikke minst ser vi dette innen kriminelle subkulturer: i enkelte innvandrer miljøer, MC-miljøer og narkotikamiljøer. Manglende inngripen fører til at gjengjeldelse og selvtekt erstatter samfunnets verktøy.

Dette medlem mener at samkjøring av de ulike DNA-registre og en utviklet adgang til å oppta DNA-profiler i forbindelse med straffesaker vil være viktige virkemidler. Dette vil også kreve større ressurser.

Dette medlem mener vi må ha fokus på den organiserte kriminaliteten. Organisert kriminalitet kan omfatte alle typer kriminalitet i forskjellige kombinasjoner. Den organiserte kriminaliteten er blitt vanskeligere og mer ressurskrevende å etterforske.

Dette medlem mener at rettsikkerheten for folk flest må styrkes, og det må å fokuseres på å gi politiet de nødvendige menneskelige og materielle ressursene

til å forfølge denne kriminaliteten, uten å innføre et stadig mer omfattende overvåkingsnett. Bevilgningene til Rettshjelpskontoret for studenter må økes med 2 mill. kroner for å få dette viktige kontoret for studenter på beina igjen. Dette medlem vil opprette en felles kommisjon for ulykker til sjøs, på land og i luften.

Dette medlem tar sterk avstand fra å innføre soningsrabatter. Forslaget står i sterk kontrast til Regjeringens ambisjon om å straffe gjengkriminalitet hardere.

Dette medlem mener også at det må arbeides internasjonalt for at utenlandske statsborgere som er

dømt for kriminelle handlinger, soner i sitt eget hjemland. Dette kan gjøres ved at Norge leier fengselsplasser i deres hjemland.

Dette medlem mener at det er på tide å rette mer fokus på ofrene for kriminalitet og ugjerninger enn på forbryterne. I Norge har det manglet på engasjement for uskyldige ofre for kriminalitet, mens det har vært stort fokus på brutale og avskyelige kriminelle.

Dette medlem foreslår at ramme 5 bevilges med 11 843 320 000 kroner, som er 542 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 11 301 320 000.

3.2.5.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 5

Tabell 3.10 Forslag til netto rammesum for rammeområde 5

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	11 301 320	-
H, KrF og V	11 576 320	275 000
A	11 556 320	255 000
FrP	12 374 579	1 073 259
SV	11 640 320	339 000
Sp	11 576 320	275 000
Kp	11 843 320	542 000

3.2.6 Rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bosted og arbeid), under kommunalkomiteen

3.2.6.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 6 (i hele tusen kroner)		
500	Kommunal- og regionaldepartementet (jf. kap. 3500)	209 200
502	Valguttgifter	31 700
520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 3520)	1 596 470
521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 3521)	4 190 850
522	Senter mot etnisk diskriminering (jf. kap. 3522)	7 150
523	Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene (jf. kap. 3523)	4 600
524	Utlendingsnemnda (jf. kap. 3524)	98 850
526	Nasjonale minoriteter (jf. kap. 3526)	4 850
540	Sametinget (jf. kap. 3540)	143 400
541	Tilskudd til samiske formål	4 530
542	Kompetansesenter for urfolks rettigheter (jf. kap. 3542)	2 050
551	Regional utvikling og nyskaping	2 039 300
552	Nasjonalt samarbeid for regional utvikling	277 300
580	Bostøtte	2 093 600
581	Bolig- og bomiljøtiltak	722 500
582	Skoleanlegg	248 000
585	Husleietvistutvalget i Oslo og Akershus (jf. kap. 3585)	4 900
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser	2 722 800
587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 3587)	38 050
603	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m.	13 600
630	Aetat (jf. kap. 3630)	2 164 300
634	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 3634)	4 917 700
635	Ventelønn (jf. kap. 3635)	435 000
640	Arbeidstilsynet (jf. kap. 3640)	329 700

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
642	Petroleumstilsynet (jf. kap. 3642)	139 500
643	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 3643)	75 700
646	Pionerdykkere i Nordsjøen	152 000
2412	Den norske stats husbank (jf. kap. 5312 og 5615)	311 000
Sum utgifter rammeområde 6		22 978 600
Inntekter rammeområde 6 (i hele tusen kroner)		
3520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 520)	546 663
3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 521)	79 577
3526	Nasjonale minoriteter (jf. kap. 526)	1 850
3540	Sametinget (jf. kap. 540)	4 650
3585	Husleietvistutvalget i Oslo og Akershus (jf. kap. 585)	240
3587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 587)	13 600
3630	Aetat (jf. kap. 630)	47 100
3634	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 634)	3 400
3635	Ventelønn (jf. kap. 635)	100 000
3640	Arbeidstilsynet (jf. kap. 640)	21 900
3642	Petroleumstilsynet (jf. kap. 642)	57 500
5312	Den norske stats husbank (jf. kap. 2412)	28 700
5327	Innovasjon Norge (IN) og fylkeskommunene mv.	90 000
5615	Renter fra Den norske stats husbank (jf. kap. 2412)	4 437 000
Sum inntekter rammeområde 6		5 432 180
Sum netto rammeområde 6		17 546 420

3.2.6.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.6.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke betydningen av en politikk som medvirker til å sikre bosettingen og verdiskapingen i hele landet. Disse medlemmer er derfor positiv til at Regjeringen varsler at den vil ha fokus på regioner med særlig behov for omstilling som følge av nedlegging av arbeidsplasser og fraflytting.

Disse medlemmer viser til at endringene i ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift påvirker rammevilkårene for mange virksomheter. Disse medlemmer vil understreke at det er av avgjørende betydning at Regjeringen etablerer gode og treffsikre alternativer for de som blir berørt av omleggingen. Disse medlemmer støtter Regjeringen i at gode rammevilkår for næringslivet er den viktigste forutsetningen for å få fram lønnsomme og konkurransedyktige virksomheter som kan medvirke til økt verdiskaping. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har innvilget skattelettelser for næringslivet, og ført en økonomisk politikk som kan bidra til å holde kostnadsnivået, kronekursen og rentenivået nede.

Disse medlemmer er enig i at hovedstrategien for å hjelpe arbeidssøkere som trenger bistand i arbeidssøkingprosessen, skal være tilbud om aktiv individuell oppfølging fra Aetat. Arbeidsmarkedstiltak skal fortsatt være et viktig virkemiddel overfor særlig utsatte grupper som langtidsledige, langtidsmottagere av sosialhjelp, innvandrere og ungdom. Regjeringens

rekordhøye ressurstilførsel i perioden 2002-2005, der Aetat er bevilget midler til drøye 560, har årsverk sammen med tilleggsbevilgning og rammeoverføring fra trygdeetaten i 2004, tilsvarende i alt 160 stillinger i forbindelse med at vedtaksmyndigheten i saker om yrkesrettet attføring ble samlet i Aetat, gitt grunnlag for å styrke veiledningen og gi tettere oppfølging av arbeidssøkere.

Disse medlemmer støtter Regjeringens hovedmål om at alle skal kunne bo trygt og godt, primært gjennom å medvirke til et velfungerende boligmarked. Disse medlemmer ser det som viktig at Regjeringen gir satsingen for å forebygge og hindre at mennesker bli bostedsløse, høy prioritet. Disse medlemmer viser til at Regjeringen i perioden 2002-2004 har styrket bostøtteordningen med til sammen 352 mill. kroner for å hjelpe personer og familier til å beholde eller skaffe seg en tjenlig bolig. Disse medlemmer viser også til at Regjeringen har foretatt endringer i bostøtten slik at flere kan motta bostøtte. Dette er f.eks. gjort gjennom å fjerne arealkravet på 40 kvm for barnefamilier, hevet dekningsgraden for kommunalt disponerte utleieboliger, hevet boutgiftstaket i de åtte største byene og innlemmet nyankomne innvandrere som deltar i introduksjonsprogrammet, i bostøtteordningen. Disse medlemmer viser også til at Regjeringens politikk har bidradd til lavere rente, noe som reduserer kostnadene ved bolighold og gjør boligetablering vesentlig lettere.

Disse medlemmer er enig i en politikk som sikrer en regulert innvandring som skal medvirke til en stabil økonomisk og sosial utvikling i Norge. Disse medlemmer slutter seg til intensjonen om at flykt-

ninger primært skal sikres vern i nærområdet, men at Norge skal ta imot vår del av de som ikke kan sikres et slikt vern, og gi de en god og trygg framtid her i landet. Disse medlemmer bifaller målet om å føre en aktiv integreringspolitikk der alle skal ha anledning til å delta i det norske samfunnet på like vilkår. Disse medlemmer har forventninger til at lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere og Regjeringens forslag om obligatorisk norskopplæring, vil bidra til måloppnåelse innen dette feltet.

Disse medlemmer er positive til at Regjeringen gjennom samepolitikken vil verne om, videreutvikle og synliggjøre samiske livsformer, samisk språk, reindrift, samisk kultur og samiske verdier. Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen har foreslått en økning i bevilgningene til samiske formål på hele 34,8 mill. kroner i 2005.

Disse medlemmer ser det som viktig at Regjeringen vil videreutvikle samarbeidet og dialogen med de ulike minoritetsgruppene. Disse medlemmer vil i den forbindelse framheve opprettelsen av Romani-folkets fond som har medført at bevilgningen til nasjonale minoriteter økes med 67,2 pst. i 2005.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 6 bevilges med 17 551 220 000 kroner, som er 4 800 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.6.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener Regjeringen ikke gjør nok for å bekjempe den høye arbeidsledigheten. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) var det i gjennomsnitt 111 000 arbeidsledige i 3. kvartal 2004, det vil si om lag samme høye nivå som året før. Regjeringens anslag innebærer at arbeidsledigheten målt ved AKU blir på 4,1 pst. i 2005, mot 4,4 pst. i gjennomsnitt for inneværende år. Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår et gjennomsnittlig nivå på 11 000 ordinære tiltaksplasser i 2005. Dette er nivået er på langt nær nok til å sørge for at de som er ledige ikke støtes ut av arbeidslivet, men får mulighet til å komme tilbake i jobb. En aktiv arbeidsmarkedspolitikk krever en bred satsing på ulike typer tiltak som yrkespraksis, lønnstilskudd til bedrifter som gir arbeidsledige et tilbud om arbeidstrening, vikarordninger og ordinære opplæringstiltak. Disse medlemmer foreslår derfor å opprette 3 000 nye tiltaksplasser i tillegg til Regjeringens forslag.

Det er spesielt viktig at ungdom ikke går arbeidsledige lenge. Andelen arbeidsledige er høyest blant ungdom mellom 20 og 24 år. Disse medlemmer vil derfor gå inn for å gjeninnføre ungdomsgarantien som skal sørge for at alle ungdommer under 25 år sikres rett til arbeid, utdanning eller tiltaksplass. Målet må være at ingen under 25 år skal bli gående ledige lenger enn 6 måneder uten å få et tilbud om utdanning, arbeid eller tiltak. Disse medlemmer mener også det er behov

for en lignende ordning for de som har vært arbeidsledige i mer enn to år.

Disse medlemmer viser til egne forslag om ungdomsgaranti og garanti for langtidsledige under kapittel 9 i denne innstillingen.

Disse medlemmer understreker at Aetat må være i stand til å gi tett oppfølging til hver enkelt arbeidssøker. Som følge av forslaget om å øke antall tiltaksplasser vil disse medlemmer øke bevilgningene til Aetat med 30 mill. kroner.

Disse medlemmer mener det i en situasjon med høy arbeidsledighet er viktig å satse på regional utvikling og nyskaping. Fylkeskommunene har fått ansvar for regional utvikling, og det er viktig at de har økonomisk handlingsrom til å drive en aktiv politikk på dette området. Disse medlemmer vil derfor styrke bevilgningene til regional utvikling med 43 mill. kroner.

Disse medlemmer mener det er viktig å fortsatt legge til rette for sosial boligbygging, og vil styrke Husbankens låneramme med 2,5 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til at den største utfordringen for å lykkes i integreringspolitikken er at innvandrerne som gruppe løftes opp på alle plan: sosialt, politisk, økonomisk og kulturelt. Det norske samfunn er i ferd med å få en klassedeling på etnisk grunnlag. Store deler av innvandrerbefolkningen deltar ikke i det politiske system, har arbeid innen lavtlønnsyrker eller står utenfor arbeidsmarkedet. Tall viser også at innvandrere generelt bor trangere, dårligere og oftere leier framfor å eie egen bolig. Utfordringene vi står overfor er omfattende. Disse medlemmer viser i den forbindelse til tiltak foreslått under arbeid, bolig og utdanning.

Disse medlemmer viser videre til at det er avgjørende for en vellykket integrering at alle kan snakke norsk. Språkbeherskelse er nøkkelen til inkludering og deltakelse. All norskopplæring til asylsøkere ble avvirket fra og med 1. januar 2003. Dette har hatt svært negative konsekvenser for asylsøkere som har blitt gående uvirksomme. Integreringsarbeidet forsinkes og utgiftene til tolketjenester øker. Disse medlemmer vil gjeninnføre norskopplæring for asylsøkere, og går inn for en ordning hvor det gis norskopplæring til alle inntil det er fattet førstegangsvedtak i asylsaken, og deretter bare for personer som får positivt vedtak om asyl eller opphold på humanitært grunnlag. Disse medlemmer går derfor inn for å øke tilskuddet til norskopplæring for voksne innvandrere med 78 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 18 016 820 000 kroner under rammeområdet, som er 470,4 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.6.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 6 settes til kr 14 557 140 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 2 989 280 000.

Disse medlemmer mener det ikke bare er et inntektsproblem som gir dagens kommuner et stramt økonomisk spillerom. Mange kommuner lider også under et utgiftsproblem. Dels er de ofre for statens pålegg og reformer som har vært underfinansiert, men mange kommuner lider også av å være lite innovative og nytenkende. Stadig flere kommuner viser stor evne til reorganisering som frigjør midler til velferdsproduksjon, men stadig flere kommuner mener at grensen for hvor beskjeden staten kan være i sine overføringer, er nådd. Disse medlemmer ønsker at staten skal ta over det finansielle ansvaret for grunnleggende velferdstilbud som skole, eldre og pleie. Dette ville løftet ut store utgifter fra kommunene. Men innenfor dagens politiske konstellasjon hvor dette foreløpig er en utenkt tanke for mange, erkjenner Fremskrittspartiet at det er behov for en ytterligere styrking av kommuneøkonomien, samtidig som forutsigbarhet blir et viktig stikkord.

Disse medlemmer ønsker å føre en innvandringspolitikk i tråd med nyere europeiske trender. Norge er etablert som ett av de mest innvandringsliberale land innenfor Schengen-området. Dette er fakta som via profesjonelle menneskesmuglere spres så langt som til gatenivå i afrikanske byer. Disse medlemmer viser til at dette er oppfatninger som deles av faginstanser som til daglig arbeider med de praktiske og menneskelige konsekvenser av den norske innvandringspolitikken. Dagens politikk kan ikke sies å være positiv verken for asylsøkere eller landet som helhet.

Disse medlemmer vil foreslå innstramminger i et naivt regelverk, men vil overholde alle internasjonale konvensjoner og avtaler. Dette for å forhindre at de som likevel ikke kommer til å få opphold i landet, kommer i det hele tatt. Disse medlemmer vil også arbeide for at Norge tar del i det internasjonale samarbeidet som er lansert for å opprette beskyttelsessoner i flyktingers nærområder. Norge bør også delta i utredningsarbeidet for å avklare mulighetene for felles europeisk asylsaksbehandling utenfor EUs grenser.

Slike endringer vil føre til at Norge ikke blir et så attraktivt land for grunnløse asylsøkere, samtidig som vi tar det menneskelige og internasjonale politiske ansvaret for å hjelpe mennesker på flukt. På denne bakgrunn foreslår Fremskrittspartiet å redusere bevilgningene på utlendingsfeltet.

Disse medlemmer er prinsipielt imot at samene skal ha sitt eget folkevalgte organ, og mener derfor at Sametinget bør nedlegges. Dette lar seg ikke gjøre på ett år, og derfor er foreslåtte reduksjoner et ledd i en nedtrapping.

Disse medlemmer er av den grunnleggende oppfatning at alle innbyggere i Norge uansett etnisk, kulturell eller religiøs tilhørighet skal behandles likeverdig med hensyn til rettigheter og plikter i det norske samfunn. Praktisering av prinsippet om full likeverdighet i samfunnet kan vanskelig forenes med at utvalgte grupper i det norske samfunnet ytes særbehandling fra den norske stat.

Disse medlemmer understreker viktigheten av å iverksette tiltak mot den høye arbeidsledigheten.

Disse medlemmer vil føre en økonomisk politikk som fører til høyere økonomisk vekst og som vil gi høyere sysselsetting. Det må være viktigere å tilby arbeidsledige arbeid i stedet for tiltak, og Fremskrittspartiet prioriterer derfor innsatsen deretter.

Disse medlemmer mener det må ytes en særlig omsorg for yrkeshemmede. Dette må være Aetat's hovedoppgave. Det er ikke noen sterk begrunnelse for at Aetat skal formidle søkemuligheter til arbeid for arbeidsfriske mennesker. Det er en oppgave som private arbeidsformidlere i stor grad kan ta seg av.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.6.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er feil å kutte språkopplæring til flyktinger og asylsøkere som sitter i mottak i påvente av å få avgjort saken sin. Det er gjennomført endringer i utlendingslovgivningen for antatt grunnløse søknader som behandles i en særskilt 48-timers prosess. Dette medfører at de som nå plasseres i mottak har lang behandlingstid og større sjanse for å få beskyttelse. All forskning viser at språk er en nøkkel til videre integrering og arbeid. Derfor bør de få språkundervisning så raskt som mulig. Disse medlemmer foreslår en bevilgning på 130 mill. kroner.

Etter disse medlemmers mening gjøres det også meget betenkelige endringer i hvem som skal ha tilgang til integreringsprogrammet. Dette rammer de ca. 450 menneskene som kommer til Norge som ledd i familiegjenforening med personer som er gitt oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. I tillegg til at den enkelte rammes, vil det trolig føre til at færre kommuner vil ta imot enslige fordi kommunen vil miste integreringstilskuddet. Disse medlemmer foreslår derfor økt bevilgning med 45 mill. kroner. Disse medlemmer vil vise til at dette vil behandles utenom budsjettet i Ot.prp. nr. 2 (2004-2005).

Disse medlemmer er imot innværende års fjerning av støtte til og kravet til egenbetaling for språkopplæring for borgere fra EØS-landene. Disse medlemmer vil komme tilbake til dette i forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 50 (2003-2004).

Disse medlemmer mener det i tillegg må gis en økt satsning i forhold til tolketjenester og en statsautorisering, både for å styrke og for å utvikle tjenesten.

Disse medlemmer foreslår derfor økt bevilgning med 3 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at man har vært meget kritiske til Regjeringens reduksjon av overfø-

ringsflyktninger fra 1 500 til 750. Når Regjeringen nå for 2005 øker antallet til 1 000 er det et steg i riktig retning igjen, men sett i lys av at tallet asylsøkere som har kommet til Norge så langt i 2004 har gått drastisk ned skulle det, etter disse medlemmers mening nå være fullt mulig å øke tallet på overføringsflyktninger tilbake til det det var, nemlig 1 500. Disse medlemmer foreslår derfor økt bevilgning med 56,75 mill. kroner.

Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av god rettssikkerhet for flyktninger og asylsøkere. Det må sikres tilfredsstillende behandling av søknader i alle instanser, og ved klagebehandling bør flere gis mulighet til å få saken sin behandlet med personlig fremmøte i full nemnd.

Disse medlemmer foreslår derfor økt bevilgning med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer mener organisasjonene som jobber med innvandring, integrering og inkludering gjør et arbeid av avgjørende betydning. Disse medlemmer vil derfor styrke støtten til slike organisasjoner med 5 mill. kroner.

Regional utvikling

Disse medlemmer vil påpeke at en sterk distriktpolitikk er god næringspolitikk. Regjeringen har bygget ned de distriktpolitiske virkemidlene over flere år. Særlig dramatisk er det at den differensierte arbeidsgiveravgifta blir borte. Sosialistisk Venstreparti har siden 1999 utfordret de ulike regjeringene til å starte arbeidet med å redde ordningen eller finne fullgode alternativer. Det har ikke skjedd. Regjeringen har vist liten vilje til å benytte det handlingsrommet som er innenfor EØS-avtalen til å beholde mer av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift eller å finne andre måter å gi næringslivet i distriktene bedre vilkår på.

Disse medlemmer vil styrke distriktpolitikken i åra framover og bortfallet av differensiert arbeidsgiveravgift må overkompenseres. Indirekte virkemidler kan være gode, men skal virkningen bli raskt merkbar for den enkelte bedrift, må volumet økes. Bevilgninger gjennom regional- og distriktpolitikken må økes. Det må satses mer på FOU, næringsrettede virkemidler og satsene for avskrivning på utstyr og nyanskaffelser i bedriftene må reduseres. Dette for å gi nødvendig nyskaping og bærekraft. Viktige framtidsrettede distriktnæringen som alternativ fornybar energi, som f.eks. bioenergi, vil gi tusenvis av arbeidsplasser i distriktene, mye miljøvennlig energi og teknologi- og kompetanseutvikling i deler av landet som ikke tar så stor del av dette i dag. I tillegg vil det gi gode muligheter i skog- og landbruksnæringen som har dårlig inntjening i dag, men store biomasseressurser som kan gi store mengder energi. Disse medlemmer viser til en storsatsing på dette under andre kapitler i innstillingen.

Disse medlemmer mener distriktpolitiske hensyn legges til grunn for alle politiske beslutninger, slik som f.eks. bioenergi og annen alternativ miljøvennlig energi, støttes.

Disse medlemmer mener det må utvikles en samarbeids- og synergi-strategi til erstatning for Regjeringens konkurransestrategi, som fører til sentralisering og dårlig helhetsresultat. Statens egen virksomhet må pålegges et særlig ansvar for å ta distriktpolitiske hensyn, og samarbeid mellom ulike offentlige etater, sektorer og forvaltningsnivåer må brukes aktivt og målrettet for å oppnå dette.

Disse medlemmer viser til at kommuneøkonomien er svært viktig for distriktpolitikken og at disse medlemmer styrker dette området under ramme 19 med ca. 6,5 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil understreke at regionalt partnerskap, der organisasjonene i næringslivet, kommuner, fylkeskommunen, regional statsforvaltning, ulike kompetansemiljø og frivillige organisasjoner samarbeider om utforming og gjennomføring av planer innenfor etablerte program, er viktig for næringsutvikling. Fylkeskommunen har en ledende rolle i det regionale partnerskapet.

Disse medlemmer vil styrke distrikts- og næringspolitikken ved å bruke handlingsrommet i regional og distriktpolitikken og å øke de lokale, regionale og nasjonale distriktpolitiske virkemidlene.

Disse medlemmer vil derfor styrke kapitlene om regional- og distriktpolitikken på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett med 240 mill. kroner.

Sametinget

Disse medlemmer viser til at bevilgningene totalt sett til samiske formål over statsbudsjettet ikke er økt de siste åra. Oppgaver er flyttet fra andre deler av forvaltningene til Sametinget. Disse medlemmer støtter dette, men vil påpeke at det i tillegg vil være behov for å gi Sametinget mulighet til å fylle en større oppgave enn i dag. Disse medlemmer viser også til at manglende prisjustering av ulike tilskudd til Sametinget påvirker økonomien negativt.

Disse medlemmer viser til at Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med Finnmark og Troms fylkeskommuner og er i ferd med å inngå lignende avtaler for det sørsamiske området med Hedmark, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordland fylkeskommuner. Det vil være viktig at Sametinget settes i økonomisk stand til å delta i disse regionale partnerskapene.

Disse medlemmer foreslår derfor at kap. 540 post 50 økes med 5 mill. kroner.

Nasjonale minoriteter

Disse medlemmer viser til økte bevilgninger til Glomdalsmuseet under rammeområde 3 som vil gjøre det mulig å få realisert avdelingen for dokumentasjon og formidling av taterkulturen, slik det var planlagt.

Sosial boligbygging

Disse medlemmer vil at alle skal ha mulighet til å bo godt og trygt til en rimelig pris i forhold til inntekt. Disse medlemmer vil derfor legge til rette for økning i utbygging av billige utleieboliger til folk som trenger det og som har behov for å leie i en kortere eller lengre periode. Det bevilges ikke nok boligtilskudd til

å dekke kommunenes behov for boliger med dårlig råd, flyktninger og bostedsløse. Med Regjeringens budsjett vil det ikke bli bygget en eneste utleiebolig for ungdom neste år fordi tilskuddene vil bli forbeholdt grupper særlig vanskeligstilte. Samtidig kutter Regjeringen i studentboligbyggingen slik at det bare blir bygget 340 studentboliger neste år.

Disse medlemmer vil peke på at høye boutgifter er en avgjørende årsak til privatøkonomiske problemer. En av fem boligkjøpere har en meget stram økonomi. Mange låner over evne. SSBs Forbruksundersøkelse 2000 viser at bolig fortsatt er den utgiftsposten som tar mest av forbruket i en norsk gjennomsnittshusholdning (23,7 pst.).

Disse medlemmer viser til at Norge ligger langt under EU-gjennomsnittet når det gjelder sosial boligpolitikk. Bare 4 pst. av Norges boliger formidles utenom det kommersielle markedet, mens EU-gjennomsnittet er 18 pst. Sverige og Danmark ligger høyt over Norge, med hhv. 24 og 20 pst. (NOU 2:2002).

Stadig færre av de unge som flytter hjemmefra eier sin egen bolig. Tall fra SSBs folke- og bolig telling i 2001 viser at tre av fire husholdninger hvor den eldste personen er 24 år eller yngre, leier boligen de bor i. Også i befolkningen generelt øker andelen som leier boligen de bor i. Mens 24 pst. av boligene i 1990 var leid ut, er andelen i dag på 30 pst. Dette gir et større press på leiemarkedet - et leiemarked som stort sett er preget av privat utleie og som antakelig er sterkt prisfølsomt. Det er dobbelt så mange unge med høy boutgiftsbelastning i forhold til middelaldrende. Med høy boutgiftsbelastning menes at boutgiftene utgjør mer enn 25 pst. av inntekt etter skatt. Dette er et faresignal om at når rentene igjen stiger, vil det være mange nye-tablerte som kan få problemer.

Disse medlemmer krever en storstilt satsing på bygging av utleieboliger for flyktninger, bostedsløse, økonomisk- og andre vanskeligstilte og foreslår derfor å bruke 370 mill. kroner ekstra på årets statsbudsjett for å få bygget opp mot 3 000 ekstra utleieboliger for ungdom, flyktninger og vanskeligstilte. I dag finnes det minst 5 100 bostedsløse og 50 av disse millionene skal reserveres utvikling av botilbud til disse.

I tillegg vil disse medlemmer gi mulighet for flere til å motta bostøtte ved å bruke 100 mill. kroner på å heve grensen for hva en barnefamilie kan tjene før de mister bostøtte med 30 000 kroner. Dette er ett av de mest målrettede tiltakene for å bekjempe fattigdom blant barnefamilier. I tillegg vil disse medlemmer bruke av omdisponerte bostøttemidler til å gi alle bostøttemottakere også barnefamilier en dekning for utgifter til lys og varme og til å gi begge foreldre som har delt omsorg for sine barn anledning til å søke om bostøtte. Dette finansieres gjennom reverseringen av bostøtten til kommunale gårder fra 80-70 pst. hvorpå resten overføres til boligtilskuddet. Dette følges nærmere opp i fagbudsjettet.

Disse medlemmer var uenig i at Høyre/Fremskrittsparti-byrådet i Oslo og Regjeringen fjernet 20 mill. kroner fra Indre Oslo-øst satsingen på årets budsjett. Disse medlemmer foreslår derfor en økning

av satsingen på Indre Oslo-øst styrkes med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer mener det er viktig å satse på byfornyelse og boligkvalitet. Spesielt viktig er det å gi støtte til boliger med livsløpsstandard, energisparende tiltak, og tiltak mot radon. Disse medlemmer vil bruke 40 mill. kroner til dette formålet og er uenig med Regjeringen i at pengene kun skal gå til kompetanseutviklende tiltak. Pengene må også i større grad kunne gis som tilskudd for å få gjennomført prosjekter som ellers ikke ville kunne realiseres og til de lovede tilskuddene til radonforebyggende tiltak som folk gjennomførte i 2003. Husbankens lånerammer holdes på det nivå Regjeringen har foreslått, men disse medlemmer forventer rapport over og anbefaler bevilgninger for å dekke lånebehovet i revidert nasjonalbudsjett.

Arbeidsmarked

For disse medlemmer er kamp mot arbeidsledighet og kamp for et menneskelig og inkluderende arbeidsliv et hovedmål for vår politikk. Menneskene er et lands viktigste ressurs. For den enkelte er arbeid den viktigste sikring mot utstøtning og fattigdom, i tillegg til sosialt nettverk og mulighet til å bruke sine evner og ressurser. Det er derfor fundamentalt viktig både for den enkelte og for landet, at alle menneskers ressurser får utvikle seg og komme til nytte. Dette må være utgangspunkt for statens politikk på alle områder. Arbeidsledighet og et hardere arbeidsliv er ingen nødvendig følge av internasjonalisering. Tvert imot gir ny teknologi og mer effektive produksjonsformer oss mulighetene som skal til for å skape et tryggere og mer menneskelig arbeidsliv dersom dette prioriteres.

Disse medlemmer vil påpeke at norsk næringsliv kan ikke styrke sin konkurranseevne ved lønnsdumping, dårligere arbeidsmiljø og mindre jobbtrygghet, men må styrke seg gjennom kvalitet, kompetanse og miljø. Dette styrker både landet, bedriftene og den enkelte innbygger. Sterkere satsing på utdannings- og forskningspolitikk er ved siden av en aktiv næringspolitikk med vekt på nyskaping, ansvarlig aktivt statlig eierskap og distriktssatsing, viktige strategier for å øke vår konkurranseevne.

Det er behov for forsterket innsats mot svart arbeid, økonomisk kriminalitet, hvitvasking og sosial dumping både nasjonalt og internasjonalt, er helt avgjørende for at seriøse bedrifter som driver lovlig ikke skal tape i kampen mot useriøse aktører og for å sikre at inntektene til fellesskapet bæres av alle. Skatteunndragelser kan bare i Norge beløpe seg til milliarder. Dette velter ansvaret for å finansiere fellesgodene over på andre bedrifter og arbeidstakere, og øker skattenivået for alle.

For å følge opp kampen mot sosial dumping og de allmenngjorte tariffavtalene vil disse medlemmer bevilge 10 mill. kroner til Petroleumstilsynet og 5 mill. kroner til Arbeidstilsynet.

A-etat og arbeidsmarkedstiltak

Disse medlemmer vil påpeke at skal en nå målet om et arbeidsliv med plass til alle, må det føres en aktiv

politikk der det tas i bruk et bredt spekter av virkemidler. Disse medlemmer viser til den alvorlige situasjonen Norge er i. Mange mennesker er uten arbeid og utsiktene de neste årene er at arbeidsledigheten skal forbli høy. Antall registrerte yrkeshemmede øker kraftig og er nå 87 236. I tillegg er det registrert 43 269 undersysselsatte. Antall uførepensjonister er økt med 3,4 pst. fra september 2003. 1 av 4 yrkeshemmede som ikke er i arbeid, ønsker arbeid. Det er kritikkverdigg at Regjeringa passivt lar det skje, uten å bruke de virkemidler staten rår over.

Arbeidsmarkedstiltak og utdanning bidrar til at sannsynligheten for å komme i jobb og beholde den øker betraktelig. Tiltakene må være av slik varighet og kvalitet at det er realistisk å kunne få og beholde en varig jobb. Disse medlemmer viser også til fellesforslag med Arbeiderpartiet og Senterpartiet om en ungdomsgaranti og rett til tiltak for de som går ut av dagpengeperioden, som er fremmet under kapittel 9 i denne innstillingen.

Det er behov for å øke antall tiltaksplasser både for ordinære søkere og for yrkeshemmede. Gapet mellom antall tiltaksplasser og antall ledige har økt under denne Regjeringen. Dette har vært kombinert med kutt i offentlige budsjetter som i seg selv har økt ledigheten og gjort det vanskelig å rekruttere arbeidsløse, uføre og andre som trenger å komme i jobb. Det har også økt presset på de som er i jobb, med høyt sykefravær og økt uføretrygging som resultat. Regjeringen sier selv at det er forhold på arbeidsplassen som er viktigste årsak til utstøting, samtidig som de strammer ytterligere inn overfor de som er uten jobb og øker arbeidsgivers kostnader ved å ansette noen med dårlig helse. Dette er det motsatte av IA arbeid.

I det videre arbeidet med IA-avtalen må det legges vekt på tiltak og ordninger som kan sikre funksjonshemmede deltakelse i arbeidslivet. Trygdeetatens arbeidslivssentre må bemannes slik det var forutsatt ved inngåelsen av IA-avtalen.

Disse medlemmer vil øke tiltaksnivået med 6 000 fordelt på 3 000 på vanlige tiltak og 3 000 på tiltak for yrkeshemmede. Dette skal være både tiltak eller utdanning og varig skjermede arbeidsplasser slik at personer som ikke finner en plass i ordinært arbeidsliv, kan få bruke sine evner og ressurser, bidra til verdiskaping og gis en meningsfylt hverdag.

Disse medlemmer foreslår økte bevilgninger til dette med til sammen 510 mill. kroner.

For å gi rom nok bemanning til de nye tiltaksplassene øker disse medlemmer dette kapitelet med 55 mill. kroner.

Disse medlemmer mener at tiltaksnivået må vurderes igjen i Revidert Nasjonalbudsjett for 2005 og eventuelt økes ytterligere dersom det ikke er nedgang i ledigheten.

Regelverk

Disse medlemmer vil endre finansieringsordningen med stykkpris for avklaring av yrkeshemmede til attføringstiltak slik at en sikrer best mulig oppføl-

ging av den enkelte arbeidsløse og nødvendig kompetanseoppbygging i hele bistandsapparatet. Disse medlemmer vil fjerne det begrensende regelverket med tidsbegrensning, aldersgrense og kostnadstak for utdanning som yrkesrettet attføring og gi mer individtilpassing mindre regelstyring.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 6 bevilges med 19 241 670 000 kroner, som er 1 695 250 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.6.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og foreslår at ramme 6 settes til 18 525 670 000 kroner, som er 979,25 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett for 2005 hvor lokal velferd og aktiv næringspolitikk er viktige hovedsatsingsområder, med felles hovedmålsetting: Gode og nyskapende lokalsamfunn i hele Norge.

Dette medlem viser til at en slik strategi også innebærer en langt mer aktiv distriktpolitikk, hvor verdiskaping, velferdsutbygging og samferdsel sees i sammenheng. I en situasjon hvor arbeidsledigheten er høy og næringslivet sliter er det viktigere enn noen gang å satse målrettet på utvikling i hele landet. Senterpartiet ønsker å legge til rette for at sentraliseringen av kunnskap, bosetting og kapital kan snus. Gjennom å etablere rammebetingelser som gir folk reell valgfrihet når det gjelder bo- og arbeidssted, mener Senterpartiet det er mulig å sikre bosetting og utvikling over hele landet.

Dette medlem viser til at Regjeringen har bygd ned næringspolitiske og distriktpolitiske virkemidler på en svært lite framtidsrettet måte. Dette gjør at vi nå står dårligere rustet til å komme oss ut av lavkonjunkturen vi er i. Vi vet av erfaring at de næringsrettede distriktpolitiske virkemidlene har lagt grunnlaget for tusenvis av arbeidsplasser og bedrifter.

Dette medlem viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett øker bevilgningene til regional utvikling med i alt 300 mill. kroner ut over Regjeringens opplegg. Dette medlem viser videre til at en foreslår å gjeninnføre ordningen med statlig tilskudd til kommunale næringsfond. Vi trenger friske og aktive midler til næringsutvikling på lavest mulig nivå. Det er viktig at midler kan målrettes etter de aktuelle behov raskt og ubyråkratisk. Dette medlem viser til at ordningen med kommunale næringsfond i 2000 bidro til at det ble etablert 970 nye bedrifter og skapt 1 810 nye arbeidsplasser gjennom ulike prosjekter med oppstartingsmidler fra kommunale næringsfond.

Dette medlem vil også påpeke at Senterpartiet foreslår å bevilge 225 mill. kroner til boligpolitiske tiltak. Det er stort behov for økte tilskuddsmidler slik at det kan bygges flere utleieboliger. Dette medlem vil også peke på behovet for å øke tilskuddene til boligkvalitet. Denne ordningen er viktig for å stimulere miljø- og kvalitetsmål i boligpolitikken. Den er også

viktig fordi man med relativt små midler kan bidra til å legge til rette for eldre og førlighetsvekkede som ønsker å bo hjemme lengst mulig.

Dette medlem viser til de mange forslag Senterpartiet har fremmet for å øke aktiviteten i norsk økonomi og derigjennom få flere hender i arbeid. Senterpartiets alternative budsjett vil i så måte bidra til 10 100 flere arbeidsplasser. Dette medlem vil likevel peke på at det er nødvendig å øke antall tiltaksplasser noe ut over Regjeringen sitt forslag. Dette gjelder både ordinære plasser og tiltaksplasser med tilrettelegging. Senterpartiet styrker bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak med 190 mill. kroner.

Dette medlem er svært bekymret over situasjonen for VTA-bedriftene (varig tilrettelagte arbeidsplasser, og foreslår å øke bevilgningene til investeringer i skjerma tiltak med 40 mill. kroner.

Dette medlem viser også til nødvendigheten av å styrke integreringsarbeidet for asylsøkere og bosatte flyktninger. Dette medlem viser derfor til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å gjeninnføre norskopplæring i asylmottak, fra 1. august 2005.

Dette medlem viser til at Senterpartiets alternative budsjett legger opp til å styrke Sametingets arbeid med 10 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Senterpartiets alternative budsjett legger opp til å styrke Arbeidstilsynet med 15 mill. kroner. Dette er særlig viktig etter at pågangen av arbeidskraft fra de nye EU-landene har økt. Arbeidet mot sosial dumping og ryddige forhold i arbeidslivet må få forhøyet fokus framover.

3.2.6.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår å tilføre netto 6 mrd. kroner ekstra i frie midler til kommunene i statsbudsjettet for 2005.

Dette medlem mener at økonomien i kommunene og fylkeskommunene er dårlig, for enkelte kommuner katastrofalt dårlig.

Dette medlem føler ikke at Regjeringen har tatt innover seg alvoret i situasjonen med stadig flere kommuner som er fratatt råderetten over sin egen økonomi. I Troms fylke er nærmere halvparten av kommunebudsjettene underlagt Fylkesmannen.

Dette medlem mener at man må ha respekt for lokal forvaltning når Kommune-Norge mener at de i denne situasjonen blir avspist med stadig mindre midler fra Stortinget for å løse stadig større oppgaver. Dette økende presset er en trussel, og bryter med en sterk norsk tradisjon om lokalt selvstyre.

Dette medlem mener de siste årenes stramme budsjetter må sees på som et virkemiddel for å få folk til å bli mer positive til EU.

Dette medlem mener at forvitringen av Kyst- og Bygde-Norge har gått altfor langt, og at det må et krafttak til for å få rettet opp de skjevheter som har oppstått både i privat og offentlig økonomi i distriktene.

Dette medlem viser til at norsk demokratisk tradisjon bygger på lokalt selvstyre. Det skal være makt der folk bor og har sitt daglige virke. Det skal være rea-

liteter å strides om i kommunene. Det skal være balanse mellom lokal og statlig makt. Alt dette er i langsom avvikling gjennom statlig overstyring. Nå er det som om rasingen skal fullføres. Lokal forvaltning flyttes lenger bort fra folkelig makt og staten kan desto lettere styre kommunene.

Dette medlem mener at den politikken flertallet på Stortinget og forskjellige regjeringer har lagt opp til de siste årene kan oppfattes som et korstog mot norske kommuner. Målsettingen fra stortingsflertallet er å presse mange kommuner til å avvikle seg selv. Et flertall på Stortinget tror at man gjør norske borgere en tjeneste ved å frata dem stadig mer innflytelse over sin egen livssituasjon. Det kan virke som om de mener at demokrati er for dyrt. Men alle som vil vite det, vet at demokrati på sikt er mye billigere enn noe annet alternativ.

Dette medlem har inntrykk av at Regjeringen og Stortingets flertall forsvarer hardkjøret mot kommunene og mot lokaldemokratiet med at kommunene er for dyre å drive. Man prøver å innbille folk at tjenestene som kommunene i alle tilfeller må levere, blir billigere dess større kommunene blir. Men aldri har regjeringer eller noe flertall på Stortinget klart å dokumentere at så er tilfelle. Det eneste omorganiseringer av kommuner har ført til hittil, er avvikling av en del sjefsstillinger, mens sjefsstillingene totalt i de store kommunene formerer seg kraftig i et voksende byråkrati.

Dette medlem føler at for mange politikere og ikke minst embetsmenn har fått en fiks idé, som også har preg av stormannsgalskap. Ideen om færre og mye større kommuner vil føre til et gigantisk misbruk av skattebetalernes penger til en formålsløs reform.

Dette medlem vil arbeide kraftig mot en slik utvikling, og vil selvsagt være med på at kommunene samarbeider om tjenester. Men å presse småkommuner sammen til store kommuner ved å stramme inn og skjære kraftig ned på kommunenes skatteinntekter, er dette medlem rett og slett ikke med på.

Dette medlem ser det ikke som sin oppgave å etablere et nytt sjefssjikt rundt om i kommunene med formidable lønninger, og samarbeidsformer som kan utvikles til korrupsjon med fantastiske sluttpakker til udugelige ledere. Vi har opplevd at Helse-Norge er blitt en økonomisk og politisk katastrofe for de folkevalgte.

Dette medlem vil ikke ha noe "fjerndemokrati", med økende mistro til politikerne og redusert oppslutning og laber demokratisk deltagelse.

Dette medlem vil ha en utvikling som bygger opp om demokratiet og vanlige folks deltagelse i det politiske livet. Folk bryr seg svært mye om det som skjer rundt om i landet. Alle protestene mot skandalene i Helse-Norge er et klart bevis på dette. Politikk er for alvorlig til bare å overlates stortingsrepresentanter og ledelsen i Kommunenes Sentralforbund, på den måten at stortingspolitikkerne lover mer penger hvis Kommunenes Sentralforbund lover å lure kommune- og fylkespolitikkerne til å arbeide for større kommuner.

Dette medlem har ingen illusjon om at maktmenesker som kjenner smaken av maktbruk i munnen lar seg tilsnakke. Men om forfallet i det kommunale

demokratiet drives videre av bevisst politikk, skal ikke historien skrives som om det skjedde uten advarsel og protest.

Dette medlem skal med hele sitt hjerte og med hele sin kapasitet være med på denne advarselen og protesten og vil ikke vike en tomme når det gjelder å

hindre et eventuelt maktovergrep mot Bygde- og Kyst-Norge fra sentralmaktens side.

Dette medlem foreslår at ramme 6 bevilges med 17 743 420 000 kroner, som er 197 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 17 546 420 000 kroner.

3.2.6.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 6

Tabell 3.12 Forslag til netto rammesum for rammeområde 6

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	17 546 420	-
H, KrF og V	17 551 220	4 800
A	18 016 820	470 400
FrP	14 557 140	-2 989 280
SV	19 241 670	1 695 250
Sp	18 525 670	979 250
Kp	17 743 420	197 000

3.2.7 Rammeområde 7 (Dagpenger m.m.), under kommunalkomiteen

3.2.7.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 7 (i hele tusen kroner)		
2540	Stønad under arbeidsløse til fiskere og fangstmenn	40 000
2541	Dagpenger	9 400 000
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. (jf. kap. 5704)	473 500
2543	Ytelser til yrkesrettet attføring	12 065 000
Sum utgifter rammeområde 7		21 978 500
Inntekter rammeområde 7 (i hele tusen kroner)		
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. (jf. kap. 2542)	100 000
5705	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger	50 000
Sum inntekter rammeområde 7		150 000
Sum netto rammeområde 7		21 828 500

3.2.7.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.7.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at deltakelse i arbeidslivet er den viktigste sikringen mot fattigdom og for sosial inkludering. Disse medlemmer mener forslaget om en ny ordning der uførepensjonen i en lengre periode kan nyttes som et tilskudd til arbeidsgivere som ansetter uførepensjonister, vil være et svært viktig tiltak for å få flere uførepensjonister tilbake til arbeidslivet.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen med Fremskrittspartiet der en er enig om forlengelse av midlertidig utvidelse av permitteringsordningen fra 26

til 42 uker for alle bransjer frem til 1. juli 2005 og til at lønnsplikt for arbeidsgiver ved permittering reduseres fra 10 dager til 5 dager.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om at det innenfor rammen av tiltaksplasser for yrkeshemmede legges opp til en økning på 300 nye plasser til Varig Tilrettelagt Arbeid (VTA). Videre er disse medlemmer tilfredse med at Regjeringen vil styrke Arbeidstilsynet med 20 mill. kroner for bl.a. å styrke kampen mot mobbing i arbeidslivet.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 7 bevilges med 21 928 500 000 kroner, som er 100 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.7.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Regjeringen i statsbudsjettet for 2003 foreslo store kutt i dagpengeordningen, og fikk flertall for disse sammen med Fremskrittspartiet. Dette har gjort at ytelsene er strammet betydelig inn, og langt færre har krav på dagpenger. Disse medlemmer mener det er viktig å begrense den økonomiske belastningen på de som blir arbeidsledige. Disse medlemmer vil derfor trappe opp ytelsene til de arbeidsledige gjennom å redusere antall ventedager for dagpenger fra fem til tre, samt redusere kravet til minsteinntekt fra 1,5 G til 1,25 G. Det vises til disse medlemmers forslag i Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

En fersk rapport fra FAFO viser at utvidelsen av arbeidsgivernes lønnsplikt til 10 dager har ført til flere oppsigelser. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i forlik med regjeringspartiene om statsbudsjettet for 2004 fikk redusert Regjeringens forslag om økning i arbeidsgivers periode med lønnsplikt fra 30 dager til 10 dager. I en situasjon med høy ledighet mener disse medlemmer det er viktig å redusere arbeidsgivernes kostnader ved permitteringer, for å forhindre ytterligere oppsigelser og at bedrifter på den måten mister verdifull kompetanse. Disse medlemmer går derfor inn for å redusere arbeidsgivers periode med lønnsplikt fra 10 dager til 5 dager.

Det vises til disse medlemmers forslag om reduksjon av arbeidsgivers lønnsplikt ved permittering i Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene om statsbudsjettet for 2004 og Revidert nasjonalbudsjett 2004, der det ble enighet om å forlenge perioden med permittering midlertidig for alle bransjer fra 26 til 42 uker. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen ikke har foreslått å videreføre dette for 2005. I en periode med fortsatt høy arbeidsledighet er det fare for at dette vil bidra til økt ledighet, heller enn at de permitterte får nytt arbeid. Disse medlemmer vil derfor gå inn for å tillate at bedriftene kan permittere ansatte med dagpenger i 42 uker.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen midlertidig utvide permitteringsperioden for alle bransjer fra 26 uker til 42 uker ut 2005."

Disse medlemmer foreslår å bevilge 22 243 500 000 kroner under rammeområdet, som er 415 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.7.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 7 settes til kr 20 611 500 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 1 217 000 000.

Disse medlemmer har flere ganger pekt på at en annen økonomisk politikk ikke bare er et spørsmål om å stimulere veksten i økonomien, men også et spørsmål om å redusere arbeidsledigheten. Regjeringen budsjetterer med 12,7 pst. reduksjon i dagpengeutgiftene, men disse medlemmer er av den oppfatning at dette ikke er tilstrekkelig offensivt, og heller ikke i samsvar med de reduksjonene som vår politikk ville ha gitt.

Den arbeidsledighet vi i dag er vitne til, er en direkte konsekvens av den økonomiske politikken Regjeringen fører. Disse medlemmer vil også understreke at prognosene for utviklingen i norsk økonomi er relativt gode, noe som skulle tilsi et stort potensial for en reduksjon i antall dagpengemottakere.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.7.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sitt alternative budsjett med en økning på ca. 17 000 arbeidsplasser. Dette gir grunnlag for å sette ned bevilgningen til dagpenger under kap. 2541 post 40 med 910 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at mange av de som lever på ytelser fra trygden har svært stram økonomi. Disse medlemmer har derfor sett behovet for som et første tiltak at personer som faller inn under ordningene med tidsbegrenset uførestønad, mottakere av rehabiliteringspenger og attføringspenger skal motta forsørgertillegg på samme nivå som personer som mottar uførepensjon.

Disse medlemmer mener også det er behov for å fjerne det begrensende regelverket med tidsbegrensning, aldersgrense og kostnadstak for utdanning som yrkesrettet attføring. Det er behov for mer individtilpassing og regelstyring er ikke hensiktsmessig.

Disse medlemmer vil gå imot Regjeringens forslag om å kutte ordningen med lønnsgaranti ved konkurs fra 3 til 2 G.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen igjen foreslår innstramminger i permitteringsreglene, ved å foreslå 26 ukers permitteringsperiode. Disse medlemmer vil peke på at Rapport 459 fra FAFO: "Permittering-Konsekvenser av nye regler", viser at bedriftene har endret sin permitteringspraksis ut fra de nye reglene med 10 dagers lønnsplikt, og stadig uro rundt lengden på permitteringsperioden. Korte permitteringer brukes i mindre grad, og rullerende permitteringer er kuttet i alle undersøkte bedrifter. De nye permitteringsreglene har skapt betydelig uro i bedriftene, og har ført til flere oppsigelser. Usikkerheten rundt hvorvidt

26 ukers dagpengeperiode iverksettes fra 1. januar 2005 har også trukket i retning av oppsigelser.

Innstrammingene rammer både store og små bedrifter når de har det som vanskeligst, og fører til at folk som bedriften trenger, sies opp. Dette rammer kompetanseoppbyggingen og svekker konkurransekraften, både for bedrift og arbeidstaker. Økt bruk av midlertidig ansatte, korte kontrakter og mer innleie er ingen god løsning verken for bedriftene eller for ansatte.

Disse medlemmer vil understreke at det offentliges innsats overfor bedrifter og arbeidstakere må siktes inn på å bidra i vanskelige tider, og fremme langsiktig kompetanseoppbygging og konkurransevne. Disse medlemmer foreslår derfor at permitteringsreglene bør endres slik at permitteringsperioden blir 42 uker med dagpengerett for arbeidstakere og 5 dagers lønnsplikt for arbeidsgiver, og bevilger 365 mill. kroner til dette.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen midlertidig utvide permitteringsperioden for alle bransjer fra 26 uker til 42 uker ut 2005."

Det vises videre til disse medlemmers forslag om reduksjon av arbeidsgivers lønnsplikt ved permittering i Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 7 bevilges med 21 675 000 000 kroner, som er 153 500 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.7.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og foreslår at ramme 7 settes til 21 186 500 000 kroner, som er 642 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Statistisk sentralbyrå har estimert sysselsettingseffekten av Senterpartiets alternative budsjettopplegg til 10 100 nye arbeidsplasser. Dette vil kunne gi en reduksjon av utbetalingen av dagpenger på årsbasis på om lag 920 mill. kroner.

Dette medlem mener at IA-avtalen skal respekteres, og går imot Regjeringa sine forslag til endringer i sykepengeordninga. Dette innebærer økte kostnader på statens hånd når en reverserer den ekstra skattebelastningen Regjeringa sitt brudd på avtalen innebærer for næringslivet.

Dette medlem viser videre til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å videreføre dagens permitteringsregler, og løyver 393 mill. kroner til dette formålet. Dette innebærer 42 ukers dagpengerett for arbeidstakere og 3 dagers lønnsplikt for arbeidsgivere.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen midlertidig utvide permitteringsperioden for alle bransjer fra 26 uker til 42 uker ut 2005."

"Stortinget ber Regjeringen redusere arbeidsgivers lønnsplikt ved permittering fra 10 til 3 dager."

3.2.7.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem frå Kystpartiet viser til dei innstrammingane Regjeringa gjer framlegg om når det gjeld permittering og attføring. Denne medlemen vil vise til at Kystpartiet er ueinig i desse innstrammingane og vil halde på dei reglane som gjeld for 2004. Regjeringa sitt framlegg vil føre til at folk blir sagt opp framfor at dei vert permitterte. Denne medlemen viser til at Kystpartiet går inn for at dagpengar skal gjevast i inntil 42 veker og tre dagars lønnsplikt for arbeidsgjevar.

Denne medlemen vil streka under at det er naudsynleg med yrkesretta attføring for å auke deltakinga i yrkeslivet blant funksjonshemma yrkesdeltaking, og redusera tilgangen til uførepensjon.

Denne medlemen vil vise til at talet på dei som fekk attføringspengar i 2003 økte med om lag 12 pst. samanlikna med 2002. Dette er ei svært rask auke og må møtast med aktive tiltak for å betre arbeidsmiljøet, få lettare tilgang på attføring og kompetanseheving og levelege økonomiske ytingar for dei som er i ein attføringssituasjon. Personar på attføring har som mål å kome attende til arbeidslivet, og skal oppmuntrast til å nytte den arbeidsevne dei har og til å oppnå best mogleg kontakt med det ordinære arbeidslivet. Regjeringa sin politikk har gjort dette arbeidet vanskelegare.

Denne medlemen viser til at Kystpartiet i sitt alternative budsjett legg opp til å heve taket på kostnader for attføringsopplegg, oppretthalde ordninga ein har i dag for rett til attføringspengar i vente på høveleg arbeid, og få eit meir lempeleg regelverk når det gjeld aldersgrense for skulegang som attføringstiltak.

Denne medlemen viser til at Kystpartiet i sitt alternative budsjett vil føre ein mykje meir ekspansiv finanspolitikk enn Regjeringa legg opp til mellom anna ved å tilføre kommunesektoren 6 mrd. kroner meir enn Regjeringa. Dette vil føre til at det vert skapt fleire arbeidsplassar og det vert færre arbeidslause enn med Regjeringa sitt opplegg. Budsjettverknaden av Kystpartiets alternative budsjett fører til ei mindreutbetaling av dagpengar på minst 1,5 mrd. kroner.

Denne medlemen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen midlertidig utvide permitteringsperioden for alle bransjer fra 26 uker til 42 uker ut 2005."

Dette medlem foreslår at ramme 7 bevilges med 20 720 500 000 kroner, som er 1 108 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag på 21 828 500 000 kroner.

3.2.7.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 7

Tabell 3.14 Forslag til netto rammesum for rammeområde 7

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	21 828 500	-
H, KrF og V	21 928 500	100 000
A	22 243 500	415 000
FrP	20 611 500	-1 217 000
SV	21 675 000	-153 500
Sp	21 186 500	-642 000
Kp	20 720 500	-1 108 000

3.2.8 *Rammeområde 8 (Forsvar), under forsvarskomiteen*

3.2.8.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)		
42	Forsvarets ombudsmannnemnd	4 000
451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	516 524
1700	Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4700)	288 111
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4710)	860 000
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	785 195
1720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)	1 278 558
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 4723)	95 970
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben (jf. kap. 4725)	2 805 650
1731	Hæren (jf. kap. 4731)	3 923 633
1732	Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)	2 855 369
1733	Luftforsvaret (jf. kap. 4733)	3 635 846
1734	Heimevernet (jf. kap. 4734)	1 108 454
1735	Etterretningstjenesten	691 845
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 4740)	1 602 581
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	8 674 139
1790	Kystvakten (jf. kap. 4790)	728 499
1791	Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)	33 803
1792	Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)	800 000
1795	Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 4795)	231 290
Sum utgifter rammeområde 8		30 919 467
Inntekter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)		
3451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	125 469
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1710)	402 605
4720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)	32 464
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 1723)	303
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben (jf. kap. 1725)	89 798
4731	Hæren (jf. kap. 1731)	40 792
4732	Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)	16 215
4733	Luftforsvaret (jf. kap. 1733)	56 161
4734	Heimevernet (jf. kap. 1734)	2 703
4740	Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 1740)	117 082
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)	204 340
4790	Kystvakten (jf. kap. 1790)	359
4795	Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 1795)	746
4799	Militære bøter	1 000
Sum inntekter rammeområde 8		1 090 037
Sum netto rammeområde 8		29 829 430

3.2.8.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.8.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på at Forsvarets hovedoppgave i kommende år er å forbedre den operative evnen. Omstillingen av Forsvaret skal gi Norge et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset sikkerhets- og forsvarpolitisk virkemiddel. Videre skal det etableres balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang.

Disse medlemmer understreker at det er avgjørende at de omstillingsmålene Stortinget har satt for perioden 2002-2005 nås for at vi i kommende år skal ha tilstrekkelig med midler til operativ drift, styrkeproduksjon og investeringer. Disse medlemmer har derfor med tilfredshet merket seg at Regjeringen i budsjettet for 2005 legger opp til å nå disse målene.

Disse medlemmer viser til at langtidsplanen av 10. juni 2004 fastsetter ytterligere omstillingsmål for perioden 2005-2008. Blant annet forutsettes det at 56,5 pst. av det totale driftsbudsjettet skal gå til operativ drift og styrkeproduksjon i 2008. Disse medlemmer anser det som avgjørende at omstillingen av Forsvaret fortsetter iht. Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), for å sikre fremtidig balanse mellom ressurser og struktur, mellom relevante trusselscenarier og oppgaver og mellom støttefunksjoner og operativ aktivitet som eksempel i form av seilings- og flytimer.

Disse medlemmer viser til at forsvarsbudsjettet er videreført på et høyt nivå. Dette sikrer at omstillingsprosessen i Forsvaret kan fortsette med styrke og tempo iht. tidligere vedtak i Stortinget.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittpartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 8 bevilges med 29 819 430 000 kroner, som er 10 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.8.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen Stoltenbergs forsvarsproposisjon i 2001 og forsvarsforlikene i 2002 og 2004 har ført til den største omstillingen i offentlig sektor noensinne. Disse medlemmer mener det har vært viktig at prosessene er basert på et så bredt flertall som mulig i Stortinget. Det sikrer stabilitet og det nødvendige parlamentariske grunnlaget for de strukturelle endringene som er en forutsetning for et tidsriktig forsvar, tilpasset dagens trusselbilde. Disse medlemmer vil understreke at vi må ha mest mulig operativ evne ut av forsvarsbudsjettet, og at det fortsatt må arbeides for å fjerne ubalansen mellom investeringsmidler og driftsutgifter. Disse medlemmer er videre opptatt av å bedre økonomistyringen i Forsvaret.

Disse medlemmer vil vise til at forsvars- og sikkerhetspolitikk skal sikre trygghet for norske borgere,

norsk territorium og norske interesser i en tid der trusselbildet er diffust og uforutsigbart. Det betinger et økt samarbeid mellom Forsvaret og sivilt beredskap og militær transformasjon for å ligge i forkant av utviklingen og ikke stivne i etablerte tankemønstre.

Disse medlemmer vil vektlegge utviklingen i nordområdene, der Barentshavet og Norskehavet er blant verdens mest produktive havområder. Disse medlemmer er opptatt av samarbeid mellom Forsvaret og Kystverket, økt nærvær av Sjøforsvarets fartøy i nordområdene og fortsatt konsentrasjon av forsvarsanlegg i nord.

Disse medlemmer vil understreke den nøkkelrollen som FN spiller som basis for norsk forsvars- og utenrikspolitikk. Internasjonale sikkerhetsutfordringer må finne sin løsning basert på FN-pakten, og internasjonale operasjoner være folkerettslig forankret gjennom FNs sikkerhetsråd. Disse medlemmer vil vise til Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004) - langtidsproposisjonen, der et flertall går mot forkjøpskrig og preventiv krigføring og at deltakelse i internasjonale operasjoner skal baseres både på legitimitet og legalitet. Disse medlemmer vil understreke at NATO er hjørnesteinen i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Disse medlemmer vil vise til at det i forliket i Innst. S. nr. 234 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003-2004), er lagt til grunn en økonomisk ramme for perioden 2005-2008 på 118 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til rapport fra Forsvarsdepartementet om lønnsforholdene i Forsvaret. Innholdet i rapporten er svært kritisk til deler av Forsvarets pengebruk. Ikke minst kommer det fram at Forsvaret har et betydelig innsparingspotensial. Disse medlemmer har notert seg at rapporten selv foreslår at Forsvaret med enkle grep kan spare store beløp. Disse medlemmer foreslår derfor at Forsvarets driftsutgifter reduseres med 100 mill. kroner. I denne sammenheng har disse medlemmer spesielt lagt merke til at Forsvaret alene står for 100 000 av statens totalt 300 000 hotellovernatningsdøgn.

Disse medlemmer har også notert seg Riksrevisjonens merknader knyttet til Forsvarsdepartementet i Dokument nr. 1 (2004-2005), men er fullstendig klar over at dette dokumentet ikke kommer til behandling i forsvarskomiteen. Disse medlemmer mener likevel at Riksrevisjonens merknader understreker overnevnte.

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 129 (1998-1999), jf. St. meld. nr. 11 (1998-1999), og Innst. S. nr. 2 (2001-1002), jf. St.prp. nr. 55 (2001-2002) om Regionfelt Østlandet. Disse medlemmer har merket seg at SFT har gitt utslippstillatelse for Regionfelt Østlandet 18. mars 2004, samt at Forsvarsbygg arbeider med å identifisere krav, oppgaver og rutiner knyttet til konsesjonen for Rena Leir, Rødsmoen og Regionfelt Østlandet. Disse medlemmer vil også legge til at den konsesjon som er gitt av SFT nå ligger til behandling i Miljøverndepartementet, og at dette ble understreket i den offentlige høringen Forsvarskomiteen gjennomførte 9. november 2004.

Disse medlemmer vil likevel understreke at de som tidligere vedtatt, støtter den videre utbygging av Regionfelt Østlandet. Disse medlemmer vil nettopp derfor understreke viktigheten av at videre utbygging ikke medfører unødig kritikk. Disse medlemmer vil derfor at det skyves på 200 mill. kroner fra den avsatte posten i budsjettet for 2005 til senere år, slik at de impliserte parter får gjennomført en grundig og fullt ut dekkende vurdering av de konsesjonstillatelser som er nødvendige, samt at Forsvarsbygg - i en ellers krevende periode for etaten - får tilstrekkelig med tid og ressurser til å identifisere de krav, oppgaver og rutiner knyttet til konsesjonen for Rena Leir, Rødsmoen og Regionfelt Østlandet. Disse medlemmer mener at godt forebyggende arbeid kan bidra til å redusere framtidig kritikk mot videre utbygging av feltet, og at feltets bruksområde gjør det nødvendig med en årvåkenhet i forhold til feltets påvikning på naturen.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 29 529 430 000 kroner under rammeområdet, som er 300 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.8.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 8 settes til kr 31 177 627 000, som er en økning i forhold til Regjeringen på kr 1 348 197 000.

Disse medlemmer ønsker en forsvarspolitik og et forsvar som bygger på de utfordringer vi står overfor i dagens og morgendagens samfunn. Forsvaret må være av en slik karakter at det lett kan tilpasses de ulike trusselbilder. Dette kan best sikres ved å beholde et grunnleggende forsvar med kjerneoppgaver på norsk jord, men med kapasiteter til å delta i operasjoner også andre steder i verden.

Disse medlemmer ser Norges sikkerhetspolitiske situasjon ut fra ulike kriterier. Det grunnleggende forhold er vår plassering i den strategiske geografi. Historisk har det vært av interesse for stridende parter å kunne benytte baser på norsk jord i forbindelse med kampen om sjørutene i Nord-Atlanteren, eller for å hindre fienden i å gjøre det samme. I andre verdenskrig ble det et kappløp om å fylle det tomrommet som den norske nedrustningen på 1930-tallet hadde skapt. Dette forhold er fortsatt aktuelt. I tillegg har den russiske oppbyggingen på Kola etter 2. verdenskrig ført til at vi like utenfor vår stuedør i nord har fått den eneste konsentrasjon av militær slagkraft som kan ødelegge store deler av USA og Europa på kort tid. Sovjetunionens oppløsning, utviklingen innenfor Russlands væpnede styrker, og den teknologiske utviklingen, øker Nordområdenes relative betydning for Russland.

En konflikt, uansett hvor i verden den oppstår, som utvikler et øst/vest-perspektiv, vil på denne bakgrunn umiddelbart medføre økt spenning og sensitivitet i nord. Dette vil kunne skje meget raskt.

Det er i de senere år oppdaget store og meget verdifulle forekomster av olje og gass i de store havområ-

dene vi har ansvar for. Dette i tillegg til de rike fiskeriforekomstene. At grense- og ansvarsforholdene er uavklart i disse områdene, øker risikoen for konflikter og kriser. Kriser som det vil kunne være sterkt ønskelig at vi kan håndtere selv med egne ressurser fordi det vil kunne virke eskalerende dersom vi trekker inn allierte. Den stadig mer pågående holdning fra russisk side i disse områdene, som nå også uttrykkes i offisielle dokumenter, forsterker denne problematikken.

Helt siden Norge tiltrådte FN-traktaten har vi vært forpliktet til å delta i internasjonale fredsoperasjoner. Da NATO gikk inn for å utvide sitt engasjement til også å gjelde dette feltet, økte våre forpliktelser tilsvarende. Det er dessuten særlig i små lands interesse at det utvikles en internasjonal rettsorden bakket opp av et hensiktsmessig "politiapparat". For Norge er det spesielt viktig at branner slukkes mens de er små, før de eskalerer og eventuelt får et øst/vest-perspektiv. Det er også slik at dersom vi vil ha hjelp, må vi være villig til å bidra ute. Internasjonale operasjoner gir dessuten verdifull erfaring for norsk militært personell.

Disse medlemmer viser til utviklingen i NATO og at det er kommet advarsler fra amerikansk side om at manglende europeisk evne til å ta ansvar, kan få konsekvenser for USAs engasjement i Europa og for NATOs fremtid. Den amerikanske administrasjonen gjennomgår nå det amerikanske forsvaret med sikte på omfattende endringer. Utviklingen kan innebære at USA reduserer sitt engasjement i Europa, noe som vil endre vår sikkerhetspolitiske stilling.

Disse medlemmer mener det er uheldig hvis Norge øker sin allianseavhengighet i tilfelle det skulle oppstå kriser i vårt eget nærområde, uten å kjenne hvilke prioriteringer USA vil gjøre i tiden fremover.

Disse medlemmer har merket seg at Forsvarets ressurstilgang har vært synkende gjennom flere år.

Forsvarsbudsjettets andel av BNP er en viktig målestokk på forsvarsinnsatsen i de enkelte medlemsland. Norges del av BNP lå på ca. 3 pst. i 1990, mens den i 2000 kom ned på 1,9 pst. Etter prognosene vil den bli liggende der i kommende år. Gjennomsnittet for NATOs medlemsland er 2,2 pst. Disse medlemmer vil minne om at minimumskravet til NATOs søkerland er at de må komme opp på 2 pst., og at de nå gjør store anstrengelser for å tilfredsstille dette kravet. Det burde derfor være en selvfølge at Norge ikke ligger under denne grensen. Det norske forsvarsbudsjettet må derfor snarest heves til minimum 2 pst. av BNP, dvs. 31,2 mrd. kroner (2002-kroner).

Disse medlemmer vil peke på at spesielle forhold i norsk økonomi relatert til olje- og gassaktiviteten bidrar til et relativt høyt BNP slik at en vekting mot BNP-mål ikke vil få samme virkning som andre land vi sammenligner oss med. Disse medlemmer mener likevel at Norge som nasjon vil bli vektet av andre land på dette sammenligningsgrunnlaget.

Disse medlemmer mener at bilaterale forsterkningsavtaler også i fremtiden vil utgjøre et viktig sikkerhets- og forsvarspolitisk fundament. I denne sammenheng er det spesielt viktig å videreføre og utvikle det strategiske partnerskap med USA. Dette forutsetter

at de generelle bilaterale relasjonene til USA må håndteres slik at båndene styrkes. Et av de viktigste elementene i et slikt partnerskap er forhåndslagring av amerikansk militært utstyr og tilhørende avtaler. Like viktig er det å videreføre amerikansk trenings- og øvelsesvirksomhet i Norge, samt effektivt etterretningssamarbeid. En videreføring og utvikling av andre bilaterale avtaler er fortsatt viktig. NATO er fundamentet i vår sikkerhets- og forsvarspolitiske forankring. Fremskrittspartiet vil likevel peke på betydningen av at Norge finner et feste i det forsvarspolitiske samarbeid som utvikles i EU. Norge bør med det for øyet blant annet aktivt stimulere til utvikling av samtrening og øving for styrker fra europeiske land.

Forsvaret bør ha følgende oppgaver:

- militær tilstedeværelse i prioriterte områder
- etterretning og overvåking av norske interesseområder
- suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse
- krisehåndtering i norske områder
- forsvar av norske områder og tilrettelegging for å møte utfordringer mot norsk sikkerhet sammen med allierte
- sikring av vitale samfunnsfunksjoner
- internasjonalt engasjement
- annen samfunnsnyttig bruk av Forsvaret.

Norge har sluttet seg til NATOs reviderte strategiske konsept som følgelig også gjelder utformingen av det norske forsvaret. Det strategiske konsept understreker at alliansens styrker må omstilles for å kunne løse et bredt spekter av oppgaver, inkludert kollektivt forsvar. Dette har direkte konsekvenser for de allierte landenes styrkestrukturer og styrkenivåer. I arbeidet med å modernisere og tilpasse alliansens styrkestruktur siktes det mot en optimal balanse mellom styrker på ulike beredskapsnivå samtidig som man beholder evnen til mer langsiktig gjenoppbygging dersom det skulle bli påkrevd.

Evne til effektivt engasjement, deployering og mobilitet, overlevelse for styrker og infrastruktur, samt utholdenhet som omfatter så vel logistikk som utskifting av styrker, blir i alliansen fremhevet som avgjørende. Videre vil tilstrekkelig kapasitet innenfor områder som kommando og kontroll, kommunikasjon, etterretning og overvåking forsterke styrkenes anvendelighet. Disse kravene har konsekvenser for styrkenes utrustning, beredskap, tilgjengelighet, utholdenhet, øvelser og trening, utplassering og evne til oppbygging og mobilisering.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.8.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at forsvarsbudsjettet for første gang økes til over 30 mrd. kroner, og at Norge over tid har vært det NATO-landet som bruker mest penger på Forsvaret pr. innbygger, etter USA. Disse medlemmer mener at de budsjettprioriteringer som stortingsflertallet gjør, ikke møter de reelle truslene samfunnet står overfor i dag, og således binder opp midler som kunne komme til bedre anvendelse og gitt mer sikkerhet på annen måte. Disse medlemmer har notert seg at økningen i forsvarsutgiftene langt på vei skyldes vekst i administrasjonskostnader, store materiellinvesteringer, og til norske bidrag i utlandet.

Disse medlemmer viser til at det forekommer betydelig ressursløsning i Forsvaret, knyttet til manglende kostnadskontroll og feilinvesteringer. Det er fremdeles store muligheter til innsparinger i Forsvaret, uten at dette går ut over den reelle forsvarevnen.

Disse medlemmer mener at stortingsflertallets investeringer i dyrt militært materiell ikke har noen reell funksjon i forhold til de sikkerhetspolitiske utfordringer Norge står overfor. Innkjøp av Skjoldklasse missiltorpedobåter er et eksempel på dette. MTBene er beregnet til å koste 4,8 mrd. kroner totalt. Et annet eksempel på en svært kostnadskreven investering er innkjøp av fregatter som har en total kostnadsramme, inkludert utstyr på minimum 20 mrd. kroner. Disse medlemmer kan heller ikke stille seg bak at det skal brukes 70 mill. kroner på utvikling av JSF-kampflyprosjektet.

Disse medlemmer mener at det i forsvarspolitikken må investeres mer i miljø og sivil samfunnsikkerhet, og ønsker å derfor å styrke kystvakten og redningshelikoptertjenesten. Det er for disse medlemmer et mål å utnytte kystvaktens kapasitet maksimalt. Ifølge svar fra Forsvarsdepartementet på spørsmål nr. 168 fra Sosialistisk Venstreparti, er det mulig å gjennomføre 1 272 seilingsdøgn med dagens helikopterbærende fartøyer neste år. Likevel planlegges det kun 880 seilingsdøgn med disse kystvaktstfartøyene neste år. Disse medlemmer vil øke innsatsen for Kystvakten slik at mer av seilingspotensialet utnyttes, også for de øvrige fartøyene. Disse medlemmer ønsker videre å prioritere opprydding av miljøforurensning i forsvarets skytefelt, bl.a. på Hjerkin nesten år, og foreslår økte bevilgninger på dette området, i tillegg til at utbyggingen av regionfelt Østlandet skrinlegges.

Disse medlemmer mener at det til tross for enkelte tiltak i Regjeringens budsjettforslag, ikke finnes et forsvarlig opplegg for helsemessig og psykososial oppfølging av soldater som har vært i utenlandstjeneste for NATO eller FN. Disse medlemmer finner det riktig å sende soldater til klart fredsbevarende oppdrag når vi har kompetanse og kapasitet. Men soldater som sendes ut på denne type oppdrag, må etter disse medlemmers mening sikres en forsvarlig oppfølging etter endt tjeneste under vanskelige og farlige forhold. Disse medlemmer har vært imot flere

av de internasjonale oppdragene Norge har påtatt seg, men det må ikke være tvil om at soldatene som sendes ut skal få den oppfølgingen og støtten de har behov for. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningen til FN Veteranenes Landsforbund, som har lang tradisjon i å drive støttearbeid.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 8 bevilges med 26 799 430 000 kroner, som er 3 030 000 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.8.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 8 bevilges med 29 329 430 000 kroner. Dette er 500 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag.

Dette medlem er kritisk til Regjeringens nedprioritering av nasjonale forsvarsoppgaver til fordel for deltagelse i internasjonale operasjoner. Dette medlem ønsker å opprettholde den nasjonale forsvarsevnen og vil derfor kanalisere en større andel av ressursene til Hæren og Heimevernet.

Innenfor Forsvarsramma prioriterer dette medlem i tillegg å øke bevilgningen til Kystvakten. Dette medlem mener det er behov for en klar økning av havgående fartøyers patruljedøgn fremover. Dette medlem mener det må være et mål at et Kystvaktskip skal kunne nå frem til havarerte skip eller andre mål innen fem timer. Dette produktet kan Kystvakten pr. i dag ikke levere på grunn av knappe budsjetter. Det trengs langt flere seilingsdøgn for å kunne nå dette målet. Dette medlem mener også det er nød-

vendig med kontinuerlig tilstedeværelse av et fartøy i fiskerisonen ved Svalbard.

Dette medlem kutter 500 mill. kroner på Regionfelt Østlandet og nytt ledelsesbygg på Akershus Festning. Dette er prosjekter som dette medlem mener aldri burde vært igangsatt og som gir liten eller ingen forsvarsevne sett i forhold til de store ressursene som investeres i prosjektene. Midlene fra disse prosjektene bør frigjøres og overføres til en styrking av de nasjonale forsvarsoppgavene og mer samfunnsnyttige formål.

Dette medlem viser for øvrig til behandlingen i forsvarskomiteen.

3.2.8.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår at ramme 8 bevilges 29 829 430 000 kroner som er det samme som Regjeringens forslag.

Videre foreslår dette medlem å styrke Heimevernet ved at kap. 1734 økes med 94 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener Redningshelikoptertjenesten må styrkes betydelig, for å oppfylle det nødvendige beredskapsnivået, og foreslår derfor at bevilgningen økes med 20 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem mener Regionfelt Østlandet er et godt eksempel på slike uheldige prosjekter. Regionfelt Østlandets kostnadsramme reduseres med 300 mill. kroner.

Dette medlem går imot å nedlegge Forsvarets kystradarstasjoner, og vil øke bevilgningene for å ha en sterk beredskap i nordområdene i samarbeid med en sterk kystvakt.

3.2.8.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 8

Tabell 3.16 Forslag til netto rammesum for rammeområde 8

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	29 829 430	-
H, KrF og V	29 819 430	-10 000
A	29 529 430	-300 000
FrP	31 177 627	1 348 197
SV	26 799 430	-3 030 000
Sp	29 329 430	-500 000
Kp	29 829 430	0

3.2.9 Rammeområde 9 (Næring), under næringskomiteen

3.2.9.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005) med Tl. nr. 1
------	---------	---

Utgifter rammeområde 9 (i hele tusen kroner)

900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	187 950
901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 3901)	180 700

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005) med Tl. nr. 1
902	Justervesenet (jf. kap. 3902)	71 800
903	Norsk Akkreditering (jf. kap. 3903)	17 800
904	Brønnøysundregistrene (jf. kap. 3904)	240 600
905	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 3905)	141 100
906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard (jf. kap. 3906)	15 000
907	Sjøfartsdirektoratet (jf. kap. 3907)	280 600
908	Skipsregistrene (jf. kap. 3908)	8 900
909	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	1 060 000
912	Bedriftsrettet informasjonsformidling	13 150
913	Standardisering	25 000
922	Romvirksomhet	317 800
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	14 500
929	Bedriftsrettet kompetanseoverføring	16 900
934	Internasjonaliseringstiltak	52 500
937	Reiselivstiltak	2 000
938	Omstillingstiltak	10 500
950	Forvaltning av statlig eierskap (jf. kap. 3950 og 5656)	11 500
953	Kings Bay AS	13 000
1508	Spesielle IT-tiltak	80 832
1509	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	7 500
2421	Innovasjon Norge (jf. kap. 5325 og 5625)	1 000 500
Sum utgifter rammeområde 9		3 770 132

Inntekter rammeområde 9 (i hele tusen kroner)

3900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 900)	3 050
3901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 901)	178 400
3902	Justervesenet (jf. kap. 902)	51 650
3903	Norsk Akkreditering (jf. kap. 903)	15 700
3904	Brønnøysundregistrene (jf. kap. 904)	411 000
3905	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 905)	36 100
3906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard (jf. kap. 906)	1 200
3907	Sjøfartsdirektoratet (jf. kap. 907)	151 900
3908	Skipsregistrene (jf. kap. 908)	11 400
3939	Støtte til skipsbygging (jf. kap. 939)	40 000
3961	Selskaper under NHDs forvaltning (jf. kap. 2426 og 5609)	234 900
5325	Innovasjon Norge (jf. kap. 2421 og 5625)	57 400
5609	Renter fra selskaper under NHDs forvaltning (jf. kap. 2426 og 3961)	98 400
Sum inntekter rammeområde 9		1 291 100
Sum netto rammeområde 9		2 479 032

3.2.9.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.9.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til den samlede satsningen på utvikling og forskning i tråd med målsetningene i Sem-erklæringen. Forskningsfondet utgjør nå 36 mrd. kroner, FoU-satsningen under Samarbeidsregjeringen har økt med 3,2 mrd. kroner og SkatteFUNN-ordningen ligger an til å gi for neste år et skattefradrag på ca. 1,8 mrd. kroner. Regjeringen viderefører satsingen på ordningen med skattefradrag for bedriftenes utgifter til forskning og utvikling (SkatteFUNN).

Disse medlemmer viser til at Regjeringens budsjettforslag for 2005 er et budsjett for arbeidsplasser, velferd og fornyelse. Et livskraftig og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for fremtidig velferd og vekst.

Disse medlemmer mener Regjeringens forslag viderefører den målrettede satsingen på å bedre de generelle rammebetingelser for næringslivet. Regjeringen viderefører en økonomisk politikk som har bidratt til lavere rente, svekket kronekurs og moderat lønnsvekst. Dette er grunnleggende for å styrke verdiskapingen i konkurranseutsatt sektor og dermed bidra til økt sysselsetting. Disse medlemmer vil understreke Regjeringens satsning på fornyelse og viser til Regjeringens prioritering av en aktiv og målrettet inn-

ovasjonspolitik som bla. inkluderer entreprenørskap og infrastruktur.

Disse medlemmer viser til satsingen på landsdekkende såkornfond i universitetsbyene Trondheim, Bergen og Oslo. Fondene som hver er på 333 mill. kroner og vil styrke finansieringen av tidligfasen av prosjekter og å skape et miljø mellom forskningsmiljøene og næringslivet mot kommersialisering av ideer og satsninger. Regjeringens satsning på såkorn/venture vil være med på å få opp de spennende og gode prosjektene som vi må bygge vår fremtidige velferd på.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen fortsetter satsingen på forskning og utvikling og at den i 2005 vil legge frem en forskningsmelding som vil fokusere på et mer forskningsintensivt næringsliv, der internasjonalisering og innovasjon/forskning i og for næringslivet vil stå sentralt.

Disse medlemmer viser til Regjeringens mål om å gjøre det enklere å starte opp og drive bedrifter. Arbeidet med elektronisk innrapportering fra næringslivet (AltInn-prosjektet) er en prioritert del av forenkling- og samordningsarbeidet. Regjeringen vil gjennom det nyopprettede Moderniseringsdepartementet jobbe videre med å innføre elektronisk signatur som vil gi næringslivet en enklere hverdag i tillegg til en rekke andre prosjekter som skal gjøre hverdagen for næringslivet enklere.

Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag er et budsjett for fortsatt vekst og utvikling som legger grunnlaget for den videre velferden i landet vårt.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 9 bevilges med 2 510 532 000 kroner, som er 31 500 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.9.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke at en aktiv og målrettet næringspolitikk er viktig for å nå målet om arbeid for alle og høy verdiskapning. Disse medlemmer viser til at det nå er registrert 90 000 arbeidsledige mennesker og at arbeidsledigheten har bitt seg fast på ett høyt nivå, til tross for at norsk økonomi er ute av nedgangsperioden og veksten tiltar.

Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig med en sterkere innsats innen forskning og utvikling og en sterkere innsats for å få ledige tilbake i arbeid, enn det Regjeringen legger opp til. Disse medlemmer foreslår derfor tiltak og bevilgninger på i alt 3,5 mrd. kroner til arbeid, næringsutvikling og samferdsel, for å sikre eksisterende arbeidsplasser og skape nye. Dette omfatter midler til innovasjon og nyskaping, bedre regelverk for permittering, støtte til norske sjøfolk gjennom utvidelse av nettolønnsordningen og videreføring av NO_x-reduksjonsprogrammet.

Disse medlemmer vil øke bevilgningen til Innovasjon Norge, for å forsterke arbeidet innen utvikling og nyskaping i næringslivet. Det er fortsatt mangel på

risikovillig kapital i norsk næringsliv. For å skape vekst og nye arbeidsplasser mener disse medlemmer at staten må bidra med å avlaste risikoen i oppstartsfasen. Undersøkelser har vist oss at det nytter å satse gjennom Innovasjon Norges virkemidler. Dette gir både bedriftsøkonomiske og samfunnsøkonomiske gevinster i form av arbeidsplasser over hele landet.

Disse medlemmer vil derfor bevilge i alt 158 mill. kroner mer enn det Regjeringen foreslår til Innovasjon Norges programmer for forsknings- og utviklingskontrakter, lån, garantier, stipender og veiledning til bedrifter i idé-, utviklings-, kommersialisering- og internasjonaliseringsfasen, kulturbasert næringsutvikling og Innovasjon Møbel, profilering av Norge som reisemål i utlandet, marint innovasjonsprogram og regional utvikling. I tillegg vil disse medlemmer utvide den nye landsdekkende såkornordningen med 100 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag og la de omfatte alle de fem universitetene. Med tilsvarende medfinansiering fra det private, gir det 200 mill. kroner mer i fondene.

Disse medlemmer mener SIVA må få større mulighet til å bidra til å skape flere arbeidsplasser gjennom større rammer enn det Regjeringen legger opp til. SIVA er involvert i ulike næringsprosjekter over hele landet. Blant de aktuelle prosjekter kan nevnes Scanwafer i Årdal, Scancell i Narvik, samt mange andre prosjekter i flere fylker. Disse medlemmer mener en omgjøring av statskasselån til egenkapital bør tas i forbindelse med 2005-budsjettet, og ikke over tre år slik Regjeringen foreslår. I tillegg mener disse medlemmer at lånerammen fortsatt bør være på 970 mill. kroner, for ikke å begrense SIVAs investeringsmuligheter.

Disse medlemmer går inn for at ordningen med SkatteFUNN utvides til også å omfatte ulønnet arbeidsinnsats. Dette vil bidra til å stimulere til forskning og utvikling i små, nye virksomheter.

Disse medlemmer mener det er riktig og nødvendig å satse langsiktig og systematisk innenfor næringer der vi har gode forutsetninger for å lykkes, fordi Norge har god tilgang på naturressurser eller ha utviklet spesiell kompetanse. De fleste av disse næringene er konkurranseutsatte, og det er viktig å ha en del konkurranseutsatt virksomhet for å bevare balansen i utenriksøkonomien på lang sikt.

Disse medlemmer vil ruste opp skipsflåten gjennom å videreføre NO_x-reduksjonsprogrammet og bevilger 5 mill. kroner til å videreføre dette programmet i 2005.

Disse medlemmer viser til at Norge er en av verdens største skipsfartsnasjon, og den norske maritime klyngen er en av de mest komplette i verden med et vidt spekter av tjenester, utdanningstilbud, utstyrsleveranser og verft. Sektoren sysselsetter tusenvis av personer, og mange av disse i bor i distriktene. For at den norske maritime næringen skal opprettholde sin posisjon, må den ha omtrent de samme rammevilkår som i land vi konkurrerer med.

Disse medlemmer understreker at EØS-avtalen åpner for at medlemslandene kan drive en aktiv

næringspolitikk og vedta særskilte rammevilkår for den maritime næringen. Utviklingen i EU har indirekte ført til forverrede konkurranseforhold for norske redere og sjøfolk. For å møte den skjerpede konkurransen fra EU, har Norge innført spesielle ordninger for fergederiene i utenriksfart og for norske offshorefartøyer etter modell fra EU. Disse medlemmer mener det er nødvendig å videreføre disse ordningene og foreslår samtidig å utvide nettolønnsordningen til å gjelde alle norske sjøfolk om bord på konkurranseutsette skip i NOR, bl.a. fraktestartøy, lasteskip, brønnbåter, taubåter og slepe- og bergningsfartøy.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 2 816 332 000 kroner under rammeområdet, som er 337,3 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.9.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 9 settes til 2 775 682 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 296 650 000 kroner.

Disse medlemmer viser til utviklingen gjennom de siste 25 årene med en kraftig nedbygging av det konkurranseutsatte næringslivet i Norge. I løpet av denne perioden er det knapt blitt etablert nye fastlandsbaserte bedrifter av internasjonalt format, i tillegg viser sammenligninger at innovasjonskraften i norsk næringsliv er svakere enn i mange konkurrentland.

Skal utviklingen snus i positiv retning, kreves en ny næringspolitikk i videste forstand. En slik politikk må omfatte alle rammevilkår som påvirker næringslivets konkurransevne, slik som den økonomiske politikken, forskningspolitikken, utdanningspolitikken, energipolitikken, eierskapspolitikken og skattepolitikken i tillegg til den tradisjonelle næringspolitikken.

Disse medlemmer mener at et av hovedfundamentene i vår politikk er at alle bransjer i utgangspunktet skal drive næringsvirksomhet basert på prinsippet om fri konkurranse fordi dette også gir gode samfunnsmessige løsninger. En betydelig reduksjon av skatte- og avgiftstrykket, effektivisering av offentlig tjenesteproduksjon, konkurranseutsetting av fellesskapets oppgaver, og systematisk deregulering som ledd i å finansiere skatte- og avgiftslettelser, vil være positive signaler som kan skape optimisme og investeringslyst i næringslivet.

Disse medlemmer viser til følgende visjon i Regjeringens visjonsplan:

"Norge skal være et av verdens mest nyskapende land der bedrifter og mennesker med pågangsmot og skaperevne har gode muligheter til å utvikle lønnsom virksomhet. På viktige områder skal Norge ligge i tet internasjonalt når det gjelder kunnskap, teknologi og verdiskapning."

Disse medlemmer konstaterer at det er et enormt gap mellom visjon og virkelighet. Gjennom de siste 25 år har det skjedd en systematisk nedbygging av

norsk konkurranseutsatt virksomhet, mange virksomheter sliter med omstillingsproblemer. Det er få kunnskapsbedrifter som skapes, og eksporten av høyteknologiske produkter er lav.

Disse medlemmer deler Regjeringens visjon, men for å lykkes, kreves intet mindre enn en innovasjonsrevolusjon. Da er det nødvendig å endre et av næringspolitikkenes hovedprinsipper fra næringsnøytralitet til målrettet satsning, hvis ambisjonen skal innfris helt eller delvis. Flere av de land som har lyktes med å etablere en suksessindustri, som Finland, Irland og USA, har i betydelig grad skapt nye spilleregler der etablerte vekstteorier ikke lenger holder for å hevde seg i konkurransen. Disse medlemmer viser til at Finlands vei fra en råvarebasert økonomi til å innta plassen som en av verdens ledende nasjoner i utviklingen av høyteknologi, er et resultat av et intimt samarbeid mellom industri, forskning og offentlig politikk. Norge bør utvikle tilsvarende strategier for å kunne innta en tetposisjon når det gjelder teknologiutvikling og konkurransekraft. I en skjerpet global konkurranse er en slik omlegging nødvendig. Derfor vil disse medlemmer gå inn for at det skal satses målrettet og langsiktig på områder der vi har særlige forutsetninger så som biomarin, energi, offshore, maritim og reiselivssektoren. Gjennom en sterkere satsning på ulike innovasjonsordninger, eksportrettet virksomhet, turistmarkedsføring, forsknings- og utviklingskontrakter og såkorn-, venture- og strukturfond mener vi at vekstraten vil gjenreises. Disse medlemmer vil minne om at en konkurransedyktig infrastruktur f.eks. gjennom veiutbygging, utvikling av sentrale og regionale gassrørledninger og etablering av bredbåndsnett med tilstrekkelig båndbredde over hele landet, er en forutsetning for at bedrifter skal utvikle seg og skape arbeidsplasser i noen større omfang.

Disse medlemmer ser med bekymring på den manglende kapitaltilgangen til norsk næringsliv, spesielt i tidlig fase som såkorn- og venturekapital. Den manglende kapitaltilgang skyldes i stor grad at staten legger beslag på betydelige deler av verdiskapningen som finner sted i privat sektor. Disse medlemmer stiller seg uforstående til viktigheten av at det offentlige skal spare store beløp investert i utlandet, mens det eksisterer en betydelig arbeidsledighet. Disse medlemmer mener betydelige midler må tilbakeføres til det private næringslivet her hjemme slik at den etterlengtede veksten gis større muligheter. Disse medlemmer ønsker en debatt om hvordan oljeformuen skal disponeres, og at det bør åpnes for at en større del av denne kan investeres i norske selskaper blant annet gjennom ulike fonds som muliggjør at staten og private kan investere i fellesskapet. Disse medlemmer har forventninger om at det nye innovasjons- og internasjonaliseringselskapet Innovasjon Norge, skal bli en viktig brikke som en del av en aktiv næringspolitikk.

Fremskrittspartiets alternative budsjett vil synliggjøre en politikk hvor enkeltmennesker og bedrifter gis frihet og oppmuntring til arbeid og innsats.

Disse medlemmer mener innsatsen må forsterkes i forhold til Regjeringens forslag på følgende områder:

- Satsning på bredbåndsutbygging, basert på bredbåndsteknologi med tilstrekkelig kapasitet, spesielt i de deler av landet hvor det ikke er markedsmessig grunnlag for utbygging
- Opprettholde og styrke hele det norske maritime miljøet med et høyt antall norske sjøfolk på norskregistrerte skip gjennom forslag om å innføre nettolønn for all konkurranseutsatt skipsfart i NOR
- Styrking av den landsdekkende innovasjonsordningen Innovasjon Norge, slik at mulighetene til å løfte prosjekter styrkes
- Forslag om et nytt landsdekkende såkornfond i Stavanger i tillegg til fondene som foreslås etablert i Oslo, Bergen og Trondheim. Fremskrittspartiet foreslår å fjerne distriktsbegrensningen i fondene, slik at alle prosjekter likestilles med hensyn til såkornkapital uavhengig av tilfeldige streker på et kart
- Forslag om styrking av Argentum gjennom kapitaltilførsel slik at selskapets investeringsstrategi kan realiseres
- Økt satsning på eksportrettet virksomhet for å bedre konkurransemulighetene i internasjonale markeder
- Styrket satsning på norsk reiselivsnæring gjennom økte bevilgninger til internasjonal markedsføring av Norge som turistland
- Økte bevilgninger til statlige utviklingskontrakter. Dette gjelder både offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter, som et bidrag til å styrke nyskapingen og konkurransekraften i næringslivet

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.9.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at i en innovativ, nyskape og sunn økonomi er arbeidet for å forene økt bærekraft og flere arbeidsplasser et hovedmål. En politisk satsing på et mer innovativt Norge må derfor følges opp med konkrete og offensive tiltak.

I Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2005 er alle næringsrelaterte prioriteringer presentert. Disse medlemmer vil, innenfor samme ramme som Regjeringens forslag, bruke 4 mrd. kroner mer enn Regjeringen på næringstiltak.

Studier viser at det store flertallet av norske næringer og bedrifter i første rekke fornyer gjennom anskaffelse av nytt maskineri. Et viktig element i en offensiv satsing for innovasjon er dermed å bedre avskrivningsmuligheten for maskiner og utstyr, fra fem til fire år, slik at det blir mer lønnsomt å investere i nytt og mer moderne utstyr. Disse medlemmer viser til merknader under skatteopplegget.

Disse medlemmer viser til at Stortinget tidligere har vedtatt å øke norsk forskningsnivå opp mot OECD-nivå innen 2005, målt i FoU som andel av privat verdiskaping. Regjeringens opplegg innebærer en stans i arbeidet for dette målet, og for første gang en utflåting av forskningsinnsatsen. Disse medlemmer øker derfor samla forskningsinnsats med 1,3 mrd. kroner i forhold til Regjeringen.

Disse medlemmer ønsker å styrke industrielle forsknings- og utviklingskontrakter med 60 mill. kroner, samt utvide Innovasjon Norges låneramme med 400 mill. kroner i rentefrie lån. Disse pengene skal gå til program for miljøteknologi samt et program for distriktsutvikling.

Disse medlemmer registrerer at det i dag skjer eller planlegges en ukoordinert utbygging av fem ulike digitale nett i Norge, uten at Regjeringen tar ansvar for helheten. Nettene er lagt under hvert sitt departement; Tetra-nett for nødsamband (justis), GSM-R for tog (samferdsel), digitalt bakkenett til NRK/TV2 (kultur), UMTS for mobilnett (næring) samt fiber og ADSL (næring). Teknologirådet anslår omfanget av utbygginga til "titalls milliarder kroner", uten at Nærings- og handelsdepartementet har vist ambisjoner om koordinering. Disse medlemmer viser i den anledning til at Stortinget tidligere har bedt Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med ei samla vurdering av utbygging av den digitale infrastrukturen i Norge, vedtak 399, 29. april 2003.

Disse medlemmer foreslår at det skal bevilges 2 mill. kroner til koordinering av den private bredbåndsutbygginga, som i dag skjer i en langt på vei ukoordinert prosess med en rekke uavhengige aktører. HØYKOM-ordninga sørger for bredbåndsutbygging til landets kommuner. Disse medlemmer ønsker å styrke denne ordninga med 31 mill. kroner utover Regjeringas forslag.

Det nordiske designmiljøet er på mange områder verdensledende, og disse medlemmer ønsker å styrke de norske miljøene og norsk konkurranseevne ved å styrke området Næringsretta design med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer er imot nettolønnsordning fordi rederne bør betale det som god, norsk maritim kompetanse koster og ikke dytte denne regninga på staten. I 2004 bruker staten over 1 mrd. kroner på støtte til norske sjøfolk. Derfor kutter disse medlemmer 315 mill. kroner i nettolønnsordninga.

Disse medlemmer har tidligere gått mot SkatteFUNN-ordningen, og i sine budsjetter erstattet den krone for krone med tilskuddsordninger. I påvente av en evaluering av ordningen og av hensyn til forutsigbare rammevilkår for næringslivet, går disse med-

lemmer inn for å beholde dagens ordning med SkatteFUNN.

Disse medlemmer vil stenge Halden-reaktoren, fordi forskningen på Haldenreaktoren styrker den mest forurensende typen atombrensel, MO_x. Dette brenselet produseres ved Sellafield-anlegget i Storbritannia. Produksjonen her fører til store utslipp av radioaktive stoffer til norske havområder. Norsk Utenrikspolitisk Institutt har tidligere slått fast at forskningen på MO_x i Halden indirekte bidrar til økt lønnsomhet for Sellafieldanlegget.

Disse medlemmer vil understreke at tidligere avtale med regjeringspartiene, sammen med oppfølgende vedtak i Stortinget om til sammen 1,5 mrd. kroner i fond til næringsutvikling i næringsssvake områder truet med avfolkning, ligger fast. Disse medlemmer forventer at avtale og vedtak følges opp fra Regjeringen på en skikkelig måte.

Disse medlemmer foreslår å videreføre nærbutikkstøtta på 7 mill. kroner. Dette vil bidra til at 90-100 av våre mest marginale samfunn kan beholde et helt nødvendig tilbud, og vil dermed bidra til å opprettholde bosetting i de mest spredtbygde delene av landet.

Disse medlemmer øker bevilgningene for følgende tiltak for næringsutvikling, i forhold til Regjeringens forslag:

Tilskudd HØYKOM	31 mill. kroner
Nærbutikkstøtte	7 mill. kroner
Modernisering av ferjer	40 mill. kroner
Oppussing stål båter	5 mill. kroner
FoU-kontrakter, Innovasjon Norge	60 mill. kroner
Næringsretta design, Innovasjon Norge	10 mill. kroner
Distriktsutvikling, lån, Innovasjon Norge	200 mill. kroner
Program for miljøteknologi, lån, Innovasjon Norge	200 mill. kroner
Koordinering av bredbåndutbygginga	2 mill. kroner

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 9 bevilges med 2 313 032 000 kroner, som er 166 000 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.9.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet vil foreslå rammeområde 9 bevilget med 3 418 532 000 kroner, som er 939,5 mill. kroner høyere enn Regjeringens forslag. I tillegg foreslår dette medlem å tilføre SIVA 100 mill. kroner i egenkapital utover Regjeringens forslag.

Den samla næringsssatsingen i Senterpartiets alternative budsjett kommer imidlertid på 4,43 mrd. kroner, fordelt på områdene infrastruktur, målrettet skatte- og avgiftslettelse og bedret kapitaltilgang.

Dette medlem mener at næringsutvikling og økt verdiskaping er nødvendig for å opprettholde velferdssamfunnet, bidra til høy sysselsetting og bosetting i alle

deler av landet. Senterpartiet vil derfor ha en målrettet politikk for næringsutvikling og verdiskaping i dagens kunnskapssamfunn. Dette forutsetter massiv satsing på forskning og utvikling, på stimulering av entreprenørskap og etablerervilje og utvikling av sterke næringsklynger på områder der Norge har særskilte fortrinn.

Dette medlem vi arbeide for en nasjonal næringslivsstrategi der en systematisk legger til rette for å videreutvikle næringslivet i hele landet med utgangspunkt i naturressurser, kapitalstyrke og kunnskap. Dette innebærer at prinsippet om næringsnøytralitet må vike til fordel for satsing på klart definerte områder.

Økte bevilgninger til infrastruktur

En moderne og velfungerende infrastruktur er en forutsetning for arbeidsplasser og utvikling i hele landet. Avstandskostnader gir bedrifter lokalisert langt fra markedet dårligere konkurransevilkår, transportkostnadene for næringslivet må derfor reduseres.

Dette medlem vil på denne bakgrunn foreslå en samferdselssatsing på 1,3 mill. kroner og viser til rammeområde 18 der denne satsingen framgår. Videre vil dette medlem styrke bevilgningene til HØYKOM med 100 mill. kroner, som kan bidra til å gjøre bredbandsteknologi tilgjengelig i alle deler av landet.

Målrettede skatte- og avgiftsendringer for næringslivet

Dette medlem vil stimulere til aktivt, langsiktig og byggende eierskap. Derfor vil dette medlem ha et skattesystem som stimulerer til sparing og investering fremfor forbruk.

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår bl.a. følgende endringer i skatte- og avgiftssystemet:

- Permitteringsreglene endres ikke	393 mill. kroner
- Arveavgift på næringsformue fjernes	ikke budsjettvirkning
- Jordbruksfradraget heves med 10 000 kroner	50 mill. kroner i lettelse
- Fiskerifradraget heves til 100 000 kroner	40 mill. kroner i lettelse
- Mattilsynet, gebyr og avgifter reduseres med	135 mill. kroner
- Brønnøysund, nyetablerte fritak, lettelse på	115 mill. kroner
- Reversere gebyrøkning på havbruk	5 mill. kroner
- Ny kontrollavgift for fiskeflåten fjernes	20 mill. kroner
- Nettolønn for sjøfolk	225 mill. kroner

I tillegg vil Senterpartiet fjerne formuesskatt på arbeidende kapital og vil foreslå dette i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Dette medlem vil videre utvide ordningen med SkatteFUNN til å omfatte ulønnet arbeidsinnsats for enkeltmannsforetak og gründere.

Bedret kapitaltilgang

God tilgang på kapital og en befolkning med et utdanningsnivå som er blant verdens høyeste er noen av landets fremste konkurransefortrinn.

Dette medlem vil derfor bl.a. fremme forslag om følgende endringer i det fremlagte forslag til statsbudsjett:

Gründerbank	200 mill. kroner
Verdiskapingsprogram fiskeri	100 mill. kroner
Tapsfond garantier, fiskeri	80 mill. kroner
Reiselivssatsing	100 mill. kroner
Forsknings- og utviklingskontrakter	75 mill. kroner
Egenkapital til SIVA	100 mill. kroner
Tilskudd til fiskeriformål	40 mill. kroner
Marint innovasjonsprogram	10 mill. kroner
Drift forskningsfartøyene	10 mill. kroner
Kommunale næringsfond	100 mill. kroner
Tilskudd fylkeskom utvikling	300 mill. kroner
Støtte utkantbutikker	2,5 mill. kroner

Dette medlem viser til at Regjeringen foreslår tre nye såkornfond i Oslo, Bergen og Trondheim. Dette medlem støtter dette forslaget, samtidig som såkornordningen bør utvides til den nye universitetsbyen Stavanger.

Dette medlem viser til at det er over halvannet år siden Stortinget vedtok å etablere en distriktsmilliard, med fire såkornfond i distriktene. Dette medlem mener det er svakt at Regjeringen ikke har større ambisjoner enn at man håper ordningen vil kunne tre i kraft fra høsten neste år. Dette medlem vil fremme forslag om at ordningen etableres fra 1. februar 2005 og viser til Innst. S. nr. 8 (2004-2005) der dette forslaget vil bli fremmet.

3.2.9.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet ber om at Stortinget ser alvorlig i den negative utviklingen vi har i distriktene. En rekke av våre minste samfunn vil være borte dersom de foregående 20 årene gjentas en gang til. Dette er så alvorlig at Stortinget må fornye sin nærings- og distriktpolitikk. Dette medlem mener vi må få en mer redelig distriktpolitikk. Mange politikere sier de ønsker å satse på distriktene og opprettholde dagens bosettingsmønster. Men det er liten vilje til å bruke nødvendige virkemidler for å nå dette målet. Dette medlem mener sentraliseringen i Norge betyr at landet sklir mot Oslofjorden. Hovedgrunnen til dette er at distriktpolitikken er forlatt. Dette medlem mener den dramatiske nedbemanningen i Posten kan virke som et eksempel på hvordan Regjeringen og flertallet på Stortinget ser på distriktsarbeidsplasser. Dette medlem mener også at problemene unge fiskere har med å få finansiert båtkjøp, viser hvilken holdning flertallet på Stortinget har til dem som vil satse i distriktene. Dette medlem mener også at nytenking og gründervirksomhet må støttes med betydelig mer kapital enn i dag. Situasjon

for gründere i dag er at man blir oppmuntret til å satse, bryte de bånd man har til fast næringsvirksomhet. Feiler man, opplever man at man ikke engang får en forsvarlig arbeidsledighetstrygd. Det er i korte trekk politikernes prioritering av gründere. Dette medlem vil bevilge 685 mill. kroner mer til Innovasjon Norges programmer til forskning- og utviklingskontrakter, lån, garantier, stipender og veiledning til bedrifter i idè-, utviklings-, kommersialiserings-, og internasjonaleringsfasen, kulturbasert næringsutvikling og Innovasjon Møbel, profilering av Norge som reisemål i utlandet og marint innovasjonsprogram og regional utvikling. I tillegg vil dette medlem utvide den såkalte såkornordningen med 315 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag og la de omfatte alle de fem universitetene. Med tilsvarende medfinansiering fra det private, gir det 630 mill. kroner mer i fondene. Dette medlem mener SIVA må få større muligheter til å bidra til å skape flere arbeidsplasser gjennom større rammer enn det Regjeringen legger opp til. SIVA er involvert i ulike næringsprosjekter over hele landet. Blant de aktuelle prosjekter kan nevnes Scanwafer i Årdal, Scancell i Narvik, samt mange andre prosjekter i flere fylker. Dette medlem mener en omgjøring av statskasselån til egenkapital bør tas i forbindelse med 2005-budsjettet, og ikke over tre år slik Regjeringen foreslår. I tillegg mener dette medlem at lånerammen bør ligge over 970 mill. kroner, for ikke å begrense SIVAs investeringsmuligheter. Dette medlem vil ruste opp skipsflåten gjennom å videreføre NO_x-reduksjonsprogrammet og bevilger 15 mill. kroner til å videreføre dette programmet i 2005. Dette medlem viser til at Norge er en av verdens største skipsfartsnasjoner, og den norske maritime klyngen er en av de mest komplette i verden med et vidt spekter av tjenester, utdanningstilbud, utstyrsleveranser og verft. Sektoren sysselsetter tusenvis av personer, de fleste av disse bor i distriktene. For at den maritime næringen skal opprettholde sin posisjon, må den ha omtrent de samme rammevilkår som i land vi konkurrerer med. Dette medlem understreker at Kystpartiet er imot både EU-medlemskap og EØS-avtalen. Når det er sagt, må det påpekes at Norge er for raske til å implementere nye EØS-regler i sitt regelverk. Dette har fått dramatiske konsekvenser for næringslivet i distriktene. Spanske verft klarte å manipulere seg til byggingen av norske fregatter, noe som førte til tap av kanskje tusen arbeidsplasser i verftsindustrien. I ettertid viste det seg at de ble gitt ulovlig statsstøtte på flere milliarder fra den spanske staten for å få kontraktene. Frafall av differensiert arbeidsgiveravgift, som Regjeringen har bestemt, ifølge den selv på bakgrunn av EØS-direktiv, vil føre til dramatiske nedleggelse av arbeidsplasser i distriktene. Nå viser det seg at Norge kunne ha opprettholdt differensiert arbeidsgiveravgift uten å bryte EØS-avtalen. De puslete ordningene Regjeringen har erstattet differensiert arbeidsgiveravgift med, er mer et irritasjonsmoment for næringslivet i distriktene enn et aktivt incitament. Dette medlem vil derfor enda en gang understreke at EØS-avtalen åpner for at medlemslandene kan drive en aktiv næringspolitikk og

vedta særskilte rammevilkår for den maritime næringen. Utviklingen i EU har indirekte ført til forverrede konkurranseforhold for norske redere og sjøfolk. For å møte den skjerpede konkurransen fra EU, har Norge innført spesielle ordninger for fergereederiene i utenriksfart og for norske offshorefartøy etter modell fra EU. Dette medlem vil videreføre disse ordningene og foreslår samtidig å utvide nettolønnsordningen til å gjelde alle norske sjøfolk ombord på konkurranseutsatte skip i NOR, blant annet frakteskip, lasteskip, brønnbåter, taubåter, slepebåter og bergingsfartøy. Dette medlem mener det er viktig med bærekraftig høsting av ressursen sjøpattedyr. Sjøpattedyrene er en del av det økologiske systemet, og en fornuftig beskatning vil ha positive konsekvenser for bestanden av en rekke fiskeslag og annen marin biomasse. Bestanden av grønlandssel er nå så stor at den er i ferd med å bli en betydelig trussel for enkelte fiskebestander. Kystpartiet vil i denne sammenhengen vise til forslag i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om Norsk Sjøpattedyrpolitikk:

"Stortinget ber Regjeringa som ei prøveordning fram til 2009 å tillate heilårlig hausting av grønlandssel i alle aldrar og farvatn for å undersøke fangsteffektivitet og for å utvikla og teste marknader."

Dette medlem er av den oppfatning at produkter av sjøpattedyr er en viktig eksportartikkel for Norge, og en økt fangst av sjøpattedyr vil bidra til økt vekst i kystområdene. Dette medlem viser til at den norske vågehvalfangsten er en fullt lovlig og bærekraftig næringsvei. Fangsten bidrar til å skape lønnsomme arbeidsplasser for fangere, produsenter og tilhørende næringer langs kysten. Kystpartiet er av den oppfatning at dagens strenge regler for tildeling av konsesjon for havbruk og oppdrett, og gebyrkravet på 5 mill. kroner for å få konsesjon på laks og ørret, er lite effektiv og

virker svært negativt på en næring hvor store internasjonale aktører har fått satt premissene for hvordan Norge skal utvikle næringen. Konsesjonsordningen bør lettes på, gebyrene må avvikles, og begrensningene skal kun være av forurensningsmessige og veterinære hensyn. Kystpartiet vil arbeide for at de kommunene som har naturgitte forhold for havbruk og oppdrett, skal tilrettelegge slik virksomhet i sine reguleringsplaner for næringsvirksomhet. Forkvoter innen havbruk og oppdrettsnæringen er et utdelt inngrep i den enkelte bedrift, virker svært hemmende for oppdrettsbedrifter med gode lokaliteter, og må derfor avvikles straks. Dette medlem vil at det skal satses stort på oppdrett av marine arter som kveite, torsk, skjell og piggvar. Det er et stort verdiskapningspotensiale i oppdrett av nye arter, som må utnyttes til kystsamfunnenes beste. Dette medlem mener at miljøhensyn vil bli godt ivare tatt på en naturlig måte selv med en svekket innflytelse over forvaltningen av kystområdene fra Fylkesmannens miljøvernavdeling, og natur- og miljøorganisasjoner.

Dette medlem vil også øke den generelle forskningsinnsatsen her i landet med 1,3 mrd. kroner i forhold til Regjeringens budsjett. Dette er i tråd med Stortingets vedtak om å øke den norske forskningsinnsatsen opp mot OECD-nivå innen 2005, målt i FoU som andel av privat verdiskapning. Dette medlem vil øke bevilgningene til HØYKOM med 115 mill. kroner, noe som vil bidra til å gjøre bredbåndsteknologi tilgjengelig i alle deler av landet. Dette medlem vil øke støtten til drift av forskningsfartøyene med 20 mill. kroner utover Regjeringens forslag. Dette medlem vil fjerne arveavgift på næringsformue.

Dette medlem foreslår at ramme 9 bevilges med 3 537 032 000 kroner, som er 1 058 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 2 479 032 000 kroner.

3.2.9.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 9

Tabell 3.18 Forslag til netto rammesum for rammeområde 9

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	(i 1 000 kroner)
		Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 1:
St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 1	2 479 032	-
H, KrF og V	2 510 532	31 500
A	2 816 332	337 300
FrP	2 775 682	296 650
SV	2 313 032	-166 000
Sp	3 418 532	939 500
Kp	3 537 032	1 058 000

3.2.10 Rammeområde 10 (Fiskeri), under næringskomiteen

3.2.10.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 10 (i hele tusen kroner)		
1000	Fiskeri- og kystdepartementet (jf. kap. 4000)	81 650
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	6 870
1030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	254 620
1050	Diverse fiskeriformål (jf. kap. 4050)	124 840
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	10 030
Sum utgifter rammeområde 10		478 010
Inntekter rammeområde 10 (i hele tusen kroner)		
4000	Fiskeri- og kystdepartementet (jf. kap. 1000)	10
4030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 1030)	62 650
4050	Diverse fiskeriformål jf. kap. 1050)	35 000
Sum inntekter rammeområde 10		97 660
Sum netto rammeområde 10		380 350

3.2.10.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.10.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen i denne stortingsperiode har styrket fokus på lønnsomhet i fiskerisektoren. Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen har opprettet et eget marint innovasjonsprogram i regi av Innovasjon Norge for oppdrett av torsk, styrket Tromsø-miljøet som nasjonalt tyngdepunkt for torskeoppdrettsforskning, styrket Havforskningsinstituttet i forhold til ressursforskning og forskning tilknyttet trygg og sunn sjømat, strukturert kystflåten for å få ned overkapasitet og inn lønnsomhet, gjort det enklere å drive oppdrett ved at aktørene lettere kan flytte over kommunegrensene og arbeidet aktivt for frihandelsavtaler utenfor EU og samtidig jobbet med å sikre markedsadgangen til EU.

Disse medlemmer viser til at Regjeringens forslag til budsjett for 2005 er et budsjett for å styrke rammebetingelsene for en av de største eksportnæringene våre. En videreføring av den økonomiske politikken som har bidratt til lavere rente, svekket kronekurs og moderat lønnsvekst, er det viktigste virkemiddelet for å sikre bedre konkurransevilkår for hele næringen. Den ansvarlige økonomiske politikken til Regjeringen har bidratt til å redusere de store valutatapene som næringen ble påført ved den sterke kronekursen. Reduksjonen i rentene har også vært med å legge til rette for en styrket konkurransekraft til en av våre viktigste eksportnæringene.

Disse medlemmer vil understreke Regjeringens videreføring av satsingen på forskning og utvikling. Det vises også til Regjeringens arbeid med en ny forskningsmelding som skal komme tilbake til hvordan de konkrete satsningsområdene skal følges opp videre. Det vises også til Regjeringens innsats med å få havforskning (Ocean) inn i EUs 7. rammeprogram. Dette

er et viktig arbeid for å sørge for at et av Norges viktigste satsningsområder innen forskning blir prioritert også i EU.

Disse medlemmer viser til innsatsen fra Regjeringen med å styrke sikkerheten langs kysten. Det vises til byggingen av en trafikksentral til om lag 140 mill. kroner for Nord-Norge som skal overvåke den økende trafikken langs kysten. Av dette vil 44,34 mill. kroner foreslås bevilget i 2005. Sikkerhet og beredskap for å hindre ulykker er et prioritert område, og det vises til en reell videreføring av satsningen på dette området.

Disse medlemmer viser til arbeidet som Regjeringen legger opp til med et sterkere samarbeid mellom landbrukssektoren og fiskeri- og havbrukssektoren. Trygg og sikker sjømat understrekes som viktig og det vises til en styrking av NIFES (Norsk institutt for ernærings- og sjømatforskning) på 1 mill. kroner til forskning på dioksinlignende PCB.

Disse medlemmer mener forslaget til budsjett for 2005 legger til rette for en politikk som fremmer lønnsomhet og bærekraftig vekst i fiskeri- og havbruksnæringen.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 10 bevilges med 380 350 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.10.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil føre en aktiv politikk for økt verdiskaping, omstilling og bevaring av arbeidsplasser i fiskerisektoren og i foredlingsindustrien.

Norge har et stort naturlig fortrinn innen marine næringer, og verdiskapingspotensialet i marin sektor er stort. Disse medlemmer peker i den sammenheng på oppdrettsnæringen og verdiskaping basert på teknologiutvikling og videreføring i fiskeindustrien, samt potensialet basert på utvikling i nye næringsgrener som

bioteknologi, bioprospektering, bedre utnyttelse av biprodukter og utnyttelse av hittil utnyttede marine ressurser. Disse medlemmers mål er at Norge skal være verdens fremste sjømatnasjon. Det forutsetter en vesentlig sterkere og mer strategisk satsing i utviklingen av sektoren enn vi har sett til nå. For å nå ambisjonen må innsatsen styrkes og målrettes, og det er nødvendig med et sterkere offentlig engasjement for å utløse dette. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningen til marint innovasjonsprogram utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet stemte imot da flertallet i Stortinget i juni 2004 gikk inn for å si opp Hovedavtalen for fiskerinæringen (fiskeriavtalen).

For å sikre aktivitet i små og store kystsamfunn går disse medlemmer inn for å øke tilskuddet til føring av fisk med 10 mill. kroner. Føringstilskudd går til å føre fisk fra områder med mottaksproblem til mottak med ledig kapasitet, og er en forutsetning for at mange fiskere og foredlingsanlegg skal kunne drive langs kysten.

Disse medlemmer vil føre en politikk som legger til rette for aktivitet også i de mindre kystsamfunnene i åra framover, og da er føringstilskudd en klar forutsetning.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å innføre en ny kontrollavgift for fiskeflåten. Disse medlemmer understreker at de siste årene har avgiftene for fiskeriene økt betraktelig. I den vanskelige situasjonen som er i fiskerinæringen, mener disse medlemmer det er feil medisin å pålegge næringen nye avgifter. Disse medlemmer går derfor imot den nye kontrollavgiften for fiskeflåten.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 420 350 000 kroner under rammeområdet, som er 40 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.10.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 10 settes til kr 336 950 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 43 400 000.

Disse medlemmer viser til at Norge har naturgitte forhold som gjør det mulig å høste marine ressurser på en god og effektiv måte. Disse medlemmer er av den oppfatning at næringen må få utvikle seg uten byråkratiske hindre og få så gode rammevilkår at offentlige overføringer ikke blir nødvendig. Den maritime sektoren vil ha svært stor betydning for Norges økonomi, samfunnsliv og næringsliv i årene som kommer. Dette krever imidlertid at det legges til rette for en bærekraftig utnyttelse av fisk, skalldyr, sjøpattedyr, skjell, tang og alger mv. og at det legges til rette for at de marine ressursene kan utnyttes på en kommersiell måte.

Disse medlemmer mener at liberaliseringen av fiskerinæringen går for langsomt, noe som er uheldig

for en effektiv og god utnyttelse av våre marine ressurser. Hva som burde vært en frittstående næring, møter fortsatt hindringer grunnet offentlige pålegg og reguleringer. Disse medlemmer erkjenner imidlertid at fiskerinæringen til en viss grad må reguleres, blant annet fordi ingen har naturlig eiendomsrett til havets ressurser. Forvaltningen av havets ressurser skal skje på en måte som er tjenlig for hele landet og for befolkningen langs kysten. Det er likevel for stor avstand mellom en fornuftig regulering, basert på å sikre konkurransefrihet innen næringen og dagens mengde av reguleringer, forskrifter, regler og subsidieordninger. Det er blant annet behov for en mer effektiv struktur på flåteleddet i næringen slik at rike fiskefelt kan utnyttes på en måte som gir bedre lønnsomhet.

Disse medlemmer er opptatt av å skape et system som gir en fornuftig balanse og tilpasning med en størst mulig fortjeneste av den begrensede mengde fisk det er tillatt å ta opp. Et system med omsettelige kvoter innen den tradisjonelle fiskerinæringen vil avklare hvor mange arbeidsplasser det er grunnlag for. En øvre grense for årsfangsten, fastsatt for å sikre fiskebestandene, skal fordeles til næringsutøverne i form av kvoter. Et omsettelig system vil etablere et marked som vil avdekke hvor mange det er plass til i næringen, hvis den skal gi både aktørene og samfunnet tilfredsstillende avkastning. Resultatene av et slikt system vil være kostnadseffektivitet i fangstleddet, samt bedre samsvar mellom investeringer og ressursgrunnlag i næringen. Forslagene vil muliggjøre gjennomføringen av en helhetlig og effektiv fiskeripolitikk.

Disse medlemmer mener det er viktig med bærekraftig høsting av ressursen sjøpattedyr. Sjøpattedyrene er en del av det økologiske systemet, og en fornuftig beskatning vil ha positive konsekvenser for bestanden av en rekke fiskeslag. Bestanden av grønlandssel er nå så stor at den er i ferd med å bli en betydelig trussel for enkelte fiskebestander. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til forslag i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om Norsk Sjøpattedyrpolitikk: "Stortinget ber Regjeringa som ei prøveordning fram til 2009 å tillate heilårlig hausting av grønlandssel i alle aldrar og farvatn for å undersøke fangsteffektivitet og for å utvikle og teste marknader". Disse medlemmer er av den oppfatning at produkter av sjøpattedyr er en viktig eksportartikkel for Norge, og en økt fangst av sjøpattedyr vil bidra til økt vekst i kystområdene.

Disse medlemmer viser til at den norske vågehalvfangsten er en fullt lovlig og bærekraftig næringsvei. Fangsten bidrar til å skape lønnsomme arbeidsplasser for fangere, produsenter og tilhørende næringer langs kysten.

Disse medlemmer er av den oppfatning at dagens strenge regler for tildeling av konsesjon for havbruk/oppdrett er en lite effektiv ordning og at dette virker negativt for næringen. Konsesjonsordningen bør fjernes, og begrensninger skal kun være de som følger av forurensnings- og veterinære hensyn.

Disse medlemmer vil arbeide for at de kommuner som har naturgitte forhold for havbruk/oppdrett,

skal tilrettelegge i sine reguleringsplaner for slik næringsvirksomhet. Forkvoter innen havbruk/oppdrettsnæringen er et uttidig inngrep i den enkelte bedrift og som må bringes til opphør.

Disse medlemmer mener at dagens reguleringer med hensyn til volumbegrensninger i oppdrettsanlegg er for strenge. Så lenge veterinær- og forurensningshensyn ikke tilsier noe annet, bør det overlates til den enkelte næringsdrivende å bestemme størrelsen på sitt anlegg.

Disse medlemmer ser behovet for å skille mellom konsesjoner for laks og ørret, og det må videre legges til rette for oppdrett av andre maritime arter som f.eks. kveite, torsk, skjell, piggvar m.m. Det er et stort verdiskapningspotensial i oppdrett av nye arter, noe som må utnyttes til kystsamfunnenes beste. Det er derfor behov for å kanalisere en større del av dagens forskningsmidler til fiskeri og oppdrettsnæringen.

Disse medlemmer vil arbeide for at myndighetene tilrettelegger forholdene for næringen på en måte som muliggjør en målrettet satsning på miljøforbedringer. Her vil økt teknologiutvikling på sikt kunne gi store økonomiske og miljømessige besparelser. Disse medlemmer vil også arbeide for at rømning av oppdrettsfisk skal behandles som punktutslipp.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.10.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti viser til at fiskerinæringa har eit enormt potensial, men står samtidig overfor store utfordringar. Eksportert kvantum har auka samtidig som eksportverdien har gått ned, og sysselsetjinga i alle ledd i næringa har gått ned. Desse medlemene viser til at ein samla næringskomité har bede Regjeringa komme tilbake med ei eiga sak om eit verdiskapingsprogram for fiskerinæringa, men at dette ikkje er ein del av Regjeringens budsjettforslag. Desse medlemene foreslår å bruke 50 mill. kroner meir til eit verdiskapingsprogram for fiskerinæringa.

Desse medlemene vil understreke at ei berekraftig hausting av ressursane skal vere ein absolutt føresetnad for fiskeripolitikken. Avsløringar av utkast, omlasting og ulike former for ulovleg fiske har sett fokus på miljøkriminalitet og økonomisk kriminalitet i fiskerinæringa. Desse medlemene ønskjer å setje i verk tiltak mot dette og foreslår å auke løyvingane til Fiskeridirektoratet med 14 mill. kroner til 20 nye inspektørar, samt at løyvingane til Kystvakta blir auka til full seglingskapasitet.

Desse medlemene viser til at Fiskeritavtalen vart sagt opp våren 2004. Desse medlemene ønskjer ei sterkare satsing på næringstiltak i fiskeria og foreslår difor mellom anna å auke løyvingane til føringstilskott og tilskott til lineegningssentralar ved å auke løyvingane til næringstiltak i fiskeria med 30 mill. kroner. Desse medlemene ønskjer òg å auke løyvingane med 2,5 mill. kroner til velferdsstasjonane som er viktige sosiale treffpunkt langs kysten.

Desse medlemene er usamde i strukturpolitikken til Regjeringa, og foreslår difor å oppheve strukturkvoteordninga. Dermed foreslår desse medlemene òg å fjerne strukturavgifta på 35 mill. kroner. Desse medlemene vil peike på at det samla avgiftstrykket overfor fiskerinæringa er svært høgt og går difor i mot Regjeringa sitt forslag om å innføre ei eiga kontrollavgift på 20 mill. kroner. Samtidig foreslår desse medlemene å redusere den nye havbruksavgifta med 5 mill. kroner og merkeregiseravgifta med 15 mill. kroner.

Desse medlemene meiner Noreg har ein unikt fordel ved nærheit til fersk fiskeråstoff av høg kvalitet som marknaden verdset og etterspør. Sosialistisk Venstreparti sin fiskeripolitikk tar utgangspunkt i denne fordelene.

Disse medlemmer foreslår ut fra dette at rammeområde 10 bevilges med 476 850 000 kroner, som er 96 500 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.10.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 10 bevilges med 550 350 000 kroner, som er 170 mill. kroner mer enn Regjeringens budsjettforslag for 2005.

Dette medlem ønsker å legge til rette for videre vekst i fiskerinæringen, samtidig som det tas vare på det beste i vår ressursforvaltning på dette området. Dette medlem vil påpeke at det krever økt satsning på fiskeri- og havbruksnæringen gjennom Fiskeridepartementets budsjett og et aktivt forsknings- og utviklingsarbeid i hele marin sektor.

Dette medlem vil derfor opprette et verdiskapingsprogram for fersk fisk på 100 mill. kroner årlig i regi av Innovasjon Norge. Det vil gi fiskeindustrien drahjelp til å få fram fersk fisk og nye produkter til betalingsvillige kunder. En viktig del av fiskeindustriens problem har vært manglende satsing på nye produkt og markedsføring. Råstoffet er førsteklases, og næringen må settes i stand til å satse på kvalitet som gir høyest pris. Landbruket fikk sitt verdiskapingsprogram for fire år siden og staten bidrar med 100 mill. kroner årlig for å utvikle nye produkter fra landbruket. Tida er moden for å gi kysten samme utviklingsmuligheter.

Dette medlem fremmer også forslag om en økning i nyskappingsprogrammet marin innovasjon med 10 mill. kroner. Dette medlem viser til at det ligger store muligheter for verdiskaping dersom Norge satser på marin og biomarin sektor for å øke kunnskapsinnholdet i produkter, på å utvikle bedre produk-

ter i fiskeindustrien, og i å utvikle torsk og andre marine arter til oppdrettsformål.

Dette medlem viser til den betydning forskningsfartøyene har for forskning og overvåkning av hav- og kystmiljøet. Regnskapet for 2003, tyder etter dette medlems oppfatning på for stramme rammer for driften for 2005. Derfor bør bevilgningen økes med 10 mill. kroner.

Dette medlem foreslår videre å øke bevilgningen til diverse næringstiltak med 40 mill. kroner. Midlene vil bl.a. bli fordelt til velferdsstasjoner for fiskere, føringstilskudd og tilskudd til fangst av sel. Det vises til budsjettinnstillingen for 2005 (Budsjett-innst. S. nr. 8 (2004-2005)) fra næringskomiteen for detaljene.

Dette medlem viser videre til at Sp vil heve fiskernes inntekter gjennom å heve Fiskerfradraget til 100 000 kroner.

Dette medlem vil også foreslå å videreføre bevilgningen til tapsfond for garantier øremerket fiskerinæringen med 80 mill. kroner.

For en allerede hardt prøvet næring framstår departementets forslag om å øke gebyrene på havbruk som uforståelige og ubegrunnede. Dette medlem vil redusere avgiften med 5 mill. kroner sammenlignet med departementet forslag. Dette medlem er også uenig i innføringen i en ny kontrollavgift på fiskeflåten på i alt 20 mill. kroner, og går derfor imot dette forslaget.

I tillegg vil dette medlem:

- Behandle kongekrabben som uønsket art også øst for Nordkapp, og derfor åpne for fritt fiske i tre år for fiskere i Finnmark.
- At avgiften på oppdrettskonsesjoner fjernes og erstattes med en lokal arealavgift.

3.2.10.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener utviklingen i norsk fiskerinæring bør gjennomgå av et utvalg, og henviser til Dokument nr. 8:18 (2004-2005). Dette medlem mener at det foregår omfattende omstrukturering og en omfattende omfordeling av fiskeressursene og av utgiftene knyttet til norsk fiskerinæring. Dette medlem er orientert om at norske fis-

kere betaler 750 mill. kroner årlig i skatter for å få lov til å drive fiske. En del av disse skattene fører til ekstra stor belastning for sjarkfiskere og kystfiskere. Dette medlem er orientert om at det blir vurdert å la fiskerne også betale statens utgifter til forvaltning og kontroll av ressursuttaket. Dette medlem er orientert om at Norges Fiskarlag mener det vil bety en ekstrautgift for fiskerne på minst 500 mill. kroner, noe som ytterligere vil forsterke skattepresset på de som fisker. Dette medlem frykter at dette kommer i tillegg til planlagt ressursrenteavgift for fiskerne. Dette medlem mener Stortinget må opprette en kommisjon for å vurdere om omstruktureringen i fiskeflåten, organiseringen og betalingen for ressurs- og kontrollforvaltningen, skattene og avgiftene som fiskerne må betale for å drive i yrket sitt må vurderes i forhold til hva andre yrkesgrupper betaler for å få drive sitt yrke. Det må også de svært kostbare kontrollrutinene. Alt dette må sees i forhold til rekrutteringen til yrket, samfunnsøkonomiske og bosettingsmessige konsekvenser. Dette medlem vil også påpeke at viktige prinsipper når det gjelder fiskernes rett til å fiske og hvor lenge fiskerne har eiendomsretten over sine kvoter skal behandles i domstolene med det første. Dette medlem vil be Stortinget være svært restriktive med å gi nye fullmakter til Regjeringen i saker som har med fiskerinæringen å gjøre. Dette medlem vil ha en reformpause. Denne pausen må benyttes til å få nedsatt bredt sammensatt utvalg som skal belyse mange av sidene ved den utviklingen vi har hatt i fiskerinæringen de seneste årene, med utgangspunkt i at fiskeressursene er folkets eiendom og ikke skal privatiseres. Reformpausen bør være til utvalgets rapport foreligger og har vært gjennom en bred debatt i Stortinget. Dette medlem mener Stortinget må avvise Regjeringens krav om fullmakter til en kraftig omstrukturering og privatisering av landets fiskeressurser for et bredt sammensatt utvalg, med utgangspunkt i økologiske, samfunnsøkonomiske og distriktspolitiske målsettinger, som også er nedfelt i saltvannsfiskeoven, har fått vurdert om denne omstruktureringen er i samsvar med Stortingets og folkeflertallets vilje.

Dette medlem foreslår at ramme 10 bevilges med 585 350 000 kroner, som er 205 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 380 350 000 kroner.

3.2.10.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 10

Tabell 3.20 Forslag til netto rammesum for rammeområde 10

Forslag fra:	(i 1 000 kroner)	
	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	380 350	-
H, KrF og V	380 350	0
A	420 350	40 000
FrP	336 950	-43 400
SV	476 850	96 500
Sp	550 350	170 000
Kp	585 350	205 000

3.2.11 Rammeområde 11 (Landbruk), under næringskomiteen

3.2.11.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 11 (i hele tusen kroner)		
1100	Landbruks- og matdepartementet (jf. kap. 4100)	122 094
1112	Forvaltningsstøtte, utviklingsoppgaver og kunnskapsutvikling m.m.	121 345
1115	Mattilsynet (jf. kap. 4115)	1 162 567
1138	Støtte til organisasjoner	17 100
1139	Genressurser, miljø- og ressursregistreringer	30 796
1141	Kjøp av forvaltningsstøtte innen miljø- og næringstiltak i landbruket	33 949
1143	Statens landbruksforvaltning (jf. kap. 4143)	318 681
1144	Ressursforvaltning og miljøtiltak i landbruket	7 313
1145	Jordskifterettene (jf. kap. 4145)	150 991
1146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 4146)	82 454
1147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 4147)	52 497
1148	Naturskade - erstatninger og sikring	68 089
1149	Verdiskapings og utviklingstiltak i landbruket	336 170
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 4150)	10 767 749
1151	Til gjennomføring av reindriftsavtalen	95 000
1161	Statskog SF - forvaltningsdrift	24 083
Sum utgifter rammeområde 11		13 390 878
Inntekter rammeområde 11 (i hele tusen kroner)		
4100	Landbruks- og matdepartementet (jf. kap. 1100)	429
4115	Mattilsynet (jf. kap. 1115)	737 926
4143	Statens landbruksforvaltning (jf. kap. 1143)	29 217
4145	Jordskifterettene (jf. kap. 1145)	11 374
4146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 1146)	28 641
4147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 1147)	30
4150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 1150)	145 000
Sum inntekter rammeområde 11		952 617
Sum netto rammeområde 11		12 438 261

3.2.11.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.11.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Samarbeidsregjeringen har forsterket næringsutvikling i landbruket og bidratt til fornyelse, omstilling og optimisme i landbruket. Et livskraftig landbruk spiller en viktig rolle for spredt bosetting og levende bygdesamfunn. Denne satsningen videreføres i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005.

Disse medlemmer mener at budsjettforslaget bidrar til fremtidsrettet satsing på alternativ energi. Forslaget legger opp til større variasjon og mangfold i landbruksproduksjonen som kan bidra til økte inntektmuligheter for den enkelte næringsutøver. Regjeringens forslag vil stimulere til utvikling av økonomisk lønnsom næringsvirksomhet knyttet til landbruket. Disse medlemmer viser til forslaget om satsing på bioenergi og støtter forslaget om å bevilge 5 mill. kroner til et utviklingsprosjekt for flytende drivstoff med basis i råstoff fra landbruket. Det er etablert et særskilt

bioenergiprogram som for 2005 får økt bevilgningen til 23 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til forslaget om reduksjon i matavgiftene med en effekt på 60 mill. kroner for næringsaktørene. Matpolitikken kommer til å stå helt sentralt i årene som kommer, med vekt på hovedområdene mattrygghet, livskvalitet, matproduksjon og næringsutvikling.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 11 bevilges med 12 438 261 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.11.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil føre en politikk som legger grunnlag for et levedyktig og bærekraftig landbruk i hele landet. Disse medlemmer mener hovedoppgaven for norsk landbruk skal være å produsere helsemessig trygg mat av høy kvalitet og sikre langsiktig matforsyning. Disse medlemmer vil understreke at landbrukets samfunnsnytte bygger på et forbrukerrettet

landbruk som skal bidra til å produsere og forsyne landets innbyggere og industri med trygge matvarer av høy kvalitet, og i tillegg levere andre varer og tjenester basert på næringens samlede ressurser. Disse medlemmer viser til at man gjennom jordbruksproduksjonen oppnår en rekke andre samfunns mål utover matproduksjon.

Disse medlemmer vil peke på at internasjonale avtaler og markedsforhold i stadig større grad påvirker handlingsrommet for den nasjonale landbrukspolitikken, samtidig som åpne handelen over landegrensene gir større markedsmuligheter for norske virksomheter og norsk landbruk. *Disse medlemmer* mener de nye utfordringene innen landbruket, næringsmiddelindustrien og matvaresektoren må møtes med en aktiv landbrukspolitikk.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 12 438 261 000 kroner under rammeområdet, som er det samme som det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.11.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 11 settes til kr 8 024 261 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 4 414 000 000.

Disse medlemmer viser til at den internasjonale utvikling bærer bud om endrede rammebetingelser for jordbruket. Nå som rammene er lagt for de videre WTO-forhandlinger, mener Fremskrittspartiet det blir viktig å tilpasse de nasjonale betingelser for jordbruket til en ny konkurransesituasjon. Utviklingen av en robust produksjon basert på markedsøkonomiske kriterier må ha topp prioritet og må utvikles før importvernet faller. I denne sammenheng vil disse medlemmer peke på at det kan være fornuftig først å høste erfaring på noen områder, for eksempel egg- og fjørfe-sektoren. Disse medlemmer er skuffet over at de øvrige partier på Stortinget ikke har tatt et oppgjør med det jordbrukspolitiske styringssystemet og det juridiske grunnlaget for jordbrukspolitikken som i stor grad ble utformet i mellomkrigstiden under helt andre forhold. Resultatet av mer enn 60 år med en gjennomregulert landbruksnæring beviser at den førte politikken har vært mislykket fordi man ikke har nådd ambisiøse mål knyttet til bosetting, sysselsetting og inntektsnivå. Videre har jordbrukspolitikken betydd store kostnader i form av offentlige utgifter, høye priser på matvarer og innskrenket næringsfrihet for bønder. Administrative priser, konsesjoner, produksjonskvoter og selektive støtteordninger har vært ødeleggende for entreprenørskapet hos primærproduzentene.

Disse medlemmer mener det haster med å innføre en ny landbrukspolitikk gjennom en entreprenørskapsmodell. Dette vil kreve en radikal endring av rammebetingelsene for jordbrukets og bygdenes samlede næringsliv. Et sentralt element i dette vil være å styrke den private eiendomsretten. Det krever blant annet at loven som regulerer eiendomsomsetningen fjernes.

Konsesjonspolitikken og offentlig fastsatte eiendomspriser reduserer entreprenørenes forventninger og investeringslyst, fordi de risikerer å ikke få avkastning av kapitalen som blir investert. Videre må bo- og drivepliktsbestemmelsene i odels- og konsesjonslovgivningen fjernes.

Disse medlemmer vil hevde at konkurranse er den viktigste forutsetningen for et godt entreprenørmiljø. Det innebærer at de etablerte ordningene som hindrer dette, bør avvikles. Dette gjelder også jordbruksavtalen og de forvaltningsoppgaver som den er med å finansiere. Videre bør alle former for produksjons- og markedsreguleringer som begrenser eller hindrer konkurranse avvikles. Produksjonskvoter og begrensninger i husdyrproduksjonen bør avskaffes og fri etablering i alle produksjoner gjenopprettes. Fremskrittspartiet vil kun beholde produksjonsbegrensninger som sikrer miljøet, for eksempel krav om spredeareal for gjødsel. Denne typen krav ødelegger ikke konkurransen i markedet.

Disse medlemmer mener det eksisterende jordbruksavtalesystemet, hvor produsentene legger opp sin virksomhet basert på tilskudds- og reguleringsordninger og hvor et stort byråkrati er knyttet til uoversiktlig forhold, skal erstattes av et markedsbasert konkurranse-system.

Disse medlemmer vil at dagens ressursødende ordninger endres til fordel for miljøet, til styrke for næringsutøverne og til fordel for forbrukerne. Jordbruksnæringen må finne sin plass blant vanlige produksjoner som søker et marked i friest mulig konkurranse. I en nedtrappingsfase for støttetiltak og jordbrukssubsidier kan bevilgninger gis over statsbudsjettet.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.11.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke den store betydningen landbruket har for det norske samfunnet. Landbruket skal både sikre våre innbyggere trygg mat, ta vare på vårt kulturlandskap og sikre bosetting i Distrikts-Norge. Disse medlemmer er bekymret for den sterke reduksjonen i antall bruk, og mener det må tilstrebes å få redusert denne utviklinga de neste årene. Disse medlemmer vil understreke betydningen av et allsidig landbruk der det også er plass for de små bruk og deltidsbonden. Samtidig registreres det som positivt at arealet for matproduksjon er relativt stabilt. Disse medlemmer vil imidlertid peke på at landbruket står foran en rekke krevende utfordringer fram-

over. En av disse å få økt andelen av økologisk produksjon. I dette arbeidet er det helt avgjørende med et langt tettere samarbeid med butikkjedene slik at markedsføring og profilering blir prioritert. Disse medlemmer foreslår derfor å bevilge 20 mill. kroner mer til økologisk landbruk.

Den nye dyrevernmeldinga er positiv for landbruket. Disse medlemmer forventer at dyrevelferd framover gis høy prioritet i forbindelse med jordbruksoppgjørene, og særlig må fjørfe, pelsdyr transport av dyr gis oppmerksomhet da disse medlemmer mener det på disse områdene er mest kritikkverdige forhold. Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt forbud mot kastrering av hanngris fra 2009, og ønsker å intensivere dette arbeidet ved å bevilge 5 mill. kroner ekstra til dette arbeidet.

Rekruttering til landbruksnæringa er viktig. Disse medlemmer ønsker derfor å avsette 5 mill. kroner til et forprosjekt for å styrke rekruttering i denne næringa.

Matavgiftene i Norge er svært høye. Disse medlemmer har siden Mattilsynet ble etablert framhevet dette, og vil redusere matavgiftene med ytterligere 40 mill. kroner i 2005.

Avrenning fra landbruket er et stort problem mange steder i landet. Disse medlemmer ønsker derfor å avsette 10 mill. kroner for å intensivere dette arbeidet.

Disse medlemmer mener tiden er overmoden for en offensiv satsing på utnyttelse av bioenergi som fornybar energiressurs. Disse medlemmer setter derfor av 50 mill. kroner til en handlingsplan for bioenergi. Bevilgningene til skogplanting og skogkultivering er redusert kraftig de siste åra. Disse medlemmer mener dette er dramatisk for skogbruket mange steder i landet og vil derfor øke bevilgningene til dette med 15 mill. kroner. Mange steder har langsiktige investeringer vært prioritert fram til nå, og dette er viktig i skogbruket. Dersom bevilgningene ikke økes vil både skogplanting, tynning og ungskogpleie bli nedprioritert, og dette er svært uheldig i et langsiktig perspektiv.

Regjeringen foreslår ny skatt på salg av landbrukseiendommer. Disse medlemmer er uenig i dette.

I en strategi for økt økologisering av landbruket må bruken av kunstgjødsel reduseres. Disse medlemmer vil derfor ta inn 50 mill. kroner i kunstgjødselavgift.

Reindrifta er ei viktig næring i Norge, særlig i samiske områder i nord. Disse medlemmer mener reindrifta står foran svært store utfordringer for å få antall rein i samsvar med beitegrunnet. I dette arbeidet blir det svært viktig å få etablert et langt sterkere markedsapparat slik at det kan omsettes mer reinkjøtt.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 11 bevilges med 12 573 261 000 kroner, som er 135 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.11.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til alternativt budsjett fra Senterpartiet og foreslår at rammeområde 11 settes til 12 573 261 000 kroner,

som er 135 mill. kroner høyere enn departementets forslag. Årsaken til dette er at dette medlem foreslår å redusere avgift og gebyrer til Mattilsynet med 135 mill. kroner.

Dette medlem viser til at norsk landbruk står overfor betydelige utfordringer i tiden som kommer. Den framforhandlede WTO-avtalen i Genève, har lagt føringer for sluttforhandlingen av Doha-runden, som vil kunne gi dramatiske utslag for norsk landbruk. Dette medlem mener det er viktig å bygge bredest mulige allianser både nasjonalt og internasjonalt i de videre WTO-forhandlingene. Dette er av stor betydning for å legge til rette for et aktivt landbruk over hele landet. Ren og trygg mat, og et velholdt kulturlandskap er verdier vi som samfunn skal ta oss råd til å prioritere.

Dette medlem mener det er et grunnleggende ansvar å føre en politikk som ivaretar disse verdiene i norsk landbruk. Gjennom å gi de som ønsker landbruk som levevei muligheter til å hente en inntekt som står i samsvar med arbeidsmengden på bruket, vil vi bidra til å sikre framtidig ressursutnyttelse i landbruksnæringa. Dette medlem ønsker en variert bruksstruktur, for å ivareta både næringa og bygdekulturen.

Dette medlem viser til at Regjeringen foreslår en kraftig økning på miljøavgiftene på plantevernmidler i landbruket. Dette medlem mener forslaget er dårlig begrunnet. Det er nettopp lagt fram en evaluering av handlingsplanen for redusert risiko ved bruk av plantevernmidler. Hovedkonklusjon er at faglig arbeid over tid gir resultater, ikke økt bruk av avgifter. På denne bakgrunn går dette medlem mot økningen på i alt 35 mill. kroner.

Dette medlem viser til at departementet har foreslått vesentlige endringer i en del av særfradragene i skatt for landbruket. Særlig har departementets forslag om å fjerne regelen om skattefrihet for gevinst ved salg av landbrukseiendom som har vært eid i 10 år eller mer, skapt reaksjoner. Mange steder tvinges bønder til å selge gården i all hast før nyttår. Dette er uheldig. Videre foreslår departementet at gjennomsnittsligningen for skogbruk oppheves og at reglene for fradrag for føderåd endres. Samlet har departementet anslått virkningen av disse til å innebære en lettelse på i alt 30 mill. kroner. Dette medlem går mot disse forslagene til skatteendringer.

Dette medlem har merket seg at departementet anslår skatteskjerpelsen som følge av opphevelse av regelen om skattefrihet for gevinst ved salg av landbrukseiendom som har vært eid i lengre enn 10 år til å utgjøre et sted mellom 5 og 10 mill. kroner. På bakgrunn av de konkrete eksemplene som har vært omtalt i media, og som er verifisert fra skattefaglig hold, stiller dette medlem seg tvilende til om dette anslaget kan være korrekt.

Departementet har også foreslått å endre det særskilte skattefradraget for samvirkeforetak, som gir en skatteskjerpelse på 30 mill. kroner. Dette medlem går også mot denne endringen.

Dette medlem har lagt merke til at departementet bare følger opp Skaugeutvalgets forslag om å fjerne en del av særfradragene for landbruket, men at departe-

mentet ikke følger opp anbefalingen om å konsentrere innsatsen ved å øke jordbruksfradraget.

Dette medlem foreslår derimot å heve landbruksfradraget med 10 000 kroner. For nærmere omtale av de enkelte skatteforslagene vises det til merknader under ramme 23.

3.2.11.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener norsk landbruk står overfor store utfordringer både i forhold til WTO og EU. Dette medlem mener det er viktig å bygge bredest mulige allianser både nasjonalt og internasjonalt i de videre WTO-forhandlingene. Dette medlem mener det er et grunnleggende ansvar å føre en politikk som ivaretar norsk landbruk og de verdiene landbruket står for. Gjennom å gi de som ønsker å leve av landbruk muligheter, og inntekt på nivå med industriarbeiderlønn, vil vi bidra til å sikre fremtidig ressursutnyttelse i landbruksnæringen.

Dette medlem reagerer skarpt på at eiere av landbrukseiendommer skal få skjerpet skatt ved salg av eiendommen. Dette bryter med lange tradisjoner i norsk landbruk, og er forsøk fra Regjeringens side på å innhente i skatt store deler av verdiene som blir solgt ved lettelse i konsesjonsvilkårene. Dette medlem mener dette er symptomatisk for en Regjering som ikke har distriktenes beste for øyet i noe henseende, men

som ser på Distrikts-Norges innbyggere som nye og store skatteyttere.

Dette medlem vil ha en gjennomgang av dagens jordbrukspolitikk, som er nedslående og ødeleggende for Distrikts-Norge. Dette medlem vil ha en gjennomgang og en ny distriktspolitikk, med utgangspunkt i at landbruket trenger en kraftig opptrappingsplan. Dette medlem vil øke støtten til økologisk landbruk, og vil at posten på landbruksbudsjettet skal økes betraktelig. Støtten til meieri og slakteri i distriktene må økes slik at vi har gårdsdrift og foredling i distriktene, og ikke utsetter dyr for unødige lange transporter som blir dyreplageri.

Dette medlem mener at saueholdet kom særlig dårlig ut ved det siste jordbruksoppgjøret. Dette medlem vil påpeke at saueholdet, som ligger på bunnen av de forskjellige næringsgrener innenfor jordbruket, må få et økonomisk løft. Særlig slik at denne driftsformen, i tillegg til å produsere mat, utfører en stor samfunnstjeneste ved å holde kulturlandskapet ved like. Dette kommer også andre næringer, som f.eks. reiselivsnæringen, til gode. Dette medlem mener at dette er en næring som er tufta på fornybare ressurser og at vi i framtida må støtte denne produksjonen på en økonomisk bedre måte.

Dette medlem foreslår at ramme 11 bevilges med 12 590 261 000 kroner, som er 152 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 12 438 261 000 kroner.

3.2.11.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 11

Tabell 3.22 Forslag til netto rammesum for rammeområde 11

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	12 438 261	-
H, KrF og V	12 438 261	0
A	12 438 261	0
FrP	8 024 261	-4 414 000
SV	12 573 261	135 000
Sp	12 573 261	135 000
Kp	12 590 261	152 000

3.2.12 Rammeområde 12 (Olje- og energi), under energi- og miljøkomiteen

3.2.12.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 12 (i hele tusen kroner)		
1800	Olje- og energidepartementet	186 350
1810	Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)	214 900
1815	Petoro AS	219 900
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)	382 250
1825	Omlegging av energibruk og energiproduksjon	36 000
1827	Miljøvennlig gassteknologi (jf. kap. 4827)	55 900
1830	Energiforskning (jf. kap. 4829)	421 700
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 5440)	23 200 000
2490	NVE Anlegg (jf. kap. 5490, 5491 og 5603)	5 000
Sum utgifter rammeområde 12		24 722 000

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Inntekter rammeområde 12 (i hele tusen kroner)		
4810	Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)	49 100
4820	Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820)	83 300
4827	Miljøvennlig gassteknologi (jf. kap. 1827)	45 900
4829	Konsesjonsavgiftsfondet (jf. kap. 1820 og 1830)	144 000
4860	Statsforetak under Olje- og energidepartementet	10 100
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)	95 800 000
5490	NVE Anlegg (jf. kap. 2490)	1 000
5608	Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet	48 500
Sum inntekter rammeområde 12		96 181 900
Sum netto rammeområde 12		-71 459 900

3.2.12.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.12.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er et hovedmål i Regjeringens energipolitikk å sikre en effektiv og konkurransedyktig energiforsyning. Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen vil bidra til bærekraftig verdiskaping og velferd gjennom en mer effektiv utnyttelse av våre energiressurser, økt el-produksjonskapasitet basert på miljøvennlige energikilder og stimulere til en overgang fra elektrisitet til andre fornybare energikilder til oppvarmingsformål.

Disse medlemmer viser til at petroleumssektoren også i fremtiden vil være en vesentlig bidragsyter til finansiering av velferdssamfunnet og til industriell utvikling i hele landet. Disse medlemmer støtter Regjeringens arbeid med å øke utvinningen, bl.a. gjennom å stimulere til høyere leteaktivitet og til økt innsats for utvinning fra eksisterende felt.

Disse medlemmer viser til at det er viktig å gjøre Norges energiforsyning mindre avhengig av vannkraften som energikilde og elektrisitet som energibærer. Dette krever langsiktig omlegging av energibruk og energiproduksjon. Satsingen knyttet til omlegging av energibruk og energiproduksjon gjennom Energifondet og Enova SF styrkes i 2005. Innbetalingene til Energifondet vil øke til 660 mill. kroner i 2005, som er en økning på 90 mill. kroner i forhold til 2004. Disse medlemmer viser til at arbeidet med energiomleggingen har vært så vellykket siden 2001 at vi nå kan oppjustere målene fra 10 TWh til 12 TWh nye fornybar energi og energiøkonomisering innen 2010. Dette vil være et betydelig bidrag til for å bedre forsyningssikkerheten og til å nå våre klimaforpliktelser.

Videre viser disse medlemmer til at Samarbeidsregjeringen har gitt konsesjon til 1,2 TWh ny vannkraftproduksjon. Samarbeidsregjeringen har med dette gitt flere konsesjoner til vannkraftutbygginger enn det ble gitt til sammen under alle regjeringene på 1990-tallet.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen siden 2002 har bevilget 150 mill. kroner til forskning og utvik-

ling av teknologier for CO₂-håndtering. Det satses videre på dette viktige arbeidet, og for 2005 foreslås det å sette av nye 150 mill. kroner til dette formålet. Et teknologisamarbeid mellom myndighetene og industrien på dette området vil bringe realiseringen av gasskraftverk med CO₂-håndtering nærmere. Innovasjonssenteret for gassteknologi som blir opprettet fra 1. januar 2005 vil koordinere innsatsen på dette området.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2005 samlet sett vil øke den offentlige finansieringen av petroleumsforskningen med om lag 113 mill. kroner, til en bevilgning på 222,3 mill. kroner. Dette utgjør en økning på 62 pst. Disse medlemmer mener dette vil legge til rette for industriell og teknologisk utvikling for å få mer ut av ressursene og få kostnadene ned. Verdien vil i stigende grad skapes av teknologi og annen menneskelig innsats. Det er et stort verdiskapingspotensial for Norge i bedre utnyttelse av produserende felt og større tilgjengelighet til nye reserver. Økt forskning er viktig for å utnytte dette potensialet.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 12 bevilges med -71 459 900 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.12.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at situasjonen innen kraftforsyningen i Norden vil bli vanskeligere ved at forbruket fortsetter å øke mer enn veksten i produksjonene. Arbeidet for å bedre kraftsituasjonen må derfor prioriteres høyt. Innsatsen for å redusere veksten i forbruket må økes og produksjon må økes. Disse medlemmer mener det statlige selskapet Enovas rolle er viktig i denne sammenheng og at midlene Enova disponerer brukes på en effektiv måte. Disse medlemmer viser til at bevilgningene over statsbudsjettet til Energifondet, som er Enovas viktigste finansieringskilde, under regjeringen Bondevik II er fjernet og at Energifondet i sin helhet nå finansieres med påslag i nettariffen som har økt fra 0,3 til 1,0 øre/kWh. Disse medlemmer

mener det må satses på flere fornybare energikilder og mener bioenergi har et stort potensial i Norge. Disse medlemmer vil derfor øke forskningen på mer miljøvennlige teknologier for bruk av bioenergi og foreslår derfor å bruke 10 mill. kroner mer til dette formålet.

Disse medlemmer mener at den innenlandske bruken av naturgass må økes, bl.a. til energiproduksjon. Det foreligger planer flere steder i landet om å ta i bruk naturgass til energiformål og industrielle formål. Disse medlemmer understreker at en avgjørende forutsetning for å øke den innenlandske bruken av naturgass er at det bygges infrastruktur for transport av naturgass. Staten må delta i satsingen på infrastruktur gjennom tilskudd og ved at det opprettes et statlig investeringselskap som sammen med andre investorer skal investere langsiktig i infrastruktur for transport av naturgass. Disse medlemmer foreslår at selskapet tilføres 3 mrd. kroner i egenkapital.

Disse medlemmer viser til at overføringstariffen for strøm varierer mye mellom ulike områder i landet og mener det er uheldig at Regjeringen foreslår å fjerne ordningen med tilskudd til utjevning av overføringstariffen. Disse medlemmer vil derfor opprettholde ordningen og foreslår at det bevilges 40 mill. kroner til formålet, slik at om lag 50 000 strømkunder kommer inn under ordningen.

Disse medlemmer mener petroleumsforskningen er viktig for å redusere kostnader, øke utvinningen og sikre gode miljøløsninger i petroleumssektoren. Foruten å bidra til økt lønnsom produksjon fra norsk kontinentalsokkel, er forskning og teknologiutvikling en forutsetning for å opprettholde en konkurransedyktig olje- og gassindustri i Norge. Økte midler til petroleumsforskning er derfor et viktig bidrag til videre verdiskaping i en stor og viktig næring for Norge. Disse medlemmer vil derfor i tråd med de signaler energi- og miljøkomiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ga i Innst. S. nr. 249 (2003-2004) om petroleumsvirksomheten, styrke Fondet for forskning og nyskaping med 1 mrd. kroner. Den økte avkastningen skal nyttes til langsiktig og grunnleggende forskning rettet mot petroleumssektoren.

Disse medlemmer foreslår å bevilge -71 409 900 000 kroner under rammeområdet, som er 50 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.12.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 12 settes til -71 790 600 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 330 700 000.

Disse medlemmer er bekymret over den passive politikken som føres på energi- og petroleumsområdet. Advarslene om en svekket kraftbalanse og synkende aktivitet på petroleumssektoren er mange. Disse medlemmer mener at Norge i langt større grad enn i dag må utnytte våre muligheter som energistormakt.

Forholdene må legges til rette for at Norge skal forbli en energistormakt, hvor energisektoren forblir en viktig del av vårt næringsliv. Den vil skape grobunn for teknologiutvikling, høy verdiskaping og god levestandard. Dette skal også komme landets innbyggere og næringsliv til gode gjennom tilgang til energi til en fornuftig pris.

Energi bør fritt kunne omsettes i markedet, og fritt kunne brukes av de aktører som til enhver tid kjøper energien i markedet, uten innblanding fra det offentliges side. Myndighetene skal i minst mulig grad tvinge frem en omlegging av energibruken etter hvilken favorittknologi miljøbevegelsen til enhver tid promoterer. Disse medlemmer mener det skal være fri konkurranse mellom de forskjellige former for energibærere, uten noen form for subsidiering. Disse medlemmer vil heller ikke bruke skattebetalernes penger til andre tiltak som har som målsetting å endre energiforbruket, og heller ikke bruk av økte avgifter som virkemiddel for å endre eller redusere forbruket. Eventuelle ENØK-tiltak må baseres på den enkeltes økonomiske gevinst. Samtidig mener disse medlemmer at myndighetene må ta ansvar for forsyningssikkerheten av kraft så vel som miljøaspektet i petroleumssektoren.

Disse medlemmer tar avstand fra den myten som er skapt om at man i Norge sløser med energi. Rapporter og statistikk viser klart at man i Norge ikke har større energiforbruk i husholdninger enn andre land vi normalt sammenligner oss med. Det er i dag ingen mangel på energi i Norge, men mangel på politisk vilje og handlekraft til å utnytte våre enorme energiressurser. Resultatet er blant annet at Norge i et normalår har underskudd på elektrisk kraft. Dette medfører høye priser for kundene, og underskuddet må dekkes gjennom import av kraft blant annet fra kullkraft- og kjernekraftverk. Disse medlemmer ønsker å øke kraftproduksjonen, og mener det fortsatt er muligheter for miljøtilpassede vannkraftutbygginger. Spesielt må bruken av minikraftverk økes. I tilfeller hvor det oppstår konflikter av miljømessig art, vil disse medlemmer sikre at lokaldemokratiet i større grad enn tidligere blir lyttet til.

Disse medlemmer mener at Norge som energinasjon må satse på en bedre utnyttelse av våre gassressurser i samfunnet generelt, i tillegg til kraftproduksjon. Disse medlemmer vil derfor legge forholdene bedre til rette for bruk av gass innenlands, deriblant bygging av gasskraftverk. Hovedinfrastrukturen for gass er et myndighetsansvar, og disse medlemmer foreslår at det skal opprettes et selskap for å koordinere arbeidet og sikre investering i slik infrastruktur. Disse medlemmer vil gi økonomisk støtte til bygging av infrastruktur for naturgass.

Oljenæringen er, og vil i mange år fremover være svært viktig for norsk økonomi. Det er imidlertid viktig at vi hele tiden fokuserer på denne næringens rammebetingelser og sikrer langsiktighet og forutsigbarhet, slik at næringen står bedre rustet også ved et eventuelt fall i oljeprisen.

Disse medlemmer vil som tidligere arbeide for å redusere/fjerne bruttoskattene på sokkelen, samtidig

som vi vil arbeide for et mer rettferdig skattesystem som i større grad fordeler både oppsider og nedsider, noe som vil bidra til å sikre aktiviteten på sokkelen også ved lavere oljepriser. Forholdene er nå bedre lagt til rette for større mangfold på sokkelen, men det bør utredes skatteincentiver for å gjøre nisje- og haleproduksjon mer lønnsom. Fremskrittspartiet mener myndighetene i sterkere grad må sikre den videre dialogen med næringen i lys av rapportene fra KonKraft. Det må i tillegg sørges for at oljeindustrien gis tilgang på nye prospektive arealer, også i nordområdene.

Teknologiutviklingen innen oljebransjen er særdeles viktig for fremtidig verdiskapning for nasjonen og den globale konkurransevnen i næringen. Slik teknologiutvikling har betydelig positive ringvirkninger for næringslivet for øvrig. Forholdene må derfor legges til rette for å hindre oppsplitting av de teknologi- og kompetansemiljøer det har tatt tre tiår å bygge opp. Staten er den desidert største aktøren for norsk sokkel. Disse medlemmer mener staten må ta et langt større ansvar for FoU innen petroleumsnæringen, og Stortinget bør opprette et energi- og petroleumsforskningsfond for å sikre langsiktigheten i denne forskningen.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.12.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Regjeringens budsjett er et dårlig og defensivt budsjett for miljøet. Den største miljøpolitiske utfordringen i nær og fjern framtid er de stadig økende menneskeskapte klimaendringene. FNs klimapanel har slått fast at de globale utslippene av klimagasser må reduseres med 60-80 pst. Disse medlemmer mener derfor at Norges energipolitikk må bidra til en kraftig reduksjon i utslippene av klimagasser. Norges største bidrag til dette innen energiområdet må være redusert olje- og gassproduksjon, stans i letaktivitet etter nye olje- og gassfelt, økt satsing på verdiskapning gjennom fornybare energikilder, energieffektivitet og energisparing. En rapport fra ACIA (Arctic Climate Impact Assessment) viser at klimaendringene har vært dobbelt så store i de arktiske områdene som resten av verden. Denne rapporten må få store konsekvenser for Norges klimapolitikk, og viser at klimaendringene må tas på alvor.

Disse medlemmer vil peke på at petroleumssektoren står for 26 pst. av Norges samlede CO₂-utslipp, mens oljeinvesteringene øker med 2,3 mrd. kroner. Disse medlemmer mener at petroleumsressursene også bør tilfalle kommende generasjoner, og ønsker en

mer bærekraftig utvinning. Disse medlemmer reduserer derfor utgiftene til leting etter olje og utbygging av nye olje- og gassfelt, til fordel for økt satsing på nye fornybare energikilder. Det legges på denne måten til rette for en vridning vekk fra en økonomi basert på fossile energikilder, over til en grønn økonomi med fokus på kunnskapsbasert næringsliv.

Regjeringens forslag til statsbudsjett legger opp til en økning i petroleumsforskningen på 141 mill. kroner. Disse medlemmer mener dette er en lite framtidrettet bruk av samfunnets ressurser, og foreslår derfor en omprioritering fra programmet PETROMAKS til forskning på nye fornybare på 141 mill. kroner. Hydrogen er framtidens energibærer. Forbruk av hydrogen bidrar i seg selv ikke til utslipp av klimagasser. Disse medlemmer vil derfor at innovasjonssenteret på Grenland skal ha høyere fokus på hydrogenteknologi, i stedet for et ensidig fokus på naturgass.

Disse medlemmer vil peke på at Norge har åpnet for oljeutvinning i nordområdene. Disse medlemmer mener det er uansvarlig å utsette et så sårbart økosystem for petroleumsvirksomhet, og peker på de store utfordringene som eksisterer med hensyn på økt utvinningsgrad fra allerede eksisterende felter. Disse medlemmer vil derfor omprioritere 50 mill. kroner av forskningsmidlene til forskning på økt utvinningsgrad gjennom CO₂-injeksjon.

Disse medlemmer vil understreke at Norge må øke satsingen på nye fornybare energikilder som vindkraft, bioenergi, solvarme og bølgekraft, som ikke fører til utslipp av farlige klimagasser, og som gir mindre belastninger på lokalmiljøet enn tradisjonelle energikilder. Disse medlemmer påpeker at det er et betydelig energieffektiviseringspotensiale i Norge som kan utløses ved aktiv virkemiddelbruk. PIL har i samarbeid med Enova anslått potensialet for kraftkrevende industri til 5,3 TWh. NOU 1998:11 Energi- og kraftbalansen mot 2020 anslo det samlede potensial for enøk i bygningsmassen til om lag 14 TWh. Det totale potensialet er med andre ord på nesten 20 TWh. Samtidig er kraftbalansen slik at i et middelår er produksjonen beregnet til 118 TWh. Med et kraftforbruk beregnet til 125 TWh, har vi et underskudd på 7 TWh i et middelår. Disse medlemmer påpeker at det derfor er realistisk at vi ved å utløse halve energieffektiviseringspotensialet og stoppe veksten i elektrisitetsforbruket, kan få en komfortabel kraftbalanse i Norge. Vi kan dermed bli en stor netto eksportør av grønn vann- og vindkraft, og tjene gode penger på det.

Disse medlemmer mener derfor en omlegging av energipolitikken kreves for å gi elektrisitet til folk og industrien, til forutsigbare og stabile priser. Nye kraftkriser kan komme, og da trengs alternativ oppvarming. Sosialistisk Venstreparti fikk vinteren 2002-2003 flertall for å støtte alle husstander som ville investere i varmpumper og pelletskaminer. Dessverre fikk ordningen svært kort varighet. Disse medlemmer foreslår en ny, bredere og langsiktig støtteordning. I tillegg vil disse medlemmer endre plan- og bygningsloven slik at kommuner kan stille krav til enøk, vannbåren varme og klimaregnskap i byggeprosjekter.

Norge må effektivisere produksjon og distribusjon av strøm. Disse medlemmer vil derfor ha en skån-som satsing på små vannkraftanlegg og skape en milliardindustri innen vindkraft. Staten må ta ansvar for at vannkraftverk og nett opprustes. Statnett og Statkraft skal spille en sentral rolle i dette. En innsats på dette området kan utløse flere TWh i ny kraftproduksjon og bedret overføring. Toveiskommunikasjon i strømmettet må innføres for å utløse store enøk-gevinster og redusere presset på overføringskapasiteten. Kommunene er store brukere av energi til oppvarming. Her er det et stort lønnsomt sparepotensial. Disse medlemmer ønsker derfor å stimulere kommunene til energisparing og til å ta i bruk nye fornybare energikilder gjennom å bevilge 100 mill. kroner til energisparetiltak i kommunene.

Disse medlemmer minner om at bioenergi har et stort potensial til å gi økt lønnsomhet i skog- og landbruket. Gjennom produksjon av bioenergi kan skogressursene utnyttes bedre, og norske bønder kan bli både mat- og energiprodusenter. Produksjon av bioenergi kan bringe en større del av verdiskapingen tilbake til gården. Disse medlemmer viser til at bioenergi er fra 1998 den største fornybare energikilde i Norden med en årlig varme- og kraftproduksjon på ca. 210 TWh. Sverige alene bruker 90 TWh bioenergi i året, og Danmark som har svært små skogressurser bruker 18 TWh bioenergi. Det norske forbruket av bioenergi er på 13 TWh. Norge har stort potensial for økt produksjon og bruk av bioenergi. En økt satsing på bioenergi vil skape sysselsetting i sysselsettingssvake regioner i innlands-Norge.

Målene om 4 TWh fornybar varme, 3 TWh energiefektivisering og 3 TWh vindkraft innen 2010 er ikke spesielt ambisiøse i forhold til potensialet, og skal nås. Hovedendringene til disse medlemmer for å starte denne omleggingen er:

- Økt investeringstilskudd til nye fornybare energikilder (ENOVA), 43 mill. kroner.
- Investeringstøtte til husstander for miljøvennlig oppvarming, 140 mill. kroner.
- Styrking av forskningsinnsatsen på fornybare energikilder og ENØK, til fordel for PETROMAKS-programmet, 141 mill. kroner.
- Forskning på CO₂-injeksjon for å hindre oljeutbygging i nordområdene 50 mill. kroner.
- Satsing på energiøkonomiseringstiltak i kommunene, 100 mill. kroner.
- Endre innovasjonssenteret på Grenlands mandat til å fokusere mer på hydrogen.
- Utjevning av overføringstariiffene, 60 mill. kroner.
- Satsing på bioenergi over Landbruks- og matdepartementets budsjett, 50 mill. kroner.
- Øke forbruksavgiften på elektrisitet med 1 øre/kWh. Avgiften på fyringsolje økes tilsvarende.
- Føre en mer seriøs utbyttepolitikk i Statnett og Statkraft, for å øke aktiviteten på utbedring av strømmettet og oppgradering av kraftproduksjonen.

Disse medlemmer anser det som gitt at en økt satsing på nye, fornybare energikilder er et avgjørende tiltak hvis utslippene av farlige klimagasser skal reduseres. De samlede utslippene av klimagasser i Norge økte gjennom størstedelen av 1990-tallet, og forventes å øke med omlag 24 pst. fra 1990 til 2010, dersom ikke nye tiltak iverksettes. Den forventede økningen skyldes i hovedsak økte CO₂-utslipp fra petroleumsvirksomhet, mobile kilder og fyring.

Satsing på bioenergi, solvarme og varmepumper kan erstatte mye av oljefyringen og annen fossil fyring i Norge. Fossil fyring står ifølge SFT i 1999 for ca. 15 pst. av de totale utslippene av norske klimagasser. Oppvarming med fossile energikilder står for ca. 8,2 pst. (4 652 000 tonn) av de totale klimagassutslippene i Norge. Utslippene fordeler seg på sektorer på følgende vis:

Kilde	Utslipp i tonn CO ₂
Treforedlingsindustri	428 000
Kraftkrevende industri	491 000
Annen industri	1 603 000
Primærnæringer	146 000
Tjenesteyting	1 035 000
Private husholdninger	949 000
Sum	4 652 000

Erfaringene med høye strømpriser vinteren 2002-2003 medførte et oppsving i bruken av fyringsolje, og myndighetene benyttet ikke muligheten til å tilrettelegge for en varig substitusjon til bioenergi, spillvarmeutnyttelse og varmepumper.

Disse medlemmer opprettholder derfor sitt forslag om en handlingsplan for konvertering fra oppvarming med fossile energikilder til oppvarming med fornybare energikilder. Målet er 30 pst. konvertering innen 2005, 50 pst. innen 2008 og 80 pst. innen 2012. Konvertering av 80 pst. av den fossile oppvarmingen til nye fornybare alternativer vil bety reduksjon på 3,72 mill. tonn av den farlige klimagassen CO₂, noe som tilsvarer 6,5 pst. av de totale norske klimagassutslippene.

Energiforsyningen i Norge har frem til i dag vært preget av ensidig satsing på elektrisitet. Distribusjon av vannbåren varme åpner for fleksible løsninger hvor flere forskjellige energikilder kan benyttes. Disse medlemmer påpeker at økt bruk av sentralvarme og fjernvarme er en nødvendig forutsetning for å frigjøre elektrisk kraft, og skape et mer fleksibelt varmemarked i Norge.

Økte priser på olje og elektrisk kraft har ført til at bioenergi i økende grad er et prisgunstig og miljøvennlig brenselalternativ. Samtidig har reduksjonene i forbruksavgiftene på elektrisitet og mineralolje bidratt til å svekke konkurransesituasjonen til bioenergien i forhold til strømbasert eller fossil oppvarming. De lave norske forbruksavgiftene på elektrisitet og olje, gjør at bioenergien har en svakere stilling i Norge enn i Danmark og Sverige. Disse medlemmer går derfor inn

for å øke forbruksavgiften på strøm med 1 øre/kWh for neste år.

Disse medlemmer mener det er særs uheldig at nettariifene varierer så mye mellom ulike områder, som de gjør i dag. Dette rammer i særlig stor grad distrikter med spredt bosetning. Disse medlemmer mener det er unødvendig å gjøre det dyrere å bo i disse områdene, og vil derfor videreføre ordningen med utjevning av overføringstariiften, og foreslår å bevilge 60 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 12 bevilges med -73 416 900 000 kroner, som er 1 957 000 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.12.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 12 settes til -71 279 400 000 kroner, som er 180,5 mill. kroner høyere enn Regjeringens budsjettforslag. Dette medlem ønsker en sterkere satsing på alternativ energi enn det Regjeringen legger opp til. For å kunne nå de nasjonale målsettingene om reduksjon i klimagassutslippene, er det nødvendig med en raskere overgang til mer miljøvennlig energibruk. Det er også nødvendig å gjøre energibruken mer fleksibel, slik at samfunnet blir mindre sårbart for strømkriser.

Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett der det blir foreslått å opprette en ny tilskuddsordning til kompetanseutvikling for mikro- og minikraftverk. Det settes av 5 mill. kroner på NVEs budsjett der regionråd og aktuelle fagmiljøer i fylkene kan søke midler for å drive kartleggings- og veiledningsarbeid for mikro- og minikraftverk.

Dette medlem ønsker å bevilge 120 mill. kroner til Energifondet over statsbudsjettet, slik at disse midlene kan brukes til et eget bioenergi-program. Enova skal stå for den endelige utforminga av satsingen. Støtte til investeringer i fjern- og nærvarmeanlegg, til installering av vannbåren varme i offentlige bygg, og til vannbåren varme og pellets-kaminer i privatboliger bør inngå i programmet. Dette vil utvikle varmemarkedet, slik at en større del av det uutnyttede trevirket i norske skoger kan bli tatt i bruk.

Dette medlem ønsker å øke bevilgningen til utbygging av infrastruktur for naturgass med 10 mill. kroner. I tillegg mener dette medlem at tilskuddet til utjevning av nettariiffer må videreføres med 40 mill. kroner i 2005, slik at bedrifter og husholdninger i de områdene av landet der det er dyrest å transportere strøm, slipper å få en kraftig økning i nettleia. Dette medlem mener at staten må finansiere opprydnings- og sikringstiltak fullt ut etter større flommer, og vil styrke NVEs budsjett med 3 mill. kroner til dette formålet.

3.2.12.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiets mener Heimfallsutvalgets innstilling må avvises av

Stortinget. Dette fordi Heimfallsinstituttet ikke er omfattet av EØS-avtalen som ble vedtatt 16. oktober 1992. Det ble klart påpekt og det ble lagt klare føringer på at Heimfallsinstituttet skulle holdes utenfor da EØS-avtalen ble inngått. Dette medlem var eneste representanten på Stortinget som stemte i mot lovforslaget som ble fremmet i juni 2001, og som gjør det lettere å privatisere norske kraftselskaper. Dette medlem frykter for at norske vannkraftressurser skal privatiseres og havne på utenlandske hender. Dette medlem er orientert om at det allerede i dag er kraftverk som kan bygges ut som ikke er underlagt Heimfallsretten. Det siktes her til planene om et utall småkraftverk som både er bygd og som er planlagt utbygd. Disse kraftverkene har et potensiale på 25 TWh - eller åtte Kårstøverk. Eierne av disse vannressursene står imidlertid i fare for at de små fallene kan tvangseksproprieres av de større kraftselskapene. Dette er verdier som på samme måte som de store utbygde vannressursene ligger i distriktene. Dette medlem er av den klare oppfatning at eierne av små vannfall må beskyttes mot overgrep fra store aktører, og de må selv få beholde råderetten, eiendomsretten og inntektene av sine anlegg. Dette medlem vil derfor gjøre det klart at det må reageres på at Regjeringen ser ut til å ha "glemt" en så viktig realitet at Heimfallsretten ble holdt utenfor EØS-avtalen. Dette medlem mener det må reageres på at Heimfallsutvalget har benyttet seg av én eneste jurist som er ekspert på EØS-avtalen i denne saken. Hans vurderinger i en sak som Stortinget har diskutert frem og tilbake og fattet vedtak på i 1992, da Stortinget vedtok å holde Heimfallsretten utenfor EØS-regimet, har Regjeringen latt overprøves av en jurist, som så har fått lage føringer for den fortsatte utviklingen i saken. Dette medlem mener at Heimfallsutvalget har fått en vinkling på Heimfallsinstituttet som bryter med norsk demokratisk tradisjon. Det er provoserende overfor det norske folk og Stortinget at Heimfallsutvalget har funnet det oppørtunt å arbeide med en vinkling av denne saken som bryter med en svært omdiskutert og tidligere inngått EØS-avtale. Dette medlem vet at Heimfallsutvalgets intensjon er å harmonisere reglene for offentlige og private eiere, for i neste omgang å få samlet og solgt hele eller deler av eierskapet til norske kraftressurser. Dette medlem er videre orientert om at EFTAs kontrollorgan ESA har påpekt at konsesjonsreglene for vannkraftverk etter deres mening er i strid med EØS-avtalen. Dette medlem mener denne henvendelsen viser at Norges forhold til ESA må opp til ny vurdering. Dette medlem mener Norge skal avvikle EØS-avtalen. Hele spillet omkring Heimfallsutvalget bør være en tankevekker for norske folkevalgte. Dette medlem ønsker ikke at vannkraftanleggene, som dekker mye av fjellheimen vår, skal styres fra Helsingfors, Berlin eller Paris. Norske naturressurser er folkets eiendom, og skal ikke privatiseres og selges ut av landet. Dette medlem er imot salg av Norge bit for bit.

Dette medlem foreslår at ramme 12 bevilges med -71 269 900 000 kroner, som er 190 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på -71 459 900 000 kroner.

3.2.12.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 12

Tabell 3.24 Forslag til netto rammesum for rammeområde 12

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	-71 459 900	-
H, KrF og V	-71 459 900	0
A	-71 409 900	50 000
FrP	-71 790 600	-330 700
SV	-73 416 900	-1 957 000
Sp	-71 279 400	180 500
Kp	-71 269 900	190 000

3.2.13 *Rammeområde 13 (Miljø), under energi- og miljøkomiteen*

3.2.13.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 13 (i hele tusen kroner)		
1400	Miljøverndepartementet (jf. kap. 4400)	334 667
1410	Miljøvernforskning og miljøovervåkning (jf. kap. 4410)	315 412
1425	Vilt- og fisketiltak (jf. kap. 4425)	70 200
1426	Statens naturoppsyn (jf. kap. 4426)	100 656
1427	Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 4427)	517 772
1429	Riksantikvaren (jf. kap. 4429)	237 313
1432	Norsk kulturminnefond (jf. kap. 4432)	13 000
1441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 4441)	605 213
1444	Produktregisteret	14 637
1445	Miljøvennlig skipsfart	2 000
1465	Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk	336 323
2465	Statens kartverk (jf. kap. 5491 og 5603)	12 000
Sum utgifter rammeområde 13		2 559 193
Inntekter rammeområde 13 (i hele tusen kroner)		
4400	Miljøverndepartementet (jf. kap. 1400)	1 473
4410	Miljøvernforskning og miljøovervåkning (jf. kap. 1410)	4 000
4425	Refusjoner fra Viltfondet og Statens fiskefond (jf. kap. 1425)	70 200
4426	Statens naturoppsyn (jf. kap. 1426)	118
4427	Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 1427)	10 983
4429	Riksantikvaren (jf. kap. 1429)	4 337
4432	Norsk kulturminnefond (jf. kap. 1432)	13 000
4441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 1441)	59 407
5621	Statens miljøfond, renteinntekter	3 500
Sum inntekter rammeområde 13		167 018
Sum netto rammeområde 13		2 392 175

3.2.13.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.13.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre legger vekt på å føre en miljøvernpolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling. Dette stiller særlig krav til forvaltningen av økosystemene og de økologiske kretsløpene. Føre-var-prinsippet, prinsippet om at forurenser skal betale og naturens tålegrense legges til grunn for

den praktiske politikken som skal føres. I forslaget til statsbudsjettet for 2005 øker miljøbudsjettet med 3,5 pst. sammenlignet med budsjettet for 2004. Dette gjør det mulig å videreføre Regjeringens offensive miljøpolitikk i 2004 når det gjelder gjennomføring av nasjonalparkplanen, nytt barskogvern, økt oppkjøp av friluftsområder, styrket oppsyn og forvaltning av nasjonalparkene, opptrapping av oppryddingsarbeidet av forurensete sedimenter og økt satsing på å redde villaksen og fjellreven i norsk natur.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II har gitt en ny giv i gjennomføringen av nasjonalparkplanen. Siden Samarbeidsregjeringen tok over i 2001 har verneområdene i Norge økt med hele 50 pst. og totalt er nå 11,3 pst. av Norges areal vernet. I 2005 foreslår Samarbeidsregjeringen en tilsagnsfullmakt for gjennomføring av nasjonalparkplanen på 69 mill. kroner, noe som vil sikre om lag 10 nye verneområder i Norge. Verneområdene vil i årene som kommer kunne bli et viktig bidrag i en aktiv og fremtidsrettet distriktspolitikk gjennom turisme og annen verdiskaping knyttet til verneområdene.

Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen foreslår å bevilge mer penger til oppkjøp av friluftsområder, bl.a. for å styrke forvaltningen av skjærgårdsparker og friluftsområder langs kysten.

Disse medlemmer har også merket seg at Regjeringen vil intensivere arbeidet med skogvernet med et forslag til bevilgning på 57,2 mill. kroner, samt en tilsagnsfullmakt på 47,7 mill. kroner. Dette gir en ramme på 105 mill. kroner til kjøp og vern av nye områder. Frivillig vern og aktivt bruk av statsskogarealer vil bli prioritert.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens innsats for å bevare den norske villaksstammen. De siste tre årene har bevilgningene til bekjempelse av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* økt kraftig, og innsatsen vil bli styrket ytterligere i 2005. Neste år foreslår Regjeringen å bevilge 95 mill. kroner til formålet, noe som er en økning på 8,5 mill. kroner fra 2004.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 13 bevilges med 2 427 175 000 kroner, som er 35 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.13.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener utfordringene innen miljøvernområdet er store og at det derfor er behov for en større satsing på dette området. 2005 er Friluftslivets år. Blant annet derfor mener disse medlemmer at det er viktig å satse mer på friluftsliv i 2005. Allemannsretten er et bærende prinsipp i friluftslivet. Å sikre allmennhetens rettigheter må derfor være et av de viktigste satsingsområdene i friluftslivspolitikken. Disse medlemmer vil derfor styrke bevilgningene til friluftsliv med 60 mill. kroner til bl.a. å kjøpe friarealer, til vedlikehold og drift av friarealene og til å gjenopprette ordningen med juridisk bistand til kommunene i samband med konflikter om bruk av strandsonen og om allmennhetens rettigheter. Disse medlemmer mener også det er nødvendig med økte bevilgninger til markeringen av Friluftslivets år.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i vår gjennom Innst. S. nr. 174 (2003-2004) vedtok en ny rovviltpolitikk på bakgrunn av et bredt politisk forlik. En viktig forutsetning for dette forliket var økt satsing på økt forbygging og konfliktdempende tiltak. Disse

medlemmer har merket seg at Regjeringen ikke følger opp innstillingen til Rovviltmeldingen med en økt satsing til dette formålet. Disse medlemmer mener det er viktig at det brede forliket om rovviltpolitikken følges opp og foreslår derfor 15 mill. kroner mer til forebygging av konflikter knyttet til forvaltningen av rovdyr. I innstillingen til Rovviltmeldingen var det enighet om å etablere en kompensasjonsordning for de kommunene som er mest utsatt for rovvilt, å videreføre prøveordningen med kompensasjon for tapte jaktinntekter og andre forebyggende tiltak.

Disse medlemmer viser til at det er et stort behov for å løse forurensingsproblemer i mange vassdrag. Blant annet i Vannsjø, Haldenvassdraget og Mjøsa er store forurensningsproblemer og disse medlemmer vil derfor øke bevilgningen med 20 mill. kroner til tiltak for å redusere forurensningene i disse og andre vassdrag. Vannsjø er drikkevannkilde for 60 000 mennesker og vannet er svært forurenset bl.a. fra overgjødning og kloakk. Aksjonen for å redde vannkvaliteten i Mjøsa for en del år tilbake ga gode resultat, men dessverre er det nå oppdaget at vannet er forurenset bl.a. pga. bromerte flammehemmere. Gravide kvinner og barn frarådes derfor å spise enkelte fiskeslag fra Mjøsa. Haldenvassdraget er også sterkt forurenset og det er behov for omfattende tiltak også her.

Disse medlemmer mener vedlikeholdet og restaureringen av fredede og bevaringsverdige bygninger og fartøy har vært forsømt i mange år. Det er et stort behov for økt satsing i kulturminnevernet hvis vi skal klare å ta vare på disse bygningene og fartøyene. Komiteens medlemmer vil derfor bevilge 20 mill. kroner mer til sikring og vern av fredete og bevaringsverdige bygninger og 10 mill. kroner mer til fartøyvern.

Disse medlemmer viser til at det er et behov for fortsatt kalking av sure vassdrag. Bevilgningen må derfor opprettholdes, og disse medlemmer mener det er uheldig at Regjeringen vil redusere bevilgningen med 6 mill. kroner. Disse medlemmer vil opprettholde bevilgningen til kalking på dagens nivå.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 2 523 175 000 kroner under rammeområdet, som er 131 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.13.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 13 settes til kr 2 022 484 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 369 691 000.

Norge er et land med unik natur og naturlandskap. Det er viktig at deler av denne naturen også sikres for fremtidige generasjoner. Vern av unike naturlandskap innebærer også ivaretagelse og forvaltning av dyr og planteliv. Det er både et privat og et offentlig ansvar å sikre et godt miljø og en forsvarlig utnyttelse og bruk av landets naturressurser. Disse medlemmer mener at miljøvernlovgivningen må bygge på sentrale

prinsipper som likhet for loven og vern av folks liv, helse og eiendom.

Disse medlemmer vil stimulere til økonomisk vekst innenfor grenser satt av hensyn til grunnleggende ressurser, som for eksempel jord, luft og vann. En slik bærekraftig vekst er ikke et statisk nivå, men endrer seg over tid avhengig av naturlige endringer og teknologisk utvikling. Disse medlemmer vil derfor legge vekt på at myndighetene inntar en forvalterrolle, fremfor å bli en museumsvokter i miljøpolitikken. For disse medlemmer er det et grunnleggende prinsipp at den eller de som forårsaker påviselig skade ved å forurense, også stilles økonomisk ansvarlig for skaden, og at det er folkevalgte myndigheters oppgave å fastsette hvilket forureningsnivå som er akseptabelt.

Disse medlemmer ønsker å sikre at flest mulig nordmenn lett kan få tilgang til skog og mark, med de muligheter allemannsretten gir. Primært bør det være offentlige eiendommer som avsettes til verneområder, alternativt private eiendommer etter avtale med det offentlige.

Disse medlemmer ønsker å sterkt begrense statens muligheter til å overta privat eiendom ved erverv eller båndlegging. Det er eierne som best forvalter sine eiendommer og den verdi som eiendommene representerer. I de tilfeller hvor myndighetene vedtar å verne naturområder, bør det hovedsakelig skje gjennom frivillig vern. Fremfor å møte grunneierne og lokalsamfunnene i rettssystemet, bør ressursene brukes på å sikre økonomisk erstatning og godt samarbeid.

Disse medlemmer er bekymret for det høye konfliktnivået mellom myndigheter og lokalbefolkning i vernesaker. Der hvor det offentlige griper inn i den private eiendomsretten gjennom vernevedtak e.l., må det sikres full erstatning til dem som rammes økonomisk av vernevedtak. Disse medlemmer er svært skuffet over at stortingsflertallet ikke tydelig har støttet dette. Videre skal ethvert ekspropriasjonsvedtak kunne innbringes for domstolene til overprøvelse.

Ved opprettelse av verneområder vil disse medlemmer legge til grunn prinsippet "vern gjennom bruk". Restriksjoner på atferden i for eksempel nasjonalparkene må kun være for å hindre ødeleggelse av naturgrunnlaget. Med andre ord må det ikke legges restriksjoner på aktivitet som har til hensikt å øke tilgjengeligheten og bruken av naturparkene, men som ikke påfører naturen varig skade.

Norge har en lang kystlinje som gir store muligheter for friluftsliv og ferdsel for alle. De konflikter som de senere år er skapt mellom grunneiere og allmennheten, er i stor grad fremprovosert av myndigheter og interesseorganisasjoner. Respekt for den private eiendomsretten er viktig, og kan ikke undergraves slik som det nå er i ferd med å skje med friluftsløven som redskap. Dersom kystkommuner ønsker økt tilgang for allmennheten til sin kyststripe, så må dette i størst mulig grad gjøres ved å tilrettelegge kommunale strandeidommer eller ved å anskaffe egnet areal.

Disse medlemmer mener det er viktig at offentlige midler blir benyttet der pengene gir mest tilbake og

der det er reelle miljøproblemer. Sur nedbør er et betydelig forureningsproblem for store deler av Sør-Norge og medfører fiskedød i mange innsjøer og elver. Det finnes store dugnadsinnsatser av frivillige som gjennom mange år bruker store deler av sin fritid til å redde vann og elver for å sikre fiskebestanden, for der ved å gi folk muligheter til å utøve sportsfiske, samt oppleve levende natur. Disse medlemmer vil prøve å nå den målsettingen som ligger i handlingsplanen for kalking. Behovet for kalking er stort, og det trengs langt større midler enn det som i dag blir bevilget. Disse medlemmer ønsker også å prioritere kampen mot lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*.

Det gjøres en særlig innsats for å bevare de mobile og flytende kulturminnene gjennom frivillig dugnadsarbeid i organisasjoner og lag. Disse medlemmer mener det er viktig å understøtte dette arbeidet. Norge som sjøfartsnasjon har hatt stor betydning, og en må verne et bredt og representativt utvalg av våre verneverdige fartøyer fra ulike tidsperioder og med ulike bruksfunksjoner. Fartøyvern vil derfor prioriteres.

Disse medlemmer mener at hovedmålsettingen når det gjelder miljøfarlige kjemikalier skal være at de kriterier og virkemidler som utvikles må fremme en trinnvis risikoreduksjon. Dette må skje gjennom produktutvikling, miljøriktig forbruksvalg og en sikker håndtering. Utslippskrav er viktige konkurransevilkår for industrien. Av hensyn til konkurranseforholdene for norsk industri som konkurrerer på verdensmarkedet blant annet med industri fra andre europeiske land, er det viktig at fremtidige utslippskrav i Norge skjer i takt med industrien i Europa, og ikke gjennom forserte nasjonale konsesjonsrunder.

Disse medlemmer beklager at Stortinget i sin behandling av Klimameldingen la veien åpen for å bruke store ressurser på symbolpolitikk som har liten reell miljøeffekt. Disse medlemmer konstaterer at kloden har gjennomgått en mengde istider, slik at klimaendringer er en naturlig prosess som pågår hele tiden, og at forskere har ulike teorier om hva som påvirker klimaet. Disse medlemmer registrerer videre at forskere viser til at det er en rekke elementer som påvirker klimaet, for eksempel sol, solflekke, jordaksens helling, vanddamp og skyer. Vanddamp regnes som den viktigste klimagassen. Menneskenes virksomhet bidrar med om lag 3 pst. av de totale globale CO₂-utslippene.

Disse medlemmer viser til at klimapolitikken som FNs klimapanel er premissgiver for, er svært omdiskutert og fortsatt hviler på et ufullstendig vitenskapelig grunnlag. Det er også kommet faglig kritikk mot klimapanelets sammensetning, arbeidsform og konklusjoner. Disse medlemmer registrerer også at FNs klimapanel er blitt beskyldt for å være ledet av byråkrater og politikere der ønskene om økte bevilgninger går på bekostning av vitenskapelige fakta. Den mest alvorlige kritikken er at klimapanelets forskning ikke kan forklare de betydelige svingninger i klima som har vært i tidligere tider.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig

Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.13.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at en bærekraftig utvikling og opprettholdelse av dagens velferdsnivå krever at miljøpolitikken vektlegges i all politikk. Dette er slått fast i Norges nasjonale handlingsplan for bærekraftig utvikling. Disse medlemmer viser til Regjeringens redegjørelse for oppfølgingen av handlingsplanen for bærekraftig utvikling i Nasjonalbudsjettet som ikke inneholder noen vurdering av framdriften og måloppnåelsen til bærekraftspolitikken, eller noen grep som skal sørge for samordning og oppfølging i de enkelte fagdepartementer.

Disse medlemmer er derfor skuffet over at handlingsplanen for bærekraftig utvikling ikke har fått betydning som overordnet verktøy for en reell bærekraftspolitikk. Dette arbeidet må styrkes vesentlig slik at samfunnet tar hensyn til naturens tålegrenser, og slik at alle aktiviteter planlegges ut fra en kretsløpstankegang. Gjennom investeringer i fornybar energi og kollektivtrafikk, redusert ressursbruk for hver produsert vare, mer skånsom bruk av naturen og færre kjemikalier i næringskjeden kan hver enkelt av oss belaste naturen mindre. Dermed vil vi også utsettes for mindre forurensing på arbeidsplassen, i hjemmet og ute i friluft. En slik omlegging krever langsiktig planlegging og deltagelse fra alle grupper i samfunnet. Disse medlemmer prioriterer derfor i statsbudsjettet for 2005 tiltak for å redusere klimatrusselen gjennom satsing på fornybare energikilder, reduserte klimagassutslipp og satsing på jernbane og kollektivtransport. Sosialistisk Venstreparti har også prioritert tiltak for å sikre de fattigste i verden rent drikkevann, tiltak for å verne om naturarven internasjonalt og nasjonalt. Sosialistisk Venstrepartis bærekraftspolitikk vil skape miljøvennlige arbeidsplasser gjennom en storsatsing på grønt reiseliv, innovasjon og fjerning av farlige miljøgifter.

Disse medlemmer påpeker at Miljøverndepartementets budsjett er kraftig redusert de siste 10 årene. Dette går utover kvaliteten på miljøvernarbeidet både nasjonalt, i de forskjellige fagsektorene og i kommuner og lokalmiljø. Dette er en utvikling som står i motstrid til ambisjonene i handlingsplanen for bærekraftig utvikling. Disse medlemmer vil derfor å øke miljøverndepartementets budsjett med 20 pst. i forhold til Regjeringens forslag og samtidig styrke miljøarbeidet i andre fagdepartementer og i kommunene. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti totalt omfordeler 3,8 mrd. kroner i sitt alternative stats-

budsjett for å gjøre Norge til et miljøpolitisk foregangsland.

Disse medlemmer er misfornøyd med Regjeringens arbeid med den nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling (Nasjonal Agenda 21). Handlingsplanen må konkretiseres og etterprøvbare mål tallfestes. Disse medlemmer prioriterer derfor konkrete midler til tiltak og følger opp med handling. Disse medlemmer vil arbeide for en prosess hvor handlingsplanen bidrar til å endre de regulære politiske plan- og budsjettprosesser i en mer bærekraftig retning, og forplikter et bredt spekter av aktører i samfunnet. Disse medlemmer vil påpeke at mange kommuner har lagt ned en betydelig innsats i arbeidet med Lokal Agenda 21, den lokale oppfølginga av Agenda 21. Disse medlemmer mener at det i lys av arbeidet med Nasjonal Agenda 21 i 2005 er behov for å styrke både det regionale og det lokale arbeidet med omlegging av produksjons- og forbruksmønstre. Nasjonal Agenda 21 skal bygge videre på LA21-arbeidet i kommunene, og disse medlemmer vil motvirke at dette arbeidet stopper opp på grunn av svak kommuneøkonomi. Det er et betydelig behov for såkornmidler til prosjekter innenfor energi, avfall og biologisk mangfold, samt til informasjons- og opplæringstiltak, hvor det i et framtidsperspektiv er spesielt viktig med tiltak rettet mot skoler og barnehager.

Miljømyndighetene og befolkningen er avhengig av den vedvarende innsatsen til frivillige organisasjoner og fagmiljøer for å bringe fram spisskompetanse, kanalisere engasjement og bekymringer, og for å gi uavhengige og faglig tunge innspill i offentlige prosesser. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer å øke bevilgningene til frivillige organisasjoners deltakelse i Nasjonal Agenda-dugnaden med 20 mill. kroner, samt øke bevilgninger til kommunene til Agenda 21-tiltak med 20 mill. kroner. Disse medlemmer foreslår en kraftig satsing på bærekraftig bruk og vern av allmenningen. Mangfoldet av plante- og dyrearter er den viktigste naturressursen vi har. Vi har ansvar for å overlate den naturen vi har arvet fra våre forfedre i minst like god tilstand til de kommende generasjoner. Disse medlemmer styrker derfor miljøvernforskning og miljøarbeid i kommunene med 55 mill. kroner og driften av Statens forurensingstilsyn og Direktoratet for Naturforvaltning med 16 mill. kroner.

Det biologiske mangfoldet består av alle levende organismer, fra de minste mikrober til det største rovdyr i et fint balansert samspill. I Norge står vel 3000 arter oppført på miljømyndighetenes liste over truede og sårbare arter, den såkalte rødlisten. Av de ca. 24 000 kjente artene i Norge er omtrent to tredeler knyttet til skogsmiljøer. Bevaring av gammel barskog er derfor viktig for å bevare mange arter. Norge ligger etter sine nordiske naboer når det gjelder bevaring av barskog. Disse medlemmer øker bevilgningene til barskogvern med 15 mill. kroner.

Transport av ballastvann på tvers av økosystemer representerer en stor trussel mot det biologiske mangfoldet. Ballastvannet inneholder mikroorganismer som blir ført inn i økosystemer hvor de kan gjøre stor skade.

Disse medlemmer bevilger 5 mill. kroner for å bekjempe dette problemet og vil også innføre langt strengere regler for håndtering av ballastvann fra fremmede farvann.

2005 er friluftslivets år og bærekraftig naturbruk som rekreasjon og næringsvei bør styrkes. Norge har store muligheter innen grønn turisme og disse medlemmer foreslår et eget nasjonalt løft for dette i 2005. Disse medlemmer vil også styrke driften av nasjonalparkene med 30 mill. kroner, øke tilskuddene til fritidsfiske med 25 mill. kroner og tilrettelegging for økt friluftsliv med 21 mill. kroner. Gjennom dette styrkes også arbeidet med kalking av sure vassdrag og bekjempelse av lakseparasitten *gyrodactylus salaris* for å sikre den norske villaksen. Sikring av allmenningen for allmenningen og reduksjon konflikgraden i strandsonen er viktige politiske mål som også styrkes gjennom dette. Disse medlemmer påpeker at med økt vern, flere nasjonalparker og større press mot allmenningen må naturoppsynet styrkes. I tillegg foreslår disse medlemmer å styrke kulturminnevernet med 59 mill. kroner.

Disse medlemmer påpeker at Norge har ingen nasjonalparker i byområder. Flere storbyer i andre land har anlagt nasjonalparker innenfor sine grenser. Dette er med å definere byene som miljøvennlige, og sikrer folk nær tilgang på naturopplevelser. Disse medlemmer vil at Norges første nasjonalpark i by skal opprettes, og foreslår å bevilge 5 mill. kroner til formålet sammen med økte bevilgninger til miljøvennlig byutvikling på 20 mill. kroner. Overgjødning i landbruket med påfølgende avrenning fører til at vassdrag ødelegges. Disse medlemmer foreslår derfor interkommunale miljøprosjekt for opprensning av overgjødsla ferskvann som Vannsjø og Jærvassdraget, og bevilger med 10 mill. kroner til dette.

Disse medlemmer påpeker at en fauna uten rovdyr er ute av balanse. Rovdyrene hører naturlig hjemme i norsk natur. Det krever vern av rovdyrenes leveområder. Noen mennesker er redde for rovdyr og ønsker dem ikke i naturen. Dette vil disse medlemmer ta alvorlig. For å bidra til å redusere frykten for rovdyr samt kompensere de bøndene som mister bufe på tross av forebyggende tiltak, vedtok Stortinget å bevilge ekstra midler til informasjon og kompensasjon. Dette har ikke Regjeringen fulgt opp, og disse medlemmer foreslår å øke innsatsen med 30 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner er øremerket kommunene.

Disse medlemmer mener opprydding og føre-var-prinsippet må styrkes i arbeidet mot miljøgifter. Disse medlemmer viser til at Analyser fra Arbeidstilsynet viser at svært mange arbeidstakere utsettes for kjemiske og helseskadelige stoffer i jobbammenheng. Hvert år dør om lag 800 nordmenn av kjemikalier de utsettes for på jobben. Opptil 10 000 utvikler luftveissykdommer årlig. Disse medlemmer vil derfor styrke innsatsen for føre-var prinsippet i arbeidet mot miljøgifter. Det krever en omlegging av kjemikaliepolitikken med en omvendt bevisbyrde for introduksjon av nye stoffer: Selskaper som vil selge nye kjemikalier må sannsynliggjøre at de ikke er ska-

delige, istedenfor at det kun må konstateres at det ikke er påvist skadelige effekter. De store gruppene av kjemikalier hvor vi vet at mange enkeltkjemikalier er skadelige, må gjennomgås på nytt i dette lyset. For å gjennomføre dette foreslår disse medlemmer å opprette en bred, sektorovergripende kjemikaliegruppe for å drive fram dette arbeidet og bevilger 30 mill. kroner til dette.

Disse medlemmer påpeker at miljøgifter representerer et betydelig forurensningsproblem i norske fjordområder. PCB er en av våre farligste miljøgifter, og befinner seg for eksempel i sedimenter i fjordbunnen, havner og fyllinger. PCB kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker, og dermed redusere forplantningsevnen. Disse medlemmer øker bevilgningene til opprydding av gammel PCB-forurensning og skipsvrak med 70 mill. kroner og til miljøtiltak i nordområdene med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer påpeker at det er dårlig kunnskap om PCB-faren og gjeldene lovkrav og foreslår å sette av 2 mill. kroner til dedikert PCB-informasjon fra SFT.

Det er for eksempel fortsatt 100-150 tonn PCB i bruk i lysrørkondensatorer i Norge. Regjeringen ligger langt etter i arbeidet med å nå målet om at 99 pst. av alt PCB-holdig elektrisk utstyr skal være tatt ut av bruk innen 2005. Investeringen i energieffektive armaturer uten PCB kan nedbetales med strømbesparelsen, men det er nødvendig med tiltak for å øke tempoet i utskiftingen. Disse medlemmer foreslår derfor en ordning med rentefrie lån til kommuner og fylker for å skifte lysstoffarmaturer. Private bedrifter må stimuleres til å gjøre det samme. Disse medlemmer mener ENOVA og SFT bør samarbeide om en støtteordning for bedrifter som bytter hele armaturer, og ikke bare PCB-kondensatorer. Disse medlemmer foreslår 100 mill. kroner i tilskuddsmidler til bedrifter, en låneramme på 300 mill. kroner til rentefrie lån til kommuner for å påskynde dette arbeidet.

Disse medlemmer viser til at Norges største punktutslipp av kvikksølv er i Mo i Rana.

Et kvikksølvrenseanlegg ved stålverket i Mo i Rana kan komme til å koste 50 - 100 mill. kroner. Skrapjernverdikjeden i Norge bør utredes med hensyn på skjerpede miljøkrav, for å sikre at kvikksølv og andre miljøgifter fjernes. Men det må gjøres tiltak som kan bedre situasjonen spesielt for kvikksølvutslipp, og statlig bidrag til renseanlegg ved bl.a. Fundia i Mo i Rana bør vurderes. Disse medlemmer går inn for at det etableres et teknologifond i SFT som kan bevilge midler til utvikling av renseteknologi. Dette vil føre til at tidligere forurensende bedrifter i stedet kan bli ledende innen miljøteknologi på sitt område. Disse medlemmer vil derfor bevilge 50 mill. kroner til et slikt teknologifond.

Et mer miljøvennlig samfunn må utvikle ny teknologi som kan erstatte forurensende teknologi og rense opp i gamle synder. Vi må ha ny teknologi for å hjelpe utviklingslandene til å vokse uten å skade miljøet. Miljøvennlig innovasjon og teknologitvilling kan gi mange viktige jobber i Norge i årene som kommer.

Det offentlige har i kraft av sin etterspørsel etter varer og tjenester, en viktig rolle i omleggingen til bærekraftig produksjon og forbruk. Staten, fylker og kommuner bør i større grad stille miljøkrav til innkjøpene sine. Disse medlemmer øker på denne bakgrunn tiltak for miljøvennlig produksjon og kompetanseutvikling med 20 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 13 bevilges med 2 882 175 000 kroner, som er 490 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.13.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og setter rammeområde 13 til 2 513 675 000 kroner, 121,5 mill. kroner mer enn Regjeringens budsjettforslag. Dette medlem legger vekt på å føre en miljøpolitikk som er basert på prinsippet om bærekraftig utvikling. Det er viktig at miljøpolitikken er aktiv og forståelig, og det må legges opp til lokal forvaltning i størst mulig grad. Engasjementet til de mange medlemmene i frivillige organisasjoner er en viktig del av miljøarbeidet, og de må oppmuntres til videre innsats.

Dette medlem vil sette av 30 mill. kroner øremerka til lokal forvaltning av verneområder. Den eksisterende prøveordninga med lokal forvaltning må utvides til å gjelde flere nasjonalparker, landskaps-vernområder og naturreservat, og ved å tilføre midler får ordninga et reelt innhold. Alle større verneområder må få egne skjøtselsplaner, og det må være ressurser til å gjennomføre tilrettelegging for økt bruk av områdene.

Dette medlem mener det er uheldig at midlene til kalking og lokale fiskeformål, oppgaver som for en stor grad utføres av frivillige, er foreslått redusert, og styrker denne posten med 20 mill. kroner. Dette medlem ønsker også å bruke 10 mill. kroner mer enn det Regjeringen foreslår til bekjempelse av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*.

Dette medlem viser til at den nye rovviltforvaltningen med regionale rovviltnemnder skal tre i kraft fra 2005. Bestandene av rovdyr har også økt. Dette medlem mener det er uheldig at det ikke blir foreslått økte midler til rovviltforvaltning og til forebyggende tiltak, og foreslår å øke bevilgningene til forebyggende tiltak og til fellingslag med 15 mill. kroner.

Dette medlem ønsker å bygge opp kulturminnefondet til å bli en viktig aktør i kulturminnevernet. Hvis fondskapitalen ikke økes, vil avkastningen bare bli på om lag 13 mill. kroner i årene som kommer. Dette er begrensede midler sett i forhold til utfordringene i kulturminnevernet. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett der det blir foreslått å doble fondskapitalen i Norsk kulturminnefond fra 200 til 400 mill. kroner, slik at det skal bli større avkastning av fondet til bruk på freda og verneverdige bygninger og anlegg. Dette medlem mener staten skal ta større økonomisk ansvar for arkeologiske utgravninger, og vil bevilge ekstra midler over Riksantikvarens budsjett til dette formålet. Dette medlem ønsker også å styrke innsatsen med fartøyvern.

3.2.13.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener fiskerne må tas med i samfunnsplanleggingen når plan- og bygningssaker blir behandlet, særlig i kommunene. Dette medlem mener at fiskeriinteressene må bli hørt i plan- og bygningssaker. Dette medlem konstaterer at mange kommuner ikke sørger for å innhente opplysninger fra representantene for fiskerimyndighetene og fiskeriinteressene i slike saker. Som oftest gjelder dette tiltak i strandsonen, og det har medført at fiskerne har mistet mange av sine ankerplasser og låsetningsplasser i regulerings- og utbyggingsplaner. I mange tilfeller har det også skjedd omreguleringer uten at fiskerne er orientert. Dette medlem mener dette kan være brudd på loven, ettersom det i lovverket står at det skal innhentes uttalelser fra berørte instanser. Dessverre viser det seg at mange reguleringsmyndigheter ikke ser at en regulering eller bygging i strandsonen kan berøre fiskeriinteressene. Dette medlem vil ha utredet hvordan man best kan sikre at fiskeriinteressene blir ivare tatt i plan- og bygningssaker. Dette medlem påpeker at det må innhentes uttalelser fra fiskerimyndighetene og fiskeriinteressene ved reguleringer og tiltak som skjer i elvemunninger, strandsoner og sjøarealer. Utredningen må også vurdere om reguleringer og tiltak som skjer i elvemunninger, strandsoner og sjøarealer også krever tillatelse fra fiskerimyndighetene.

Dette medlem går mot opplegget med "Nasjonale Laksefjorder" og fjordsystemer fritt for lakseoppdrett. Dette medlem mener forskningsmaterialet som ligger til grunn for dette forslaget ikke er godt nok. Dette medlem er orientert om at det har dukket opp innvendinger i forskermiljøet om "Nasjonale Laksefjorder" vil ha noen som helst betydning for villaksens overlevelse i Norge. Dette medlem mener derfor at det ikke foreligger vitenskaplig dokumentasjon som rettfærdiggjør et så sterkt inngrep mot oppdrettsnæringen og næringslivets rammevilkår i distriktene. Dette medlem mener at uavklarte oppfatninger i forskningsmiljøene omkring villaksens livsvilkår, må føre til økte bevilgninger til forskningen på oppdrettsnæringens innvirkning på sjø- og havmiljøet. Dette medlem vil på ingen måte gå inn for at det opprettes oppdrettsfrie soner, og tar sterk avstand fra sportsfiskernes og miljøinteressenes feilaktige, usaklige og sladderaktige påstander om at det er utviklingen av oppdrettsnæringen som er årsak til at *Gyrodactylus salaris*-smitten har spredd seg i lakselver over hele landet. Dette medlem mener laksesykdommen høyst sannsynlig er spredd fra utenlandske vassdrag til norske vassdrag av sportsfiskere, og at det er sportsfiskere som har spredd og sprer sykdommen videre. Dette medlem mener også at det er på sin plass å opplyse at de fleste norske villaksstammer er bygd opp av utsatt lakseyngel - ofte fra noen få og svært gode klekkerier med få og livskraftige stammer, som også var stammene som bygde opp den norske oppdrettslaksen. Dette medlem mener at tiltak for å utvikle "Nasjonale Laksefjorder" og laksevassdrag må utsettes til man får korrekte fakta om

hva man snakker om. Dette medlem etterlyser en klarere politikk når det gjelder kulturminner. I dag er situasjonen at det er eieren av kulturlandskapet med kulturminner som stort sett må sørge for skjøtsel og vedlikehold av kulturminner. Dette står i sterk kontrast til den uttrykte viljen fra myndighetenes side om å ta vare på kulturminner. Dette er en nødvendig økning hvis storsamfunnet skal beholde kontrollen med vedlikeholdet av kulturminner. I dag blir stort sett hele arbeidet med å vedlikeholde kulturminner utført på dugnad av grunneiere. Dette medlem vil øke tilskuddene til skjøtsel og vedlikehold av kulturminner med 30 mill. kroner. Dette medlem vil ha en betydelig økning i bevilgningene til restaurering av gamle frakteskuter, fangstskuter, fiskebåter og veteranbåter, der vi særlig vil øke støtten til dampbåter som "Osten" eller "Gamle Dampen".

Dette medlem mener Regjeringen fikk klare føringer om økt innsats på rovviltsektoren i forbindelse

med Stortingets behandling av den nye rovviltmeldingen i vår. Budsjettforslaget fremlagt den 6. oktober viser hvordan Regjeringen har tenkt å følge opp rovviltpolitikken. Landbruksdepartementets budsjett nevner rovviltproblematikken i liten grad, mest i forbindelse med reindrift.

Dette medlem vil peke på at det varsles at en forskrift om erstatninger vil bli sendt på høring i løpet av høsten 2004, og at det legges opp til overgang til en ny erstatningsmodell fra og med beitesesongen 2006. Erstatningsforskriftene for husdyr og rein blir slått sammen til en forskrift. For erstatninger til beitesesongen 2005 er det budsjettert med ca. 77 mill. kroner, en reduksjon på 7,5 mill. kroner i forhold til i fjor. Imidlertid er dette en overslagsbevilgning, slik at det vil bli bevilget mer dersom det skulle bli nødvendig. Budsjettposten gjelder både tamrein og husdyr.

Kap. 1427 post 72: Vederlag for rovviltskade, overslagsbevilgning

	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
72.1 Vederlag for tap av bufe	47 406	54 474	47 006
72.2 Vederlag for tap av tamrein	20 361	30 000	30 000
Sum post 72	67 767	84 474	77 006

Dette medlem vil peke på at SNO sin budsjettpost (kap. 1426 post 1 Driftsutgifter) økes generelt, og det nevnes spesifikt at deler av denne økningen (1,1 mill. kroner) gjelder fellingsoppdrag, registreringer, utvikling av spesialkompetanse m.m. i forbindelse med rovviltarbeidet. Dette medlem mener det er verdt å registrere at navn på denne budsjettposten er endret, og inndelingen er borte. Tidligere het den "Forebyggende tiltak og omstillingstiltak", og posten hadde to separate underposter, der andre underpost var øremerket omstillingstiltak. Nå er "omstillingstiltak" ikke lenger politisk prioritert. Derimot heter det at:

"Det vil bli lagt vekt på ei effektivisering av arbeidet med forebyggjande tiltak gjennom satsing på kostnadseffektive fellestiltak. Vidare skal midlane medverke til å dempe konflikhtar med bjørn og ulv i lokalsamfunn."

Posten skal også dekke videreføringen av forsøket med en jaktleieordning innenfor ulverevir.

Dette medlem ønsker å påpeke at post 73 ikke er delt inn i underposter, har antakelig sammenheng med at midlene i stor grad skal disponeres av de regionale rovviltnemndene. Driften av rovviltneimndene dekkes imidlertid ikke over denne budsjettposten.

Kap. 1427 post 73 Forebyggende og konfliktdempende tiltak

	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
Forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen, kan overføres	31 064	32 000	32 000

Det er altså ikke lagt opp til en økning i disponible midler til forebyggende tiltak. I den forbindelse kan det være verd å merke seg hva Stortinget påla Regjeringen i vår:

"Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at det er nødvendig med en økt satsing på forebyggende og konfliktdempende tiltak." (Innst. S. nr. 174 (2003-2004))

Dette medlem vil spesielt peke på at slik Regjeringen tolker dette, må "økt satsing" være synonymt med "...effektivisering av arbeidet med forebyggjande tiltak gjennom satsing på kostnadseffektive fellestil-

tak." Videre kan en ikke se at det lagt inn følgende pålegg fra Stortinget til Regjeringen:

"Stortinget ber Regjeringen opprette en ordning hvor forvaltningsregionene får en egen pott penger blant annet til fordeling til kommuner som har store rovviltbelastninger. Kommunene skal selv stå fritt til å velge hvilke rovviltrelaterte tiltak de vil bruke pengene til." (Innst. S. nr. 174 (2003-2004))

Noen slik "ordning" kan ikke gjenfinnes i MD, KR D eller LMD sine budsjetter. I beste fall kan dette tolkes som at det ikke var mulig å finne plass til en slik ordning i år. Det er uansett et konkret brudd på et vedtak som det ble lagt stor vekt på av Stortinget å få på plass.

Dette medlem ønsker til slutt å påpeke at slik budsjettet fremstår, er det nærmest en videreføring av tidligere års budsjetter. Det virker nærmest upåvirket av vårens vedtak i Stortinget å øke innsatsen på viktige områder. Som en kuriositet kan nevnes at departementet øker støtten til ulike miljøvernorganisasjoner med

15 pst. i forhold til fjorårets budsjett, med om lag 3,5 mill. kroner til 30 mill. kroner.

Dette medlem foreslår at ramme 13 bevilges med 2 524 175 000 kroner, som er 132 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 2 392 175 000 kroner.

3.2.13.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 13

Tabell 3.26 Forslag til netto rammesum for rammeområde 13

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	2 392 175	-
H, KrF og V	2 427 175	35 000
A	2 523 175	131 000
FrP	2 022 484	-369 691
SV	2 882 175	490 000
Sp	2 513 675	121 500
Kp	2 524 175	132 000

3.2.14 Rammeområde 14 (Stortinget), under kontroll- og konstitusjonskomiteen

3.2.14.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 14 (i hele tusen kroner)		
41	Stortinget (jf. kap. 3041)	832 949
43	Stortingets ombudsmann for forvaltningen (jf. kap. 3043)	36 059
44	Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste	4 428
51	Riksrevisjonen (jf. kap. 3051)	321 700
Sum utgifter rammeområde 14		1 195 136
Inntekter rammeområde 14 (i hele tusen kroner)		
3041	Stortinget (jf. kap. 41)	13 894
3051	Riksrevisjonen (jf. kap. 51)	1 500
Sum inntekter rammeområde 14		15 394
Sum netto rammeområde 14		1 179 742

3.2.14.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.14.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er godt fornøyd med at Regjeringen foreslår at det skal opprettes flere stillinger i Sivilombudsmannens sekretariat. Sivilombudsmannen utfører et svært viktig arbeid i samfunnet og bidrar til å rette opp feil som er blitt gjort av offentlig forvaltning overfor borgerne.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 14 bevilges med 1 179 742 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.14.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser positivt på at rammene for Sivilombudsman-

nen i det fremlagte budsjettforslaget tilsvarer en bemanningsøkning på to nye stillinger. Disse medlemmer forutsetter at denne økningen faktisk vil minske saksbehandlingstiden av enkeltsaker ved Sivilombudsmannens kontor, og at antallet enkeltsaker og generelle undersøkelser av forvaltningen kan øke.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 1 179 742 000 kroner under rammeområdet, som er det samme som det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.14.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 14 settes til kr 1 179 742 000, som er det samme som Regjeringen.

Disse medlemmer er godt fornøyd med at Regjeringen foreslår at det skal opprettes flere stillinger i Sivilombudsmannens sekretariat. Dette er i tråd

med hva disse medlemmer har foreslått en rekke ganger tidligere. Sivilombudsmannen utfører et svært viktig arbeid i samfunnet og bidrar til å rette opp feil som er blitt gjort av offentlig forvaltning overfor borgerne. Disse medlemmer er av den oppfatning at selv om Sivilombudsmannen får økte ressurser i år, bør Regjeringen legge opp til en opptrappingsplan slik at saksbehandlingstiden kan komme ned på et akseptabelt nivå.

Disse medlemmer mener at Riksrevisjonen utfører en svært viktig oppgave for Stortinget ved å utføre kontroll med og revisjon av offentlig forvaltning. Det er viktig at Riksrevisjonen får stilt til rådighet de ressurser som er nødvendig, slik at en effektiv og grundig kontroll er mulig. Riksrevisjonen må settes i stand til å rekruttere kompetente medarbeidere og ser det som positivt at dette er vektlagt i statsbudsjettet for 2005.

3.2.14.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti ser positivt på at rammene for Sivilombudsmannen i det fremlagte budsjettforslaget tilsvarer en bemanningsøkning på to nye stillinger. Disse medlemmer forutsetter at denne økningen faktisk vil minske saksbehandlingstiden av enkeltsaker ved Sivilombudsmannens kontor, og at antallet enkeltsaker og generelle undersøkelser av forvaltningen kan øke.

Disse medlemmer viser for øvrig til disse medlemmers merknader til komitéinnstillingen til Sivilombudsmannens melding for året 2003.

Disse medlemmer viser til at det er nødvendig med kutt i administrasjon for å finne rom til prioriterte oppgaver, og foreslår et kutt på 15 mill. kroner i bevilgningen til Stortinget.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 14 bevilges med 1 164 742 000 kroner, som er 15 000 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.14.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Medlemmen i komiteen fra Senterpartiet set ramme 14 til 1 179 742 000 kroner, som er det samme som Regjeringas framlegg.

3.2.14.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener at Sivilombudsmannen spiller en viktig rolle i samfunnet for enkeltmennesket, der innbyggerne gis en mulighet til å henvende seg til en uavhengig og nøytral instans med klagemål over den stadig økende offentlige forvaltning som stadig gjør urett mot enkeltmennesker, forsømmer seg eller gjør andre feil. Det er behov for å styrke innbyggernes rettssikkerhet ved at saksbehandlingstiden hos Sivilombudsmannen reduseres. Dette medlem foreslår derfor at antall saksbehandlere økes med fire til fem stillinger utover det Regjeringen foreslår.

Dette medlem foreslår at ramme 14 bevilges med 1 179 742 000 kroner, som er det samme som Regjeringens forslag på 1 179 742 000 kroner.

3.2.14.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 14

Tabell 3.28 Forslag til netto rammesum for rammeområde 14

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	1 179 742	-
H, KrF og V	1 179 742	0
A	1 179 742	0
FrP	1 179 742	0
SV	1 164 742	-15 000
Sp	1 179 742	0
Kp	1 179 742	0

3.2.15 Rammeområde 15 (Sosial), under sosialkomiteen

3.2.15.1 SAMMENDRAG

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
--------------	---------------------------

Utgifter rammeområde 15 (i hele tusen kroner)

600 Arbeids- og sosialdepartementet (jf. kap. 3600)	116 000
620 Utredningsvirksomhet, forskning m.m.	172 300
621 Tilskudd forvaltet av Sosial- og helsedirektoratet	399 800
622 Statens institutt for rusmiddelforskning	28 500
660 Krigspensjon	870 000

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
2600	Trygdeetaten	5 112 000
2603	Trygderetten	50 200
2650	Sykepenger	30 929 100
2652	Medisinsk rehabilitering mv.	8 890 000
2655	Uførhet	45 272 000
2661	Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.	8 076 900
2670	Alderdom	83 585 000
2680	Etterlatte	2 320 000
2683	Stønad til enslig mor eller far (jf. kap. 5701)	4 112 500
2686	Gravferdsstønad	110 000
2690	Diverse utgifter	189 000
Sum utgifter rammeområde 15		190 233 300
Inntekter rammeområde 15 (i hele tusen kroner)		
3622	Statens institutt for rusmiddelforskning	500
5701	Diverse inntekter	1 943 100
Sum inntekter rammeområde 15		1 943 600
Sum netto rammeområde 15		188 289 700

3.2.15.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.15.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Samarbeidsregjeringen, som den første i nyere tid, har lagt frem og iverksatt en egen tiltaksplan mot fattigdom. Etter at Samarbeidsregjeringen tiltrådte, kommer den samlede målrettede innsatsen opp i om lag 3,2 mrd. kroner til ekstra tiltak mot fattigdom.

Disse medlemmer slutter seg til Regjeringens verdigrunnlag for sosialpolitikken. Målet for sosialpolitikken er å sikre trygghet for enkeltmennesket, skape nye muligheter for mennesker som har falt utenfor, og å legge til rette for selvforsørgelse, aktivitet og samfunnsdeltakelse.

Disse medlemmer har merket seg at Folketrygdens utgifter øker med 11 mrd. kroner i løpet av 2005, hvilket i hovedsak skyldes økte utbetalinger til alderspensjon, rehabilitering og uførepensjon. Prognosene viser en bekymringsfull økning i antall nye uførepensjonister, og en økende andel funksjonshemmede utenfor arbeidslivet. Samtidig viser befolkningsfremskrivningene at det vil være stadig færre yrkesaktive som må bære utgiftene til stadig flere som har trygdeytelser som sin hovedinntektskilde. Disse medlemmer deler Regjeringens vurdering om at en sosialpolitisk kursendring er nødvendig for å sikre et bærekraftig velferdssystem som gir trygghet også for fremtidige generasjoners velferd. Disse medlemmer støtter opp om intensjonene om et inkluderende arbeidsliv, og er tilfreds med at Regjeringen satser på å få marginaliserte grupper inn på arbeidsmarkedet. Videre er disse medlemmer tilfreds med at Regjeringen har innført en ordning med midlertidig uførestønad, som legger til rette for tilbakeføring til arbeid for de som har restarbeidsevne. Arbeidet med fornyelse og samordning av

velferdsetatene er også viktige tiltak for å nå målet om flere i arbeid og færre på trygd.

Disse medlemmer er positive til at Regjeringen i budsjettforslaget for 2005 trapper opp innsatsen mot fattigdom. Det foreslås bevilget 1,2 mrd. kroner til dette formålet, hvilket er en økning på 255 mill. kroner i forhold til budsjettet for 2004. Disse medlemmer viser til at satsingen på brede velferdsordninger ikke når alle, og er derfor tilfreds med at Regjeringens fattigdomsbekjempelse baseres også på målrettede tiltak for de som trenger dem mest. Videre fremgår det av budsjettforslaget at Regjeringen viderefører prioriteringen av arbeidet mot rusproblemer, både i form av forebyggende tiltak, behandlingstilbud og skadereduksjon. Disse medlemmer er tilfreds med at tiltakene særlig rettes mot de tyngste rusmiddelmissbrukerne. Innsatsen omfatter behandlings- og oppfølgingstilbud og øremerking av plasser i arbeidsmarkedstiltak for denne gruppen. Det fremgår også av Helse- og omsorgsdepartementets budsjettforslag at bevilgningene til legemiddelassistert rehabilitering økes med sikte på å avvikle køene til slik behandling, og at kommunene får økte ressurser til omsorgstilbudet for rusmiddelmissbrukere i nærmiljøet.

Disse medlemmer viser til Regjeringens arbeid overfor personer med nedsatt funksjonsevne, og er positive til at Regjeringen vil styrke tiltakene overfor denne gruppen med 85 mill. kroner. Disse medlemmer er glad for at tiltakene rettes inn mot å få flere mennesker med nedsatt funksjonsevne i arbeid.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen ønsker å gjøre mer for å få flere uførepensjonister tilbake i arbeid, og at man i den sammenheng foreslår en ny ordning der uførepensjonen inntil 3 år kan nyttes som et tilskudd til arbeidsgivere som ansetter uførepensjonister. Uførepensjonisten vil motta lønn fra arbeidsgiver på vanlig måte. Tiltaket understreker Regjeringens mål om et mer inkluderende samfunn, og

vil være et viktig bidrag til at flere kan få mulighet til å prøve seg i arbeidslivet. Det vil føre til økt livskvalitet for den enkelte.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, gjengitt i Budsjett-innst. S. I (2004-2005) kapittel 3.1.2.2, hvor det er enighet om at arbeidsgiveres delansvar for sykepenger ved langtidssykdom på 10 pst. og redusert arbeidsgiverperiode fra 16 dager til to uker trer i kraft 1. juli 2005, istedenfor 1. april 2005. Vedtak om dette fattes ved behandling av Ot.prp. nr. 9 (2004-2005).

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 15 bevilges med 186 415 700 000 kroner, som er 1 874 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.15.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at sosial- og økonomisk trygghet bare kan sikres ved en politikk for økt utjevning og en bedring av levekårene for de vanskeligst stilte. I St.meld. nr. 30 (2000-2001) Langtidsprogrammet 2002-2005 fra regjeringen Stoltenberg, var målet at de vanskeligst stilte i størst mulig grad skal sikres gode levevilkår innenfor de mer generelle velferdstiltak. I tillegg understrekes at det er nødvendig med særskilte virkemidler som innrettes for å avhjelpe de sammensatte og individuelle problemene den enkelte står ovenfor. Målene i dette langtidsprogrammet er ikke helhetlig ivaretatt og utviklingen har derfor ikke resultert i utjevning av levekår.

Rettferdig fordeling sikres ved et godt utbygd offentlig tjenestetilbud. En solidarisk boligpolitikk, en politikk der barnehage og rett til utdanning er for alle og godt utbygd sosial- og helsetjenester, bidrar til å redusere den betydning inntektsforskjeller har for folks levekår. Å bedre arbeidslivtilknytningen og sørge for inntektssikring i folketrygden hindrer dårlige levekår.

Disse medlemmer prioriterer innsatsen for et inkluderende arbeidsliv. IA-avtalen forutsetter at det ikke gjøres endringer i dagens sykelønnsordning. IA-satsingen fordrer kompetanse- og kapasitet til personaloppfølging. Arbeidet i den enkelte virksomhet, synes nå å gi resultater. Dette arbeidet må fortsette med økt styrke. Nye tiltaket må ikke motvirke IA-avtalens hovedmål. En generell overvelting av utgifter på bedriftene, svekker konkurransevnen og øker utgiftene til fellesskapets tjenester ved at for eksempel kommuner sykehus får merutgifter. Alle typer virksomheter vil vegre seg for å tilsette medarbeidere med sykefraværssisiko. Det kan resultere i et mindre inkluderende arbeidsliv og tøffere oppsigelsespraksis. Å øke arbeidsgivers økonomiske ansvar for sykefravær med 925 mill. kroner er et klart avtalebrudd. Det er uakseptabelt. Et slikt brudd skaper uttrykk på alle arenaer ved at Regjeringen opptrer helt uforutsigbart som avtalepart. Disse medlemmer avviser avtalebrudd.

Disse medlemmer understreker videre at avtalen om inkluderende arbeidsliv også innebærer en forpliktelse til å trappe opp trygdeetatens kjøp av helsetjenester til sykemeldte. Selv om pasientrettighetsloven nå pålegger spesialisthelsetjenesten å fastsette en frist for når en pasient skal få nødvendig helsehjelp og blant annet ordningen med fritt sykehusvalg har ført til kortere ventetider, mener disse medlemmer at dette tiltaket bør trappes ytterligere opp. Det er en dårlig løsning både for samfunnet og den enkelte å vente på nødvendig behandling og dermed komme seint tilbake i arbeid.

Disse medlemmer støtter forslag som kan bidra ytterligere til inkludering i arbeidslivet og mener at lønns subsidium for uføretrygd vil være det godt supplerende tiltak for å hindre utstøting av arbeidslivet og for utprøving av arbeidsevne. Disse medlemmer mener derfor tiltaket bør omfatte alle med varig og midlertidig uføretrygd.

Disse medlemmer viser til at de ønsket intensjonen med den midlertidige uføretrygden velkommen, men ikke at ytelsene skulle settes så lavt. Den kraftige reduksjonen i ytelsene til mottakere av midlertidig uførestønad som forsørger barn, vil kunne bidra til å skape ny fattigdom blant barn i Norge. For å hindre dårlige levevilkår for barn over tid, er det derfor avgjørende å bedre barnetillegget i den midlertidige uføretrygde og disse medlemmer fremmer derfor forslag om å øke barnetillegget til tilsvarende nivå som for varig uføretrygd.

Disse medlemmer viser til at reduksjonen av tidsperioden det kan ytes stønad til medisinsk rehabilitering, har fått store konsekvenser for mange. Det har ført til at rehabiliteringsløp ikke blir fullført og at mange er kommet i en svært vanskelig økonomisk situasjon med sosialhjelp som eneste utvei. Alt for mange faller nå utenom situasjoner som folketrygdloven fanger opp, og kommer dermed ikke tilbake i arbeid eller over på midlertidig uføretrygd.

Disse medlemmer mener derfor at unntaksbestemmelsene må utvides og praktiseres slik at de som ikke får fullført nødvendig medisinsk rehabilitering, får muligheten til det.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 187 218 700 000 kroner under rammeområdet, som er 1 071 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.15.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 15 settes til kr 186 179 700 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 2 110 000 000.

Disse medlemmer anser den sosiale profilen i Regjeringens budsjettforslag for å være lite tilfredsstillende. Både i Arbeids- og sosialdepartementets og Helse- og omsorgsdepartementets forslag til budsjett for 2005 er det foretatt kutt og nedprioriteringer av bru-

kergrupper, som ikke er akseptable med utgangspunkt i den økonomiske situasjonen landet befinner seg i.

Disse medlemmer vil peke på nødvendigheten av å øke innsatsen i sykehjemmene. De fleste sykehjem har for lav legedekning, og det er svært problematisk at pasienter i sykehjem har vanskelig for å oppnå regelmessig tilsyn av lege. Disse medlemmer er klar over at hovedtyngden av pasientene i norske sykehjem i dag er sterkt pleietrengende og ofte har alvorlige lidelser. Det er derfor et sterkt behov for bedre legetjenester for å unngå feilbehandling og -medisinering, og for en høyere pleiefaktor for å sikre forsvarlige arbeidsforhold og tilstrekkelig omsorg. I dagens situasjon er de som får plass i sykehjem betydelig mer pleietrengende enn tidligere, og høyere bemanning er påkrevd for å kunne dekke pasientenes basisbehov og en tilstrekkelig og verdig omsorg. Det er også nødvendig å påpeke at det fremdeles er altfor mange pasienter som venter på sykehjemsplass, og kapasiteten må derfor økes ytterligere. Forholdet mellom antall sykehjemsplasser og omsorgsboliger spiller fremdeles ikke det reelle behovet, til tross for Handlingsplanen for eldreomsorg.

Mange kommuner har igjen begynt å legge pasienter i sykehjem i dobbelt- og flersengsrom. Dette er ikke akseptabelt, og Fremskrittspartiet vil komme tilbake til dette i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Det er nødvendig å styrke innsatsen overfor funksjonshemmede og pensjonisters organisasjoner. Disse representerer grupper som ofte ikke har samme muligheter som yngre og funksjonsfriske til å ivareta sin tarv. Organisasjonene gjør en betydelig samfunnsnyttig innsats som Fremskrittspartiet derfor mener bør styrkes ytterligere. Dersom nye frivillige organisasjoner ønsker å bidra til samfunnsnyttig sosialt arbeid overfor svake grupper, må dette ikke føre til at andre, allerede etablerte hjelpetiltak får dårligere betingelser for sin innsats.

Det er i dag altfor mange personer og grupper i vårt land som mangler muligheten til en verdig tilværelse og som er avhengig av ytelser fra det offentlige. Dette er et paradoks i dagens Norge, der det å være et rikt land er blitt en begrensning i arbeidet for å hjelpe dem som virkelig trenger det.

Disse medlemmer mener at den økonomiske utviklingen for pensjonistene fremdeles ikke er i takt med lønnsutviklingen, slik Stortinget har vedtatt. Disse medlemmer vil også signalisere at når opptrappingsplanen for gifte/samboende pensjonisters grunnpensjon - som ble avtalt mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i Stortinget høsten 2002 - er gjennomført i 2005, vil Fremskrittspartiet komme tilbake med forslag om en ytterligere opptrapping mot full grunnpensjon for begge pensjonister. Når det gjelder pensjonssystemet, vil Fremskrittspartiet avvente den bebudede stortingsmelding fra Regjeringen om et nytt pensjonssystem for Norge.

Disse medlemmer vil igjen fremme forslag om å gjeninnføre en generell gravferdsstøtte for å unngå at grupper som ville hatt rett til støtte ikke får denne fordi det er stigmatiserende å søke, slik ordningen er i dag.

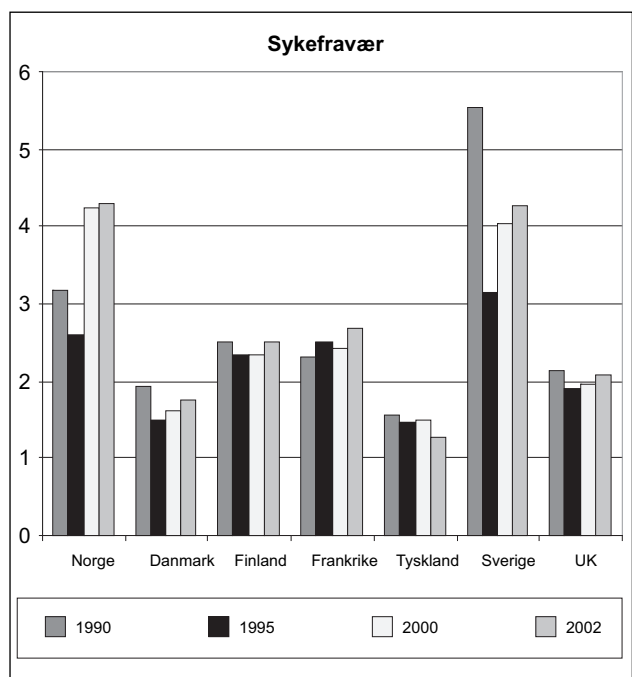
Disse medlemmer viser til den endring i lov om folketrygd som reduserte retten til rehabiliteringspenger i mer enn ett år. Disse medlemmer har fått et svært stort antall henvendelser fra personer som er blitt henvist til sosialkontoret fordi regelverket ikke praktiseres på riktig måte. I brev fra Sosialdepartementet til Rikstrygdeverket datert 28. april 2004 heter det:

"Det kan ikke aksepteres at personer som fyller vilkårene for andre sykdomsrelaterte ytelser blir henvist til sosialkontoret fordi stønadperioden utløper uten at trygdekontoret har tatt stilling til videre ytelser, med mindre dette skyldes forhold som trygdekontoret ikke har herredømme over."

Disse medlemmer har tidligere gått imot innføringen av tidsbegrensningen for hvor lenge man kan motta rehabiliteringspenger etter unntaksregelen. Vi er bekymret for at en reduksjon av muligheten til å oppnå medisinsk rehabilitering etter unntaksbestemmelsene kan føre til at flere mister ytelsen for tidlig og dermed henvises til sosialhjelp. Dessverre har dette nå inntruffet og Fremskrittspartiet fremmer derfor forslag om å be Regjeringen foreta en evaluering av endringene i regelverket for rehabiliteringspenger på bakgrunn av de konsekvensene som er fremkommet og legge dette frem for Stortinget i forbindelse med Revidert budsjett 2005.

Sykelønnsordningen

Følgende figur viser utviklingen i sykefraværet i noen europeiske land fra 1980 til 2002. Sykefraværet i Norge er betydelig høyere enn i mange andre land, til tross for at Norge har betydelig bedre velferdsordninger og sosiale ordninger. Disse medlemmer er bekymret over denne utviklingen og mener at det må holdes et vedvarende fokus på å redusere sykefraværet.

Disse medlemmer viser likevel til den inngåtte avtale om et mer inkluderende arbeidsliv mellom sta-

ten og partene i arbeidslivet. Denne avtalen gjelder til 31. desember 2005. Til tross for dette har Regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2005 foreslått å endre sykelønnsordningen gjennom en betydelig og ensidig økt økonomisk belastning på bedriftene. Disse medlemmer mener dette vil kunne få negative følger for lønnsomhet og bedriftenes mulighet til å ansette flere.

IA-avtalen begynner nå å vise resultater, i hvert fall i private sektor. Disse medlemmer legger NHOs egne beregninger til grunn for utviklingen i sykefraværet i 2004 og 2005.

Disse medlemmer er mer bekymret over sykefraværet i offentlig sektor, og mener Regjeringen i langt større grad må fokusere på å redusere dette fraværet.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.15.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er urolig over den økningen i langtids sykefravær vi har sett i norsk arbeidsliv de siste åra. Det er derfor gledelig at en nå ser tegn til at denne negative utviklinga kan være i ferd med å snu. Disse medlemmer viser i den forbindelse til brev til Stortinget datert 29. oktober 2004 fra finansministeren der nye anslag for sykefraværutviklinga innebærer at Regjeringas utgiftsanslag for 2005 på sykepengeområdet kan nedjusteres med vel 2 100 mill. kroner. Disse medlemmer tar dette som et tegn på at intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) nå begynner å gi positive resultater. Det er derfor avgjørende at alle parter i avtalen forsterker innsatsen for å skape et arbeidsliv som er mindre ekskluderende og som i større grad gir plass til alle. Det er også avgjørende at partene lojalt følger opp forutsetningene i avtalen og ikke skaper usikkerhet om viljen til å overholde denne. Det er derfor svært uheldig at Regjeringa som én av de tre partene i IA-avtalen, i statsbudsjettet for 2005 foreslår endringer i sykelønnsordningen til tross for at Regjeringa har forpliktet seg til ikke å foreslå endringer i avtaleperioden. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til forslaget om å utvide arbeidsgivers økonomiske forpliktelser i sykelønnsordningen etter 14 dagers sykemelding. I tillegg til å være et brudd på IA-avtalen, vil forslaget kunne føre til at arbeidsgivere vil vegre seg for å ansette arbeidstakere som har, eller har hatt, noen form for sykdom eller yrkeshemming. En slik utvikling vil være i direkte strid med intensjonene i IA-avtalen.

Disse medlemmer vil derfor gå imot den foreslåtte endringen i sykelønnsordningen.

Som et ledd i en videre satsing og en forsterka innsats for et mer inkluderende arbeidsliv, vil disse medlemmer prioritere ressurser til økt bemanning og kompetanseheving i forhold til individuelt tilpassa arbeidsretta rehabilitering. Dette må gjøres ved bl.a. å styrke de 19 arbeidslivssentrene i hvert fylke som er oppretta i forbindelse med IA-avtalen. Disse sentrene trenger fortsatt både mer bemanning og mer kompetanse for å kunne gi en optimal effekt i bestrebelsene på å redusere sykefraværet. Ved en økt innsats på dette området vil man kunne få flere tilbake til arbeid og dermed spare penger ved en reduksjon i sykefraværet.

Disse medlemmer vil derfor fremme forslag om å øke trygdeetatens driftsmidler med 50 mill. kroner for å oppnå målsettingene i IA-avtalen.

Disse medlemmer vil videre foreslå en reduksjon i utgifter til sykelønn på 200 mill. kroner som et resultat av økte ressurser og økt innsats fra trygdeetatens side i forhold til IA-avtalen.

Disse medlemmer er særlig bekymra over det store og til dels økende sykefraværet i kommunene, spesielt blant ansatte i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene. Det er all grunn til å anta at en for lav grunnbemanning i disse yrkene fører til en høy arbeidsbelastning og en stressende arbeidshverdag som igjen resulterer i sykdom og langtids sykemeldinger. En hovedårsak til en gjennomgående lav grunnbemanning i denne sektoren, er kommunenes stramme økonomiske situasjon. Dette er en situasjon som har vart over flere år, og som har forverra seg de betydelig de siste åra. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti gjennom flere år har foreslått betydelige økninger i kommunenes frie inntekter. I statsbudsjettet for 2005 vil Sosialistisk Venstreparti foreslå å øke kommunenes frie inntekter med 5 mrd. kroner. Denne forbedringen i kommunenes økonomi vil, slik disse medlemmer ser det, skape grunnlag for å gi ansatte bl.a. i pleie- og omsorgssektoren bedre arbeidsforhold og mindre yrkesmessige belastninger ved å kunne ansette flere folk. Dette vil på sikt kunne føre til færre sykemeldinger og dermed innsparinger i sykepengeutgiftene.

Disse medlemmer vil peke på at de økonomiske og sosiale forskjellene i Norge har økt år for år gjennom en lang periode. Regjeringas økonomiske politikk bidrar til å forsterke en utvikling der de rike blir rikere og flere blir fattige. Ett av de viktigste tiltakene for å hindre at fattigdom oppstår er å sørge for at alle som ønsker det og kan klare det, får delta i arbeidslivet. Disse medlemmer vil derfor gi høyeste prioritet til aktive tiltak for å sørge for at flere får arbeid. Det vil likevel være slik at noen av ulike grunner vil være avhengig av økonomisk støtte fra det offentlige for å klare seg - enten i en avgrensa periode eller permanent. Disse medlemmer er derfor sterkt opptatt av at de offentlige ytelsene skal være på et nivå som sikrer dem som er avhengige av disse et trygt økonomisk fundament og et godt grunnlag for et verdig liv. Mye tyder på at mange som lever på minsteytelsene i folketrygden,

sliter tungt økonomisk, og flere og flere av disse blir tvunget til å ty til økonomisk sosialhjelp for å klare seg. Det er derfor grunn til å gå nøye gjennom trygdeytelsene og sosialytelsene med sikte på å sørge for at disse ligger på et riktig nivå. Det vil være rimelig at SIFOs levekostnadsberegninger er med og danner utgangspunktet for dette arbeidet.

Disse medlemmer viser til forslag om gjennomgang av nivået på trygde- og sosialytelser i kapittel 9.

Endringer i regelverket for attføring, rehabiliteringspenger og innføring av tidsbegrensa uførestønad har ført til at stønadsmottakere som forsørger barn, kommer dårligere ut økonomisk enn tidligere. Disse medlemmer mener det er uakseptabelt at barn skal rammes spesielt hardt av innstrammingsene i regelverket. Disse medlemmer vil derfor foreslå at barnettillegget i ytelsene knytta til attføring, rehabilitering og midlertidig uførestønad settes til samme nivå som for mottakere av ordinær uføretrygd fra 1. juli 2005.

Disse medlemmer viser til at stortingsflertallet i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2004 vedtok å avgrense retten til å kunne motta rehabiliteringspenger etter unntaksbestemmelsene til 52 uker. Ordningen med rehabiliteringspenger har til formål å hjelpe mennesker tilbake til arbeidslivet. For noen av disse vil det av ulike årsaker ta lenger tid enn for andre å nå dette målet. Dersom målsettingen er å føre flest mulig tilbake til arbeidslivet, er det etter disse medlemmers mening, svært lite hensiktsmessig å gjøre ordningen mindre smidig og fleksibel for dem som trenger den. Disse medlemmer viser videre til at Sosialistisk Venstreparti advarte mot denne innskrenkinga i retten til å motta rehabiliteringspenger i frykt for at dette ville føre til at mange for tidlig overføres fra rehabilitering til yrkesretta attføring med fare for å måtte falle tilbake på rehabilitering pga. sykdom. Det ble også fra Sosialistisk Venstrepartis side gitt uttrykk for bekymring for at innskrenkinga kunne føre til at flere mister ytelsen for tidlig og henvises til økonomisk sosialhjelp. Erfaringene etter at lovendringen trådte i kraft viser at mange har havna i en svært vanskelig situasjon både medisinsk og økonomisk. Disse medlemmer vil derfor foreslå at det igjen blir anledning til å motta rehabiliteringspenger etter unntaksbestemmelsene også utover 52 uker. Disse medlemmer viser for øvrig til forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet (Dokument nr. 8:6 (2004-2005)) som er til behandling i Stortinget.

Disse medlemmer vil altså innenfor ramme 15 prioritere slik:

- Foreslå økt bemanning og kompetanse ved trygdeetatens arbeidslivssentre.
- Gå imot Regjeringas forslag om arbeidsgivers andel av sykelønna etter 14 dager.
- Foreslå at retten til å motta rehabiliteringspenger utover 52 uker etter unntaksbestemmelsene gjennomføres.
- Foreslå at barnettillegget i ytelsene knytta til attføring, rehabilitering og midlertidig uførestønad likestilles med barnettillegget i ordinær uføretrygd.

- Foreslå at det settes ned et utvalg for å gjennomgå nivået på trygde- og sosialhjelpsytelsene med utgangspunkt i SIFOs levekostnadsberegninger.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 15 bevilges med 186 882 200 000 kroner, som er 1 407 500 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.15.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 187 295 700 000 kroner på rammeområde 15 noe som er 994 mill. kroner lavere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener arbeid er et grunnleggende gode som skaper økonomisk trygghet og motvirker fattigdom. Det er et faktum at under Regjeringen Bondevik II har ledigheten vært stigende, og at innsatsen for arbeid for alle derfor må intensiveres. Dette medlem vil peke på at med Senterpartiets budsjett vil 10 100 årsverk kunne sikres i arbeid.

Dette medlem vil peke på de økte forskjeller i landet vårt som er avdekket i de senere år. På tross av dette, kan dette medlem ikke se at Regjeringen tar den økende fattigdomsproblematikken på alvor, og viser til at flere av forslagene i statsbudsjettet virker fattigdomsfremmende og har en usosial profil.

Dette medlem vil understreke at en økonomisk utjevning og trygg økonomi uavhengig av sykdom og uførhet er nødvendig for å komme i inngrep med fattigdom og sosial ulikhet. Som en konsekvens av dette må det sikres velferdsordninger som fanger opp alle som rammes av sykdom og uførhet.

Dette medlem mener det er bruk for alle både i arbeidslivet og innen frivilligheten. Dette medlem legger vekt på at omsorg og omtanke for svakstilte er en selvfølge. Den enkelte skal trygges ved sykdom, arbeidsløshet, uførhet og alderdom. Dette medlem er uenig i at det er de syke og svakest stilte i samfunnet som blant annet ved økte egenandeler skal finansiere økte utgifter i statsbudsjettet. Spesielt usosialt blir dette når man pålegger økte egenandeler på sykdom og uførhet, som en økt skattebyrde, for så i samme budsjettfor-slag å senke skattenivået for dem som har de høyeste inntektene.

Dette medlem er videre bekymret for at antallet sykmeldte, uføretrygdede og førtidspensjonerte har økt betydelig de siste årene. Dette medlem mener at arbeidsbelastningen for mange som er i arbeid, er svært stor, og at dette bidrar til å øke sykefraværet. Dette medlem har derfor stor tro på satsingen på et inkluderende arbeidsliv, støtter denne satsingen og mener at avtalen må videreføres ved utløpet av fireårsperioden. Regjeringen foreslår endring av sykelønnsordningen i strid med avtalen om Inkluderende Arbeidsliv. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor dette medlem vil beholde sykelønnsordningen uten de endringene som regjeringen har foreslått. Dette medlem mener også det er nødvendig at det i omsorgssektoren settes inn mer personale slik at en

belastende arbeidssituasjon for personalet bedres, og slik at de som har behov for behandling, omsorg og pleie, får det på en tilfredsstillende og god måte.

Dette medlem vil videre understreke det gode samarbeidet mellom det offentlige og frivillige. Frivillighetsentralene er her sentrale både som sosial arena, miljøskaper, for hjelp og tilrettelegging av tilbud til den enkelte og i nærmiljøet, og der det er bruk for alle til innsats for fellesskapet. Som pådriver, tilrettelegger og premissleverandør ser dette medlem at frivillige organisasjoner er en helt nødvendig partner for det offentlige og som støtte for enkeltpersoner og pårørende. Derfor vil dette medlem øke bevilgninger til både de funksjonshemmede og pensjonistenes organisasjoner slik at de kan utføre sitt arbeid.

Dette medlem er opptatt av at det må brukes mer ressurser på å få flere tilbake i arbeidslivet. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor det er lagt inn 230 mill. kroner til medisinsk rehabilitering. Dette vil sørge for at folk kan få rehabiliteringspenger utover ett år slik reglene blir praktisert i dag. Dette medlem viser for øvrig til Dokument nr. 8:6 (2004-2005).

3.2.15.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener at det største problemet i Norge i dag er de mange som går sykemeldt, er uføretrygdede eller arbeidsledige. Det er et stort problem fordi utgiftene på dette området har vokst radikalt, men det er også et stort problem at mange av dem som ønsker å arbeide, og ønsker å bli friske, ikke blir møtt med den forståelsen og hjelpen de burde få. Dette medlem mener at det er satt altfor lite søkelys på utbrenthet, hva det kommer av, hvordan det kan motvirkes, og hvordan arbeidstakernes og arbeidsgivernes organisasjoner best kan arbeide med dette problemet. Dette medlem er svært bekymret for at vi er i en situasjon her i landet der stadig flere og stadig yngre mennesker "forsvinner" fra arbeidsmarkedet. Dette medlem har forståelse for de som mener at det kan virke for lett å få uføretrygd. Dette medlem mener at mange som virkelig er syke har en altfor hard kamp foran seg i systemet, mens andre blir trygdet som en del av en storstilt satsing på å få personer over 50 år ut av bedriften og over på trygd.

Dette medlem mener dette har utviklet seg i eksplosiv fart, og at det er urimelig å anta at ikke arbeidstakerorganisasjonene og arbeidsgiverorganisasjonene ikke er observant og orientert om denne utviklingen. Dette medlem mener at de senere års politikk kan være en sterk medvirkende årsak til den negative utviklingen som har ført til høy arbeidsledighet, altfor mange sykemeldte og altfor mange på trygd. Dette medlem mener at man må ta inn over seg at det kan se ut til å være en trend ute i arbeidslivet å fryse ut og kvitte seg med personer over 50 år. Dette medlem mener det har spredt seg et inntrykk av at dette har vært en bevisst strategi hos mange bedrifter, ikke minst bedrifter der stat, fylke og kommune eier bedriften, og i store konsern der staten er stor medeier.

Dette medlem er orientert om at en stor del av det norske næringslivet har satt i verk tiltak, og nærmest presset medarbeidere over 50 år til å slutte, vel vitende om at det er staten som dekker utgiftene ved uførepensjon, sykmelding eller arbeidsledige. Dette medlem er også orientert om at man i den andre enden av skalaen har lagt opp til utvikle en ny offentlig overklasse, nemlig de som overtar direktørjobber i hel- og halvstatlige selskaper med det for øye å få til en kraftig reduksjon i staben. Dette medlem mener at dette er en yrkesnisje som er blitt utviklet i en offentlig subkultur de senere årene og at et av de groteske resultatene er gigantiske fallskjermere som er blitt en del av lønna for denne type ledere. Dette medlem mener dette er en utvikling man på ingen måte har ønsket velkommen, og det er god grunn til å få evaluert om man har gitt signaler fra Stortingets sal som kan tolkes dit hen at ansatte, både offentlig ansatte og ansatte i privat næringsliv skal utsettes for et utilbørlig press for å slutte i arbeidslivet og gå over på trygd for at bedriftene skal øke sin inntjening mens de overlater utgiftene til trygdebudsjettet. Dette medlem mener å se en rask utvikling, en utvikling som er i fred med å true velferdsstaten og hemme den kreativitet og utvikling vi trenger for å bygge landet enda videre. Mange sosialmedisinere har i en årrekke har advart mot et ekskluderende arbeidsliv, og det er med beklagelse at dette medlem har mottatt informasjon om at offentlige og halvoffentlige virksomheter er ledende i en utvikling mot et stadig råere arbeidsliv. Dette medlem kan ikke akseptere at virksomheters budsjettmål blir brukt for å ødelegge arbeidsmiljø og medarbeidere, og kan heller ikke akseptere at omorganiseringer fra statsbedrifter til aksjeselskaper automatisk skal føre til et hardt og ekskluderende arbeidsliv, slik det er blitt i Posten. Dette medlem kan ikke akseptere at Helse-Norge AS driver med utfrysing av ansatte ved kontinuerlig å true med nedleggelse av lokalsykehus. Dette medlem har med sorg registrert at selv fagorganisasjoner har drevet en virksomhet med utfrysing og forsøk på pensjonering av ansatte. Dette medlem mener vi må få hele Norge i arbeid igjen, og mener retten til arbeid er vesentlig i det norske samfunnet. Dette medlem mener det bør bevilges 50 mill. kroner til en evaluering av utviklingen i arbeidslivet de siste 10 årene, særlig med fokus på utfrysing og tvungen pensjonering. Dette medlem mener arbeidet må utføres av fagfolk, sosial- medisinere, leger, psykiatere, psykologer, og trygde- og arbeidslivsjurister. Dette medlem beklager å måtte hevde at gruppen bør unngå medlemmer fra arbeidsgiver- og arbeidstakersiden, og frykter at organisasjonene i arbeidslivet stilltiende har akseptert denne negative utviklingen i arbeidslivet, og har også registrert saker der ansatte i LO har måtte true med rettsak for å hindre å bli utfrosset fra sine stillinger.

Dette medlem anser den sosiale profilen i Regjeringens budsjettforslag for 2005 for å være lite tilfredsstillende. Det er etter dette medlems syn foretatt kutt og nedprioriteringer av brukergruppe som ikke er akseptable med utgangspunkt i den økonomiske situa-

sjon landet befinner seg i. I Arbeids- og sosialdepartementets budsjettforslag vil fjerningen av den ordinære gravferdsstønad føre til en stigmatisering av dem som har rett til den behovsprøvde ordningen, og på den måten føre til ytterligere belastning av de svakeste, slik at syke og gamle ikke behøver å bekymre seg over disse utgiftene blir pålagt de etterlatte. Dette medlem vil påpeke de økte forskjeller i landet vårt som er avdekket i de senere år. På tross av dette kan ikke dette medlem se at Regjeringen tar den økende fattigdomsproblematikken på alvor, og viser til at flere av forslagene i statsbudsjettet virker fattigdomsfremmende og har en usosial profil.

Dette medlem er videre bekymret for at antall sykmeldte, uføretrygdede og førtidspensjonerte har økt betydelig de siste årene, spesielt det store og til dels økende sykefraværet i kommunene, og spesielt blant ansatte i kommunal pleie og omsorgstjenestene. I statsbudsjettet for 2005 vil dette medlem foreslå å øke kommunenes frie inntekter med 6 mrd. kroner, og mener man må øke innsatsen i og bevilgningene til sykehjemmene. Konsekvensen av for lav legedekning er at pasienter i sykehjem har vanskelig for å få regelmessig tilsyn av lege. Hovedtyngden av disse pasientene er i dag sterkt pleietrengende og gruppen har ofte alvorlige lidelser. Behovet for bedre legetjenester er sterkt, da for å unngå feilbehandling - og medisiner og for å sikre forsvarlige arbeidsforhold og tilstrekkelig omsorg. I dagens situasjon er de som får en plass i sykehjem betydelig mer pleietrengende enn tidligere år, og derfor er det betydelig mer påskrevet med høyere bemanning for å kunne dekke pasientenes basisbehov. Det er også nødvendig å peke på at det fremdeles er mer 10 000 pasienter som venter på sykehjems plasser og omsorgsboliger, kapasiteten må økes ytterligere. Forholdet mellom antall sykehjems plasser og omsorgsboliger speiler ikke det reelle behovet slik situasjonen er i dag. Det er altfor mange personer og grupper i vårt land som mangler muligheter til en verdig tilværelse og som er avhengig av ytelse fra det offentlige.

Norge er et rikt land og fører en politikk som begrenser arbeidet med å hjelpe de mange som trenger det, og dette er et paradoks.

Underregulering av grunnbeløpet gjør at pensjonistenes økonomiske hverdag også blir stadig vanskeligere.

Dette medlem vil støtte en omlegging av systemet med uførepensjon for å sikre at flere blir stående i arbeid - helt eller delvis. Dette medlem ser det som en fordel for de aller fleste mennesker å kunne delta i yrkeslivet og få anledning til å bidra å skaffe det nettverket som er nødvendig for å kunne leve et fullverdilig liv. Dette medlem vil opprettholde uføretrygdedes mulighet til å tjene inntil folketrygdens grunnbeløp uten trekk i trygdeytelsene. Det er en viktig stimulans både for ev. å vende tilbake til arbeidslivet på mer permanent basis og for å kunne utnytte den arbeidsevnen de har.

Dette medlem vil understreke at alle som kan jobbe, skal ha en plass i arbeidslivet. Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv er et viktig virke-

middel for å nå dette målet. Det er likevel slik at noen av en eller annen grunn ikke kan delta i arbeidslivet, og på den måten ikke kan delta i arbeidslivet, og på den måten forsørge seg og sin familie gjennom yrkesdeltagelse. Disse personene skal etter dette medlems mening sikres et trygt økonomisk fundament gjennom ulike ordninger, og viser til at det i Regjeringens forslag til statsbudsjettet er mange såkalte økonomiske incentiver til deltagelse i arbeidslivet som bærer preg av å skulle tvinge folk tilbake til arbeidslivet ved å kutte i allerede magre inntekter og trygdeordninger.

Dette medlem vil videre understreke det gode samarbeidet mellom det offentlige og frivillige. Frivillighetssentralene er her sentrale både som sosial arena, miljøskaper, for hjelp og tilrettelegging av tilbud til den enkelte og i nærmiljøet, og der det er bruk for alle til innsats for fellesskapet. Derfor vil dette medlem øke bevilgninger til både funksjonshemmedes og pensjonistenes organisasjoner slik at de kan utføre sitt arbeid. Dette medlem ber Stortinget om å sette ned et utvalg som skal foreta en gjennomgang av nivået på trygde- og sosialytelser med utgangspunkt i SIFOs levekostnadsberegninger. Dette medlem vil være åpne for en ordning der noen av dem som blir uføretrygdet kan få sin medisinske tilstand og eventuelle arbeidsevne vurdert etter en tid, men vil ikke være med på kutt i stønadsnivået for dem som skal være mottakere av en tidsbegrenset uførestønad.

Dette medlem går inn for en statlig medfinansiering av omsorgslønnsordningen. Det viser seg at ca. 100 000 mennesker her i landet har tungt belastede oppgaver, mens bare ca. 6 000 av disse mottar omsorgslønn. En undersøkelse på dette viste store ulikheter mellom kommunene i bruken av omsorgslønn, og mener at omsorgslønn er et rettferdighetskrav for alle dem som tar seg av sine omsorgstrengede hjemme. Det sparer samfunnet for store utgifter. Utviklingen for norske pensjonister, både alders og uførepensjonister, er fremdeles ikke i takt med utviklingen for lønsmotagere. Pensjonistene taper stadig kjøpekraften i forhold til andre. Dette medlem vil vise til den etterbetaling av etterslep som de fleste politiske partier ga løfte om, men som bare ble fulgt opp av Kystpartiet. Dette medlem håper at retningslinjene for grunnbeløpets utvikling vil føre til en bedre utvikling i særlig minstepensjonistenes levekår.

Dette medlem vil gå imot forslag som svekker sykelønnsordningen. Dette medlem kan ikke støtte forslagene til statsbudsjettet som krever en sterkere tilknytning til arbeidslivet for å få rett til sykepenger, og vil foreslå at opptjeningstiden fortsatt skal være to uker.

Dette medlem kan ikke se at Regjeringen tar den økende fattigdomsproblematikken på alvor og viser til at flere forslagene i statsbudsjettet virker fattigdomsfremmende og har en usosial profil, og viser til at Regjeringen foreslår å øke egenandelen fra kr 1 550 til kr 2 500.

Dette medlem er uenig i at det er de syke og svake i samfunnet som ved en økning i egenandelene skal finansiere økte utgifter i statsbudsjettet. Dette

medlem vil derfor reversere den innstramming som Regjeringen har foreslått av sykepenger og rehabiliteringsordningen med hhv. 90 og 210 mill. kroner.

Dette medlem mener at den innstramming i både sykepengeordningen og attføringsregelverket som er foreslått av Regjeringen, vil ramme mange funksjonshemmende svært hardt, og at funksjonshemmende allerede nå opplever situasjonen i arbeidslivet som vanskelig. Derfor mener dette medlem at situasjonen for de funksjonshemmedes hverdag og deltagelse i arbeidslivet må bedres heller enn vanskeliggjøres, og vil derfor øke tilskudd til assistenter og hjelpemidler samlet med 22 mill. kroner.

Dette medlem vil understreke viktigheten av rehabiliteringen av rusmiddelmissbrukere og rusmiddeforskning. Dette feltet er en viktig oppgave. Kyst-

partiet mener at det må tas et skikkelig løft for å oppnå en bedring av boforholdene for rusmisbrukerne. Det foreslås en styrking på 15 mill. kroner til dette arbeidet.

Dette medlem vil understreke det gode samarbeidet mellom det offentlige og frivillige. Frivillighets-sentralene er her sentrale. Dette medlem vil derfor øke bevilgningene, og i tillegg gi de som nå står i kø, mulighet til å starte opp med en samlet sum på 17 mill. kroner.

Dette medlem mener at mange syke og pleietrengende må slippe å tenke på utgiftene til sin egen begravelse, og forslår en bevilgning på 15 mill. kroner.

Dette medlem foreslår at ramme 15 bevilges med kr 186 785 700 000, som er kr 1 504 000 000 mindre enn Regjeringens forslag på kr 188 289 700 000.

3.2.15.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 15

Tabell 3.30 Forslag til netto rammesum for rammeområde 15

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	188 289 700	-
H, KrF og V	186 415 700	-1 874 000
A	187 218 700	-1 071 000
FrP	186 179 700	-2 110 000
SV	186 882 200	-1 407 500
Sp	187 295 700	-994 000
Kp	186 785 700	-1 504 000

3.2.16 Rammeområde 16 (Helse), under sosialkomiteen

3.2.16.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 16 (i hele tusen kroner)		
700	Helse- og omsorgsdepartementet (jf. kap. 3700)	128 90
701	Forskning	132 576
702	Helse- og sosialberedskap	14 974
703	Internasjonalt samarbeid (jf. kap. 3703)	17 012
710	Nasjonalt folkehelseinstitutt (jf. kap. 3710)	522 991
712	Bioteknologinemnda	6 647
715	Statens strålevern (jf. kap. 3715)	93 297
719	Helsefremmende og forebyggende arbeid	88 944
720	Sosial- og helsedirektoratet (jf. kap. 3720)	462 448
721	Statens helsetilsyn (jf. kap. 3721)	63 360
722	Norsk pasientskadeerstatning (jf. kap. 3722)	466 558
723	Pasientskadenemnda (jf. kap. 3723)	17 916
724	Helsepersonell og tilskudd til personelltiltak	278 622
725	Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten (jf. kap. 3725)	35 086
726	Habilitering og rehabilitering	88 863
727	Tannhelsetjenesten	17 038
728	Forsøk og utvikling mv.	116 837
729	Annen helsetjeneste	168 177
732	Regionale helseforetak (jf. kap. 3732)	64 457 565
737	Kreftregisteret	71 206

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
742	Forpleining, kontroll og tilsyn med psykiatriske pasienter	26 574
743	Statlige stimulerings tiltak for psykisk helse	3 772 079
744	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	41 598
750	Statens legemiddelverk (jf. kap. 3750 og 5578)	125 421
751	Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak (jf. kap. 3751 og 5577)	133 535
760	Utredningsvirksomhet m.m.	8 454
761	Tilskudd forvaltet av Sosial- og helsedirektoratet	2 597 372
2711	Spesialisthelsetjenester mv.	2 864 309
2751	Legemidler mv.	9 861 000
2752	Refusjon av egenbetaling	2 791 000
2755	Helsetjeneste i kommunene mv.	3 815 000
2790	Andre helsetiltak	486 000
Sum utgifter rammeområde 16		93 771 363
Inntekter rammeområde 16 (i hele tusen kroner)		
3710	Nasjonalt folkehelseinstitutt (jf. kap. 710)	79 772
3715	Statens strålevern (jf. kap. 715)	35 950
3720	Sosial- og helsedirektoratet (jf. kap. 720)	8 521
3722	Norsk pasientskadeerstatning (jf. kap. 722)	72 535
3723	Pasientskadenemnda (jf. kap. 723)	17 916
3724	Statens autorisasjonskontor for helsepersonell	15 308
3725	Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten (jf. kap. 725)	103
3732	Regionale helseforetak (jf. kap. 732)	65 000
3750	Statens legemiddelverk (jf. kap. 750)	5 563
3751	Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak (jf. kap. 751 og 5577)	146
Sum inntekter rammeområde 16		300 814
Sum netto rammeområde 16		93 470 549

3.2.16.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.16.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringens mål for helsetjenesten er et godt kvalitativt, likeverdig behandlingstilbud til alle, uavhengig av diagnose, bosted, personlig økonomi og den enkeltes livssituasjon. Samtidig skal helse- og omsorgstilbudet tilpasses den enkelte. Disse medlemmer er derfor fornøyd med at Regjeringen prioriterer dem som trenger det mest.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen prioriterer Opptrappingsplanen for psykisk helse. Med budsjettforslaget for 2005 vil planen være i rute med en satsing på 4,3 mrd. kroner for 2005, en reell styrking på 853 mill. kroner. Det bevilges 70 mill. kroner ekstra til ulike tiltak for å styrke kommunenes innsats for rusmiddelmissbrukere. Av dette øremerkes 10 mill. kroner til samarbeidsprosjekter mellom kommunene og frivillige organisasjoner knyttet til ettervern. Samtidig videreføres bevilgningen fra RNB 2004 på 100 mill. kroner i tillegg til en ny styrking på 20 mill. kroner til legemiddellassistert rehabilitering. I tillegg vil disse medlemmer vise til at det er opprettet en rekke lavterskel helsetiltak rundt om i landet som hjelper de tyngste rusmiddelbrukerne med de mest basale helsetjenestene for å bidra til å øke deres livskvalitet.

Disse medlemmer er positive til at Regjeringen har bevilget 570 mill. kroner mer til drift av sykehuse-ene i 2005. Dermed kan aktiviteten videreføres på om lag samme nivå som anslått for 2004. I tillegg prioriterer Regjeringen de tre store sykehusutbyggingsprosjektene med et investeringstilskudd på til sammen 444 mill. kroner. Disse medlemmer er også fornøyd med at kapasitetsøkning og faglig utvikling av habiliteringstjenesten overfor funksjonshemmede barn får en styrking på 10 mill. kroner.

For å møte de stadig nye utfordringene på folkehelseområdet, er disse medlemmer tilfreds med at Regjeringen styrker dette arbeidet med 22 mill. kroner. Oppfølgingen av folkehelsemeldingen bevilges dermed med 162 mill. kroner. Disse medlemmer har også merket seg at Regjeringen har prioritert å øke forskningsinnsatsen på bl.a. kvinners helse, og forskning på stamceller fra fødte mennesker med sikte på behandlingstilbud til pasienter med alvorlig sykdom.

Disse medlemmer vil også vise til at de gjennomsnittlige ventetidene for behandling har blitt redusert med over 20 pst. fra 2002. I 2005 vil en også ha en dekningsgrad på 95 pst. enerom for eldre. Det er opp fra ca. 83 pst. i 1997 da handlingsplanen for eldreomsorg ble startet.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 16 bevilges med 94 462 549 000 kroner, som er

992 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.16.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil sikre lave egenandeler for helsetjenester og vil derfor kun prisjustere egenandelstak 1. Disse medlemmer mener at regjeringens forslag om å innføre en ny egenandel for fysioterapi på grunnlag av diagnoselisten i stønadsforskriften § 3 vil ramme alvorlig syke og kronikere, og aksepterer ikke dette forslaget.

Det stilles strenge effektiviseringskrav til helseforetakene. Underskuddene i helseforetakene for 2004 er anslått til i overkant av 2 mrd. kroner. Disse medlemmer vil øke bevilgningene til helseforetakene med 1,5 mrd. kroner. Alternativet til økte bevilgninger vil være dramatiske kutt i tilbudene til pasientene.

Med utgangspunkt i de økte bevilgninger vil disse medlemmer foreslå en raskere opptrappingsplan fra 5 til 3 år mot ny fordelingsnøkkel for helseregionene.

Disse medlemmer ønsker å bidra til sikring av et lavt egenandelstak for helsetjenester. Mange går sjelden til lege og har lave medisintgifter. Disse kan betale noe mer per besøk hos legen. De som har mer omfattende helseproblemer og har store behov for helsehjelp og legemidler, må ikke rammes. Egenandelstaket må sikre at de deler av befolkningen med størst helseproblemer ikke hindres fra å få legehjelp og riktige medisiner til rett tid. Disse medlemmer mener at egenandelstaket nå er på et fornuftig nivå og at kun en prisjustering er naturlig.

Disse medlemmer har registrert at omstillingsarbeidet innenfor akuttberedskap og fødselsomsorgen har skapt uro og usikkerhet. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen åpner for å kunne godta nedleggelse av lokalsykehus ut fra hensynet til forsvarlig ressursbruk. Disse medlemmer mener det ikke er akseptabelt at trang økonomi tvinger fram stengte avdelinger og redusert pasienttilbud, og vil sikre økonomien til sykehusene slik at tilgjengeligheten til sykehustjenester er god over hele landet. Det er viktig å rette opp de skjevheter som finnes i den regionale fordelingen mellom helseregionene. Det er et offentlig ansvar at alle som trenger sykehusbehandling får det. Verken lommebok eller bosted skal avgjøre hvilke tilbud som gis, eller kvaliteten på den.

Disse medlemmer understreker betydningen av at den faglige kompetansen i bruk av ultralyd under svangerskap utvikles i tråd med utviklingen innen ultralydsteknologien. Disse medlemmer mener at det offentlige helsevesenet har et ansvar for at kompetansen innen bruk av ultralyd videreformidles og bygges videre ut, og understreker betydningen av videreutdanningstilbudet i ultralyd for jordmødre i Trondheim/Helse Midt-Norge. Disse medlemmer mener det er viktig at denne opplæringen kan fortsette med et tilstrekkelig stort personell. Disse medlemmer ønsker derfor at det blir øremerka midler til denne videreutdanningen.

Disse medlemmer mener primærhelsetjenesten er selve ryggraden i helsevesenet. Disse medlemmer mener at et sterkere samspill mellom sykehusene og primærhelsetjenesten vil føre til et bedre helsevesen med blant annet kortere ventetider. Disse medlemmer ser derfor viktigheten av en god kommuneøkonomi slik at dette samspillet kan fungere på en god måte.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 95 557 549 000 kroner under rammeområdet, som er 2 087 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.16.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 16 settes til kr 96 631 549 000, som er en økning i forhold til Regjeringen på kr 3 161 000 000.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005 har en sosial profil som disse medlemmer ikke kan akseptere. Den høye egenandelen med 8 pst. økning på vanlig lege- og psykologkonsultasjon, samt økning av egenandelen for fritt sykehusvalg og fremfor alt økningen på 1 000 kroner på frikorttaket, er en omprioritering mellom svake grupper som bidrar til å svekke livskvaliteten for mange kronikere og lavt bemidlede grupper med store sykdomsutgifter. Disse har allerede en vanskelig økonomisk situasjon. Dette er et stort paradoks i dagens Norge, der det å være et rikt land er blitt en begrensning i arbeidet for å hjelpe de som trenger det, og der ytelser til svake grupper reduseres og omfordeles.

Disse medlemmer vil gå imot enhver økning av egenandelene som i realiteten må betraktes som skatt på sykdom.

Helseforetakene er nå inne i en kritisk økonomisk fase som truer hele sykehusreformen, en utvikling som disse medlemmer verken vil eller kan medvirke til. Foretakene vil ved utgangen av 2004 ha en opparbeidet gjeld på i overkant av 4 mrd. kroner og det er stilt krav om budsjettbalanse i 2005. Etter at foretakene i 2002 og 2003 hadde økt pasientbehandlingen med 5 pst. i snitt, viser driftsresultatet så langt i 2004 at det ikke blir noen økning i pasientbehandlingen i det hele tatt, noe som i særlig grad skyldes at den innsatsbaserte finansieringsdelen ble redusert fra 60 pst. til 40 pst. Det Regjeringen kaller satsning på helse, utgjør til sammen 70 mill. kroner idet salderingen av budsjettet med Arbeiderpartiet for inneværende år på 500 mill. kroner ikke er videreført i det foreslåtte budsjett. Opprettholdes kravet om budsjettbalanse i 2005, vil det bety en kraftig reduksjon av sykehusenes behandlingstilbud som vil få konsekvenser når det gjelder personale samt ventetid og ventelister. En slik utvikling kan ikke disse medlemmer være med på, og legger derfor inn tilstrekkelige midler i sitt alternative statsbudsjett samt øker stykkprisen til 60 pst., noe som vil medføre at helseforetakene i 2005 kan øke sin pasientbehandling. Vi har fremdeles 200 000 pasienter i ventekø, og

ventetiden ligger på ca. 100 dager, noe som ikke bør være akseptabelt. Disse medlemmer vil høsten 2004 fremme forslag om å redusere en betydelig del av foretakenes gjeld over statsbudsjettet for 2004. Det er også nødvendig å utsette budsjettbalansekravet fra 2005 til 2006. På denne måten vil vi igjen komme tilbake til normal økt produksjon av pasientbehandling fra 1. januar 2005.

Disse medlemmer har etter mange års kamp omsider lykkes i å endre det lovmessige ansvar for behandlingen og rehabiliteringen av narkomane ved å flytte dette ansvaret over fra sosiallovgivningen til helselovgivningen, og helseforetakene har derfor fra 1. januar 2004 hatt ansvaret for behandling og rehabilitering av narkomane. Selv om en må forvente et visst tidsbruk før foretakene er å jour med sin rusbehandling, vil vi påpeke at også når det gjelder rusbehandling er ressursene i foretakene altfor knappe, slik at man også med statlig ansvar har opparbeidet lange ventelister for behandling og rehabilitering av narkomane. Et problem som har oppstått, har vært lite gjennomtenkt da loven ble endret, nemlig det kommunale ansvaret for omsorg og pleie i institusjonene innen rusomsorgen i henhold til sosiallovgivningen. Dette er fortsatt et kommunalt ansvar i henhold til lovgivningen. Kommunene synes ikke å ta dette ansvaret på alvor, idet de etter hvert lar være å legge inn sine omsorgspasienter i de private og offentlige omsorgsinstitusjonene og heller søker pasientene innlagt i de fylkeskommunale behandlingssinstitusjoner, mens private omsorgsinstitusjoner driver med betydelig ledig sengekapasitet. Dette skjer til tross for at antall narkomane omsorgstrende bare øker. Disse medlemmer legger inn en bevilgning til rusomsorgen i kommunene. Beløpet foreslås øremerket slik at en kan være sikker på at midlene brukes til rusomsorg i kommunene.

Disse medlemmer kan ikke slå seg til ro med at opptrappingsplanen for eldreomsorgen avsluttes i 2005, da vi vitterlig på det tidspunkt vil ha en underdekning på minimum 15 000 sykehjemsplasser i kommunene. Eldresatsningen bærer preg av en bo-reform. Disse medlemmer har tidligere pekt på at bemanningen i veldig mange av de offentlige sykehjemmene som nå mer eller mindre kan fungere som minisykehus, er for dårlig og må økes betraktelig. Som et første skritt til en bedre faglig bemanning, foreslår Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett å øke omsorgsbemanningen med 500 stillinger, samtidig som det fremmes forslag om at Helsedirektoratet gis myndighet til å godkjenne normerte bemanningsplaner både for omsorgspersonale og for legebemanningen i våre offentlige sykehjem.

Disse medlemmer vil også be Regjeringen utarbeide en nasjonal plan for behandling og forebygging av diabetes som synes å bli en større og større folkesykdom i landet som i den vestlige verden for øvrig.

For å motvirke de store problemene som rammer personer med lidelsen AD/HD, som er den hyppigst forekommende av alle psykiatriske lidelser, fremmer Fremskrittspartiet forslag om at det skal opprettes et grunnforskningssenter for AD/HD ved Universitetet i Oslo.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.16.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at nærhet til helsetjenestene for mange syke og eldre vil være en forutsetning for at de kan motta behandling. Derfor vil disse medlemmer ha en godt utbygd kommunehelsetjeneste og legger opp til kommuneøkonomi som gjør dette mulig. Disse medlemmer tror at dette også er god samfunnsøkonomi, fordi velfungerende lokale helsetjenester både virker forebyggende mot alvorlig sykdom, og reduserer behovet for kostnadskrevede reiser, og for spesialisthelsetjenester langt fra pasientenes bosteder. I enkelte kommuner er det store problemer med å rekruttere enkelte faggrupper, som leger, helsesøstre og jordmødre.

Disse medlemmer vil ha en statlig virkemiddelordning som kan bidra til å bedre rekrutteringen til særlig utsatte områder. Disse medlemmer vil også styrke den generelle innsatsen for rekruttering og kvalifisering av helsepersonell. Det bør legges særlig vekt på rekrutteringstiltak i kommunene, siden det er her mesteparten av det daglige helsearbeidet utføres. Også når det gjelder tannhelsetjenesten er det store forskjeller i rekruttering og geografiske fordeling. Dette rammer særlig tilbudet til befolkningen i områder med spredt bosetning.

Disse medlemmer vil at en statlig virkemiddelordning for rekruttering av helsepersonell også skal omfatte tannhelsepersonell. Men noen tilstander krever sykehusbehandling. Disse medlemmer mener at tjenestene skal være av høy faglig kvalitet. Samtidig skal hele befolkningen ha tilgang til det samme tilbudet. Fordi de alvorligst syke vil ha vansker med å reise langt for å motta behandling, mener disse medlemmer at spesialistene skal gjøres lettere tilgjengelig for befolkningen gjennom lokalsykehus og reiseordninger for spesialistene dit folk bor. Sosialistisk Venstreparti kjempet mot konsekvensene av sykehusreformen, som har medført økt sentralisering og privatisering av sykehustjenestene.

Disse medlemmer mener at vi vil trenge lokalsykehusene også i framtida. Lokalsykehusene er sentrale i utdanningen av leger, og det er derfor viktig at lokalsykehusene har funksjoner som gjør at de fortsatt kan ta imot turnuskandidater. Dette er viktig for rekruttering av både fastleger og sykehusleger i distriktene. Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag til sykehusbudsjett for 2005 setter mange lokalsykehus

og lokale akutt- og fødetilbud i fare. Disse medlemmer vil derfor foreslå en styrking av sykehussektoren med 1 mrd. kroner i 2005 (200 mill. kroner av disse knyttet til tiltak for rusmiddelavhengige), samtidig som kravet til økonomisk balanse for helseforetakene skyves ett år ut i tid, til utgangen av 2006. Disse medlemmer viser til eget forslag om dette under kapittel 9 i denne innstillingen.

Samtidig vil disse medlemmer styrke Stortingets kontroll med bruken av de midlene som bevilges, for å unngå at bevilgningene bare fører til at de som fra før av har den høyeste lønnen og de gunstigste pensjonsavtalene, får enda bedre lønnsvilkår, på bekostning av mer penger til behandling av flere pasienter.

Disse medlemmer vil:

- Innføre en statlig virkemiddelordning for rekruttering av helsepersonell til almenhelsetjenesten og til tannhelsetjenesten, og øker bevilgningen med 30 mill. kroner.
- Styrke den generelle rekrutteringsplanen for rekruttering og kvalifisering av helsepersonell, med særlig vekt på rekruttering av helsepersonell til kommunene, og øker bevilgningen med 50 mill. kroner.
- Øke bevilgningen til helseforetakene med 1 mrd. kroner (200 mill. kroner av disse knyttet til tiltak for rusmiddelavhengige, se neste avsnitt.)
- Øke psykiatrisatsingen med særlig vekt på barn og unge og rusmiddelavhengige.

Mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Lang ventetid for barn med psykiske problemer er spesielt urovekkende, med gjennomsnittlig tre måneders ventetid på henvisning til spesialist, mens voksne i gjennomsnitt "bare" venter halvparten så lenge. Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykisk helsevern for perioden 1999 til 2008. Likevel har økningen av midler til psykiatrien vært mindre enn økningen knyttet til de somatiske helsetjenestene, også etter at opptrappingsplanen startet opp. Disse medlemmer mener derfor at det må tas et større løft for psykiatrien enn det Regjeringen legger opp til.

Disse medlemmer legger spesiell vekt på tre grep i psykiatrisatsingen:

- Styrking av det lokale behandlingstilbudet.
- Større satsing på barn og unge.
- Integrasjon av behandlingen av rusmiddelavhengige i det psykiske helsevernet.

Satsing lokalt kan redusere behovet for henvisning til spesialist, og for innleggelse i psykiatriske institusjoner. Det kan også medføre at symptomer oppdages raskere, slik at hjelpen kan settes inn før tilstanden blir vanskelig å behandle.

Disse medlemmer tror også at styrkingen av lokale lavterskeltilbud kan bidra til å redusere tvangsbruken innen psykiatrien, som er foruroligende høy i Norge. Psykiatriske team i kommunene kan, uten ven-

tetid, bidra til hjelp både overfor barn og voksne, også gjennom besøk i hjemmene. De vil også utgjøre et viktig bindeledd til pasientenes fastleger, og eventuelt videre til spesialisthelsetjenesten når dette er påkrevet. Regjeringen har skjerpet betingelsene for å yte bistand til ungdommens helsestasjoner, og konsekvensen har vært at flere av disse er nedleggingsstruet.

Disse medlemmer ønsker i stedet å styrke dette tilbudet, også fordi vi tror at det kan ha en gunstig forebyggende effekt for mental sykdom hos ungdom, som ellers kan ha vansker med å oppsøke helsepersonell når sykdom oppstår. Barn og unge er særlig sårbare, spesielt fordi de mangler erfaring i hvordan de skal takle egen sykdom. Disse medlemmer tror at det er særlig mye å hente på tidlig hjelp til barn og unge. Mange psykiske lidelser oppstår som en konsekvens av rusmiddelavhengighet, og mental sykdom kan hos en del mennesker medvirke til rusmiddelavhengighet. Men tilbudet av helsetjenester har i liten grad vært tilpasset denne erkjennelsen. Mennesker med sykdom som følge av rusmiddelavhengighet avvises ved psykiatriske avdelinger, og psykiatriske pasienter som har rusproblemer får ofte ikke tilpasset hjelp for rusmiddelavhengigheten.

Disse medlemmer mener at kunnskapen om behandling av rusmiddelavhengighet er for dårlig i Norge. Behandlingsplassene er for få og inngår i for liten grad som en helhetlig del av helsetjenestetilbudet. Disse medlemmer vil styrke hele behandlingsskjeden for rusmiddelavhengige, både gjennom styrkingen av de psykiatriske teamene slik at disse også kan gi behandling ved rusmiddelavhengighet, men også gjennom økt kompetanse og behandlingsskapitet innen spesialisthelsetjenesten.

Alle grep bør etter disse medlemmers syn sees i sammenheng med opptrappingsplanen innen det psykiske helsevesenet, slik at behandlingen av rusmiddelavhengige ikke forblir en omsorgstjeneste på siden av helsevesenet, men en integrert del av behandlingstilbudet til mennesker med mentale og fysiske sykdommer.

Disse medlemmer vil:

- Styrke psykisk helsearbeid overfor barn og unge i kommunene med 50 mill. kroner.
- Styrke ungdommens helsestasjoner.
- Styrke kommunale tiltak overfor rusmiddelavhengige med 50 mill. kroner.
- Styrke tiltak overfor rusmiddelavhengige i spesialisthelsetjenesten med 200 mill. kroner.
- Styrke det offentlige forebyggende helsearbeidet.

Disse medlemmer legger stor vekt på forebyggende helsearbeid, og vil styrke den offentlige innsatsen på dette området. Forebygging av uønskede svangerskap er viktig, men tilskudd til slikt arbeid bør disponeres av det offentlige. Derfor vil disse medlemmer omdisponere midlene som Regjeringen vil bevilge til stiftelsen Amatheia og omfordele disse for å styrke viktige offentlige forebyggende helsetiltak.

Disse medlemmer vil:

- Styrke Ammehjelpen og Astmaskolen med 3 mill. kroner.
- Styrke forebyggende arbeid mot hiv og seksuelt overførbare sykdommer med 5 mill. kroner, blant annet gjennom økt støtte til organisasjonene som spesielt har engasjert seg på dette området.
- Styrke tilskuddet til opplysning og forebygging av uønskede svangerskap med 7 mill. kroner.

Disse medlemmer vil ha like egenandeler for sterilisering av kvinner og menn. Disse medlemmer gikk imot innføring av egenandel for sterilisering av kvinner. I de to årene som har gått etter at egenandelen ble innført har antallet kvinner som steriliserer seg sunket drastisk. I dag må kvinner betale mer enn 6 000 kroner for å sterilisere seg, mens egenandelen for menn ved sterilisering er 1 268 kroner. I et likestillingsperspektiv er forskjellen vanskelig å forsvare. Det er naturlig å anta at særlig de som av økonomiske og sosiale grunner har størst behov for et slikt inngrep lar det være, fordi de ikke har råd til det. Dette kan ramme kvinner som er alene om omsorgen for barn særlig hardt.

Disse medlemmer vil:

- Redusere egenandelen for sterilisering av kvinner til 1 268 kroner, 20 mill. kroner.

Egenandeler skaper forskjeller. Disse medlemmer aksepterer ikke at stadig flere syke og funksjonshemmede skal tvinges til å droppe helse- og omsorgstjenester fordi de ikke har råd. Egenbetaling på helsetjenester og legemidler har økt betydelig de siste åra. Høye egenandeler er urettferdige, fordi de rammer hardest dem som fra før har dårlig økonomi. Reduksjon av egenandelene er et viktig tiltak for å bekjempe fattigdom. Funksjonshemmede og kronisk syke har i gjennomsnitt godt over dobbelt så høye utgifter til helse og omsorg som totalbefolkningen. For å motvirke ytterligere økning av egenbetalingen går disse medlemmer mot økningen av utgiftstaket i dagens frikortordning (egenandelstak 1) fra 1 550 til 2 500 kroner. Regjeringen foreslår at egenandelene for legehjelp, psykolog og fysioterapi økes med 8 pst. fra 1. juli 2005. Disse medlemmer går mot denne og andre egenandelsøkninger.

Disse medlemmer vil:

- Gå imot alle egenandelsøkninger som Regjeringen foreslår på helseområdet.
- Beholde egenandelstaket for medisiner og helsetjenester (tak 1) uendret på 1 550 kroner. Til dette vil Sosialistisk Venstreparti bevilge til sammen 1,2 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til at skjevfordeling av midler fortsatt gir seg utslag i vesentlige forskjeller i økonomiske betingelser for de ulike helseregionene. Disse medlemmer viser til at Helse Vest og Helse

Midt-Norge kommer dårlig ut. Disse medlemmer viser til at den opptrappingsplan som Stortinget har vedtatt legger opp til utjevning først på lang sikt, og at disse to helseregionene i mellomtiden må foreta ekstra store kutt i sine budsjetter. Disse medlemmer viser til at St.meld. nr. 5 (2003-2004) fastslår en underfinansiering av Helse Vest når det gjelder basistilskudd. Hagen-utvalget opererer med en underfinansiering på 695 mill. kroner. Departementet har tilrådd en oppjustering av basistilskuddet med 216 mill. kroner over fem år. Disse medlemmer viser til at Helse Vest i brev til departementet av 20. februar 2004 ber om at det oppjusterte basistilskuddet innføres med full virkning fra 2005, uten en slik opptrappingsperiode. Disse medlemmer understreker viktigheten av at helsetilbudet i ulike deler av landet prioriteres like høyt. Disse medlemmer påpeker at de tall departementet opererer med når det gjelder utjevning for Helse Vests del er mindre enn Hagen-utvalgets anbefaling. Disse medlemmer ber Regjeringen ta initiativ til en revurdering av opptrappingsplanen, slik at den kan gjennomføres vesentlig raskere og slik at utjevningen blir i tråd med Hagen-utvalgets anbefalinger.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 16 bevilges med 95 795 549 000 kroner, som er 2 325 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.16.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 96 112 049 000 kroner på rammeområde 16 som er 2,6 mrd. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener at helsepolitikken er det viktigste velferdspolitiske området vi har. God helse gir trygghet, trivsel og muligheter til å realisere seg selv. Det er hevdet at sykdom er all fattigdoms mor. I et slikt perspektiv blir det også viktig å satse på å fremme helse, på god forebygging, behandling og rehabilitering. For de som har kroniske lidelser eller funksjonshemninger, er det viktig at hjelpeapparatet er godt nok slik at smerter kan lindres og hverdagen vil bli godt tilrettelagt.

Dette medlem vil understreke at Senterpartiet vil fremme helse og forebygge fremfor å reparere. Men når sykdom og skade først oppstår, er det også viktig at behandling og rehabilitering skjer raskt, slik at ytterligere skade og sykdomsutvikling kan forhindres. En rask rehabilitering er også viktig for å kunne gjenopprette størst mulig funksjonsevne både i forhold til yrkesaktivitet og for størst mulig selvhjulpenhet i det private.

Livsstilssykdommene som i dag er økende, må møtes med mer helsefremmende atferd og forebygging. Derfor er Senterpartiet opptatt av å bryte usunne vaner for folk flest, slik at levestilsetet preges av mer fysisk aktivitet, et bedre kosthold og mindre tobakks- og rusmiddelbruk.

Dette medlem er bekymret for at de endringer og omstruktureringer som skjer innen helseforetakene kan

føre til at det ikke blir likeverdighet for alle når det gjelder helsebehandling. Målet er et likeverdig tilbud til alle innbyggere uavhengig av blant annet bosted, økonomi og sosial status. Når det legges ned føde- og akuttmedisinske avdelinger og avstand til akutttilbud øker, føler befolkningen uro, tryggheten stiger og i deler av landet vårt vil et manglende helsetilbud være avgjørende for bosettingen. Avstand til sykehus kan bli avgjørende for spørsmål om liv eller død, særlig der ikke ambulansetjenesten på land, vann eller i luft kan kompensere noe for lang vei til akuttsykehuset. For at det skal bo folk i alle deler av landet, må det sikres et minimumstilbud for helsebehandling som samlet gir et godt tilbud til hele befolkningen.

Dette medlem viser til at Senterpartiet i statsbudsjettet for 2004 foreslo at tidspunktet for balanseoppnåelse i helseforetakene skulle utsettes til 2006 og at Senterpartiet foreslo en gjeldsletteordning. Dette medlem kan igjen konstatere at helseforetakene har store økonomiske driftsproblemer. Etter Senterpartiets mening er det uakseptabelt at dette skal resultere i et dårligere behandlingstilbud slik flere av helseforetakene har varslet. Oppsigelse av personell, stenging av sengeposter, avdelinger og behandlingstilbud, samt strukturendringer som fører til seksjonering og sentralisering av helsetilbudet slik at gode samhandlingskjeder splittes opp ved lokalsykehusene, er en uønsket utvikling etter dette medlems mening.

Dette medlem frykter at dårlig økonomi kan tvinge igjennom en utvikling som både på kort og lang sikt er en svekkelse av norsk helsevesen. Det er særdeles viktig at akuttberedskapen videreutvikles og trykkes, og ikke svekkes gjennom nedbygging og sentralisering.

Dette medlem vil med bakgrunn i dette styrke bevilgningen til helseforetakene med 1,5 mrd. kroner. Dette medlem vil dessuten utsette tidspunkt for når helseforetakene skal gå i økonomisk balanse til 2006. Dette medlem viser også til Dokument nr. 8:10 (2003-2004).

Dette medlem vil påpeke at det er viktig å styrke det etablerte rehabiliteringstilbudet vi har slik at dette ikke bygges ned eller forsvinner. Ofte utføres dyr pasientbehandling uten god nok rehabilitering, og derfor må vi bruke mer ressurser på nødvendig rehabilitering.

Dette medlem vil satse på psykisk helsearbeid i kommunene og helsetjenester i kommunene. Dette medlem vil styrke kvaliteten innen helsebehandling og omsorg med bedre kommuneøkonomi og økte ressurser til videreutdanning og muligheter for flere ansatte innenfor denne sektoren. Dette vil spesielt gjelde for områdene geriatri, psykiatri og rus.

Dette medlem viser videre til Senterpartiets alternative budsjett hvor vi reverserer egenandelsøkningene som er foreslått av Regjeringen på refusjon av egenbetaling, egenandelstak 1. Forslaget om egenandelsøkninger i Regjeringens budsjett ser dette medlem på som økt skatt på sykdom og uførhet og det kan ikke aksepteres. En slik politikk vil etter dette medlems mening føre til økte forskjeller og økt fattigdomsutvikling.

3.2.16.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet vil ha en gjennomgang av HVPU-reformen. Det som i sin tid skulle være en idealløsning, der funksjonshemmede fikk komme tilbake til sine hjemsteder, og der det skulle bygges ut eneboliger og fellesskap for de funksjonshemmede, har ikke alltid vist seg å fungere til det beste for dem. Dette medlem har registrert at mange av de funksjonshemmede som er kommet tilbake til sine hjembygder, blir gående i isolasjon. Det er ikke slik at alle ønsker "regnbuefolket" velkommen i sitt nærmiljø. Intensjonen om at alle skulle behandles likt, hadde gode intensjoner. Men intensjonen samsvarer lite med den økonomiske og sosiale virkeligheten. Dette medlem registrerer at det er de færreste kommunene som bevilger nok penger til at psykisk utviklingshemmede får en innholdsrik hverdag. Dette har selvsagt sammenheng med den svært dårlige økonomien i svært mange kommuner. Men da sviktes også HVPU-reformens gode intensjoner. Omorganiseringen er med andre ord blitt et svik mot brukerne, og dette medlem mener at det må vurderes om man ikke kan ta det beste fra det som engang var og kombinere det med det beste som nå er. Med andre ord å se på HVPU-reformen på nytt, ut fra de erfaringer man har høstet, og dette medlem vil gå inn for at det nedsettes et bredt utvalg som skal vurdere positive og negative erfaringer med HVPU-reformen.

Dette medlem mener at man må øke innsatsen innen helsesektoren og vil derfor foreslå økte bevilgninger innenfor denne rammen.

Dette medlem vil motsette seg at de ansatte ved lokalsykehusene i Narvik, Mosjøen, Arendal, Namsos, Røros, Lærdal, Nordfjordeid, Odda, Farsund, Kragerø, Rjukan, Elverum, Stokmarknes, Kongsberg og Ski skal føle seg kontinuerlig truet med nedleggelse av helseforetakene.

Dette medlem mener man må utvide refusjonsordningen til også å gjelde tannhelsebehandling inklusive konserverende behandling. En må unngå at pengene som dekker utgiftene til behandling blir betalt til andre enn behandlende lege/tannlege.

Dette medlem mener Regjeringen i sitt budsjett-opplegg innenfor helsesektoren legger til grunn en sosial profil. Økning av alle egenandeler, heving av andelstaket og omlegging av nyordninger som ennå ikke har fått muligheten til å bekrefte sin eventuelle berettigelse, vitner om bevegelse i retning av et kaldere samfunn og et menneskesyn som dette medlem ikke vil identifisere seg med, og reagerer sterkt på den foreslåtte økningen av egenandelene, som vil gjøre livssituasjonen for mange - særlig eldre, syke og omsorgstrengende enda vanskeligere. Dette medlem mener at forslag om å innføre en ny egenandel for fysioterapi på grunnlag av diagnosen vil ramme syke og kronikerne. Dette medlem aksepterer ikke dette forslaget. Den høye egenandelen med åtte pst. økning på vanlig lege og psykologkonsultasjon, samt økning av egenandelen for fritt sykehusvalg og fremfor alt økningen på 950 kroner på frikortet, er en omprioritering mellom svake grupper som bidrar til å svekke livs-

kvaliteten for mange kronikere og lavt bemidlede grupper med store sykdomsutgifter, og kanskje tvinges til å droppe helse- og omsorgstjenestene fordi de ikke har råd. Dette medlem mener at de offentlige sykehjemmene kan i noen tilfelle virke som minisykehus, er for dårlige og må økes betraktelig. Et problem som har oppstått og har vært lite gjennomtenkt da loven ble endret, nemlig at det er et kommunalt ansvar for omsorg og pleie i institusjonene innen rusomsorgen i henhold til sosiallovgivning.

For å motvirke de store problemene som rammer personer med lidelsen AD/HD foreslår dette medlem et grunnforskningssenter.

Det stilles strenge krav til effektivisering til helseforetakene. Underskuddet for 2004 er anslått til i overkant av 4 mrd. kroner, her vil alternativet til økte bevilgninger være dramatiske kutt i tilbudet til pasientene. Helseforetakene er inne i en kritisk økonomisk fase som truer hele sykehusreformen, en utvikling som dette medlem verken vil eller kan medvirke til. Dette medlem er av den oppfatning at det blir lite effektivisering av å legge ned avdelinger og små sykehus som fungerer godt. Disse trengs for å kunne utnytte kapasiteten totalt. Dessuten er opprettholdelse av små sykehus svært viktig for at befolkningen skal føle seg trygge på hurtig hjelp i nærheten når det trengs. Dette medlem mener også at vi vil trenge lokalsykehusene som også er sentrale i utdanningen av leger, og derfor er det viktig at lokalsykehusene har funksjoner som gjør at de fortsatt kan ta imot turnuskandidater. Dette er viktig for rekrutteringen av både fastleger og sykehusleger i distriktene.

Etter dette medlems mening er det også av stor viktighet når det gjelder valg av bosted, at en ikke må reise milevis for å få hjelp. Vi har fremdeles ca. 200 000 mennesker i ventekø og ventetiden ligger på ca. 100 dager, noe som ikke bør være akseptabelt. Etter som de regionale helseforetakene også har ansvaret for blant annet ambulansetjenesten, er sikkerheten viktig.

Dette medlem viser til at den offentlige innsatsen mot narkotika er tredoblet i løpet av nittitallet uten at nyrekrutteringen er synlig redusert. Flertallet av de 37 private institusjonene rapporterer om økonomiske problemer, fordi helseforetakene ikke kjøper behandlingsplasser i samme utstrekning som fylkeskommunene gjorde før rusreformen ble innført, ifølge tidsskriftet Mot Rus utgitt av Forbundet Mot Rusgift. Samtidig står mange pasienter i kø for behandling på de plassene som nå står tomme. Dette medlem er også bekymret over at det rapporteres om mer liberal holding til narkotika blant unge, der ecstasy alt har vist seg å føre til

store og langvarige psykiske skader hos mange ungdommer.

Dette medlem vil trekke fram behovet for forebyggende arbeid, der gode oppvekst- og livsmiljø kombineres med riktig behandling, streng lovgivning og sterk kontroll. Dette medlem vil understreke viktigheten av hurtig behandling i rettsapparatet når en person blir pågrepet for et straffbart forhold og ikke samle opp bøter, som de ikke har økonomisk mulighet til å betale. I denne tiden vil de kanskje begå nye straffbare forhold mens de venter på rettskraftig dom. Virkningen kan ikke være annen enn at respekten for lov og orden blir uthult.

Innen psykiatrien er det for dårlig fremdrift i forhold til vedtatte opptrappingsplan. Særlig innen barne- og ungdomspsykiatrien er det for dårlig fremdrift i forhold til vedtatt opptrappingsplan. Det er viktig at det blir stilt riktig diagnose tidlig. Særlig innen barne- og ungdomspsykiatrien må innsatsen økes og dette medlem forslår å øke bevilgningene til slike tiltak med 330 mill. kroner. Dette medlem tror at dette vil bidra til å styrke de lokale spesialisttilbudene, fordi helseforetakene vil tjene på å utvikle tjenestene der folk bor. Alle midler som spares på lokal tilrettelegging skal disponeres av helseforetakene til pasientbehandling og ikke tas ut av helseforetakene som innsparing. På samme måte bør helseforetakene etter dette medlems mening også disponere de midlene som Rikstrykdeverket i dag betaler direkte ut til private røntgeninstitutter og laboratorier. Gjennom en samordning av disse tjenestene kan ressursene brukes mer målrettet enn i dag, og unødvendige dobbeltkostnader kan unngås. Dette medlem vil understreke at han ikke er enig i Regjeringens innstramming i driften av sykehus, og er opptatt av at psykiatrien skal ha en opptrapping i tråd med Stortingets vedtak om nasjonal opptrappingsplan. Dette medlem viser til at de regionale helseforetakene har fått pålegg om å være i balanse i 2005. Denne sterke effektivisering ligger som et tungt press på foretakene, og som en konsekvens kan nøkkelfunksjoner som akutt og fødeavdelinger bli nedlagt. Dette kan ikke dette medlem akseptere og foreslår at helseforetakene får frist til 2006 for å komme i balanse og at driftsmidlene økes med 1 100 mill. kroner. Større endringer i lokalisering og struktur bør legges frem for Stortinget fordi Stortinget som det overordnende folkevalgte organ har ansvar for at vi har et helhetlig og likeverdig sykehusstilbud i hele landet.

Dette medlem foreslår at ramme 16 bevilges med 96 256 549 000 kroner, som er 2 786 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 93 470 549 000 kroner.

3.2.16.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 16

Tabell 3.32 Forslag til netto rammesum for rammeområde 16

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	93 470 549	-
H, KrF og V	94 462 549	992 000

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
A	95 557 549	2 087 000
FrP	96 631 549	3 161 000
SV	95 795 549	2 325 000
Sp	96 112 049	2 641 500
Kp	96 256 549	2 786 000

3.2.17 Rammeområde 17 (Utdanning og forskning), under kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

3.2.17.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005) med Tl. nr. 6
Utgifter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)		
200	Utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 3200)	177 025
206	Samisk utdanningsadministrasjon	28 569
220	Utdanningsdirektoratet (jf. kap. 3220)	182 593
222	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 3222)	128 779
225	Tiltak i grunnopplæringen (jf. kap. 3225)	1 752 916
226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	729 690
227	Tilskudd til særskilte skoler	53 860
228	Tilskudd til frittstående skoler mv.	2 054 166
229	Andre tiltak	6 988
230	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 3230)	672 500
248	Særskilte IKT-tiltak i utdanningen	114 943
249	Andre tiltak i utdanningen	2 705
251	Fagskoleutdanning	266 187
253	Folkehøgskoler	535 492
254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 3254)	184 388
256	VOX - Voksenopplæringsinstituttet (jf. kap. 3256)	54 035
258	Forskning, utviklingsarbeid og fellestiltak i voksenopplæringen	38 397
259	Kompetanseutviklingsprogrammet	35 700
260	Universitetet i Oslo	3 178 787
261	Universitetet i Bergen	1 882 391
262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	2 572 879
263	Universitetet i Tromsø	1 105 136
264	Norges handelshøgskole	250 383
265	Arkitektshøgskolen i Oslo	87 033
268	Norges idrettshøgskole	113 827
269	Norges musikkhøgskole	149 304
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	206 798
273	Statlige kunsthøgskoler	244 793
274	Statlige høgskoler	7 420 304
278	Norges landbrukshøgskole	472 888
279	Norges veterinærhøgskole	200 798
281	Fellesutgifter for universiteter og høgskoler (jf. kap. 3281)	777 117
282	Privat høgskoleutdanning	605 308
283	Meteorologiformål	244 658
285	Norges forskningsråd	1 153 842
286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 3286)	634 760
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak (jf. kap. 3287)	132 491
288	Internasjonale samarbeidstiltak (jf. kap. 3288)	666 797
300	Kultur- og kirke departementet	97 890
305	Lotteri- og stiftelsestilsynet (jf. kap. 3305)	48 890

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005) med Tl. nr. 6
310	Tilskudd til trossamfunn m.m. og private kirkebygg	117 398
340	Kirkelig administrasjon	423 653
341	Presteskapt	650 927
342	Nidaros domkirke m.m.	53 276
920	Norges forskningsråd	896 000
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	359 430
1021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)	181 200
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf. kap. 4023)	396 300
1137	Forskning og utvikling	304 377
2410	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 5310)	9 293 929
Sum utgifter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)		41 795 717
Inntekter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)		
3200	Utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 200)	2 784
3220	Utdanningsdirektoratet (jf. kap. 220)	19 051
3222	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 222)	5 131
3225	Tiltak i grunnopplæringen (jf. kap. 225)	52 038
3230	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 230)	77 772
3256	VOX - Voksenopplæringsinstituttet (jf. kap. 256)	8 818
3281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 281)	10
3283	Meteorologiformål (jf. kap. 283)	59
3286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 286)	1 982 339
3287	Forskningsinstitutter og andre tiltak (jf. kap. 287)	21 500
3288	Internasjonale samarbeidstiltak (jf. kap. 288)	4 916
3340	Kirkelig administrasjon	7 835
3341	Presteskapt	6 566
3342	Nidaros domkirke m.m.	10 107
4020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 1020)	164 930
4021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 1021)	82 500
4023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf. kap. 1023)	9 760
5310	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	146 882
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	3 495 200
Sum inntekter rammeområde 17		6 098 198
Sum netto rammeområde 17		35 697 519

3.2.17.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.17.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at skolen er en av våre viktigste samfunnsinstitusjoner. Skolen skal formidle kulturarv, allmenndannelse, verdier og kunnskap, men også hjelpe barn til mestring, utfoldelse og sosial utvikling. Målet er å skape en skole som legger større vekt på faglig kompetanse, åpner for større mangfold og gir elevene et mer likeverdig tilbud. Disse medlemmer har som mål at Norge skal være i fremste rekke internasjonalt når det gjelder kunnskap, kompetanse og ny teknologi.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen følger opp St.meld. nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring gjennom en bevilgning på 700 mill. kroner til kompetanseutvikling, økt timetall og utvikling av nye

læreplaner. Det sikrer at skolereformen starter opp, samtidig som det gir rom for å videreføre andre viktige kvalitetstiltak som er knyttet til læringsmiljøene og det nasjonale systemet for kvalitetsvurdering. Regjeringen har i denne stortingsperioden oppnådd målet om økt satsing på kunnskap og kompetanse - med særlig vekt på bedre kvalitet, bedre sammenheng og økt fleksibilitet igjennom hele utdanningssystemet. Timetallet på barnetrinnet er økt med 12 timer, det er gjennomført en rekke tiltak for kvalitetsutvikling ved den enkelte skole, og det er foreslått en omfattende kompetansehevingsspakke for gjennomføring av skolereformen.

Disse medlemmer er fornøyd med at kvalitetsreformen i høyere utdanning i perioden er fullfinansiert iht. sektorenes egne beregninger, med 1 144 mill. kroner. Studiefinansieringsordningene er også styrket kraftig, blant annet med en økning på 600 mill. kroner i behovsprøvd stipend til elever i videregående skole.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen øker bevilgningen til forskning med økt satsning på petroleumsforskning, såkornsfond samt økning av kapitalen i Fondet for forskning og nyskaping. Den samlede økning i offentlig innsats til forskning i perioden er på ca. 5 mrd. kroner, fordelt med 3,2 mrd. kroner i økte bevilgninger og 1,8 mrd. kroner i innteksttap knyttet til SkatteFUNN.

Disse medlemmer mener at Den norske kirke er en viktig nasjonal institusjon, som gir mennesker forankring i et stabilt verdigrunnlag. Den bidrar med verdier ut over det dagsaktuelle og materielle, samtidig som den er en viktig aktør i samfunnsdebatten. Det er derfor viktig å bevare og videreutvikle Den norske kirke som en levende folkekirke.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen prioriterer en opptrapping på 25 mill. kroner til reform av trosopplæringen i Den norske kirke. I denne stortingsperioden har den viktige trosopplæringsreformen fått 55 mill. kroner. Dette sikrer en god framdrift for fornyelsen trosopplæringen i Den norske kirke.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen øker bevilgningen til styrking av prostetjenesten og at den i perioden har opprettet flere preste- og diakonistillinger.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 17 bevilges med 35 723 019 000 kroner, som er 25 500 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.17.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke at utdanning og kunnskap skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av bakgrunn. Skal vi nå målet om økt tilpasset opplæring og øke kvaliteten på grunnopplæringen, mener disse medlemmer at det er et stort behov for å bedre kommuneøkonomien. Disse medlemmer mener at et av Norges fortrinn er et høyt utdanningsnivå. Dette er det viktig å satse videre på. Disse medlemmer mener det er viktig å opprettholde støtten til landslinjene. For å sikre lik rett til utdanning vil disse medlemmer avsette 50 mill. kroner til utvikling av gratis læremidler i den videregående skolen.

I sammenheng med stigende elevtallsvekst, reagerer disse medlemmer på Regjeringens kutt på 4 000 studieplasser. Disse medlemmer merker seg at kuttet ikke er begrunnet verken med færre søkere eller mindre ungdomskull. Etter Arbeiderpartiets mening er det kortsiktig å bygge ned kapasiteten i høyere utdanning som et innsparingstiltak på neste års budsjett. Disse medlemmer foreslår derfor å opprettholde antall studieplasser og foreslår å bevilge 150 mill. kroner til dette formålet.

Disse medlemmer merker seg også at Regjeringen ønsker å avvikle reisestipendet for innlandsreiser og reiser i Norden fra undervisningsåret 2005-2006. Dagens ordning sikrer studentene støtte til tre hjemrei-

ser opp til 7 000 kroner i løpet av studieåret. Ordningen er behovsprøvd og bare de som har store reisekostnader får støtte. Disse medlemmer ønsker å opprettholde reisestipendet for alle fordi det bidrar til at studentene fritt kan velge studiested og foreslår å bevilge 70 mill. kroner. Disse medlemmer vil også understreke at reisestipendet er et bidrag til at ungdom som kommer fra steder uten universiteter eller høyskoler også kan ta høyere utdanning.

For å sikre gjennomføringene av kvalitetsreformen i høyere utdanning, mener disse medlemmer at det er viktig å bedre studiefinansieringen. Stipend og lån til studentene har ligget på samme nivå i tre år på rad. Når prisene stiger betyr det at studentene gradvis har fått reelt sett mindre støtte fra Statens lånekasse for utdanning. Disse medlemmer foreslår å bevilge 48 mill. kroner til å prisregulere lån og stipender.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen i forslag til statsbudsjett foreslår å redusere bevilgningen til bygging av studentboliger med 46 mill. kroner. Disse medlemmer understreker at kuttet innebærer at det ikke vil bli bygget tilstrekkelig antall boliger neste år, i forhold til den handlingsplanen som er vedtatt. Disse medlemmer vil avsette 26 mill. kroner mer enn Regjeringen til bygging av studentboliger.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 35 643 019 000 kroner under rammeområdet, som er 54,5 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.17.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 17 settes til kr 34 566 120 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 1 131 399 000.

Disse medlemmer mener Norge bør ha som mål at landets utdanningssystem bør ligge i verdenstoppen når det gjelder kvalitet og læringsresultater og som gjenspeiler at fremtidige arbeidsplasser i stor grad vil være kunnskapsintensive. Norge er blant de land i verden som bruker mest penger i utdanningssektoren, men resultatet plasserer oss ikke like tydelig blant verdens ledende. Kunnskaps- og kapitalintensive næringer vil være nøkkelen til å videreføre Norges velstand etter oljealderen. Disse medlemmer mener det både er nødvendig med struktur og systemendringer for å heve nivået på læringsresultatene innenfor utdanningssystemet, samtidig som det er nødvendig å øke innsatsen innenfor forskningen.

Grunnskolen

I Trontalen for 2005 understreket Regjeringen at den ville forsterke innsatsen for å bedre elevenes læringsmiljø. Disse medlemmer har med undring registrert at Regjeringen til tross for dette ikke tilfører ytterligere kapital til opprustning av skolebygg. Programmet på totalt 15 mrd. kroner er ikke fullført til tross for at behovet for opprustning også ut over denne rammen åpenbart synes nødvendig. Disse med-

lemmer vil videreføre programmet også i 2005 og utvide programmets totale ramme.

Disse medlemmer legger til grunn et utdanningssystem der den enkelte elev har frihet til selv å velge skole, og der private og offentlige utdanningsinstitusjoner er lovmessig og økonomisk likestilt. Dette innebærer at den enkelte bruker får mer makt, og at det blir en konkurransesituasjon mellom ulike tilbydere av utdanningstjenester. Denne konkurransen vil medføre et økt fokus på kvalitet i utdanningssystemet, slik at målet om å ha et av verdens beste utdanningssystemer kan bli realisert.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av å få på plass et kvalitetssikringsorgan for grunnskolen gjennom NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen). Disse medlemmer ønsker nåværende godkjennings- og tilsynsordning avvirket og oppgavene overført til NOKUT.

Disse medlemmer vil opprette et eget skoleombud som kan ivareta brukernes rettigheter på en god måte. Disse medlemmer ønsker videre økt frihet for den enkelte skole til å kunne organisere undervisningen på ulike måter og legge forskjellige pedagogiske prinsipper til grunn. Dette gir et mangfold av skoler som gjør at elevene har flere skolealternativer å velge mellom.

Disse medlemmer vil understreke at grunnskolens lengde bør kortes ned fra ti til ni år, slik at midler frigjøres for å styrke kvaliteten fra første dag. Disse medlemmer stiller seg positive til å utvide skoledagen hvis dette innebærer å styrke fagene norsk, matematikk, naturfag/teknologi og engelsk. I tillegg kan tiden brukes til å gi leksehjelp og styrke den tilpassede opplæringen for den enkelte elev. Fremskrittspartiets modell for en utvidet skoledag skal ikke være et ledd i å innføre gratis skolefritidsordning.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at brukerne, og derigjennom de foresatte, skal gis mer makt i skolen. På bakgrunn av dette ønsker Fremskrittspartiet å ha driftsstyrer på skolene med de foresatte i flertall. Det må settes økt fokus på lærernes ansvar som klasseledere, og stilles krav til at kvaliteten på undervisningen er god. Videre er det viktig for læringsutbyttet at det er ro og orden i klasserommet. Disse medlemmer ønsker økt fokus på dette, samt det stadig økende mobbeproblemet i norsk skole.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen i budsjettforslaget har overført Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) til Utdanningsdirektoratet til tross for klare føringer fra Stortingets flertall om å opprettholde utvalgets nåværende status. Disse medlemmer vil reversere forslaget.

Videregående opplæring

Disse medlemmer legger til grunn de samme prinsippene i den videregående opplæring som i grunnskolen: Valgfrihet, økonomisk og lovmessig likebehandling mellom private og offentlige skoler, pedagogisk og administrativ frihet for den enkelte skole, og kvalitetssikring av utdanningen gjennom NOKUT. Disse medlemmer vil understreke betydningen av

at de yrkesfaglige utdanningene blir gjenstand for mer praktisk rettet undervisning og mindre teoretisk innrettet. Dette vil bidra til å motivere langt flere som er praktisk orientert til å fullføre utdanningsløpet.

Disse medlemmer vil videre understreke betydningen av å ha flere lærlingplasser tilgjengelig slik at flere får muligheten til å ta hele utdanningen i bedrift.

Elevtallsveksten i videregående skole er nå stor, uten at fylkeskommunene som eier de fleste videregående skoler, kan fremvise tilsvarende ressursvekst. Dette forholdet understreker også at det er nødvendig å endre finansieringssystem - slik at statlige penger følger eleven direkte.

Det er nødvendig med en avklaring av voksnes rett til videregående opplæring, for avklaring av grenseområdet mellom videregående skoler og fagskoler, og for en finansieringsmodell for fagskoler.

Disse medlemmer har merket seg at tilbudet innenfor videregående opplæring er under press grunnet økonomi og prioriteringer i fylkeskommunene i en situasjon med markert elevtallsvekst. Dette understreker behovet for endring i finansieringsmodellen slik at statlige penger følger elev og ikke skoleeier.

Bokbransjeavtalen ser ut til å gå imot avvikling og disse medlemmer regner med at dette vil bidra til lavere pris på læremidler. Disse medlemmer viser til sine merknader og forslag i Innst. S. nr. 242 (2002-2003) vedrørende St.meld. nr. 21 (2002-2003) om støtteordninger for unge elever i ordinær videregående opplæring. Læremiddelstipend bør gjelde alle elever uten behovsprøving og reklamefinansiering, og sponning av læremateriell bør brukes for ytterligere å redusere prisen på skolebøker/læremateriell når bokbransjeavtalen opphører.

Høyere utdanning

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at den høyere utdanningssektoren er av høy internasjonal kvalitet. Disse medlemmer konstaterer at innføringen og oppstarten av Kvalitetsreformen så langt i hovedsak synes å ha gitt positive resultater. Det er blitt større fokus på kvalitet og bedre oppfølging av studentene ved de ulike lærestedene. Disse medlemmer har også merket seg et økt fokus på internasjonalisering innenfor den høyere utdanningen gjennom samarbeid og utveksling av både vitenskapelig ansatte og studenter for kortere og lenger perioder. Disse medlemmer er opptatt av at slikt samarbeid og utveksling fremmer kvalitetsutviklingen ved norske institusjoner, og peker på at kvalitetssikringsorganet NOKUT også bør følge denne utviklingen.

Kvalitetsreformen må sikres en finansiering som også gir kvalitet. Reformen bygger på tre viktige pilarer: Institusjonenes budsjettammer til løpende undervisning og forskning, bygningsmessige forhold i sektoren og studentenes rammebetingelser. Disse medlemmer har med undring merket seg at Regjeringen i sitt budsjettforslag svekker Kvalitetsreformens tre hovedpilarer. Antall studieplasser reduseres med 4 000 plasser gjennom kutt i basistilskuddet, ingen av de prioriterte byggeprosjektene omtalt i budsjettet for

2004 og 2005 har fått midler, og ingen ekstra innsats på vedlikeholdssiden er foreslått. Disse medlemmer har også med undring merket seg at Regjeringen i sitt budsjettforslag foreslår å bruke midler hentet fra redusert basisbevilgning til delvis dekning av økt husleie for igangsatte byggeprosjekter. Det er nødvendig å få på plass avklarende retningslinjer for hvordan husleie knyttet til nye byggeprosjekter behandles i forhold til årlige budsjetter.

Studentenes rammebetingelser er svekket gjennom reduserte rammer for studielån, fjerning av reisestipend og redusert bygging av studentboliger. Disse medlemmer mener en slik prioritering svekker innholdet av - og finansieringen av - Kvalitetsreformen, og vil fremme forslag som endrer Regjeringens prioritering på disse punktene.

Disse medlemmer ønsker en enda sterkere grad av internasjonalisering av den høyere utdanningen, og vil understreke betydningen av at norske studenter får god mulighet til å ta hele eller deler av utdanningen ved kvalitetsmessig gode læresteder i utlandet. Disse medlemmer ønsker derfor at alle studenter likebehandles gjennom lik stipendgrad for alle, uansett grad.

Disse medlemmer ser klare betenkeligheter med å ha en desentralisert høyskolesektor som finnes i Norge. Universitetene bør prioriteres i sterkere grad enn det som gjøres i dag. Også innenfor den høyere utdanningssektoren ønsker disse medlemmer en lovmessig og økonomisk likebehandling mellom de private og offentlige utdanningsinstitusjoner. Dette er nødvendig for å legge til rette for at alle, uavhengig av økonomisk bakgrunn, fritt kan velge utdanningssted. Det er også nødvendig for å skape kvalitet i utdanningen.

Når det gjelder tildelingen av forskningsmidler innenfor den høyere utdanningssektoren, ønsker Fremskrittspartiet at midlene skal kanaliseres til de institusjonene som kan vise til høy internasjonal kvalitet. Disse medlemmer viser til dagens praksis der midlene blir spredt utover til en rekke institusjoner, og bærer i en del tilfeller preg av å være et distriktpolitisk virkemiddel. Disse medlemmer peker på betydningen av å styrke grunnskolen og den videregående opplæringen, slik at de studentene som de høyere utdanningsinstitusjonene får inn, holder et høyt kvalitativt nivå.

Forskning

Disse medlemmer viser til den målsetningen Norge som forskningsnasjon har, gjennom ønsket om å nå et gjennomsnittlig OECD-nivå innen 2005 for ressursbruk innenfor forskningssektoren. Dette målet synes stadig fjernere selv om det har vært satset mer på forskning de senere årene. Andre land som vi bør sammenligne oss med bruker stadig mer av BNP på forskning, mens Norge sakker akterut fordi vi øker bevilgningene på et lavere nivå.

Regjeringens forslag til innsats på forskningsområdet bringer ikke Norge nærmere det nasjonale målet, men innebærer faktisk en realnedgang når det tas hensyn til pris- og lønnsøkning innenfor selve

forskningsområdet. Regjeringens forslag om nye stipendiatstillinger er også betydelig lavere enn det programmet som Stortinget tidligere har sluttet opp om.

Disse medlemmer viser også til at etterslep når det gjelder vitenskapelig utstyr er betydelig, og at bevilgningene til dette formål er redusert. Disse medlemmer vil øke avsetningen til fondet for forskning og nyskaping, og øremerke meravkastningen på 120 mill. kroner til fagområder som Fremskrittspartiet gir spesiell prioritering. Disse medlemmer viser også til den store muligheten til finansiering via et eget utenlandsbudsjett som eksisterer innenfor forskningsområdet, både fordi kontingentutgifter betales til utlandet og fordi kjøp av utstyr og tjenester skjer fra utlandet. En slik mulighet bør drøftes spesielt gjennom en tilleggs melding til den varslede forskningsmeldingen.

Disse medlemmer vil understreke betydningen forskningen vil ha, når det gjelder å videreføre velferdssamfunnet. Disse medlemmer vil ha en satsing innenfor forskningssektoren som i mindre grad tar hensyn til distriktpolitiske hensyn, og i større grad tar hensyn til kvalitetsmessige kriterier for tildeling av forskningsmidler. Det viktigste er først og fremst at vi får mer igjen for de pengene vi bruker i forskningssektoren, gjennom god forskning av høy internasjonal kvalitet. Samtidig er det viktig å stille mer midler til veie for de aktørene som bedriver forskning av høy internasjonal kvalitet. Disse medlemmer vil understreke det ansvaret som påligger næringslivet når det gjelder å ta ansvar for at det satses på forskning i Norge, for på den måten å sikre en utvikling av bedriftene som legger grunnlag for fortsatt eksistens og arbeidsplasser i Norge. Disse medlemmer er positive til den SkatteFUNNordningen som er tilgjengelig, men ønsker å utvide denne til å gjelde egeninnsats i enkeltpersonforetak. Disse medlemmer vil videre understreke viktigheten av at de forskningsresultatene som blir frembrakt, blir videreformidlet til aktører som kan dra nytte av disse. Dette forutsetter et tettere samarbeid mellom forskningsinstitusjonene og næringslivet. Disse medlemmer vil understreke det ansvaret som påligger det offentlige når det gjelder å ivareta satsingen på grunnforskning.

Kirke

Disse medlemmer viser til sitt standpunkt om at staten og kirken bør skille lag. Disse medlemmer ønsker en fristilt kirke som skal få anledning til selv å kunne ta beslutninger og bestemme over sin egen fremtid på fritt grunnlag.

Disse medlemmer vil imidlertid uttrykke bekymring over det omfattende forfallet som er innenfor kirkesektoren, når det gjelder vedlikeholdet av kirkebygninger. Disse medlemmer vil spesielt understreke det ansvaret staten bør ha i forhold til å ivareta de verneverdige kirkebyggene som mange steder forfaller. Disse medlemmer vil derfor opprette en ordning for opprustning av kirkebygg etter modell for det som er gjennomført for skolebygg i kommunesektoren, der lån til opprustning betjenes av staten gjen-

nom årlig rentekompensasjon over KADs budsjett. Ordningen bør gjelde både de kirkebygg som er fredet eller som er verneverdig og de ordinære kirkebygg der etterslepet når det gjelder vedlikehold også er stort.

En slik ordning vil kunne bedre den konkrete vedlikeholds- og økonomisituasjonen for kirken og avlaste kommuneøkonomien, og sikre en rekke kirkebygg som også har stor betydning i nasjonal og kulturell sammenheng.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.17.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil at den offentlige skolen skal videreutvikles og fornyes slik at alle elever får et relevant og fremtidsrettet opplæringstilbud. En felles offentlig skole skal være en møteplass for barn fra ulike sosiale lag og kulturer, og bidra til å unngå sosiale skiller og forskjeller i samfunnet. Å skape en felles plattform for barn og unge er et viktig bidrag til et demokratisk samfunn hvor alle har like muligheter. Dette er bakgrunnen for at disse medlemmer øker satsingen på utdanning og forskning.

Disse medlemmer understreker at hver enkelt elev skal utvikle sine faglige og sosiale evner og ferdigheter på skolen. Elevene skal ha likeverdige muligheter for læring, ved at opplæringen er tilrettelagt og variert. Dette innebærer opplæring i prosjektarbeid, tettere oppfølging og mindre tradisjonell kateterundervisning. Skolene skal ha oppdaterte lærebøker, digitale læremidler og nødvendig materiell i praktiske og teoretiske fag. På dette grunnlaget går disse medlemmer inn for å bevilge 1 000 kroner per elev til alternative læringsformer og læremidler i grunnskolen. Disse medlemmer vil også sikre at elevene i videregående skole får gratis undervisningsmateriell ved å øke læremiddelstipendet med 220 mill. kroner.

I tillegg vil disse medlemmer øke satsingen på IKT i undervisningen med 50 mill. kroner. Disse medlemmer mener at det er viktig å styrke elevenes IKT-kompetanse og sikre driften av PC-utstyret.

Disse medlemmer mener at forutsetningen for å drive praktisk og tilrettelagt opplæring er at skolene har større økonomisk handlingsrom. Trange økonomiske rammer, kombinert med et omfattende test- og kontrollsystem, gir etter disse medlemmers oppfatning lite handlingsrom for varierte opplæringsformer. Utviklingen viser at det har blitt flere elever, færre lærere og større klasser i grunnskolen. Mangelen på ressurser har ført til sparetiltak i form av færre delings-

timer, reduserte aktiviteter og ekskursjoner, og til og med oppsigelser av lærere. I mange skolebiblioteker mangler oppdatert litteratur og PC-utstyr, og redusert bemanning gir elevene et dårligere tilbud. I enkelte kommuner har også skoler blitt nedlagt. Disse medlemmer mener at denne situasjonen er uakseptabel, og prioriterer derfor en økning av frie midler til kommunene, slik at den lovpålagte minstestandarden for grunnskolen kan oppfylles på en god måte.

Mange norske skolebygg er i dårlig forfatning, og ca. halvparten av skolene tilfredsstiller ikke kravene til forsvarlige skolebygninger. Forfalne klasserom med dårlig luftkvalitet ødelegger for elevenes helse, læring og trivsel. Disse medlemmer understreker at alle elever har krav på et godt arbeidsmiljø. Disse medlemmer foreslår å styrke tilskuddsordningen for lån til nybygg og rehabilitering av skoleanlegg med 3 mrd. kroner.

Disse medlemmer mener at en større utbredelse av privatskoler vil føre til økte forskjeller i den norske skolen, fordi barn fra ressurssterke hjem i større grad kan velge dette alternativet. Disse medlemmer vil derfor peke på at alle barn skal ha tilgang til et godt skoletilbud, denne retten skal ikke være forbeholdt familier med god økonomi. Disse medlemmer understreker at ressursene først og fremst skal bevilges til den offentlige skolen hvor behovene for oppgradering er størst, og hvor hoveddelen av elevmassen fordeles seg. Disse medlemmer mener at det ikke skal være ulike standarder skolene i mellom, men en standard som gjelder for alle. Da det ikke er et offentlig ansvar å legge til rette for private alternativer, mener disse medlemmer at det er grunnlag for å kutte tilskuddet til de private skoler med 360 mill. kroner.

Utdanning er et viktig gode i dagens kunnskapssamfunn. Å skaffe seg kompetanse skal være en investering både på det faglige, personlige og økonomiske plan. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at studentenes velferdsgoder beholdes slik at høyere utdanning er et valg og en mulighet for alle som ønsker det, og uavhengig av alder, sosial og økonomisk status. Disse medlemmer mener det er viktig å prioritere gode og stabile stipend- og låneordninger, og vil sikre reisestipendet som gjelder reiser i innlandet og Norden med en bevilgning på 137 mill. kroner. Videre vil disse medlemmer sikre at det bygges flere studentboliger, og avsetter derfor 150 mill. kroner til dette. I tillegg mener disse medlemmer at samlokalisering og nybygg ved universiteter og høyskoler er en viktig prioritering, og vil derfor avsette 70 mill. kroner til dette. Videre vil disse medlemmer vise til at en god studiefinansiering sikrer lik rett til høyere utdanning, og er en viktig betingelse for å sikre innføringen av kvalitetsreformen. På dette grunnlaget vil disse medlemmer bruke 185 mill. kroner på å øke kostnadsnormen fra 80 000 kroner til 86 000 kroner.

Disse medlemmer påpeker at målsetningen om livslang læring er like viktig som den allmenne utdanningsretten. Norge må derfor kunne tilby et fleksibelt og mangfoldig undervisningstilbud som er tilpasset ulike livssituasjoner og bosteder. Disse medlem-

mer går derfor imot Regjeringens forslag om å kutte i voksenopplæringen, og vil bevilge 25 mill. kroner til studieforbundene og 15 mill. kroner til fjernundervisningen. Studiemulighetene må være åpne og tilgjengelige for voksne som ønsker å oppgradere sin kompetanse, og tilpasse seg et arbeidsliv preget av endringer og omstillinger. Disse medlemmer vil også bevilge 25 mill. kroner i tilskudd til kommunene og 75 mill. kroner til fylkeskommunene for å sikre at retten til grunnskole- og videregående opplæring for voksne blir oppfylt.

I tillegg til de teoretiske ferdighetene regjeringen vektlegger, understreker disse medlemmer at elevene også må utvikle gode læringsstrategier og evne til samhandling. Disse medlemmer peker på at skolen skal bidra til å utvikle elevenes kulturelle kompetanse gjennom praktiske og estetiske tilnæringsmåter i undervisningen. Musikk- og kulturskolene er etter disse medlemmers vurdering et viktig opplæringstilbud, og bidrar til å skape variasjon og mangfold i grunnopplæringen i Norge. Svært mange unge har ønske om å gå på en slik skole eller benytte seg av fritidstilbudene som tilbys der. Disse medlemmer opplever at ventelistene er alt for lange, i tillegg har halvparten av landets kulturskoler sett seg nødt til å heve foreldrebetalingen. Tilbudet om musikk- og kulturskoler bør utvides, og disse medlemmer vil derfor avsette 1 mill. kroner til dette.

Disse medlemmer vil fremheve at en skikkelig satsing på forskning er avgjørende dersom Norge skal bli en ledende kunnskapsnasjon. Disse medlemmer vil understreke at en sterk forskningsinnsats er selve drivkraften i en kunnskapsnasjon, og at økt satsing på forskning er en forutsetning for å møte fremtidens utfordringer. Etter forslag fra Sosialistisk Venstreparti har Stortinget vedtatt at Norge innen 2005 skal ha en forskningsinnsats som ligger på gjennomsnittet i OECD. Disse medlemmer mener at de årlige bevilgningene over statsbudsjettet må økes med 1,3 mrd. kroner utover det Regjeringen har lagt opp til i sitt budsjettforslag, hvorav midlene fordeles mellom Forskningsrådet, universiteter og høyskoler. I tillegg vil disse medlemmer bevilge 200 mill. kroner til å øremerke nye stipendiatstillinger.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 17 bevilges med 37 765 519 000 kroner, som er 2 068 000 000 kroner mer enn det Regjeringen foreslår.

3.2.17.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til partiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 36 487 383 000 kroner på rammeområde 17, som er 789,86 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem vil understreke at de viktigste utfordringene i skolen må løses ved å sette skoleeierne; kommuner og fylkeskommuner, økonomisk i stand til å oppfylle forventningene til en god skole. Dette medlem viser i den forbindelse til Senterpartiets forslag om å styrke kommunesektoren med 4,25 mrd. kro-

ner utover Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005.

Dette medlem har merket seg Regjeringens forslag om å redusere bevilgningene til universitets- og høyskolesektoren tilsvarende 4 000 studieplasser. I en tid med vekst både i ungdomskullene og andelen ungdom som søker høyere utdanning, er en reduksjon i antall studieplasser svært uheldig både for de søkere som vil få avslag og for samfunnet som går glipp av høyt utdannet arbeidskraft. Et slikt kutt får også direkte innvirkning på lærestedenes økonomi utover budsjettåret 2005, siden færre studenter påvirker antall avlagte studiepoeng i årene framover. Dette medlem foreslår derfor å legge inn 78 mill. kroner utover Regjeringens forslag for å forhindre et uheldig kutt i antall studieplasser i universitets- og høyskolesektoren.

Dette medlem viser til dagens situasjon der elever i videregående opplæring har til dels store utgifter til bøker og andre læremidler og at dette innebærer en økonomisk belastning for mange elever og deres foresatte. Dette medlem viser derfor til Senterpartiets forslag om å innføre et generelt læremiddelstipend på 2 000 kroner fra skoleåret 2005-2006 i tillegg til det eksisterende behovsprøvde stipendet.

Dette medlem har merket seg Regjeringens forslag om avvikling av reisestipend og manglende indeksregulering av stipendordningene. Dette vil innebære at elever og studenter vil få en reell nedgang i støtten til livsopphold. Regjeringens budsjettforslag innebærer også et brudd på målsetningen om bygging av 1 000 nye studentboliger årlig. Dette medlem mener dette er usolidarisk og gjøre det vanskeligere å gjennomføre intensjonen i Kvalitetsreformen om å gi studentene mulighet til å studere på heltid. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å beholde reisestipendet for reiser i Norge og Norden, heving av bostipendet, indeksregulering av stipendene for elever i videregående opplæring og bygging av flere studentboliger.

Dette medlem går imot Regjeringens forslag om å avvikle tilskuddet til landslinjer innen flere studieretninger slik det framgår av St.prp. nr. 1 (2004-2005).

Dette medlem reagerer på at Regjeringen nok en gang velger å redusere bevilgningene til voksenopplæring og mener dette rammer muligheten for å gjennomføre Kompetansereformen. Ved å ytterligere redusere støtten til studieforbundene, rammer Regjeringen voksne, utdanningssøkende i distriktene som er avhengig av studietilbud tilpasset sin livssituasjon. Dette medlem viser til partiets alternative budsjett med forslag om å legge bedre til rette for voksne som ønsker videre- og etterutdanning.

Dette medlem viser til den positive utviklingen når det gjelder søkning til tekniske fagskoler og det tette samarbeidet som er etablert mellom disse skolene og næringslivet. Dette medlem registrerer at Regjeringens budsjettforslag i realiteten innebærer en reduksjon som vil gjøre det vanskelig å videreføre dette arbeidet og viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å styrke bevilgningen til tekniske fagskoler i tråd med veksten i antall studenter.

Dette medlem viser til behovet for rehabilitering av landets kirkebygg som mange steder er i en kritisk forfatning. For å avhjelpe denne situasjonen foreslår Senterpartiet å etablere en ordning med rentefrie lån for istandsetting av kirkebygg og en egen tilskuddsordning for middelalderkirker.

Dette medlem viser også til partiets forslag om å øke bevilgningen til rentefrie lån for rehabilitering og bygging av skolebygg slik at det kan gis nye tilskudd også i 2005.

3.2.17.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Medlemen i komiteen frå Kystpartiet meiner at staten må ta over ansvaret for kyrkjene her i landet grunna dårleg kommuneøkonomi. Denne medlemen tykkjer det er eit teikn på liten vyrdnad for tradisjonar og vår kristne kulturarv når me let kyrkjene råtna. Kyrkja er eit heilag hus, og ein må ha sopass vyrdnad for kyrkjene at dei vert vølte. Denne medlemen er klar over at kyrkjene er dyre å halda i hevd. Denne medlemen meiner at staten har pressa kommunane so sterkt økonomisk at kommunane ikkje lenger ser seg råd til å bruka pengar verken på det eine eller det andre området som dei har ansvaret for. Dette råkar løyvingane til kyrkjene. Denne medlemen meiner at slik stoda no er må staten taka på seg ansvaret og gje løyvingar til vøling av kyrkjene. At mange kyrkjer i dag er i so dårleg stand at dei kan detta samem, kjem av at både staten og kommunane i fleire tiår har brydd seg lite om kyrkjene - og då vert det mykje å taka att. Denne medlemen skynar at prestar og kyrkjepolitikarar ottast at Guds hus kan verta både skjenkestover og moskear. Utan det kulturelle rotfeste ein som norsk kristen må ha, kan ein nok verta freista til å avvigsla kyrkjer og lata dei verta hus for heidningar og kramkarar. Denne medlemen vil åtvare mot ei slik utvikling. Ein skal ikkje gå lengre attende enn eit par hundre år for å finna det som i dag vert oppfatta som kulturvandalisme, men som på den tid vart sett på som ei naturleg utvikling, nemleg å selja stavkyrkjer til Tyskland og riva andre stavkyrkjer. På det viset mista Noreg store kulturverdiar, og me er vel alle litt flau over dette i dag. Norsk kultur har mykje av sine røter i og gjennom dei gamle kyrkjene. Her har me vore vitne til eit samspel mellom norske kunstnarar, norske folketradisjonar og biletspråk frå den heilage skrifti. Dei gamle kyrkjene var og møtestad mellom norske og utanlandske kunstnarar. Nyare kyrkjer vitnar om ein meir moderne kultur, med eit nyare biletspråk tufta på dei gamle røtene. Denne medlemen vil arbeida for at Staten løyver pengar til vøling av dei gamle kyrkjene, og ynskjer at styresmaktene snarast råd syter for pengar til å rusta opp denne kulturarven.

Dette medlem mener ungdommen er landets fremtid. I Norge var de som studerte på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet svært heldige fordi de fikk en svært statssubsidiert utdanning, med store stipender og lån til gunstige renter, en lånegjeld som senere ble oppspist av inflasjonen. De gode økonomiske vilkårene for disse studentene førte til at

vi fikk en mye mer demokratisk rekruttering av evnerik ungdom til landets høyskoler og universiteter. Dette medlem har stor forståelse for de unge i dag som sier at studentene fra 1960 og 1970-tallet har sitter i bestemmende posisjoner og har dratt tatt med seg sine fordeler videre, mens de gjør livet stadig verre for dagens studenter. Dette medlem er også klar over at dagens studenter ikke har de enorme mulighetene til å ta arbeid ved siden av studiene som de som bestemmer i dag har. Dette medlem mener politikere må gjøre en innsats for å få unge til å studere. Innen realfag er det i dag stor mangel på kompetanse. Mange unge mangler motivasjon for å fullføre utdanningen sin, fordi de føler de blir sittende igjen med stor gjeld, og mye mindre utsikter til godt betalt arbeid enn tidligere generasjoner, som har fortsatt utviklingen med å tilgodese seg selv, denne gangen med stadig høyere inntekter og lavere skatt og bidrag til fellesskapet, som de i sin tid var så opptatt av.

Dette medlem mener at den norske stipendpolitikken har vært svært dårlig de siste årene. Resultatet er at det er blitt et stadig større økonomisk løft å studere.

Dette medlem mener at alle ungdommer som tar videregående utdanning og høyere utdanning skal ha stipend, uansett foreldrenes inntekter. Dette medlem mener at man som prinsipp skal behandle ungdom som selvstendige mennesker. Dette medlem går inn for å gi alle som tar videregående og høyere utdanning 20 000 kroner i stipend i året, uansett hvilke inntekter foreldrene har. Dette medlem går videre inn for å beholde og øke reisestipendet. Dette fordi det vil gi ungdom større valgfrihet, og samfunnet vil få en bedre utnyttelse av lærekapasiteter og læresteder rundt om i landet. Dette medlem vil derfor komme tilbake med forslag om å øke kap. 2410 post 71 med 70 mill. kroner.

Dette medlem går inn for at det bygges flere studentboliger og vil derfor komme tilbake med forslag om å øke kap. 270 post 75 med 46 mill. kroner.

Dette medlem mener studentene har krav på indeksregulering av studiestøtten, og vil komme tilbake med forslag om å øke kap. 2410 post 50 med 46 mill. kroner.

Dette medlem går i tillegg inn for at ungdom fra distriktene som tar høyere utdanning og forplikter seg til å arbeide i sin hjemkommune i ett år etter endt utdanning, dersom det er behov for hans kompetanse, skal bli honorert med kr 10 000 ekstra i årlig stipend. Dette medlem mener at Sogn Jord- og Hageskole fortsatt skal drives som en landsdekkende jordbrukskole for økologisk landbruk.

Dette medlem mener at utdanningen knyttet til båtbyggerskolen i Jondalen må opprettholdes og at det må satses mer på sjømannsutdanningen om bord i skoleskipa, både seilskutene og skoleskipet Gann.

Dette medlem mener erfaringer fra Tyskland og Nederland viser at bruk av hest i behandling av pasienter er svært effektivt. Særlig i Nederland er man kommet langt i bruk av hest i forbindelse med rehabilitering av trafikkskadde, slagskadde og psykiatriske pasienter. Nederland, som har kommet lengst i dette arbeidet har

hatt svært god erfaring og har svært gode resultater å vise til. De bruker den norske hesterasen fjordhesten i dette arbeidet. Dette medlem har fått forståelse av at bruk av hest er svært effektivt i arbeidet med å få pasienten til å lære seg å mestre situasjoner, øve opp den motoriske delen, og øve opp balanse. Det viser seg å være svært viktig at pasienten får kroppskontakt med hesten, og lærer seg å mestre samarbeidet med det store dyret. De som arbeider i slike prosjekter fremholder at hester er fantastiske når det gjelder å dra pasientene ut av passivitet og depresjon.

Dette medlem mener at pasienter har mange og store gleder av samværet med hester. De får bli kjent med et dyr de kan få tillit til, og som de kan vise sorg og glede sammen med. For trafikkskadde og pasienter med muskelskade betyr det mye å sitte på hesteryggen. Selv om pasientene er passive vil en slik aktivitet få kretsløpet i kroppen til å fungere bedre. Med bakgrunn i hestens fortreffelige og dokumenterte egenskaper i arbeidet med funksjonshemmede vil dette medlem be om at det blir arbeidet for å intensivere opplæring av hester til bruk innen terapi og rehabilitering, og det Stortinget bevilger 5 mill. kroner til å starte opp en slik utdanning ved de nasjonale helsesentrene.

Dette medlem vil aldri akseptere en reduksjon eller avvikling av Fiskeriforskning i Tromsø. Dette medlem går i stedet inn for at Fiskeriforskning i Tromsø styrkes. Dette medlem mener at norsk forskning alltid har vært og alltid vil være preget av stedsdebatt. Dette medlem mener videre at verken matforskningsmiljøene på Ås (Matforsk) eller i Stavanger (Norconserve) skal komme seirende ut av en diskusjon hvor et delresultat vil bli en reduksjon eller avvikling av aktiviteten til Fiskeriforskning i Tromsø. Dette medlem mener at en slik problemstilling bryter med trenden som er å flytte stadig flere institusjoner ut av Oslo-området. Dette medlem mener at en flytting av Fiskeriforskning til Oslo-området betyr at forskningen flyttes fra et fiskerimiljø hvor den hører hjemme. Etter å ha flyttet flere statlige tilsyn ut av Oslo skal altså Fiskeriforskning av alt flyttes ut av sitt naturlige miljø og således svekke det fremragende forsk-

ningsmiljøet som finnes ved Universitetet i Tromsø i dag. Norges fiskerihøgskole, som er Fiskeriforsknings søsterinstitusjon i Tromsø, gir sine kandidater en høy kompetanse. Dette medlem mener det er behov for denne kompetansen, fiskerinæringen er en ekspansiv næring som eksporterer for 30 til 35 mrd. kroner årlig. I tillegg blir det årlig omsatt fisk for over 10 mrd. kroner til norske forbrukere. Verdiskapningen i fiskerinæringen skjer uten bruk av importerte innsatsfaktorer og eksporten bidrar dermed med store valutainntekter til landet. Norsk fiskerinæring er i tillegg subsidiefri og konkurransedyktig internasjonalt og bidrar dermed ikke til å undergrave andre lands, spesielt utviklingslands, muligheter på verdensmarkedet. Dette medlem mener fiskerinæringen fremstår som en fremtidsnæring som allerede skaffer enorme inntekter til landet. Dette skjer takket være langsiktig og fokusert satsing på utvikling, forskning og riktig tenkning i forhold til avsubsidiert, konkurransekraft og vilje til nytenkning. Næringens egne utøvere har gått i bresjen for utviklingen, i et tett samarbeid med norske forskningsmiljøer og høyteknologiske bedrifter innen skipsdesign, marint utstyr og service. Dette medlem vil påpeke at fiskerinæringen er en sjø- og havorientert næring. Dette medlem ville aldri ha trodd at Fiskeriforskning noensinne skulle føle seg tvunget til å påpeke dette innlysende faktum. Universitetet i Tromsø ble opprettet av Stortinget, og ble primært tillagt oppgaven å utvikle studier og forskningsinstitusjoner for fremme av ny og avansert kunnskap til nytte for fiskerinæringen - en kunnskap og forskning som også skulle drive med utvikling av fiskeprodukter og modernisering av fiskerinæringen. Dette medlem ber om at Regjeringen legger vekk planene om å legge ned deler av Fiskeriforskning i Tromsø og at forskningsmiljøet i Tromsø bevilges 25 mill. kroner mer enn det Regjeringen legger opp til.

Dette medlem foreslår at ramme 17 bevilges med 36 618 519 000 kroner, som er 921 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 35 697 519 000 kroner.

3.2.17.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 17

Tabell 3.34 Forslag til netto rammesum for rammeområde 17

Forslag fra:	(i 1 000 kroner)	
	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 6:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 6	35 697 519	-
H, KrF og V	35 723 019	25 500
A	35 643 019	-54 500
FrP	34 566 120	-1 131 399
SV	37 765 519	2 068 000
Sp	36 487 383	789 864
Kp	36 618 519	921 000

3.2.18 Rammeområde 18 (Samferdsel), under samferdselskomiteen

3.2.18.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005) med Tl. nr. 2, 5, 6
Utgifter rammeområde 18 (i hele tusen kroner)		
1062	Kystverket (jf. kap. 4062)	1 235 130
1070	Loran - C (jf. kap. 4070)	27 400
1300	Samferdselsdepartementet (jf. kap. 4300)	129 200
1301	Forskning og utvikling mv.	155 700
1310	Flytransport	444 000
1311	Tilskudd til regionale flyplasser	53 400
1313	Luftfartstilsynet (jf. kap. 4313)	179 800
1314	Statens havarikommisjon for transport (jf. kap. 4314)	31 800
1320	Statens vegvesen (jf. kap. 4320)	12 490 300
1321	Mesta AS	380 100
1330	Særskilte transporttiltak	357 800
1350	Jernbaneverket (jf. kap. 4350)	4 270 000
1351	Persontransport med tog	1 502 000
1354	Statens jernbanetilsyn (jf. kap. 4354)	26 800
1355	BaneService AS	45 550
1360	Samferdselsberedskap	45 600
1370	Posttjenester	326 000
1380	Post- og teletilsynet (jf. kap. 4380)	218 700
Sum utgifter rammeområde 18		21 919 280
Inntekter rammeområde 18 (i hele tusen kroner)		
4062	Kystverket (jf. kap. 1062)	550 250
4070	Loran - C (jf. kap. 1070)	3 362
4300	Samferdselsdepartementet (jf. kap. 1300)	2 100
4313	Luftfartstilsynet (jf. kap. 1313)	90 600
4320	Statens vegvesen (jf. kap. 1320)	379 300
4350	Jernbaneverket (jf. kap. 1350)	483 300
4380	Post- og teletilsynet (jf. kap. 1380)	170 400
5619	Renter av lån til Oslo Lufthavn AS	402 600
Sum inntekter rammeområde 18		2 081 912
Sum netto rammeområde 18		19 837 368

3.2.18.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.18.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at regjeringen Bondevik II har gjennomført en satsning på gode samferdselsløsninger for hele landet. Disse medlemmer er fornøyd med at Sem-erklæringens mål om en økning for kollektivtransporten på mellom 1,5 og 2 mrd. kroner er oppnådd. Disse medlemmer peker på at dersom en tar hensyn til den økte aktiviteten som følger av OPS, så er aktivitetsnivået innen veibygging om lag på nivå med Sem-erklæringen.

Disse medlemmer vil fremheve at satsningen på samferdsel øker med en halv milliard kroner i forhold til 2004. Veksten er fordelt på flere transportgrener og vil bedre fremkommeligheten og trafikksikkerheten innen transportsektoren, samt bidra til å bedre miljøet.

Økte samferdselsbevilgninger er også et viktig bidrag for styrke verdiskapning og sysselsetting rundt om i landet.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen bevilger 13,1 mrd. kroner til vegformål. Disse medlemmer vil peke på at det i 2001 ble bevilget om lag av 10 mrd. kroner til Statens vegvesen. Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen i 2005 har foreslått denne bevilgningen økt til 12,5 mrd. kroner, som tilsvarer en nominell økning på over 2 mrd. kroner siden Samarbeidsregjeringen tiltrådte. Disse medlemmer vil også vise til at det settes i gang ti nye, store prosjekter, fem på stamvegnettet og fem på det øvrige riksvegnettet. I tillegg legges det til rette for oppstart av om lag femten mindre prosjekter. Det foreslås ca. en halv milliard kroner hver til hhv. trafikksikkerhet og rassikring og over 300 mill. kroner til gang- og sykkelveger.

Disse medlemmer er godt fornøyd med Regjeringens ytterligere styrking av kollektivtransport i 2005. I løpet av fire år har kollektivtransporten blitt styrket med 4 mrd. kroner. Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen foreslår 115 mill. kroner til belønningsordning for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk i de fem største byene. Disse medlemmer vil påpeke at satsningen har gitt resultater, i samtlige storbyer er det vekst i antall passasjerer og/eller reduserte takster.

Disse medlemmer er fornøyd med at det nye dobbeltsporet mellom Sandvika-Asker fullføres i 2005, og at utbygging av sikker togradio (GSM-R) fortsetter.

Disse medlemmer er fornøyd med at det foreslås at infrastrukturen for luftfart og jernbane inkluderes i momssystemet slik at investeringer i jernbane og luftfart i større grad blir likebehandlet med veginvesteringer, og det blir likebehandling mellom egenproduksjon og innkjøpte tjenester.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om å bevilge 22,6 mill. kroner til forsøk med alternative drivstoff og miljøvennlig teknologi. Dette er en økning på 10,4 mill. kroner, nesten en fordobling i forhold til 2004.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 18 bevilges med 20 077 368 000 kroner, som er

Bevilgningen fordeler seg slik:

1350 post 30 Planleggingsmidler jernbanen:	200 mill. kroner
4350 post 1 Avskaffe kjørevegsavgiften:	42,8 mill. kroner
1351 post 70 NSB offentlig kjøp av persontransporttjenester:	100 mill. kroner
1350 post 30 Investeringer i jernbanelinja:	52,2 mill. kroner
1330 post 60 Incentivordningen for kollektivtrafikk:	35 mill. kroner
Sum kollektivtransport:	430 mill. kroner
1062 post 60 Fiskerihavneanlegg:	50 mill. kroner
1320 post 23, 30 og 31 Veg:	520 mill. kroner

Disse medlemmer vil peke på at det er et stort etterslep når det gjelder investeringer og vedlikehold på veinettet. Bedre framkommelighet gjennom et godt utbygd og vedlikeholdt veinett vil styrke næringslivets konkurransevne. I tillegg er det stort behov for økte midler til rassikring. Disse medlemmer vil

Vegmidlene er fordelt slik:

Oslo 45 mill. kroner

Tiltak for renere luft i tunneler	30 mill. kroner
Prosjekteringsmidlar Groruddalen	10 mill. kroner
Asfaltering	5 mill. kroner

Akershus 45 mill. kroner

Rv 169 Fjellsrud-Stensrud, planlegging	10 mill. kroner
E6 Jessheim-Kolomoen, planlegging	10 mill. kroner
Rv 120 i Rælingen, gang- og sykkelveg	2 mill. kroner
Gamle E6 på Råholt, miljøgate	6 mill. kroner
Nytt kryss Rv 175/177 Årnes	5 mill. kroner
E 6 langs Mjøsa	4 mill. kroner

240 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.18.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil peke på at Regjeringen med sitt forslag til samferdselsbudsjett ligger 3,8 mrd. kroner etter planrammene for veg og jernbane i gjeldende NTP som regjeringen Stoltenberg la frem i 2001.

Disse medlemmer vil peke på at det er et stort behov for å vedlikeholde, ruste opp og bygge nye veier. Det samme gjelder for jernbanenettet. Gode transportmuligheter for næringsliv og innbyggere er avhengig av god standard og kapasitet både på vei og jernbane.

Disse medlemmer mener samferdselsatsing også vil bidra til å redusere ledigheten og styrke sysselsettingen: 1 mill. kroner brukt på samferdsel sysselsetter 1 årsverk innenfor bygg og anleggssektoren og 1 årsverk i eksterne ringvirkninger i næringslivet. I tillegg kommer den indirekte sysselsettingseffekten gjennom at bedre framkommelighet skaper bedre vilkår for næringslivet.

Med disse medlemmers budsjettforslag for 2005 hvor det foreslås å bevilge 1 mrd. kroner utover Regjeringens forslag til samferdselsbudsjett, har Arbeiderpartiet i perioden fulgt opp sine løfter i gjeldende NTP.

bevilge 520 mill. kroner utover Regjeringens forslag til vegsektoren, kap. 1320 post 23/30/31. Disse midlene vil gå til nye og igangsatte veg og rassikringsprosjekter over hele landet, samt til vedlikeholdsprosjekter bl.a. knyttet til asfalteringsprogrammet.

Rv 21 Setskog-gang- og sykkelveg	6 mill. kroner
Kryss Rv 2/rv 177 Vormsund-auka løyv.	2 mill. kroner
<i>Østfold 30 mill. kroner</i>	
E18 Sekkelstein-Momarkedet	25 mill. kroner
Rv 22 Heias-Trøgstad, breddeutvidelse	5 mill. kroner
<i>Hedmark 25 mill. kroner</i>	
Rv 3 Hovda bru-Fjell	25 mill. kroner
<i>Oppland 25 mill. kroner</i>	
E 16 Storhaug-Røn	22,5 mill. kroner
Ferje over Randsfjorden	2,5 mill. kroner
<i>Buskerud, Telemark og Vestfold 75 mill. kroner</i>	
Til BTV-samarbeidet til generell standardheving av riksvegnettet	
<i>Aust-Agder 15 mill. kroner</i>	
Rv 410 Saltrød-Krøgenes, gang- og sykkelveg	12 mill. kroner
Rv 42 Amerikakleiva-Stoa, gang- og sykkelveg	3 mill. kroner
<i>Vest-Agder 20 mill. kroner</i>	
Rv 43 Aunevik-Bukkesten, rassikring	20 mill. kroner
<i>Rogaland 40 mill. kroner</i>	
E 39 Bjerkreim-Stavanger	7,5 mill. kroner
Ferje Mortavika-Arsvågen	2,5 mill. kroner
Rv 13 Askvik-Pundsnes	10 mill. kroner
Rv 502 Eie-Eigerøy	10 mill. kroner
Rv 47 Haugesund-Karmøy	10 mill. kroner
<i>Hordaland 50 mill. kroner</i>	
Jondalstunnelen	50 mill. kroner
<i>Sogn og Fjordane 15 mill. kroner</i>	
E 16 Borlaug-Voldum	15 mill. kroner
<i>Møre og Romsdal 30 mill. kroner</i>	
E 39 Renndalen-Sør-Trøndelag grense	20 mill. kroner
Rv 62 Jordalsgrenda-rassikring	7 mill. kroner
E 39 Halså-Kanestrøm, nattåpne ferjer	3 mill. kroner
<i>Sør-Trøndelag 30 mill. kroner</i>	
Rv 3 Inset-Ulsberg	20 mill. kroner
E 6 Slutføring strekn. Løklia-Vindalsliene	10 mill. kroner
<i>Nord-Trøndelag 15 mill. kroner</i>	
Namdalsprosjektet/ Alt. E 6 Langstein-kurveutbetring	10 mill. kroner
Rv. 72 Baglang-Vinje, gang og sykkelsti	5 mill. kroner
<i>Nordland 30 mill. kroner</i>	
Støtte Hurtigrutemuseet / alt.	10 mill. kroner
Rv. 808 Finneidfjord-Hemnesberget	10 mill. kroner
10 Fjøsdaalen-Hamnøyfjellet	10 mill. kroner
<i>Troms 20 mill. kroner</i>	
Rv 867 Bergseng - Ervik	20 mill. kroner
<i>Finnmark 10 mill. kroner</i>	
E 6 vest for Alta	10 mill. kroner

Disse medlemmer vil styrke kollektivtrafikken i byer og bynære områder ved å øke belønningsordningen for kommuner og fylker som selv tar initiativ til økt kollektivtrafikk med 35 mill. kroner, kap. 1330 post 60 Incentivordningen. Det er nødvendig for å styrke kollektivtrafikkens posisjon, for at kollektivtrafikken skal bygges videre ut og gjøres til et reelt alternativ til å kjøre bil.

Disse medlemmer vil øke bevilgningen til jernbanen med i alt 352,2 mill. kroner ut over Regjeringens forslag, fordelt med 200 mill. kroner på kap. 1350 post 30 Investeringen i linja/planlegging, 100 mill. kroner på kap. 1351 post 70 Offentlig kjøp av persontransporttjenester på tog og 52,2 mill. kroner på kap. 1350 post 30 Planoverganger, sikkerhet.

En satsing på jernbanenettet er det mest effektive vi kan gjøre for å løse trafikkorkene rundt de store byene. Disse medlemmer legger også vekt på at jernbanen er en trafikk sikker, miljøvennlig og arealeffektiv transportform. Mer farlig gods over fra vei til bane skaper i tillegg større sikkerhet langs veiene og en mer miljøvennlig godstransport. Disse medlemmer øker midlene til planlegging for å ha klargjort prosjekter til 2006 når jernbanen som følge av Arbeiderpartiets forslag i NTP skal få 10 mrd. kroner mer i perioden 2006-2015 enn det Regjeringen la opp til. I tillegg vil disse medlemmer bevilge 100 mill. kroner til økt offentlig kjøp av persontransporttjenester på jernbanen. Dette vil tilrettelegge for at NSB kan opprettholde studentrabatt, utenlandstogene og langdistanse dagtog.

Disse medlemmer foreslår å fjerne kjørevegsavgiften, som er til hinder for å oppnå målet om å overføre mer transport av gods fra vei til bane. Fjerning av kjørevegsavgiften vil få flere transportører til å velge jernbane fremfor transport på vei.

Disse medlemmer mener det er behov for en økt satsing på fiskerihavneanlegg, og bevilger derfor 50 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag til slike havneanlegg, kap. 1062 post 60 Fiskerihavneanlegg.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 20 775 218 000 kroner under rammeområdet, som er 937,85 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.18.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 18 settes til 23 390 368 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 3 553 000 000 kroner.

Disse medlemmer vil i samferdselspolitikken arbeide for miljø, sikkerhet, transportøkonomi og fremkommelighet. Transport av varer og passasjerer skal skje i fri konkurranse og med full markedsstyring. Disse medlemmer mener at en konkurranse mellom de forskjellige transportformer skal skje uten kryss-subsidiering. Det må være en reell konkurranse slik at ingen av aktørene må betale avgift for å finansiere andre transportformer. Det betyr at Fremskrittspartiet ikke vil bruke avgifter som er pålagt bilistene for å

finansiere drift og vedlikehold av jernbane eller andre typer transportformer. En slik kryss-subsidiering fører til at transportørene velger en transportløsning som koster samfunnet større beløp enn hvis fri konkurranse mellom transportformene fikk virke.

Det er av stor betydning å satse på de mest hensiktsmessige transportmidler i forhold til de transportoppgaver som skal løses. Dette vil gi en mer kostnadseffektiv bruk av offentlige ressurser innen samferdsel, og i tillegg føre til en mer rettferdig fordeling av kostnadene mellom de ulike transportformene.

Disse medlemmer legger til grunn i sine vurderinger av prosjekter at de skal være lønnsomme. Det betyr at de har høy kost/nytte-effekt. I praksis betyr det at en vei der det går mye biler pr. døgn (ÅDT) vil bli prioritert foran bygging av veier med lav ÅDT. Ved beregning av nytte/kost legges det også til grunn en kalkulasjonsrente. I Norge er denne renten svært høy, og varierer mellom kollektivreiser som har 5 pst., til luftfart hvor renten er 10 pst. Hvis renten er for høy for et prosjekt, er det mindre lønnsomt å investere i et slikt prosjekt, og jo lavere rente, jo mer lønnsomt. Det hevdes fra Regjeringens side at denne renten er satt ut fra en faglig vurdering, noe Fremskrittspartiet ikke finner troverdig. Dette har sin bakgrunn i at renten er satt i henhold til de mål Regjeringen har satt i Sem-erklæringen, og vil gjøre det lønnsomt å satse på kollektivtransport. Det er verd å merke seg at mens renten varierer fra 5 til 10 pst. i Norge, er den på 4 pst. i Sverige og 6 pst. i Danmark. Dette fører blant annet til at bygging av Svinesunds bro som er utfartsåren til Europa for Norge, er ulønnsom for Norge å bygge, mens den er lønnsom for Sverige. Dette er et klart eksempel på at kalkulasjonsrenten i Norge er gal, og må senkes.

Det er også viktig at all produksjon av transporttjenester og samferdselsrelatert vare- og tjenesteproduksjon skilles fra offentlig myndighetsutøvelse, og overlates til private aktører.

Disse medlemmer vil peke på at norske transportbedrifter må gis levelige rammevilkår for å sikre en effektiv og levedyktig transportnæring i Norge, slik at ikke store utenlandske transportører får fritt spill på vårt innenlandske transportmarked, og for å unngå at norske transportører flagger ut sine bedrifter og biler til land hvor det er billigere å drive transport.

Disse medlemmer mener at et godt utbygd samferdselstilbud er en av de viktigste faktorene for at samfunnet skal kunne fungere. Uten et godt utbygd infrastrukturnett, vil det være umulig for bedrifter og enkeltpersoner å etablere seg og bo i hele landet. Samferdselsnettet må derfor sees i helhet, der bil-, bane-, båt- og lufttransport utfyller hverandre.

I et land som Norge med lange avstander og spredt bosetting, vil et godt veinett med høy standard være avgjørende for at næringsliv skal kunne fungere på en effektiv måte. Derfor vil disse medlemmer prioritere investeringer og vedlikehold av veinettet høyt. Muligheten til bruk av bil, både til arbeidsformål og rekreasjon, er positivt og bedrer den enkeltes livskvalitet. I konkurranse med jernbane har bilen overlegne

konkurransefortrinn, som hurtighet, fleksibilitet og ikke minst, økonomi.

Disse medlemmer er bekymret for utviklingen hvor en stadig mindre andel av BNP benyttes til samferdselsformål. Disse medlemmer vil snu denne trenden, og sikre at det i fremtiden satses på utbygging av veinettet.

Konkurransen er et sunt virkemiddel for å få et best mulig produkt ut av minst mulig penger, både fordi det gir alle aktørene i markedet de samme muligheter til å delta, og at det sparer skattebetalingene for unødvendige utgifter. Konkurransen egner seg meget godt innenfor området samferdsel, og Fremskrittspartiet vil legge til rette for dette.

Kollektive transporttilbud skal utføres av private bedrifter etter markedsøkonomiske prinsipper, med reelle priser og med sunn konkurranse mellom transportselskapene. I de områder hvor det ikke er mulig å drive kollektivtransport med overskudd, og hvor det offentlige av spesielle grunner ønsker å opprettholde et tilbud, skal tilbudet basere seg på konkurranse mellom transportselskapene basert på anbud.

Luftfart

Konkurransen på det innenlandske markedet har ført til en kraftig reduksjon i prisnivået. Prisene for reiser mellom de forskjellige byer er blitt kraftig redusert og rutetilbudet forbedres stadig. Også på det internasjonale markedet har opprettelsen av flere lavprisselskaper tvunget prisene ned. Selv om konkurransen er blitt bedre, vil Fremskrittspartiet fortsette å fjerne konkurransehindrede regler, og legge til rette for mer konkurranse og lavere kostnader slik at flyprisene kan reduseres ytterligere. Omdanningen av Luftfartsverket til Avinor AS har stabilisert kostnadene, og vil på sikt føre til reduksjon i flyavgiftene, noe som igjen vil gi lavere flypriser for forbrukerne. Avinor AS bør etableres som et "non-profit" selskap, hvor et overskudd tilbakeføres brukerne i form av lavere avgifter. Disse medlemmer ønsker å opprettholde et godt flytilbud rundt om i landet, men dette tilbudet må basere seg på konkurranse og til enhver tid være tilpasset det reelle behovet for flytransport. Disse medlemmer mener at hvis ulønnsomme flyplasser skal opprettholdes, må dette gjøres ved bevilgninger over statsbudsjettet og ikke gjennom et system hvor andre flypassasjerer må betale en ekstra flyplassavgift slik systemet er nå.

Jernbane

Jernbane er lite egnet som en effektiv transportform i et land som Norge, hvor det er liten befolkningstetthet. Når det gjelder transport av personer, bør det legges opp til fri konkurranse mellom ulike transportformer uten noen form for kryssubsidiering. Ut fra dette vil det derfor være ønskelig i langt større grad å satse på bygging og vedlikehold av veinettet, fremfor investeringer i jernbanenettet og kjøp av tjenester fra NSB. Etablering av ekspressbussruter har vist seg å være en suksess, og stadig flere reisende går over fra å reise med tog til busstransport. Bakgrunnen er selvsagt lavere priser og at de nye bussene er mer komfortable. Buss er

også langt mer fleksibelt enn tog. For disse medlemmer er det ulogisk å satse på togtransport der kundene velger å reise med buss. Spesielt når busselskapene betaler store beløp i avgift til staten for å bruke veinettet, og likevel går med overskudd.

NSB på sin side mottar store subsidier uten å betale for bruk av linjenettet. I 2004 ble det brukt 1 416 mill. kroner til å kjøpe tjenester fra NSB AS. I tillegg ble det brukt 480,6 mill. kroner for å investere i og drive jernbanelinjene. Dette til tross for at billettprisene for en bussreise normalt er langt lavere enn samme reise med tog.

Disse medlemmer vil derfor nøye følge hvilke transportmidler kundene velger, og vurdere nedleggelse av jernbanestrekninger for å investere mer på vei i de aktuelle områdene.

Når det gjelder godstransport på bane, subsidieres dette indirekte ved at transportørerne slipper å betale avgifter som andre transportformer må betale. Samtidig slipper de også å betale for bruk av jernbanelinjene. Varer som sendes med jernbane blir fraktet til og fra jernbanevognene med lastebil, og denne omlastningen fordyrer transporten betydelig. Når en så vet at transportstrekningene med tog er forholdsvis korte, fører dette til at veitransport kommer billigere ut. Selv om godstransport med jernbane over store avstander, med dagens subsidiering kan komme rimeligere ut for kunden, må en ha med seg subsidielementet som ligger i kostnadene med investering og drift av jernbanelinjen. Hvis de midler som i dag brukes til investering og drift av jernbanelinjen ble brukt til investeringer i veiene, ville dette gi store besparelser for skattebetalingene, samtidig som konkurranseevnen ville blitt styrket for næringslivet.

Sjøtransport

For næringsliv og befolkningen vil en konkurransedyktig sjøtransport være av avgjørende betydning for fremtidig bosetting og næringsliv rundt om i landet. Norge er et langstrakt land med utallige øyer og mange og lange fjorder. Båt som transportmiddel er derfor en viktig del av norsk samferdsel. Ferjedrift er en naturlig del av det offentlige veinett og er følgelig et offentlig ansvar, men private ferjeselskaper bør stå for selve driften etter anbudsprinsippet.

Der det ut fra samfunnsmessige årsaker er viktig å opprettholde ulønnsomme ruter, skal disse gjøres lønnsomme med statstilskudd, og legges ut på anbud. Fremskrittspartiet mener at sikker transport på havet er av avgjørende betydning. Derfor er det viktig at arbeidet med utbygging, merking og utdyping av farleder bør skje på en mer effektiv måte. På kort sikt er utbedringsbehovet av farleder på 300-400 mill. kroner. Derfor ønsker disse medlemmer å satse på en raskere utbedring enn Regjeringen foreslår, og legger til grunn at økt bruk av konkurranse vil frigjøre midler slik at utbedring av farleder kan fremskyndes.

Norge har en lang kyst med mange og lange fjorder. Derfor vil bruk av båt for å frakte både mennesker og varer være en effektiv løsning. Disse medlemmer ønsker derfor at det blir full konkurranse om ferjedrift,

og at besparelsene med dette kommer kundene til gode gjennom lavere billettpriser og fraktkostnader. Disse medlemmer har registrert at flere eksportører og trafikkselskaper rundt om i landet klager på at det er for få ferjeavganger, noe som fører til ekstra kostnader for næringslivet. Dette fører igjen til at de taper i konkurransen med andre. Derfor foreslår disse medlemmer at det bevilges mer penger til ferjedrift slik at anløpsfrekvensen kan øke. Dette vil spesielt styrke næringslivet i distrikts-Norge.

Disse medlemmer legger også til grunn at når anbud utlyses skal kriteriene utformes slik at ferjeparaken fornyes raskest mulig.

Vei

Disse medlemmer viser til at bevilgningene til veiinvesteringer etter det fremlagte budsjettforslag ligger langt bak den vedtatte Nasjonale transportplan 2006-2015. Når en i tillegg legger til grunn Sem-erklæringen om økte veibevilgninger på 600 mill. kroner pr. år utover NTP, vil etterslepet være betydelig. Dette er ikke akseptabelt.

Disse medlemmer vil derfor satse på veivedlikehold og øke denne bevilgningen. Videre foreslår vi å øke bevilgningene til veiinvesteringer.

Et stort antall av fylkesveiene i Norge har fremdeles ikke fast dekke. Derfor foreslår Fremskrittspartiet en "grusveipakke" som har som målsetting at alle fylkesveier skal få fast dekke. De første utbedringene skal skje hvor det er stor næringsvirksomhet.

Selv om Fremskrittspartiet er imot bompengerevidning, vil det være naturlig at de midler som er innbetalt gjennom bompengestasjoner brukes til veiinvesteringer og ikke til kollektivløsninger, og at disse midlene brukes i de områder hvor de er innkrevd.

Norge som et land med lange avstander og spredt bebyggelse burde, for å utligne ulempene med å ligge langt fra markedene, ha et bedre utbygd veinett enn andre land. Dessverre er det motsatte tilfelle. Bevilgningen til veiformål har gjennom flere år gått reelt ned, samtidig som trafikkveksten har vært sterk og ulykkesfrekvensen høy. For Fremskrittspartiet er det en åpenbar sammenheng mellom mindre penger til veiformål på den ene siden, og økt trafikk og flere ulykker på den andre siden. Derfor vil Fremskrittspartiet forsere utbyggingen av veinettet i Norge samt forbedre vedlikeholdet. Dette vil føre til færre ulykker og et mer lønnsomt næringsliv. Spesielt vil dette virke positivt for næringsliv og befolkning i distriktene. Fremskrittspartiet er bekymret for at en stadig større del av investeringsmidlene innen veisektoren bompengefinansieres. I 1994 utgjorde bompenger 18,6 pst. av de samlede investeringer i riksveinettet, mens det for 2004 var hele 33 pst., noe som tilsvarer i overkant av 3 mrd. kroner.

Regjeringens budsjettforslag innebærer en reell nedgang og en kraftig nedprioritering av en sektor som er fundamentet for videreutvikling og vekst i Norge. Budsjettet følger trenden fra foregående år, der samferdselssektoren har opplevd tilbakegang med den følge at

nødvendig vedlikehold ikke blir utført, igangsatte anlegg drives urasjonelt og nye anlegg ikke blir startet.

Konsekvensene av en slik politikk er at flere ansatte i anleggsbransjen er arbeidsledige. Disse medlemmer ønsker å sette disse i arbeid slik at landet kan bygges videre.

Disse medlemmer er positive til at private bygger, finansierer og vedlikeholder nye veiprosjekter gjennom OPS-ordninger (offentlig/privat-samarbeid). Det er imidlertid en forutsetning at staten betaler kostnadene for slike utbygginger ved at passerende biler registreres ved optisk lesning, og at regningen sendes staten. Det forutsettes videre at når veien er nedbetalt overtar staten veien vederlagsfritt.

Sanering av bompengeprojekter

Den alt overveiende del av alternativ finansiering i veisektoren er bompenger. Dette dreier seg dels om enkeltstående bompengeprojekter, dels om bomringer og dels om strekningsvise bompengepakker.

For 2005 ventes bidraget fra bompenger å bli om lag 3,0 mrd. kroner. Til sammenligning utgjør forslaget til ordinære riksveimidler over kap. 1320 om lag 4,6 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil, i tillegg til å øke bevilgningene til riksveiinvesteringer med om lag 5 mrd. kroner, også sanere bomveiprosjektene, med virkning fra 1. juli 2005. Veiprosjektene vil selvsagt bestå, men bompengefinansieringen, om lag 1 670 mill. kroner for årets siste 6 måneder, faller bort og erstattes med petroleumsinntekter. Det er viktigere og mer fremtidsrettet, og kan ha betydelig høyere avkastning, å finansiere realinvesteringer i Norge, fremfor å salte ned oljeformuen i utenlandske aksjer og verdipapirer.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.18.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti legger følgende mål for samferdselspolitikken til grunn for sine prioriteringer i budsjettet:

1) Trafikksikkerhet

All transport i Norge skal være trygg, og Sosialistisk Venstreparti støtter arbeidet med nullvisjonen om at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller livsvarig skadde i trafikken. Disse medlemmer mener hovedmålet for veisektoren må være hvordan vi kan få mest mulig trafikksikkerhet igjen for pengene som investeres.

2) Miljøvern

Disse medlemmer vil understreke at miljømål må være styrende for prioriteringene innen samferdselssektoren, og planer og prioriteringer må utformes slik at nasjonale og internasjonale miljømål kan oppfylles.

3) Levende distrikter og regioner

Disse medlemmer viser til samferdselssektoren spesielle betydning for å skape levende distrikter, regional utvikling, bedre vilkår for verdiskaping, syssetting og bosetting i Norge.

4) Mer gods på bane og sjø, mindre på vei og fly

Disse medlemmer vil understreke at godstransporten i Norge bør i større grad skje med jernbane og båt.

5) Tilgjengelighet

Transport skal være tilgjengelig for alle. Dagens tilbud til funksjonshemmede er ikke godt nok tilrettelagt.

6) Likestilling

Det er betydelige forskjeller i kvinner og menns reise-mønstre. Disse medlemmer mener at målet skal være et likestilt transportsystem, der transportsystemet er utformet etter både kvinners og menns transportbehov, og hvor kvinner og menn skal gis samme mulighet til å påvirke transportsystemets utvikling.

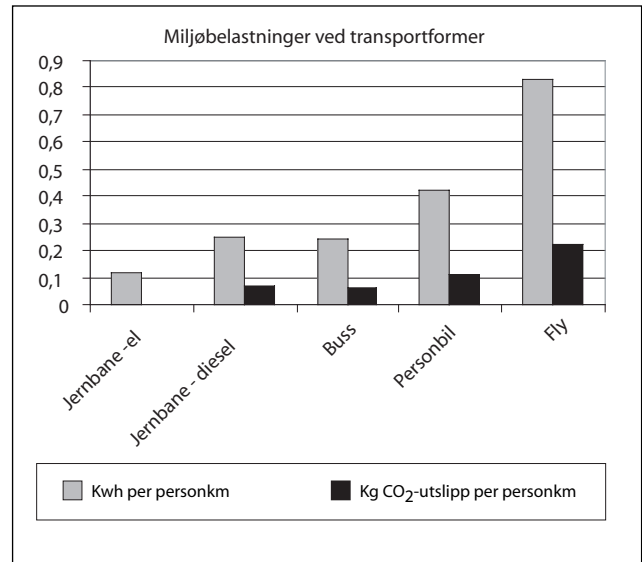
Jernbane

Disse medlemmer viser til at transport er en av de største årsakene til globale, regionale og lokale miljøproblemer. 24 pst. av landets utslipp av klimagasser kommer fra transportsektoren, og nesten halvparten av landets forsurende utslipp av nitrogenoksider (NO_x) skyldes samferdsel. Mer enn 700 000 mennesker i Norge bor i områder med helseskadelig luft. Eksos står for rundt 40 pst. av partikkelutslippene i de største byene. Statistisk sentralbyrå har estimert at 80 pst. av støyplagene i Norge kommer fra veitrafikken.

Disse medlemmer viser til at norske utslipp av klimagasser øker, og forventes å øke ytterligere fram til 2010. Samferdselssektoren står for en fjerdedel av de samlede utslippene av klimagasser. En klimapolitikk uten troverdige tiltak for samferdselssektoren gir ikke svar på klimautfordringen. Disse medlemmer mener samferdselssektoren skal ta sin andel av Kyoto-forpliktelsen, og vil derfor satse kraftig på kollektivtransporten, spesielt i de store byene, og på å gjøre

jernbanen til et moderne og konkurransedyktig alternativ for framtida.

Disse medlemmer viser til at forskjellige transportformer har ulik belastning på naturmiljøet. Mens personbil og fly har relativt store belastninger på miljøet, står jernbane og kollektivtransport for langt mindre forurensning og utslipp av farlige klimagasser. Energieffektivitet er en god indikator på hvor miljøvennlig en transportform er. Figuren nedenfor viser faktisk energibruk og utslipp av klimagassen CO₂ per personkm i 1998:

Disse medlemmer viser til at jernbanen er det mest miljøvennlige framkomstmidlet i Norge. Økt jernbanesatsing er miljøvern. Et bedre togtilbud i Norge med flere avganger, flere og bedre strekninger og mindre forsinkelser vil være et viktig bidrag til at Norge oppnår sine miljømål knyttet til utslipp av klimagasser.

Disse medlemmer viser til at ved behandlingen av Nasjonal Transportplan (2006-2015) vedtok et flertall av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet en økt satsing på jernbane. Som et minstekrav er det nå viktig at Jernbaneverket gis økonomiske rammer som gjør det mulig å planlegge utbedringer av jernbanen i tråd med Stortingsflertallets vedtak.

Disse medlemmer vil understreke at vi har ingen tid å miste hvis vi skal bygge en moderne jernbane i Norge, og vil derfor øke bevilgningene til jernbanen med over 878 mill. kroner i budsjettet for 2005.

Midlene skal fordeles slik:

Oppstart dobbeltspor Sandnes - Stavanger (Rogaland)	150 mill. kroner
Ski stasjon (Akershus)	50 mill. kroner
Lysaker stasjon (Akershus)	30 mill. kroner
Oslo - Ski, nytt dobbeltspor, planlegging (Oslo/Akershus)	40 mill. kroner
Gjevingåsen tunnel, planlegging (Nord- og Sør-Trøndelag)	30 mill. kroner
Ulriken tunnel, planlegging (Hordland)	30 mill. kroner
Nytt dobbeltspor Barkåker - Tønsberg, planlegging (Vestfold)	35 mill. kroner
Nytt dobbeltspor Holm - Nykirke, planlegging (Vestfold)	40 mill. kroner

Eidanger-tunnelen, planlegging (Telemark)	30 mill. kroner
Bytoget i Trondheim, planlegging (Sør-Trøndelag)	30 mill. kroner
Dobbeltspor Eidsvoll - Hamar, planlegging (Akerhus/Oppland)	30 mill. kroner
Moss- Sandbukta, planlegging (Østfold)	20 mill. kroner
Haug - Onsøy, planlegging (Østfold)	30 mill. kroner
Kryssningsspor på Nordlandsbanen, (Nordland)	40 mill. kroner
Utbedringer på Kongsvingerbanen, (Hedmark)	40 mill. kroner
Godsterminal på Ganddal, (Rogaland)	25 mill. kroner
Sanering av planoverganger	110 mill. kroner
GSM-r	78 mill. kroner
Stasjons- og knutepunktutvikling	100 mill. kroner
Sum	938 mill. kroner

Disse medlemmer viser til at fra 1. januar 2005 vil togforbindelsen mellom Oslo og Stockholm bli innstilt om ikke det gjøres politiske grep i Norge og Sverige. Disse medlemmer vil redde togforbindelsen til Sverige, og har satt av økt bevilgningene med 20 mill. kroner for å være i stand til å beholde tilbudet på strekningen.

Disse medlemmer viser til at Regjeringens forslag til statsbudsjett forutsetter at regiontogtilbudet til Hallingdal innstilles. Disse medlemmer vil øke bevilgningene for å opprettholde dette tilbudet, samt sette av midler til prøvedrift med persontogtrafikk på Alnabanen.

Studenter er en gruppe som er avhengige av et godt kollektivt tilbud. Disse medlemmer vil at studentene skal ha gode rabatter på toget og øker bevilgningene med 30 mill. kroner for å sikre dette

Oljevern

Disse medlemmer viser til at frakten av olje fra oljeterminalen i Murmansk vil føre til økt fare for en ulykke langs den sårbare norskekysten. Oljevernberedskapen langs kysten må styrkes. Norge har ansvar for å forvalte unike miljøverdier Norge har langs norskekysten, og et internasjonalt ansvar for å verne om miljøressursene i Barentshavet. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningene til oljevernberedskap langs kysten med 100 mill. kroner for 2005.

Maritim infrastruktur

Disse medlemmer viser til at effektive og trygge fiskerihavner er en viktig forutsetning for verdiskapningen i fiskerinæringen, og dermed også for bosettingen langs kysten. Disse medlemmer vil øke bevilgningen til maritim infrastruktur og fiskerihavner med 50 mill. kroner. Investeringene skal gå til bedring av farleder, molobygging og utbygging av fiskerihavner.

Levende distrikter

Disse medlemmer mener samferdselssektoren er av spesiell betydning for å skape levende distrikter, regional utvikling, bedre vilkår for verdiskaping, sysselsetting og bosetting i Norge. For å kunne opprettholde strukturen i bosettingen og næringslivet, er godt utbygde kommunikasjoner en nødvendig rammebetin-

gelse. Dette er utfordringer som krever at samferdselen i distriktene må prioriteres høyere. Disse medlemmer vil derfor understreke betydningen av en samferdselspolitikk som legger til rette for at bosettingsmønsteret kan holdes oppe og at lokalsamfunn over hele landet kan utvikles.

Disse medlemmer viser til at fylkesvegnettet utgjør 30 pst. av det offentlige veinettet og er den delen av det offentlige veinettet med dårligst standard, og som utgjør betydelige flaskehals i veisystemet.

Over 20 pst. av fylkesvegnettet mangler fast dekke. Det er store forskjeller mellom fylkene, i en rekke fylker er andelen over 40 pst. Disse medlemmer går inn for en ny ordning med øremerkede midler til fast dekke på fylkesvegnettet. Disse medlemmer vil bevilge 100 mill. kroner til formålet. Den nye ordningen skal fungere som en stimuleringsordning og spleiselag mellom staten og fylkeskommunene.

Disse medlemmer viser til at dårlig standard og vedlikehold av veier skaper store ulemper for distriktene. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningene til fylkesvis fordelte riksveiinvesteringer med 120 mill. kroner slik det er beskrevet, og at de fylker som i Regjeringens budsjettforslag kommer dårligst ut i forhold til oppfyllingsgraden i Nasjonal Transportplan prioriteres.

Disse medlemmer viser til at det gjenstår mye før det norske veinettet er rassikret, og vil derfor øke bevilgningene til rassikring med 110 mill. kroner slik at den samlede bevilgning blir 291 mill. kroner. Det gjør det mulig å styrke innsatsen slik at rassikring av vegnettet kan gjennomføres raskere en ellers forutsatt.

Disse medlemmer vil redusere bevilgningene til motorveier i sentrale strøk, og i stedet satse på bygging av midtdelere.

Riksvegfergedriften

Disse medlemmer viser til at riksvegfergene utgjør en viktig del av et godt kommunikasjonsstilbud. Mange steder oppleves fergetilbudet som lite tilfredsstillende på grunn av mangel på kapasitet og for lav frekvens. Dette representerer et stort problem for personer og næringsliv. Disse medlemmer foreslår å øke rammen med 50 mill. kroner, som skal bidra til å bedre kapasiteten og unngå økte billettpriser.

Sykkel- og gangevei

Disse medlemmer viser til at det er et stort potensial i å erstatte bilbruk med sykkel og gange for korte og mellomlange distanser. Arbeids- og fritidsreiser under 5 km er de bilreisene som lettest kan erstattes med sykkel. Disse medlemmer viser også til at en bilist trenger ca. 10 ganger så store arealer som en syklist for å utføre det samme transportarbeidet.

Disse medlemmer viser til at økt bruk av sykkel og gange som framkomstmiddel vil bedre folkehelsen. Unger som må kjøres til skolen fordi skolevegen er trafikkfarlig blir i generelt dårligere fysisk form enn unger som har muligheten til å gå til skolen. Trygging av skolevegen og vegene i boligstrøk er viktige tiltak for å øke barns muligheter til fysisk utfoldelse.

For å gjøre bruk av sykkel og gange mer attraktivt, og for å trygge skolevegen og lekeområder til barn og unge vil disse medlemmer øke bevilgningen til gang- og sykkelveger med 100 mill. kroner på neste års budsjett.

Kollektivtransport og miljøvennlige byer

Disse medlemmer viser til at byer skal være gode steder å leve og vokse opp i. Skal storbyene i Norge bli det må kollektivtransporten styrkes, miljøproblemene med luftforurensning og støy reduseres og grønne lunger og friområder må sikres. Storbyene i Norge trenger en mer miljøvennlig byutviklingspolitikk.

Disse medlemmer viser til at kollektivtransporten skal være ryggraden i transportsystemet i de store byene. Skal det skje må andelen reiser med kollektivtransport økes, og andelen som reiser med bil i byområdene reduseres. Kollektivtransport må være et reelt alternativ til bil og da må kvaliteten på kollektivtilbudet må bli bedre.

Disse medlemmer viser til at lokal luftforurensning og støy er et helseproblem i flere av de største byene i Norge. Beregninger for 2001 som viser at flere enn tidligere antas å være utsatt for helsefarlig luftforurensning i Oslo og Trondheim med rundt 200 000 innbyggere i Oslo og over 15 000 i Trondheim utsatt for svevestøvnivåer over nasjonalt mål for 2010. Veitrafikk er den dominerende kilden til lokal luftforurensning.

Disse medlemmer viser til at de samlede midlene som er bevilget til kollektivtransport av fylkeskommunene de 15 siste årene er redusert betydelig. Dette har ført til dårligere kollektivtilbud mange steder i landet, også i mange av de største byene. Hele landet må ha et godt kollektivtilbud. Andelen unge mennesker som tar førerkort går ned over hele landet. Dette gjør at stadig flere er avhengige av et godt kollektivtilbud.

Disse medlemmer vil derfor bevilge 200 mill. kroner til kollektivtransport og miljøvennlig byutvikling.

Miljøvennlig drivstoff

Disse medlemmer viser til at i de tynt befolkede delene av landet vil det av økonomiske og miljømessige hensyn ikke være lønnsomt med en kraftig satsing på kollektivtransport. For at transporten i distriktene skal bli mest mulig lønnsom er det viktig å utvikle biler som ikke forurenser. Hydrogenbiler kan kjøres uten utslipp, eller med svært lave utslipp. El-biler forurenser heller ikke direkte, og bruk av biodrivstoff kan redusere utslippene av klimagasser i samferdselssektoren.

Disse medlemmer mener det er viktig å bidra til å stimulere ny og miljøvennlig teknologi i samferdselssektoren, og vil derfor å øke bevilgningen til forsøk med alternative drivstoff og miljøvennlig teknologi i samferdselssektoren med 20 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 18 bevilges med 21 162 168 000 kroner, som er 1 324 800 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.18.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til det alternative budsjett til Senterpartiet og foreslår at løyvingane under ramme 18 vert sett til 21 132 668 000 kroner. Dette er 1 295,3 mill. kroner meir enn etter framlegget frå Regjeringa.

Denne medlemmen viser til følgjande grunngeving for auka satsing på samferdsel:

- Ein ligg langt etter målsetjinga i Nasjonal transportplan.
- 1 mrd. kroner i auka satsing på samferdsel vil gi arbeidsplassar til om lag 2 000 personar.
- Gjev moglegheit til framleis busetnad og verdiskaping i distriktet.
- Vegbygging og infrastruktur er avgjerande for næringsliv utafor sentrale stromk.
- Styrtka satsing på samferdsel vil utløyse verdiskaping i heile landet.

Ei auka satsing på samferdsle er avgjerande for å kunne ta heile landet i bruk og for å oppretthalde den verdiskaping som skjer i distrikta, og for å oppretthalde livskvaliteten til einskildmenneska. I ei tid med stor arbeidsløye, er det forsvarleg å auke bruken av oljepengar til tiltak som gir arbeid til ledige. Det er òg vesentleg å styrke arbeidet for sikre utsette ulykkesstrekingar på vegnettet og å oppretthalde frekvens og tryggleik på riksvegferjene.

Løyvingane vert fordelt slik:

1062	post 1	Planleggingsmidlar, Stadt skipstunell:	10 mill. kroner
1070	post 1	Kystforvaltning:	10 mill. kroner
1311	post 70	Tilskot til regionale flyplassar:	70 mill. kroner
1320	post 23, 30 og 31	Veg:	1 117 mill. kroner
1320	post 60	Incentivordning for kollektivtrafikk:	10 mill. kroner
1320	post 72	Kjøp av riksvegferjetjenester:	99 mill. kroner

Regionale flyplassar

Denne medlemen meiner det er vesentleg å oppretthalde eit godt flytilbod i heile landet og oppretthalde det regionale flyplassnettet. Dei regionale flyplassane har ein viktig funksjon for å oppretthalde næringsliv og busetnad, og kan ikkje forventast å gå med økonomisk overskot.

Samstundes viser denne medlemen til den situasjon Avinor er i knytt til omstilling og effektivisering, og meiner derfor det er viktig å ikkje gi for strame rammor til drift.

For å oppretthalde det tilbod som eksisterar i dag og sikre ei vidare drift av alle flyplassane, vil Senterpartiet gå inn for å auke denne posten med 70 mill. kroner.

Statens vegvesen

Denne medlemen går inn for å auke løyvingane til investeringar for sekundære riksvegar med 617 mill. kroner og auke drift og vedlikehald med 100 mill. kroner. Samstundes er det vesentleg å auke satsinga på rasikring, og Senterpartiet går inn for å auke denne posten med 300 mill. kroner.

Denne medlemen er kritisk til den utviklinga Regjeringa legg opp til i samband med riksvegferjedrifta, der det i framlegg til budsjett er fremma forslag om redusering av passasjersertifikatet og auke bruken av anbod. Senterpartiet vil arbeide for å oppretthalde tryggleik og frekvens på riksvegferjene, og vil auke posten for riksvegferjedrift med 99 mill. kroner.

Innanfor dei knappe rammene til samferdselsformål finn ikkje denne medlemen at det er riktig å bruke midlar til Bjørvikaprojektet. 30,7 mill. kroner som er avsett i budsjettet, blir frigjort til andre formål.

Maritim infrastruktur

Denne medlem viser til at det er viktig å sikre god ferdsel og tryggleik langs kysten. Ei styrking av tilskot til hamner og farleier aukar moglegheit til oppretthalding av næringsliv og ferdsel knytt til kysstrokk. Senterpartiet vil derfor auke posten til marin infrastruktur med 20 mill. kroner, der 10 mill. kroner vert avsett til vidareføring av prosjektarbeidet med Stad skipstunnel.

3.2.18.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet vil påpeke at bedre veier i distriktene er et stadig krav fra folk som bor i distriktene og langs vår langstrakte kyst. Kravet ser aldri ut til å bli foreldet, og har i dag like mye større relevans enn det hadde for 40 år siden. Dette har sammenheng med at de sentrumsnære og bynære områdene er blitt kraftig prioritert.

Denne medlem vil påpeke at Kystpartiet går inn for at det blir tatt midler fra Oljefondet til å bygge opp et fond som skal satse sterkt på samferdselsutbyggingen i Norge. Vi tror ikke at man skal følge den type økonomisk tenking som har ført til at man har bundet Oljefondet opp i investeringer i utlandet.

Denne medlem mener at den økonomiske planen om å investere oljeformuen i utlandet og låse pengene til fremtidig pensjonsutbetalinger er tafatt og tragisk,

og utviklet av en spesiell økonomisk retning i Norge, en økonomisk gruppe hvor man i stedet for å se på mulighetene ved en utvikling er blitt skremt av farene ved å satse på å bygge landet.

Denne medlem mener denne tenkingen er feilaktig og svært unik i verdenssammenheng, og ønsker at man vil se de store svakhetene med denne tenkingen som kan føre til at hele Oljefondet kollapser i en internasjonal depresjon.

Denne medlem mener at Kyststamvei-prosjektene er svært viktige for en sunn utvikling av næringslivet i Kyst- og Distrikts-Norge. Det er store prosjekter, hvor også fylkene har lagt opp til en stor grad av dugnad i form av bomveifinansiering.

Denne medlem mener at man, blant annet som en kompensasjon for økningen av arbeidsgiveravgiften i distriktene, må skaffe til veie de midler som trengs til utvikling av E39 Kyststamveinettet langsmed hele Norges kyst, i tråd med ønskene fra fylkeskommunene og Statens vegvesen.

Denne medlem er imot den utstrakte bruken av bompenger som delfinansiering av veiprosjekter. Bompenger er et stort irritasjonsmoment, det er en svært fordyrende faktor for næringslivet i distriktene, og det fører til en kostbar og unødvendig administrasjon.

Denne medlem mener også at ferjene bør være gratis for brukerne. Dette fordi ferjene er en del av veisambandet. Bare det siste året er det foreslått nedskjæringer på flere ferjestrekninger som ligger i Europaveisambandet. Dette vil bety en forverring av transportvilkårene for bedriftene som er lokalisert i Kyst- og Distrikts-Norge. Og det vil ikke minst bety at man ødelegger infrastrukturen i de områder av landet der folk er avhengige av å bruke ferjer når folk må til sykehus. Med andre ord er norske ferjesamband utsatt for kostnadskutt som svekker økonomien til bedriftene og tryggheten og sikkerheten til menneskene som bor i distriktene.

Denne medlem mener Stortinget må ta større ansvar for samferdselssektoren. Norge er et moderne land, vi er et velstående land, men vi har et veinett som i store deler av landet er fra en helt annen tid. Dette medfører dårlig økonomi og dårlig infrastruktur for alle bedrifter i landet, men særlig for bedrifter som er etablert i Distrikts-Norge. Vi har forståelse for at man mener en storsatsing på samferdselssektoren kan virke inflasjonsdrivende, men vi aksepterer ikke en slik argumentasjon og logikk. Som politikere er det vår plikt å bygge landet, utvikle næringsveiene i landet, og bygge en infrastruktur som gjør det stadig mer lønnsomt for bedrifter å drive sin virksomhet i Norge.

Det er ikke minst nødvendig fordi vi er presset av andre land, vi er presset på grunn av kostnadsnivået og vi er presset av EU.

Denne medlem er ikke særlig bekymret for at en storsatsing på samferdselen vil ta knekken på norsk økonomi. Det er en tankegang som virker som en bremsekloss i utviklingen av Norge, og som ikke ville vært akseptert av noen politiker i Norge for 20-30 år siden, da vi hadde politikere som ville bygge landet, i stedet for bare å privatisere og selge ut arvesølvet.

Dette medlem vil påpeke at de distriktene langs kysten som vil få bedre veier og nye broforbindelser, har og har hatt eventyrlige gass- og oljeforekomster i havområdene utenfor. Ressurser og verdier som er blitt brukt til å bygge ut hele landet, og særlig byer som Oslo og Bergen.

Dette medlem mener at man bør tilføre distriktene en utvikling, og ikke bare høste av deres goder.

Dette medlem vil som eksempel nevne at det trengs 2 mrd. kroner til utvikling av E39 Kyststamveien i de fire vestlandsfylkene i den første fireårsperioden 2006-2009. For hele tiårsperioden 2006-2015 må staten inn med en samlet bevilgning på minst 5 mrd. kroner i de fire fylkene utover transportplanen.

Det er videre klart at en forsering av utbyggingen av E16, Sandviken-Bergen vil kreve 1,7 mrd. kroner i ekstra bevilgninger.

E34 - motorveien fra Oslo-Drammen-Haukeli og Bergen vil kreve 3,33 mrd. kroner ekstra utenom veibudsjettet.

En full utbygging av E18 - firefelts motorvei Kristiansand-Ørje - vil koste 15,5 mrd. kroner utover transportplanen.

En full utbygging av Trondheim-Kirkenes med vekselvis fire- og tofelts motorvei vil koste 15,5 mrd. kroner utover transportplanen.

En full utbygging av firefelts motorvei Svinesund-Trondheim vil koste 11 mrd. kroner utover Regjeringens transportplan.

Dette medlem mener som nevnt at bompengefinansiering er fordyrende og distriktsfiendtlig, og vi mener at staten også bør påta seg eventuelle utgifter som til nå er planlagt finansiert via bompenger.

Dette medlems forslag er å forsere og satse på en storstilt utbygging av samferdselssektoren i samsvar med de planer som er utarbeidet av fylkeskommunene og Statens veivesen. Dette medlem viser til oversiktstabell angående samferdselsprosjekt i Arbeiderpartiets merknad til ramme 18, og dette medlem har lagt disse prosjektene inn i sitt rammeforslag i tillegg til at dette medlem vil prioritere å bygge Stadt skipstunnel, Hitra-sambandet og internveien i Torsken.

Dette medlem mener Hurtigrutemuseet på Stokmarknes er viktig både som informasjonsformidler om Hurtigrutens historie og som en betydelig del av turistnæringen i Hadselområdet.

Dette medlem mener at museet må tilføres penger for at det ikke skal forvitte der det står. Et overbygg er kostnadsregnet til mellom 60 og 80 mill. kroner.

Dette medlem vil foreslå å bevilge 15 mill. kroner på neste års statsbudsjett slik at arbeidet med overbygget kommer i gang.

Dette medlem mener Hurtigruten er en vesentlig del av norsk samferdselshistorie og vi vil derfor komme tilbake med forslag om å bevilge 15 mill. kroner til arbeidet med å bygge et overbygg.

Denne medlemen vil styrkja Kystvernet. Trafikkstasjonane langsmed kysten er ikkje godt nok rusta til å takla store katastrofar.

Denne medlemen har fleire gonger gjort Stortinget merksame på at Kystvernet må styrkjast. Det er bede om fleire trafikkstasjonar og betre oljevern. Trygginga av kysten har vore lågt prioritert av både Bondevik-regjeringane og Arbeiderparti-regjeringane. Denne medlemen vil løyva meir pengar til å bygge farleder. Denne medlemen har derfor foreslått ein stor auke til fiskerihamner.

Denne medlemen har tidlegare peika på at den store auken i tankskip langsmed norskekysten har skapt og kjem til å skapa farlege situasjonar for vårt unike landskap og våre utsette kystsamfunn. Vår langstrakte kystlinje har vore og skal vere grobotn for verdiskaping og busetjing langsmed kysten.

Denne medlemen vil og gå inn for ei strengare handheving av lovverket som seier det er forbode for utanlandsregistrerte skip med utanlandsk mannskap å gå frå hamn til hamn i Norge.

Denne medlemen vil styrkja både handhevinga av lovverket, trafikkstasjonane og Kystvernet.

Denne medlemen meiner folk i distrikta skal leve trygt og ha lite angst for borna når dei reiser til og frå skulen.

Denne medlemen meiner rassikringa i dag vert avgjort etter store ulukker, sjølv om styresmaktene er klar over ein farlege stoda. Det er serleg vestlendingane og nordlendingane som er utsett for dei store og farlege rasa.

Denne medlemen støttar seg til Vegvesenet sitt nasjonale rasforum som hevdar at det trengst mellom 15 og 18 mrd. kroner for å rassikra alle riks- og fylkesveggar her i landet.

Denne medlemen vil derfor koma attende med eit framlegg om ein plan over ein tiårsperiode for rassikring.

Denne medlemen vil løyva 1,5 mrd. kroner til rassikring i tillegg til Regjeringa sitt framlegg på neste års statsbudsjett.

Dette medlem foreslår at ramme 18 bevilges med 21 147 868 000 kroner, som er 1 310 500 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 19 837 368 000 kroner.

3.2.18.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 18

Tabell 3.36 Forslag til netto rammesum for rammeområde 18

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	(i 1 000 kroner)
		Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 2, 5, 6:
St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 2, 5, 6	19 837 368	-
H, KrF og V	20 077 368	240 000
A	20 775 218	937 850
FrP	23 390 368	3 553 000
SV	21 162 168	1 324 800
Sp	21 132 668	1 295 300
Kp	21 147 868	1 310 500

3.2.19 Rammeområde 19 (Rammetilskudd mv. til kommunesektoren), under finanskomiteen

3.2.19.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 19 (i hele tusen kroner)		
571	Rammetilskudd til kommuner (jf. kap. 3571)	34 979 969
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner (jf. kap. 3572)	11 674 357
Sum utgifter rammeområde 19		46 654 326
Sum inntekter rammeområde 19		0
Sum netto rammeområde 19		46 654 326

3.2.19.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.19.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at kommunesektoren har hovedansvaret for de viktigste velferdstjenestene. Disse tjenestene blir finansiert gjennom skatteinntekter, rammetilskudd, øremerkede tilskudd og brukerbetaling. Disse medlemmer er svært tilfreds med at Regjeringen mener at rammefinansiering gjennom skatteinntekter og rammetilskudd bør være hovedprinsippet for finansiering av kommunesektoren. Det gir gode forutsetninger for å nå nasjonale mål, likeverdig fordeling av tjenestetilbud i ulike deler av landet og nasjonaløkonomisk styring av kommunesektoren.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen vil videreutvikle arbeidet med modernisering av kommunesektoren. Dette må omfatte både endringer i statlige rammevilkår gjennom økte ressurser, flytte oppgaver, ansvar og makt fra statlig til kommunalt nivå og ved å gi støtte til lokalt omstillings- og utviklingsarbeid for å gi innbyggerne et bedre tjenestetilbud.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen i et stramt budsjett har prioritert økte overføringer til kommunene, der det legges opp til en reell vekst i de samlede inntektene på til sammen 2 3/4 mrd. kroner, eller vel 1 1/4 prosent. Disse medlemmer har stor forståelse for den vanskelige økonomiske situasjonen

mange kommuner har. Denne situasjonen har oppstått over lang tid, og er forårsaket av bl.a. detaljstyrte og underfinansierte reformer, økte pensjonskostnader og dyre lønnsoppgjør. Disse medlemmer vil vise til at Regjeringens økonomiske politikk de siste to årene har bidratt til at renten har blitt redusert med 5,25 pst., noe som også har virket positivt på kommuneøkonomien. Disse medlemmer vil i den forbindelse framholde betydningen av å videreføre en økonomisk politikk som bidrar til å holde renten på et lavt nivå.

Disse medlemmer er tilfreds med at den statlige toppfinansieringsordningen som ble innført fra 2004 for å dekke utgifter til ressurskrevende brukere i kommunene, har positiv påvirkning for kommuneøkonomien. Fra 2002 til 2004 har de statlige overføringene til dette formålet økt fra 500 mill. kroner til 1,6 mrd. kroner.

Disse medlemmer er opptatt av at fordelingsmekanismene i inntektssystemet er treffsikre i forhold til utfordringene i kommunesektoren, og er derfor positiv til at Regjeringen har iverksatt et arbeid for å foreta en faglig gjennomgang av inntektssystemet, både inntekts- og utgiftsutjevningen. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen følger opp Stortingets vedtak, jf. Innst. S. nr. 255 (2003-2004) om å fremme sak om omlegging til symmetrisk inntektsutjevning parallelt med tilbakeføring av selskapsskatt til kommunesektoren i statsbudsjettet for 2005.

Disse medlemmer er tilfredse med at Samarbeidsregjeringen har tatt fatt på et omfattende system-

endringsarbeid overfor kommunesektoren der målet er å sikre kommuner og fylkeskommuner størst mulig grad av frihet til å tilpasse tjenesteytingen til innbyggernes behov. I dette arbeidet inngår nedbygging av lover og regler, forenkling, reduksjon og samordning av statens rapporterings- og tilsynskrav, størst mulig grad av rammefinansiering og økte rammeoverføringer. At lokale folkevalgte får økt handlingsrom og gode rammevilkår vil stimulere til nytenking, omstilling og utvikling. Disse medlemmer mener disse endringene er viktig for et vitalt, robust og bærekraftig lokaldemokrati.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 19 bevilges med 48 058 326 000 kroner, som er 1 404 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.19.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at kommuner og fylkeskommuner har ansvaret for viktige tjenester for innbyggerne innenfor barnehager, skole, helse og omsorg. Dette krever at kommuner og fylkeskommuner får økonomiske rammer som gjør dem i stand til å tilby de tjenestene som befolkningen har behov for.

Disse medlemmer vil peke på at den økonomiske situasjonen for kommunene har forverret seg de siste årene. I de tre siste årene har kommunesektorens skatteinntekter blitt lavere enn det som ble lagt til grunn da statsbudsjettet ble vedtatt. I 2004 blir svikten i skatteinntektene om lag 2,2 mrd. kroner, mens svikten i 2003 var på hele 3,5 mrd. kroner. 121 kommuner og fylkeskommuner er nå satt under statlig tilsyn.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å øke kommunesektorens frie inntekter med 1 milliard kroner i forhold til anslag på regnskap for 2004 i kommuneproposisjonen. I tillegg får kommunesektoren 190 mill. kroner i økte kostnader til sykelønn som følge av forslaget om endringer i sykelønnsordningen, og denne økningen kompenseres det ikke for. Regjeringen har selv beregnet at utgiftene i kommunesektoren øker med 1,4 mrd. kroner som følge av endringene i befolkningen. Disse medlemmer vil peke på at Regjeringens forslag til veksten i de frie inntektene ikke engang er nok til å dekke disse utgiftene, og det vil bety økte innsparinger og kutt i tjenestene til kommuner og fylkeskommuner.

Disse medlemmer vil øke kommunesektorens frie inntekter med 3,5 mrd. kroner. Økningen i de frie inntektene vil dels komme fra økt rammetilskudd og dels fra de økte skatteinntektene kommunesektoren får som følger av disse medlemmers skatteopplegg.

Disse medlemmer mener økningen i de frie inntektene på 3,5 mrd. kroner vil gi kommuner og fylkeskommuner mulighet til å styrke kvaliteten i tjenestene og satse mer på barnehager, skole, skolefritidsordning og eldreomsorg.

I tillegg til økningen i de frie inntektene, vil disse medlemmer foreslå å øke de øremerkede tilskuddene med nærmere 600 mill. kroner. Dette er øremerkede tilskudd til blant annet 5 000 ekstra barnehageplasser, norskopplæring for asylsøkere, utlånsordningen for skolebøker i den videregående skolen, landslinjer, regional utvikling og kollektivtransport. I tillegg vil disse medlemmer øke lånerammen til opprustning av skolebygg med 2 mrd. kroner.

Disse medlemmer mener det må gjøres et langsiktig arbeid for å rette opp kommunesektorens finansielle situasjon. Under behandlingen av Kommuneproposisjonen for 2005 gikk Arbeiderpartiets medlemmer i kommunalkomiteen inn for at det må lages en plan for å oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 42 633 169 000 kroner under rammeområdet, som er 4 021,2 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.19.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 19 settes til kr 47 404 326 000, som er en økning i forhold til Regjeringen på kr 750 000 000.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ønsker å overføre finansieringsansvaret for primæropp-gavene skole, helse og omsorg til staten gjennom en stykkprisfinansiering. Dette vil gi en betydelig reduksjon i rammeoverføringene fra staten til kommunene, og vil gi en jevnere standard på disse viktige tjenestene over hele landet, uavhengig av kommunenes økonomi og økonomiske prioriteringer. Et slikt statlig finansiert stykkprissystem vil også skjerme tjenestene mot tilfeldige svingninger i kommunenes økonomi. Dagens system med betydelig forfordeling av enkelte kommuner på bekostning av andre, er Fremskrittspartiet mot-stander av. Inntektssystemet for kommunesektoren bygger på en rekke prinsipper som Fremskrittspartiet er uenig i, men disse medlemmer legger dagens system til grunn. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets opplegg innebærer en økning i innbyggertilskuddet til kommunene på kr 1 950 000 000. I tillegg kommer en økning på kr 450 000 000 som Fremskrittspartiet foreslår å øremerke til vertskommunene.

Nord-Norge-tilskuddet er begrunnet med politisk målsetting om at kommunene i Nord-Norge skal kunne gi sine innbyggere et bedre kommunalt tilbud enn kommunene i resten av landet. Dette har skjedd i begrenset grad. Forskning har vist at disse ekstra overføringene i stor grad har ført til kommunal ineffektivitet og en oppblåst kommunal administrasjon. Fremskrittspartiet foreslår derfor å redusere dette tilskuddet med kr 300 000 000.

Skjønntilskuddet har over tid utviklet seg slik at det stort sett er de samme kommunene som får det samme tilskuddet hvert år.

Fremskrittspartiet vil redusere skjønnstilskuddet til kommunene med kr 750 000 000 og overføre disse pengene til innbyggertilskuddet som fordeles etter mer objektive kriterier. Regionaltilskuddet er sammen med basistillegget i innbyggertilskuddet med på å senere kommunestrukturen. Disse to tilskuddene fordeles på en slik måte at små kommuner som slår seg sammen, vil få betydelig reduserte overføringer fra staten slik at sammenslåingen blir ulønnsom for kommunene.

Disse medlemmer mener at sammenslåing av små kommuner i mange tilfelle er fornuftig og nødvendig, men at de bør skje ved frivillighet. Da blir det galt at statlige overføringer er innrettet slik at kommuner som burde slå seg sammen, ikke gjør det fordi de blir straffet økonomisk.

Regionaltilskuddet til kommunene bør derfor reduseres med kr 150 000 000. som overføres til innbyggertilskuddet.

Disse medlemmer foreslår kutt i Nord-Norge-tilskuddet på kr 150 000 000 og skjønnstilskuddet på kr 200 000 000. Til sammen kr 350 000 000 som overføres til innbyggertilskuddet for fylkeskommunene.

Disse medlemmer er positive til at Regjeringen legger opp til en økning i den delen av kommunenes inntekter som kommer fra skatteinntektene. Målet var 50 pst. innen 2006, og det er positivt at Regjeringen legger opp til at dette målet skal nåes allerede i 2005, men disse medlemmer mener at målet burde være en høyere prosentandel.

Kommunesektorens samlede inntekter er i 2004 beregnet til knapt 213 mrd. kroner, og i kommuneproposisjonen for 2005 ble det lagt opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på 2-2,5 mrd. kroner, eller ca. 1 pst. fra 2004 til 2005.

Fremskrittspartiets opplegg vil gi sektoren den inntekten som var forutsatt i kommuneproposisjonen. I tillegg vil Fremskrittspartiet foreslå å kompensere kommunene for skattesvikten i 2004.

Fremskrittspartiet mener at det dessuten er et stort innsparingspotensiale til stede i kommunesektoren gjennom effektiviseringstiltak og konkurranseutsetting.

Beregninger foretatt SBL viser at de 40 største kommunene alene har et innsparingspotensiale på 1,6 mrd. kroner ved 20 pst. konkurranseutsetting. For kommunesektoren samlet er potensialet betydelig større, men omstillinger må ta en viss tid, og effekten taes ut over flere år.

Disse medlemmer vil hevde at krav om effektivisering må kunne stilles til kommunesektoren på samme måte som til det private næringsliv. Det bør ikke være slik at kommunesektoren skal kunne drive sin virksomhet skjermet mot krav til effektiv og rasjonell drift og konkurranse fra det private næringsliv.

I mange kommuner er det ideologisk motstand mot å konkurransutsette kommunale tjenester, men det bør ikke være til hinder for at Stortinget stiller krav til at den kommunale tjenesteproduksjonen skal foregå på en mest mulig effektiv måte.

Det er nå fra Stortingets side lagt til rette for en reell konkurranse gjennom den generelle moms kompensasjonsordningen for kommunene.

Disse medlemmer mener at det er uakseptabelt at ideologisk begrunnet motstand mot konkurransestimulering skal føre til dyrere eller dårligere kommunal service, og at skatter og avgifter blir høyere enn de ellers behøvde være.

Disse medlemmer viser til at en lang rekke kommuner peker på at uforutsigbarheten i de kommunale inntektene er et betydelig problem. Med Fremskrittspartiets finansieringsmodell hvor staten har ansvaret for de viktigste primæroppgavene ville dette problemet langt på vei vært eliminert, men innen dagens system vil Fremskrittspartiet stille seg positivt til en ordning hvor kommunal skattesvikt blir kompensert fra staten, mot at inntekter utover det forventede blir dratt inn. På denne måten ville kommunene kunne planlegge på lengre sikt.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ved flere anledninger har foreslått å tilbakeføre deler av selskapsskatten til kommunene for å gi kommunene incentiver til å tilrettelegge for næringsvirksomhet, og på den måten kunne påvirke egne inntekter. Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om tilbakeføring av selskapsskatt til kommunene, men vil advare mot for stor utjevning, som vil redusere effekten av forslaget.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.19.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at kommuneøkonomien er avgjørende for et samfunn med små forskjeller, en moderne kvalitetsskole, tilgjengelighet og god kvalitet i velferd og omsorg for de som trenger det. God kvalitet på fellesløsningene og en rettferdig fordelingspolitikk vil sikre det finansielle grunnlaget for flere og bedre tjenester, og at folk får tilgang til disse uavhengig av personlig økonomi og hvor en bor. Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett legger opp til en styrking av velferden. Det er et gode både for befolkningen og en nødvendig infrastruktur for næringslivet.

Regjeringens kommuneøkonomi med kortsiktig innsparing, privatisering og nedskjæringer, gir økte forskjeller og fortsatt offentlig fattigdom.

Kommunene må nå legge ned eller kutte i viktige velferdstilbud. Disse medlemmer viser til at dårlig kvalitet eller mangel på offentlige velferdstjenester vil øke befolkningens misnøye, og de med god råd vil søke

mot private løsninger. Dette er en bevisst del av Regjeringens privatiseringsstrategi. Erfaring viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse og konkurranse, framfor samarbeid om helhetlige, gode løsninger for befolkningen.

Disse medlemmer vil påpeke at kommunesektoren er landets største arbeidsgiver. For første gang etter krigen falt sysselsettingen i kommunesektoren i fjor på tross av at oppgavene øker og det blir flere gamle over 80 og flere skolebarn. Dette er en medvirkende årsak både til at sykefravær og uføretrygding øker i kommunesektoren. Regjeringen har gitt oss flere sykemeldte og uføretrygdede igjen for pengene.

En hovedutfordring framover blir å rekruttere og beholde nok kvalifisert ansatte i helse, velferd, omsorg og utdanning. Utdanningskapasiteten må være på plass, helseskadelige belastninger i arbeidet må fjernes, kvalitet i tjenestene styrkes og arbeidstidsordningen må legge til rette for rettigheter til heltid og likestilling mellom turnus og skift.

Disse medlemmer mener at dersom en skal oppfylle IA-avtalen, må offentlig sektor sette klare måltall for rekruttering av yrkeshemmede og innvandrere, og finansiering av en slik satsing må synliggjøres i rammene for sektorene.

Disse medlemmer er spesielt opptatt av at fellesarenaer for barn og unge har god kvalitet, er åpne og tilgjengelige for alle. En moderne og inkluderende skole og barnehage legger grunnlag for fellesskap, samfunnsforståelse og er den viktigste investering i framtidens verdiskapning. Skolene skal tilby et mangfold av metoder, sikre god læring og mestring hos alle elever og være fullt på høyde teknologisk og kunnskapsmessig og i kontakt med samfunnet ellers.

Disse medlemmer mener Regjeringen svikter skolen. Færre får tilpasset opplæring, klassestørrelsene øker og mangfoldet minker. Mange skolebygg mangler tilrettelegging for funksjonshemmede og mange skoler har ikke råd til moderne undervisningsmaterieell. Regjeringens skattelettepolitikk merkes i hvert klasserom, og bidrar til å hindre mangfold og elevtilpassing. Og mens den offentlige enhetsskolen svekkes, åpnes det for private skoler. Dette vil splitte fellesskapet mellom elevene og svekke kvaliteten i offentlig skole.

Disse medlemmer viser til at elevtallet i grunnskolen siden 1977 har økt med 30 705 på barnetrinnet og 26 822 på ungdomstrinnet, henholdsvis 7,6 pst. og 17,3 pst. Fra skoleåret 2002/2003 og 2003/2004 var det en økning på 7 280 elever i grunnskolen.

Antall lærere sank i samme periode med 1 641 årsverk, mens antall ufaglærte assistenter økte noe. Dette viser en markant økning i elever og nedgang i antall lærere. Antall elever pr. årsverk øker, mens antall undervisningstimer går ned.

Disse medlemmer påpeker at det er svært høy gjennomsnittsalder blant lærere, og at flere nyutdannede lærere går arbeidsløse. Dette kan hindre nødvendig nyrekruttering til yrket.

Andel elever i aldersgruppen 16-19 år øker sterkt. Inntektssystemet fanger ikke opp dette, verken når det gjelder investeringer eller drift. Dette er oppgaver som ikke kan utsettes.

Disse medlemmer mener ordningen med rentekompensasjon til skolebygg er viktig og må styrkes, ikke fjernes, og øker tilskuddet md 3 mrd. kroner.

For disse medlemmer er det en forutsetning for et moderne samfunn at alle barn har rett til barnehageplass til en lav fast pris. Det er en forutsetning at barnehagereformen skal gjennomføres og fullfinansieres slik det er vedtatt.

Barn i fattige familier rammes svært hardt av dårlig kommuneøkonomi, fordi de mer enn andre er avhengige av at det finnes gode tilbud som ikke er kommersielle og der ingen stenges ute fordi en ikke har råd. Regjeringens kommuneøkonomi vil gi kutt i skolebudsjettene, dyrere SFO og færre og dyrere fritids- og kulturtilbud. Dårlig kommuneøkonomi kan også føre til kutt i sosialhjelpssatsene.

Økonomi og ramme

Disse medlemmer viser til skattesvikt i på 3,4 mrd. kroner i 2003 og at det ligger an til en svikt i 2004 på 2,2 mrd. kroner. Stor arbeidsledighet og svikt i skatteinntektene gjør kommunene har fått sine inntekter sterkt redusert i forhold til forutsetningene da de kommunale budsjettene ble lagt. For kommunen kompenseres ikke stor skattesvikt, mens Regjeringen velger å bruke mer oljepenger når statens egne utgifter øker og inntektene svikter.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen sier at de frie inntektene fra 2003 til 2004 økte med 4 1/4 mrd. kroner. Det meste av denne økningen relaterer seg til at skatten sviktet med 3,4 mrd. kroner i 2003. Det betyr at 3,4 mrd. kroner av den såkalte veksten i realiteten er skattesvikt. Det er kun 1,6 mrd. kroner i økning er igjen. Dette skal gå til å dekke pris og lønnsvekst, økning i befolkning og endring i befolkningssammensetningen (demografi). I realiteten blir det en inntektsnedgang.

Disse medlemmer vil påpeke at med stor skattevekst i 2003 hadde det ikke blitt vekst å vise til i det hele tatt, men kommunene hadde hatt langt større totalinntekter.

Ut fra en totalvurdering mener disse medlemmer at skattesvikten må kompenseres i nysalderingen av årets statsbudsjett.

Regjeringen erkjenner at kommunale oppgaver har vært underfinansiert i mange år, men fraskriver seg ansvar for å rette opp underskuddet.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har heller ikke i år kompensert for faktisk befolkningsvekst, flere tilskudd er ikke prisjustert, utgiftene til ny sykelønnsordningen belastes kommunen, svikt i skatteinntekten kompenseres ikke og nye satsinger mangler finansiering.

Disse medlemmer påpeker at det er Regjeringens opplegg for kommunenes økonomi gjennom flere år og ikke øremerking, som er den største trussel mot lokaldemokratiet og friheten. Innlemmingene blir en

frihet for staten til å springe fra finansieringsansvaret. En hovedoppgave for lokalpolitikere blir å lete etter ting å kutte i og noen å si opp, framfor å gi folk bedre skoler, omsorg og full barnehagedekning.

For disse medlemmer er det viktig at staten skal fastsette minimumsstandarder som er grunnleggende for folks velferd, uansett hvilken kommune de bor i. Utover dette bør storting og regjering gi kommunene frihet. Statlige reformer og pålegg skal fullfinansieres.

Disse medlemmer vil derfor gå inn for en forpliktende plan for å redusere kommunesektorens underskudd.

Disse medlemmer foreslår derfor at i 2005 økes kommunenes frie inntekter med drøyt 5 mrd. kroner. I tillegg kommer 1,6 mrd. kroner øremerkede midler og kompensasjon for skattesvikt på årets budsjett. Innenfor slike rammer vil kommunene ha frihet og mulighet til å ta lokale prioriteringer.

Inntektssystemet

Disse medlemmer viser til at det foreslås nå store endringer både selskapskatten til kommunene og mer symmetrisk inntektsutjamning. Dette kommer samtidig med skattesvikt og svært dårlig kommuneøkonomi. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti har vært imot endringer i selskapskatten, men har ønsket mer symmetrisk inntektsutjamning. Under behandlingen av dette i kommuneproposisjonen i vår gikk disse medlemmer mot endringene og henviste disse temaene til det utvalget som er nedsatt for å se på helheten i inntektssystemet. Disse medlemmer mener omlegginger i selskapskatten og inntektsutjamninga må utstå til helheten blir vurdert i forbindelse med behandlingen av Borgeutvalgets innstilling. For Sosialistisk Venstreparti vil rettferdig fordeling, demokratihensyn, fullfinansiering av pålagte oppgaver og økning i rammen være viktige prinsipper for endringer. Flere kommuner og fylkeskommuner skulle etter objektive kriterier hatt høyere overføringer enn de har fått. Dette har sammenheng med at ulike tilskudd finansieres gjennom trekk i innbyggertilskuddet. Derfor bør utvalget også vurdere en finansiering av tilskudd utenfor inntektsfordelingen.

Disse medlemmer har gått imot økningen i skatteandel til 50 pst. Dette har gjort kommunene svært sårbare for skattesvikt, og bidratt til at større forskjeller mellom skattesterke og skattesvake kommuner. En større del lagt på ramma gir bedre forutsigbarhet og styring.

Disse medlemmer gikk imot endringen i ordningen med momskompensasjon. Ordningen belønner kommuner som fremmer privatisering og kompensasjonsordningen fungerer ikke verken i volum eller fordeling.

Disse medlemmer viser til egne forslag om eiendomsskatt og forsøk med friere kommunalt skattøre.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 19 bevilges med 51 464 326 000 kroner, som er 4 810 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.19.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet foreslår at rammeområde 19 bevilges med 50 154 326 000 kroner, som er 3,5 mrd. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem vil vise til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett legger opp til en satsing på kommunesektoren på 4,25 mrd. kroner utover Regjeringens budsjettforslag. Av dette øker kommunesektorens frie inntekter med 3,5 mrd. kroner. Økningen må videre sees i sammenheng med at Senterpartiet fremmer forslag i saldert budsjett for 2004 med om lag 2,5 mrd. kroner. Dette medlem vil påpeke at en økning av denne størrelsesorden er nødvendig for å bringe kommunenes økonomi i bedre balanse, og sikre et godt velferdstilbud til innbyggerne. Dette handler om en god og gratis skole og om en mer verdig omsorg.

Dette medlem vil videre vise til at det trengs en flerårig opptrapping av kommuneøkonomien for å komme i fornuftig balanse. Dette medlem mener konsultasjonsordninger bør utvikles slik at staten og kommunesektoren på sikt kan komme til enighet om hvilke oppgaver som skal løses og hvordan finansieringen av disse skal være. En slik løsning vil gi mulighet til langsiktig styring og avklarte rammebetingelser for den lokale velferden.

Dette medlem vil videre vise til at kommunal sektor er av stor viktighet for sysselsettingssituasjonen i landet. Senterpartiets alternative budsjett gir grunnlag for at det i kommunesektoren kan ansette 9 300 flere lærere, helse- og omsorgsarbeidere. Det kan settes i gang nødvendige reparasjoner av skoler og andre bygg. Dermed forebygges forfall, arbeidsmiljø og inneklima forbedres, og mange lokale håndverkere får nye oppdrag.

Dette medlem viser til store vedlikeholdsbehov i kommunalt eid eiendomsmasse. En utredning Kommunenes Sentralforbund har fått utført antyder et akkumulert vedlikeholdsbehov på 40 mrd. kroner. NOU 2004:11, om eiendomsforvaltningen i kommunesektoren anbefaler et ekstraordinært tilskudd på 5 mrd. kroner fordelt over 5 år for å håndtere deler av vedlikeholdsutgiftene.

Dette medlem vil understreke at dersom ikke den økonomiske balansen i kommunesektoren gjenopprettes vil store samfunnsverdier stå i fare for å gå tapt.

Dette medlem vil påpeke at kommunene er rygraden i velferdssamfunnet vårt. Barnehage, skole, kultur, eldreomsorg, vann, vei og kloakk - alt er avhengig av en velfungerende kommune. Kommunesektoren har vært denne regjeringens salderingspost gjennom tre statsbudsjetter. Senterpartiet sier et klart nei til et videre svarteperspill, der taperne er utpekt på forhånd.

En god skole og en mer verdig omsorg avhenger av at kommunene settes økonomisk i stand til å løse de oppgavene de er pålagt. Vi mener alle vi skal ha verdens beste skole, mens skolebygg forfaller og lærere sies opp. Vi rystes alle når det avdekkes omsorgssvikt på sykehjem og i hjemmetjenesten, selv om vi vil det beste for våre gamle og syke. Da må vi gjøre noe med problemet.

Dette medlem viser til Regjeringens forslag om endringer i fordelingen av skatteinntektene mellom stat og kommuner. Regjeringen legger opp til å inndra 5,5 mrd. kroner av kommunenes skatteinntekter på personskatt, og tilbakeføre tilsvarende beløp fra selskapsskatten.

Dette medlem mener prinsipielt at kommunene skal ha større kontroll enn i dag over egne skatteinntekter. Dette medlem viser til at Senterpartiet likevel ikke kan gå inn for et opplegg som utelukkende er en omfordeling fra de 350 kommunene som taper på ordninga, til de om lag 80 kommunene som tjener på forslaget.

Dette medlem konstaterer at Regjeringens opplegg innebærer at kommunene samlet sett ikke øker sine inntekter og at de økonomiske forskjellene kommunene imellom øker.

Dette medlem mener det opplegget Regjeringen foreslår er lite egnet til å styrke næringsutviklingen i kommunene. Dette medlem vil på denne bakgrunn varsle at Senterpartiet går imot Regjeringa sitt forslag om tilbakeføring av en del av selskapsskatten til kommunene og omleggingen av inntektsutjamningssystemet til symmetrisk inntektsutjamning slik Regjeringen foreslår i St.meld. nr. 5 (2004-2005).

Dette medlem viser til nærmere omtale av Senterpartiets opplegg for kommuner og fylkeskommuner i Innst. S. nr. 255 (2003-2004) og Innst. S. nr. 5 (2004-2005).

3.2.19.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår at ramme 19 bevilges med 53 294 326 000 kroner, som er 6 640 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 46 654 326 000 kroner.

Dette medlem mener at en god økonomi i kommunene og fylkeskommunene er avgjørende for at viktige samfunnsoppgaver skal løses tilfredsstillende og sikre et godt grunnlag for et velfungerende velferds-samfunn. Kommunene har ikke bare i oppgave å være et instrument for å løse oppgaver som staten delegerer til disse, men også til å løse oppgaver og oppdrag som befolkningen i sine respektive kommuner finner nødvendige for sin velferd og funksjon.

Dette medlem vil derfor legge vekt på å sikre kommunene og fylkene økonomiske rammer som gir rom for, ikke bare å løse helt nødvendige oppgaver, men helst også for lokale prioriteringer av oppgaver som befolkningen mener det er viktig løses.

Dette medlem mener at økonomien i kommunene og fylkeskommunene er dårlig, for enkelte kommuner katastrofalt dårlig.

Dette medlem føler ikke at Regjeringen har tatt innover seg alvorlet i situasjonen med stadig flere kommuner som er fratatt råderetten over sin egen økonomi. I Troms fylke er nærmere halvparten av kommunebudsjettene underlagt fylkesmannen.

Dette medlem mener at man må ha respekt for lokal forvaltning når Kommune-Norge mener at de i denne situasjonen blir avspist med stadig mindre mid-

ler fra Stortinget for å løse stadig større oppgaver. Dette økende presset er en trussel, og bryter med en sterk norsk tradisjon om lokalt selvstyre.

Dette medlem mener de siste årenes stramme budsjetter må sees på som et virkemiddel for å få folk til å bli mer positive til EU. Dette medlem mener at forvitringen av Kyst-Norge og Bygde-Norge har gått altfor langt, og at det må et krafttak til for å få rettet opp de skjevheter som har oppstått både i privat og offentlig økonomi i distriktene. Dette medlem mener norsk demokratisk tradisjon bygger på lokalt selvstyre. Det skal være makt der folk bor og har sitt daglige virke. Det skal være realiteter å strides om i kommunene. Det skal være balanse mellom lokal og statlig makt. Alt dette er i langsom avvikling gjennom statlig overstyring. Nå er det som om rasingen skal fullføres. Lokal forvaltning flyttes lenger bort fra folkelig makt og staten kan desto lettere styre kommunene.

Dette medlem mener at den politikken flertallet på Stortinget og forskjellige regjeringer har lagt opp til de siste årene, kan oppfattes som et korstog mot norske kommuner. Målsettingen fra stortingsflertallet er å presse mange kommuner til å avvikle seg selv. Et flertall på Stortinget tror at man gjør norske borgere en tjeneste ved å frata dem stadig mer innflytelse over sin egen livssituasjon. Det kan virke som om de mener at demokrati er for dyrt. Men alle som vil vite det, vet at demokrati på sikt er mye billigere enn noe annet alternativ, påpeker.

Dette medlem har inntrykk av at Regjeringen og Stortingets flertall forsvarer hardkjøret mot kommunene og mot lokaldemokratiet med at kommunene er for dyre å drive. Man prøver å innbille folk at tjenestene som kommunene i alle tilfeller må levere, blir billigere dess større kommunene blir. Men aldri har regjeringer eller noe flertall på Stortinget klart å dokumentere at så er tilfelle. Det eneste omorganiseringer av kommuner har ført til hittil, er avvikling av en del sjefsstillinger, mens sjefsstillingene totalt i de store kommunene formerer seg kraftig i et voksende byråkrati. Dette medlem føler at for mange politikere og ikke minst embetsmenn har fått en fiks idé, som også har preg av stormannsgalskap. Ideen om færre og mye større kommuner vil føre til et gigantisk misbruk av skattebetalernes penger til en formålsløs reform.

Dette medlem vil arbeide kraftig mot en slik utvikling. Partiet vil selvsagt være med på at kommunene samarbeider om tjenester. Men å presse småkommuner sammen til store kommuner ved stramme inn og skjære kraftig ned på kommunenes skatteinntekter, er vi rett og slett ikke med på.

Dette medlem ser det ikke som sin oppgave å etablere et nytt sjefssjikt rundt om i kommunene med formidable lønninger, og samarbeidsformer som kan utvikles til korrupsjon med fantastiske sluttpakker til udugelige ledere. Vi har opplevd at Helse-Norge er blitt en økonomisk og politisk katastrofe for de folkevalgte.

Dette medlem vil ikke ha noe "fjerndemokrati", med økende mistro til politikerne og redusert oppslutning og laber demokratisk deltagelse.

Dette medlem vil ha en utvikling som bygger opp om demokratiet og vanlige folks deltagelse i det politiske livet. Folk bryr seg svært mye om det som skjer rundt om i landet. Alle protestene mot skandalene i Helse-Norge er et klart bevis på dette. Politikk er for alvorlig til bare å overlates stortingsrepresentanter og ledelsen i Kommunenes Sentralforbund, på den måten at stortingspolitikkerne lover mer penger hvis Kommunenes Sentralforbund lover å lure kommune- og fylkespolitikkerne til å arbeide for større kommuner.

Dette medlem har ingen illusjon om at maktmennsker som kjenner smaken av maktbruk i munnen lar seg tilsnakke. Men om forfallet i det kommunale demokratiet drives videre av bevisst politikk, skal ikke

historien skrives som om det skjedde uten advarsel og protest.

Dette medlem skal med hele sitt hjerte og med hele sin kapasitet være med på denne advarselen og protesten og vil ikke vike en tomme når det gjelder å hindre et eventuelt maktovergrep mot Bygde- og Kyst-Norge fra sentralmaktens side.

Dette medlem har fremmet en rekke forslag om skattelettelse, men mener at disse lettelsene ikke må gå ut over kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske rammer. Derfor vil dette medlem foreslå at rammetilskuddene innenfor kommunalsektoren økes minst tilsvarende skattelettelsene. Dette medlem ønsker derfor at bevilgningene under kap. 571 og kap. 572 økes med følgende:

Rammetilskudd til kommuner:

post 60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning økes med	6 mrd. kroner
post 62	Nord-Norge-tilskudd økes med	50 mill. kroner
post 63	Regionaltilskudd økes med	20 mill. kroner
post 64	Skjønnstilskudd økes med	150 mill. kroner

Rammetilskudd til fylkeskommuner:

post 60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning økes med	400 mill. kroner
post 62	Nord-Norgetilskudd økes med	20 mill. kroner

3.2.19.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 19

Tabell 3.38 Forslag til netto rammesum for rammeområde 19

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	46 654 326	-
H, KrF og V	48 058 326	1 404 000
A	42 633 169	-4 021 157
FrP	47 404 326	750 000
SV	51 464 326	4 810 000
Sp	50 154 326	3 500 000
Kp	53 294 326	6 640 000

3.2.20 Rammeområde 20 (Ymse utgifter og inntekter), under finanskomiteen

3.2.20.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005) med Tillegg nr. 7
Utgifter rammeområde 20 (i hele tusen kroner)		
2309	Tilfeldige utgifter	9 396 191
Sum utgifter rammeområde 20		9 396 191
Inntekter rammeområde 20 (i hele tusen kroner)		
5309	Tilfeldige inntekter	650 127
Sum inntekter rammeområde 20		650 127
Sum netto rammeområde 20		8 746 064

3.2.20.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.20.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Medlemmene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 20 bevilges med 7 488 264 000 kroner, som er 1 257 800 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.20.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sin merknad i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) kapittel 9.2.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 6 257 064 000 kroner under rammeområdet, som er 2 489 mill. kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.20.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative budsjett foreslår at ramme 20 settes til kr 8 731 064 000, en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 15 000 000.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig

Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.20.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti foreslår at rammeområde 20 bevilges med 7 201 064 000 kroner, som er 1 545 000 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.20.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Medlemmen i komiteen fra Senterpartiet gjør framlegg om at ramme 20 vert sett til 8 115 064 000 kroner, 631 mill. kroner lågere enn Regjeringa.

3.2.20.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår at ramme 20 bevilges med 6 257 064 000 kroner, som er 2 489 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag på 8 746 064 000 kroner.

3.2.20.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 20

Tabell 3.40 Forslag til netto rammesum for rammeområde 20

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 7:
St.prp. nr. 1 med Tl. nr. 7	8 746 064	-
H, KrF og V	7 488 264	-1 257 800
A	6 257 064	-2 489 000
FrP	8 731 064	-15 000
SV	7 201 064	-1 545 000
Sp	8 115 064	-631 000
Kp	6 257 064	-2 489 000

3.2.21 *Rammeområde 21 (Eksportgarantier m.m.), under finanskomiteen*

3.2.21.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Inntekter rammeområde 21 (i hele tusen kroner)		
5460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (jf. kap. 2460)	382 500
Sum inntekter rammeområde 21		382 500
Sum netto rammeområde 21		-382 500

3.2.21.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.21.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Medlemmene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslår at rammeområde 21 bevilges med -382 500 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.21.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge -382 500 000 kroner under rammeområdet, det samme som det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.21.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 21 settes til -382 500 000 kroner, som er det samme som Regjeringen.

3.2.21.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 21 settes til -382 500 000 kroner, som er det samme som Regjeringen.

3.2.21.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Medlemmen i komiteen fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og gjør framlegg om at ramme 21 vert sett til -382 500 000 kroner, som er det same som Regjeringa.

3.2.21.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår at ramme 21 bevilges med -382 500 000 kroner, som er det samme som Regjeringens forslag på -382 500 000 kroner.

3.2.21.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 21

Tabell 3.42 Forslag til netto rammesum for rammeområde 21

Forslag fra:	(i 1 000 kroner)	
	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	-382 500	-
H, KrF og V	-382 500	0
A	-382 500	0
FrP	-382 500	0
SV	-382 500	0
Sp	-382 500	0
Kp	-382 500	0

3.2.22 Rammeområde 22 (Finansadministrasjon mv.), under finanskomiteen

3.2.22.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Utgifter rammeområde 22 (i hele tusen kroner)		
1600	Finansdepartementet (jf. kap. 4600)	269 489
1602	Kredittilsynet (jf. kap. 4602)	154 300
1610	Toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 4610)	1 043 900
1618	Skatteetaten (jf. kap. 4618)	3 595 900
1620	Statistisk sentralbyrå (jf. kap. 4620)	486 900
1630	Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring	13 700
1631	Senter for statlig økonomistyring (jf. kap. 4631)	207 200
1632	Kompensasjon for merverdiavgift	11 896 431
1634	Statens innkrevingsentral (jf. kap. 4634)	171 700
1637	EU-opplysning	2 000
1650	Statsgjeld, renter m.m.	16 101 585
Sum utgifter rammeområde 22		33 943 105

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Inntekter rammeområde 22 (i hele tusen kroner)		
4600	Finansdepartementet (jf. kap. 1600)	12 719
4602	Kredittilsynet (jf. kap. 1602)	154 300
4610	Toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 1610)	220 000
4618	Skatteetaten (jf. kap. 1618)	58 600
4620	Statistisk sentralbyrå (jf. kap. 1620)	122 200
4631	Senter for statlig økonomistyring (jf. kap. 1631)	13 000
4634	Statens innkrevingsentral (jf. kap. 1634)	1 347 700
5491	Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2490)	319 096
5603	Renter av statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2490)	8 355
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	2 654 140
Sum inntekter rammeområde 22		4 910 110
Sum netto rammeområde 22		29 032 995

3.2.22.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.22.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kap. 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 22 bevilges med 29 052 995 000 kroner, som er 20 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.22.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Finansdepartementet har anslått at omfanget av den "svarte" økonomien i Norge utgjør et sted mellom 80 og 100 mrd. kroner (5-6 pst. av BNP). Dette omfatter økonomisk virksomhet som burde være registrert hos skattemyndighetene, men også økonomisk kriminalitet. Disse medlemmer viser videre til at Frisch-senteret i en undersøkelse fra 2002 har anslått at det unndras skatt for mellom 2,9 og 10,9 mrd. kroner i året. Unndragelse av merverdiavgift, særavgifter, toll mv. er ikke med i denne undersøkelsen.

Disse medlemmer viser til at det er mye å hente på å øke de ressursene skatteetaten og kemnerkontorene bruker på kontroll og på informasjon til bedrifter og arbeidsgivere. Resultater fra forskning viser at hvert årsverk skatteetaten bruker på kontroll gir rundt 4,6 mill. kroner i økte skatteinntekter. Kemnerkontoret i Oslo regner med at den enkelte ansatte ved kontoret i gjennomsnitt avdekker skatteunndragelser for rundt 3,8 mill. kroner hvert år.

Disse medlemmer vil påpeke at avdekkingen bare er den direkte effekten kontrollvirksomheten. I tillegg vil økt kontroll ha en preventiv effekt, som fører til at den samlede innbetalingen av skatter og avgifter vil øke. Det er grunn til å tro at den preventive effekten vil være langt større enn den direkte effekten av økt kontroll.

Disse medlemmer vil styrke kontrollen hos kemneren med 75 årsverk og hos skatteetaten med 150 årsverk. Samlet vil dette bidra til økt avdekking av skatteunndragelser på i overkant av 500 mill. kroner. I tillegg ønsker disse medlemmer å styrke Økokrim med ni stillinger til arbeidet mot økonomisk kriminalitet.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 29 158 995 000 kroner under rammeområdet, som er 126 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.22.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 22 settes til kr 28 589 395 000, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på kr 443 600 000.

Disse medlemmer foreslår å redusere driftsutgiftene til finansadministrasjon med til sammen 443,6 mill. kroner. Disse medlemmer er av den klare oppfatning at det er rom for å hente ut betydelige effektiviseringsgevinster her, og mener at det foreslåtte kutt må ansees for å være svært moderat og burde dermed kunne gjennomføres uten store problemer.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.22.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti peker på at det store omfanget av

svart økonomi i samfunnet er en trussel mot finansieringen av velferdsstaten, og undergraver oppslutningen om folks skatteforpliktelser. Disse medlemmer vil peke på at budsjettframlegget fra Regjeringen i svært liten grad tar hensyn til deres egen handlingsplan mot økonomisk kriminalitet. Disse medlemmer konstaterer at det reelt sett er en nedgang i antall kontroller utført av landets fylkeskontorer fra 2002 til 2003, og at antall kontroller i 2003 ligger på knappe 50 pst. av dem som ble utført i 1992. Skal kampen mot økonomisk kriminalitet lykkes, må skatteetatens gis økte budsjetter til kontroll. Etaten trenger dessuten midler til å møte nye utfordringer knyttet til økonomisk internasjonalisering og internettbasert næringsvirksomhet. Man kan regne med at skatteytterne vil bli mer mobile og at skatteplanleggerne får større kompetanse i årene som kommer. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningene til drift i Skatteetaten med 12 mill. kroner.

Disse medlemmer bevilger også 3 mill. kroner til Toll- og avgiftsetaten.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 22 bevilges med 29 032 995 000 kroner, som er det samme som Regjeringen foreslår.

3.2.22.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Medlemmen i komiteen fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og løyver 29 084 245 000 kroner på rammeområde 22, som er 51,3 mill. kroner meir enn Regjeringens forslag.

Denne medlemmen viser til at Noreg har ein lang og lokal direkte-demokratisk tradisjon: Alt i 1892 innførte Stortinget det lokale folkerøystingsinstituttet, og opna for at val av skulemål skulle avgjerast i folkerøystingar. Etter 1970 har det vore over 500 lokale folkerøystingar i Noreg. Det finst likevel ingen offisiell statistikk eller database som systematiserer informasjon om og frå lokale folkerøystingar: Statistisk sentralbyrå sin valstatistikk er avgrensa til nasjonale folkerøystingar, lokal- og stortingsval. Statistikklova (lov av 16. juni 1989 nr. 54 om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå) opnar likevel for at SSB kan utvide valstatistikken sin til å inkludere lokale folkerøysingar i Noreg.

Denne medlemmen viser til brev frå finansministeren, dagsett 3. november 2004, der det heiter at ein slik valstatistikk etter SSB si oppfatning vil medføre om lag 1 mill. kroner i oppstartskostnader. Dei årlege driftskostnadene kan reknast til om lag 250 000 kroner.

Denne medlemmen meiner det lokale, direkte demokratiet utgjør ein viktig, men underkjent del av det norske politiske styresettet. Denne medlemmen meiner innsamling og lagring av informasjon om og offentliggjøring av statistikk om lokale folkerøystingar generelt sett vil kunne betre ålmenta sin kunnskap om det norske politiske styresettet, og spesielt lette både

undervisning i og forskning på direkte demokrati i Noreg. Denne medlemmen løyver difor 1,25 mill. kroner til dette tiltaket.

Denne medlemmen meiner innsatsen mot svart økonomi må intensiverast, og løyver difor 30 mill. kroner ekstra til Skatteetaten. Auka kontroll og dermed auka sannsyn for avsløring av ulovleg tilpassing vil både styrkje skattemoralen, og i tillegg kunne gje positiv provenyeffekt, og dermed betra grunnlag for finansiering av offentlege velferdstenester.

3.2.22.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet peker på at det store omfanget av svart økonomi i samfunnet er en trussel mot finansieringa av velferdssamfunnet, og undergraver oppslutningen om skatteforpliktelser. Dette medlem vil peke på at Regjeringa i svært liten grad tar hensyn til sin egen handlingsplan mot økonomisk kriminalitet. Dette medlem konstaterer at det er en nedgang i antall kontroller utført av landets fylkeskontorer fra 2002 til 2003, og at antall kontroller i 2003 ligger på knappe 50 pst. av dem som ble utført i 1992. Skal kampen mot økonomisk kriminalitet lykkes, må skatteetaten gis økte midler til kontroll. Etaten trenger dessuten midler til å møte nye utfordringer knyttet til økonomisk internasjonalisering og internettbasert næringsvirksomhet.

Dette medlem vil øke bevilgningene til drift av Skatteetaten med 12 mill. kroner.

Dette medlem viser til at det på grunn av økt turisme, mobilitet, innvandring og Schengen-samarbeidet er et stort behov for et effektivt tollvesen. Dette medlem viser til at det er et stort behov for flere stillinger innenfor tollvesenet. Hver tollkontrollør bringer i gjennomsnitt inn 14 ganger mer i inntekt til staten enn statens bruttokostnader ved stillingen. Dette medlem foreslår at det opprettes 200 nye stillinger innen tollvesenet. Dette koster om lag 110 mill. kroner på årsbasis, og det forventes at disse stillingene vil øke tollinntektene med minst 550 mill. kroner.

Dette medlem mener at tilskuddet til EU-opplysning er for lavt til i det hele tatt å være med på å dekke utrednings- og informasjonsbehovet som en fortsatt og forsterket EU-tilpassing medfører. Derfor bør bevilgningen doubles i forhold til Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2005.

Dette medlem mener at det er viktig å desentralisere statsadministrasjonen. Dette medlem har vært og er fremdeles i mot den sentraliseringen som skjer innenfor skattevesenet.

Dette medlem foreslår at ramme 22 bevilges med 29 154 995 000 kroner, som er 122 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag på 29 032 995 000 kroner.

3.2.22.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 22

Tabell 3.44 Forslag til netto rammesum for rammeområde 22

(i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	29 032 995	-
H, KrF og V	29 052 995	20 000
A	29 158 995	126 000
FrP	28 589 395	-443 600
SV	29 032 995	0
Sp	29 084 245	51 250
Kp	29 154 995	122 000

3.2.23 *Rammeområde 23 (Skatter og avgifter), under finanskomiteen*

3.2.23.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Inntekter rammeområde 23 (i hele tusen kroner)		
5501	Skatter på formue og inntekt	126 300 000
5506	Avgift av arv og gaver	1 876 000
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum	123 400 000
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen	3 600 000
5511	Tollinntekter	1 338 000
5521	Merverdiavgift mv.	150 450 000
5526	Avgift på alkohol	9 653 000
5527	Vinmonopolavgiften m.m.	18 700
5531	Avgift på tobakkvarer	7 509 000
5536	Avgift på motorvogner m.m.	39 452 000
5537	Avgifter på båter mv.	226 000
5541	Avgift på elektrisk kraft	6 550 000
5542	Avgift på mineralolje mv.	768 000
5543	Miljøavgift på mineralske produkter mv.	4 138 000
5545	Miljøavgifter i landbruket	75 000
5546	Avgift på sluttbehandling av avfall	720 000
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier	11 000
5548	Miljøavgift på klimagasser	141 000
5555	Sjokolade- og sukkervareavgift	945 000
5556	Avgift på alkoholfrie drikkevarer m.m.	1 028 000
5557	Avgift på sukker	212 000
5559	Avgift på drikkevareemballasje	649 000
5565	Dokumentavgift	5 720 000
5571	Totalisatoravgift	89 000
5577	Avgift til staten av apotekenes omsetning (jf. kap. 751)	145 652
5578	Avgift på farmasøytiske spesialpreparater (jf. kap. 750)	119 353
5583	Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser	122 000
5700	Folketrygdens inntekter	158 500 000
Sum inntekter rammeområde 23		643 755 705
Sum netto rammeområde 23		-643 755 705

3.2.23.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.23.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjett-

avtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kapittel 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 23 bevilges med -643 319 705 000 kroner, som er 436 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.23.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge -639 314 498 kroner under rammeområdet, som er 4 441,2 mill. kroner lavere skatteinntekter enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.23.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 23 settes til -620 507 705 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 23 248 000 000 kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og Innst. O. nr. 10 (2004-2005) for en nærmere gjennomgang av Fremskrittspartiets prioriteringer innen rammeområde 23.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.23.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Budsjett-innst. S. nr.1 (2003-2004) og Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for detaljene i Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 23 bevilges med -647 330 705 000 kroner som er 3 575 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag.

3.2.23.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og gjer framlegg om at ramme 23 vert sett til -646 560 705 000 kroner, som er 2,8 mrd. kroner mindre enn Regjeringens forslag. Denne medlemmen viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og Innst. O. nr. 10 (2004-2005) for ein nærmare gjennomgang av Senterpartiet sine prioriteringar.

3.2.23.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener at det er ingen grunn til at fiskere skal betale drivstoffavgift til staten. Selv om det er en fiskalavgift, må man med sannhet erkjenne at fiskerne ikke benytter seg av veinettet når de bruker båten, og at det derfor virker urimelig og konstruert at fiskerne skal betale en avgift på brensel til bensindrevet motor i båt som brukes til fiske.

Dette medlem mener rimelig sunn fornuft gjør at man kutter ut denne avgiften for fiskere som står i fiskermanntallet og som kan dokumentere inntekt fra drift av bensindrevet båt.

Dette medlem mener en ordning med frafall av drivstoffavgift til staten burde være enkel å holde orden på når man dokumenterer inntekt fra fiske, og dette vil ikke føre til særlig byråkrati.

Dette medlem vil foreslå at fisker med bensindrevet båt blir unntatt for drivstoffavgift.

Dette medlem kjemper for at norske sjøfolk skal overleve som mannskap på norske båter. Det er dette medlemms oppfatning at Stortinget skal sørge for det. Derfor skal norske sjøfolk ha nettolønnsordninger i den konkurranseutsatte delen av NOR-systemet.

Dette medlem vil arbeide for at det ikke skal bli slik som representantene for sjømannsorganisasjonene konkluderer med. Nemlig at norske sjøfolk på sikt ikke vil overleve på verken utenriksferjene eller i den oljerelevante skipsfarten i Nordsjøen med den politikken et knapt flertall på Stortinget nå legger opp til.

Dette medlem mener det bør innføres nettolønn for alle norske sjøfolk i den konkurranseutsatte delen av NOR-registeret så fort som mulig. Nettolønn på utenriksfergene i NOR må videreføres.

Dette medlem mener det vil sikre sjøfolkene og rederiene en skipsfartspolitik som vil være stabil og fremtidsrettet.

Dette medlem forstår at medlemmene av sjømannsorganisasjonene er svært frustrerte når de gang på gang opplever at det mangler kun et par stemmer på Stortinget for å sikre norske sjøfolks arbeidsplasser.

Dette medlem vil påpeke at representanten Stolt-Nielsen 16. juni 2000 foreslo at Regjeringen skulle pålegges å fremme forslag til tiltak som kunne sikre maritime næringer og norske sjøfolk internasjonalt konkurransedyktige rammebetingelser. Dette sluttet Stortinget seg til. Når så meldingen endelig kommer, 2 1/2 år for seint, inneholder den bare forslag til konkurransedyktige rammevilkår for offshore-flåten, noe Stortinget mot Regjeringens vilje tvang igjennom 28. februar 2003. Likevel hurtigbehandler Stortinget meldingen i løpet av 6 av de travleste ukene i året. Dette er en uansvarlig behandling av en sak som betyr et være eller ikke være for det totale maritime næringsmiljø, der gode norske sjøfolk er en nøkkelfaktor.

Dette medlem vil påpeke at Regjeringen ikke har gjort jobben sin i denne saken. Den konkurranseutsatte NOR-flåte og passasjerfergene internasjonalt er ikke konkurransedyktige slik Stortinget ba om for 3 år siden, dette til tross for at konkurransepresset fra utlandet i samme periode har økt, og vil fortsette å øke.

Tvert imot, med det vedtaket som er fattet vil også ferge i internasjonal trafikk miste sin konkurransekraft fra 2006. Regjeringens konklusjon er tydeligvis at det er helt greit om utlendinger overtar både gods- og passasjertrafikken langs norskekysten.

Dette medlem er opprørt over at Regjeringen kaller det Kompetansereform, når de legger opp til at flere tusen norske sjøfolk skal settes i land. Gode sjø-

folk kommer ikke rett fra klasserommene, den praktiske opplæring ombord er og vil alltid være av avgjørende betydning for kvaliteten i sjømannsutdanningen.

Dette medlem frykter at Regjeringen mener det bare er offshore-flåten som skal ha mulighet til å gi slik utdanning, men offshoreflåten er ikke stor nok til å ta det praktiske opplæringsansvaret også for kommende offiserer i NIS og på utflaggede norskeide båter.

Dette medlem mener at konklusjonen blir at inn-taket til sjømannsutdanning må nedjusteres i årene som kommer, samtidig som sjøfarten går inn i en periode med stor aldersavgang. Styrt avvikling, med andre ord.

Dette medlem mener at ringvirkningene i klyngevirksomheten langs hele kysten vil bli store. Regjeringen har gjennom skipsfartmeldingen lagt til grunn at målet er å friggi arbeidsplasser, og nå ser nye tusener av arbeidstakere med gru frem til å bli "frigitt".

Dette medlem mener at når EUs mulighet til å sette grenser for fri flyt av arbeidskraft opphører i 2011, vil Polen og Baltikum helt sikkert forlange redusert mulighet for rike land til å benytte nettolønn som beskyttelse for nasjonal arbeidskraft. Dette er bakgrunnen for at EU i dag anbefaler at de muligheter som ligger i nettolønnsordningen utnyttes maksimalt frem mot 2011. Norge går motsatt vei og legger hele det maritime næringskonsept, bortsett fra offshoreflåten, på hyllen.

Dette medlem mener nettolønn er en skattesak. Dette medlem mener nettolønnen innebærer å

sikre næringsklynger der vi i dag er verdensledende, og som totalt sysselsetter 70 000-80 000 arbeidstakere langs kysten.

Dette medlem registrerer at Regjeringen heller satser på skattelette til noen ganske få av landets rikeste i Oslo.

Dette medlem er bekymret for at flere tusen av de som vil miste sin arbeidsplass er i en alder der for tidlig avgang fra sjømannsyrke tapper verdien av sjømannspensjonen, de er i en alder og med en bakgrunn som gjør det nesten umulig å omplassere dem i annet yrke, de vil gå over på arbeidsledighetstrygd og nytteløse arbeidsmarkedstiltak før de ender opp som minstepensjonister. Dette er sjøfolk som har betalt inn sin pensjonsavgift siden de var 15 år, og de vil bare få smuler igjen, takket være Regjeringen og Sosialistisk Venstreparti.

Dette medlem mener at vi lenge før 2011 stå i den situasjon at den norske fiskeflåten må bemannes med utlendinger, fordi kvalifiserte norske sjøfolk ikke vil være tilgjengelig.

Dette medlem viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og Innst. O. nr. 10 (2004-2005) for en nærmere gjennomgang av Kystpartiets prioriteringer innenfor ramme 23.

Dette medlem foreslår at ramme 23 bevilges med kr -628 036 705 000 som er kr 15 719 000 000 høyere enn Regjeringens forslag på kr -643 755 705 000.

3.2.23.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 23

Tabell 3.46 Forslag til netto rammesum for rammeområde 23

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	-643 755 705	-
H, KrF og V	-643 319 705	436 000
A	-639 314 498	4 441 207
FrP	-620 507 705	23 248 000
SV	-647 330 705	-3 575 000
Sp	-646 560 705	-2 805 000
Kp	-628 036 705	15 719 000

3.2.24 *Rammeområde 24 (Utbytte m.m.), under finanskomiteen*

3.2.24.1 SAMMENDRAG

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
Inntekter rammeområde 24 (i hele tusen kroner)		
5316	Kommunalbanken AS	10 500
5616	Aksjeutbytte i Kommunalbanken AS	17 200
5618	Aksjer i Posten Norge AS	466 400
5620	Aksjer i Mesta AS	71 000
5622	Aksjer i Avinor AS	50 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge (jf. kap. 2421 og 5325)	575 000
5630	Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as	6 800
5631	Aksjer i A/S Vinmonopolet	24 802

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 (2004-2005)
5651	Aksjer i selskaper under Landbruks- og matdepartementet	750
5652	Innskuddskapital i Statskog SF	8 500
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning (jf. kap. 950 og 3950)	7 147 000
5680	Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet	360 000
5685	Aksjer i Statoil ASA	4 877 000
5692	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank	64 000
Sum utgifter rammeområde 24		0
Sum inntekter rammeområde 24		13 678 952
Sum netto rammeområde 24		-13 678 952

3.2.24.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.24.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, jf. kapittel 3.1.2.2 i denne innstilling, og foreslår at rammeområde 24 bevilges med -13 691 352 000 kroner, som er 12 400 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.24.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener Regjeringen fører en uforutsigbar og lite bærekraftig utbyttepolitikk overfor statlige selskaper. Det gjelder flere selskap, bl.a. Posten, Store Norske på Svalbard, Statnett og Statkraft. Til tross for at Stortinget har lagt føringer på utbyttensnivået i ulike selskaper de siste år, har det i flere år blitt tatt ut utbytte fra statlige selskaper som resulterer i uforutsigbarhet, svekket kapitalstatus, at gjeldsgraden for noen blir større og at selskapenes robusthet blir svekket. Dette innebærer, etter det disse medlemmer erfarer, at selskapene må skyve på og kanskje kansellere gjennomføringen av ulike investeringer og prosjekter som er nødvendige. Disse medlemmer mener Regjeringens manglende eierskapspolitikk kan bidra til å svekke de statlige selskapene.

Disse medlemmer mener det er viktig at uttak av utbytte i statlig eide selskaper ikke blir systematisk forskjellig fra den markedsbaserte utbyttepolitikken i privateide selskaper. Store avvik fra vedtatt utbyttepolitikk vil også medføre betydelig risiko for at selskapet fatter viktige beslutninger på gale premisser med hensyn til selskapets fremtidige kapitalstatus. Det bør etter disse medlemmers vurdering være en logisk sammenheng mellom hva staten som eier tar fra et selskap, i forhold til hva man tilfører. Derfor mener disse medlemmer det ikke er en ønskelig eierskapspolitikk for framtiden at det tas urimelig høyt utbytte fra selskapene i statens eie.

Disse medlemmer viser til at Stortingets flertall våren 2002 ba Regjeringen sette ned et utvalg for å se hvordan man på en bedre måte kunne organisere det

statlige eierskapet. Dette resulterte i oppnevningen av "Statseiersutvalget", som la fram sin utredning våren 2004.

I NOU 2004:7, anbefaler utvalget at: "... aksjelovens normalregler for utbyttebeslutninger også anvendes for statsaksjeselskaper og statsforetak."

Disse medlemmer viser til at Stortinget i løpet av våren 2005 vil få utvalgets arbeid til behandling. Disse medlemmer mener Regjeringen senest i den sammenheng må legge fram for Stortinget forslag om at aksjelovens normalregler for utbyttebeslutninger også anvendes for statsaksjeselskaper og statsforetak, med virkning senest fra statsbudsjettet for 2006.

Disse medlemmer foreslår å bevilge -13 552 952 000 kroner under rammeområdet, som er 126 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.24.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 24 settes til -12 228 952 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 1 450 000 000 kroner.

Disse medlemmer viser til den inngåtte budsjettavtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at Fremskrittspartiet vil stemme subsidiært for denne avtalen.

Disse medlemmer mener at budsjettavtalen gir statsbudsjettet for 2005 en mer sosial profil pga. endret skatteopplegg, reversering av foreslåtte egenandelsøkninger, og større satsning på helse og omsorg. Budsjettavtalen fører også til en større satsning på kriminalitetsbekjempelse, næringsutvikling, veibygging og en bedret kommuneøkonomi.

3.2.24.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 24 settes til -13 518 952 000 kroner som er 160 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.24.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og gjer framlegg om at ramme 24 vert sett til -13 678 952 000 kroner, som er det same som Regjeringa.

3.2.24.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår at ramme 24 bevilges med kr -13 392 952 000, som er kr 286 000 000 mer enn Regjeringens forslag på kr -13 678 952 000.

3.2.24.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 24

Tabell 3.48 Forslag til netto rammesum for rammeområde 24

(i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1:
St.prp. nr. 1	-13 678 952	-
H, KrF og V	-13 691 352	-12 400
A	-13 552 952	126 000
FrP	-12 228 952	1 450 000
SV	-13 518 952	160 000
Sp	-13 678 952	0
Kp	-13 392 952	286 000

3.3 Oversikt over forslagene til rammevedtak

Komiteen viser til avsnitt 3.2 ovenfor når det gjelder inndelingen av statsbudsjettet i rammeområder. Komiteen viser til tabell 3 nedenfor når det gjelder samlet oversikt over forslagene til rammevedtak.

Tabell 3 Oversikt over forslagene til rammesummer for rammeområde 1-24

(i 1 000 kroner)

Komite	Nr.	St.prp. nr. 1 med TL nr. 1-7	H, KrF, V	A	FrP	SV	Sp	Kp
Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen	1 Statsforvaltning	10 908 304	10 608 304 (-300 000)	10 636 304 (-272 000)	10 783 304 (-125 000)	10 914 304 (+6 000)	10 923 304 (+15 000)	10 608 304 (-300 000)
	2 Familie og forbruker	43 234 492	43 219 892 (-14 600)	41 843 192 (-1 391 300)	43 231 633 (-2 859)	41 097 257 (-2 137 235)	42 382 492 (-852 000)	42 382 492 (-852 000)
	3 Kultur	3 869 444	3 869 444 (0)	4 069 044 (+199 600)	3 321 790 (-547 654)	4 300 644 (+431 200)	4 059 594 (+190 150)	4 083 444 (+214 000)
Utenrikskomiteen	4 Utenriks	20 026 066	19 931 066 (-95 000)	20 008 666 (-17 400)	12 059 212 (-7 966 854)	20 126 366 (+100 300)	19 577 066 (-449 000)	19 577 066 (-449 000)
Justiskomiteen	5 Justis	11 301 320	11 576 320 (+275 000)	11 556 320 (+255 000)	12 374 579 (+1 073 259)	11 640 320 (+339 000)	11 576 320 (+275 000)	11 843 320 (+542 000)
Kommunal- komiteen	6 Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	17 546 420	17 551 220 (+4 800)	18 016 820 (+470 400)	14 557 140 (-2 989 280)	19 241 670 (+1 695 250)	18 525 670 (+979 250)	17 743 420 (+197 000)
	7 Dagpenger mv.	21 828 500	21 928 500 (+100 000)	22 243 500 (+415 000)	20 611 500 (-1 217 000)	21 675 000 (-153 500)	21 186 500 (-642 000)	20 720 500 (-1 108 000)
Forsvars- komiteen	8 Forsvar	29 829 430	29 819 430 (-10 000)	29 529 430 (-300 000)	31 177 627 (+1 348 197)	26 799 430 (-3 030 000)	29 329 430 (-500 000)	29 829 430 (0)
Nærings- komiteen	9 Næring	2 479 032	2 510 532 (+31 500)	2 816 332 (+337 300)	2 775 682 (+296 650)	2 313 032 (-166 000)	3 418 532 (+939 500)	3 537 032 (+1 058 000)
	10 Fiskeri	380 350	380 350 (0)	420 350 (+40 000)	336 950 (-43 400)	476 850 (+96 500)	550 350 (+170 000)	585 350 (+205 000)
Energi- og miljøkomiteen	11 Landbruk	12 438 261	12 438 261 (0)	12 438 261 (0)	8 024 261 (-4 414 000)	12 573 261 (+135 000)	12 573 261 (+135 000)	12 590 261 (+152 000)
	12 Olje og energi	-71 459 900	-71 459 900 (0)	-71 409 900 (+50 000)	-71 790 600 (-330 700)	-73 416 900 (-1 957 000)	-71 279 400 (+180 500)	-71 269 900 (+190 000)
Kontroll- og konstitusjonskomiteen	13 Miljø	2 392 175	2 427 175 (+35 000)	2 523 175 (+131 000)	2 022 484 (-369 691)	2 882 175 (+490 000)	2 513 675 (+121 500)	2 524 175 (+132 000)
	14 Stortinget mv.	1 179 742	1 179 742 (0)	1 179 742 (0)	1 179 742 (0)	1 164 742 (-15 000)	1 179 742 (0)	1 179 742 (0)
Sosialkomiteen	15 Sosial	188 289 700	186 415 700 (-1 874 000)	187 218 700 (-1 071 000)	186 179 700 (-2 110 000)	186 882 200 (-994 500)	187 295 700 (-994 000)	186 785 700 (-1 504 000)
	16 Helse	93 470 549	94 462 549 (+992 000)	95 557 549 (+2 087 000)	96 631 549 (+3 161 000)	95 795 549 (+2 325 000)	96 112 049 (+2 641 500)	96 256 549 (+2 786 000)

Komité	Nr.		St.prp. nr. 1	H, KrF, V	A	FrP	SV	Sp	Kp
			med TL nr. 1-7						
Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen	17	Kirke, utdanning og forskning	35 697 519	35 723 019 (+25 500)	35 643 019 (-54 500)	34 566 120 (-1 131 399)	37 765 519 (+2 068 000)	36 487 383 (+789 864)	36 618 519 (+921 000)
Samferdselskomiteen	18	Samferdsel	19 837 368	20 077 368 (+240 000)	20 775 218 (+937 850)	23 390 368 (+3 553 000)	21 162 168 (+1 324 800)	21 132 668 (+1 295 300)	21 147 868 (+1 310 500)
Finanskomiteen	19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	46 654 326	48 058 326 (+1 404 000)	42 633 169 (-4 021 157)	47 404 326 (+750 000)	51 464 326 (+4 810 000)	50 154 326 (+3 500 000)	53 294 326 (+6 640 000)
	20	Tilfeldige utgifter og inntekter	8 746 064	7 488 264 (-1 257 800)	6 257 064 (-2 489 000)	8 731 064 (-15 000)	7 201 064 (-1 545 000)	8 115 064 (-631 000)	6 257 064 (-2 489 000)
	21	Eksportgarantier mv.	-382 500	-382 500 (0)	-382 500 (0)	-382 500 (0)	-382 500 (0)	-382 500 (0)	-382 500 (0)
	22	Finansadministrasjon mv.	29 032 995	29 052 995 (+20 000)	29 158 995 (+126 000)	28 589 395 (-443 600)	29 032 995 (0)	29 084 245 (+51 250)	29 154 995 (+122 000)
	23	Skatter og avgifter	-643 755 705	-643 319 705 (+436 000)	-639 314 498 (+4 441 207)	-620 507 705 (+23 248 000)	-647 330 705 (-3 575 000)	-646 560 705 (-2 805 000)	-628 036 705 (+15 719 000)
	24	Utbytte mv.	-13 678 952	-13 691 352 (-12 400)	-13 552 952 (+126 000)	-12 228 952 (+1 450 000)	-13 518 952 (+160 000)	-13 678 952 (0)	-13 392 952 (+286 000)
		Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-130 135 000	-130 135 000 (0)	-130 135 000 (0)	-116 961 331 (+13 173 669)	-130 140 185 (-5 185)	-125 724 186 (+4 410 814)	-106 362 500 (+23 772 500)

4. STATSBANKENE

4.1 Statsbankenes utlånsrammer

4.1.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)

Tabellen nedenfor viser faktiske innvilgninger av nye lån i 2003, saldert budsjett for 2004 og forslag til innvilgningsrammer for 2005.

Tabell 4.1 Lånerammer for Statsbankene i 2003, 2004 og 2005.

Statsbank	Mill. kroner		
	Regnskap 2003	Saldert budsjett 2004	Forslag 2005
Statens lånekasse for utdanning	11 101	12 750	16 787
Husbanken	14 500	14 500 ¹⁾	13 500 ¹⁾
Innovasjon Norge	1 674	2 304	1 950
Lavrisikolåneordning	1 132	1 500	1 500
Risikolåneordningene			
- Distriktsrettede	295	350	350
- Landsdekkende	101	100	100
Distriktsrettet ordning	146	354	-
Sum	27 275	29 554	32 237

¹⁾ 0,5 mrd. kroner er øremerket låneramme til bygging av eldreboliger og lignende i sydlige land.

Kilde: Finansdepartementet

For 2004 legges det til grunn en total innvilgningsramme for statsbankene på 32 237 mill. kroner. Dette innebærer en økning på 2 683 mill. kroner, eller 9,1 pst., i forhold til 2004. Økningen skyldes i hovedsak en økning i anslaget for innvilgninger av nye lån på 4 037 mill. kroner for Lånekassen, samt en reduksjon i Husbankens lånerammer på 1 000 mill. kroner. Den store anslagsøkningen under Lånekassen skyldes at all studiestøtte fra studieåret 2004-2005 blir utbetalt som lån, samt at løpende utbetalinger og innbetalinger fra januar 2004 vil bli bokført brutto mot hhv. kap. 2410 post 90 og kap. 5310 post 90 og ikke netto på månedsbasis som til nå, jf. omtale i St.prp. nr. 63 (2003-2004) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer

i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2004). I tillegg har antall støttemottakere økt.

Regjeringen foreslår at utlånsrammen for INs lavrisikolåneordning videreføres med 1 500 mill. kroner og at lånerammen for INs landsdekkende risikolåneordning videreføres med 100 mill. kroner. Anslag for innvilgninger av nye lån under INs distriktsrettede risikolåneordning settes til 350 mill. kroner, mens anslag for nye lån i Statens lånekasse for utdanning settes til 16 787 mill. kroner.

Regjeringen foreslår at Husbankens utlånsramme settes til 13 500 mill. kroner. Innenfor ordningen med oppføringslån skal Husbanken prioritere bygging av nøkterne boliger med god kvalitet, samt tilgjengelighet og gode miljøstandarder. Regjeringen vil bygge videre

på Startlånet som er en ordning for husstander som har problemer med å etablere seg i boligmarkedet. 500 mill. kroner av lånerammen vil også i 2005 være øremerket til etablering av sykehjemsplasser, eldreboliger og rehabiliteringsplasser i utlandet.

4.1.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, hvor det er enighet om å øke investeringsrammen for skolebygg med 1 mrd. kroner og etablere en tilsvarende ordning for kirkebygg med 0,5 mrd. kroner.

Flertallet slutter seg for øvrig til Regjeringens opplegg til lånerammer og lånebetingelser for statsbankene for 2005, og viser til behandlingen av statsbankopplegget i de respektive fagkomitéinnstillingene under de aktuelle kapitler og poster.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil øke lånerammen i Husbanken med 2,5 mrd. kroner til 16 mrd. kroner. Disse medlemmer vil omgjøre statskasselån til egenkapital i SIVA i forbindelse med 2005-budsjettet, og ikke over 3 år som Regjeringen foreslår. I tillegg mener disse med-

lemmer at lånerammen fortsatt bør være på 970 mill. kroner, for ikke å begrense SIVAs investeringsmuligheter. Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag til nye såkornfond, men vil utvide ordningen med 100 mill. kroner mer i statlig kapital og 25 mill. kroner i tapsfond. Disse medlemmer vil øke lånerammen til skolebygg med 2 mrd. kroner og vil bevilge 500 mill. kroner til en låneordning for kirkebygg. I tillegg vil disse medlemmer prisjustere studielånene.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til behandlingen i de respektive fagkomitéinnstillingene under de aktuelle kapitler og poster.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti øker det offentlige mulighet til å bruke det å stille kapital til rådighet som virkemiddel for å oppnå definerte mål innenfor distriktspolitikken og næringspolitikken gjennom Innovasjon Norge. Disse medlemmer går inn for å øke kostnadsnormen i Lånekassa, og går også mot forslaget om å fjerne reisestipendet. Det vises til merknader til de aktuelle rammeområder.

5. BESTILLINGSFULLMAKT, TILSAGNSFULLMAKT OG GARANTIFULLMAKT

5.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)

Tabell 7.1 i Gul bok gir oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter.

Tabell 7.1. Oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter

(i 1 000 kroner)

Kap.	Betegnelsen	Bestillingsfullmakter	Tilsagnsfullmakter
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner: Finansieringsordningen i det utvidede EØS		960 000
	Norsk finansieringsordning i det utvidede EØS		960 000
161	Næringsutvikling: Nærings- og handelstiltak ...		50 000
	Finansieringsordning for utviklingstiltak		500 000
	Institusjonsutvikling i utviklingsland		80 000
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter: Humanitær bistand og menneskerettigheter	25 000	
164	Fred, forsoning og demokrati: ODA-godkjente land på Balkan og andre ODA-godkjente OSSE-land	20 000	
170	FN-organisasjoner mv.: Verdens matvareprogram (WFP)	10 000	
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak: Tilskudd til atomikkerhetstiltak, prosjektsamarbeidet med Russland/ SUS og handlingsplanen for søkerlandene til EU		188 000
220	Utdanningsdirektoratet: Tilskudd til læremidler mv.		20 000
226	Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen: Spesielle driftsutgifter		100 000

Kap.	Betegnelse	Bestillings- fullmakter	Tilsagns- fullmakter
248	Særskilte IKT-tiltak i utdanningen:		
	Spesielle driftsutgifter		20 000
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter:		
	Tilskudd til bygging av studentboliger		120 000
285	Norges forskningsråd:		
	Forskningsformål		37 500
320	Allmenne kulturformål:		
	Nasjonale kulturbygg		30 900
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom:		
	Utsmykking av offentlige bygg		8 300
440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten:		
	Driftsutgifter	40 000	
551	Regional utvikling og nyskaping:		
	Næringsrettede utviklingstiltak, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift		255 000
	Transportstøtte		300 000
581	Bolig- og bomiljøtiltak:		
	Tilskudd til boligkvalitet		5 100
	Tilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger		174 200
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser:		
	Oppstartingsstilskudd		158 200
634	Arbeidsmarkedstiltak:		
	Ordinære arbeidsmarkedstiltak		405 000
	Spesielle arbeidsmarkedstiltak		640 700
710	Nasjonalt folkehelseinstitutt:		
	Driftsutgifter	4 000	
	Formidlingsvirksomhet	70 000	
761	Tilskudd forvaltet av Sosial- og helsedirektoratet:		
	Tilskudd til omsorgstjenester		1 000
	Kompetansesentra m.m.		7 000
920	Norges forskningsråd:		
	Tilskudd		107 500
1050	Diverse fiskeriformål:		
	Tilskudd til strukturtiltak for kapasitetstilpasning		6 000
1062	Kystverket:		
	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	23 000	
	Tilskudd til fiskerihavneanlegg		20 000
1148	Naturskade - erstatninger og sikring:		
	Tilskudd til sikringstiltak m.m.		2 000
	Naturskade, erstatninger		41 000
1350	Jernbaneverket:		
	Drift, vedlikehold og investeringer	650 000	
1380	Post- og teletilsynet:		
	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	4 000	
1400	Miljøverndepartementet:		
	Miljøtiltak i nikkilverkene på Kola		141 000
1426	Statens naturoppsyn:		
	Skjærgårdsparker mv.	2 000	
1427	Direktoratet for naturforvaltning:		
	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder		15 200
	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner		65 000
	Statlige erverv, barskogvern		62 500
	Statlige erverv, nasjonalparker		69 000
	Statlige erverv, nytt skogvern		47 700
	Overføring til skogvern under Jordfondet		32 000
	Tilskudd til naturparksentre		2 000

Kap.	Betegnelse	Bestillings- fullmakter	Tilsagns- fullmakter
1429	Riksantikvaren: Vern og sikring av fredete og bevaringsverdige kulturminner og kulturmiljøer		8 500
	Brannsikring og beredskapstiltak		2 000
	Fartøyvern		8 000
1441	Statens forurensningstilsyn: Oppryddingstiltak	25 000	
1465	Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk: Betalning for statsoppdraget	90 000	
1700	Forsvarsdepartementet: Forskning og utvikling		5 000
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben: Driftsutgifter	50 000	
1731	Hæren: Driftsutgifter	900 000	
1732	Sjøforsvaret: Driftsutgifter	800 000	
1733	Luftforsvaret: Driftsutgifter	1 600 000	
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg: Driftsutgifter	125 000	
	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	22 800 000	
1790	Kystvakten: Driftsutgifter	46 000	
1791	Redningshelikoptertjenesten: Driftsutgifter	90 000	
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat: Tilskudd til sikringstiltak		2 500
1825	Omlegging av energibruk og energiproduksjon: Naturgass		20 000
1827	Miljøvennlig gassteknologi Overføring til innovasjonsvirksomheten		50 000
1830	Energiforskning: Norges forskningsråd		33 000
2421	Innovasjon Norge: Forsknings- og utviklingskontrakter		100 000

Kilde: Finansdepartementet

For 2005 bes det om fullmakt til å gi nye garantier innenfor følgende totale garantirammer under disse ordningene:

<i>Utenriksdepartementet</i>	
Import fra U-land	50 mill. kroner
<i>Nærings- og handelsdepartementet</i>	
Innovasjon Norge	400 mill. kroner
GIEK	
- Alminnelig garantiordning	40 000 mill. kroner
- eksport/investering i U-land	1 500 mill. kroner
- byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien	2 500 mill. kroner
<i>Samferdselsdepartementet</i>	
Ferger i riksvegsamband	1 115 mill. kroner

Finansdepartementet

Den nordiske investeringsbank

- Grunnkapital til Den nordiske investeringsbank	716 mill. euro
- Prosjektinvesteringsslån	341 mill. euro
- miljølån	63,5 mill. euro

Det vises for øvrig til spesifisert oversikt over statens garantiansvar og utbetalinger i 2003 i St.meld. nr. 3 (2003-2004) Statsrekneskapen medrekna folketrygda for 2003, vedlegg 4.

Økonomireglementet for staten med tilhørende utfyllende bestemmelser fastsetter normalvilkår for statlige garantier. Normalvilkårene er basert på tidligere generelle behandlinger i Stortinget av garantisaker, senest på grunnlag av Dokument nr. 3:6 (1995-1996), jf.

Innst. S. nr. 218 (1995-1996). Stortinget har imidlertid akseptert unntak fra normalvilkårene for flere av de eksisterende ordningene. Det forutsettes at de tidligere godtatte unntakene kan legges til grunn også for garantier som gis i 2005. De nærmere vilkårene for de enkelte garantiordningene er for øvrig omtalt i departementenes fagproposisjoner.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

6. GJENNOMFØRINGEN AV INNEVÆRENDE ÅRS BUDSJETT

6.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)

Anslag på regnskap til utgiftsbevilgninger i statsbudsjettet for 2004 utgjør 955,4 mrd. kroner, medregnet lånetransaksjoner og overføringer til Statens petroleumsfond. Dette er en økning på 82,4 mrd. kroner i forhold til det budsjettet som Stortinget vedtok i fjor høst. Hovedårsaken til økningen er økt anslag på overføringer til Statens petroleumsfond.

Siden statsbudsjettet 2004 ble saldert av Stortinget i fjor høst anslås utgiftene å øke med 1,7 mrd. kroner, utenom utgifter til petroleumsvirksomheten, lånetransaksjoner og overføring til Statens petroleumsfond. Vedtak i Stortinget 1. halvår 2004 innebar en utgiftsøkning på 2,9 mrd. kroner, mens anslaget for renteutgifter er redusert med 1,3 mrd. kroner siden saldert budsjett.

I saldert budsjett var det avsatt 6,4 mrd. kroner under kap. 2309 Tilfeldige utgifter. Avsetningen ble redusert med 0,9 mrd. kroner i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2004. I anslag på regnskap er det lagt til grunn at bevilgningene til lønnsoppgjør og trygdeoppgjør mv. dekkes ved reduksjon av kap. 2309 Tilfeldige utgifter. Lønnsoppgjøret i staten og trygdeoppgjøret mv. er nå gjennomført, og de bevilgningsmessige konsekvensene er fordelt på kapitler og poster. De økte bevilgningene til lønnsoppgjør og trygdeoppgjør mv. utgjør samlet 4,8 mrd. kroner. Dette forklarer også at nivået på driftsutgiftene er redusert i forhold til saldert budsjett, ettersom kap. 2309 i sin helhet er bevilget som driftsutgifter, mens konsekvensene av trygdeoppgjøret utbetales på overføringsposter.

Bevilgningen til tilfeldige utgifter skal også dekke uforutsette utgifter til tilleggsbevilgninger 2. halvår og overskridelsestillatelser som Finansdepartementet har fullmakt til å gi. Det bør normalt stå igjen om lag 50 mill. kroner på kapitlet etter ny saldering av budsjettet. Beløpet skal være tilstrekkelig til å dekke gitte overskridelsesfullmakter og beløp som regnskapsføres direkte på posten. Regjeringen vil fremme forslag om nedsettelse av kap. 2309 i forbindelse med ny saldering av statsbudsjettet 2004 senere i høst.

Anslaget for utlån, aksjetegning mv. er økt med 19,0 mrd. kroner siden saldert budsjett. Det skyldes hovedsakelig posteringer knyttet til avvikling av Statens Banksikringsfond, som også har sitt motstykke på inntektssiden. Isolert sett øker også utlånene fra saldert budsjett som følge av styrking av Fondet for forskning

og nyskaping og etableringen av nye fond til å fremme satsingen på gasskraftverk med CO₂-håndtering og til kollektiv oppreisning til romanifolket/taterne. I tillegg har lånerammen til helseforetakene økt med knapt 0,8 mrd. kroner. Forventet nedbetaling av statsgjeld er økt med 4,6 mrd. kroner siden saldert budsjett.

De samlede inntektene på statsbudsjettet for 2004 anslås nå til 901,1 mrd. kroner medregnet lånetransaksjoner og overføringer fra Statens petroleumsfond. Dette er en økning på 86,4 mrd. kroner i forhold til det budsjettet som Stortinget vedtok i fjor høst. Økningen skyldes i stor grad økte inntekter fra petroleumsvirksomheten.

Inntekter utenom petroleumsinntekter, lånetransaksjoner og overføring fra Statens petroleumsfond anslås nå å bli 2,4 mrd. kroner lavere enn i saldert budsjett.

Anslagene for skatter og avgifter fra Fastlands-Norge er redusert med 1,1 mrd. kroner. De reviderte tallene for 2004 er basert på en gjennomgang av statistikken for innbetalte skatter og avgifter hittil i år, samt nye anslag for bl.a. sysselsetting, etterspørsel, lønninger og priser. Direkte skatter og folketrygdeavgifter er redusert med 6,5 mrd. kroner. Merverdi- og investeringsavgiften er økt med 3,3 mrd. kroner, mens øvrige særavgifter og toll samlet sett er økt med 2,2 mrd. kroner.

Utenom skatter og avgifter fra Fastlands-Norge er anslaget for øvrige inntekter redusert med 1,3 mrd. kroner. Dette skyldes blant annet at anslaget under kap. 5309 Tilfeldige inntekter forventes å bli 0,6 mrd. kroner lavere enn saldert budsjett. Årsaken er at Vestbanetomten ikke kan selges som planlagt i 2004. Videre er anslaget for renteinntekter redusert med 2,3 mrd. kroner siden saldert budsjett. I motsatt retning trekker økte utbyttebetalinger på 0,4 mrd. kroner, særlig fra Telenor og Posten. I tillegg tilbakeføres det 0,3 mrd. kroner til statsbudsjettet fra tidligere verftsstøtteordning, mens inntektene fra rettsgebyr mv. har økt med knapt 0,3 mrd. kroner, dels som følge av økte gebyrsatser og dels som følge av nye anslag.

Tilbakebetalinger mv. av lån forventes nå å bli 71,9 mrd. kroner, som er 23,0 mrd. kroner høyere enn saldert budsjett. Foruten avviklingen av Statens Banksikringsfond, er hovedårsaken til de økte tilbakebetalingene salg av aksjer i Telenor ASA.

Folketrygdens inntekter og utgifter er inkludert i statsbudsjettet. Folketrygdens finansieringsbehov, som framkommer ved at folketrygdens inntekter bare delvis finansierer folketrygdens utgifter, dekkes ved et statstilskudd fastsatt gjennom et eget vedtak. Ved salderingen av statsbudsjettet for 2004 samtykket Stortinget i at det anslåtte finansieringsbehovet på 74,3 mrd. kroner ble dekket.

Tilleggsbevilgninger som er vedtatt hittil i år, øker utgiftene under folketrygden med 6,1 mrd. kroner. For 2. halvår legges det til grunn en netto reduksjon i bevilgningene på 0,1 mrd. kroner under folketrygden. Folketrygdens inntekter fra trygdeavgiften og arbeidsgiveravgiften anslås å bli 1,0 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Folketrygdens finansieringsbehov anslås derfor nå til 81,3 mrd. kroner. I nysalderingsproposisjonen vil det bli fremmet forslag

til vedtak på folketrygdens finansieringsbehov i 2004 basert på anslagsendringer gjennom året.

Nettoinntektene fra petroleumsvirksomhet anslås nå å bli 62,1 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Statsbudsjettets netto kontantstrøm skal etter lov om Statens petroleumsfond i sin helhet overføres til fondet.

I henhold til retningslinjene for Petroleumsfondet, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 10 (1995-1996), skal det ved framleggelsen av Gul bok for det kommende år vurderes om det er nødvendig å fremme egen proposisjon med forslag til endringer i kap. 5800 Overføring fra fondet, eller om dette kan vente til nysalderingen. Kapittel 5800 skal økes hver gang det vedtas svekkelser av budsjettbalansen, f.eks. gjennom tilleggsbevilgninger som ikke dekkes av avsetningen for tilleggsbevilgninger under kap. 2309. Samlet overføring fra fondet er i saldert budsjett fastsatt til 67,8 mrd. kroner. Det oljekorrigerte underskuddet for 2004 anslås nå til 71,8 mrd. kroner, eller 4,0 mrd. kroner høyere enn bevilget beløp. Det er i anslag på regnskap for 2004 lagt til grunn at tilleggsbevilgninger på utgiftssiden som vil bli fremmet i 2. halvår, dekkes ved reduserte avsetninger for ymse utgifter. Det er imidlertid lagt til grunn at reduserte inntektsbevilgninger på 0,6 mrd. kroner ikke dekkes inn. Dette skyldes at bevilgningen på kap. 5309 Tilfeldige inntekter reduseres med 0,6 mrd. kroner.

Det er fortsatt usikkerhet knyttet til behovet for tilleggsbevilgninger i 2. halvår og dermed også anslaget for det oljekorrigerte underskuddet i 2004. Regjeringen vil derfor komme tilbake med oppdaterte anslag for, og eventuelt forslag om, endret overføring fra Petroleumsfondet til statskassen i nysalderingsproposisjonen for 2004.

Statsbudsjettet gjøres opp i balanse etter tilbakeføring fra Statens petroleumsfond. Statsbudsjettets finansieringsbehov vil derfor være knyttet til netto utlån og gjeldsavdrag på tidligere opptatte lån. I saldert budsjett 2004 ble brutto finansieringsbehov anslått til 58,3 mrd. kroner. Brutto finansieringsbehov anslås nå til 54,3 mrd. kroner. Det er i proposisjonen videre redegjort for statsregnskapet medregnet folketrygden for 1. halvår 2003. I proposisjonens kapittel 9 er det redegjort for utviklingstrekk på statsbudsjettets utgiftsside 1994-2003.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

7. STATLIG ØKONOMISTYRING MV.

7.1 Tiltak for å styrke økonomistyringen i staten

7.1.1 *Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)*

SAMORDNING AV RESSURSER INNENFOR STATLIG ØKONOMISTYRING

Finansdepartementet samlet eksisterende funksjoner innenfor statlig økonomistyring i Senter for statlig økonomistyring fra 1. januar 2004, jf. omtale i Gul bok 2004 (kap. 10) og under kapittel 1631 i Finansdeparte-

mentets fagproposisjon for 2004. Senteret er et forvaltningsorgan under Finansdepartementet og ivaretar funksjoner og oppgaver knyttet til statlig økonomistyring som tidligere lå under skattefogdkontorene, Skattedirektoratet og Finansdepartementet. Senteret er etablert med en sentralenhet samlokalisert med Skattedirektoratet og seks regionkontorer i Tromsø, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Drammen og Hamar, samt ett avdelingskontor i Vadsø. Den sentrale enheten vil være et relativt lite ekspertorgan for økonomistyring i staten. Det tas sikte på at omstillingen og regionaliseringen av de operative økonomitjenestene skal være gjennomført innen utgangen av 2005.

Senter for statlig økonomistyring har fra Finansdepartementet fått overført funksjoner og oppgaver knyttet til de obligatoriske konsernsystemene i staten, dvs. statsregnskapet og statens konsernkontosystem med betalingsformidling, samt ulike forvaltningsoppgaver i tilknytning til Reglement for økonomistyring i staten. Senteret tar sikte på å styrke disse funksjonene og videreutvikle kompetanse og kapasitet innenfor området i 2004 og 2005. I tillegg viderefører Senteret rollen som leverandør av fellestjenester til statlige virksomheter i form av operative lønns- og personaltjenester og økonomitjenester.

OPPFØLGING AV DET REVIDERTE REGELVERKET FOR ØKONOMISTYRING I STATEN

Økonomiregelverket for staten fastsetter hovedprinsipper og regler for statlig økonomistyring, regnskapsførsel og betalingsformidling. Det omfatter krav til den interne styringen i virksomheter og overordnet myndighetsstyring og oppfølging av virksomhetene. I tillegg omfatter regelverket forvaltning av tilskudd, stønader og garantier, samt generelle krav til oppfølging av statlige eierinteresser i selskaper.

Det reviderte Reglement for økonomistyring i staten og Finansdepartementets Bestemmelser om økonomistyring i staten ble fastsatt 12. desember 2003 (til sammen omtalt som økonomiregelverket). Regelverket trådte i kraft 1. januar 2004. Alle statlige virksomheter skal tilpasse egne instruksjoner og rutiner innen utgangen av 2004. Det reviderte regelverket gir økt rom for at styring og kontroll kan tilpasses den enkelte virksomhets egenart, bl.a. etter en vurdering av risiko og vesentlighet. Elektroniske løsninger skal kunne brukes fullt ut i virksomhetenes økonomifunksjoner. Reglene for tilskudd er forenklet, og tilskuddsforvaltere kan redusere kravene til rapportering fra mottakerne, tilpasset den enkelte tilskuddsordningen. Regelverket tilrettelegger for økt bruk av markedet i form av kjøp av økonomitjenester.

Finansdepartementet har i 2004 utgitt en veileder i etablering og forvaltning av tilskuddsordninger, og legger opp til å utgi en veileder for departementers og statlige virksomheters arbeid med evalueringer i en styringssammenheng. Senter for statlig økonomistyring vil i 2005 utarbeide en veileder i risikostyring og intern kontroll, og videreutvikle det internettbaserte veiledningsmaterialet med råd om praksis og forklaring av begreper innenfor økonomi- og regnskapsarbeidet i

staten (ORDSØK). Senteret legger også opp til å gjennomføre kompetansetiltak for statlige virksomheter og departementer innen økonomistyring i staten, herunder tilskuddsforvaltning.

UTPRØVING AV STATLIGE REGNSKAPSSTANDARDER ETTER PERIODISERINGSPRINSIPPET

Regjeringen orienterte i Gul bok 2004, kap. 11, om arbeidet med å følge opp Statsbudsjettutvalgets forslag om bruk av periodiseringsprinsippet i statlig regnskapsføring. Regjeringen legger til grunn at periodiseringsprinsippet bør tas i bruk i statlig regnskapsføring i det omfang og i den utforming som er tjenlig ut fra en samlet vurdering av nytte og kostnader. Det er lagt opp til å vurdere bruk og innføring av periodiseringsprinsippet skrittvis, slik at en etter hver fase kan vurdere om det er grunnlag for å gå videre. Bevilgningsvedtakene skal fortsatt baseres på kontantprinsippet.

Første fase vil være å utarbeide felles standarder for føring av statlige virksomheters interne regnskaper basert på periodiseringsprinsippet, og prøve disse ut i et utvalg av virksomhetene. Erfaringene fra pilotvirksomhetene vil i sin tur kunne gi grunnlag for å vurdere om, og i tilfelle hvilken utstrekning, det vil være hensiktsmessig å innføre periodiseringsprinsippet for regnskapene i flere statlige virksomheter, eventuelt også for statsregnskapet.

Formålet med bruk av periodiseringsprinsippet i staten er å få fram bedre kostnadsdata og grunnlag for å vurdere ressursbruk i forhold til aktivitet/produksjon. Et viktig utgangspunkt er også å kunne skape grunnlag for sammenligning av kostnader med andre virksomheter i statlig og privat sektor. Det skal samtidig bestrebes å få fram en mer fullstendig oversikt over statens eiendeler og forpliktelser.

Finansdepartementet har startet et arbeid med å utvikle standarder for regnskapsføring i statlige virksomheter i henhold til periodiseringsprinsippet. Det tas sikte på å harmonisere regnskapsstandardene i hensiktsmessig grad med norsk regnskapslovgivning, god regnskapsskikk i privat sektor og internasjonale regnskapsstandarder som er tillatt brukt i Norge. For problemstillinger som er spesielle for staten synes det naturlig å ta utgangspunkt i erfaringer fra andre land og internasjonale standarder for offentlig sektor. Blant annet har den internasjonale revisorforeningens komité for offentlig regnskap (IFAC, Public Sector Committee) utarbeidet standarder som er lagt til grunn i flere andre land som har innført periodiseringsprinsippet.

Det legges opp til å prøve ut standardene i noen utvalgte pilotvirksomheter fra 2005 og evaluere erfaringene, i første omgang etter ett år. Arbeidet utføres i et samarbeid med Senter for statlig økonomistyring og 10 pilotvirksomheter og deres overordnede departementer. Følgende virksomheter er piloter: Fiskeridirektoratet, Forsvarsbygg, Husbanken, Høgskolen i Stavanger, Jernbaneverket, Kystverket, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Norges geologiske undersøkelse, Norsk utenrikspolitisk institutt og Universitetet i Bergen.

Valg av pilotvirksomheter er gjort i samarbeid med departementene. Det er lagt vekt på at pilotvirksomhetene skal dekke de fleste virksomhetstypene i statsforvaltningen og virksomheter som i ulik grad disponerer realkapital og i ulik grad produserer tjenester som omsettes i et marked.

Utviklingsarbeidet og etterfølgende prøvevirksomhet er ment å gi svar på sentrale spørsmål som:

- hvilke utgifter og inntekter som bør periodiseres,
- hvilke eiendeler og forpliktelser som bør føres opp i virksomhetenes balanse, og
- om alle eller utvalgte grupper av statlige virksomheter som obligatorisk ordning bør føre sitt virksomhetsregnskap etter periodiseringsprinsippet.

SAMFUNNSØKONOMISK ANALYSE

Finansdepartementet tar sikte på å utgi en revidert utgave av departementets veileder i samfunnsøkonomisk analyse i løpet av 2004. Et viktig formål med revisjonen er å gjøre veilederen enklere og fremheve hovedregler og presentere flere eksempler. Senter for statlig økonomistyring vil tilrettelegge et tilbud om rådgivning og kompetansetiltak for forvaltningens bruk av samfunnsøkonomiske analyser.

INNRRAPPORTERINGSLØSNING FOR STATSREGNSKAPET

Det operative ansvaret for statsregnskapet er fra 1. juli 2004 overført til Senter for statlig økonomistyring. Det utarbeides hver måned et oppdatert statsregnskap som i hovedsak er basert på elektronisk innrapportering.

RAMMEAVTALER OM KONTOHOLDS- OG BETALINGSTJENESTER

Betalingsformidlingen for statlige virksomheter skjer gjennom statens konsernkontoordning. Ordningen gjelder for departementene og underliggende virksomheter, og sikrer at statlige midler daglig samles i Norges Bank. Finansdepartementet inngikk i 2003 på vegne av staten nye rammeavtaler om betalingstjenester og kontohold med henholdsvis Den norske Bank, Gjensidige NOR Sparebank og Nordea. I tillegg fikk Citibank tilsagn om at en rammeavtale for utenlandsbetalinger ville bli inngått under forutsetning av at banken videreutvikler enkelte funksjonelle løsninger. Slik rammeavtale med Citibank er inngått i 2004. Avtalene løper til utgangen av 2004, med rett for staten til å forlenge dem med inntil 2 år. Rammeavtalene sikrer at virksomhetene får tilgang til tidsmessige og gode betalingstjenester hos bankene, i tillegg til at de forenkler anskaffelsesprosessen for virksomhetene.

7.1.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er nødvendig å igangsette et arbeid for utvikling av nye makroøkonomiske modeller til å analysere norsk økonomi. Med en makroøkonometrisk

modell menes en oversikt over norsk økonomi som er egnet til å gi kvantitative prognoser på utviklingen i viktige samfunnsøkonomiske variabler som produksjon, sysselsetting, rentenivå med mer, gitt ulike forutsetninger om den økonomiske politikken.

De makroøkonomiske modellene MODAG og KVARTS brukes for makroøkonomiske fremskrivninger på kort og mellomlang sikt. I den akademiske litteraturen har modeller av typen MODAG og KVARTS vært utsatt for hard kritikk siden begynnelsen på 1970-tallet.

Kritikken går i hovedsak på tre forhold:

- a) at modellene er av keynesiansk type, det vil si at man antar at økonomien, på grunn av en svikt i den generelle prisdannelsen, på kort og mellomlang sikt er styrt av aggregert etterspørsel, det vil si forbruk, investering og nettoeksport
- b) at modellene ikke fanger opp endringer i folks adferd når det skjer store og vedvarende endringer i politiske variabler. Modellene egner seg derfor kun til å analysere de makroøkonomiske virkningene av relativt marginale politikkenringer. Ved større endringer i de politiske rammevilkår, for eksempel ved en større omlegging av finanspolitikken, vil folks forventninger og adferd endres på en måte som ikke beskrives godt nok av den kategori makroøkonometriske modeller som MODAG og KVARTS tilhører.
- c) At modellene er svært store disaggregerte verktøy, med svært mange variabler som må bestemmes skjønnsmessig av modellbrukeren. Skjønnsmessig vurdering gjør for eksempel at finansdepartementet og SSB får ulike prognoser selv om de bruker en og samme modell

Disse medlemmer viser til at den akademiske makroøkonomi har vært i rivende utvikling siden slutten av 1960-tallet. Den keynesianske teorien om produksjon, sysselsetting og inflasjon har på langt nær den enerådende stilling som den hadde fra 1940-tallet og frem til 1960-tallet. Sentrale ikke-keynesianske hypoteser som har fått stor innflytelse er rasjonelle (modellkonsistente) forventninger, makroøkonomi som tar utgangspunkt i generell likevekt med klarerte markeder, Ricardiansk ekvivalens og realkonjunkturteori. Svært mye av dette blir ikke tatt hensyn til i MODAG og KVARTS (ei heller RIMINI som er Norges Banks modell). Også rent modellerings-teknisk har det vært en rivende utvikling de siste årene.

I formuleringen av alternativ økonomisk politikk spiller de makroøkonometriske modellene en sentral rolle som premissleverandør. For at de ulike partiene skal få belyst sin økonomiske politikk på en best mulig måte, mener disse medlemmer det er viktig at det stilles til rådighet divergerende modeller.

Disse medlemmer vil derfor foreslå at det igangsettes et arbeid med å utvikle og etablere ulike makroøkonometriske modeller for analyser på kort og mellomlang sikt, som ikke alle faller inn under samme keynesianske kategori.

Statsbudsjettet bestemmer nivået på og sammensetningen av statens utgifter og inntekter. Derfor kan man bruke statsbudsjettet som et redskap til å påvirke aktiviteten i økonomien. Finanspolitikken omfatter alle vedtak som tar sikte på å endre skatte- og avgiftsinntektene, overføringer til private og kommunene, statlig sysselsetting, statens kjøp av varer og tjenester og statlige investeringer.

Finanspolitikken påvirkes selvsagt av budsjettrutiner og parlamentariske forhold. Handlingsfriheten gjennom finanspolitikken er avhengig av mulighetene for omdisponeringer og tidsforskyvninger av midler over statsbudsjettet. Med dagens system innebærer dette at gjennomføringen av vedtatte eller ønskede reformer kan redusere handlefriheten i budsjettpolitikken, fordi man, i hvert fall retorisk, har ambisjoner om å dekke inn reduserte inntekter eller økte utgifter "kroner for kronen" gjennom budsjettbehandlingen. Dette er i seg selv det største hindret for at vi i dag ikke gjennomfører helt nødvendige reformer i den økonomiske politikken. Vi har et økende behov for å bedre kontrollen med utviklingen av budsjettet, skape mer forutsigbare rammebetingelser for de virksomheter som får sine økonomiske rammer fastlagt gjennom statsbudsjettet og for norsk næringsliv, men også for å få gjennomført omfattende reformer. Mange slike reformer er krevende å få gjennomført i et ettårig budsjettperspektiv, og i mangel på evne til kortsiktig inndekning ender man opp med at reformer legges på is.

Det er også verdt å merke seg at i dag føres statens budsjett og regnskap etter kontantprinsippet, det vil si et system der inntekter og utgifter budsjetteres og regnskapsføres det året de innbetales og utbetales. I bedriftsøkonomiske regnskap fordeles investeringer i realkapital i årlige kapitalkostnader, mens statlige investeringer i dag i sin helhet belastes statsbudsjettet det året investeringen foretas. Statens årlige kostnader ved bruk av realkapital fremkommer dermed ikke av statsbudsjettet eller statsregnskapet. Offentlig regnskapsføring var før andre verdenskrig basert på en målsetting om balanse i de offentlige finanser. Innføring av en aktiv motkonjunkturpolitikk fokuserte på statsbudsjettets rolle for å styre etterspørselen i økonomien, og bruken av kontantprinsippet har derfor sin begrunnelse i etterkrigstidens motkonjunkturpolitikk. De land som har gått over til bedriftsøkonomiske budsjetteringsprinsipper har vært opptatt av reformer i offentlig forvaltning.

Budsjettbehandlingen i Norge er ettårig, ja til dels også halvårlig når man ser hvor mange budsjettkapitler og -poster som det faktisk gjøres endringer i gjennom behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett.

Internasjonale utviklingstrekk viser at flerårig budsjettering har fått økt utbredelse. Eksempelvis har Sverige innført politisk bindende flerårige budsjetter, mens Nederland har etablert utgiftstak for en 4-årsperiode.

Bindende flerårige vedtak skaper forutsigbarhet, og legger et godt grunnlag for å kunne hente ut effektiviseringsgevinster på mange områder. Utvelgelsen av enkeltaktiviteter for flerårig budsjettering er selvsagt et politisk spørsmål. Men noen områder, hvor perspekti-

vet strekker seg over flere år, åpenbarer seg klart. Investeringsprosjekter innen bygg og anlegg, store omstillingsprosesser i offentlig sektor, gjennomføring av en større skattereform og pensjonsreform, er noen eksempler.

I de årlige statsbudsjettene som fremlegges av regjeringen er vi vitne til svært marginale endringer fra år til år. Selv om Stortinget fatter de endelige vedtak om statsbudsjettets innretning og innhold, er det åpenbart at de endringer som skjer gjennom Stortingets behandling av budsjettet er ytterst små, sett i forhold til budsjettets samlede størrelse. Den reelle påvirkningen av budsjettet ligger dermed ikke først og fremst i Stortingets hender, men hos den til enhver tid sittende regjering.

Det er også slik at når Stortinget foretar omprioriteringer i forhold til regjeringens innretning av budsjettet, skjelner man ikke mellom forbruk og investering, ei heller mellom penger brukt innenlands og utenlands. Dette er en svakhet fordi det åpenbart har ulike effekter på norsk økonomi. Fremskrittspartiet mener det er helt nødvendig å ha en grundig politisk debatt i de helt åpenbare svakheter ved dagens budsjettssystem. Dette fordi vi trenger å gjennomføre reformer som over tid vil bidra til å effektivisere offentlig forvaltning og øke vekstevnen i økonomien.

Mange partier har tatt til orde for effektivisering av offentlig sektor, men lite skjer. Man kan heller ikke budsjettere med slik effektivisering, fordi de aller fleste reformvedtak først vil gi innsparingseffekter etter noe tid.

Det er også på høy tid med en grunnleggende skattereform, men en reform med et annet innhold enn det regjeringen har foreslått. Fordi enhver skattereduksjon oppfattes som en trussel mot statens inntektsside, ser vi også av regjeringens forslag kun mindre endringer som dermed ikke tilfører økonomien de tilbudsideeffekter noe kraftigere lut kunne bidratt med. Hvis vi derimot hadde hatt et noe lengre budsjettperspektiv, ville det åpnet seg større muligheter for helt nødvendige reformer som i dag fremstår som for kostnadskrevenne på kort sikt, blant annet fordi man kunne veid store initiale skattetautap mot langsiktige besparelser gjennom effektivisering av offentlig sektor.

7.2 Administrativ omlegging av arbeidsgiveravgiften for statlige virksomheter

7.2.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)

Siden 1977 har staten hatt en forenklet ordning med sentral beregning av arbeidsgiveravgiften etter høyeste avgiftssats for ordinære statlige virksomheter. Fra 2004 er det gjennomført en administrativ omlegging fra sentral beregning av arbeidsgiveravgiften til at statlige virksomheter selv beregner og fører arbeidsgiveravgiften i regnskapet, jf. omtale i Gul bok 2004.

Omleggingen innebærer at statlige virksomheter nå som hovedregel følger de generelle reglene for beregning av arbeidsgiveravgift, men fortsatt med forenklet oppgjør av avgiften. Dette innebærer at arbeidsgiveravgiften blir utgiftsført på virksomhetens utgiftskapittel

og inntektsført under kap. 5700 Folketrygdens inntekter, post 72 Arbeidsgiveravgift, i virksomhetens regnskapsrapport til statsregnskapet.

Høyeste avgiftssats har vært hovedregelen for statlige virksomheter, og det er derfor ikke lagt opp til noen overgangsordning fram til 2007. Det betyr at høyeste avgiftssats benyttes fra 2004, med unntak for Finnmark og Nord-Troms, der nullsats skal benyttes. Dette gjelder også for de statlige helseforetakene. Finansdepartementet har gjennom forskrifter og retningslinjer gitt nærmere bestemmelser for beregning, oppgjør og regnskapsføring av arbeidsgiveravgiften i statlige virksomheter.

7.2.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

7.3 Nøytral merverdiavgift for statsforvaltningen

7.3.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)

Fra 2006 legges det opp til innføring av en nettoordning for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift for statsforvaltningen, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2003-2004) Skatte-, avgifts- og tollvedtak og Gul bok 2004. For å sikre en provenyenytral omlegging til en nettoordning, må alle budsjettposter justeres for utgifter til merverdiavgift som i dag ligger i budsjetttramene. Det legges opp til at dette skal skje på et regnskapsmessig grunnlag.

For å sikre et regnskapsmessig grunnlag har Finansdepartementet gitt nærmere retningslinjer overfor forvaltningen for en regnskapsmessig omlegging fra 2004, slik at regnskapsført merverdiavgift synliggjøres. Regjeringen vil komme tilbake med et konkret forslag til en ordning med nettobudsjettering av merverdiavgift for ordinære forvaltningsorganer i statsbudsjettet for 2006.

7.3.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

7.4 Styling av statlige investeringer

7.4.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)

Regjeringen Bondevik I igangsatte høsten 1997 et prosjekt for å gjennomgå og vurdere systemene for å planlegge, gjennomføre og følge opp store investeringsprosjekter og foreslå forbedringer. Prosjektets sluttrapport ble avlevert i februar 1999. Regjeringen Bondevik I fulgte opp med sin vurdering av anbefalingene i Gul bok for 2000. Det ble her bl.a. uttalt at det etter regjeringens oppfatning var et udiskutabelt behov for å forbedre styringen med statlige investeringer. Statens apparat for prosjektstyring måtte profesjonaliseres. Det ble erkjent at det ville bli påkrevet med et langsiktig utviklingsarbeid som ville innebære både organisatoriske tilpasninger, kompetanseoppbygging og regelendringer. Som et første tiltak ble det lagt opp til å innføre en ordning med obligatorisk ekstern kvalitetssikring av alle statlige investeringsprosjekter med en antatt kostnad over 500 mill. kroner. SDØE ble ikke omfattet av ordningen. Finansdepartementet fikk

ansvaret for å inngå rammeavtale med et begrenset antall kvalifiserte, eksterne kvalitetssikrere.

Etter forutgående anbudskonkurranse inngikk Finansdepartementet rammeavtale med fire firmaer 22. juni 2000. Rammeavtalen spesifiserte en rekke punkter av kvalitativ karakter som skulle gjennomgås, samt krav til en kvantitativ usikkerhetsanalyse. Kvalitetssikringen skulle munne ut i en sluttrapport med tilråding om kostnadsramme, herunder avsetning for usikkerhet, samt en anbefaling om organisering og styring av vedkommende prosjekt. Kvalitetssikringen ble satt inn forut for at prosjektet ble fremmet for Stortinget for prinsippgodkjennelse og første bevilgning til prosjektet skal vedtas. Dette falt normalt sammen med avslutning av forprosjektfasen, men i detaljprosjekteringsfasen for prosjekter som krevde vedtatt reguleringsplan (i praksis prosjekter innenfor samferdselssektoren).

Rammeavtalen utløp 31. desember 2003. Forut for dette ble det gjort avrop for alle prosjekter som var planlagt fremmet for Stortinget i vårsesjonen 2004. Prosjekter som fremmes i statsbudsjettforslaget for 2005, kvalitetssikres etter separat anbudskonkurranse for det enkelte prosjekt.

I alt er det i den foregående kontraksperiode gjort 52 avrop på rammeavtalen. Pr. 1. august 2004 var kvalitetssikringen fullført for 46 prosjekter med en samlet anbefalt kostnadsramme på 68 mrd. kroner.

På grunn av prosjektenes størrelse er gjennomføringstiden normalt lang, og svært få kvalitetssikrede prosjekter er kommet til fullføring. En full evaluering av ordningen har det derfor ikke vært mulig å foreta. På grunnlag av det foreliggende erfaringsmateriale bedømmes ordningen likevel å ha fungert godt så langt som den rekker. Den har imidlertid vist seg å være utilstrekkelig når det gjelder å sikre at selve prosjektkonseptet er relevant i forhold til de aktuelle samfunnsmessige behov, og at det utgjør det beste alternativet for å dekke disse behovene. Dette har sammenheng med når under prosjektets framdrift kvalitetssikringen settes inn. Når det ferdige forprosjektet foreligger er konseptvalget for lengst gjort, og det er i praksis vanskelig å gjøre dette om.

Konseptvalget er den viktigste beslutningen for prosjektet og for staten som prosjekteier. Det er av begrenset verdi å sikre realistiske rammer og et godt styringsunderlag for et prosjektalternativ som i utgangspunktet ikke skulle ha vært realisert.

I forbindelse med at det skal inngås ny rammeavtale for kvalitetssikring av store prosjekter, har det derfor vært vurdert å foreta en utvidelse av ordningen. Regjeringen vil innføre et nytt kvalitetssikringspunkt knyttet til konseptvalget, i tillegg til at den hittil gjeldende kvalitetssikringsordningen videreføres med enkelte justeringer. Finansdepartementet har i tråd med dette utlyst anbudskonkurranse om:

- Kvalitetssikring av konseptvalg (heretter kalt KS 1).
- Kvalitetssikring av styringsunderlag samt kostnadsoverslag, herunder usikkerhetsanalyse for det valgte prosjektalternativ (heretter kalt KS 2).

Anbudsfrist var 29. september 2004.

Utgangspunktet for KS 1 er å sikre at konseptvalget undergis reell politisk styring. Som underlag for den politiske behandlingen av konseptvalget, vil det bli utarbeidet fire dokumenter for alle prosjekter med antatt kostnad over 500 mill. kroner:

- En behovsanalyse som har kartlagt interessenter/aktører og vurdert tiltakets relevans i forhold til samfunnsmessige behov.
- Et overordnet strategidokument som på grunnlag av behovsanalysen har definert samfunns mål og effektmål.
- Et overordnet kravdokument som sammenfatter betingelsene som skal oppfylles ved gjennomføringen.
- En alternativanalyse som skal inneholde nullalternativet og minst to andre hovedalternativer med angivelse av resultatmål (innhold, herunder ytelse, samt kostnad og tid), usikkerhet og finansieringsplan, herunder rammemessig innpassing. Alternativene skal bearbeides i en samfunnsøkonomisk analyse.

KS 1 går ut på å kvalitetssikre disse dokumentene. Det skal gis tilråding om en bør utsette konseptvalget, eller gå videre med ett, to eller flere alternativer inn i forprosjektfasen. Det skal også gis tilråding om gjennomføringsstrategi og føringer for forprosjektfasen. Med grunnlag i de kvalitetssikrede dokumentene og de aktuelle departementers etterfølgende saksbehandling, vil det bli tatt en politisk avgjørelse om hvorvidt, og eventuelt etter hvilke(t) alternativ det skal utarbeides et forprosjekt.

Når forprosjekteringen er avsluttet, settes KS 2 inn etter i hovedsak samme mønster som i forrige kontraksperiode.

Ordningen vil bli obligatorisk for alle statssektorer utenom SDØE og inntil videre helseforetakene. Hvorvidt det senere kan bli aktuelt å inkludere helseforetakene vil bli vurdert etter evalueringen av helsereformen.

7.4.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar dette til orientering.

8. FLERÅRIGE BUDSJETTKONSEKVENSER

8.1 Grunnlaget for beregning av flerårige budsjettkonsekvenser

8.1.1 *Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)*

I Gul bok 2004 ble det lagt til grunn følgende praktiske tilnærming til budsjettframskrivningene:

- Utgifter til store regelstyrte ordninger framskrives med de utgiftskonsekvenser som følger av regelverket. Skatte- og avgiftsinntekter framskrives basert på gjeldende eller foreslåtte satser.
- Utgifter til store enkeltstående investeringer framskrives i takt med forutsatt framdriftsplan. På områder der flere enkeltinvesteringer inngår i en

større investeringsramme, videreføres rammen uendret eller i takt med eksplisitte politiske forutsetninger.

Det skal korrigeres for engangsutgifter og engangsinntekter i budsjettforslaget for kommende år. Store tiltak på utgifts- eller inntektssiden som forutsettes satt i verk et stykke ut i kommende budsjettår, framskrives med helårsvirkning. For øvrig videreføres utgifter og inntekter med i hovedsak uendret nivå.

I Gul bok 2004 ble det også lagt opp til at det etter en konkret vurdering kan være aktuelt å ta hensyn til foreliggende planer der den politiske behandlingen tilsier at konsekvensene bør innarbeides for å gi et realistisk bilde av det budsjettpolitiske handlingsrommet. Flertallet i finanskomiteen uttalte at det er viktig å få oversikt over vekst i utgifter som følge av vedtatte opptrappingsplaner mv. og redusert vekst i utgiftene som følge av at planer mv. avsluttes. I arbeidet med framskrivningene er det lagt grunn at det bare er de framtidige konsekvensene av vedtak som er en del av Regjeringens budsjettforslag i Gul bok, som skal synliggjøres. Dette innebærer at det som hovedregel ikke innarbeides konsekvenser av målsettinger om vekst og opptrapping av innsatsen på ulike områder. Framskrivningene gir dermed en oversikt over antatte, framtidige budsjettkonsekvenser av Regjeringens konkrete bevilgningsforslag.

Det er et vesentlig gap mellom det budsjettpolitiske handlingsrommet i årene framover og de politiske målsettingene, slik disse er kommet til uttrykk i for eksempel politiske intensjonserklæringer, stortingsmeldinger og flertallsmerknader i Stortinget. En av målsettingene med å synliggjøre de framtidige budsjettkonsekvensene av Regjeringens budsjettopplegg, er å legge til rette for en hensiktsmessig og realistisk prioritering i tråd med de politiske målsettingene og de økonomiske utsiktene. Hensikten er ikke å binde opp den framtidige handlefriheten i budsjettpolitikken ytterligere. Det er derfor viktig at framskrivningene gir et nøkternt og realistisk bilde av de framtidige konsekvensene av Regjeringens forslag til statsbudsjett for neste år. Det legges derfor til grunn at budsjettall som uttrykker ambisjoner om framtidig satsing, ikke innarbeides i budsjettframskrivningene. Sammen med presentasjonen av de flerårige budsjettframskrivningene vil det imidlertid gis en kort omtale av målsettinger Regjeringen og Stortinget på ulike måter har gitt uttrykk for innenfor ulike politikkområder. Budsjettmessig oppfølging av disse målsettingene må innarbeides i framtidige budsjettforslag.

Beregningene av det korresponderende strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet, sammenstilt med forventet utvikling i avkastningen fra Petroleumsfondet, vil gi et utgangspunkt for å vurdere handlingsrommet i budsjettpolitikken de nærmeste årene. Dette vil gi en mer systematisk og helhetlig framstilling enn tidligere av de framtidige budsjettkonsekvensene Regjeringen og Stortinget må forholde seg til i budsjettarbeidet. Framskrivningene vil dermed gi et bilde av det budsjettpolitiske handlingsrommet som eventuelle nye satsinger og videre opptrapping av igangsatte planer må inn-

passes innenfor. Med omfattende målsettinger og planer vil det dermed kunne framkomme et vesentlig behov for omprioriteringer på budsjettets utgiftsside. I proposisjonen redegjøres det videre for ulike bevilgningstyper.

8.1.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet viser til at Stortinget behandlet oppfølgingen av statsbudsjettutvalgets innstilling i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2003-2004). Disse medlemmer mener at Regjeringen i hovedsak har fulgt opp flertallet innstilling, men ikke på alle punkter. Disse medlemmer vil peke på at flertallet ba om at de framtidige budsjettkonsekvensene blir presentert på en måte som gjør det lett å få oversikt over handlingsrommet i statsbudsjettet de nærmeste årene.

Disse medlemmer mener at det ville vært enklere å få en slik oversikt dersom anslagene for framtidig utgiftsutvikling ble sett i sammenheng med anslagene for framtidige inntektsutvikling, blant annet utviklingen i skatteinntektene og i bruk av oljeinntektene. Disse medlemmer mener videre at det ville være interessant å få en oversikt over langsiktige budsjettmessige forpliktelser som følger av konkrete planer som opptrappingsplanen for psykiatri, langtidsplanen for forsvaret, mål for opptrapping av innsatsen i Forsvaret, barnehageforliket, Nasjonal transportplan og målene for opptrapping av innsatsen innenfor forskning og bistand. Disse medlemmer mener videre at det ville vært ønskelig med en gjennomgang av økonomiske bindinger knyttet til påbegynte utbyggingsprosjekter på samferdselssektoren, dersom disse skal ha en rasjonell framdrift. Disse medlemmer savner videre en gjennomgang av effekten av tiltak som tidligere er satt i verk for å redusere statens kostnader på sikt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er fornøyd med den forbedrede informasjonen som følger av at Regjeringen i St.prp. nr. 1 nå har begynt å presentere flerårige budsjettframskrivninger. Dette gir et bedre informasjonsgrunnlag for å vurdere det økonomiske handlingsrommet i budsjettpolitikken de nærmeste årene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader under kapittel 7 i denne innstilling.

8.2 Tallmessig presentasjon

8.2.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)

De flerårige konsekvensene av forslaget til statsbudsjett for 2005 vil innebære en vesentlig vekst i utgiftene i perioden. På inntektssiden, utenom skatter og avgifter, er det større stabilitet, selv om enkelte inntekter settes vesentlig ned som følge av ekstraordinære utbyttebetalinger og inntekter fra eiendomssalg i 2005.

Det anslås en utgiftsvekst på om lag 4,5 mrd. kroner i 2006, ytterligere 4,7 mrd. kroner og 4,8 mrd. kroner i henholdsvis 2007 og 2008. Dette er lavere enn den automatiske utgiftsveksten som følge av videreføring av regelverk mv. de siste årene. I noen grad skyldes dette at anslagene for vekst i folketrygdens utgifter er vesentlig lavere enn den årlige realveksten i folketrygden i perioden 2002-2005. Det kan heller ikke utelukkes at det i de flerårige framskrivningene kan være en tendens til at utgiftene anslås noe lavt. Dette kan bl.a. skyldes uforutsette hendelser som bidrar til å endre tallene. Videre vil det normalt være tiltak som fases ut (f.eks. bygg), noe som bidrar til reduserte utgifter i de flerårige framskrivningene. Slike tiltak vil imidlertid ofte erstattes av andre tiltak, uten at dette framkommer av beregningene. Et viktig formål med flerårig budsjettering er nettopp å vise handlingsrommet for slike nye tiltak i framtidige budsjettår.

På inntektssiden er det i tallene forutsatt langt færre tiltak som har budsjettmessige konsekvenser i årene framover. Totalt ligger det an til en inntektsreduksjon på om lag 2,3 mrd. kroner under departementene i 2006, men ingen vesentlig ytterligere reduksjon i 2007 eller 2008. Inntekter fra skatter og avgifter er ikke medregnet i disse tallene.

Samlet viser tallene dermed økte utgifter og reduserte inntekter på til sammen knapt 7 mrd. kroner fra 2005 til 2006. Ytterligere budsjettsvekkelse i 2007 og 2008 utgjør om lag 5 mrd. kroner i forhold til året før.

Forutsatt uendret reelt nivå på det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet fra og med 2005 fram til 2009, vil veksten i skattegrunnlagene i fastlandsøkonomien isolert sett bidra til økt handlingsrom i budsjettpolitikken. Basert på den trendmessige aktivitetsveksten i fastlandsøkonomien gjennom de siste 30-40 år, kan veksten i skatteinntektene anslås til 10-12 mrd. kroner pr. år i tiden framover. For 2006 trekkes veksten noe ned, ettersom den påløpte skatteletten i 2005 er litt større enn den bokførte, jf. nærmere omtale i avsnitt 3.2.5 i Nasjonalbudsjettet 2005.

Økte utgifter og reduserte inntekter som følge av videreføring av eksisterende regelverk mv., bidrar, som nevnt ovenfor, til å redusere handlingsrommet i budsjettpolitikken. I tillegg trekker økte reallønninger i retning av at prisveksten for statsbudsjettets utgifter er sterkere enn prisveksten for skattegrunnlagene. Ved en videreføring av dagens aktivitetsnivå anslås denne effekten å legge beslag på i størrelse 1-2 mrd. kroner av handlingsrommet i budsjettpolitikken.

Samlet viser framskrivningene at handlingsrommet i budsjettpolitikken i utgangspunktet er nær null i 2006 og svært begrenset i 2007 og 2008, før det tas hensyn til nye satsinger eller videre oppfølging av allerede varslede satsinger, jf. omtale i avsnitt 11.5 i proposisjonen. I vurderingen av handlingsrommet i 2007 og 2008 må det understrekes at usikkerheten i anslagene øker jo lenger fram i tid en kommer. Budsjettframskrivningene viser at det vil være nødvendig med vesentlige omprioriteringer på budsjettet for å finne rom for nye og allerede varslede satsinger innenfor rammen av en opprettholdbar bruk av petroleumsinntekter. Det vises til

proposisjonen for nærmere omtale av flerårige budsjettkonsekvenser for følgende saker:

- Utgiftsveksten i folketrygden
- Finansieringsordninger under EØS-avtalen
- Frittstående skoler
- Statens lånekasse for utdanning
- Fondet for forskning og nyskaping
- Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere, Integreringstilskudd
- Rammetilskudd til kommunesektoren, innbyggerstilskudd
- Oppstartingsstilskudd, tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag
- Bostøtte
- Rentekompensasjon for skoleanlegg
- Pionérdykkere i Nordsjøen
- Sykehusinvesteringer
- Barnehager og kontantstøtte
- Restrukturering av Mesta AS
- Statsbygg/bygg utenfor husleieordningen
- Statens Pensjonskasse
- IT-prosjekter under Finansdepartementet
- Merverdiavgiftskompensasjon
- Fond for gassteknologi
- Inntekter

8.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar dette til orientering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet viser til sin merknad under punkt 8.1.2.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader under kapittel 7 i denne innstilling.

8.3 *Større planer og satsinger mv.*

8.3.1 *Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2004-2005)*

Det legges som nevnt ovenfor til grunn at det kun er de framtidige konsekvensene av vedtak som er innarbeidet i Regjeringens budsjettforslag til Stortinget som skal synliggjøres. Politiske målsettinger som er kommet til uttrykk i for eksempel intensjonserklæringer, stortingsmeldinger, flertallsmerknader i Stortinget mv., er derfor ikke tatt inn i tallmaterialet. Enkelte av disse satsingene er forholdsvis konkrete når det gjelder framtidige bevilgningsbehov. Av slike utgiftssatsinger kan nevnes opptrappingsplanen for psykiatri, langtidsplanen for Forsvaret, målsettingen om opptrapping av forskningsinnsatsen og bistanden, nasjonal transportplan og barnehagesatsingen. På andre områder er det varslet økt innsats uten nærmere angivelse av bevilgningsmessige konsekvenser.

Oppfølging av disse satsingene i tråd med målsettingene vil kreve til dels kraftige bevilgningsøkninger. Tallene som er presentert i dette kapitlet og omtalen av handlingsrommet i budsjettpolitikken på

mellomlang sikt i Nasjonalbudsjettet 2005, viser at det vil bli krevende å finne rom for disse satsingene og at det vil være nødvendig med vesentlige omprioriteringer på budsjettet.

8.3.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet viser til sin merknad under punkt 8.1.2.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader under kapittel 7 i denne innstilling.

9. ANDRE MERKNADER OG FORSLAG FREMSATT UNDER KOMITEENS BEHANDLING

9.1 Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner og komme tilbake til Stortinget i Revidert nasjonalbudsjett 2005 med eventuelle forslag som sikrer at intensjonene med ordningen blir ivaretatt."

9.2 Rehabiliteringspenger

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen presentere et opplegg for evaluering av endringene i regelverket for rehabiliteringspenger i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005."

9.3 Ulønnet arbeidsinnsats

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og legge frem forslag i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 om en rammestyrte støtteordning for ulønnet forskningsinnsats i næringsforetak, enten som en utvidelse av fradraggrunnlaget i SkatteFUNN-ordningen, eller som en særskilt tilskuddsordning som kompensasjon for at slik forskningsinnsats faller utenfor SkatteFUNN-ordningen. En eventuell særskilt tilskuddsordning forutsettes i tilfelle samordnet med foretakets rett til SkatteFUNN-fradrag. Det settes av 70 mill. kroner til dette formålet på kap. 2309 Tilfeldige utgifter, post 1 Driftsutgifter."

9.4 Merverdiavgift på interne transaksjoner i frivillige organisasjoner

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget er kjent med at Finansdepartementet arbeider med en sak om behandlingen av merverdiavgift på interne transaksjoner i frivillige organisasjoner. Stortinget er enig om at det bør finnes en løsning på saken slik at transaksjoner av denne typen i stor grad faller utenfor merverdiavgiftspliktig omsetning. Stortinget ber Regjeringen gi en orientering om dette i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005."

9.5 Sjokolade

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett 2005 gjennomgå sjokolade- og sukkervareindustriens rammebetingelser, og eventuelt fremme forslag til endringer i rammebetingelsene for å motvirke eventuell konkurransevridning mellom norske og utenlandske produsenter."

9.6 Særavgiftsgjennomgang

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 legge frem en gjennomgang av særavgiftene i Norge, både i lys av avgiftsstrukturen i EU og i forhold til hvorvidt avgiftene oppfyller sine opprinnelige hensikter om proveny, helse, miljø osv."

9.7 Skolebygg

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med kommuneproposisjonen for 2006 orientere om status og videre planer for byggvedlikehold for å sikre læringsmiljø for elevene i tråd med opplæringslovens kap. 9a."

9.8 Vertskommunetilskuddet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen la være å innlemme vertskommunetilskuddet i rammetilskuddet."

9.9 Rauma Sol

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at Rauma Sol blir godkjent som opptreningsinstitusjon."

9.10 Kostnadssammenligning i helseforetakene

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sikre at helseforetakenes laboratorie- og røntgenvirksomhet fører regnskap og budsjett for virksomheten på en slik måte at sammenligning av kostnader kan bli reell mellom privat og offentlig virksomhet."

9.11 Etablering av asylmottak

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å etablere gode rutiner slik at kommunene får mulighet til å diskutere etablering av asylmottak i kommunen med berørte statlige myndigheter, og for at kommunen skal få mulighet til å komme med uttalelse i forbindelse med en etablering av mottak."

9.12 Nasjonal plan for forebygging, forskning og behandling av diabetes

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til Nasjonal plan for forebygging, forskning og behandling av diabetes for Stortinget i løpet av 2005."

9.13 Pårørende- og offeromsorg

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med å utvikle en koordinert og helhetlig pårørende- og offeromsorg i Norge."

9.14 Tjeneste for påtaleseksjonen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta nødvendige tiltak for bedre å utnytte kompetansen og arbeidskraften til de politimestrene som ble overflødige i forbindelse med politireformen, og som fortsatt er ansatt i politiet, slik at de kan gjøre tjeneste for påtaleseksjonen hos stats- og riksadvokaten."

9.15 Ungdomsgaranti

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senter-

partiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre en ungdomsgaranti, slik at alle ungdommer under 25 år sikres rett til arbeid, utdanning eller tiltaksplass."

9.16 Garanti for langtidsledige

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre en garanti for langtidsledige slik at alle som har vært ledige i to år, skal garanteres et tilbud om enten arbeid, utdanning eller tiltaksplass."

9.17 Momsfritak for Voksenåsen og Lysebu

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kystpartiet viser til at Regjeringen har besluttet å oppheve de særskilte avgiftsfritakene for servering ved Voksenåsen og Lysebu med virkning fra 1. januar 2005. Momsfritaket ble gitt i 1975 og bekreftet i 1985 med utgangspunkt i disse institusjonenes opprinnelse, formål og virksomhet. De er begge nasjonalgaver/folkegaver, gitt som takk for hjelpen Sverige og Danmark bisto Norge med under og like etter 2. verdenskrig. Besparelsene momsfritaket ga, er pløyd tilbake i den ideelle virksomheten som det var en forutsetning de to institusjonene skulle drive med.

Disse medlemmer ber Regjeringen utsette iverksettelsen av sitt vedtak til 1. januar 2006, slik at de to institusjonene får mulighet til å tilpasse virksomheten de nye rammebetingelsene. Det må også vurderes om endring av momsfritaket skal kompenseres fra statens side gjennom et tilskudd til institusjonenes ideelle virksomhet, med bakgrunn i opprettelsen av Voksenåsen og Lysebu.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utsette iverksettelsen av sitt vedtak om å oppheve det særskilte avgiftsfritaket for servering ved institusjonene Voksenåsen og Lysebu til 1. januar 2006."

9.18 Helseforetakene - regnskaper i balanse

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at helseforetakene har sine regnskap i balanse innen utgangen av 2006."

9.19 Fritak for dokumentavgift for førstegangs-etablerere

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å frita førstegangsetablerere fra dokumentavgift og legge dette frem i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005."

9.20 Energi- og petroleumsforsikringsfond

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å opprette et energi- og petroleumsforskningsfond på 10 mrd. kroner, hvor avkastningen benyttes til teknologisk forskning for å bedre utvinningsgraden, økonomien og sikkerheten på kontinentalsokkelen, samt andre relevante energiforskningsprosjekter."

9.21 Endringer i kraftskattereglene

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme en sak for Stortinget om endringer i kraftskattereglene som muliggjør en økning av grensen for småkraftverk tilsvarende 10 MW uten at det samtidig innebærer en vridning av skatteinntektene fra kommune til stat."

9.22 Avgiftssystem for bilbruk

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005, legge frem forslag til et helhetlig avgiftssystem på bilbruk hvor målsettingen er mer miljøriktig bilvalg og bilbruk."

9.23 Stortingsbehandling av reformer og systemendringer

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at reformer og større systemendringer fremmes for Stortinget om våren, slik at de behandles uavhengig av statsbudsjettet."

9.24 HFK-avgiften

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen evaluere konsekvensene og effektene av HFK-avgiften."

9.25 Fond for materiellinvesteringer

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å etablere et fond til materiellinvesteringer i Forsvaret på 3 mrd. kroner."

9.26 Utvikling av nye makroøkonomiske modeller

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen igangsette et arbeid for utvikling av nye makroøkonometriske modeller til å analysere norsk økonomi."

9.27 Trygde- og sosialytelser

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å sette ned et utvalg som skal foreta en gjennomgang av nivået på trygde- og sosialytelser med utgangspunkt i SIFOs levekostnadsberegninger."

9.28 Et utenlandsbudsjett

For å anskueliggjøre virkningen av Fremskrittspartiets finanspolitikk, og for å komme i møte de partier som mener at økt bruk av løpende oljeinntekter over det ordinære statsbudsjettet vil gi inflasjonspress og et høyere rentenivå, vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legge frem et utenlandsbudsjett ved siden av det ordinære statsbudsjettet.

En vesentlig og delvis avgjørende vektlegging av etterspørselsiden og "finanspolitiske indikatorer" ved behandlingen av statsbudsjettet legger en klar begrensning på offentlige utgifter selv om staten har penger å bruke. I dagens budsjettssystem med tabeller og indikatorutregninger regnes alle foreslåtte endringer av Regjeringens forslag til budsjett å ha tilnærmet samme finanspolitiske virkning, helt uavhengig av den reelle situasjon. Dette er en åpenbar svakhet som både hindrer fornuftig pengebruk og en nyansert finanspolitisk debatt. Slik budsjettet i dag er satt opp, skilles det ikke mellom kjøp av varer og tjenester fra utlandet, og kjøp av varer og tjenester i Norge. For Norge er dette nå en betydelig hindring for en fornuftig disponering av den økonomiske velstand i et langsiktig perspektiv.

Disse medlemmer vil bruke utenlandsbudsjettet til å omplassere deler av statens finansformue (oljefondet) til realformue ved hjelp av investeringer i realkapital, forskning og utdanning. Noen få tiltak er ekstraordinære og vil bidra til å hjelpe tilbudssiden i økonomien samt redusere presset på det norske helsevesen.

Utenlandsbudsjettet viser bruk av penger som ikke har direkte virkning på den innenlandske økonomien. De som er imot bruk av oljeinntekter til realinvesteringer fordi det angivelig skal ha uheldige virkninger på norsk økonomi via innenlandsk etterspørsel, kan ikke ha de samme motforestillingene mot de samme realinvesteringer når disse settes opp i et eget utenlandsbudsjett.

Makroøkonomisk vil utenlandsbudsjettet isolert sett medføre en viss reduksjon i Norges eksportoverskudd. Dette kan bli motvirket av økt privat sparing som følge av økt privat disponibel inntekt etter at skatte- og avgiftsnivået er senket. Nettovirkningen vil i så fall bli en reduksjon i eksportoverskuddet som har sin motpart i økt innenlandsk kapitaloppbygging.

Utenlandsbudsjettet vil i dagens system få inntekter gjennom overføringer fra petroleumsfondet.

For at et slikt budsjett skal kunne virke etter hensikten, må det etableres klare regler for hvilke typer utgifter som skal kunne betales fra dette budsjettet.

Avgrensninger kan være:

- ikke varige og langsiktige utgifter
- løpende driftsutgifter bør alltid være av en karakter, art eller form som kan avvikes i sin helhet etter maksimalt 3 år
- kjøp av utstyr skal ikke inngå i et vedvarende anskaffelsesprogram
- skal ikke muliggjøre flytting av andre midler fra innenlands til utenlandsk bruk ved at midler på utenlandsbudsjettet erstatter utgifter innenfor dagens ramme

Disse medlemmer forutsetter at det gjøres endringer i bevilgningsreglementet og at Riksrevisjonen fører normal kontroll med at forutsetningene med eget utenlandsbudsjett ivaretas.

Disse medlemmer foreslår at utenlandsbudsjettet for 2005 skal omfatte følgende områder:

Tilskudd til kjøp av studier i utlandet

Disse medlemmer viser til betydningen av at norske studenter får gode rammebetingelser for å reise utenlands og studere ved kvalitetsmessig gode utdanningsinstitusjoner. Internasjonaliseringen som pågår innenfor høyere utdanning, der også GATS er en pådriver, gjør at det er viktig for Norge å satse på å tiltrække seg studenter og ikke minst sende norske studenter ut. Kostnadene som er forbundet med å studere i utlandet har ikke innvirkning på norsk innenlandsøkonomi. På bakgrunn av dette ønsker disse medlemmer å avsette ekstra midler på utenlandsbudsjettet for å stimulere flere norske studenter til å studere i utlandet. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at spesielt talentfulle elever får mulighet til å utdanne seg ved toppinstitusjonene innenfor høyere utdanning på verdensbasis, selv om kostnadene forbundet med å benytte seg av disse skolene er høye.

Kjøp av IKT-utstyr og annet utstyr til universitet og høyskoler

Disse medlemmer viser til det behovet som er innenfor universitets- og høyskolesektoren når det gjelder nytt IKT-utstyr og annet utstyr. Slike innkjøp vil ikke ha noen innvirkning på norsk innenlandsøkonomi.

Det avsettes 160 mill. kroner til innkjøp av utstyr til vitenskaplig forskning, og 280 mill. kroner til IKT-utstyr til skolene.

Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer

Disse medlemmer viser til at Norge deltar i en rekke internasjonale utdanningsprogram, og vil understreke betydning av at den norske utdanningen deltar sterkt i internasjonal sammenheng. Dette vil ikke ha innvirkning på norsk innenlandsøkonomi. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer å flytte bevilgningen tilskudd til internasjonale program til utenlandsbudsjettet.

Bruk av utenlandske entreprenører til riksveinvesteringer

Norge som et land med lange avstander og spredt bebyggelse burde, for å utligne ulempene med å ligge langt fra markedene, ha et bedre utbygd vegnett enn andre land. Dessverre er det motsatte tilfellet. Norge ligger langt etter de fleste europeiske land. Bevilgningene til veiformål har gjennom flere år gått reelt ned, samtidig har trafikkveksten vært sterk, og ulykkesfrekvensen negativ. For disse medlemmer er det åpenbart at det er en klar sammenheng mellom mindre penger til veiformål på den ene siden, og økt trafikk og flere ulykker på den andre siden. Derfor ønsker disse medlemmer å forsere utbyggingen av vegnettet i Norge samt forbedre vedlikeholdet. Dette vil føre til færre ulykker og et mer lønnsomt næringsliv. Spesielt vil dette virke positivt for næringsliv og befolkning i distrikts-Norge. Det bevilges 2,9 mrd. kroner over utenlandsbudsjettet. Dette er beløpet som må til for å ta igjen gapet i forhold til NTP.

Forsvarsinvesteringer - innkjøp av transportfly A400M

Forsvarets transportfly er 30-35 år gamle. Dersom ingenting gjøres, må de settes permanent på bakken i 2006. Flyene er meget dyre i drift.

A400M er det eneste fly i verden i dag (og i overskuelig fremtid) som dekker Norges gjentatte uttalte behov. Enhver annen løsning vil enten ikke dekke Norges militære transportbehov eller behovet må dekkes ved bruk av minst to ulike flytyper - med påfølgende langt høyere driftskostnader og redusert fleksibilitet.

A400M kan ikke leveres før 2010-2012, men inngåelse av kontrakt må skje nå.

Disse medlemmer vil derfor inngå slik avtale nå. Dette utløser ingen investeringer over utenlandsbudsjettet i 2005, men vil beløpe seg til 3,4 mrd. kroner før levering i 2010-2012.

Norge er ett av tre land som er tilbudt å kjøpe seg inn i programmet i år. Hovedtrekkene i tilbudet er disse:

- Norsk næringsliv gis posisjon i prosjektet som "launching nation"
- I praksis innebærer dette at norske bedrifter tilføres arbeid tilsvarende Norges kjøp (4 fly gir $4/184 = 2,2$ pst., og 6 fly gir $6/186 = 3,2$ pst.)
- Andelen gjelder de nå bestilte flyene og alle fremtidige bestillinger. Airbus Military regner med å selge et betydelig antall fly de neste 10-15 årene. Andelen gjelder også alle oppgraderinger og vedli-

keholdsarbeid som Airbus Military skal gjøre i hele flyets levetid. (til 2050+)

Bekjempelse av AIDS og malaria - 2 mrd. kroner

Disse medlemmer ønsker å avsette 2 mrd. kroner på utenlandsbudsjettet til bruk for bekjempelse av AIDS og malaria. Pengene skal fordeles til AIDS-bekjempelse gjennom for eksempel Gates Foundation og vaksinerer gjennom GAVI. Det er et poeng at pengene ikke går gjennom Utenriksdepartementet eller NORAD.

For fire år siden beregnet FN at det ville være 9,3 milliarder mennesker på jorden i 2050. På grunn av AIDS-epidemien er tallet nå redusert med 400 millioner. I løpet av 50 år vil nærmere 300 millioner dø av sykdommen.

Spådommen fra 2000, om en voldsom global befolkningsvekst, er revidert i de siste beregningene fra FN. Ekspertene forventer en alvorligere og mer forlenget effekt av AIDS-epidemien enn de trodde tidligere.

Befolkningen på jorden vil øke fra dagens 6,3 milliarder til 9,3 milliarder i 2050, beregnet FN for tre år siden. Etter at ekspertene tok en nærmere kikk på den globale AIDS-krisen, har de kommet fram til at de siktet for høyt.

Nå spør befolkningsdivisjonen i FNs Department of Economic and Social Affairs at det vil være 8,9 milliarder mennesker på jorden i 2050.

De reduserte beregningene reflekterer hovedsakelig de økende dødsfallene på grunn av AIDS, men også effekten av at kvinner føder færre barn.

Beregningene av verdens befolkning sier at 46 millioner mennesker vil dø på grunn av AIDS i årtusenets første tiår, i de 53 hardest rammede landene i verden. Ekspertene forventer at tallet vil være 278 millioner i 2050.

I 2002 tok AIDS-epidemien mer enn 3 millioner liv.

For de syv afrikanske landene som er hardest rammet av AIDS-epidemien, hvor over 20 pst. av befolkningen er smittet, beregner FN at befolkningsøkningen vil være liten: Fra 74 millioner i 2000, til 78 millioner i 2050.

En reduksjon av befolkningen er forventet i Botswana, Lesotho, Sør-Afrika og Swaziland.

Videre er det en skremmende utvikling også i Baltikum. HIV og AIDS sprer seg like raskt i Russland, Estland, Latvia og Ukraina som i visse deler av Afrika, går det fram av en ny FN-rapport.

Ifølge en UNDP-rapport må epidemien bekjempes ved hjelp av demokrati og bedre styresett.

Rapporten påviser at det er en sterk sammenheng mellom hvor langt er land er kommet i demokratiseringsprosessen og dets evne til å demme opp for epidemien.

Hovedbudskapet er at HIV/AIDS ikke kan bekjempes gjennom den type statlig kontroll og styring som tradisjonelt har preget regionen. Veien framover må gå gjennom et mer åpent og demokratisk samfunn, heter det.

MALARIA

Malaria kan ha drept halvparten av alle mennesker som noen gang har levd. Minst 300 millioner blir fremdeles syke hvert år, men nå har forskere endelig kommet frem med en lovende vaksine.

Det er riktignok langt igjen til en effektiv beskyttelse. Forsøk i Mosambik viste bare 30 pst. beskyttelse mot infeksjon.

Vaksinen er laget for å beskytte mot infeksjon, men som en overraskelse beskyttet den enda bedre mot utvikling av sykdommen hos de som allerede var smittet.

I 58 pst. av tilfellene beskyttet vaksinen mot utvikling av de mest alvorlige og dødelige formene av malaria. For barn under 2 år var reduksjonen hele 77 pst.

Kampen mot malaria har begrenset malariaområdene fra 50 pst. til 27 pst. av Jordens overflate i løpet av det siste hundreåret. Likevel regner man med at halvparten av Jordens befolkning vil leve i malariaområder i 2010.

1 million barn under 5 år dør hvert år av malaria.

Det er derfor viktig å bidra til arbeidet med en videre utvikling av en effektiv vaksine.

Internasjonalisering - markedsmuligheter for eksportbedrifter

Det er viktig å utnytte internasjonale markedsmuligheter i en tid hvor eksportbedriftene har betydelige konkurranseproblemer. Disse medlemmer vil bidra til å bedre bedriftenes muligheter i internasjonaliseringsprosessen gjennom en styrkning av det offentlige tilbudet til eksportrettet virksomhet. Programvirksomheten knyttet til fremme av eksport, internasjonalisering og internasjonalt teknologisamarbeid bør særlig rettes mot rådgivning og formidling av informasjon og kunnskap om internasjonale markedsmuligheter til nyetablerte, mindre kunnskapsintensive og høyteknologiske bedrifter med stort eksportpotensial.

Disse medlemmer foreslår på denne bakgrunn at det settes av 100 mill. kroner til dette arbeidet.

Profilering - reiselivsnæringen

Reiselivsnæringen utgjorde i 2002, ifølge tall fra SSB, 132 000 normalårsverk som utgjør 6,7 pst. av samlet sysselsetting i Norge. Den er i dag en av de fremste distriktsnæringer med en kvinneandel på ca. 70 pst.

SSBs tall for 2003 viser at norske hoteller hadde en kapasitetsutnyttelse på 48,2 pst. Næringen går for halv maskin. Uten særlig stor tilleggskostnad er det mulig å ta imot langt flere utenlandske turister.

Videre har reiselivsnæringen et stort potensial for vekst. Norge har særegne kvaliteter som fremstår attraktivt for den moderne turist. Likevel har næringen det siste tiåret tapt markedsandeler internasjonalt, både relativt og absolutt.

Reiselivsnæringen har i liten grad vært gjenstand for politisk engasjement og næringspolitisk oppmerksomhet. Rammevilkårene har vært langt fra gode nok.

Det bør derfor satses bredt på internasjonal markedsføring av Norge som turistland i utlandet gjennom kjøp av reklametjenester, TV-kampanjer mv.

Disse medlemmer foreslår å sette av 300 mill. kroner til dette.

Sel- og hvalfangst

Behovet for sel- og hvalfangst, for å redusere disse dyrs beskatning av fiskeressursene, er stort og voksende. Den største hindring for å bringe antallet dyr ned på et riktig nivå, er den internasjonale opinion, holdningene i den internasjonale hvalfangskommisjonen og diverse miljøorganisasjoner. Debatten har nå blusset opp igjen etter at Fiskeri- og kystdepartementet åpnet for at utenlandske turister kan komme til Norge for å skyte sel.

Disse medlemmer mener det må organiseres en kampanje for økt forståelse for sel- og hvalfangst ved bruk av norske utenriksstasjoner, profesjonelle informasjonsfirmaer mv.

Disse medlemmer foreslår å avsette 50 mill. kroner til en slik kampanje.

Ekstraordinært kjøp av utstyr til sykehus

Mye av det mest moderne høyelektroniske utstyr til helseforetakene produseres ikke i Norge og må kjøpes inn fra leverandører i andre land. Mange norske helseforetak sliter i dag med gammelt, nedslitt teknisk utstyr, og der faren for feil og unøyaktigheter i verste fall kan skape uønskede og til dels farlige situasjoner for pasienter og helsepersonell. Ved noen sykehus er teknologisk medisinsk utstyr mer enn 10 år gammelt, noe som betyr at det i realiteten er over "levegrensen". Det er fornuftig å sørge for at norske helseforetak utstyres med moderne medisinsk teknisk utstyr av god kvalitet for å unngå misbruk av helsepersonells tid, og best mulig utnyttelse av kapasiteten til enhver tid.

Omsorgsboliger og sykehjem i utlandet

Mange norske pensjonister har etter hvert fått muligheten til å nyte godt av helsebringende opphold ved sykehjem eller omsorgsboliger i utlandet, spesielt i var-

mere strøk. Økt velvære og bedre livskvalitet fører, for mange, til forbedret helsetilstand og mindre psykiske og fysiske plager. Etter at Handlingsplanen for eldreomsorgen i stor grad har blitt konsentrert om utbygging av plasser i omsorgsboliger, er den samlede kapasiteten av sykehjems plasser i Norge ikke bedret. Det kan derfor forventes en økende etterspørsel etter plasser ved særlig sykehjem men også omsorgstilbud i utlandet. For å dempe etterspørselspresset i Norge, vil disse medlemmer foreslå at det igangsettes et program for omsorgsboliger og sykehjems plasser i utlandet til pensjonister med rehabiliteringsbehov og pleietrengende eldre.

EUs rammeprogram for forskning

Disse medlemmer viser til at den norske kontingenten for 2005 til EUs rammeprogram for forskning, internasjonale grunnforskningsorganisasjoner og til UNESCO utgjør til sammen 663 mill. kroner. Disse medlemmer understreker betydningen av at Norge deltar i dette europeiske samarbeidsprosjektet innenfor forskningssektoren. Kostnadene som er forbundet med Norges deltagelse vil ikke ha innvirkning på innenlandsøkonomien, og føres derfor på utenlandsbudsjettet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"a.

I Bevilgningsreglementet § 5 Utgiftene gjøres følgende endring:

Nytt punkt 5 skal lyde:

Avdelingen for kjøp av varer og tjenester fra utlandet

b.

I Stortingets vedtak av 19. oktober 2004 om statsbudsjettets fordeling til komiteene gjøres følgende endring/tillegg under finanskomiteen: Rammeområde 25 (utenlandsbudsjett).

c.

Under rammeområde 25 Utenlandsbudsjett bevilges for 2005 i henhold til oppstillingen nedenfor.

Fremskrittspartiets utenlandsbudsjett for budsjetterminen 2005

Inntekter	
(overført fra Petroleumsfondet)	8 653 000 000
Utgifter	
Tilskudd til studier i utlandet	100 000 000
Kjøp av IKT-utstyr til universitet og høyskoler	280 000 000
Kjøp av forskningsutstyr til universitet og høyskoler	160 000 000
Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer	100 000 000
Riksveiinvesteringer - utenlandske entreprenører	2 900 000 000
Innkjøp av transportfly A400M	0
Bekjempelse av AIDS og Malaria	2 000 000 000
Internasjonalisering - eksportbedrifter	100 000 000
Profilering - reiseliv - Norge som turistland	300 000 000
Kampanje - forståelse for sel- og hvalfangst	50 000 000
Sykehusutstyr	500 000 000
Bygging og kjøp av sykehjem	1 500 000 000
EUs rammeprogram for forskning	663 000 000
Sum utenlandsbudsjett	8 653 000 000"

OPPRETTELSE AV OG UTVIDELSE AV FOND

Disse medlemmer mener at på en del områder er forutsigbarhet og langsiktig planlegging spesielt viktig. Disse medlemmer ønsker å sikre forutsigbarhet og stabilitet gjennom fondsavkastning. Avkastningen av fondene skal finansiere prosjekter. Det er særlig viktig at det skapes stabile organisasjonsformer for slike fond.

Fond for energi- og petroleumsforskning

Disse medlemmer ser på petroleumsvirksomheten som en fremtidsrettet næring med fortsatt potensial for vekst og utvikling. Mye tyder på at olje- og gasssektoren blir en av Norges viktigste næringer i hele dette århundret, og vil være av stor betydning for en videre utvikling av vårt velferdssamfunn, sysselsetting og verdiskaping. Disse medlemmer vil påpeke at dette langsiktige perspektivet krever gode rammebetingelser, blant annet gjennom å legge til rette for høyteknologisk utvikling i næringen. Det er teknologisk utvikling som gir oss nye muligheter til å utvinne stadig større andeler av olje- og gassressursene på det enkelte felt ved at ressurser som er vanskeligere tilgjengelig kan utvinnes. Disse medlemmer mener forutsigbarhet og grunnlag for langsiktig planlegging og gjennomføring av forskningsprosjekter bedre sikres gjennom fondsavkastning, enn gjennom ordinær budsjettbehandling der midler til forskning må konkurrere med midler til annen virksomhet, eksempelvis løpende driftsutgifter over statsbudsjettet. Disse medlemmer ønsker derfor at det avsettes 10 mrd. kroner til et forskningsfond, der avkastningen av dette skal finansiere relevante og fornuftige forskningsprosjekter. Det er særlig viktig at det skapes en stabil organisasjonsform for et slikt fond, der avkastningen skal gå til målrettet forskning blant annet for å bedre utnyttelsesgraden av oljefelt, bedre teknologien for oljeleting og annen energiforskning. Opprettelsen av et slikt fond vil medføre at staten tar sitt nødvendige ansvar for forskning, og at dette i stor grad vil være en investering i fremtidig vekst i norsk økonomi.

Forskningsfondet - fondskapital

Forskning er en investering i fremtidig livskvalitet og velferd. Forskningen har stor betydning for den økonomiske utviklingen, og er derfor viktig for fremtidige generasjoner. Fremtidig vekst vil henge sammen med at eksisterende næringer blir mer kunnskapsintensive og at det skapes nye kunnskapsintensive bedrifter.

Norge ligger fortsatt under det gjennomsnittlige OECD-nivå for forskningsinnsats.

Disse medlemmer foreslår derfor å sette av 4 mrd. kroner mer enn Regjeringen, til sammen 7,2 mrd. kroner, til forskningsfondet.

Fond for materiellanskaffelser i Forsvaret

Disse medlemmer foreslår å etablere et fond til materiellinvestering på 3 mrd. kroner. Dette vil gi Forsvaret handlefrihet til å gjennomføre nødvendige materiellinvesteringer for å etablere vedtatt struktur uten at

dette går utover driftsbudsjettet. Det er naturlig at store materiellanskaffelser finansieres utenfor rammen.

9.29 Solidaritetsfond for næringsutvikling i fattige land

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti går inn for å plassere 1 mrd. kroner av oljefondets kapital i et solidaritetsfond som skal investere i næringsvirksomhet i de fattigste delene av verden. Dette fondet skal først og fremst gå til investeringer i landene på FNs MUL-liste (minst utviklede land). De fleste av disse ligger i Afrika, men også noen øystater og land i Asia er med i denne gruppen.

Historisk sett har en av de viktigste kildene til økonomisk utvikling vært tilgangen på kapital. Med kapital følger også teknologioverføring og kunnskap som er svært viktig for å få i fortgang i den økonomiske utviklingen. For de fleste små og fattige land må denne kapitalen komme fra utlandet. Norge baserte sin industrielle vekst på begynnelsen av det forrige århundre på utenlandsk kapital. Asiatiske land som Sør-Korea og Taiwan, som gikk fra å være u-land til moderne industrinasjoner på noen tiår, baserte seg i stor grad på utenlandske investeringer. De senere årene har India og Kina mottatt store mengder utenlandske investeringer; og resultatet er stabilt høy, økonomisk vekst og økt levestandard for millioner av mennesker.

Det finnes likevel en rekke land - særlig i Afrika - som knapt mottar investeringer utenfra. De står på siden av den globale økonomien. Disse medlemmer ser det som en hovedutfordring å øke strømmen av privat kapital til de fattigste landene i verden. I dag er den private kapitalstrømmen fra sør til nord 5 ganger så stor som bistanden. Likevel er disse tallene små sammenliknet med samlede kapitalbevegelser over landegrensene. Disse medlemmer vil at Norge skal bruke en del av denne formuen til investeringer i de fattigste landene i verden, gjennom et solidaritetsfond.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen øremerke 1 mrd. kroner av Petroleumsfondets kapital til investeringer i de 48 fattigste land i verden (de såkalte MUL-land)."

10. FRAKSJONSMERKNADER

10.1 Merknader fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre støtter Regjeringens hovedmål for den økonomiske politikken med arbeid for alle, økt verdiskaping, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettførdig fordeling og bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene. Disse medlemmer viser til at Regjeringens budsjettforslag bygger videre på den helhetlige politikken som nå har begynt å virke, og finner det gledelig at sysselsettingen nå er stigende. Disse medlemmer er

særlig fornøyd med at budsjettforslaget prioriterer kompetanse, psykiatri og bistand.

Disse medlemmer viser til den fremforhandlede avtalen med Fremskrittspartiet, hvor Fremskrittspartiet støtter et justert budsjett. Disse medlemmer er fornøyd med at budsjettavtalen sikrer flertall for en fortsatt ansvarlig økonomisk politikk, slik at grunnlaget for vekst og økt sysselsetting ikke forringes. Disse medlemmer viser også til at avtalen støtter opp under Regjeringens hovedprioriteringer. Disse medlemmer er fornøyd med at det i budsjettet for 2005 blir tatt det første skrittet for å følge opp skattereformen, og at alle inntektsgrupper i 2005 vil betale mindre skatt.

10.2 Merknader fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener de viktigste oppgavene nå er å styrke verdiskapningen, få ledige i arbeid og inkludere flere i arbeidslivet og bedre velferdstilbudene, særlig innen helse og omsorg og utdanning.

Kommuner og fylkeskommuner yter de viktigste tjenestene til befolkningen som barnehager, skoler og eldreomsorg. For å sørge for gode tjenester og unngå at det kuttes i tilbudene, vil disse medlemmer øke kommunesektorens frie inntekter med hele 3,5 mrd. kroner, i tillegg til å øke de øremerkede overføringene med nesten 0,6 mrd. kroner. Disse medlemmer vil ha full barnehagedekning raskt og går derfor inn for å bygge 14 000 barnehageplasser i 2005, 5 000 flere enn det Regjeringen foreslår. Kommuner og fylkeskommuner vil få nesten 4 mrd. kroner i økte inntekter neste år med disse medlemmers forslag.

Disse medlemmer mener kunnskap skal være tilgjengelig for alle, og går derfor imot Regjeringens forslag om å redusere antall studieplasser i høyere utdanning, gjøre studiefinansieringen dårligere, bygge færre studentboliger og redusere bevilgningen til landslinjene.

Disse medlemmer viser til at det er mange arbeidsledige og derfor fortsatt nødvendig med en aktiv arbeidsmarkedspolitikk for å få de ledige tilbake i jobb, og en målrettet politikk for å skape nye og framtidrettede jobber, og foreslår en samlet satsning på nesten 3,5 mrd. kroner til arbeidsmarkeds- og næringspolitikk. Permitteringsperioden skal fortsatt være på 42 uker, arbeidsgiverperioden i permitteringsordningen reduseres til 5 dager, dagpengeordningen bedres, nettolønnsordningen for sjøfolk utvides, og det bevilges mer til innovasjon og 1 mrd. kroner mer enn i Regjeringens forslag på å bedre framkommeligheten på vei og bane.

Disse medlemmer vil arbeide for et mer inkluderende arbeidsliv, der flere kan få bruke sine evner og talenter, og går derfor inn for å utvide ordningen med lønnstilskudd for uføretrygdete, at Rikstrygdeverket skal kjøpe flere operasjoner til sykemeldte, og øke barnetilleggene for de midlertidig uføretrygdete. Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag til endring i sykelønnsordningen er et brudd på avtalen om et

inkluderende arbeidsliv, og går derfor imot denne endringen.

Sykehusene må få økonomi til å fortsette den gode utviklingen hvor køer og ventetid blir kortere. Disse medlemmer går imot forslag til innsparinger som vil gå på bekostning av tilbudet til pasientene, og vil derfor bevilge 1,5 mrd. kroner mer til sykehusene i 2005 og går imot Regjeringens forslag om en kraftig økning i egenandelene på medisiner og behandling.

4 mrd. kroner til kommuner og fylkeskommuner

Kommunene og fylkeskommunene som står for mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen, må ha økonomiske rammer som gjør dem i stand til å tilby de tjenestene befolkningen har behov for. Den økonomiske situasjonen for kommunene har forverret seg de siste årene på grunn av for lave overføringer fra staten og svikt i skatteinntektene.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å øke kommunesektorens frie inntekter med 1 mrd. kroner i forhold til anslag på regnskap for 2004 i kommuneproposisjonen. Dette er ikke engang nok til å dekke utgiftene som følge av endringene i befolkningen, som Regjeringen selv har beregnet til 1,4 mrd. kroner. Dette betyr økte innsparinger og kutt i tjenestene kommuner og fylkeskommuner. I tillegg får kommunesektoren 190 mill. kroner i økte kostnader til sykelønn som følge av forslaget om endringer i sykelønnsordningen, noe det ikke kompenseres for.

Disse medlemmer vil øke kommunesektorens frie inntekter med 3,5 mrd. kroner.

I tillegg vil disse medlemmer bevilge nærmere 600 mill. kroner mer i øremerkede tilskudd til blant annet barnehager, låneordningen for vedlikehold av skolebygg, fiskerihavner, kollektivtransport, regional utvikling og landslinjer. Til sammen vil kommuner og fylkeskommuner få nesten 4 mrd. kroner i økte inntekter med disse medlemmers forslag.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å tilbakeføre deler av selskapsskatten til kommunene og at den skal inngå i et system med en ny og utjevningsordning for selskapsskatten, såkalt symmetrisk inntektsutjevning. Disse medlemmer mener at dette vil komplisere inntektssystemet unødvendig mye og mener en endring i inntektsutjevningen bør ses i sammenheng med hele finansieringssystemet for kommunesektoren, og bør inngå i inntektssystemutvalgets arbeid.

Disse medlemmer går derfor imot å tilbakeføre en del av selskapsskatten til kommunene.

3,5 mrd. kroner til flere og bedre arbeidsplasser

Det er fortsatt alt for mange arbeidsledige, selv om norsk økonomi er ute av nedgangsperioden og veksten tiltar. I tillegg til at ledigheten ikke synker, har yrkesaktiviteten gått ned siden høsten 2003. Yrkesaktiviteten har ikke vært lavere siden 1996.

Siden 1995 har om lag 200 000 flere blitt uføretrygdet, mottakere av attførings- og rehabiliteringspenger, sykelønn eller AFP. Om lag 20 pst. av de som er i

yrkesaktiv alder mottar nå trygd fra det offentlige. Mange av dem som har gått over på ulike trygdeordninger vil gjerne arbeide, men får ikke jobb fordi de ikke har helse til full innsats. Disse medlemmer vil arbeide for et mer inkluderende arbeidsliv, der flere kan få bruke sine evner og talenter.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å redusere arbeidsgiverperioden i sykelønnsordningen fra 16 til 14 dager, men å la arbeidsgiverne dekke 10 pst. av utgiftene til sykelønn i resten av sykelønnsperioden.

Disse medlemmer mener at endringene i sykelønnsordningen er brudd på avtalen om et inkluderende arbeidsliv, og vil derfor gå imot å endre på sykelønnsordningen. Disse medlemmer mener at det er viktig med et tillitsfullt forhold mellom politiske myndigheter og partene i arbeidslivet og at det derfor er viktig å stå ved inngåtte avtaler.

Regjeringen foreslår at det i 2005 skal være i gjennomsnitt 11 000 ordinære tiltaksplasser, nesten 6 000 færre enn i 2004. Disse medlemmer mener at det er nødvendig å sørge for at de som er arbeidsledige ikke støtes ut av arbeidslivet, men får mulighet for styrke sine kvalifikasjoner og sine muligheter til aktiv arbeidsinnsats i nye jobber. De arbeidsledige må derfor gis et differensiert tilbud om yrkespraksis, lønnstilskudd, vikarordninger og ordinære opplæringstiltak. Det er dette som skaper nødvendig fleksibilitet i arbeidslivet.

Disse medlemmer vil bevilge penger til 3 000 flere tiltaksplasser i 2005.

Det er spesielt viktig at ungdom ikke går arbeidsledige lenge. Ungdom mellom 20 og 24 år har den høyeste arbeidsledigheten. Disse medlemmer vil derfor gjeninnføre ungdomsgarantien, som skal sørge for at alle ungdommer under 25 år sikres rett til arbeid, utdanning eller tiltaksplass. Målet med garantien er å sikre at ingen under 25 år skal bli gående ledige lenger enn 6 måneder uten å få et tilbud om utdanning eller arbeid.

I statsbudsjettet for 2005 har ikke Regjeringen foreslått endringer i permitteringsreglene. Det betyr at permitteringsperioden i 2005 vil være 26 uker og at arbeidsgivers periode med lønnsplikt fortsatt vil være 10 dager.

En fersk rapport fra FAFO viser at de nye permitteringsreglene har skapt uro i bedriftene, og at utvidelsen av arbeidsgivernes lønnsplikt til 10 dager har ført til flere oppsigelser.

Disse medlemmer mener at en permitteringsperiode på 26 uker normalt bør være lang nok, men at ordningen bør utvides til 42 uker også i 2005 fordi det fortsatt er mange arbeidsledige. I en periode med høy ledighet er det mer sannsynlig at de permitterte blir arbeidsledige enn at de får annet arbeid når permitteringsperioden er slutt. I en slik situasjon bør en lengre permitteringsperiode tillates for å sørge for at arbeidstakerne fortsatt har en tilknytning til bedriften, slik at verdifull kompetanse ikke forsvinner.

I forslaget til statsbudsjettet for 2004 foreslo Regjeringen å endre permitteringsloven slik at arbeidsgivere

som permitterte ansatte skulle betale lønn i de 30 første dager før den permitterte fikk dagpenger, mot tidligere tre dager. I budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene ble denne perioden redusert til 10 dager. Disse medlemmer ønsker å redusere denne perioden til 5 dager, slik at arbeidsgiverne blir mest mulig motivert til å ta permitterte medarbeidere inn på midlertidige oppdrag av en viss varighet.

I 2003 foreslo Regjeringen flere kutt i dagpengeordningen, og fikk flertall for dette sammen med Fremskrittspartiet. Som en følge av dette ble ytelsene strammet betydelig inn og langt færre har nå krav på dagpenger. Arbeidsledighet skaper ofte økonomiske problemer for dem som rammes, og disse medlemmer vil bidra til at det ikke blir verre enn nødvendig ved å redusere kravet til minsteinntekt fra 1,5G til 1,25G og redusere antall ventedager fra 5 til 3 dager.

Disse medlemmer støtter forslag som kan bidra ytterligere til inkludering i arbeidslivet og mener at lønnstilskudd for uføretrygd vil være et godt tiltak for å hindre utsøting av arbeidslivet og for å gi uførettygdede en mulighet til å prøve ut arbeidsevnen sin. Tiltaket bør omfatte alle med varig og midlertidig uføretrygd.

I avtalen om inkluderende arbeidsliv forplikter Regjeringen seg til å trappe opp Trygdeetatens kjøp av helsetjenester til sykemeldte. Det er i dag nesten 33 000 pasienter på venteliste for ortopedisk kirurgi. Disse medlemmer vil bevilge i overkant av 100 mill. kroner ekstra til kjøp av helsetjenester, og anslår at det vil gi en innsparing på nesten 280 mill. kroner dersom midlene brukes til ortopedisk dagkirurgi. Dette forutsetter at Trygdeetaten kjøper behandling innenfor ortopedisk dagkirurgi til om lag 6 000 sykemeldte pasienter.

Norge er en av verdens største skipsfartsnasjoner, og den norske maritime klyngen er en av de mest komplette i verden med et vidt spekter av tjenester, utdanningstilbud, utstyrsleveranser og verft. Sektoren sysselsetter 75 000 personer, og mange av disse i bor i distriktene. For at den norske maritime næringen skal opprettholde sin posisjon, må den ha omtrent de samme rammevilkår som i land vi konkurrerer med.

For å møte den skjerpede konkurransen fra EU innen skipsfartsnæringen, har Norge innført spesielle ordninger for fergereederiene i utenriksfart og for norske offshorefartøyer etter modell fra EU. Disse medlemmer mener det er nødvendig å videreføre disse ordningene og utvide dem til andre fartøygrupper som er utsatt for direkte konkurranse fra flåten i EU-landene og vil derfor bevilge 195 mill. kroner til å utvide netto-lønnsordningen til å gjelde alle norske sjøfolk om bord på konkurranseutsette skip i NOR, bl.a. fraktestartøyer, lasteskip, brønnbåter, taubåter og slepe- og bergningsfartøyer. Disse medlemmer mener videre at Regjeringen bør arbeide for et felles nordisk vedtak om å avvikle nettolønnsordningen for fergereederiene.

Disse medlemmer foreslår å øke bevilgningen til Innovasjon Norge med 110 mill. kroner for å skape vekst og nye arbeidsplasser er det derfor viktig at staten støtter nye bedrifter i oppstartsfasen. Bevilgningen skal gå til:

- Forsknings- og utviklingskontrakter
- Lån, garantier, stipender og veiledning til bedrifter i idé-, utviklings-, kommersialiserings- og internasjonaliseringssfasen
- Innovasjonsprogrammer som Kulturbasert næringsutvikling og Innovasjon Møbel
- Profilering av Norge som reisemål i utlandet
- Marint innovasjonsprogram

I tillegg vil disse medlemmer øke bevilgningen til regionale utviklingen. Dette er midler som også til dels går til Innovasjon Norges virkemidler.

Disse medlemmer går inn for at ordningen med SkatteFUNN utvides til også å omfatte ulønnet arbeidsinnsats. Dette vil bidra til å stimulere til forskning og utvikling i små, nye virksomheter.

Disse medlemmer mener de økonomiske rammebetingelser Regjeringen legger opp til overfor SIVA er for trange. Omgjøring av statskasselån til egenkapital bør derfor tas i forbindelse med 2005-budsjettet, og ikke over 3 år som Regjeringen foreslår. I tillegg mener disse medlemmer at lånerammen fortsatt bør være på 970 mill. kroner, for ikke å begrense SIVAs investeringsmuligheter.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om at det avsettes 500 mill. kroner i ansvarlige lån og 125 mill. kroner til tapsfond for å opprette tre nye landsdekkende såkornfond. Fondene skal finansieres 50/50 mellom staten og private, slik at de tre fondene til sammen vil bli på 1 mrd. kroner, men disse medlemmer vil utvide ordningen med 100 mill. kroner mer i statlig kapital og 25 mill. kroner i tapsfond, slik at det også etableres såkornfond i universitetsbyene Stavanger og Tromsø, i tillegg til Oslo, Bergen og Trondheim.

Disse medlemmer vil øke bevilgningen til føringstilskuddet for fisk med 10 mill. kroner. Føringstilskudd går til å føre fisk fra områder med mottaksproblem til mottak med ledig kapasitet, og er en forutsetning for at mange fiskere og foredlingsanlegg skal kunne drive langs kysten.

Regjeringen foreslår å innføre en ny kontrollavgift for fiskeflåten, som delvis skal dekke forvaltningens kostnader knyttet til kontroll av fiskeriene. I den vanskelige situasjonen som er i fiskerinæringen, ønsker ikke Arbeiderpartiet å pålegge næringen nye avgifter. Disse medlemmer går derfor imot den nye kontrollavgiften for fiskeflåten.

Bredbånd er viktig for verdiskaping i næringslivet og modernisering av offentlig sektor, med særlig vekt på skole, kommuneadministrasjon og helse. Det er nødvendig å iverksette tiltak som legger til rette for bredbåndsutbygging i områder hvor det ikke er kommersielt grunnlag for et bredbåndstilbud. Disse medlemmer går inn for å øke bevilgningen til utbygging av bredbånd med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer vil i sitt alternative budsjett bruke 1 mrd. kroner mer enn Regjeringen på samferdsel for å bedre framkommeligheten for næringslivet, bedre transportmulighetene for folk flest og for å legge til rette for fortsatt spredt bosetting. Etter disse medlemmers mening er det nødvendig å investere i

både veier og jernbane. Økt satsing på jernbane er en effektiv måte å redusere trafikkkorkene rundt de store byene, bedre trafikksikkerheten og redusere forurensende avgasser og støy og bidra til at mer farlig gods kan overføres fra vei til bane. Etterslepet på vedlikehold på veinettet er stort, og for å ta igjen litt av dette, er det er nødvendig med en større vedlikeholdsinnsats.

Den økte bevilgningen til samferdsel skal brukes til:

- å fjerne kjøreveisavgiften, fordi denne er til hinder for å overføre mer transport av gods fra vei til bane
- å styrke kollektivtrafikken i byer og bynære områder med 35 mill. kroner
- å øke bevilgningen til utbygging og vedlikehold av veinettet og til rassikring med 520 mill. kroner
- å bygge ut og vedlikehold jernbanenettet for 200 mill. kroner ekstra
- å utbedre skinnegangen og planovergangene for å hindre nye ulykker
- å opprettholde NSBs togtilbud og sikre studenter rabatt på NSBs langdistansetog
- å bevilge 50 mill. kroner mer til fiskerihavner

Disse medlemmer mener at det er viktig å sikre at gassen fra norsk sokkel utnyttes til å skape ny industri og flere arbeidsplasser. Det vil også bidra til oppdrag og utvikling av offshore leverandørindustrien. Staten må delta i satsingen på ny infrastruktur og FoU. Disse medlemmer vil derfor opprette et statlig investeringsselskap, som sammen med andre investorer skal investere langsiktig i infrastruktur for transport av naturgass. Selskapet bør i første omgang tilføres 3 mrd. kroner i egenkapital.

I budsjettavtalen for 2004 ble Arbeiderpartiet enig med regjeringspartiene om å opprette et innovasjons-selskap i Grenland for å drive fram miljøvennlig bruk av gass til energiformål. Det skal senere vurderes om selskapets virksomhet også skal omfatte bruk av naturgass i industrielle prosesser og løsninger for hydrogen som energibærer. I revidert nasjonalbudsjett ble det satt av to mrd. kroner i et fond for miljøvennlig gassteknologi. Det var enighet om at valg av selskapsform blir gjort under behandlingen av stortingsmeldingen om miljøvennlig gassteknologi. Disse medlemmer vil framover følge nøye med i at selskapet fungerer etter hensikten og vil vurdere om det er behov for å tilføre mer egenkapital.

I vår vedtok Stortinget å styrke Fondet for forskning og nyskaping med 1 mrd. kroner øremerket petroleumsforskning. Petroleumsforskningen er et bidrag til videre verdiskaping i en stor og viktig næring for Norge, og disse medlemmer vil derfor styrke forskningsfondet med ytterligere 1 mrd. kroner. Avkastningen skal brukes til petroleumsforskning.

Forskjellene i nettariiff varierer mye fra distrikt til distrikt. Disse medlemmer foreslår å øke tilskuddet til utjevning med 40 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag. Dette vil medføre at flere strømkunder, blant annet en del bedrifter, får lavere strømrregning. Dette er de kundene som i utgangspunktet betaler en urimelig høy nettariiff.

I tillegg vil disse medlemmer:

- ruste opp skipsflåten gjennom en videreføring av NO_x-reduksjonsprogrammet med en bevilgning på 5 mill. kroner
- bevilge 2,3 mill. kroner mer til kultur- og fritid for sjøfolk ved stasjonene i Norge og utlandet

2,4 mrd. kroner til et godt helsevesen og en trygg alderdom

Disse medlemmer ønsker et lavere egenandelstak for helsetjenester enn det Regjeringen foreslår. Egenandelstaket må sikre at den delen av befolkningen som har størst helseproblemer ikke hindres i å få legehjelp og riktige medisiner til rett tid. Mange går sjelden til lege og har lave medisnutgifter, og disse kan betale noe mer per besøk hos legen. Disse medlemmer går imot å øke egenandelstak 1, utover en ordinær prisjustering, men går med på å øke egenandelene på legehjelp, psykologhjelp, fysioterapi og reseptekspedisjon i tråd med Regjeringens forslag.

Disse medlemmer går inn for å øke prisen på pasientreiser i tråd med Regjeringens forslag, men vil gå imot å øke prisen på reiser knyttet til fritt sykehusvalg utover en prisjustering.

Regjeringen foreslår å innføre en ny egenandel på 45 kroner per undersøkelse/behandling for fysioterapi på grunnlag av diagnoselisten i stønadsforskriften § 3. Dette vil ramme alvorlig syke mennesker med blant annet kroniske lungesykdommer, sykdommer i sentralnervesystemet og pasienter med kreft. For mange vil dette føre til at de må betale hele 3 500 kroner i egenandeler i løpet av et år (egenandelstak 2). Dette vil også gjelde for minstepensjonister. Disse medlemmer går imot en ny egenandel på fysioterapi.

SYKEHUSREFORMEN

Sykehusreformen har på mange områder vært vellykket. Flere pasienter får behandling og ventetidene blir kortere. Samtidig stilles det strenge effektiviseringskrav til helseforetakene. Underskuddet i helseforetakene er anslått til mellom 2,1 og 2,2 mrd. kroner i 2004. I tillegg får sykehusene økte kostnader til sykepenger dersom forslaget til endring av sykelønnsordning blir vedtatt. Helseforetakene er pålagt å komme i balanse i 2005, noe som innebærer at et stort akkumulert underskudd må dekkes inn i løpet av kort tid.

Disse medlemmer mener at en slik innsparing ikke kan skje uten dramatiske kutt i tilbudet til pasientene. For å unngå drastiske kutt og nedskjæringer foreslår vi at det bevilges 1,5 mrd. kroner ekstra til sykehusene i 2005. Vi mener imidlertid at det er viktig at helseforetakene kommer i økonomisk balanse i 2005.

Disse medlemmer vil også utvide unntaksreglene for medisinsk rehabilitering til 2 år.

750 mill. kroner mer til kunnskap til alle

Et av Norges fortrinn i den internasjonale økonomiske konkurransen er et høyt utdanningsnivå i befolkning, og dette er det viktig å satse videre på.

I dag er det kapasitet til at halvparten av ungdomskullene kan ta høyere utdanning. I statsbudsjettet for 2005 foreslår Regjeringen å redusere antall studieplasser ved landets universiteter og høyskoler med 4 000 plasser. Dette er ikke begrunnet verken med færre søkere eller mindre ungdomskull. Etter disse medlemmers mening er det derfor kortsiktig å bygge ned kapasiteten i høyere utdanning som et innsparingstiltak på neste års budsjett, og vil derfor bevilge 150 mill. kroner til å opprettholde de 4 000 studieplassene som foreslås kuttet, og til studiefinansiering for de studentene som benytter disse plassene.

Regjeringen foreslår å avvikle reisestipendet for innlandsreiser og reiser i Norden fra undervisningsåret 2005-2006. Dagens ordning sikrer studentene støtte til tre hjemreiser opp til 7 000 kroner i løpet av studieåret. Ordningen er behovsprøvd og bare de som har store reisekostnader får støtte. Disse medlemmer ønsker å opprettholde reisestipendet for alle fordi det bidrar til at studentene fritt kan velge studiested.

Stipend og lån til studentene har ligget på samme nivå i tre år på rad. Når prisene stiger betyr det at studentene gradvis har fått reelt sett mindre støtte fra Statens Lånekasse for utdanning. Regjeringen foreslår heller ikke i 2005 å prisregulere studiestøtten. Disse medlemmer vil bedre studiefinansieringen og foreslår derfor å bevilge 48 mill. kroner til å prisregulere lån og stipender.

I forslag til statsbudsjett foreslår Regjeringen å redusere bevilgningen til bygging av studentboliger med 46 mill. kroner. Kuttet innebærer at det ikke vil bli bygget tilstrekkelig antall boliger neste år, i forhold til den handlingsplanen som er vedtatt. Disse medlemmer vil bruke 26 mill. kroner mer enn Regjeringen til bygging av studentboliger.

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen til landslinjer med totalt 41,5 mill. kroner. Dette føyer seg inn i en lang rekke med forslag til reduksjoner i bevilgningen til landslinjene i de senere årene. Disse medlemmer mener landslinjene er viktige for å sikre elever et nasjonalt tilbud i små- og/eller kostbare kurs, og vil opprettholde bevilgningen til landslinjene.

Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag til kutt i støtten til fjernundervisningen og til studieforbundene vil gjøre det vanskeligere å realisere Kompetansereformen, og vil øke denne støtten med henholdsvis 5 og 8 mill. kroner.

Disse medlemmer mener at sikkerhetsopplæringen for fiskere er en viktig årsak til at ulykkesstatistikken blant fiskere har vært nedadgående. Regjeringens forslag til bevilgning til sikkerhetsopplæringen sikrer ikke fullverdig drift i 2005. Disse medlemmer går inn for å øke bevilgningene med 7 mill. kroner.

Disse medlemmer vil øke lånerammen til skolebygg med 2 mrd. kroner for å få fortgang i rehabiliteringen og vedlikeholdet av skolebyggene og innføre en tilsvarende ordning for kirkebygg med en ramme på 500 mill. kroner.

Målet for barnehageforliket var full barnehagedekning i løpet av 2005, men utbyggingen av barnehager

har gått tregere enn forutsatt i forliket. Med dagens barnehagepriser vil det på nyåret 2005 mangle vel 19 200 barnehageplasser før behovet er dekket. Dersom prisen settes ned til maksimalt 1 750 kroner, vil det mangle ytterligere nesten 7 000 plasser.

Full barnehagedekning er forutsetningen for at ny maksimalpris på 1 750 kroner skal tre i kraft fra 1. august 2005. Regjeringen vil utsette prisnedsettelsen og argumenterer med at det nå er viktigere å bygge flere plasser enn å innføre ny maksimalpris. Regjeringen har derfor ikke lagt inn midler til å sette barnehageprisene ytterligere ned i 2005. Samtidig reduseres målsettingen om nye plasser fra 12 000 i år til 9 000 neste år. Dette er etter disse medlemmers mening for passivt. For å nå målet om full barnehagedekning raskere, vil vi bygge 14 000 plasser til neste år.

Regjeringen skal evaluere innføringen av maksimalpris i barnehagesektoren og legge fram resultatene i egen sak for Stortinget i løpet av våren 2005, slik barnehageforliket forutsetter. Disse medlemmer har som mål å gjennomføre en prisnedsettelse til 1 750 kroner 1. august neste år, men vil ta endelig stilling til tidspunktet etter at resultatene av evalueringen er behandlet i Stortinget.

All norskopplæring til asylsøkere ble avvirket fra og med 1. januar 2003. Dette har hatt svært negative konsekvenser for asylsøkerne som har blitt gående uvirkosomme. Integreringsarbeidet forsinkes og utgiftene til tolketjenester øker. Disse medlemmer vil gjeninnføre norskopplæring for asylsøkere, og går inn for en ordning hvor det gis norskopplæring til alle inntil det er fattet vedtak om opphold, og deretter bare for personer som får positivt vedtak om asyl eller opphold på humanitært grunnlag.

Mer aktiv kultursatsning

Disse medlemmer går inn for at det skal satses mer på kunst og kultur enn det regjeringen legger opp til og har sammen med Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet utarbeidet Kulturløftet, som blant annet innebærer at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kulturformål innen 2014. Det innebærer en kraftig opptrapping av bevilgningene til kultur. Disse medlemmer går på denne bakgrunn inn for å øke bevilgningene til kulturformål med om lag 200 mill. kroner for 2005 utover Regjeringens forslag.

De ekstra bevilgningene skal gå til:

- øke bevilgningen til frifond med 17 mill. kroner.
- øke pressestøtten med 6 mill. kroner og beholde dagens fordelingsmodell for "ymse publikasjoner"
- 10 mill. kroner til samiske kulturformål.
- 8,5 mill. kroner mer til Fond for lyd og bilde
- 42,1 mill. kroner mer til allmenne kulturformål
- 10 mill. kroner mer til billedkunst, kunsthåndverk og det offentlige rom
- 10 mill. kroner mer til språk, litteratur og biblioteksformål
- 20 mill. kroner mer til oppfølging av Museumsreformen
- 35 mill. kroner mer til film- og medieformål
- 1 mill. kroner mer til kunstnerformål.

Aktivt natur- og miljøvern

2005 er friluftslivets år, og det er derfor naturlig til å satse mer på friluftsliv i statsbudsjettet for 2005. Det er viktig å legge til rette for friluftsliv, blant annet ved å sikre at allmennheten har tilgang på friluftsområder. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningen til friluftsliv med 60 mill. kroner til blant annet å kjøpe friarealer, til å vedlikeholde disse arealene og til markeringen av Friluftslivets år. Midlene vil også bli brukt til å gjenopprette en ordning med juridisk bistand til kommunene i samband med konflikter om bruk av strandsonen.

Stortinget vedtok i vår en ny rovviltpolitikk på bakgrunn av et bredt politisk forlik. En viktig forutsetning i dette forliket var økt satsing på økt forebygging og konfliktdependente tiltak. Disse medlemmer vil bevilge 15 mill. kroner mer for å forebygge konflikter knyttet til forvaltningen av rovdyr, til å videreføre prøveordningen med kompensasjon for tapte jaktinntekter og til å etablere en kompensasjonsordning for de kommunene som er mest utsatt for rovvilt.

Disse medlemmer vil øke bevilgningen med 20 mill. kroner til tiltak for å redusere forurensningsproblemene i Vannsjø, Haldenvassdraget, Mjøsa og eventuelt andre vassdrag.

Disse medlemmer vil også bevilge 20 mill. kroner mer til sikring og vern av fredede og bevaringsverdige bygninger og 10 mill. kroner mer til fartøyvern, 10 mill. kroner mer til økt forskning på biobrensel for å utvikle bedre og mer miljøvennlige teknologier og 6 mill. kroner for å opprettholde kalkingen i forsurede vassdrag.

Raskere straffesaksbehandling

Disse medlemmer mener at et helhetlig perspektiv på kriminalitetsbekjempelse med gode forbyggende velferdstilbud og rask reaksjon på kriminelle handlinger er det mest effektive. Bekjempelse av kriminalitet er avhengig av at hele strafferettsapparatet fungerer. I dagens situasjon er strafferettskjeden i ubalanse, det er kø i domstolene og kø for soning. Køen i domstolene og soningskøen er alvorlig fordi køene ødelegger straffens forebyggende virkning på den straffedømte. Ventetid for dom og soning svekker også tilliten til vårt rettsvesen og skaper en uholdbar situasjon for politiet.

Disse medlemmer vil bevilge 42 mill. kroner mer til tingrettene og lagmannsrettene for å ta unna restanser. En ny nedbyggingsplan for å fjerne køene på nesten 7 000 straffesaker må utarbeides.

Disse medlemmer mener at det må opprettes flere nye soningsplasser gjennom nybygg og utvidelser av eksisterende anstalter for å redusere soningskøene. I tillegg må driftsmidlene til kriminalomsorg økes for å oppfylle kravene i straffegjennomføringsloven.

Disse medlemmer vil øke kriminalomsorgens driftsmidler med 35 mill. kroner og bevilge 65 mill. kroner til å starte bygging og prosjektering av nye fengselsplasser i Halden, Bergen, Fræna og Indre Salten.

Disse medlemmer mener det er viktig med nærpoliti for å bekjempe hverdagskriminaliteten og vil

bevilge 50 mill. kroner mer til politiet. Dette vil gi rom for styrke nærpoltiet slik at politiet flere steder kan være på vakt i helgene og kan delta aktivt i forbyggende arbeid.

Disse medlemmer mener at et godt rettshjelps-tilbud er et spørsmål om sosial rettferdighet. Økonomiske og sosiale forskjeller skal ikke være avgjørende for enkeltmenneskers muligheter for å få juridisk bistand og informasjon om sine rettigheter. Ingen skal lide rettstap på grunn av manglende økonomisk evne. Derfor vil disse medlemmer gå imot å gjeninnføre egenandeler på fri rettshjelp.

Internasjonal satsning

På det internasjonale området vil disse medlemmer videreføre støtte til kandidatlandene Romania og Bulgaria som nå forhandler om medlemskap i EU, frem til de eventuelt kan tas opp som medlemmer av EU i 2007. Disse medlemmer viser til Handlingsplanen for søkerlandene til EU og vil øke støtten med 5,5 mill. kroner.

Disse medlemmer vil opprettholde nivået på prosjektsamarbeidet med Russland, og vil særlig legge vekt på prosjekter relatert til helse i Nordvest-Russland og på "folk til folk samarbeidet" gjennom Barentssekretariatet. Bevilgningen til prosjektsamarbeidet med Russland/SUS økes med 20 mill. kroner.

Disse medlemmer vil øke tilskuddene til organisasjoner som arbeider innenfor områdene opplysningsarbeid for fred, informasjon om europeisk samarbeid, tilskudd til nedrustningsformål og utenrikspolitisk forskning og utvikling. Bevilgningen til dette økes med 9 mill. kroner.

Disse medlemmer vil bevilge 2 mill. kroner til å sanere gjelden til Raftohuset. Raftohuset representerer et av de mest livskraftige menneskerettighetsmiljøene utenfor Oslo. For å gjøre driften bærekraftig er det behov for et engangstilskudd, slik at gjelden til Raftohuset kan nedbetales. Disse medlemmer vil i tillegg øke tilskuddet til presse, kultur- og informasjonsformål på utenriksområdet med 3,5 mill. kroner.

Andre saker

I tillegg til dette vil disse medlemmer:

- øke utlånsrammen i Husbanken med 2,5 mrd. kroner til 16 mrd. kroner, for å legge til rette for sosial boligbygging
- bevilge 400 000 kroner til Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring (LLH) slik at LLH kan fortsette sitt antidiskrimineringsprosjekt
- Støtte Thor Heyerdals stiftelse med 10 mill. kroner

Endringer på inntektssiden og reduserte bevilgninger

Disse medlemmer foreslår økte utgifter på nesten 11 mrd. kroner i forhold til Regjeringens budsjettforslag. Denne økningen dekkes inn ved økte skatter og reduserte utgifter. Skatter og avgifter øker med til sammen 2,3 mrd. kroner, noe som innebærer samme skatte- og avgiftsnivå som i 2004. Reduserte utgifter og

økte inntekter på til sammen nesten 9 mrd. kroner, følger dels av at vi kutter i Regjeringens forslag og dels av at vårt forslag gir innsparinger i forhold til Regjeringens forslag. Nye anslag for utgiftene i folketrygdens regelstyrte ordninger, særlig sykelønnsordningen, gir en vesentlig reduksjon i utgiftene.

SKATTER OG AVGIFTER

Disse medlemmer foreslår et skatteopplegg for 2005 som innebærer om lag uendret skatte- og avgiftsnivået i forhold til 2004. Disse medlemmers opplegg har også en mer rettferdig fordelingsprofil enn det forslaget Regjeringen har lagt fram. I stedet for nye skattelettelser, vil disse medlemmer prioritere mer midler til velferd.

Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag til skatteopplegg i budsjettet for 2005 har en usosial profil. Store lettelser i skatten til de med de høyeste inntektene finansieres ved hjelp av en momsøkning som alle må betale, og ved fjerning av fradrag som særlig treffer enkelte grupper, som pendlerne. Disse medlemmer går derfor imot hovedinnholdet i Regjeringens skatteopplegg, og foreslår i stedet:

- Økt minstefradrag
- Lavere innslagspunkt i toppskatten trinn 2
- Økt bunnfradrag i formuesskatten
- Økt frikortgrense
- Innføring av en midlertidig utbytteskatt på 16 pst. i 2005 med bunnfradrag på 10 000 kroner
- Ingen aksjerabatt ved beregning av formuesskatten
- Avvikling av ordningen med skattefradrag for sykebehandling og forsikring betalt av arbeidsgiver
- Fjerning av dagens skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner
- Økning av fagforeningsfradraget til 2 200 kroner

Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag om:

- Nye lettelser i toppskatten
- Innstramming i reglene for daglige arbeidsreiser
- Fjerning av kostfradraget for pendlere
- Innføring av skatt på fri kost for sokkelansatte og på hyretillegget
- Innstramming i ordningen med fradrag for store sykdomsutgifter
- Fjerning av fordelsskatten på egen bolig
- Økning av merverdiavgiftssatsen (generell sats og reduserte satser)
- Utvidelse av ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner
- Lavere formuesskatt for de som eier børsnoterte aksjer
- Innstramming i reglene for landbruket

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) under kap. 2, rammeområde 23 for nærmere detaljer om skatte- og avgiftsopplegget.

Reduserte utgifter og økte inntekter**REDUSERTE ANSLAG PÅ FOLKETRYGDENS UTGIFTER**

Disse medlemmer viser til at en ny gjennomgang av folketrygdens regelstyrte ordninger viser at veksten i sykefraværet synker, og at utgiftene til sykelønn derfor blir 2,1 mrd. kroner lavere til neste år enn tidligere beregnet. Utgiftene til andre regelstyrte ordninger blir 450 mill. kroner mindre enn tidligere anslått.

I disse medlemmers budsjettforslag ligger det også inne reduserte utgifter til sykelønn ved at Rikstrygdeverkets kjøper flere operasjoner til sykemeldte.

Når disse medlemmer går imot å endre sykelønnsordningen, betyr det reduserte utgifter til sykelønn i helseforetakene, kommunesektoren og statsadministrasjonen på til sammen 340 mill. kroner.

LAVERE INNKJØPSKOSTNADER UTEN ØKNINGEN I MERVERDIAVGIFTEN

En økning i merverdiavgiften på ett prosentpoeng, slik Regjeringen har foreslått, vil øke prisene med vel en 0,6 pst. Det vil føre til økte utgifter til kjøp av varer og tjenester i offentlig sektor. Offentlig sektor kjøper varer og tjenester for i overkant av 200 mrd. kroner i året, og en prisøkning på 0,6 pst. utgjør derfor en utgiftsøkning på om lag 1,2 mrd. kroner. Når disse medlemmer går imot å øke momsen, slipper offentlig sektor denne utgiftsøkningen.

AKTIV INNSATS MOT SVART ARBEID OG SKATTEUNNDRAGELSER

Disse medlemmer viser til at Finansdepartementet anslår at omfanget av den "svarte" økonomien i Norge utgjør et sted mellom 80 og 100 mrd. kroner (5-6 pst. av BNP). Dette omfatter økonomisk virksomhet som burde være registrert hos skattemyndighetene, men også økonomisk kriminalitet. Frisch-senteret har i en undersøkelse fra 2002 anslått at det unndras skatt for mellom 2,9 og 10,9 mrd. kroner i året. Unndragelse av merverdiavgift, særavgifter, toll mv. er ikke med i denne undersøkelsen.

Det er mye å hente på å øke de ressursene skatteetaten og kemnerkontorene bruker på kontroll og på informasjon til bedrifter og arbeidsgivere. Resultater fra forskning viser at hvert årsverk skatteetaten bruker på kontroll gir rundt 4,6 mill. kroner i økte skatteinntekter. Kemnerkontoret i Oslo regner med at den enkelte ansatte ved kontoret i gjennomsnitt avdekker skatteunndragelser for rundt 3,8 mill. kroner hvert år.

Avdekkingen er bare den direkte effekten av kontrollvirksomheten. I tillegg vil økt kontroll ha en preventiv effekt, som fører til at den samlede innbetalingen av skatter og avgifter vil øke. Det er grunn til å tro at den preventive effekten vil være langt større enn den direkte effekten av økt kontroll.

Disse medlemmer vil i sitt forslag til alternativt budsjett styrke kontrollen hos kemneren med 75 årsverk, og hos skatteetaten med 150 årsverk. Samlet bidrar dette til økt avdekking av skatteunndragelser på i overkant av 500 mill. kroner. I tillegg ønsker disse

medlemmer å styrke Økokrim med 9 stillinger til arbeidet mot økonomisk kriminalitet.

AVVIKLE KONTANTSTØTTEN

Kontantstøtte til småbarnsforeldre ikke er en del av disse medlemmers familiepolitikk, og vi vil derfor avvikle ordningen fra 1. juni 2005. Kontantstøtten synes bare å virke inn på mødrenes atferd i forhold til arbeidslivet, ikke fedrenes. Resultatet på lengre sikt blir et mer tradisjonelt kjønnsrollemønster hvor mor er hjemme med barna. Samtidig viser undersøkelser at ordningen fører til en svært liten økning i den tiden foreldre og barn får sammen. Kontantstøtten fører også til at utsatte barn og barn med minoritetsbakgrunn ikke får et barnehagetilbud fordi mange foreldre ikke har råd til å miste kontantstøtten. Barnehage gir disse barna et integreringsfortrinn i det norske samfunn.

ANDRE INNDEKNINGSFORSLAG

I tillegg til dette vil disse medlemmer:

- kutte overføringene til privatskoler med 500 mill. kroner for å skaffe tilstrekkelig for rom for å prioritere kommunenes økonomi og gjennom det, en satsing på den offentlige skolen
- forskyve investeringer på 200 mill. kroner i forsvar til 2006, og kreve at forsaret effektiviserer driften med 100 mill. kroner
- gå imot å omdanne og konkurranseutsette Jernbaneverket og å omdanne Kystverkets produksjonsvirksomhet og noe som innebærer netto besparelse på 32,2 mill. kroner som Regjeringen foreslår bevilget til omstillingsutgifter
- redusere bevilgningen på Ymse med 1 mrd. kroner
- redusere bevilgningene til Statsbygg med 100 mill. kroner
- øke inntekter fra salg av eiendommer Fornebu med 200 mill. kroner og fra GSM-konsesjoner med 200 mill. kroner
- redusere finansieringsordningen under EØS-avtalen og i det utvidede EØS med hhv. 45 og 50 mill. kroner.

10.3 Merknader fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader i denne innstilling, i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

10.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil i tillegg til sine merknader under de enkelte punkter i denne og øvrige budsjettinnstillinger, her gi en samlet oversikt over sitt budsjettopplegg, hentet fra Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2005:

Vårt alternativ: Arbeid og rettferdighet

Vårt mål er et rettferdig Norge. I dag øker klasseskilnene, og de rikeste blir enda rikere på bekostning av flertallet. Stadig flere lever i fattigdom, selv i et av ver-

dens rikeste land. I rapporten Forskjells-Norge 2004 dokumenterte SV at forskjellene har økt under regjeringa Bondevik. Med SVs alternative statsbudsjett viser vi hvordan denne utviklingen kan snus dersom den politiske viljen er til stede.

I denne stortingsperioden er det gitt 19 mrd. kroner i skattelette - i all hovedsak til dem som hadde mest fra før. I dette budsjettet foreslår Regjeringa å gi ytterligere 2,4 mrd. kroner i skattelettelser - småpenger til vanlige folk, titusener til de rikeste. Sosialistisk Venstreparti går motsatt vei - skattelettelser for alle med vanlige inntekter, mens de rikeste må betale mer.

Arbeidet for å skape full sysselsetting må avløse regjeringas passive politikk. Alle må gis lik tilgang til gode velferdsordninger ved at velferdsstaten bygges ut og forbedres, ikke bygges ned og privatiseres. En solidarisk velferdspolitikkk betyr velferd, rettigheter og omfordeling - ikke veldedighet, tilfeldighet og utdeling.

Et samfunn hvor alle som kan og vil har et arbeid, er det viktigste tiltaket mot fattigdom og økte forskjeller. Arbeid til alle kan bare oppnås gjennom en målrettet politikk.

Sosialistisk Venstrepartis hovedprioriteringer

- KAMP MOT LEDIGHET

Det viktigste enkelttiltaket for å bekjempe økte forskjeller er å hindre arbeidsledighet. Særlig viktig er effektive tiltak mot langtidsledighet. Kampen mot ledighet betyr å koble ledige hender med viktige oppgaver. Sosialistisk Venstrepartis tiltak mot ledighet i budsjettet gir rundt 17 000 nye arbeidsplasser, ganske likt fordelt på effekten av ulike næringstiltak og av utvikling av offentlige tjenester.

- BARN OG UNGE FØRST

Alle barn og unge skal sikres like muligheter til oppvekstvilkår som gir en trygg og fremtidsrettet utvikling. Vi skal legge til rette og jobbe for et samfunn som tilbyr barn og unge like rettigheter.

Vi kan ikke akseptere at det finnes tusenvis av barn i Norge, i verdens rikeste land, som lever under vedvarende fattigdom. Barn i fattige familier blir i økende grad stengt ute fra felles sosiale sammenhenger.

Sammen med å få ledige i arbeid, må det derfor gjennomføres andre tiltak som styrker de direkte overføringene til barnefamiliene. Sosialistisk Venstreparti foreslår bl.a. oppfølging av barnefageavtalen med full dekning og maksimalpris på 1 750 kroner pr. måned, økt barnetrygd og reduserte priser i SFO.

- FRAMTIDSRETTA SKOLE

Sosialistisk Venstreparti vil videreutvikle og fornye den offentlige skolen, slik at hver enkelt elev kan utvikle sine faglige og sosiale evner og ferdigheter. Elevene skal ha likeverdige muligheter for læring, ved at opplæringen er tilrettelagt og variert. Dette innebærer undervisning i ulike grupperinger, prosjektarbeid og tettere oppfølging, og mindre tradisjonell kateterundervisning. Skolene skal ha oppdaterte lærebøker, digi-

tale læremidler og nødvendig materiell i både teoretiske og praktiske fag. Derfor går Sosialistisk Venstreparti inn for å bevilge 1 000 kroner pr. elev til alternative læringsformer og undervisningsmateriell i grunnskolen, i tillegg til å øke satsingen på IKT med 50 mill. kroner.

Bedret kommuneøkonomi er det viktigste tiltaket for bedre skoler. I tillegg øker Sosialistisk Venstreparti rammene til låneordningen til oppussing og bygging av skoler med 3 mrd. kroner, og det settes av penger til gratis læremidler i videregående skole.

- NOK PENGER TIL Å GJØRE JOBBEN

Det er i kommunene at velferden produseres. Uten tilstrekkelige ressurser til skole, helse, trikk, buss og eldre smuldrer velferdsstaten opp. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti øke kommunenes frie inntekter med 5 mrd. kroner. I tillegg kommer øremerkede midler slik at Sosialistisk Venstreparti totalt styrker kommuneøkonomien med 6,5 mrd. kroner i forhold til Regjeringa.

Regjeringas forslag til sykehusbudsjett for 2005 setter mange lokalsykehus og lokale akutt- og fødetilbud i fare. Sosialistisk Venstreparti vil derfor foreslå en styrking av sykehussektoren med 1 mrd. kroner i 2005, samtidig som kravet til økonomisk balanse for helseforetakene skyves ett år ut i tid.

Mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Lang ventetid for barn med psykiske problemer er spesielt urovekkende. Sosialistisk Venstreparti gjør tre grep i psykiatrisatsingen:

1. Styrking av det lokale behandlingstilbudet.
2. Større satsing på barn og unge.
3. Integrering av behandlingen av rusmiddelavhengige i det psykiske helsevernet.

- NORGE SOM MILJØNASJON

Miljøvern handler om å forstå at ressursene på jorda er begrensede. Vi kan forbruke dem og gjøre ubotelig skade for kommende generasjoner. Eller vi kan gjenreise Norge som miljøpolitisk foregangsland. Det betyr tiltak for å redusere klimatrusselen gjennom satsing på fornybare energikilder, reduserte klimagassutslipp og en storstilt satsing på jernbane og kollektivtransport. Sosialistisk Venstreparti har også prioritert tiltak for å sikre de fattigste i verden rent drikkevann, for å verne om naturarven internasjonalt og nasjonalt, og som vil skape miljøvennlige arbeidsplasser gjennom en stor-satsing på grønt reiseliv, miljønnovasjon og fjerning av farlige miljøgifter.

Kamp mot ledighet og økte forskjeller - Sosialistisk Venstrepartis økonomiske politikk

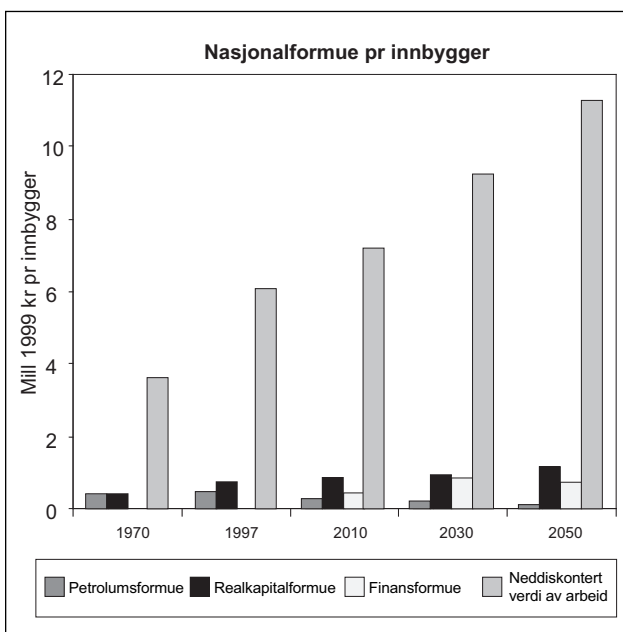
En arbeidsledighet som ligger stabilt på over 100 000 personer er sløsing med samfunnets ressurser. Sosialistisk Venstrepartis økonomiske politikk reduserer ledigheten, gir bedre fordeling og gjør Norge til et bedre samfunn. Gjennom klare omprioriteringer i forhold til Regjeringas budsjett klarer vi dette innenfor samme økonomiske ramme som regjeringa.

- DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN

Privat forbruk øker, mens offentlig sektor mangler penger. Regjeringas forslag til budsjett for 2005 forsterker denne utviklingen med skattelette til de rikeste, rekordlav rente og ekspansiv finanspolitikk. I praksis betyr dette at bilsalget og boligprisene går opp, mens antallet lærere og sykepleiere reduseres og arbeidsledigheten holder seg høy.

Veksten i Norge er brukbar, og mye tyder på at vi har gode tider foran oss. Når Regjeringa allikevel legger opp til et ekspansivt økonomisk opplegg for neste år, gjennom rekordlav rente, ekspansiv finanspolitikk og svært høye oljeinvesteringer, gir dette til sammen en sterk stimulans til aktiviteten i norsk økonomi. Men det gir liten effekt på arbeidsledigheten, samtidig som boligmarkedet og leverandørene til oljevirkksomheten trues av overoppheting.

Arbeidskraften er vårt samfunns viktigste ressurs. Som det framkommer i figuren nedenfor, representerer arbeidskraften 80 pst. av landets formue, og er grunnlaget for velferd, identitet, utvikling og fordeling. Arbeid er for de fleste selve nøkkelen til et meningsfylt liv. Det å ha et arbeid er derfor uendelig viktig for den enkelte av oss, men også for å skape gode samfunn. Arbeidsledighet er en ulykke, både for den enkelte og for samfunnet. Det er også en enorm sløsing med samfunnets viktigste ressurs, og er dermed den største trusselen mot velferdsstaten.

I perioden 1998-2001 lå tallet på langtidsledige stabilt på 15-16 000. Nå er antallet økt til 25 500, dvs. en økning på 58 pst. fra 2001. Langvarig svekkelse av kontakten med arbeidslivet gir sterkt økt risiko for varig utstøting og en rekke andre problemer av sosial og økonomisk natur. Den sterke økningen i langtidsledigheten er derfor spesielt betenkelig.

Det er også bekymringsverdig at det er få tegn til en vesentlig bedring av ledighetssituasjonen. Finansdepartementet anslår at ledigheten kommer til å synke svakt fra 4,4 pst. (105 000) i gjennomsnitt i år til 4,1

pst. (98 000) neste år, på tross av relativt høy temperatur i økonomien. SSB regner med en ledighet på 3,8 pst. i 2006. Norges Bank anslår ledigheten til 3,75 pst. i 2007. Det kan følgelig slås fast at en videreføring av dagens politikk vil gi oss en ledighet flere år fram i tid på rundt 100 000. Dette er ikke akseptabelt, og mer effektive tiltak for å bekjempe ledigheten er nødvendig.

Den økonomiske politikken Regjeringa fører, stimulerer først og fremst det private forbruket. Her er importandelen høy, og effekten på ledigheten av økning er derfor liten. Det som først og fremst hindrer nedgang i arbeidsledigheten nå, er den svært stramme kommuneøkonomien. På tross av vekst i oppgaver knytta til befolkningens alderssammensetning, går nå sysselsettingen i kommunesektoren ned. Offentlige tjenester er avhengige av folk. Sjøl om det er en viss vekst i produktiviteten i offentlig sektor, handler kutt i offentlig sektor i hovedsak om at kvaliteten på tjenestene i skolen, eldreomsorgen og innefor andre offentlige oppgaver blir dårligere.

Med en kombinasjon av brukbar vekst og høy arbeidsledighet er det nødvendig med en målrettet politikk for å redusere arbeidsledigheten, kombinert med en økonomisk politikk som ikke bidrar til å skape nye ubalanser i økonomien.

- BRUK AV OLJEPENGER

Mye av debatten om den økonomiske politikken i Norge dreier seg rundt bruken av oljepenger og den såkalte handlingsregelen. I budsjettforslaget for 2005 holder Sosialistisk Venstreparti seg innenfor samme bruk av oljepenger som Regjeringa. Imidlertid er vi skeptisk til en firkantet regel der utforming av finanspolitikken skal knyttes til utviklingen i internasjonale kapitalmarkeder. I nedgangstider bør man bruke penger målrettet for å få hjulene i gang, i gode tider kan man være mer tilbakeholden. I praktisk politikk har partiene som er klare forsvarere av handlingsregelen vist seg å ligge svært nær Sosialistisk Venstrepartis holdning til bruk av oljepenger.

66 mrd. kroner er summen av oljepenger som tilføres statsbudsjettet for neste år, opp fra 58 mrd. kroner i år. Dette er også 24 mrd. kroner mer enn handlingsregelen skulle tilsi. På tross av en klart bedret økonomisk situasjon, økes altså bruken av oljepenger med 8 mrd. kroner.

Sosialistisk Venstreparti har merket seg at Regjeringa mener dette er ansvarlig økonomisk politikk, og går inn for samme ramme for bruk av oljepenger som Regjeringa. For å unngå at det bygger seg opp nye ubalanser i enkelt næringer som boligmarkedet og oljeindustrien, foreslår SV målrettede tiltak. Innenfor rammen går SV inn for en omfordeling fra privat til offentlig sektor.

- RENTENIVÅ OG BOLIGPRIS

Boligprisen har økt med 11,6 pst. siste år. For de som allerede eier sin egen bolig er dette gode nyheter, men kjøp av den første boligen blir vanskeligere. Renta er nå på et historisk lavt nivå, 1,75 pst. Høsten 2002 lå renta på 7 pst. Den kraftige nedgangen er en kraftig sti-

mulans av norsk økonomi, og en viktig del av forklaringen på økningen i boligprisene. Når det blir billigere å låne penger, har boligkjøperne mulighet til å betjene et større lån.

Men renta kommer til å øke igjen. Når og hvor mye er det ingen som vet. SSB har beregnet at 182 000 husholdninger vil få problemer med å betale lånet sitt hvis rentenivået øker til 7,5 pst. - altså nivået vi lå på for to år siden.

I denne situasjonen foreslår Regjeringa å fjerne skatten på fordelingen av egen bolig. Det betyr at det blir billigere å eie sin egen bolig, noe som vil gi økte boligpriser nokså umiddelbart. Gevinsten ved skattelettelsen vil gå til dagens boligeiere, mens de som skal inn på boligmarkedet for første gang vil møte enda høyere priser. Dette er usosialt.

Husholdningenes gjeld er allerede faretruende høy. Regjeringas politikk for økte boligpriser kombinert med kunstig lav rente øker faren for en ny gjeldskrise.

Pengepolitikken har for øvrig beveget seg i riktig retning. Norges Bank har endret styringsmål fra et ensidig fokus på inflasjonen, til også å ta hensyn til pengepolitikkenes effekt på sysselsetting og produksjon. Sosialistisk Venstreparti setter pris på at Sentralbanken lærer av kritikk og tidligere feil.

- OLJEINVESTINGER

Det forventes sterk vekst i oljeinvesteringene i år og neste år. Fra et allerede høyt nivå på 63 mrd. kroner i 2003 vil nivået øke til 69 mrd. kroner i år og 78 mrd. kroner neste år (2001-kroner). Videre framover forventes det kraftig nedgang til 44 mrd. kroner i 2008. Leve- og næringsindustrien må neste år produsere alt hva remmer og tøy kan klare. Sannsynligvis må arbeidskraft hentes fra andre næringer og utlandet for å få gjennomført oppdragene. Få år senere vil ordrebøkene være tynne, med permitteringer og arbeidsledighet som resultat.

Alternativet til en slik berg- og dalbane i aktivitetsnivået, går Sosialistisk Venstreparti inn for å skyve noen av investeringene som er planlagt for neste år et år eller to fram i tid. Totalt dreier dette seg om 2,75 mrd. kroner i reduserte investeringer for staten, noe som vil gi om lag samme investeringsnivå i 2005 som det forventes i dag. Konsekvensen for norsk økonomi blir et noe lavere tempo i oljeutvinningen, men også mindre problemer med presstendenser i denne sektoren neste år, og bedre utnyttelse av ressursene i sektoren på sikt.

- OPPSUMMERING

Til sammen betyr disse tre faktorene at vi nå er inne i en periode med sterk stimulans av norsk økonomi. Det er grunn til å frykte at dette kan skape grunnlag for nye ubalanser i norsk økonomi. Særlig synes faren for en ny gjeldskrise i husholdningene å være til stede. Det er også fare for press i leverandørindustrien til oljesektoren. Den sterke økningen i oljeinvesteringer er ikke bærekraftig, verken i et miljømessig eller i et økonomisk perspektiv.

Likevel ventes arbeidsledigheten bare å synke marginalt. Utfordringen er derfor å finne en dosering av

finanspolitikken som gir redusert arbeidsledighet, samtidig som risikoen for en for sterk stimulering av økonomien reduseres.

Skatteopplegg for fordeling, miljø og verdiskaping

Hovedbegrunnelsen for skatter er å skaffe staten inntektene som er nødvendige for å finansiere det ønskede nivået på offentlige tjenester og overføringer til private. Skattesystemet må derfor sikre det offentlige stabile inntekter på en måte som virker rettferdig og har legitimitet i samfunnet, og som ikke unødig forstyrrer effektiviteten i økonomien. Et godt skattesystem bør innrettes slik at det stimulerer til både rettferdighet, miljøvern og verdiskaping.

Sosialistisk Venstreparti ønsker et samfunn med sosial rettferdighet. Rapporten "Forskjells-Norge 2004" dokumenterer at sjøl om Norge i internasjonal sammenheng har relativt små forskjeller, finnes det store forskjeller her også. Under den sittende Regjeringa er det dessuten ført en politikk som øker disse forskjellene.

Skattesystemet er et velegnet virkemiddel for fordeling hvis det innrettes på en god måte. Ved progressive skatter øker andelen skatt med økende inntekt. Med et slikt skattesystem vil de med høye inntekter bidra relativt mer til fellesskapet enn de med lavere inntekter.

Sosialistisk Venstreparti bygger sin politikk på et økologisk helhetssyn og arbeider for at verdiskapningen skal bli mer bærekraftig, og for at forbruk og produksjon ikke må overskride naturens tålegrenser. Et godt, grønt skattesystem stimulerer til utvikling av mer bærekraftige produksjonsmetoder og bedre bruk av ressursene. De viktigste eksemplene på skatter som på denne måten motvirker negativ adferd er miljøavgifter og helsemessig begrunnede avgifter. Sosialistisk Venstrepartis skattepolitikk må ses i sammenheng med øvrige næringsutviklingstiltak.

Det er viktig at skattene har legitimitet. At befolkningen stort sett oppfatter at skattene brukes fornuftig og at byrden ved å betale dem fordeles på en rimelig måte, er avgjørende både for omfanget av svart økonomi og for skattesystemets politiske bærekraft i et demokrati.

På denne bakgrunn foreslår Sosialistisk Venstreparti et skatteopplegg med følgende hovedelementer:

- Sterkere bruk av skattesystemet som fordelingspolitisk virkemiddel. I forhold til dagens skatteopplegg gir Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg skattelettelser for alle med inntekt opp til 380 000 kroner, økning stigende fra null til ca. 1 000 kroner for inntekter på opp til 590 000 kroner, og kraftig skatteøkning for dem med inntekt over dette. I forhold til Regjeringas forslag er skattelettelsene i bunn omtrent de samme, men økningen blir noe sterkere for inntektsnivå fra 381 000 kroner og oppover. I disse tallene er det ikke tatt hensyn til at Sosialistisk Venstreparti går mot forslaget om å øke merverdiavgiften.
- Sosialistisk Venstreparti går inn for en grønn skatteveksling der økte skatter på forurensende virksomhet finansierer redusert skatt på arbeid. Totalt

- øker Sosialistisk Venstreparti miljøavgiftene med 3 mrd. kroner. Pengene brukes til å redusere arbeidsgiveravgiften og redusere avstandsulempene i distriktene.
- Totalt øker Sosialistisk Venstreparti skattene neste år med 4,9 mrd. kroner i forhold til Regjeringas forslag, med en budsjettvirkning på 3,7 mrd. kroner. Fra dette må vi trekke reduserte egenandeler

- på 1,2 mrd. kroner, og prisjustering av barnetrygden på 320 mill. kroner. Nettoøkning i skattene i forhold til Regjeringas forslag er dermed 3,4 mrd. kroner, med en budsjettvirkning på 2,2 mrd. kroner. Det betyr omtrent uforandret skattenivå i forhold til skattenivået høsten 2004.
- Skattenivået for næringslivet er tilnærmet det samme som Regjeringas forslag.

SVs skatte- og avgiftsopplegg, reell virkning og budsjettvirkning i forhold til regjeringa i 2005. Mill. kroner.

	Reell effekt	Budsjettvirkning
Minstefradrag, sats fra 27 til 29 pst., øvre grense fra 56 000 til 61 200	-2455	-1965
Fradrag i arbeidsinntekt økes fra 31 800 til 38 000	-300	-240
Frikortgrense økes fra 30 000 til 35 000	-60	-50
Redusert arbeidsgiveravgift	-2000	-1600
Toppskatt, innslagspunkt 381 000 trinn 1, fra 943 400 til 587 780 for trinn 2. Viderefører 2004-satser.	4900	3920
Alminnelig skatt, personer og næringsliv, fra 28 til 28,5 pst.	4330	2800
Skatt på aksjeutbytte, 17 pst.	3400	2750
Formuesskatt, bunnfradrag økes fra 151 000 til 300 000	-1010	-805
Fjerne smutthull i skatt på kapital- og arbeidsinntekt	1620	1298
Boligskatt, mot fjerning av skatt på egen bolig	1890	1510
Økte avskrivningssatser, maskiner og utstyr fra 20 til 25 pst.	-1350	-270
Oppheve særordninger for rederier	1260	1010
Miljøavgifter, CO2-avgift, el-avgift og emballasjeavgift	2317	1942
Årsavgift for bil, geografisk differensiering	-675	-675
Dokumentavgift, fritak under 30 år.	-900	-720
Mot momsøkningen	-6060	-5189
Mot diverse skatteendringer fra Regjeringa	-75	0
Nulling av egenandelsøkninger	-1200	-1200
Prisjustering av barnetrygden fra 11 640 til 11 900	-320	-320
Sum	3312	2196

- RETTFERDIG FORDELING AV SKATTEBYRDEN

Der Regjeringa prioriterer skattelettelse for de høytlønte, setter Sosialistisk Venstreparti av penger til skattelettelse for de med lave og midlere inntekter, mens personer med høy arbeidsinntekt og kapitalinntekter må betale mer skatt. Dette framgår tydelig av tabellen ovenfor som viser hvordan skattelettelse og skatteøkninger fordeler seg. I tabellen nedenfor har vi en oversikt over hva dette betyr for den enkelte skatteyder.

Fordelingsprofil (effekt av endringer i toppskatt, alminnelig skatt og bunnfradrag), lønnstaker.

Inntekt	Endring ift. Regj	Endring ift. dagens system
50 000	-1 676	-1 312
100 000	-1 426	-1 062
150 000	-410	-2 090
200 000	-513	-2 613
250 000	-512	-2 360
284 000	-342	-2 190
300 000	-262	-2 110

Fordelingsprofil (effekt av endringer i toppskatt, alminnelig skatt og bunnfradrag), lønnstaker.

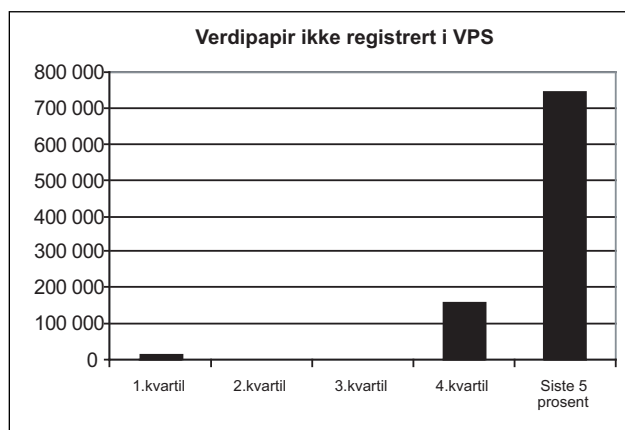
Inntekt	Endring ift. Regj	Endring ift. dagens system
350 000	-12	-1 860
381 000	143	-3 393
400 000	713	-3 298
450 000	2 213	-3 048
500 000	3 713	-2 798
600 000	7 446	-1 564
750 000	20 946	8 186
1 000 000	43 446	21 028
2 000 000	133 446	26 028

I denne oversikten er bare endringer i skatt på lønnsinntekt inkludert.

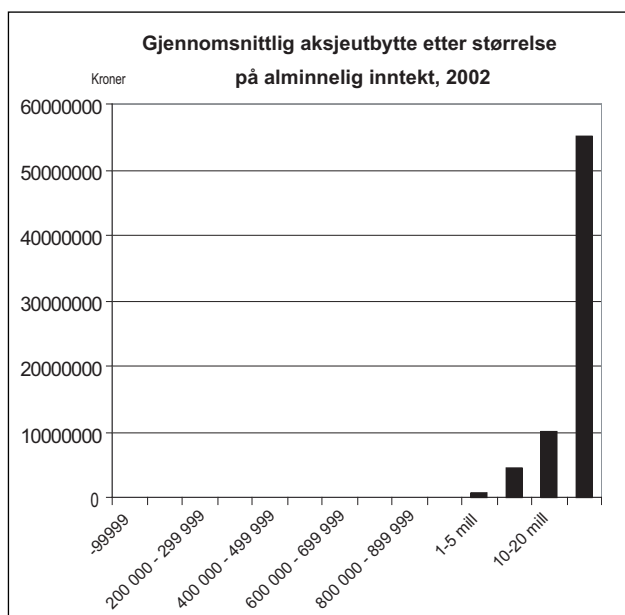
En person med inntekt på 200 000 kroner vil få omtrent 500 kroner mindre i skatt med Sosialistisk Venstreparti enn med Regjeringas forslag, mens en person med inntekt på 500 000 kroner vil få omtrent

3 700 kroner mer i skatt med Sosialistisk Venstreparti. Men i tillegg går Sosialistisk Venstreparti mot økningen i merverdiavgiften. I gjennomsnitt betyr dette en skattelettelse på ca. 1 700 kroner pr. person over 17 år. Folk flest får derfor skattelettelse med Sosialistisk Venstreparti, mens de med høye inntekter må betale mer skatt.

I tillegg gir tetting av smutthull og innføring av skatt på aksjeutbytte betydelig skatteskjerpelse for Norges rike. For å illustrere hvordan dette slår ut, tar vi med to figurer som viser fordelingen av hhv. aksjeutbytte og formue i form av uregistrerte aksjer.

Figuren viser med all ønskelig tydelighet at aksjer i uregistrerte selskaper eies av Norges aller rikeste. I dag verdsettes disse i skattesammenheng til 65 pst. av den regnskapsmessige verdien, som ofte er lavere enn markedsverdien. Dette er en sentral brikke i skatteplanleggingen som medfører at virkelig rike mennesker betaler svært lite skatt i Norge. Sosialistisk Venstreparti foreslår å gjøre dette smutthullet smalere ved at skatteverdien skal være lik ligningsverdien.

Aksjeutbytte er særdeles skjevt fordelt i befolkningen. I 2002 ble det delt ut 42,5 mrd. kroner i utbytte. Av dette gikk 40,8 mrd. kroner (96 pst.) til de 10 pst.

rikeste. Dette året var det 233 nordmenn som hadde over 20 mill. kroner i bruttoinntekt. Disse 233 mottok i gjennomsnitt et aksjeutbytte 52 mill. kroner. Deres samlede aksjeutbytte utgjør nesten 30 pst. av alt aksjeutbytte i 2002. Opphevelse av utbytteskatten sparte denne gruppa alene for 1,3 mrd. kroner.

Sosialistisk Venstreparti foreslår i årets budsjett å gjeninnføre skatt på aksjeutbytte med sats 17 pst.

Til sammen gir Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg en kraftig omfordeling fra dem som har mest i det norske samfunnet, til dem som har minst.

- GRØNNE SKATTER

Grønne skatter setter en pris på miljødeleggelse. For eksempel vil en CO₂-avgift være en kostnad for alle som bidrar til klimaproblemene. Dette vil stimulere til å velge løsninger som gir mindre klimagassutslipp, og redusere miljøproblemen. Grønn skattekomisjon anbefalte å ta i bruk slike skatter i større grad, og bruke inntektene til å redusere skatten på arbeid. Dette gir en dobbelt gevinst: I tillegg til mindre forurensning, blir det billigere å ansette folk - dermed er dette et bidrag til redusert arbeidsledighet.

Konkret går Sosialistisk Venstreparti inn for følgende grønne endringer i skatteopplegget:

- El-avgiften økes med 1 øre pr. kWh. Dette skal stimulere til mer strømsparing, og gjøre nye fornybare energikilder mer attraktive. Sosialistisk Venstreparti går også inn for å utvikle et pliktig grønt sertifikatmarked for fornybar energi.
- Alle satser i CO₂-avgiften økes med 20 øre. Dette vil øke mulighetene for at Norge overholder sine Kyoto-forpliktelser. Det innføres CO₂-avgift for luftfarten, supplyflåten og sjøtransport innenlands.
- Emballasjeavgiftene økes for å stimulere til mer gjenbruk av emballasje, samt stimulere produksjon med kortere reiseavstand. Grunnavgiften foreslås økt med 20 øre pr. enhet, mens miljøavgiften på glassemballasje økes med 1 kroner pr. enhet.
- Gjeninnføre kunstgjødelsavgiften.
- Fjerne kjøreveisavgiften på jernbane.
- Gå inn for skatteendringer som fremmer økt utvinningsgrad i eksisterende brønner på norsk sokkel.
- Inntektene benyttes til å redusere arbeidsgiveravgiften med 1,5 mrd. kroner, mens distriktene kompenseres for avstandsulemper med fjernet årsavgift for personbiler (arbeidsgiveravgiftssone 3-5) eller redusert årsavgift til 1700 kroner (sone 2). I sone 3-5 settes årsavgiften til 2700 kroner. Totalt er dette en provenynøytral skatteveksling på 2,3 mrd. kroner.
- SVs grønne skatteopplegg må ses i sammenheng med rekken av positive tiltak som skal stimulere til mer bærekraftig verdiskaping (se under)

SVs viktigste kutt

Politikk handler om prioritering. For å skape rom for viktige tiltak som vil gi oss et bedre, mer rettferdig og bærekraftig samfunn, foreslår Sosialistisk Venstreparti

å gjøre kutt på flere områder i Regjeringas forslag til budsjett. Full oversikt over endringene følger som vedlegg, men her er en oversikt over Sosialistisk Venstrepartis største og viktigste kutt, med en kort begrunnelse.

Oljeinvesteringene kuttes med 2,25 mrd. kroner.

De ressursene som ikke brukes i petroleumsvirksomheten vil sjølsagt bli brukt til annen virksomhet, som også vil gi avkastning. Mye tyder på at de store feltenes tid er over på norsk sokkel, slik at alternative investeringer kan være like lønnsomme som oljeinvesteringer. Eksempel her er Snøhvit-utbyggingen som i ettertid har vist seg å være en svært tvilsom investering. Figuren foran viser at den norske nasjonalformuen sitter i nordmenns hender og hjerner. Investeringer som øker verdien av vår arbeidsinnsats vil derfor være det viktigste vi gjør, jf. Sosialistisk Venstrepartis satsing på skole, forskning og utdanning.

Sosialistisk Venstrepartis kutt i oljeinvesteringene utgjør ca. 3 pst. av det forventede nivået på oljeinvesteringene på norsk sokkel. Sjø om oljeselskapenes investeringer reduseres tilsvarende, vil totalt investeringsnivå ligge på samme nivå som i år. Lavere investeringsnivået neste år vil bidra til at investeringene kan ligge på et høyere nivå i årene som kommer, i stedet for den kraftige nedbyggingen som er venta i årene som kommer.

Forsvarsbudsjettet reduseres med 3 mrd. kroner.

Bare USA bruker mer penger pr. innbygger på forsvaret enn Norge:

1. USA 8 851,
2. Norge 7 069,
3. Storbritannia 5 347.

Sosialistisk Venstreparti synes det er tilstrekkelig å bruke 27 mrd. kroner årlig på forsvaret, mens de andre vil bruke 30 mrd. kroner. Et slikt kutt vil sjølsagt få konsekvenser, men sjøl med kutt på 10 pst. vil vi ligge på 2. plass på statistikken.

Kontantstøtten fjernes, noe som frigjør 2,9 mrd. kroner.

Kontantstøtten gjør barnehageplass så dyrt (barnehagepris + kontantstøtte) at de barna som trenger barnehagene mest, ikke har råd. Det gjelder innvandrere, familier med rusproblemer, etc. Prinsippet om at innbyggerne skal få betalt for at de ikke bruker offentlige tilbud, er meningsløst, jf. f.eks. sykehus, aldersinstitusjoner og fengsler. Også ut fra likestillingshensyn er kontantstøtten en dårlig løsning.

Fjerne eksportsubsidier til norsk landbruk, 370 mill. kroner.

Eksportsubsidier er et av de viktigste hindrene for landbruket i den fattige delen av verden, og bør avvikles umiddelbart. Norsk landbruk får støtte for å produsere matvarer til nordmenn, av hensyn til distrikt og beredskap. Det skal vi fortsette med, men ikke i en slik grad at vi må subsidiere eksporten av overskuddsproduksjon.

Redusere støtten til private skoler, 550 mill. kroner.

Sosialistisk Venstreparti ønsker ikke noen vekst i tilbudet av private skoler. Den offentlige skolen skal være så bra at alle skal føle at gi deres barn en god og tilpasset undervisning, og blir en arena for alle barn, uavhengig av foreldrenes ressurser. Det forutsetter at ressursene brukes på den offentlige skolen, ikke på å bygge opp flere private skoler.

Redusert veibygging i sentrale strøk, 550 mill. kroner.

Sosialistisk Venstreparti kutter veiinvesteringer der det er direkte konkurranse mellom tog og vei. Pengene brukes på økt satsing på kollektivtrafikk, veiutbygging i distriktene og rassikring.

Næringspolitikk for bærekraftig verdiskaping og lavere ledighet

Sosialistisk Venstrepartis næringspolitikk skal være basert på to hovedprinsipper: Bærekraftighet og innovasjon. En næringspolitikk basert på disse prinsippene representerer trygge, langsiktige arbeidsplasser, som også bygger på Norges fortrinn i konkurransen med andre land. En næringspolitikk basert på en kombinasjon av innovasjon og bærekraftighet representerer også et område med stort potensial for vekst, som ikke bare trykker eksisterende arbeidsplasser men skaper mange nye - i byene så vel som distriktene. Dette er tvingende nødvendig med en arbeidsledighet som har låst seg fast på et nivå på rundt 100 000 mennesker.

Samtidig er utviklingen innen miljøområdet meget uheldig. Utslippene av klimagasser øker kraftig, og tall fra SSB viser at utslippsveksten for det meste økte utslipp fra industri og veitrafikk. Til tross for omfattende og forpliktende internasjonale miljøavtaler øker også utslippene av mange farlige miljøgifter.

Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett øker innsatsen for å nå disse to målene med næringspolitikken.

- NÆRINGSUTVIKLING OG KAMPEN MOT LEDIGHET

Verdiskaping dreier seg om å produsere det folk trenger på en mer fornuftig måte. Kampen mot ledighet betyr å koble ledige hender med viktige oppgaver. Sosialistisk Venstrepartis tiltak mot ledighet utgjør rundt 17 000 arbeidsplasser.

De viktigste grepene (økning i forhold til Regjeringas forslag):

Bedre avskrivningsregler	1 350 mill. kroner	1 350 arbeidsplasser (flere på sikt)
Forskning	1 300 mill. kroner	1 300 arbeidsplasser (flere på sikt)
Innovasjon Norge	655 mill. kroner	1 100 arbeidsplasser (flere på sikt)

Miljøtiltak	500 mill. kroner	500 arbeidsplasser
Økt støtte til film, media, kultur	400 mill. kroner	600 arbeidsplasser
Bioenergi	50 mill. kroner	4 000 arbeidsplasser (inkl reguleringer, jf. Sosialistisk Venstreparti-forslag)
Fiskeri, kystredskap m.m.	300 mill. kroner	450 arbeidsplasser
Næringstiltak	4 055 mill. kroner	9 300 arbeidsplasser
Flere ansatte i skole og helse	5 000 mill. kroner	5 000 arbeidsplasser
Oppussing av skolebygg	3 000 mill. kroner	3 000 arbeidsplasser
Barnehager	375 mill. kroner	750 arbeidsplasser
Jernbanesatsing	1 200 mill. kroner	1 200 arbeidsplasser
Utvikling av offentlige tjenester	9 200 mill. kroner	9 950 arbeidsplasser

Dette er hovedsatsingene. Til sammen utgjør dette rundt 19 000 nye, faste arbeidsplasser. Til fratrukk kommer reduserte investeringer i veibygging i sentrale strøk samt reduserte forsvarsinvesteringer (3,5 mrd. kroner, i hovedsak kutt i anskaffelser), anslått til 1 500 arbeidsplasser. Sosialistisk Venstreparti beholder 2004-nivået på oljeinvesteringene, og antall arbeidsplasser reduseres således ikke i forhold til nivået i 2004. Sosialistisk Venstreparti øker skatten for næringslivet med 0,5 prosentpoeng, dvs. drøyt 300 pr. arbeidsplass i året.

- NÆRINGSPOLITIKK FOR INNOVASJON OG BÆREKRAFT

Bærekraftighet er et helt grunnleggende prinsipp for at vi kan ha en industriell virksomhet uten at miljøet blir ødelagt. I dag er for stor del av vår næringspolitikk preget av en virksomhet som skader naturarven, sprer miljøgifter og reduserer det biologiske mangfoldet. Et eksempel på det er fra Mjøsa, hvor det i vår ble avslørt at fisken hadde store konsentrasjoner av miljøgifter. SFT kjente til utslippene, men begrenset seg til å påpeke at fabrikken burde finne andre stoffer. Det finnes alternativer til disse stoffene i enkelte anvendelser, men det er et stort marked for fullgode erstatninger til alle anvendelser. Utviklingen av gode alternativer til dages bruk av miljøgifter er et godt eksempel på hvordan en næringspolitikk som kombinerer innovasjon og bærekraftighet, gir et godt grunnlag for vekst og arbeidsplasser.

Et viktig grep når det gjelder modernisering av næringslivet er raskere avskrivningsmuligheter for maskiner og utstyr, som Sosialistisk Venstreparti i år igjen foreslår endret fra fem til fire år. Dette forslaget betyr at det blir mer lønnsomt for norsk industri og næringsliv å investere i nytt og mer moderne utstyr. Studier viser at norsk næringsliv ofte fornyer seg gjennom kjøp av nytt maskineri og utstyr. Dermed er tiltaket spesielt målrettet i forhold til hvilke framtidsetta innovasjonsbehov norsk næringsliv har. Sosialistisk Venstreparti foreslår 1,35 mrd. kroner til dette tiltaket.

For å styrke forskningsaktivitetene i Norge foreslår Sosialistisk Venstreparti som eneste parti en skikkelig satsing på grunn- og anvendt forskning. Til sammen

foreslår Sosialistisk Venstreparti 1,3 mrd. kroner i økning på forskningsbudsjettene.

Sosialistisk Venstreparti har tidligere gått mot ordningen med skattefradrag i næringslivet for forskning (den såkalte SkatteFUNN-ordningen), og har i sine budsjetter erstattet den krone for krone med tilskuddsordninger. I påvente av en evaluering av ordningen og av hensyn til forutsigbare rammevilkår for næringslivet, går Sosialistisk Venstreparti inn for å beholde dagens ordning med SkatteFUNN.

I dag produserer Norge rundt 16 TWh bioenergi, eller seks pst. av samla energiproduksjon, i første rekke i form av ved. Sosialistisk Venstreparti vil ha denne andelen opp på svensk nivå, dvs. ti pst., innen 2010, gjennom å etablere en plan for industrialisering av bioenergi. En slik plan kan skape 4 000 nye arbeidsplasser innen foredling, produksjon og bruk av bioenergi, iht. Norsk bioenergiforening. De viktigste tiltakene for bioenergi skjer gjennom forskrifter, som f.eks. krav om at alle nybygg over 1 000 kvadratmeter skal bygges ut med vannbåren varme (i dag gjelder dette kun statlige bygg), at det etableres en konverteringsordning for å legge om til vannbåren varme i skolebygg og andre store private og kommunale bygg, samt at alle nye boligfelt (over ti boliger) skal ha installasjons- og bruksplikt på vannbåren varme. Sosialistisk Venstreparti ønsker å bruke 50 mill. kroner på bioenergitiltak utover Regjeringas forslag.

Innovasjon Norge er statens viktigste redskap for å styrke innovasjon og modernisering i hele landet. Sosialistisk Venstreparti ønsker å styrke Innovasjon Norge med 550 mill. kroner i tilskudd og lån, og samtidig presisere strammere grenser for hva Innovasjon Norge skal bidra til å utvikle. Midlene skal gå til program for miljøteknologi, program for distriktsutvikling, styrking av ordningen med forsknings- og utviklingskontrakter, næringsretta design og modernisering av fraktfartøyene.

Dette er Sosialistisk Venstrepartis hovedsatsninger for et mer bærekraftig næringsliv:

- 1 350 mill. kroner til bedre avskrivningsregler.
- 1 300 mill. kroner i økt forskning (grunnforskning og anvendt forskning).

- SkatteFUNN-ordningen beholdes i påvente av evaluering.
- 500 mill. kroner til miljøtiltak.
- 400 mill. kroner til film, media og kultur.
- 200 mill. kroner til program for miljøteknologi; produkter og tjenester som kombinerer miljø og lønnsomhet.
- 200 mill. kroner går til distriktsutvikling.
- 80 mill. kroner er tilskudd for å modernisere kystfraktestøtøyene, som i dag slipper ut store mengder CO₂ og NO_x.
- 60 mill. kroner går til å styrke forsknings- og utviklingskontrakter.
- 10 ekstra mill. kroner går til næringsretta design.
- 5 mill. kroner går til oppussing av gamle, bevaringsverdige stål båter.

Til sammen 1,905 mrd. kroner.

Grønn reiselivssatsing

En ren natur i balanse, uten ødeleggende inngrep, har en egenverdi. Kvaliteten av å være i verna natur er høyt verdsatt av de besøkende. Nasjonalparkene våre og de verna områdene i Norge, er verna med utgangspunkt i landskapskvaliteter og biodiversitet, som gir et godt utgangspunkt for turisme i de samme områdene. Ved riktig håndtering av disse spørsmålene, vil det bli lettere å verne natur i fremtiden: De besøkende blir oppmerksom på de unike verdiene og opptrer varsomt for ikke å skade naturen, og lokalbefolkningen kan få inntekter av virksomheter knyttet til vern og bruk. Utfordringen er å sikre at turisme og næringsutvikling i verna områder er bærekraftig og behandles på riktig måte.

Det dreier seg om å utvikle en turistnæring som er miljøvennlig eller økologisk - en grønn turisme.

- NORGE - VERDENS GRØNNESTE REISEMÅL

I 2004 kåret National Geographic Traveller norske fjorder til verdens beste reisemål. 2005 er friluftslivets år. Dette gir Norge en stor mulighet til å etablere ikke bare fjorder, men hele landet, som verdens beste turiststed - med et grønt perspektiv. Norge kan utvikle en stor og livskraftig grønn turistnæring, som bruker naturen på naturens premisser. I en slik strategi inngår bruk av hele naturen, fra flotte fosser, unikt kystlandskap, naturskoger, isbreer og til nasjonalparksentra og rovviltsentra. Turisme er en av verdens raskest voksende næringer. En slik satsing vil skaffe mange arbeidsplasser i distriktene, og derfor være et viktig bidrag til å skape forståelse for bevaring av naturens verdier. Det vil også gi større aksept for vernet både politisk, blant lokalbefolkningen og publikum. Sosialistisk Venstreparti går inn for å bevilge 45 mill. kroner til satsingen på grønn turisme.

- NASJONALPARKER

Det er viktig å fortsette vernearbeidet, og etablere nye nasjonalparker. Erfaringer fra andre land, som USA, viser hvordan nasjonalparker kan bli økono-

miske drivkrefter, og profilere områder som merkevare for nasjonalt naturvern. Etablering av nye nasjonalparker, og effektiv drift av nåværende, står sentralt i arbeidet med å etablere en grønn turisme i Norge. Nasjonalparksentrene bør styrkes - både for å gjøre informasjonsarbeidet bedre, for å utvikle nye ansvarsområder som f.eks. innen forskning og utvikling, oppgaver knyttet til historie og naturbaserte aktiviteter, og for å kunne være koordinator for arbeidet med å utvikle grønn turisme lokalt.

Sosialistisk Venstreparti ønsker å øke bevilgningene til nasjonalparkene med 15 mill. kroner.

- KULTURMINNER

Norge har mange kulturminner med unik verdi, og fem av dem ligger inne på UNESCOs verdensarvliste. Bryggene i Bergen, bergstaden Røros og stavkirkene er alle reisemål som gjør Norge til et særskilt attraktivt reisemål. Sosialistisk Venstreparti bevilger totalt 59 mill. kroner til å styrke kulturminnevernet.

For etablering av Grønn Turisme, foreslår Sosialistisk Venstreparti:

- Ta initiativ til et prosjekt for grønt reiseliv, 45 mill. kroner.
- Styrke kulturminnevernet, 59 mill. kroner.
- Legge til rette for økt friluftsliv, 21 mill. kroner.
- Økte tilskudd til fiskeformål, 25 mill. kroner.
- Styrke drift av nasjonalparker, 30 mill. kroner.

Til sammen: 180 mill. kroner.

- SYSSELSETTING OG MILJØRETING I LANDBRUKET

Innen landbruket trengs en kraftig satsing for å sikre sysselsetting samt dreie virksomheten over i mer miljøvennlig retning. Landbruket sliter med lite optimisme og svak rekruttering. Dette er et problem som må følges opp over flere år, men Sosialistisk Venstreparti foreslår i første omgang å bruke 5 mill. kroner til et forprosjekt for rekruttering til landbruket. Videre er det nødvendig å legge om deler av driften på en måte som reduserer miljøskaden som landbruket forårsaker. Spesielt gjelder dette avrenning, som gir forurensingsproblemer i vassdrag. Her foreslås det iverksatt straksiltak, med 20 mill. kroner. Et annet viktig grep som må gjøres er å styrke satsingen på økologisk landbruk. Regjeringas forslag om 5 mill. kroner til økologisk mat i skoler og barnehager er for lite. Sosialistisk Venstreparti foreslår 25 mill. kroner ekstra.

Videre foreslår Sosialistisk Venstreparti at tilskudd til skogplanting og kultivering skal økes med 20 mill. kroner. Regjeringa foreslår skatt på generasjonsoverføring av landbrukseiendommer. Sosialistisk Venstreparti mener at dette vil forsterke problemene med rekruttering i landbruket, og går derfor mot denne skatten. Mattilsynets avgiftsnivåer er for høye, og gjør at en rekke matbedrifter sliter. Sosialistisk Venstreparti ønsker å redusere matavgiftene med 40 mill. kroner, og heller finansiere dette over statsbudsjettet.

Det er ikke gitt at landbruket skal produsere mat og ingenting annet. Som nevnt ovenfor ønsker Sosialistisk

Venstreparti å styrke bioenergisatsinga. Norsk landbruk må spille en viktig rolle når det gjelder utviklingen på bioenergi.

For å sikre og bedre sysselsettingen i landbruket, og vende landbruket i en mer miljøvennlig retning, vil Sosialistisk Venstreparti:

- Bevilge 5 mill. kroner til et forprosjekt for rekruttering til landbruket.
- Iverksette strakstiltak for å redusere avrenningen fra landbruket, med 20 mill. kroner.
- Bevilge 25 mill. kroner til økologisk landbruk.
- Bevilge et tilskudd til skogplanting og kultivering, med 20 mill. kroner.
- Stoppe forslag om skatt på generasjonsoverføring av landbrukseieendommer, 30 mill. kroner.
- Redusere matavgiftene med 40 mill. kroner.
- Bevilge 50 mill. kroner til en handlingsplan for industrialisering av bioenergi.

Til sammen: 160 mill. kroner.

- VERDISKAPING BASERT PÅ FISK

Fisk er en betinget fornybare ressurser - det vil si fornybar under forutsetning av en bærekraftig forvaltning.

Fiskerinæringa har et stort potensial, men står samtidig overfor store utfordringer. Når eksportert kvantum øker samtidig som eksportverdien går ned, og sysselsettingen i alle ledd i næringa går ned, så må vi brette opp ermene og ta fatt på jobben. Sosialistisk Venstreparti vil ikke overlata denne jobben til næringa alene. Vi skal ta de fiskeripolitiske målene om lønnsomt og bærekraftig fiskeri alvorlig. Vi skal ta målene om arbeid og bosetting langs kysten alvorlig. Vi skal ta ansvar for å utvikle strategier for mer verdiskaping i norsk fiskerinæring.

Dette er bakgrunnen for at Sosialistisk Venstreparti foreslår å opprette et verdiskapingsprogram for fiskerinæringa. Et slikt program vil kunne bidra til utvikling av spesialiserte matvarer av høy kvalitet basert på norske lokale og regionale matvaretradisjoner.

Ei bærekraftig høsting av ressursene er en absolutt forutsetning for Sosialistisk Venstrepartis fiskeripolitikk. Avsløringer om utkast og ulike former for ulovlig fiske har satt fokus på miljøkriminalitet og økonomisk kriminalitet i fiskerinæringa. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor å øke bevilgningene til Fiskeridirektoratet og Kystvakta.

Fiskeriatvanten ble sagt opp våren 2004. Sosialistisk Venstreparti ønsker en sterkere satsing på næringstiltak i fiskeriene, og foreslår å øke bevilgningene til føringstilskudd og tilskudd til lineegningsentraler. Sosialistisk Venstreparti ønsker også å øke bevilgningene til velferdsstasjonene for fiskere som er viktige sosiale treffpunkt langs kysten.

Sosialistisk Venstreparti er mot strukturpolitikken som Regjeringa fører, og foreslår derfor å oppheve strukturkvoteordningen og strukturavgifta. Sosialistisk Venstreparti vil gå mot Regjeringas forslag om å innføre kontrollavgift og den nye havbruksavgiften. Samtidig reduserer vi merkeregisteravgiften.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Bevilge midler til Innovasjon Norge, for et til verdiskapingsprogram for fisk, 100 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til fiskeridirektoratet, med 10 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til kystvakten, 100 mill. kroner, og redningstjenesten, 20 mill. kroner.
- Oppheve strukturkvoteordningen og fjerne strukturavgiften, 70 mill. kroner.
- Økt tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, 30 mill. kroner.

Til sammen: 330 mill. kroner.

- STYRKET INFRASTRUKTUR I DISTRIKTENE

Et effektivt transportsystem er en grunnleggende forutsetning for næringsliv, vekst og arbeidsplasser. Næringslivet trenger transport av varer og produkter til og fra bedriftene, til markedene i Norge og i andre land, og må vite at transportsystemet er til å stole på. Ingen kunde aksepterer forsinkelser hos NSB som forklaring på hvorfor en kontrakt ikke ble holdt. Næringslivet må vite at varene leveres i tide.

Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningene med over en milliard kroner til jernbaneforvaltning. En del av investeringene vil gå til et løft for godstransporten på jernbanen. Det vil gi reduserte kostnader og mer effektive transporter over lengre avstander. Sosialistisk Venstreparti vil også ha økt satsing på kollektivtransport, som i tillegg til bedre miljø vil føre til økt framkommelighet for øvrig transport i sentrale strøk.

Fraktestasjonene står for en stor del av godstransporten langs den lange Norgeskysten. Men kystens arbeidshester sliter og har en gjennomsnittsalder på over 30 år. En modernisering av denne flåten vil gi en mer miljøvennlig transport, og redusere belastningen på veiene.

Verdiskapning skjer både i sentrale strøk og i distriktene. Sosialistisk Venstreparti ønsker levende distrikter, regional utvikling og bedre vilkår for verdiskapning og sysselsetting, og ser et bedret samferdselstilbud i distriktene som et viktig element i slik satsing. Mange steder er veistandarden av en slik kvalitet at det hindrer effektiv transport. Ras er en reell fare. I enkelte fylker er mer enn 40 pst. av fylkesveiene gruslagt og tåler under 10 tonns akseltrykk. Det er en ulempe for frakt av gods.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Bevilge 100 mill. kroner til en grusvegpakke.
- Bevilge 80 mill. kroner til et program for modernisering av fraktestasjonene.
- Bevilge 150 mill. kroner ekstra til oljevern, maritim infrastruktur og utbygging av fiskerihavner samt styrke riksvegfergedriften med 50 mill. kroner.
- Øke rammen til riksveger fylkesvis med 120 mill. kroner.
- Øke rammen til rassikring med 100 mill. kroner.

Til sammen: 600 mill. kroner.

- REGIONAL UTVIKLING

Fylkeskommunen som regional utviklingsaktør setter nye problemstillinger på dagsorden når det gjelder bosetting, næringsliv og arbeidsplasser for å skape attraktive og livskraftige lokalsamfunn. Gjennom regionale partnerskap samarbeider organisasjonene i næringslivet, kommuner, fylkeskommunen, regional statsforvaltning, ulike kompetansemiljø og frivillige organisasjoner om utforming og gjennomføring av planer innenfor etablerte program. Fylkeskommunen har en ledende rolle i det regionale partnerskapet.

Regjeringa har bygget ned de distriktpolitiske virkemidlene over flere år. Særlig dramatisk er det at den differensierte arbeidsgiveravgifta blir borte. Regjeringa har gjort lite for å benytte det handlingsrommet som er innenfor avtalen til å gi næringslivet i distriktene bedre vilkår.

Distrikts- og næringspolitikken blir styrket av Sosialistisk Venstreparti ved å satse på bevilgninger gjennom å bruke handlingsrommet i regional og distriktpolitikken, og å øke de lokale, regionale og nasjonale distriktpolitiske virkemidlene.

Distriktpolitiske hensyn må vektlegges i alle beslutninger, og viktige framtidrettede distriktsnæringer som for eksempel bioenergi og grønt reiseliv må støttes.

Sosialistisk Venstreparti vil styrke en samarbeids- og synergistrategi til erstatning for Regjeringas konkurransestrategi, som fører til sentralisering og dårlige helhetsresultat. Statens egen virksomhet må pålegges et særlig ansvar for å ta distriktpolitiske hensyn. Samarbeid mellom ulike offentlige etater, sektorer og forvaltningsnivåer må brukes aktivt og målrettet for å oppnå dette.

Sosialistisk Venstreparti vil derfor styrke regional utvikling med 245 mill. kroner.

- SKATT FOR NÆRINGSLIVET

Sosialistisk Venstreparti reduserer det totale skattenivået for næringslivet, dersom man ser bort fra opphevelsen av særreglene for rederiene. Sosialistisk Venstreparti bruker skattesystemet til å stimulere norske bedrifter til framtidretta omstillinger. Økte miljøavgifter gjør det dyrere å bruke gammel, forurensende teknologi, mens kortere avskrivningstid gjør investeringer i ny teknologi rimeligere. Dermed legger vi til rette for fortsatt høy produktivitetsutvikling, som på en bærekraftig måte vil skape grunnlag for fortsatt velferdsutvikling framover. Sosialistisk Venstreparti øker skatten på overskudd med 0,5 prosentpoeng, til sammen 600 mill. kroner - drøyt 300 kroner pr. arbeidsplass i året. Detaljene framgår av tabellen nedenfor:

SVs skatteopplegg for næringslivet	Sats	Påløpt	Bokført
Økte avskrivningssatser for maskiner og utstyr	Fra 20 til 25 pst.	-1350	-270
Oppheve særordninger for rederiene		1260	1010
Alminnelig skatt (utslag for næringslivet ekskl petroleumsselskaper)	28,5 pst.	790	0
Alminnelig skatt, petroleumsselskaper	28,5 pst.	790	390
Oppheve skattefradrag for behandlingsutg og forsikring		10	8
Arbeidsgiveravgift		-2000	-1600
Årsavgift, geografisk diff, fra 1. juli (næringslivets andel)	Sone 1: 2700 Sone 2: 1700 Sone 3-5: 0		
Elavgift (næringslivets andel)	+1 øre	-225	-225
Øke CO ₂ -avgiften, alle satser, nettoeffekt (næringslivets andel)	+20 øre	313	235
CO ₂ -avgift luftfarten, supplyflåten og sjøtransport innenlands	+20 øre pr. enhet	942	812
Grunnavgift på engangsemballasje	Full sats	200	180
Miljøavgift på glassemballasje	+20 øre pr. enhet	110	100
Mot: Innstramming av samvirkebeskatningen	1 kr pr. enhet	36	32
Mot: Innstramminger i landbruksbeskatningen		-30	0
Beskatning av næringslivet øker med		-30	-30
Særordninger for rederne		816	642
		1260	1010
<i>Beskatning av næringslivet utenom rederne øker med</i>		-445	-368

Rettferdig fordeling**Et samfunn for alle****- KAMP MOT FATTIGDOM OG FOR STØRRE RETTFERDIGHET**

Fellesskapets ressurser er ikke ubegrensede. Politikk er å velge. Sosialistisk Venstreparti prioriterer knallhardt - rettferdig fordeling og like muligheter for alle må komme først.

Hos folk flest står likhetsidealet sterkt. Tre av fire nordmenn mener det bør være et politisk mål å redusere økonomiske forskjeller. Sosialistisk Venstreparti tar den oppgaven alvorlig. Vi vil med dette budsjettet gjøre hverdagen atskillig lettere for mange av dem som sliter med å få endene til å møtes i dagens Norge. Vi ønsker å ta et viktig skritt på veien mot å avskaffe fattigdommen i Norge, og sørge for en mer rettferdig fordeling.

Regjeringa la for to år siden fram sin såkalte tiltaksplan mot fattigdom (Fattigdomsmeldinga). I forbindelse med Stortingets behandling av fattigdomsmeldinga la Sosialistisk Venstreparti, alene eller sammen med andre opposisjonspartier, inn over 20 konkrete forslag: Om bl.a. økt barnetrygd, sosial boligbygging, reduserte egenandeler og økt innsats for å få arbeidsledige i jobb. Tiltakene er ikke satt ut i livet, fordi regjeringa ikke vil.

I forslaget til statsbudsjett legger Regjeringa stor vekt på sine tiltak som en oppfølging av fattigdomsmeldinga. Den viser til at den vil styrke tiltakene mot fattigdom med ytterligere 255 mill. kroner i 2005. Isoler sett er det vel og bra, selv om det ikke er tilstrekkelig. Men det hjelper likevel lite når den generelle politikken leder oss i motsatt retning. Regjeringa fører klassisk Høyre-politikk - summen av politikken blir større forskjeller og mer fattigdom.

De siste 10 årene har vi nordmenn opplevd en vekst uten sidestykke i norsk historie. Vi er et av verdens aller rikeste land, og i følge FN det beste landet i verden å leve i. Det er fantastisk. Men ikke alle har fått bli med på festen. Mellom 15 000 og 20 000 barn lever i familier som opplever vedvarende fattigdom.

Statsminister Bondevik har brukt sterke ord om situasjonen. På Kristelig Folkeparti sitt landsmøte 10. mai 2003 sa han følgende:

"Ja, vi har et fattigdomsproblem - også i Norge. Jeg bestemte meg for at hvis jeg igjen skulle lede en regjering, ville jeg ta tak i dette problemet."

Bondevik leder nå en regjering som har foretatt en systematisk omfordeling fra de fattigste i Norge til de rikeste. Bondevik snakker mer om fattigdomsutfordringen enn noen statsminister i nyere tid. Samtidig står Regjeringa for en politikk som øker forskjellene mer enn noen regjering i nyere tid.

Tidligere i høst la Sosialistisk Venstreparti fram rapporten "Forskjells-Norge 2004". Den dokumenterer forskjells-utviklingen i Norge de siste årene.

- STADIG SKJEVERE INNTEKTSFORDELING

Data fra SSBs selvangivelsesstatistikk viser med stor tydelighet at inntektsfordelingen i Norge er skjev. Den rikeste tidelen av oss mottar 30 pst. av bruttoinntekten i landet. Mens de ti pst. fattigste i snitt har en brutto årslønn på 21 200 kroner, har de ti pst. rikeste en lønn på 775 300 kroner. Ser vi på de aller rikeste, har den prosenten med høyest bruttolønn i snitt en inntekt på nesten 2,4 mill. kroner, og mottar med det 9,1 pst. av all bruttoinntekt i landet.

Forskjellene har blitt forsterket spesielt de siste årene, med en klar økning fra 2001 til 2002. Rapporten "Forskjells-Norge 2004" gir mer utfyllende informasjon fordelingsutviklingen i Norge i de årene dagens Regjering har sittet ved makten.

Sosialistisk Venstreparti vil angripe skjevfordelingen i det norske samfunnet på hovedsakelig to måter:

1. Vi vil drive aktiv omfordeling gjennom vår skattepolitikk.

2. Vi vil styrke offentlige støtteordninger og tjenester som skal sikre at velferd og trygghet ikke avhenger av personlig økonomi. Sosialistisk Venstreparti vil ha ett felles velferdssystem for alle.

- RETTFERDIG SKATT

Skattesystemet er viktig for fordelingspolitikken av to grunner. Innkreving av skatt er velegnet til omfordeling i seg sjøl. Gjennom progressive satser kan vi sikre at de med høyest inntekt og formue betaler relativt større andel av sin inntekt til fellesskapet. Samtidig er bruken av skattepengene viktigst for dem med dårligst økonomi. Gratis skole, eldreomsorg og helsevesen betyr mer for dem som har minst å rutte med. Nivået på skatteinntektene er derfor en viktig faktor for samlet omfordeling. Derfor er Regjeringas politikk som gir skattelettelse til de rikeste, dobbelt usosial. Innsparingen rammer de som har minst, mens gevinsten går til de rikeste.

Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg gir skattelettelse for alle med lave og normale inntekter, mens det gir økt skatt for alle med høye inntekter, særlig de som i dag nyter godt av skattefordelene på kapitalinntekter og sentrale formuesgjensstander. Korrigert for virkningen av Regjeringas forslag om økt merverdiavgift, gir Sosialistisk Venstreparti lettelse for alle som tjener under 400 000 kroner. Skatteøkningene er moderate opp til 580 000 kroner, og relativt tøffe for dem som tjener vesentlig mer enn det. I tillegg vil Sosialistisk Venstrepartis forslag om skatt på aksjeutbytte og teting av skattehull i beregningen av formuesskatt og rederibeskatningen, gi en sterk skatteskjerpelse for Norges rikeste.

Totalt gir Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg en meget god fordelingsprofil. Vi sikrer det offentlige nok inntekter til at velferdsstaten kan opprettholdes, og regninga må betales av dem som har best råd.

- SOSIALISTISK VENSTREPARTI GÅR IMOT ØKT SKATT PÅ SYKDOM

Egenandeler skaper forskjeller. Sosialistisk Venstreparti aksepterer ikke at stadig flere syke og funksjonshemmede skal tvinges til å droppe helse- og omsorgstjenester fordi de ikke har råd.

Egenbetaling på helsetjenester og legemidler har økt betydelig de siste åra. Høye egenandeler er urettferdige, fordi de rammer hardest dem som fra før har dårlig økonomi. Reduksjon av egenandelene er et viktig tiltak for å bekjempe fattigdom. Funksjonshemmede og kronisk syke har i gjennomsnitt godt over dobbelt så høye utgifter til helse og omsorg som totalbefolkningen.

For å motvirke ytterligere økning av egenbetalingen går Sosialistisk Venstreparti mot økningen av utgiftstaket i dagens frikortordning (egenandelstak 1) fra 1 550 til 2 500 kroner.

Regjeringa foreslår at egenandelene for legehjelp, psykolog og fysioterapi økes med 8 pst. fra 1. juli 2005. Sosialistisk Venstreparti går imot denne og andre egenandelsøkninger.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gå imot alle egenandelsøkninger som Regjeringa foreslår på helseområdet. I tillegg vil vi beholde egenandelstaket for medisiner og helsetjenester (tak 1) uendret på 1 550 kroner. Til dette vil Sosialistisk Venstreparti bevilge til sammen 1 200 mill. kroner.

- SOSIALISTISK VENSTREPARTI GÅR IMOT ANDRE
USOSIALE EGENANDELER OG GEBYRER

Regjeringa går i sitt forslag til statsbudsjett inn for å gjeninnføre egenandel på fri rettshjelp. I tillegg vil Regjeringa øke de statlige gebyrene ved inkasso. Disse to tiltakene vil ramme husholdninger med dårlig økonomi svært hardt.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gå imot innføring av egenandel på fri rettshjelp. Bevilger 30 mill. kroner til formålet.
- Snu trenden der de gjeldstyngede belastes med stadig høyere gebyr, 82 mill. kroner.

- TRYGD TIL Å LEVE AV

Av ulike grunner trenger en del mennesker økonomisk støtte fra det offentlige for å klare seg. Offentlige støtteordninger skal gi ytelse på et nivå som gir mulighet for et verdig liv.

Sosialistisk Venstreparti vil kjempe hardt for at alle som kan jobbe skal ha en plass i arbeidslivet. Vi må imidlertid ikke glemme dem som av en eller annen grunn ikke kan delta - personer som står midlertidig eller permanent utenfor fellesskapet som yrkesdeltakelse gir. Disse menneskene skal ikke straffes økonomisk.

Undersøkelser som bl.a. er gjennomført i regi av OECD, tyder på at det norske trygde- og skattesystemet relativt sjelden gir opphav til såkalte "fattigdomsfeller". Hvis vi ser bort fra sykelønsordningen, vil langt de fleste yrkesaktive med fulltidsjobb oppleve et betydelig inntektsfall ved uttak av trygdeytelser. Trygdemottakere som gradvis øker sin yrkesaktivitet, vil gjennomgående ha noe igjen for det. (Langeland (red.), Bjørnskau, Lorentzen og Pedersen, FAFO 1999)

Regelverket skal bidra til at det kan gis stønad i en aktiv behandlingssituasjon med mulighet til å bedre arbeidsevnen. Ordningen med rehabiliteringspenger har til formål å hjelpe mennesker tilbake til arbeidslivet. For noen av disse vil det av ulike årsaker ta lengre tid å nå dette målet. Regjeringa har tidligere begrenset muligheten til en lengre rehabiliteringsperiode.

Dersom målsettingen er å føre flest mulig tilbake til arbeidslivet, er det nå klart at det var en feil vei å gå. Sosialistisk Venstreparti vil gjøre ordningen mer smidig og fleksibel for dem som trenger den. Både forut for og i forbindelse med Regjeringas endring av rettighetene ble det uttrykt bekymring for at begrensning i rettighetene ville kunne føre til at mange for tidlig overføres til yrkesrettet attføring med fare for å falle tilbake på rehabilitering på grunn av sykdom. Dette er en situasjon man nå er i ferd med å få, samtidig som at flere mister ytelsen for tidlig og blir henvist til økonomisk sosialhjelp.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kreve at personer som faller inn under ordningen med tidsbegrenset uførestønad, mottakere av rehabiliteringspenger og attføringspenger skal motta forsørgertillegg på samme nivå som personer som mottar ordinær uførepensjon. Vi bevilger 390 mill. kroner til dette formålet.
- Kreve at det settes ned et utvalg som skal se på nivået på trygde- og sosialytelser med sikte på å styrke disse. SIFOs levekostnadsberegninger må være utgangspunkt for dette arbeidet.
- Sosialistisk Venstreparti vil gå inn for at det igjen skal være anledning til å motta rehabiliteringspenger i mer enn to år, der dette er nødvendig. Sosialistisk Venstreparti vil bevilge 210 mill. kroner til dette formålet.

- ET INKLUDERENDE ARBEIDSLIV

Partene i arbeidslivet og staten har inngått en avtale som skal bidra til et mer inkluderende arbeidsliv - den såkalte IA-avtalen. Denne avtalen skal både få ned sykefraværet og få flere av de uføretrygdde og arbeidsledige ut i jobb. Mangel på arbeid og inntekt er den viktigste årsaken til fattigdom i Norge. Derfor er det så viktig at avtalen holdes og følges opp av alle parter. Det er et klart brudd på avtalen når Regjeringa med sitt budsjettforslag vil øke arbeidsgivernes delansvar for sykepenger. Å bryte avtalen, slik Regjeringa gjør, kan føre til at færre uføre kommer i jobb og at arbeidsgiverne ikke vil ansette mennesker med helseproblemer. Bruddet med partene stilles i et svært merkelig lys av nye tall som viser at sykefraværet nå reduseres merkbart. Dette er en klar indikasjon på at arbeidet med IA-avtalen virker. Regjeringa reduserer anslaget for sykepenger for 2005 med 2,1 mrd. kroner tre uker etter at statsbudsjettet er lagt frem.

Rehabilitering og attføring må tilpasses den enkelte mer enn i dag, slik at hver enkelt får et tilbud som kan gi dem mulighet til å få og beholde en jobb. Arbeidslivssentrene i fylkene ble opprettet for å hjelpe arbeidsgivere og de som trenger arbeid med å lykkes i IA-arbeidet. Sentrene må bemannes slik det var bestemt ved starten av reformen. Mer ressurser til arbeidslivssentrene vil kunne få flere tilbake i arbeid, og dermed spare utgifter til sykefravær. Da vil langt flere kunne komme i arbeid, færre vil bli fattige og utgiftene til sykelønn og trygd vil gå ned.

Kommuneøkonomien er viktig for utviklingen i selskapssetting, sykefravær og uføretrygding. For første gang etter krigen blir det færre stillinger i kommunal sektor. Dette bidrar til økning i arbeidsløsheten og til utstøting av uføre og yrkeshemmede. Regjeringa mener det er viktigere å effektivisere mer, enn å gjøre noe med arbeidsløshet og helseproblemer som oppstår på grunn av høyt arbeidspress.

Uføretrygding og sjukefravær øker mest i helse- og omsorgssektoren i kommunene. Sosialistisk Venstreparti styrker kommuneøkonomien med totalt ca. 6,5 mrd. kroner, bl.a. for å bedre situasjon i helse- og omsorgssektoren. Det vil gi bedre tjenester for innbyggerne og redusere sykefravær og uføretrygding.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Opprettholde sykepengeordningen for arbeidsgiverne slik den er i dag. Til dette vil vi bevilge 925 mill. kroner.
- Øke trygdeetatens driftsmidler med 50 mill. kroner for å styrke satsingen for å oppnå målsettingene i IA-avtalen og få flere langtidssykemeldte tilbake i arbeid.

- SOSIAL BOLIGBYGGING

Alle skal ha mulighet til å bo i en rimelig bolig i et godt bomiljø. Vi vil legge til rette for stabilt høy boligbygging. I tillegg satser vi offensivt på utbygging av billige utleieboliger til folk som trenger det. Alle bostedsløse skal få tilbud om et sted å bo fast.

Det bevilges ikke nok boligtilskudd til boliger til folk med dårlig råd, ungdom, flyktninger og bostedsløse. På tross av løftene om 1 000 studentboliger årlig vil det med Regjeringas opplegg bare bli bygget om lag 350 studentboliger i 2005. Norge ligger langt under nordisk gjennomsnitt når det gjelder sosial boligpolitikk. Bare 4 pst. av Norges boliger formidles utenom det kommersielle markedet, mens EU-gjennomsnittet er 18 pst. I Sverige og Danmark er nivået henholdsvis 24 og 20 pst. (NOU 2:2002). Stadig færre av de unge som flytter hjemmefra eier sin egen bolig. Også i befolkningen generelt øker andelen som leier boligen de bor i. Mens 24 pst. av boligene i 1990 var leid ut, er andelen i dag på 30 pst. Dette gir et større press på et leiemarked som antakelig er svært følsomt for endringer i etterspørselen.

Sosialistisk Venstreparti krever en storstilt satsing på bygging av utleieboliger for flyktninger, bostedsløse og andre vanskeligstilte. Vi foreslår å finansiere til sammen om lag 3 000 utleieboliger, og satser 400 mill. kroner mer enn Regjeringa på dette neste år. I tillegg foreslår Sosialistisk Venstreparti 150 mill. kroner for å nå målet om å bygge 1 000 studentboliger i året.

Høye boutgifter pga. svært høy pris er en vesentlig årsak til at en del sliter økonomisk i Norge i dag. Verre kan det bli når rentene stiger og boligprisene igjen går ned. Det er dobbelt så mange unge med høy boutgiftsbelastning i forhold til middelaldrende. Med høy boutgiftsbelastning menes at boutgiftene utgjør mer enn 25 pst. av inntekt etter skatt.

En god bostøtteordning er derfor avgjørende for å sikre at alle skal kunne ha råd til å bo godt og trygt, men mange grupper faller utenfor ordningen. Sosialistisk Venstreparti vil derfor forbedre bostøtteordningen ved å øke inntektsgrensen for barnefamilier med 30 000 kroner, og gi barnefamilier støtte til lys og varme. I tillegg skal begge foreldre i familier med delt omsorg kunne søke om bostøtte.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gi tilskudd til å øke antall studentboliger fra 350 til 1 000. Økning med 150 mill. kroner.
- Bevilge 400 mill. kroner til bygging og kjøp av flere enn 2 000 billige utleieboliger og lavinntektsboliger til unge, flyktninger og økonomisk-

vanskeligstilte til neste år. 50 mill. kroner reserveres boliger for bostedsløse.

- Gi flere barnefamilier med dårlig økonomi bostøtte, ved å øke grensen for hva man kan tjene med 30 000 kroner.
- Gi barnefamilier med lav inntekt den samme støtte som eldre og uføre til dekning av lys og varme.
- Gi begge foreldre til barnefamilier med delt omsorg mulighet til å søke om bostøtte.
- Styrke Indre Oslo Øst-prosjektet med 10 mill. kroner.

- ØKTE FORSKJELLER GIR MER KRIMINALITET

Det store flertall av de innsatte i norske fengsler har en bakgrunn som er sterkt preget av sosiale problemer, fattigdom og manglende tilknytning til arbeidsliv og samfunnet for øvrig.

Dette framgår av en levekårsundersøkelse for innsatte i norske fengsler foretatt av SSB og Fafo. Hensikten med undersøkelsen var å gi et samlet bilde av innsattes generelle levekår. Det ble også lagt vekt på problemer knyttet til rusmisbruk og psykiske plager.

En del vil ha det til at fokus på innsattes levekår og bakgrunn er å bortforklare og unnskyldte handlinger som er å anse som uakseptable krenkelser av andres frihet. Sosialistisk Venstreparti ser kunnskap om straffedømtes bakgrunn - og også om ofrenes bakgrunn - som avgjørende for å kunne lære hva samfunnet gjør feil når det gjelder å forebygge kriminalitet. I tillegg er vi opptatt av at alle mennesker har krav på å bli sett på nettopp som mennesker, og ikke bli redusert til én eller flere uakseptable handlinger.

Forebygging av kriminalitet og ivaretagelse av ofre må prege den generelle velferdspolitikken. Innbyggernes trygghet for å unngå kriminelle handlinger og ivaretagelse av enkeltmenneskets integritet, er et samfunnsansvar. Vold og overgrep fører til store sosiale og helsemessige problemer, som i mange tilfeller kunne vært redusert eller unngått dersom samfunnet hadde vært flinkere til å tenke forebygging.

Sosialistisk Venstreparti mener at kommunene må ha en plikt til ta hensyn til kriminalitetsforebygging når de driver arealplanlegging. Vi vil at flest mulig kommuner aktivt tar del i kriminalpolitiske debatter, og vi ser gjerne at kommunene ansetter en SLT-koordinator (SLT = Samordning av Lokale Kriminalitetsforebyggende Tiltak).

Sosialistisk Venstreparti vil ha en godt utbygd offeromsorg, med styrking av incest- og krisesentrene, langt flere rådgivningskontor for kriminalitetsofre og voldtektsmottak, bedre forståelse i alle offentlige instanser for utsattes behov og problemer, bedre økonomisk og rettslig støtte, et landsomfattende tilbud av Alternativ Til Vold, gratis krisetelefoner, samt styrking av den psykologiske bistanden. Sosialistisk Venstreparti vil styrke fornærmedes stilling i retten og samtidig prøve ut "restorative justice" i større grad enn i dag.

Forebygging må alltid være jobb nummer én i kriminalpolitikken. Men når kriminelle handlinger først begås, er det avgjørende at gjerningspersonene møtes med raske reaksjoner og at eventuelle ofre blir ivaretatt

på best mulig måte. Det må arbeides målretta på alle nivåer og på tvers av faggrenser for å hindre ny kriminalitet. Kriminalitet og offerproblematikk har en tendens til å gå i arv. Å reagere mot kriminalitet og ivareta ofre er derfor også god forebygging.

Kampen mot den organiserte kriminaliteten er svært viktig. Den organiserte kriminaliteten foregår på mange ulike områder, og det er viktig at politiet arbeider samlet på alle de ulike feltene. Kampen mot korrupsjon, hvitvasking av penger, og trafficking henger nøye sammen med jobbingen mot rans- og narkotikaligaer.

På justissektoren prioriterer Sosialistisk Venstreparti domstolene, kriminalomsorgen og rehabiliteringstiltak for ofre og gjerningspersoner, samt støtte til frivillige organisasjoner. Domstolene og kriminalomsorgen er flaskehalsen i straffesakskjeden. En soningskø på over 2 000 personer er dramatisk. Sosialistisk Venstreparti vil bygge flere soningsplasser, men vi vil også ta i bruk alternativer til fengslene, som samfunnsstraff, konfliktråd, ungdomskontrakter og soning i institusjon. Det må også tas høyde for soningsforhold tilpasset tunge kriminelle. Sosialistisk Venstreparti vil sørge for at det er tilstrekkelig med ressurser i kriminalomsorgen for å sikre det behovet for mannskap og sikkerhetstiltak som tunge kriminelle medfører når de soner.

Det må sees på muligheten for å konvertere noen av de eldste dommene til samfunnsstraff, bøter eller liknende. Dessuten støtter vi forslaget fra Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund om å gi amnesti til domfelte som uforskyldt har ventet i over ett år på å få gjøre opp for seg. Tilbudet til innsatte må også styrkes, bl.a. skole, bibliotektilbud, kultur og helse. I tillegg bruker vi mye ressurser på forebyggings- og hjelpetiltak, og vi prioriterer ettervernstiltak som billige boliger, rusinstitusjoner, mv. Totalt vil vår kriminalpolitikk gi resultater som på sikt vil spare samfunnet og enkeltmennesker for mye lidelse og store pengebeløp.

Høy gjeld og et økende antall gjeldsofre er et stort problem. Det må jobbes for å hindre at flere får gjeldsproblemer, samtidig som den som likevel havner i en slik situasjon må få hjelp med sine problemer. For høye lån i forhold til betalingsevnen er det grunnleggende problemet for alle med gjeldsproblemer. Tiltak som kan få långivere til å foreta grundigere kredittvurderinger, og strammere markedsføringslovverk som hindrer reklame for dyre finansieringstjenester, vil være viktige bidrag til å redusere antallet gjeldsofre på sikt. For dem som allerede er gjeldsofre, må gjeldsordningsloven suppleres med tiltak som gjør det lettere for gjeldsofre å oppnå en ny start. Ordninger som skal ivareta hensynet til dem med alvorlige gjeldsproblemer, må utformes slik at de ikke kan misbrukes av folk som vil unndra seg sine forpliktelser.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Satse 188,5 mill. kroner på kriminalomsorgen, herunder Friomsorgen.
- Styrke frivillige organisasjoner og private stiftelser som Alternativ Til Vold, Livet Etter Soning, Stiftelsen Fellesskap mot seksuelle overgrep, Forenin-

gen For Fangers Pårørende (FFP), Dixi ressursenter for voldtatte, og rettshjelpstiltak som JUSSBUSS, Jurk mfl.

- Styrke domstolene med 20 mill. kroner.
- Sikre innsatte i norske fengsler samme tilgang til helsetjenester som alle andre, særlig styrking av psykiatri. 10 mill. kroner.
- Styrke utdanningstilbudet for innsatte i norske fengsler med 15 mill. kroner.
- Snu trenden der de gjeldstyngede belastes med stadig høyere gebyr. 82 mill. kroner.

En sterk offentlig sektor - frihet og trygghet for enkeltmennesket

- NOK PENGER TIL Å GJØRE JOBBEN

Det er i kommunene at velferden produseres. Uten tilstrekkelige ressurser til skole, helse, trikk, buss og eldre smuldrer velferdsstaten opp. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti øke kommunenes frie inntekter med 5 mrd. kroner. I tillegg kommer øremerkede midler på en rekke områder. Totalt styrker Sosialistisk Venstreparti kommuneøkonomien med ca. 6,5 mrd. kroner i forhold til Regjeringa.

Sosialistisk Venstrepartis bevilgninger til kommunene gir muligheter for å styrke tilbudet til innbyggerne der de bor. Det vil bidra til at grunnleggende rettigheter kan oppfylles på en bedre måte enn i dag: En skole som gir et godt tilbud til alle barn, eldre som får stå opp når de vil, legge seg når de ønsker og ha mulighet til å komme seg ut på fritiden. Sosialistisk Venstrepartis økonomiske opplegg for kommunene vil gi rom for et spennende kultur- og fritidstilbud.

- UTVIKLING, IKKE AVVIKLING

Sosialistisk Venstreparti vil at gode, offentlige fellesløsninger skal videreutvikles, ikke avvikes, privatiseres eller fragmenteres. For å få budsjettene til å gå opp har mange kommuner vært nødt til å legge ned eller kutte i velferdsgoder. Erfaringer fra virkeligheten viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse, og erfaringene med hvor økonomisk gunstig konkurranseutsetting er varierer - for å si det forsiktig.

Sosialistisk Venstreparti vil videreutvikle kvaliteten på gode felles løsninger, ved å finne nok penger til å sørge for kvalitet i skole og helse. Tilbudet til den enkelte pasient/bruker i helsesektoren er f.eks. helt avhengig av tilstrekkelig bemanning og kvalifikasjonene til dem som arbeider i sektoren. Rekruttering er en stor utfordring på mange steder. Derfor er det behov for en forsterket innsats på dette området. Sosialistisk Venstreparti vil bevilge 80 mill. kroner mer til formålet.

Kvalitet koster. God omsorg krever mennesker til å møte pasientene og brukerne. Mennesker som har tid og overskudd. God skole krever kompetente lærere, spennende aktiviteter, utradisjonell undervisning utenfor klasserommet og oppdatert læremateriell.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke kommunenes frie inntekter med 5 mrd. kroner.
- Øke kommunenes totale inntekter med ca. 6,5 mrd. kroner.

- LIKEVERDIGE HELSETJENESTER FOR ALLE

Nærhet til helsetjenestene vil for mange syke og eldre være en forutsetning for at de kan motta behandling. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti ha en godt utbygd kommunehelsetjeneste med en god kommuneøkonomi som gjør dette mulig. Sosialistisk Venstreparti tror at dette også er god samfunnsøkonomi, fordi velfungerende lokale helsetjenester både virker forebyggende mot alvorlig sykdom, og reduserer behovet for kostnadskrevenende reiser, og for spesialisthelsetjenester langt fra pasientenes bosteder.

I enkelte kommuner er det store problemer med å rekruttere enkelte faggrupper, som fastleger, helsesøstre og jordmødre. Sosialistisk Venstreparti vil ha en statlig virkemiddelordning som kan bidra til å bedre rekrutteringen til særlig utsatte områder. Sosialistisk Venstreparti vil også styrke den generelle innsatsen for rekruttering og kvalifisering av helsepersonell. Sosialistisk Venstreparti mener at det bør legges særlig vekt på rekrutteringstiltak i kommunene, siden det er her mesteparten av det daglige helsearbeidet utføres.

Også når det gjelder tannhelsetjenesten er det store forskjeller i rekruttering og geografiske fordeling. Dette rammer særlig tilbudet til befolkningen i områder med spredt bosetning. Sosialistisk Venstreparti vil at en statlig virkemiddelordning for rekruttering av helsepersonell også skal omfatte tannhelsepersonell.

Men noen tilstander krever sykehusbehandling. Sosialistisk Venstreparti mener at tjenestene skal være av høy faglig kvalitet. Samtidig skal hele befolkningen ha tilgang til det samme tilbudet. Fordi de alvorligst syke vil ha vansker med å reise langt for å motta behandling, mener Sosialistisk Venstreparti at spesialistene skal gjøres lettere tilgjengelig for befolkningen gjennom lokalsykehus og reiseordninger for spesialistene dit folk bor.

Sosialistisk Venstreparti kjemper mot konsekvensene av sykehusreformen, som har medført økt sentralisering og privatisering av sykehustjenestene. Sosialistisk Venstreparti mener at vi vil trenge lokalsykehusene også i framtida. Lokalsykehusene er sentrale i utdanningen av leger, og det er derfor viktig at lokalsykehusene har funksjoner som gjør at de fortsatt kan ta imot turnuskandidater. Dette er viktig for rekruttering av både fastleger og sykehusleger i distriktene.

Sosialistisk Venstreparti mener at Regjeringas forslag til sykehusbudsjett for 2005 setter mange lokalsykehus og lokale akutt- og fødetilbud i fare. Sosialistisk Venstreparti vil derfor foreslå en styrking av sykehussektoren med 1 mrd. kroner i 2005 (200 mill. kroner av disse knyttet til tiltak for rusmiddelavhengige), samtidig som kravet til økonomisk balanse for helseforetakene skyves ett år ut i tid, til utgangen av 2006. Samtidig vil Sosialistisk Venstreparti styrke Stortingets

kontroll med bruken av de midlene som bevilges, for å unngå at bevilgningene bare fører til at de som fra før av har den høyeste lønnen og de gunstigste pensjonsavtalene, får enda bedre lønnsvilkår, på bekostning av mer penger til behandling av flere pasienter.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Innføre en statlig virkemiddelordning for rekruttering av helsepersonell til almennehelsetjenesten og til tannhelsetjenesten. Øker bevilgningen med 30 mill. kroner.
- Styrke den generelle rekrutteringsplanen for rekruttering og kvalifisering av helsepersonell, med særlig vekt på rekruttering av helsepersonell til kommunene. Øker bevilgningen med 50 mill. kroner
- Øke bevilgningen til helseforetakene med 1 000 mill. kroner. (200 mill. kroner av disse knyttet til tiltak for rusmiddelavhengige, se neste avsnitt.)

- STYRKET TILBUD TIL MENNESKER MED PSYKISKE LIDELSER

Særlig vekt på barn og unge og rusmiddelavhengige

Mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Lang ventetid for barn med psykiske problemer er spesielt urovekkende, med gjennomsnittlig vel 3 måneders ventetid ved henvisning til spesialist, mens voksne i gjennomsnitt "bare" venter halvparten så lenge.

Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykisk helsevern for perioden 1999 til 2008. Likevel har økningen av midler til psykiatrien vært mindre enn økningen knyttet til de somatiske helsetjenestene, også etter at opptrappingsplanen startet opp. Sosialistisk Venstreparti mener derfor at det må tas et større løft for psykiatrien enn det regjeringa legger opp til.

Sosialistisk Venstreparti legger spesiell vekt på tre grep i psykiatrisatsingen:

1. Styrking av det lokale behandlingstilbudet.
2. Større satsing på barn og unge.
3. Integrering av behandlingen av rusmiddelavhengige i det psykiske helsevernet.

Satsing lokalt kan redusere behovet for henvisning til spesialist, og for innleggelse i psykiatriske institusjoner. Det kan også medføre at symptomer oppdages raskere, slik at hjelpen kan settes inn før tilstanden blir vanskelig å behandle. Sosialistisk Venstreparti tror også at styrkingen av lokale lavterskeltilbud kan bidra til å redusere tvangsbruken innen psykiatrien, som etter Sosialistisk Venstrepartis syn er foruroligende høy i Norge. Psykiatriske team i kommunene kan, uten ventetid, bidra til hjelp både overfor barn og voksne, også gjennom besøk i hjemmene. De vil også utgjøre et viktig bindeledd til pasientenes fastleger, og eventuelt videre til spesialisthelsetjenesten når dette er påkrevet.

Regjeringa har skjerpet betingelsene for å yte bistand til ungdommens helsestasjoner, og konsekvensen har vært at flere av disse er nedleggingsstruet. Sosialistisk

Venstreparti ønsker i stedet å styrke dette tilbudet, også fordi vi tror at det kan ha en gunstig forebyggende effekt for mental sykdom hos ungdom, som ellers kan ha vansker med å oppsøke helsepersonell når sykdom oppstår.

Barn og unge er særlig sårbare når sykdom rammer, også fordi de mangler erfaring i hvordan de skal takle egen sykdom. Sosialistisk Venstreparti tror at det er særlig mye å hente på tidlig hjelp til barn og unge, fordi de er mer påvirkelige enn voksne, overfor selve sykdommen, men også av de tiltak som settes inn.

Mange psykiske lidelser oppstår som en konsekvens av rusmiddelavhengighet, og mental sykdom kan hos en del mennesker medvirke til rusmiddelavhengighet. Men tilbudet av helsetjenester har i liten grad vært tilpasset denne erkjennelsen. Mennesker med sykdom som følge av rusmiddelavhengighet avvises ved psykiatriske avdelinger, og psykiatriske pasienter som har rusproblemer får ofte ikke tilpasset hjelp for rusmiddelavhengigheten.

Sosialistisk Venstreparti mener at kunnskapen om behandling av rusmiddelavhengighet er for dårlig i Norge. Behandlingsplassene er for få og inngår i for liten grad som en helhetlig del av helsetjenestetilbudet. Sosialistisk Venstreparti vil styrke hele behandlingkjeden for rusmiddelavhengige, både gjennom styrkingen av de psykiatriske teamene slik at disse også kan gi behandling ved rusmiddelavhengighet, men også gjennom økt og kompetanse og behandlingsskapitet innen spesialisthelsetjenesten.

Alle grep bør etter Sosialistisk Venstrepartis syn sees i sammenheng med opptrappingsplanen innen det psykiske helsevesenet, slik at behandlingen av rusmiddelavhengige ikke forblir en omsorgstjeneste på siden av helsevesenet, men en integrert del av behandlingstilbudet til mennesker med mentale og fysiske sykdommer.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Styrke psykisk helsearbeid overfor barn og unge i kommunene med 50 mill. kroner.
- Styrke ungdommens helsestasjoner.
- Styrke kommunale tiltak overfor rusmiddelavhengige med 50 mill. kroner.
- Styrke tiltak overfor rusmiddelavhengige i spesialisthelsetjenesten med 200 mill. kroner.

- STYRKE DET OFFENTLIGE FOREBYGGENDE HELSEARBEIDET

Sosialistisk Venstreparti legger stor vekt på forebyggende helsearbeid, og vil styrke den offentlige innsatsen på dette området.

Forebygging av uønsket svangerskap er viktig, men tilskudd til slikt arbeid bør disponeres av det offentlige. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti omdisponere midlene som Regjeringa vil bevilge til stiftelsen Amatheia og omfordele disse for å styrke viktige offentlige forebyggende helsetiltak.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Styrke Ammehjelpen og Astmaskolen med 3 mill. kroner.
- Styrke forebyggende arbeid mot hiv og seksuelt overførbare sykdommer med 5 mill. kroner, bl.a. gjennom økt støtte til organisasjonene som spesielt har engasjert seg på dette området.
- Styrke tilskuddet til opplysning og forebygging av uønskede svangerskap med 7 mill. kroner.

- SOSIALISTISK VENSTREPARTI VIL HA LIKE EGENANDELER FOR STERILISERING AV KVINNER OG MENN

Sosialistisk Venstreparti gikk imot innføring av egenandel for sterilisering av kvinner. I de to årene som har gått etter at egenandelen ble innført har antallet kvinner som steriliserer seg sunket drastisk. I dag må kvinner betale mer enn 6 000 kroner for å sterilisere seg, mens egenandelen for menn ved sterilisering er 1 268 kroner. Også i et likestillingsperspektiv er forskjellen vanskelig å forsvare. Det er naturlig å anta at særlig de som av økonomiske og sosiale grunner har størst behov for et slikt inngrep lar det være, fordi de ikke har råd til det. Dette kan ramme kvinner som er alene om omsorgen for barn særlig hardt.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Redusere egenandelen for sterilisering av kvinner til 1 268 kroner, 20 mill. kroner.

Barn og unge først

Alle barn og unge skal sikres like muligheter til oppvekstvilkår som gir en trygg og fremtidsrettet utvikling. Vi skal legge til rette og jobbe for et samfunn som tilbyr barn og unge like rettigheter. Tilbud og omsorgstjenester til barn og unge skal ikke være avhengig av hvor de bor eller foreldrenes økonomi.

Barnefattigdom skal bekjempes. Vi kan ikke akseptere at det finnes tusenvis av barn i Norge, i verdens rikeste land, som lever under vedvarende fattigdom.

Arbeidstilknytning og tilbakeføring til arbeidslivet av foreldre som har blitt utestengt fra arbeidslivet, vil være en av de beste måtene å redusere langtidsfattigdom for barnefamilier. Barn i inntektsfattige blir i økende grad stengt ute fra felles sosiale sammenhenger. Det kreves stadig mer ressurser for barnefamilier for å få råd til å bruke en barnehageplass eller en plass på SFO, kjøpe utstyr, og betale medlemsavgifter for barn og unge som skal delta på aktiviteter på fritiden. Samtidig med økt arbeidstilknytning må det derfor gjennomføres andre tiltak som styrker de direkte overføringene til barnefamiliene. Det er bl.a.:

- Barnehageavtalen med en maksimalpris på 1 750 kroner må gjennomføres fra 1. august 2005.
- Barnetrygden må automatisk prisjusteres hvert år. Sosialistisk Venstreparti vil bevilge 320 mill. kroner til dette for neste år.
- Skolefritidsordningen må få økte tilskudd, og det må innføres en maksimal foreldrebetaling.

Barnehageforliket - en historisk seier for barnefamiliene

Sosialistisk Venstreparti vant en stor politisk seier da barnehageavtalen ble vedtatt av et enstemmig Storting i juni 2003. Med små unntak er dette den barnehagepolitikken Sosialistisk Venstreparti har arbeidet for siden 70-tallet. De store vinnerne er barnehagebarna, småbarnsforeldre og barnehageeiere. Barnehageavtalen sikrer:

- Full behovsdekning av barnehageplasser.
- Rimelige barnehageplasser som alle har råd til.
- Forutsigbare og gode driftsforhold for barnehageeiere og -utbyggere.

Barnehager er bra for barn. En barnehageplass skal være et tilbud for alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomiske status. Sosialistisk Venstreparti ønsker å gi barna et godt pedagogisk, sosialt og trygt tilbud, som er med på å styrke barnas livslange læringsprosess. En barnehage med kvalifisert personell og som følger barnehageloven og rammeplanen for barnehager, sikrer dette.

Avtalen har betydelige konsekvenser for dette årets budsjett. Totalt er bevilgningene til barnehager økt med 6 mrd. kroner i løpet av denne stortingsperioden. Denne storsatsingen har snudd den negative barnehagetrenden som innføringen av kontantstøtten førte til. Nye tall fra SSB viser at så å si alle barnehager nå overholder maksimalprisen på 2 750 kroner, samtidig som nesten alle også har innført redusert pris for søsken. Barnehageprisene har gått ned mellom 12 og 15 pst. siden januar 2002. Som følge av redusert pris og sterkere statlig satsing på barnehagebygging, har antall barn i barnehage økt og gjennomsnittlig oppholdstid har økt.

Reduserte priser har også ført til at flere foreldre nå ønsker seg en heldagsplass for barna sine. Dette viser at barnehageavtalen gjør det lettere for mødre å delta i yrkeslivet på like vilkår med andre. Av hensyn til kvinnenes stilling på arbeidsmarkedet er dette viktig.

Oppfølgingen av barnehageavtalen er høyt prioritert i Sosialistisk Venstreparti. Full barnehagedekning i løpet av denne stortingsperioden og innføring av maksimalprisens trinn 2, som reduserer maksimal oppholdsbetaling til 1 750 kroner, krever fortsatt sterk satsing på barnehagesektoren. Sosialistisk Venstreparti er en garantist for at dette skjer.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Sørge for at barnehageavtalen følges opp.

Fattige barn

Alle barn og unge skal sikres like muligheter til oppvekstvilkår som gir en trygg og fremtidsrettet utvikling. Vi skal legge til rette og jobbe for et samfunn som tilbyr barn og unge like rettigheter. Tilbud og omsorgstjenester til barn og unge skal ikke være avhengig av hvor du bor, foreldrenes økonomi eller status.

Barnefattigdom skal bekjempes. Vi kan ikke akseptere at det finnes tusenvis av barn i Norge, i verdens

rikeste land, som lever under konstant og vedvarende fattigdom.

Skjev fordeling mellom voksne påvirker barns levekår i sterk grad. Minst 70 000 norske barn får ikke delta på aktiviteter som vennene er med på. Årsaken er at foreldrene ikke har råd. Norske barn lar være å si fra til foreldrene at de er invitert i bursdagsselskap eller at klassen skal på tur, fordi de vet at foreldrene ikke har råd. Redd Barna peker på egenandeler på alle plan: klasseturer, sportsaktiviteter, skolefritidsordning. Mange av disse barna kommer fra familier der foreldrene er trygdede, enslige eller har innvandrerbakgrunn.

Sosialistisk Venstreparti fortsetter satsingen på gratis skole og like muligheter til aktiv fritid for alle barn. I tillegg bidrar gode, offentlige programmer, offentlig sosialpolitikk og brede universelle velferdsordninger sterkt til reduksjon av inntektsfattigdommen og noen av dens konsekvenser. Sosialistisk Venstrepartis tiltak for rettferdig fordeling vil sikre flere fattige barnefamilier en inntekt de kan leve av og bolig til en overkommelig pris. Flere foreldre som i dag står utenfor arbeidslivet vil få mulighet til deltakelse i arbeid og utdanning. Dette er sannsynligvis de viktigste tiltakene for å hindre fattigdom blant barn.

Fattigdom blant barn i Norge må angripes langs to hovedlinjer:

1. Barns anledning til å delta på ulike arenaer (skole, idrett, kultur, etc.) må gjøres minst mulig avhengig av foreldres inntekt.
2. Fordelingen mellom voksne må jevnes ut, bl.a. ved trygdesatser som sikrer en familieinntekt til å leve med og mer aktiv innsats for å sikre et arbeidsliv med plass til alle.

Barnetrygden er en av de viktigste kontantoverføringene til barnefamilier, og skal kompensere for større utgifter ved det å ha et forsørgeransvar. Den er særlig viktig for barnefamilier med lav inntekt. Manglende prisjustering siden 1995 har redusert verdien av barnetrygden med 23 pst. På sikt vil en slik reduksjon av barnetrygden kunne undergrave grunnlaget for ordningen.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Prisjustere barnetrygden, 320 mill. kroner.
- Kreve at personer som faller inn under ordningen med tidsbegrenset uførestønad, mottakere av rehabiliteringspenger og attføringspenger skal motta forsørgertillegg på samme nivå som personer som mottar ordinær uførepensjon. Vi bevilger 390 mill. kroner til dette formålet.
- Sikre at barnehageavtalen med en maksimalpris på 1 750 kroner gjennomføres fra 1. august 2005.
- Gi kommunene økonomi som gjør det mulig å redusere SFO-prisen.
- Sikre gratis undervisningsmaterieell for alle i videregående opplæring. Vi vil styrke bevilgningen – med 195 mill. kroner.

Skole for alle**- FRAMTIDSRETTA SKOLE**

Sosialistisk Venstreparti vil videreutvikle og fornye den offentlige skolen, slik at alle elever får et relevant og fremtidsrettet opplæringstilbud. En felles offentlig skole skal være en møteplass for barn fra ulike sosiale lag og kulturer, og bidra til hindre utviklingen av sosiale skiller og forskjeller i samfunnet. Å skape en felles plattform for barn og unge er et viktig bidrag til et demokratisk samfunn hvor alle har like muligheter.

Sosialistisk Venstreparti vil skape den gode skole der hver enkelt elev kan utvikle sine faglige og sosiale evner og ferdigheter. Elevene skal ha likeverdige muligheter for læring, ved at opplæringen er tilrettelagt og variert. Dette innebærer undervisning i ulike grupperinger, prosjektarbeid og tettere oppfølging, og mindre tradisjonell kateterundervisning. Skolene skal ha oppdaterte lærebøker, digitale læremidler og nødvendig materiell i både teoretiske og praktiske fag. Derfor går Sosialistisk Venstreparti inn for å bevilge 1 000 kroner pr. elev til alternative læringsformer og undervisningsmateriell i grunnskolen, i tillegg til å øke satsingen på IKT med 50 mill. kroner.

For å kunne drive en praktisk og tilrettelagt opplæring må skolene ha større økonomisk handlingsrom. Trange økonomiske rammer, kombinert med Regjeringas omfattende test- og kontrollsystem, gir lite handlingsrom for varierte undervisningsformer. Utviklingen viser at det har blitt flere elever, færre lærere og større grupper i grunnskolen. Mangelen på ressurser har ført til sparetiltak i form av færre delingstimer, reduserte aktiviteter, og til og med oppsigelser av lærere. I flere skolebiblioteker mangler både oppdatert litteratur og PC-utstyr, og redusert bemanning har ført til et dårligere tilbud til elevene. I enkelte kommuner er også enkelte skoler nedlagt og mange barn har fått lang reisevei til skolen. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor å øke overføringen av frie midler til kommunene, slik at den lovpålagte minstestandarden for grunnskolen kan oppfylles på en god måte.

- GODT ARBEIDSMILJØ FOR ELEVENE

Skolebygg er i dårligst forfatning av alle offentlige bygg, og mange skoler tilfredsstillende ikke kravene som stilles til forsvarlige skolebygninger. Forfalne klasserom med dårlig luftkvalitet ødelegger for elevenes helse, læring og trivsel. Alle elever har krav på et godt arbeidsmiljø, derfor må skolebygninger i forfall rustes opp snarest mulig. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor å styrke tilskuddsordningen der staten dekker kommunenes renter på lån til nybygg og rehabilitering av skoleanlegg.

Flere privatskoler vil gi økte forskjeller i skolen, fordi barn fra ressurssterke hjem i større grad kan velge dette skolealternativet. Alle skal ha tilgang til et godt opplæringstilbud, denne retten skal ikke være forbeholdt familier med god økonomi. Ressursene skal først og fremst bevilges til den offentlige skolen hvor behovet for oppgradering er størst, og hvor hoveddelen av elevene befinner seg. Det er ikke et offentlig ansvar å legge til rette for private alternativer, derfor mener

Sosialistisk Venstreparti at det er riktig å kutte tilskuddet til de private skolene med 360 mill. kroner.

Utdanning er et viktig gode i dagens kunnskapssamfunn. Å skaffe seg kompetanse skal være en investering både på det faglige, personlige og økonomiske plan. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti kjempe for studentenes velferdsgoder slik at veien til høyere utdanning er åpen for alle og uavhengig av alder, sosial og økonomisk status. Det er svært viktig å sikre gode stipend- og låneordninger, som f.eks. å opprettholde reisestipendet. I tillegg bør bygging av studentboliger prioriteres langt sterkere.

- LIVSLANG LÆRING

Målsetningen om livslang læring er like viktig som den allmenne utdanningsretten. Det bør være et mangfoldig og fleksibelt undervisningstilbud i Norge som er tilpasset ulike livssituasjoner og bosteder. Sosialistisk Venstreparti går derfor imot Regjeringas forslag om å kutte tilskudd til studieforbundene og fjernundervisningen. Studiemulighetene må være åpne og tilgjengelige for voksne som ønsker å oppgradere sin kompetanse, og tilpasse seg et arbeidsliv i stadig endring. Sosialistisk Venstreparti vil også bevilge øremerkede tilskudd til kommunene og fylkeskommunene for å sikre at retten til grunnskoleopplæring for voksne blir oppfylt.

I tillegg til de teoretiske ferdighetene som regjeringa vektlegger, må elevene utvikle gode læringsstrategier og evne til samhandling. Skolen må også bidra til å utvikle elevenes kulturelle kompetanse gjennom praktiske og estetiske tilnæringsmåter i opplæringen. Musikk- og kulturskolene er en viktig del av grunnopplæringen, og bidrar til å skape variasjon og mangfold i opplæringstilbudet. Svært mange unge ønsker å gå på en slik skole eller benytte seg av fritidstilbudene som tilbys der. Dessverre er ventelistene lange, i tillegg har halvparten av landets kulturskoler sett seg nødt til å heve foreldrebetalingen. Sosialistisk Venstreparti mener derfor at tilbudet om musikk- og kulturskoler bør utvides.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke kommunenes frie inntekter med 5 mrd. kroner, for å sikre bl.a. tilpasset undervisning og gratis skolemateriell innenfor grunnskolen og videregående opplæring.
- Øke investeringsrammen i tilskuddsordningen som kompenserer for kommunenes rentekostnader på lån til bygg, nybygg og rehabilitering. Rammen for låneordningen økes med 3 mrd. kroner. Kostnad 46,5 mill. kroner.
- Øremerke midler til voksnes rett til grunnskole og videregående opplæring ved å overføre tilskudd til kommunene på 25 mill. kroner og fylkeskommunene på 75 mill. kroner til dette formålet. I tillegg vil Sosialistisk Venstreparti styrke voksenopplæringen ved å bevilge 25 mill. kroner til studieforbundene og 15 mill. kroner til fjernundervisningen.
- Bruke 200 mill. kroner på gratis læremidler i videregående skole. Sosialistisk Venstreparti vil for-

dele midlene gjennom et læremiddelstipend som skal dekke utgiftene til læremateriell for alle elever i videregående opplæring. Stipendet skal være gradert slik at det fanger opp utgiftsvariasjonene mellom de ulike studieretningene.

- Kutte tilskuddet til private skoler med 360 mill. kroner Sosialistisk Venstreparti prioriterer den offentlige skolen, der flertallet av elevene går.
- Bruke 1000 kroner pr. elev til alternative læringsformer og læremidler i grunnskolen. Sosialistisk Venstreparti vil ha større frihet for skolene til å drive varierte undervisningsmetoder.
- Styrke basisbevilgningen til universitetene og høyskolene med 100 mill. kroner. I tillegg er samlokalisering og nybygg ved universiteter og høyskoler en viktig prioritering for Sosialistisk Venstreparti.
- Øke bevilgningene til forskning med 1,3 mrd. kroner. I tillegg til dette mener vi at 200 mill. kroner skal øremerkes til nye stipendiater slik at vi når målet om 350 stipendiater som Stortinget har vedtatt.
- Sikre studentvelferden ved å prisjustere kostnadsnormen. Sosialistisk Venstreparti mener at det bør legges inn en kompensasjon for tapet studentene har lidd de siste årene, dette vil beløpe seg til 185 mill. kroner. Reisestipendet må sikres ved å legge inn 137 mill. kroner til dette. Tilskuddet til studentboliger bør økes med 150 mill. kroner slik at målet om å bygge 1 000 nye studentboliger kan nås.
- Bruke 1 000 kroner pr. elev til alternative læringsformer og læremidler i grunnskolen. Sosialistisk Venstreparti vil ha større frihet for skolene til å utvikle varierte læringsformer.
- Øke satsingen på IKT i skolen med 50 mill. kroner for å styrke elevenes IKT-kompetanse, sikre drift av PC-utstyret.

Fritidstilbud for alle barn

Sosialistisk Venstreparti er opptatt av at alle barn og unge skal ha mulighet til å oppleve en aktiv og spennende fritid. I dag er det altfor mange barn som blir stående utenfor. Tilbudet om skolefritidsordning og kultur- og musikkskoler bør derfor utvides betydelig, og gjøres vesentlig billigere.

I Sem-erklæringen uttalte de tre regjeringspartiene at målsettingen var "å opprettholde skolefritidsordningen (SFO) som et velferdstilbud på småskoletrinnet". Likevel valgte Regjeringa å halvere støtten til SFO i 2003, ved å kutte tilskuddet med 217 mill. kroner, for deretter å innlemme det i rammetilskuddet til kommunene fra 1. august 2004. Trang kommuneøkonomi har gitt økt brukerbetaling og dårligere tilbud for mange av de ca. 130 000 barna som benytter tilbudet. Resultatet er at fattige barnefamilier ikke lenger har råd til å ha barna i SFO, slik at barn blir holdt utenfor viktige felles arenaer. Dette rammer mange av barna som trenger det mest - minoritetsspråklige elever og elever med særskilte behov eller funksjonshemninger.

Sosialistisk Venstreparti vil arbeide for at SFO-tilbudet blir vesentlig billigere. I tillegg vil vi heve standarden på skolefritidsordningen, slik at alle kan tilbys en

god skolefritidsordning. Det må stilles klare krav til bemanning, inneklima, utemiljø og innholdet i skolefritidsordningen.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Innføre maksimalpris på SFO på 1 000 kroner pr. måned i 2005.
- Stille klare kvalitetskrav til skolefritidsordningen.
- Øke tilskuddet til kulturskolene.
- Utvikle kulturskolene slik at det blir rom for flere barn og flere kunstuttrykk.

Adopsjonsstøtten - en hjelp til foreldreløse barn

Adopsjonsstøtten er liten i forhold til de reelle kostnadene ved å ta seg av et foreldreløst barn. Sosialistisk Venstreparti foreslår å øke adopsjonsstøtten til et nivå som innebærer at foreldrenes inntekt ikke er avgjørende for om de kan ta på seg et slikt ansvar.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke adopsjonsstøtten til folketrygdens grunnbeløp, kr 58 778.

Barnevernet

Det finnes barn som får alle muligheter - og det finnes barn som ikke får noen. Det er uakseptabelt. Alle barn har rett til å vokse opp i kjærlighet og omtanke.

Barnevernet sliter med manglende ressurser til å hjelpe barn og foreldre i alvorlig krise. Den nye statlige etaten, Statens barne- og familievern (SBF), ble opprettet 1. januar 2004, og har overtatt fylkeskommunens oppgaver i barne- og familievernområdet.

De skal bl.a. videreføre en utvikling av samarbeid med barne- og ungdomspsykiatrien og rusmiddelomsorgen, for å få det inn i faste strukturer både på regionalt nivå, lokalt nivå og i den enkelte sak. SBF skal også primært ha ansvaret for rekruttering og opplæring av fosterforeldre.

Barnevernet har behov for en styrking både ressurs- og personalmessig, og samtidig få økonomiske midler til kompetanseheving for å møte framtidens utfordringer, og fornye arbeidet sitt og utvikle nye virkemidler for å hjelpe barn og unge og foreldre som har store problemer. Sosialistisk Venstreparti har også foreslått, og jobber for å etablere krisesenter for barn og opprette Barnas Hus, med høy tverrfaglig kompetanse for å sikre barns rettsikkerhet.

Samtidig trenger vi en økt forskningsinnsats for å forstå bakgrunnen for alvorlige adferdsproblemer, foreldre- og omsorgssvikt og andre problemer som fører til at barn/unge og foreldre trenger hjelp fra barnevernet. Forskningsinnsatsen må også økes for å få et overblikk over hvilke typer tiltak og behandling som hjelper, for å bruke ressursene på best mulig måte.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke tilskuddet til barne- og ungdomsvernet, frivillige organisasjoner, tiltak for voldsutsatte barn.
- Øke forskningsinnsatsen med hovedvekten på barnevernet, andre utsatte barnegrupper og familier m.m.

Øvrige tiltak for barn

Utfordringene når det gjelder barn og unges oppvekstmiljø er store, men møtes ikke offensivt fra Regjeringa. Bevilgninger til ungdomstiltak er ikke økt i takt med prisveksten. Dette rammer tiltak som spenner fra tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner og Frifond til ungdomstiltak i de større byene. Fine ord og handlingsplaner er ikke nok - også tiltak for barn og unge koster penger.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke tilskuddet til FRIFOND.
- Øke tilskuddet til forskning og utviklingsarbeid innen barne- og ungdomsområdet.
- Øke tilskuddet til kulturskolene.
- Utvikle kulturskolene slik at det blir plass til flere barn og flere kunstuttrykk
- Gi tilskudd til Redd Barna til videreutvikling av spesialkompetanse overfor barn og unges internettbruk

Kontantstøtten - hindrer utvikling for mor og barn

Gjennom barnehagene ønsker Sosialistisk Venstreparti å gi barna et godt pedagogisk og sosialt tilbud.

Evalueringer av kontantstøtten har vist at den ikke virker etter hensikten. Den har ikke økt valgfriheten og heller ikke økt tiden foreldre og barn har sammen i vesentlig grad. Kontantstøtten er med på å sementere kvinner som deltidsarbeidende.

Fattige barnefamilier har ikke råd til å si nei til nesten 4 000 kroner pr. måned. Selv om en barnehageplass blir tilbudt gratis, betyr det at lavinntektsgrupper "mister" kontantstøttepengene. Det er uheldig når dårlig økonomi gir et annet valg av tilsynsordning for barna enn det foreldrene helst ønsker.

Sosialistisk Venstreparti vil føre en familiepolitikk som tilrettelegger for god omsorg for barna, samtidig som foreldrene gjennom et likestilt foreldreskap skal kunne kombinere foreldrerollen og arbeid.

Pengene som finansierer kontantstøtten vil langt på vei bidra til å finansiere mange andre viktige tiltak for barn og unge, knyttet til barnehage, skole og SFO.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Fjerne kontantstøtten fra 1. januar 2005.

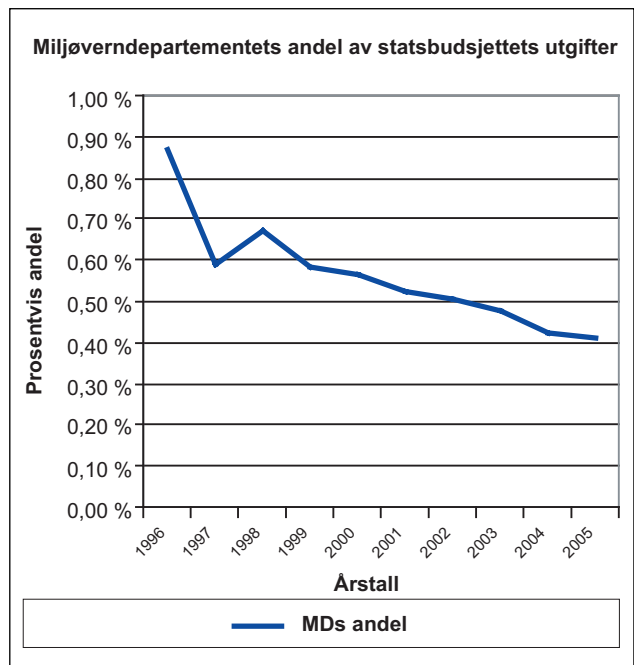
Norge som miljønasjon

Miljøvern handler om å forstå at ressursene på jorda er begrensede. Vi kan forbruke dem og gjøre ubotelig skade for kommende generasjoner. Eller vi kan gjenreise Norge som miljøpolitisk foregangsland, skape miljøvennlige arbeidsplasser, utvikle ny teknologi og gjøre det enklere for folk flest å handle miljøvennlig. Sosialistisk Venstreparti vil øke Miljøverndepartementets budsjett med 535 mill. kroner og prioritere miljø høyere på de andre departementene. Totalt vil Sosialistisk Venstreparti bruke 3,8 mrd. kroner på å gjøre Norge til et miljøpolitisk foregangsland.

Et miljøvennlig samfunn er et bærekraftig samfunn. Prinsippet om bærekraftig utvikling er en grunnfestet del av Sosialistisk Venstrepartis politikk, og rommer et

absolutt krav om solidaritet med kommende generasjoner. Samfunnets aktiviteter må ikke overskride naturens tålegrenser. Det er et samfunn der det biologiske mangfold, naturens balanse og menneskets helse ikke settes i fare. Sosialistisk Venstreparti prioriterer tiltak for å redusere klimatrusselen gjennom satsing på fornybare energikilder, reduserte klimagassutslipp og satsing på jernbane og kollektivtransport. Sosialistisk Venstreparti har også prioritert tiltak for å sikre de fattigste i verden rent drikkevann, tiltak for å verne om naturarven internasjonalt og nasjonalt. Sosialistisk Venstrepartis politikk vil skape miljøvennlige arbeidsplasser gjennom en storsatsing på grønt reiseliv, innovasjon og fjerning av farlige miljøgifter.

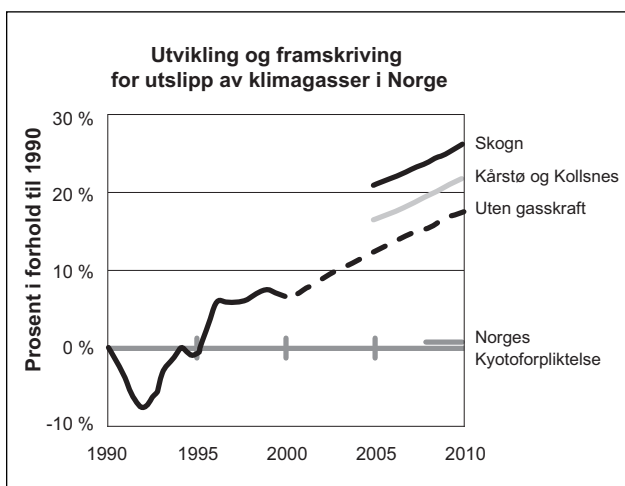
Miljøverndepartementets budsjett er kraftig redusert de siste 10 årene. Dette går utover kvaliteten på miljøvernarbeidet. Sosialistisk Venstreparti forslår derfor å øke Miljøverndepartementets budsjett med 20 pst. (535 mill. kroner) i budsjettet.

Fra klimatrussel til fornybar energi

FNs klimapanel har slått fast at utslippene av CO₂ må ned med 60-80 pst. for å hindre menneskeskapte klimændringer. Polarisen i nord har i sommer ligget 100 km lengre nord for det som er normalt. Slike endringer har store konsekvenser for økosystemene. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningene til nye fornybare energikilder og omlegging til et mer miljøvennlig energisystem med over 715 mill. kroner.

Oljeutvinning står for 26 pst. av Norges CO₂-utslipp. Norge har 1 pst. av verdens petroleumsressurser, men står for 4 pst. av den samlede utvinningen. Sosialistisk Venstreparti mener at Norge gradvis må bygge ned oljeutvinningene, med sikte på en overgang til en grønn kunnskapsøkonomi. Statsbudsjettet for 2005 legger opp til rekordhøyt nivå på oljeinvesteringene, økt med 2,3 mrd. kroner fra 2004. Sosialistisk Venstreparti kutter derfor 1,6 mrd. kroner i nye oljeinvesteringer, og 750 mill. kroner i letevirksomhet.

Utslipp 2001-2010 angir forventet utvikling uten nye tiltak. Eventuelle gasskraftverk vil gi en økning på ytterligere 4 pst. ved utbygging på Kårstø og Kollsnes og 4 pst. ved utbygging på Skogn. Kilde: SFT / SSB

- INGEN NY KRAFTKRISE

Vinteren 2003 viste oss hva et deregulert kraftmarked kan medføre. Strømprisene steg kraftig, og enkelte ble nødt til å velge mellom å fryse og å ha penger nok til mat. Ujevne strømpriser bidrar ikke til at folk blir flinkere til å spare strøm, men til kortsiktige tilpasninger og at de fattigste får problemer. En av de viktigste årsakene til at vi i Norge ble rammet så hardt av svingningene i strømprisen er at nesten all oppvarming er basert på elektrisitet. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gjeninnføre den populære støtteordningen som stimulerer til anskaffelse av pelletskaminer, styringsystemer og varmpumper som reduserer el-bruken. Sosialistisk Venstreparti bevilger 140 mill. kroner til dette tiltaket i sitt alternative budsjett.

For å stimulere kommunene til energisparing og til å ta i bruk nye fornybare energikilder vil Sosialistisk Venstreparti bruke 100 mill. kroner på energiomlegging og sparing i kommunene.

- FRAMTIDAS ENERGIKILDER ER FORNYBARE

Norge har et stort potensial for å ta i bruk andre energikilder. Norsk Bioenergiforening mener det er realistisk at Norge kan øke sin årlige produksjon av bioenergi med 10 TWh innen 2010. Dette innebærer ikke bare en massiv økning i produksjon av fornybar energi, det innebærer også 4 000 nye arbeidsplasser. I tillegg kommer potensialet fra andre fornybare energikilder som vind, fjernvarme, geovarme og solenergi.

Sosialistisk Venstreparti vil øke bevilgningene til nye fornybare energikilder gjennom ENOVA med 365 mill. kroner i året. Det gjør vi gjennom et påslag på nettariffen på 0,5 øre/kWh i nettariffen, som innebærer 322 mill. kroner ekstra til Energifondet, og 43 mill. kroner over budsjettet. Statnett er sentrale for å sikre utbygging av overføringskapasitet for ny fornybar elektrisitet og for leveringssikkerhet. Sosialistisk Venstreparti vil derfor redusere statens utbytte fra 90 pst. til 50 pst.

Sosialistisk Venstreparti vil også øke støtten til produksjon av bioenergi over landbruksdepartementets budsjett med 50 millioner.

For å legge om energipolitikken i mer miljøvennlig retning, vil Sosialistisk Venstreparti:

- Øke bevilgningene til ENOVA med 365 mill. kroner, gjennom tilskudd over statsbudsjettet og økt nettariff med 0,5 øre/KWh.
- Gjeninnføre tilskudd for pelletskaminer, energistyringsystemer og varmpumper, 140 mill. kroner.
- Innføre ordning med vrakpant på gamle ved- og oljefyrer ved bytting til pelletskaminer.
- Satse på industrialisering av bioenergi over landbruksdepartementets budsjett, 50 mill. kroner.
- Innføre en statlig lånegaranti for infrastruktur for vannbåren varme.
- Energiøkonomiseringstiltak i kommunene, 100 mill. kroner.
- Opprettholde ordningen med utjevning av overføringstariffer, 60 mill. kroner.

Til sammen: 715 mill. kroner

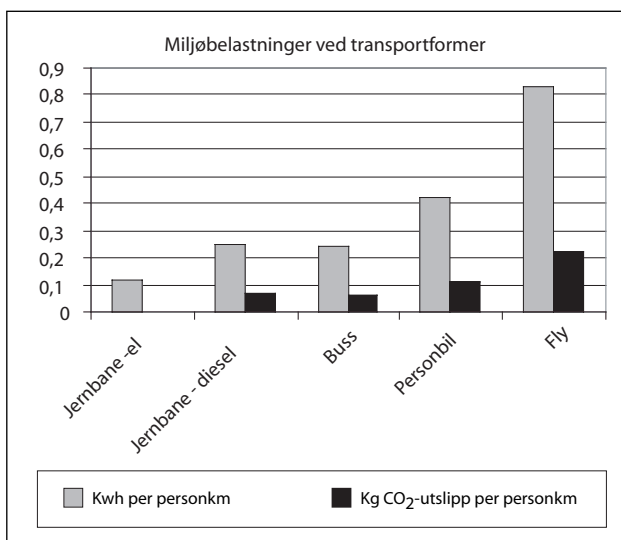
Kollektivtransport og miljøvennlige byer

- JERNBANE - FRAMTIDAS TRANSPORTMIDDEL

Norske utslipp av klimagasser øker, og forventes å øke ytterligere fram til 2010, som vist på figuren nedenfor. Samferdselssektoren står for en fjerdedel av de samlede utslippene av klimagasser. Sosialistisk Venstreparti mener samferdselssektoren skal ta sin andel av Kyoto-forpliktelsen. Sosialistisk Venstreparti vil satse kraftig på kollektivtransporten, spesielt i de store byene, og på å gjøre jernbanen til et moderne og konkurransedyktig alternativ for framtida.

Jernbanen er det miljøvennlige og moderne framkomstmidlet i Norge. Økt jernbanesatsing er miljøvern. Et bedre togtilbud i Norge med flere avganger, bedre skinngang og mindre forsinkelser vil være et viktig bidrag til å nå miljømål knyttet til utslipp av klimagasser.

Forskjellige transportformer har ulik belastning på naturmiljøet. Mens personbil og fly har relativt store belastninger på miljøet, står jernbane og kollektivtransport for langt mindre forurensning og utslipp av farlige klimagasser. Energieffektivitet er en god indikator på hvor miljøvennlig en transportform er. Figuren nedenfor viser faktisk energibruk og utslipp av klimagassen CO₂ pr. personkm i 1998:

Mesteparten av det norske jernbanenettet ligger slik det ble bygget for 100-150 år siden. Norge er europamester både i andel enkeltsporede strekninger og utnyttelse av infrastrukturen. Jernbanenettet er derfor en flaskehals for togtransporten.

I forbindelse med Nasjonal Transportplan vedtok et flertall av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet en økt satsing på jernbane. Som et

minstekrav er det nå viktig at Jernbaneverket gis økonomiske rammer som gjør det mulig å planlegge utbedringer av jernbanen i tråd med stortingsflertallets vedtak. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgingene til jernbanen med over 950 millioner i budsjettet for 2005.

Midlene skal fordeles slik:

Oppstart dobbeltspor Sandnes-Stavanger (Rogaland):	150 mill. kroner
Ski stasjon (Akershus):	50 mill. kroner
Lysaker stasjon (Akershus):	30 mill. kroner
Oslo-Ski, nytt dobbeltspor, planlegging (Oslo/Akershus):	40 mill. kroner
Gjevingåsen tunnel, planlegging (Nord- og Sør-Trøndelag):	30 mill. kroner
Ulriken tunnel, planlegging (Hordland)	30 mill. kroner
Nytt dobbeltspor Barkåker-Tønsberg, planlegging (Vestfold):	35 mill. kroner
Nytt dobbeltspor Holm - Nykirke, planlegging (Vestfold):	40 mill. kroner
Eidanger-tunnelen, planlegging (Telemark):	30 mill. kroner
Bytoget i Trondheim, planlegging (Sør-Trøndelag)	30 mill. kroner
Dobbeltspor Eidsvoll-Hamar, planlegging (Akerhus/Oppland):	30 mill. kroner
Moss-Sandbukta, planlegging (Østfold):	20 mill. kroner
Haug-Onsøy, planlegging (Østfold):	30 mill. kroner
Kryssningsspor på Nordlandsbanen, (Nordland):	40 mill. kroner
Utbedringer på Kongsvingerbanen, (Hedmark):	40 mill. kroner
Godsterminal på Ganddal, (Rogaland):	25 mill. kroner
Sanering av planoverganger:	110 mill. kroner
GSM-r	78 mill. kroner
Stasjons- og knutepunktutvikling:	100 mill. kroner
Sum:	938 mill. kroner

Fra 1. januar 2005 vil togforbindelsen mellom Oslo og Stockholm bli innstilt om ikke det gjøres politiske grep i Norge og Sverige. Sosialistisk Venstreparti har satt av 20 mill. kroner for å beholde tilbudet på strekningen. Sosialistisk Venstreparti har dessuten satt av penger til å opprettholde regiontogtilbudet til Hallingdal, lokaltogdrift i Groruddalen.

Studenter er en gruppe som er avhengige av et godt kollektivt tilbud. Sosialistisk Venstreparti vil at studentene skal ha gode rabatter på toget og øker bevilgningene med 30 mill. kroner for å sikre dette.

- MER GODS PÅ BANE OG SJØ, MINDRE PÅ VEI OG FLY

Godstransporten i Norge bør i større grad skje med jernbane og båt. Bli mer gods fraktet med båt og jernbane fører det til langt mindre miljøbelastning. Av hensyn til trafiksikkerheten er det også en fordel om mer av godstrafikken flyttes vekk fra veien og over på båt og bane. Dette vil også bidra til en god og bærekraftig næringspolitikk som kan styrke norsk bosettingsmønstre og norske bedrifter.

Sosialistisk Venstreparti vil bevilge 80 mill. kroner til modernisering av kystfraktefartøylene for å få mer gods vekk fra veiene og over på kjøl. Dette vil bidra til å redusere utslippene av NO_x og CO₂ langs kysten

For å bidra til at mer gods fraktes på jernbane og sjø vil Sosialistisk Venstreparti fjerne kjøreveisavgiften, øke investeringene til bygging av jernbanen med over

950 mill. kroner i året, og øke avgiftene på trailertransport.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke jernbaneinvesteringene: 938 mill. kroner
- Sikre studentrabatten på jernbanen: 30 mill. kroner
- Sikre togtilbudet mellom Oslo-Stockholm: 20 mill. kroner
- Opprettholde regiontogtilbudet til Hallingdalen: 5 mill. kroner.
- Igangsette persontogtrafikk på Alnabanen: 15 mill. kroner
- Fjerne kjøreveisavgiften for godstransport: 42 mill. kroner.

Til sammen: 1 050 mill. kroner

- SYKKEL- OG GANGVEI

Sykkel og gange kan erstatte bilen på kortere distanser. En sykkel bruker en tidel av den plassen en bil krever. Mer sykkel og mindre bil betyr derfor mer plass til myke trafikanter, og alle slags sosiale og kulturelle aktiviteter. Det vil også bedre framkommeligheten på vegnettet, og redusere øvrige transportkostnader.

Sykkel er et supplement til kollektivtrafikk, ikke en konkurrent. Bruk av sykkel øker fleksibiliteten i kollektivtilbudet, f.eks. ved reduksjon av transporttid mellom bolig og kollektivtilbudet. Mer sykling og gåing vil bedre folkehelsen. Trygging av skolevegen og

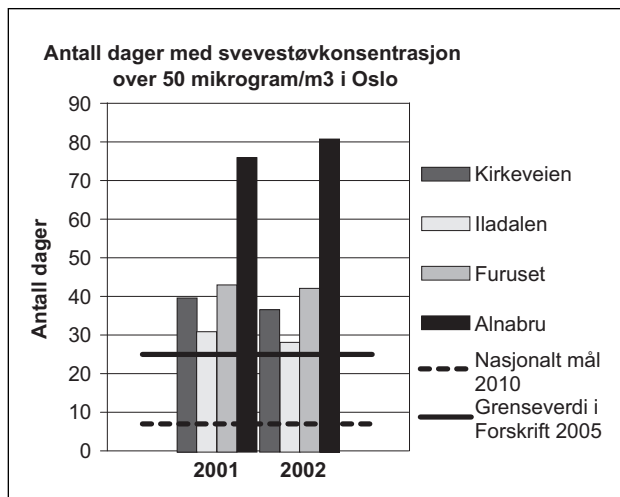
vegene i boligstrøk er viktige tiltak for å øke barns muligheter til fysisk utfoldelse.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningen til gang og sykkelveger med 100 millioner.

- LOKAL LUFTFORURENSNING

Lokal luftforurensning er et helseproblem i flere av de største byene i Norge. Beregninger fra 2001 viser at flere enn tidligere antas å være utsatt for helsefarlig luftforurensning i Oslo og Trondheim - rundt 200 000 innbyggere i Oslo og over 15 000 i Trondheim.

80 pst. av støyplagene i Norge skyldes veitrafikken. Hvis ikke nye tiltak settes i verk vil antallet støyutsatte i Norge kun reduseres med 3-4 pst. innen år 2010, mens målet er 25 pst. 2-500 dansker dør hvert år for tidlig pga. støy, i følge det danske Arbeidsmiljøinstituttet. Det er ikke gjennomført liknende undersøkelser i Norge.

- STYRK KOLLEKTIVTRANSPORTEN

Kollektivtransporten skal være ryggraden i transport-systemet i de store byene. Skal det skje må andelen reiser med kollektivtransport økes, og andelen som reiser med bil i byområdene reduseres. Kollektivtransport må være et reelt alternativ til bil og da må kvaliteten på kollektivtilbudet må bli bedre.

Bevilgningene til kollektivtransport de 15 siste årene er redusert betydelig. Dette har ført til dårligere kollektivtilbud mange steder i landet. Andelen som tar førerkort går ned over hele landet. Dette gjør at stadig flere er avhengige av et godt kollektivtilbud.

For å styrke kollektivtransporten i de store byene vil Sosialistisk Venstreparti øke bevilgningene til belønningsordningen for kollektivtransporten i de store byene med 200 mill. kroner. For å styrke kollektivtransporten i hele landet vil Sosialistisk Venstreparti øke bevilgningene til fylkeskommunene med ca. 1 mrd. kroner, dette muliggjør økninger til kollektivtransporten med 110 mill. kroner.

Mange byer i Norge har problemer på grunn av tidligere statlige og kommunale grep som i ettertid har vist seg lite miljøvennlige. Vassdrag er lagt i rør og under asfalt, og mangelen på grønne lunger gjør byområder mindre attraktive. Sosialistisk Venstreparti vil øke bevilgningen til miljøvennlig byutvikling og bynasjonalparker med 25 mill. kroner.

Stor-Oslo

Oslo kommune behandlet våren 2004 en kollektivmelding som vedtok trikkevisjonen om et "Rullende fortau", som innebærer effektive trikkeruter med meget hyppige avganger. Oslos kollektivplan inneholder også en kraftig oppgradering av T-banen, og sammenbinding og forlenging av flere baner. Det er viktig at nasjonale myndigheter aktivt støtter opp under denne kollektivstrategien.

Groruddalen er i dag landets mest forurensede dal-føre. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningene til miljøsonen og lavutslippssonen i Groruddalen. Samlet øker Sosialistisk Venstreparti bevilgningene til miljøvennlig byutvikling med 25 mill. kroner, noe som muliggjør miljøprosjekter knyttet til Alnaelva, og opprydding i gamle miljøsynder i Groruddalen.

Fornebu trenger et kollektivtilbud på skinner. Sosialistisk Venstreparti prioriterer penger til ombygging av Lysaker stasjon og automatbane til Fornebu.

Bergen

Behovet for å snu den negative utviklingen miljømessig i Bergen er stor. Bygging av bybanen i Bergen er nødvendig for å dempe trafikkveksten, redusere miljøbelastningene og øke andelen kollektivreisende i framtiden. Sosialistisk Venstreparti prioriterer midler til bybanen slik at byggestart kan komme i gang så raskt som mulig.

Sosialistisk Venstreparti prioriterer bygging av nytt jernbanespor gjennom Ulriken-tunnelen for å få til et effektivt og godt lokaltogtilbud mellom Bergen og Arna.

Trondheim

Trondheim har store utfordringer når det gjelder å lage et effektivt kollektivsystem. Trønderbanen bør kunne ta en større del av innpendlingen til byen. Trondheim har mulighet til å etablere et bytog, men skal en slik satsing bli en suksess krever det en aktiv transport- og arealplanlegging fra Trondheim og kommunene rundt.

Sosialistisk Venstreparti prioriterer bygging av ny jernbanetunnel gjennom Gjevingåsen for å redusere reisetiden på Trønderbanen.

Veiprisering og parkering

Luftforurensningen i Oslo, Bergen og Trondheim er høy, spesielt i vinterhalvåret. Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at bilbegrensede tiltak som veiprisering og parkeringsrestriksjoner brukes aktivt i storbyene. Storbyer som prioriterer kollektivtransport og begrenser bilbruken, vil bli prioritert i belønningsordningen for kollektivtransporten.

Bynasjonalparker

Norge har ingen nasjonalparker i byområder. Flere storbyer i andre land har anlagt nasjonalparker innenfor sine grenser. Dette er med å definere byene som miljøvennlige, og sikrer folk nær tilgang på naturopplevelser. Sosialistisk Venstreparti vil at Norges første nasjonalpark i by skal opprettes, og bevilger 5 mill. kroner til formålet

Sosialistisk Venstreparti vil øke bevilgningene til kollektivtransport og miljøvennlig byutvikling fordelt slik:

- Belønningsordning for kollektivtransporten, 200 mill. kroner.
- Miljøvennlig byutvikling, 20 mill. kroner.
- Kollektivtransport over fylkeskommunene, 110 mill. kroner.
- Bynasjonalparker, 5 mill. kroner.

Til sammen: 335 mill. kroner.

Internasjonalt miljøarbeid**- EN MILLIARD TIL RENT VANN TIL VERDENS FATTIGSTE**

FNs millenniumsmål sier at antall mennesker uten tilgang på rent drikkevann skal halveres innen år 2015. Det vil si at tallet 1,2. milliarder mennesker som i dag ikke har rent vann skal reduseres til "bare" 600 millioner. Dessverre tyder mye på at dette målet ikke vil nås. Dette skyldes manglende politisk vilje til prioritering. FN peker i en rapport på at en av årsakene til manglende innsats på millenniumsmålenes områder er at internasjonal bistand ikke har det nødvendige fokus. Dette gjelder også Norge.

En fersk rapport fra Verdens Naturfond viser at norsk vannrelatert bistand ble halvert fra 1999 til 2003. Norges bistandsinnsats til vannformål utgjorde i 1999 227 mill. kroner, 3,1 pst. av norsk bistand. I 2003 var denne innsatsen sunket til 146 mill. kroner, kun 1,5 pst. av bistanden dette året. I Afrika var innsatsen i 2003 nede i 0,6 pst., en firedel av hva den var i 1999.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gi en vannmilliard til verdens fattigste, over 5 år, 200 mill. kroner.

- ATOMNEDRUSTNING, OPPRYDDING OG IKKE-SPREDNING

En av de største miljøtrusler for Norge er atomtrusselen fra våre nærområder, først og fremst Nordvest Russland. Risikoen for radioaktivt nedfall over norsk territorium er reell, og konsekvensene kan være betydelige. Situasjonen er likevel verst for folk som bor nær de mest forurensede områdene i Russland, og det er viktig at norsk bistand til atomoprydding gjøres i samarbeid med folk som lever tett på forurensningene. Spredning av radioaktivt materiale til kriminelle miljøer er dessuten en potensielt meget farlig våpen for internasjonal terrorisme. Sosialistisk Venstreparti vil øke bevilgningene til handlingsplanen for atomsaker med 50 mill. kroner.

Haldenreaktoren er en forskningsreaktor som ble etablert i 1955. Reaktoren er dermed en av verdens eldste reaktorer. Etter Sosialistisk Venstrepartis mening bør ikke Norge operere en atomreaktor dersom vi skal ha troverdighet i våre bestrebelser på å redusere bruk av kjernekraft, og foreslår derfor å stenge reaktoren.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Styrke bevilgninger til tilskudd til atomsikkerhetstiltak, med 50 mill. kroner.

Vern om naturarven

Mangfoldet av plante- og dyrearter er den viktigste naturressursen vi har. Vi har ansvar for å overlate den naturen vi har arvet fra våre forfedre i minst like god tilstand til de kommende generasjoner.

Det biologiske mangfoldet består av alle levende organismer, fra de minste mikrober til det største rovdyr. Alle artene spiller et fint balansert samspill hvor en art er avhengig av en annen for å overleve. I Norge står vel 3 000 arter oppført på miljømyndighetenes liste over truede og sårbare arter, den såkalte rødlisten.

- REGNSKOG

Hvert år forsvinner det regnskog tilsvarende halvparten av Norges areal. Regnskogen inneholder svært mange plante- og dyrearter. Kommersiell tømmerhogst er den viktigste årsaken til at regnskog og andre tropiske skoger ødelegges, og mye av hogsten er ulovlig. Parkett, garasjeporter og hagemøbler i tropiske treslag som selges på det norske markedet, er bidrag til dette. Regnskogfondet arbeider for å redde regnskogen gjennom samarbeid med folk i land med viktige regnskogområder, og gjennom informasjonsarbeid om regnskog i Norge. Sosialistisk Venstreparti vil øke bevilgningene til Regnskogfondet med 5 mill. kroner.

- OLJEVERN

Det biologiske mangfoldet trues fra mange kanter. Kysten av Finnmark, Bjørnøya og vestkysten av Novaja Zemlja er blant områdene i verden med aller høyest tetthet av sjøfugl. Barentshavet er det arktiske havområdet som har de mest artsrike bunndyrsamfunnene vi kjenner. Verdens største dyphavskorallrev, Røstrevet, ble oppdaget så sent som i 2002. Noen av verdens viktigste gyteområder for kommersielle fiskesorter er konsentrert langs kysten av Nord-Norge.

Oljeboring i Barentshavet og frakt av olje fra oljeterminalen i Murmansk vil føre til økt trussel for den sårbare norskekysten. Norge må gjøre alt hva som står i vår makt til å begrense miljøtrusselen frakt av olje i disse svært spesielle og rike havområdene representere. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningene til oljevernberedskap langs kysten med 100 mill. kroner for 2005.

- BARSKOGVERN

Langt over halvparten av alle landlevende organismer finnes i skogene. Av de ca. 24 000 kjente artene i Norge er omtrent to tredeler knyttet til skogsmiljøer. Nesten halvparten av artene på rødlisten lever i skog.

Bevaring av gammel barskog er derfor viktig for å bevare mange arter. Norge ligger etter sine nordiske naboer når det gjelder bevaring av barskog. Sosialistisk Venstreparti øker bevilgningene til barskogsvern med 15 mill. kroner.

- ROVDYR

En fauna uten rovdyr er ute av balanse. Når en ulv tar en elg vil den ofte ta det svakeste eller sykeste individet, og på den måten blir det de friskeste og mest livskraftige individene som overlever og får føre genene videre. Rovdyrene hører naturlig hjemme i norsk natur. Det krever at vern av rovdyrenes leveområder.

Noen mennesker er redde for rovdyr og ønsker dem ikke i naturen. Dette vil Sosialistisk Venstreparti ta alvorlig. For å bidra til å redusere frykten for rovdyr samt kompensere de bøndene som mister bufe på tross av forebyggende tiltak, vedtok Stortinget å bevilge ekstra midler til informasjon og kompensasjon. Dette har ikke Regjeringa fulgt skikkelig opp, og Sosialistisk Venstreparti foreslår å øke innsatsen med 30 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner er øremerket kommunene.

- INNFORING AV FREMMEDE ARTER

Transport av ballastvann på tvers av økosystemer representerer en stor trussel mot det biologiske mangfoldet. Ballastvannet inneholder mikroorganismer som blir ført inn i økosystemer hvor de kan gjøre stor skade. Sosialistisk Venstreparti bevilger 5 mill. kroner for å bekjempe dette problemet.

For å verne naturarven vil Sosialistisk Venstreparti:

- Øke midler til oljevernberedskap med 100 mill. kroner.
- Styrke barskogsvernet med 15 mill. kroner.
- Styrke forebyggende tiltak samt informasjon om rovdyr, med 30 mill. kroner.
- Bedre miljøprofilen til norsk skipsfart, 5 mill. kroner.
- Økte bevilgninger til Regnskogsfondet og frivillige miljøorganisasjoner, 25 mill. kroner.
- Styrke miljøvernforskning og miljøarbeid i kommunene med 75 mill. kroner.
- Styrke driften av Statens forurensningstilsyn og Direktoratet for Naturforvaltning med 16 mill. kroner.

Til sammen: 266 mill. kroner

Miljøvennlig innovasjon og teknologiutvikling

Et mer miljøvennlig samfunn må utvikle ny teknologiskompetanse som erstatter forurensende teknologi og rense opp i gamle synder. Vi må ha ny teknologi for å hjelpe utviklingslandene til å vokse uten å skade miljøet. Miljøvennlig innovasjon og teknologiutvikling kan gi mange viktige jobber i Norge i årene som kommer.

- MILJØTEKNOLOGIPROGRAM

Sosialistisk Venstreparti vil ha en storsatsing på et miljøteknologiprogram for Norge, styrt gjennom et Innovasjon Norge med dette som fokus. Sosialistisk Venstreparti vil bruke 200 mill. kroner til et program

for miljøteknologi, 100 mill. kroner til verdiskapingsprogram for fisk og 80 mill. kroner til modernisering av kystfraktfartøiene.

Forskning på alternativ energiteknologi er sentralt for utvikling av et bærekraftig samfunn. Sosialistisk Venstreparti går inn for en flytting av 141 mill. kroner fra petroleumsforskning til forskning på alternativ energiteknologi.

I stedet for å åpne nordområdene for oljeboring, bør vi unngå å forlate halvtomme brønner i Nordsjøen. Utvinningsgraden må økes ved å utvikle teknologi for CO₂-injeksjon som trykkstøtte ved olje- og gassutvinning. Sosialistisk Venstreparti vil bevilge 50 mill. kroner til forskning på dette.

En forutsetning for at hydrogen skal løse verdens energiproblemer, er at hydrogen kan produseres ved hjelp av fornybare energikilder, eller at vi kan ta hånd om CO₂-gassene når den produseres av fossile energikilder. Sosialistisk Venstreparti styrker forskningen på dette. Det skal gjennomføres et felles FoU-program med deltagelse fra staten og olje- og gassindustrien for CO₂-injiseringsprosjekter, samt offshoregasskonvertering, metanolproduksjon og hydrogenproduksjon. Sosialistisk Venstreparti vil også ha et større nasjonalt hydrogenprogram, samordnet av det statlige innovasjonsselskapet som skal etableres i Grenland.

Distrikts-Norge kan ikke basere seg på kollektivtrafikk. Utvikling av alternative drivstoffer og miljøvennlig teknologi vil bidra til å redusere miljøbelastningen fra samferdselssektoren. Samme effekt kan satsing på intelligent avvikling av trafikken gjennom bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi, gi. Sosialistisk Venstreparti øker bevilgningene til forskning på samferdselsformål med 20 mill. kroner.

Norges største punktutslipp av kvikksølv er i Mo i Rana. Et kvikksølvrensaneanlegg ved stålverket i Mo i Rana kan komme til å koste 50-100 mill. kroner. Skrapjernverdikjeden i Norge bør utredes med hensyn på skjerpede miljøkrav, for å sikre at kvikksølv og andre miljøgifter fjernes. Sosialistisk Venstreparti går inn for at det etableres et teknologifond i SFT som kan bevilge midler til utvikling av renseteknologi. Dette vil føre til at tidligere forurensende bedrifter i stedet kan bli ledende innen miljøteknologi på sitt område. Sosialistisk Venstreparti bevilger 50 mill. kroner til et slikt teknologifond.

For å styrke miljøvennlig innovasjon og teknologiutvikling vil Sosialistisk Venstreparti:

- Øke satsingen på energiforskning innen alternativ energiteknologi, med 141 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til forskning på CO₂-injeksjon og hydrogen, med 50 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til forskning på samferdselsformål med 20 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til Innovasjon Norge og omdirigere til miljøformål, med 380 mill. kroner.
- Etablere fond for miljøteknologi hos SFT, med 50 mill. kroner.
- Øke satsingen på miljøvennlig produksjon med 30 mill. kroner.

Til sammen: 671 mill. kroner

Fjern miljøgifter

På 1970- og 80-tallet oppdaget forskere at rovfugler som vandrefalk hadde store problemer med å få unger. Årsaken var at miljøgifter som sprøytemiddelet DDT samlet seg opp i fuglene, og resultatet var tynne eggeskall og skader på fostre. Dette var en av grunnene til at DDT ble forbudt. Siden gikk det gradvis bedre med vandrefalken.

Andre miljøgifter har nå overtatt. PCB, bromerte flammehemmere og en del fluorforbindelser samler seg opp. Nylig kom rapporter om at isbjørnen på Svalbard har sviktende immunforsvar på grunn av miljøgiftene. Fra før er det funnet isbjørnbinner med penis og andre tegn på kjønnsforstyrrelser. Hos mange fuglearter er det funnet så mye gift i eggene at de ligger over kjente skadegrenser.

- EN NASJONAL MILJØGIFTGRUPPE

Sosialistisk Venstreparti vil styrke føre-var-prinsippet i arbeidet mot miljøgifter. Det krever en omvendt bevisbyrde for introduksjon av nye stoffer: Det må sannsynliggjøres at nye kjemikalier ikke er skadelige, ikke bare konstatere at det ikke er påvist skadelige effekter. Stoffer hvor vi vet at mange enkeltkjemikalier er skadelige, må gjennomgå på nytt i dette lyset.

For å gjøre dette vil Sosialistisk Venstreparti opprette en bred, sektorovergripende miljøgiftgruppe, og bevilger 30 mill. kroner til dette.

- PCB-OPPRYDDING

PCB er en av våre farligste miljøgifter, og kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker. Miljøgiften har vært forbudt i 24 år, men det er fortsatt 100 tonn PCB i bruk i lysrørkondensatorer i Norge. Mange av disse lysrørene befinner seg på skoler, og flere av dem lekker. Mange barn går på skoler hvor de risikerer at kondensatorer begynner å dryppe PCB i klasserommene. Norge ligger langt etter målet om at 99 pst. av alt PCB-holdig elektrisk utstyr skal være tatt ut av bruk innen 2005.

Sosialistisk Venstreparti foreslår 100 mill. kroner i tilskuddsmidler til bedrifter, en låneramme på 300 mill. kroner til rentefrie lån til kommuner, og 2 mill. kroner til informasjonsarbeid for å påskynde dette arbeidet.

Videre vil Sosialistisk Venstreparti styrke arbeidet med å fjerne PCB i havner og fjorder. Dette gjør Sosialistisk Venstreparti ved å øke bevilgningene til SFT med 50 mill. kroner.

- AVRENNING FRA LANDBRUKET

Overgjødning i landbruket med påfølgende avrenning fører til at vassdrag ødelegges. Vannsjø i Østfold er drikkevannskilde for 60 000 mennesker i Østfold, og har lenge vært forurenset fra landbruk langs Hobølvassdraget. Den har akutt behov for opprensning. Et interkommunalt miljøprosjekt på tvers av fylkene Østfold og Akershus har som mål å bedre vannkvaliteten i Vannsjø. Jærvassdraget i Rogaland er et vassdrag med tilsvarende problemer, og behov for tiltak. Sosialistisk Venstreparti foreslår 10 mill. kroner til disse vassdra-

gene, samt 20 mill. kroner til strakstiltak for å redusere problemene med avrenning fra landbruket.

- BROMERTE FLAMMEHEMMERE

Det har blitt konstatert alt for høye verdier av bromerte flammehemmere i storørret i Mjøsa. Bromerte flammehemmere har mange av de samme toksiske effektene som PCB. Sosialistisk Venstreparti bevilger 10 mill. kroner til å bekjempe problemet.

- FORSVARETS SKYTEFELT

Bruk av forsvarets skytefelt medfører store mengder forurensing. For eksempel vet man at det er deponert betydelige mengder metaller i Hjerkinnskytefelt som følge av militære aktiviteter. Beregninger antyder 770 tonn kobber, 250 tonn bly og 22 tonn sink. Arbeidet med opprydding av gamle skytefelt har startet, men Sosialistisk Venstreparti ønsker å styrke dette arbeidet med 50 mill. kroner.

For å fjerne miljøgifter, vil derfor Sosialistisk Venstreparti:

- Opprette nasjonal miljøgiftgruppe, for 30 mill. kroner.
- Trappe opp innsatsen for fjerning av PCB, via SFT, med 52 mill. kroner.
- Øke bevilgning til ENOVA for fjerning av PCB i armaturer, med 106 mill. kroner.
- Opprensning av overgjødsla ferskvann som Vannsjø og Jærvassdraget, med 10 mill. kroner.
- Forebygge avrenning fra jordbruket, 20 mill. kroner.
- Fjerne bromerte flammehemmere og andre miljøgifter fra Mjøs-regionen, 10 mill. kroner.
- Fjerne miljøgifter fra skytefelt, for 50 mill. kroner.

Til sammen: 278 mill. kroner

Grønn skattevridning

Miljøavgifter, eller grønne skatter, setter en prislapp på ødeleggelse av fellesgoder som ren luft og rent vann. Det betyr at forurenserne må ta hensyn til dette når de velger hvordan og hvor mye de skal produsere, eller - for folk flest - hvordan man skal komme seg til jobb. En gjennomført satsing på grønne skatter er en nødvendig del av en omlegging til et bærekraftig forbruk.

En grønn skatt korrigerer befolkningens adferd i mindre forurensende retning. På denne måten bidrar den til en mer effektiv økonomi. Dette gir en vann-vinn situasjon der man reduserer samfunnsproblemer samtidig som man skaffer det offentlige inntekter. Denne typen avgifter bør utnyttes maksimalt, slik at andre skatter og avgifter kan reduseres.

Sosialistisk Venstreparti går inn for øking av CO₂-avgiften i alle anvendelser. Dette vil imidlertid henge sammen med utarbeidelsen av et kvotesystem, hvor enkelte sektorer kan bli underlagt CO₂-kvote i stedet.

Detaljene i Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg er beskrevet i et kapittel lenger fram.

Andre prioriterte områder

Et løfte om å løfte kulturen

Sosialistisk Venstreparti vil at bevilgningene til kunst og kultur skal styrkes betraktelig i forhold til dagens nivå. Kunst og kultur skal ikke bare tilhøre de store anledningene og dem med feite lommebøker, men kunne verdsettes av alle uansett hvor de bor i landet. Gjennom å øke bevilgningene vil vi bidra til å styrke mangfoldet og øke tilgjengeligheten. Vi har sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet lansert "Kulturloftet" hvor vi forplikter oss til en kraftig styrking av rammevilkårene for blant annet norske kunstnere, kulturinstitusjoner, norsk film og musikk de nærmeste årene. For å vise at vi mener alvor med dette løftet foreslår Sosialistisk Venstreparti å øke kulturbevilgningene med 440 mill. kroner i 2005.

Det er ikke en politisk oppgave å avgjøre hva som er god kunst. Vi vil i stedet gi hver enkelt mulighet til selv å avgjøre hva som gir gode opplevelser. Spesielt viktig er det at barn og unges muligheter til å utfolde seg kreativt økes - gjennom kulturskoler, musikkverksteder, malerkurs, amatørteater og andre aktiviteter. De bør samtidig få oppleve profesjonell kunst i større grad, gjennom en økt satsing på den kulturelle skolesekken. For å sikre at kulturen gjenspeiler mangfoldet i det moderne Norge, vil vi også styrke flerkulturelle tiltak, slik at mennesker med ulik bakgrunn og erfaringer, kan møte hverandre i og gjennom et aktivt og kreativt kulturliv.

Flest mulig skal få tilgang til norske filmer, både moderne og klassiske filmer. Vi har en betydelig filmarv som skal vises allmennheten, men behandling av disse filmene må skje på en forsvarlig måte.

Andre viktige satsinger er kulturvern, støtte til lokalt kulturarbeid, forbedring av kunstneres levekår og musikk.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Arbeide for at stortingsflertallets vedtak om fordelingen av tippemiddeloverskuddet skal gi reell økning til den kulturelle skolesekken, frifond og lokale- og regionale kulturhus.
- Øke bevilgningene gjennom bl.a. Norsk kulturfond, Norsk kulturråd og Fond for lyd og bilde, slik at flere kunst- og kulturuttrykk skal få mulighet til å nå ut til et større publikum.
- Øke støtten til samiske kulturformål, spesielt Åja samisk senter.
- Arbeide for at bøker fortsatt skal ha lik pris over hele landet, og for å få til en innkjøpsordning for sakprosa.
- Bygge ut en nasjonal scene for jazz.
- Styrke museumssektoren, slik at vi får stanset forfallet ved norske museer
- Styrke lokalt kulturarbeid gjennom økte tilskudd til kulturbygg og utviklingstiltak til folkebibliotekene.
- Forbedre barn og unges mulighet til kulturopplevelser gjennom utvikling av kulturskolene slik at det blir rom for flere barn og flere kunstuttrykk,

ved å gi kunst- og kulturmiljøer mulighet til å skape produksjoner tilpasset barn og unge, styrke den frivillige musikk- og amatørteatervirksomheten blant barn og unge, og prøveordning med kulturkort for ungdom i noen fylker.

- Forbedre kunstneres levekår, bl.a. gjennom flere kunstnerstipend og garantinntekter.
- Styrke musikklivet gjennom økt støtte til frie grupper, innkjøpsordning for norskspråklig musikk, økt støtte til festivaler og Rikskonsertene.
- Bedre vilkårene for norske filmmiljøer gjennom økt støtte til Cinematekene og til likestillingstiltak for kvinner i filmproduksjonen.
- Styrke satsningen på restaurering av norske filmer gjennom Norsk filminstitutt og sikre Filmkatalogene i offentlig eie.
- Styrke kulturminnevernet lokalt, regionalt og nasjonalt, bl.a. gjennom styrking kulturminnefondet og Riksantikvaren.
- Hurtigruteskipet "Gamle Finmarken" og hurtigrutemuseet på Stokmarknes gis status som nasjonalt hurtigrutemuseum under Samferdselsdepartementets ansvarsområde. Det foreslås bevilget 10 mill. kroner til oppussing av "Gamle Finmarken" og drift av museet.

Kamp for likestilling

Kvinner og menn skal ha samme muligheter, rettigheter og ansvar i alle vesentlige områder i livet. Det forutsetter at makt og innflytelse deles likt mellom kvinner og menn, og at kvinner og menn er økonomisk uavhengige. Det krever også like muligheter for å skape virksomhet, til å få arbeid, til vilkår og utviklingsmuligheter i arbeidet. Sosialistisk Venstreparti vil arbeide for et samfunn der menn og kvinner deler ansvar for hjem og barn.

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn er like stor som for 25 år siden. Kvinner opplever økende stress på jobben og hjemme. Mange kvinner jobber innenfor omsorgssektoren med lav grunnbemanning, lav lønn og stillingsbrøker som ikke gir trygderettigheter.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Opprette et prosjekt som rommer prosjekter som fremmer likestilling, forsøk med 6-timersdagen, likelønnsnett og arbeid for kvinnerepresentasjon.
- Øke bevilgningene til Likestillingssenteret, likestillingsombudet og mannssenteret REFORM.
- Øke bevilgningene til lesbiske og homofile.

- KRISESENTRERNE, INCESTSENTRERNE OG VOLDSFOREBYGGENDE TILTAK

Finansieringen av krisesentre og incestsentre har vært over lang tid meget usikker, samtidig som bruken av sentrene øker. Krise- og incestsentre fyller en viktig funksjon for voldsrammede og incestutsatte kvinner og barn. Krisesentrene har fått på plass en finansiering på 80 pst. statlig og 20 pst. kommunal, fra 1. januar 2005. Dette er takket Sosialistisk Venstrepartis sterke vilje til

å gjøre finansieringen av krise- og incestsentrene til en statlig oppgave.

Sosialistisk Venstreparti ønsker å økonomisk likestille incestsentrene med krisesentrene slik at incestsentrene vil ha tilsvarende offentlig finansiering.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Økonomisk likestille incest - og krisesentre.
- Øke bevilgningene til voldsførebbyggende tiltak, inkludert tiltak for å avhjelpe konsekvenser av vold i familien.

Økt forbrukermakt

Reklame- og konsumpresset er formidabelt, og blir stadig mer internasjonalt i sitt språk og form. Det kommersielle presset rettet mot barn og unge er massivt. Det finnes snart ingen "frisoner" hvor barn og unge ikke blir påvirket av reklame eller produkt plassering. For å imøtegå det kommersielle presset må utviklingen møtes med lover og forskrifter, med å bevisstgjøre barn, unge og voksne på markedsføringens virkemidler og hensikter.

Sosialistisk Venstreparti vil gjøre den offentlige forbrukerinformasjonen i stand til å bidra til økt forbrukerinnflytelse, en mer forbrukervennlig utvikling, og bedre forbrukernes stilling i dagens og fremtiden samfunn. Den offentlige forbrukerinformasjonen må styrkes.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningene til Forbrukerrådet, Forbrukerombudet, Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO) og positiv miljømerking.

Mediemangfold under press

Det har skjedd en sterk annonsevekst i de store meningsbærende avisene, og reklameomsetningen til de tre kommersielle norske tv-kanalene: TV2, TVNorge og TV3 har en sterk vekst.

De fem riksdekkende, meningsbærende avisene Dagsavisen, Klassekampen, Vårt Land, Nationen og Dagen har ikke samme annonsegrunnlag som de store riksdekkende avisene, og de får heller ingen del av det lokale annonsegrunnlaget. I tillegg har de betydelige distribusjonskostnader med portoutgifter. Det samme gjelder for de minste avisene. Disse avisene utgjør til sammen en vesentlig del av mediemangfoldet i Norge

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke pressestøtten, tilskuddet til ymse publikasjoner samt tilskudd til enkeltpublikasjoner.

Økt innsats for fred og konfliktforebygging

- NORGE SOM FREDSNASJON

Det er behov for omprioritering av ressursbruken hvis vi skal skape en tryggere og mer rettferdig verden. En kraftig reduksjon av verdens militære utgifter kunne frigjort midler til økt innsats til konfliktforebygging og fred, og gi mer sikkerhet for pengene. Av NATO-land er det bare USA bruker mer penger på for-

svarsutgifter pr. person enn Norge. Vi bør derfor gå foran på dette området ved å redusere forsvarsutgiftene, og satse systematisk på andre virkemidler for å skape økt sikkerhet.

Bush-administrasjonens alenegang i den såkalte krigen mot terror etter 11. september har ikke skapt mer sikkerhet, snarere tvert i mot. En folkerettsstridig krig mot Irak har bidratt til øke rekrutteringen til terrorisme, og til å forsterke de gjensidige fiendebildene mellom den muslimske delen av verden og Vesten. Dette er en farlig utvikling. Norge bør etter Sosialistisk Venstrepartis mening arbeide for å styrke FN, folkeretten og finne alternative løsninger til krig i konfliktsituasjoner. Det må også gjenspeiles i budsjettprioriteringene. Internasjonalt gjør vi det ved å styrke FN, bidra i fredsforhandlinger og -prosesser, arbeide for nedrustning og atomsikkerhet, og gjennom bistand til utvikling i den fattige delen av verden. Nasjonalt kan vi prioritere i tråd med dette ved å styrke det frivillige opplysningsarbeidet for fred, samt forskning og andre bidrag til konfliktløsning.

- BISTAND

Regjeringa foreslår å øke bistanden til Asia, Afrika og Mellom Amerika. Det er positivt, men Sosialistisk Venstreparti er skuffet over at bevilgningene til Midtøsten, hovedsakelig de palestinske områdene, fryses i år igjen. Situasjonen for palestinerne blir stadig forverret, og det er få utsikter til bedring. Den israelske okkupasjonen, byggingen av muren, militære aksjoner mot palestinske mål og stengte grenser er til hinder for fred og utvikling. Rundt 60 pst. av den palestinske befolkningen lever under fattigdomsgrensa og økonomien er i krise. Selv om de grunnleggende problemene ikke løses gjennom bistand, er det etter Sosialistisk Venstrepartis mening viktig å avhjelpe palestinerne situasjon med økt bistand. En varig forbedring er imidlertid ikke mulig uten at den israelske okkupasjonen opphører, og man får på plass en rettferdig fredsavtale med Israel.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke regionsbistanden til Midtøsten med 50 mill. kroner.

- FN

Det er uhyre viktig å bygge opp under FN organisasjonens kapasiteter, hvis man skal bygge tillit til internasjonalt samarbeid og internasjonale institusjoner. FN har en unik legitimitet i så henseende, som det er avgjørende å bygge videre på og styrke. Sosialistisk Venstreparti er derfor glad for at Regjeringa har foreslått å øke tilskuddet til FN sammenliknet med i fjor, selv om noen av postene også reduseres.

Sosialistisk Venstreparti mener det er rom for å øke overføringene til FN ytterligere: UNDP har gjort det klart at bidragene fra den rike delen av verden må trappe betydelig opp hvis FNs tusenårsmål skal kunne oppfylles. Det må åpnes for økt handel med landbruksvarer og tekstil, eksportsubsidier for landbruksvarer må fjernes, ved fall i råvareprisene må fattige land få kompensasjon - for å nevne noe.

Det er landene i Afrika sør for Sahara som ligger dårligst an i forhold til FNs tusenårsmål. Med dagens tempo vil ikke målet om fattigdomsreduksjon kunne nås før år 2147, og redusert barnedødelighet ikke før år 2165. Dette kan vi ikke slå oss til ro med.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke Norges frivillige bidrag til FN-systemet med i alt 170 mill. kroner.

- ØKT INNSATS FOR Å SIKRE FRED I KONFLIKTHERJEDE LAND

Land og områder som er inne i prosesser med å avslutte konflikter gjennom freds- og forsoningsarbeid, trenger støtte i overgangsfasen, hvis man skal få til varige løsninger. Utfordringene er svært store i land som Afghanistan, Sudan, DR Kongo og landene rundt de store sjøene i Afrika.

Tilskuddet til frivillige organisasjoner som driver med påvirkning og informasjon om fred og nedrustning bør økes. Disse organisasjonene er kraftig forfordelt, sammenliknet med hva frivillige organisasjoner som får støtte over forsvarsbudsjettet mottar til informasjonsarbeid.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgingen til overgangsbistand med 50 mill. kroner.
- Gå inn for ytterligere innsats når det gjelder fred, forsoning og demokratiltak på 10 mill. kroner.
- Støtte til freds- og nedrustningsorganisasjoner økes med 20 mill. kroner.
- Støtte forskningsprosjekter for fred og konfliktløsning med 5 mill. kroner.

Et forsvar mot reelle trusler

- BEDRE KOSTNADSKONTROLL

Forsvarsbudsjettet økes nå for første gang til over 30 mrd. kroner, ikke minst pga. store administrasjonskostnader, investeringer i materiell vi ikke har bruk for og til norske bidrag i utlandet. Norge er det NATO-landet som bruker mest penger på Forsvaret pr. innbygger, etter USA. Stortingsflertallet mener at det trengs 29,5 mrd. kroner årlig eller 118 mrd. kroner totalt til forsvarsutgifter i perioden 2005-2008. Sosialistisk Venstreparti går som eneste parti på Stortinget inn for en vesentlig reduksjon av de årlige forsvarsbudsjettene. Det forekommer betydelig ressursløsning i Forsvaret, knyttet til manglende kostnadskontroll og feilinvesteringer. Det er derfor fremdeles store muligheter til innsparinger i Forsvaret, uten at dette går ut over den reelle forsvarsevnen.

- KUTT I DYRE MATERIELLINVESTERTINGER

Sosialistisk Venstreparti er motstandere av stortingsflertallets investeringer i dyrt militært materiell som ikke har noen reell funksjon i forhold til de sikkerhetspolitiske utfordringer Norge står overfor. Innkjøp av Skjoldklasse missiltorpedobåter er et eksempel på dette. Disse MTBene er beregnet til å koste 4,8 mrd.

kroner totalt. Et annet eksempel på en svært kostnadskreven investering er innkjøp av fregatter som har en total kostnadsramme, inkludert utstyr på minimum 20 mrd. kroner. Sosialistisk Venstreparti kan heller ikke forsvare at det skal brukes 70 mill. kroner på utvikling av JSF-kampflyprosjektet, slik budsjettet legger opp til.

- MILJØ OG SAMFUNNSSIKKERHET

I forsvarspolitikken må det investeres mer i miljø og sivil samfunnsikkerhet. Sosialistisk Venstreparti ønsker å styrke kystvakten og redningshelikoptertjenesten. Det er et mål å utnytte kystvaktens kapasitet maksimalt. I følge Forsvarsdepartementet er det mulig å gjennomføre 1 272 seilingsdøgn med dagens helikopterbærende fartøyer neste år. Likevel planlegges det kun 880 seilingsdøgn med disse kystvaktfartøyene neste år. Sosialistisk Venstreparti vil øke innsatsen for Kystvakten slik at hele seilingspotensialet utnyttes, også for de øvrige fartøyene. Sosialistisk Venstreparti ønsker å prioritere opprydding av miljøforurensning i forsvarets skytefelt, mellom anna på Hjerkinne neste år, og foreslår økte bevilgninger på dette feltet, i tillegg til at utbyggingen av regionfelt Østlandet skrinlegges.

- STØTTE TIL ETTERVERN FOR SOLDATER SOM HAR VÆRT I UTENLANDSTJENESTE OG DERES PÅRØRENDE

Sosialistisk Venstreparti mener at det til tross for enkelte tiltak i Regjeringas budsjettforslag, ikke finnes et forsvarlig opplegg for helsemessig og psykososial oppfølging av soldater som har vært i utenlandstjeneste for NATO eller FN. Sosialistisk Venstreparti mener det er riktig å sende soldater til klart fredsbevarende oppdrag når vi har kompetanse og kapasitet. Sender vi soldater ut, må vi også gjøre en god jobb med å ta vare på soldatene når de kommer hjem fra vanskelige og farlige oppdrag. Sosialistisk Venstreparti har vært i mot flere av de internasjonale oppdragene Norge har påtatt seg, men det må ikke være tvil om at soldatene som sendes ut skal få den oppfølgingen og støtten de har behov for. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningen til FN Veteranenes Landsforbund, som har lang tradisjon i drive støttearbeid.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kutte i forsvarsutgiftene med 3,025 mrd. kroner, hovedsakelig på materiellinvesteringer administrasjonsutgifter, Regionfelt Østlandet og utenlandsoperasjoner.
- Øke bevilgningene til Kystvakten med 100 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til Redningstjenesten med 20 mill. kroner.
- Øke tilskuddet til FN Veteranenes Landsforbund med 3 mill. kroner.
- Sosialistisk Venstrepartis forslag understreket at det er et nasjonalt ansvar å formidle hurtigrutas historie, slik staten tar ansvaret for jernbanen, posten og vegvesenets historie.

10.5 Merknader fra Senterpartiet

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett. Senterpartiet ber til torgs tre satsingar som i lag legg grunnlager for betre og meir nyskapande lokalsamfunn i heile Noreg. Gode lokalsamfunn er ein føresetnad for meningsfulle liv, desentralisert busetnad og vitale sosiale nettverk. Senterpartiet ynskjer å leggje forholda betre til rette for at lokalsamfunna skal vere kjenneteikna av gode offentlege velferdstilbod, privat verdiskaping og eit meningsberande og solid sivilt samfunn: Aktiv deltaking i frivillige lag og organisasjonar, dugnadsinnsats, sosialt ansvar og tillit mellom innbyggjarane - bortanfor den private marknadslogikken og det offentlege byråkratiet og reguleringar.

Denne medlemmen meiner Senterpartiets opplegg legg forholda betre til rette for eit reelt lokalt folkestyre. Auka overføringar til kommunane aukar sannsynet for at kommunane kan verte levande politiske laboratorium; for der nye reformer og offentlege velferdstenester kan utformast og setjast i verk i pakt med lokale forhold og borgarane sine preferansar. Eit velfungerande folkestyre har ein eigenverdi, og aukar den samla velferda i eit lokalsamfunn. Eit utvida, lokalt økonomisk handlingsrom vil også gjere at rammevilkåra for frivillig verksemd og det sivile samfunn kan betrast.

Denne medlemmen viser til at interessante, utfordrande og robuste lokale arbeidsmarknader er ein viktig føresetnad for spreidd busetnad i Noreg. Offentleg sektor utgjer ein viktig del av basissysselsetjinga i mange lokalsamfunn, og er relativt sett særleg viktig i Distrikts-Noreg. Samstundes er det avgjerande at næringspolitikken er målretta, og tek sikte på å gje skuv til aktiv og variert næringsutvikling i heile Noreg. Senterpartiet meiner denne næringspolitikken må ta særleg omsyn til næringar og sektorar der Noreg har ressurs- og kompetansemessige fortrinn. Denne medlemmen meiner i tillegg at lokale styresmakter bør kunne spele ei aktiv tilretteleggjarrolle i forhold til privat næringsutvikling, både når det gjeld infrastruktur og kapitaltilgang, spesielt i viktige og sårbare såkornfasar; mellom idéutklekking og kommersiell utvikling og produksjon.

Denne medlemmen viser elles til sine merknader i innstillinga generelt og under kapittel 2.1.2 spesielt.

10.6 Merknader fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet vil gi den økonomiske politikken en verdikonservativ sentrumsprofil. Det innebærer at man vektlegger de kristne og medmenneskelige grunnverdier. Det må satses på familien, lokalsamfunnet og nasjonen som de beste rammer for å gi den enkelte trygghet i hverdagen. Folk flest må sikres et godt liv der de bor og ikke tvinges til å flytte fra bygd til by og over landegrensene. Det politiske sentrum ønsker blandingsøkonomi med en naturlig balanse mellom offentlige og private interesser. Bare på denne måten kan man verne den enkelte mot

overgrep både fra offentlige og private maktkonsentrasjoner.

Med utgangspunkt i kristne verdier er det naturlig å gi familien et best mulig økonomisk grunnlag til å klare seg selv og skape trygghet i heimen. Dette medlem vil sikre familiene de nødvendige inntekter ved å arbeide for full sysselsetting. Det vises til forslagene om lavere arbeidsiveravgift og bedring av kommuneøkonomien for å sikre kommunene den nødvendige arbeidskraft.

Dette medlem vil gi familien mulighet til å eie sin egen bolig. For at familien lettere skal kunne erverve seg bolig foreslås det å avvikle arveavgiften og redusere dokumentavgiften. For at familien skal klare de løpende utgifter til å vedlikeholde boligen og betjene eventuelle lån foreslås det at fordelsskatten på bolig avvikles nå, og at formuesskatten og eiendoms-skatten reduseres og på sikt avvikles.

Dette medlem vil peke på at mat er et nødvendighetsgode. Derfor er det nødvendig å sikre hele befolkningen sunn og billig mat. En avvikling av matmomsen vil være en stor fordel for familier med lave inntekter.

Det er en skam at så mange kirkebygg forfaller. Kirkebyggene er viktige og synlige symboler på de kristne verdiers sentrale posisjon i det norske samfunn. Dette medlem vil sikre tilstrekkelige midler til vedlikehold av kirkene. Forholdene bør også legges best mulig til rette for de frivillige organisasjonene.

Med utgangspunkt i demokratiske verdier vil dette medlem gi den enkelte familie, lokalsamfunnet og nasjonen innflytelse på sin egen situasjon.

For å styrke selveierdemokratiet og familiens innflytelse mener dette medlem at familien bør sikres bedre kontroll over de økonomiske verdier den selv har bygget opp. For å styrke det lokale folkestyre må kommunene sikres tilstrekkelig økonomiske inntekter til å løse sine oppgaver. I en tid med relativt høy arbeidsledighet og lav rente er det rom for å bruke mer av oljepengene til å styrke kommuneøkonomien.

For å styrke det nasjonale folkestyre er det etter dette medlems mening viktig å sikre nasjonalt eierskap til naturressurser og nøkkelbedrifter. Noe av oljepengene kan brukes til å kjøpe tilbake nøkkelbedrifter som er solgt til utlandet. På denne måten kan man sikre at det økonomiske utbyttet kommer den norske befolkningen til gode. En slik målsetning lar seg ikke realisere innenfor regelverket i EØS og EU. For å styrke folkestyret og sikre nasjonal kontroll over den økonomiske politikken er det nødvendig å erstatte EØS med en handelsavtale med EU. Det er også viktig å sikre nasjonal selvstendighet og det norske landbrukets interesser i forhandlingene i Verdens Handelsorganisasjon.

Med utgangspunkt i bærekraftighet vil dette medlem arbeide for en bærekraftig utvikling både i Norge og verden for øvrig. Norge er gjennom havretten sikret kontrollen over enorme havområder. For at fiskeriene skal gi det best mulige økonomiske utbyttet, er det nødvendig å sikre en bæredyktig forvaltning av ressursene

i havet. Sjøpattedyrene må også beskattes for å opprettholde en naturlig balanse mellom artene i havet.

Den norske ulven eksisterer ikke lenger. Utenlandske ulvestammer bør ivaretas i de respektive opprinnelsesland. Den kunstig utsatte ulven i Norge gjør stor økonomisk skade i landbruket og bør fjernes. Av hensyn til matvaresikkerhet, beredskap og landskapspleie må man opprettholde og videreutvikle det norske landbruket. En fornuftig bruk av naturen er det beste vern. I den grad det offentlige må begrense den enkeltes bruk av egen eiendom, må vedkommende sikres en skikkelig erstatning.

Norge er storprodusent av ren energi. Det er derfor unaturlig at den norske befolkning skal betale altfor mye for et normalforbruk av elektrisitet. Liberaliseringen av energisektoren fører til kunstig høye energipriser og utflagging av vannkraften. Norske myndigheter må motstå presset fra EØS om å svekke hjemfallsretten. Det bør innføres et toprissystem som skjermer normalforbruket av elektrisitet i den enkelte husstand. Det bør også brukes mer ressurser på energisparingstiltak.

Stabil bosetting gir en god utnyttelse av de økonomiske ressursene i samfunnet. Dette medlem vil ta hele Norge i bruk ved å sikre levende bygder og minske presset i de største byene. Målet er lokalsamfunn med en naturlig balanse mellom arbeid, bolig og friområder over hele landet.

Dette medlem vil arbeide for at import av utenlandsk arbeidskraft ikke skal brukes til å presse lønninger og arbeidsmiljø i Norge. En brutal konkurranse mellom nordmenn og utlendinger om arbeid og velferd vil kunne skape konflikter mellom ulike folkegrupper i Norge. Vårt land bør derfor melde seg ut av EØS, som innebærer et felles arbeidsmarked med hele EU-området. Innvandringsstoppen bør gjeninnføres overfor EU-området.

På grunn av Schengen-bestemmelsen om å avvikle grensekontroll mot EU, er også asylpolitikken kommet

under press. Norge bør gi reelle flyktninger midlertidig beskyttelse. Men grensekontrollen mot EU må gjeninnføres for å få kontroll med illegal innvandring og stor tilstrømming av asylsøkere uten beskyttelsesbehov. Store økonomiske ressurser brukes nå på å løse de problemene som oppstår i forbindelse med innvandringen.

Den norske blandingsøkonomien bør ivareta både den enkeltes behov for en trygg økonomi og det offentliges behov for å bevilge midler til nødvendige fellesgoder. Norge har så store inntekter fra utnyttelsen av sine store naturressurser og fra avgifter på forbruk at vi har råd til å gi familiene de nødvendige skattelettelser på arbeid, eiendom og mat. Samtidig har vi råd til å sikre landet og vår økonomiske sone med et sterkt forsvar. Vi har også råd til å sikre de andre offentlige oppgaver som er nødvendige i et velferdssamfunn.

11. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen innføre en ungdomsgaranti, slik at alle ungdommer under 25 år sikres rett til arbeid, utdanning eller tiltaksplass.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen innføre en garanti for langtidsløse slik at alle som har vært ledige i to år, skal garanteres et tilbud om enten arbeid, utdanning eller tiltaksplass.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen la være å innlemme vertskommunetilskuddet i rammetilskuddet.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 4

A

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2005 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 2004 og supplert 9. november 2004:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	10 636 304 000
2	Familie og forbruker	41 843 192 000
3	Kultur	4 069 044 000
4	Utenriks	20 008 666 000
5	Justis	11 556 320 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	18 016 820 000
7	Dagpenger mv.	22 243 500 000
8	Forsvar	29 529 430 000
9	Næring	2 816 332 000
10	Fiskeri	420 350 000
11	Landbruk	12 438 261 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
12	Olje og energi	-71 409 900 000
13	Miljø	2 523 175 000
14	Stortinget mv.	1 179 742 000
15	Sosial	187 218 700 000
16	Helse	95 557 549 000
17	Kirke, utdanning og forskning	35 643 019 000
18	Samferdsel	20 775 218 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	42 633 169 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 257 064 000
21	Eksportgarantier mv.	-382 500 000
22	Finansadministrasjon mv.	29 158 995 000
23	Skatter og avgifter	-639 314 498 000
24	Utbytte mv.	-13 552 952 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-130 135 000 000

B

Stortinget ber Regjeringen midlertidig utvide permitteringsperioden for alle bransjer fra 26 uker til 42 uker ut 2005.

C

Stortinget ber Regjeringen utsette iverksettelsen av sitt vedtak om å oppheve det særskilte avgiftsfritaket for servering ved institusjonene Voksenåsen og Lysebu til 1. januar 2006.

Forslag fra Fremmskrittspartiet og Kystpartiet:*Forslag 5*

Stortinget ber Regjeringen sikre at helseforetakenes laboratorie- og røntgenvirksomhet fører regnskap og budsjett for virksomheten på en slik måte at sammenligning av kostnader kan bli reell mellom privat og offentlig virksomhet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet:*Forslag 6*

Stortinget ber Regjeringen sørge for at helseforetakene har sine regnskap i balanse innen utgangen av 2006.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:*Forslag 7*

Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å frita førstegangsetablerere fra dokumentavgift og legge dette frem i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:*Forslag 8*

Stortinget ber Regjeringen om å sette ned et utvalg som skal foreta en gjennomgang av nivået på trygde- og sosialytelser med utgangspunkt i SIFOs levekostnadsberegninger.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet:*Forslag 9*

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å opprette et energi- og petroleumsforskningsfond på 10 mrd. kroner, hvor avkastningen benyttes til teknologisk forskning for å bedre utvinningsgraden, økonomien og sikkerheten på kontinentalsokkelen, samt andre relevante energiforskningsprosjekter.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen sørge for at Rauma Sol blir godkjent som opptreningsinstitusjon.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen fremme en sak for Stortinget om endringer i kraftskattereglene som muliggjør en økning av grensen for småkraftverk tilsvarende 10 MW uten at det samtidig innebærer en vridning av skatteinntektene fra kommune til stat.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005, legge frem forslag til et helhetlig avgiftssystem på bilbruk hvor målsettingen er mer miljøriktig bilvalg og bilbruk.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at reformer og større systemendringer fremmes for Stortinget om våren, slik at de behandles uavhengig av statsbudsjettet.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen evaluere konsekvensene og effektene av HFK-avgiften.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å etablere et fond til materiellinvesteringer i Forsvaret på 3 mrd. kroner.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen igangsette et arbeid for utvikling av nye makroøkonometriske modeller til å analysere norsk økonomi.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 17**Rammevedtak*

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2005 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 2004 og supplert 9. november 2004:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	10 783 304 000
2	Familie og forbruker	43 231 633 000
3	Kultur	3 321 790 000
4	Utenriks	12 059 212 000
5	Justis	12 374 579 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	14 557 140 000
7	Dagpenger mv.	20 611 500 000
8	Forsvar	31 177 627 000
9	Næring	2 775 682 000
10	Fiskeri	336 950 000
11	Landbruk	8 024 261 000
12	Olje og energi	-71 790 600 000
13	Miljø	2 022 484 000
14	Stortinget mv.	1 179 742 000
15	Sosial	186 179 700 000
16	Helse	96 631 549 000
17	Kirke, utdanning og forskning	34 566 120 000
18	Samferdsel	23 390 368 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	47 404 326 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	8 731 064 000
21	Ekspportgarantier mv.	-382 500 000
22	Finansadministrasjon mv.	28 589 395 000
23	Skatter og avgifter	-620 507 705 000
24	Utbytte mv.	-12 228 952 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-116 961 331 000

Forslag 18

a.
I Bevilgningsreglementet § 5 Utgiftene gjøres følgende endring:

Nytt punkt 5 skal lyde:

Avdelingen for kjøp av varer og tjenester fra utlandet

b.
I Stortingets vedtak av 19. oktober 2004 om statsbudsjettets fordeling til komiteene gjøres følgende endring/tillegg under finanskomiteen: Rammeområde 25 (utenlandsbudsjett).

c.
Under rammeområde 25 Utenlandsbudsjett bevilges for 2005 i henhold til oppstillingen nedenfor.

Fremskrittspartiets utenlandsbudsjett for budsjetterterminen 2004

<i>Inntekter</i>	
(overført fra Petroleumsfondet)	8 653 000 000
<i>Utgifter</i>	
Tilskudd til studier i utlandet	100 000 000
Kjøp av IKT-utstyr til universitet og høyskoler	280 000 000
Kjøp av forskningsutstyr til universitet og høyskoler	160 000 000
Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer	100 000 000
Riksveiinvesteringer - utenlandske entreprenører	2 900 000 000
Innkjøp av transportfly A400M	0
Bekjempelse av AIDS og Malaria	2 000 000 000
Internasjonalisering - eksportbedrifter	100 000 000

Profilering - reiseliv - Norge som turistland	300 000 000
Kampanje - forståelse for sel- og hvalfangst	50 000 000
Sykehusutstyr	500 000 000
Bygging og kjøp av sykehjem	1 500 000 000
EUs rammeprogram for forskning	663 000 000
Sum utenlandsbudsjett	8 653 000 000

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 19*

A

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2005 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 2004 og supplert 9. november 2004:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	10 914 304 000
2	Familie og forbruker	41 097 257 000
3	Kultur	4 300 644 000
4	Utenriks	20 126 366 000
5	Justis	11 640 320 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	19 241 670 000
7	Dagpenger mv.	21 675 000 000
8	Forsvar	26 799 430 000
9	Næring	2 313 032 000
10	Fiskeri	476 850 000
11	Landbruk	12 573 261 000
12	Olje og energi	-73 416 900 000
13	Miljø	2 882 175 000
14	Stortinget mv.	1 164 742 000
15	Sosial	186 882 200 000
16	Helse	95 795 549 000
17	Kirke, utdanning og forskning	37 765 519 000
18	Samferdsel	21 162 168 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	51 464 326 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	7 201 064 000
21	Eksportgarantier mv.	-382 500 000
22	Finansadministrasjon mv.	29 032 995 000
23	Skatter og avgifter	-647 330 705 000
24	Utbytte mv.	-13 518 952 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-130 140 185 000

B

Stortinget ber Regjeringen midlertidig utvide permitteringsperioden for alle bransjer fra 26 uker til 42 uker ut 2005.

Forslag 20

Stortinget ber Regjeringen øremerke 1 mrd. kroner av Petroleumsfondets kapital til investeringer i de 48 fattigste land i verden (de såkalte MUL-land).

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 21*

A

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2005 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 2004 og supplert 9. november 2004:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	10 923 304 000
2	Familie og forbruker	42 382 492 000
3	Kultur	4 059 594 000
4	Utenriks	19 577 066 000
5	Justis	11 576 320 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	18 525 670 000
7	Dagpenger mv.	21 186 500 000
8	Forsvar	29 329 430 000
9	Næring	3 418 532 000
10	Fiskeri	550 350 000
11	Landbruk	12 573 261 000
12	Olje og energi	-71 279 400 000
13	Miljø	2 513 675 000
14	Stortinget mv.	1 179 742 000
15	Sosial	187 295 700 000
16	Helse	96 112 049 000
17	Kirke, utdanning og forskning	36 487 383 000
18	Samferdsel	21 132 668 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	50 154 326 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	8 115 064 000
21	Eksportgarantier mv.	-382 500 000
22	Finansadministrasjon mv.	29 084 245 000
23	Skatter og avgifter	-646 560 705 000
24	Utbytte mv.	-13 678 952 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-125 724 186 000

B

Stortinget ber Regjeringen midlertidig utvide permitteringsperioden for alle bransjer fra 26 uker til 42 uker ut 2005.

C

Stortinget ber Regjeringen redusere arbeidsgivers lønnsplikt ved permittering fra 10 til 3 dager.

D

Stortinget ber Regjeringen utsette iverksettelsen av sitt vedtak om å oppheve det særskilte avgiftsfritaket for servering ved institusjonene Voksenåsen og Lysebu til 1. januar 2006.

Forslag fra Kystpartiet:*Forslag 22*

A

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2005 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 2004 og supplert 9. november 2004:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	10 608 304 000
2	Familie og forbruker	42 382 492 000
3	Kultur	4 083 444 000
4	Utenriks	19 577 066 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
5	Justis	11 843 320 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	17 743 420 000
7	Dagpenger mv.	20 720 500 000
8	Forsvar	29 829 430 000
9	Næring	3 537 032 000
10	Fiskeri	585 350 000
11	Landbruk	12 590 261 000
12	Olje og energi	-71 269 900 000
13	Miljø	2 524 175 000
14	Stortinget mv.	1 179 742 000
15	Sosial	186 785 700 000
16	Helse	96 256 549 000
17	Kirke, utdanning og forskning	36 618 519 000
18	Samferdsel	21 147 868 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	53 294 326 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 257 064 000
21	Eksportgarantier mv.	-382 500 000
22	Finansadministrasjon mv.	29 154 995 000
23	Skatter og avgifter	-628 036 705 000
24	Utbytte mv.	-13 392 952 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-106 362 500 000

B
Stortinget ber Regjeringen midlertidig utvide permitteringsperioden for alle bransjer fra 26 uker til 42 uker ut 2005.

for servering ved institusjonene Voksenåsen og Lysebu til 1. januar 2006.

Forslag 23

C
Stortinget ber Regjeringen utsette iverksettelsen av sitt vedtak om å oppheve det særskilte avgiftsfritaket

Stortinget ber Regjeringen foreslå en investeringsavgift på nye kontorbygg i Oslo slik at man får dempet den sentraliserende overinvesteringen i slike bygg i landets hovedstad.

12. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til St.meld. nr. 1 (2004-2005), St.prp. nr. 1 (2004-2005) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-7 (2004-2005) og til det som står foran i denne innstillingen, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I
A
Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2005 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 19. oktober 2004 og supplert 9. november 2004:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	10 608 304 000
2	Familie og forbruker	43 219 892 000
3	Kultur	3 869 444 000
4	Utenriks	19 931 066 000
5	Justis	11 576 320 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	17 551 220 000
7	Dagpenger mv.	21 928 500 000
8	Forsvar	29 819 430 000
9	Næring	2 510 532 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
10	Fiskeri	380 350 000
11	Landbruk	12 438 261 000
12	Olje og energi	-71 459 900 000
13	Miljø	2 427 175 000
14	Stortinget mv.	1 179 742 000
15	Sosial	186 415 700 000
16	Helse	94 462 549 000
17	Kirke, utdanning og forskning	35 723 019 000
18	Samferdsel	20 077 368 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	48 058 326 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	7 488 264 000
21	Eksportgarantier mv.	-382 500 000
22	Finansadministrasjon mv.	29 052 995 000
23	Skatter og avgifter	-643 319 705 000
24	Utbytte mv.	-13 691 352 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-130 135 000 000

B

Stortinget ber Regjeringen forlenge midlertidig utvidelse av permitteringsordningen (fra 26 uker til 42 uker) for alle bransjer frem til 1. juli 2005, og foreta en ny vurdering av permitteringsperioden i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005.

II

Rammemessig endring av enkelte kapitler og romertall

I Stortingets vedtak av 19. oktober 2004 vedrørende Innst. S. nr. 4 (2004-2005), arbeidsordningskomiteens innstilling, gjøres følgende endringer:

- Kap. 3571 Tilbakeføring av forskudd flyttes fra rammeområde 19 ut av rammesystemet.
- Kommunal- og regionaldepartementets forslag til vedtak V Forskudd på rammetilskudd flyttes fra rammeområde 19 ut av rammesystemet.
- Kommunal- og regionaldepartementets forslag til vedtak III Omdisponeringsfullmakter pkt. 2 og 3 flyttes fra rammeområde 6 til rammeområde 19.
- Nærings- og handelsdepartementets vedtak XIV Kompensasjon for dokumentavgift flyttes fra rammeområde 23 til rammeområde 24.

III

Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner og komme tilbake til Stortinget i Revidert nasjonalbudsjett 2005 med eventuelle forslag som sikrer at intensjonene med ordningen blir ivaretatt.

IV

Stortinget ber Regjeringen presentere et opplegg for evaluering av endringene i regelverket for rehabiliteringspenger i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005.

V

Stortinget er kjent med at Finansdepartementet arbeider med en sak om behandlingen av merverdiavgift på interne transaksjoner i frivillige organisasjoner. Stortinget er enig om at det bør finnes en løsning på saken slik at transaksjoner av denne typen i stor grad faller utenfor merverdiavgiftspliktig omsetning. Stortinget ber Regjeringen gi en orientering om dette i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005.

VI

Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett 2005 gjennomgå sjokolade- og sukkervareindustriens rammebetingelser, og eventuelt fremme forslag til endringer i rammebetingelsene for å motvirke eventuell konkurransevridning mellom norske og utenlandske produsenter.

VII

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 legge frem en gjennomgang av særavgiftene i Norge, både i lys av avgiftsstrukturen i EU og i forhold til hvorvidt avgiftene oppfyller sine opprinnelige hensikter om proveny, helse, miljø osv.

VIII

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med kommuneproposisjonen for 2006 orientere om status og videre planer for byggvedlikehold for å sikre læringsmiljø for elevene i tråd med opplæringslovens § 9a.

IX

Stortinget ber Regjeringen om å etablere gode rutiner slik at kommunene får mulighet til å diskutere etablering av asylmottak i kommunen med berørte statlige myndigheter, og for at kommunen skal få mulighet til å komme med uttalelse i forbindelse med en etablering av mottak.

X

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til Nasjonal plan for forebygging, forskning og behandling av diabetes for Stortinget i løpet av 2005.

XI

Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med å utvikle en koordinert og helhetlig pårørende- og offeromsorg i Norge.

XII

Stortinget ber Regjeringen foreta nødvendige tiltak for bedre å utnytte kompetansen og arbeidskraften til de politimestrene som ble overflødige i forbindelse med politireformen, og som fortsatt er ansatt i politiet, slik at de kan gjøre tjeneste for påtaleseksjonen hos stats- og riksadvokaten.

XIII

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 med en vurdering og forslag som sikrer kostnadskontroll, jf. Hagen-utvalgets innstilling, og som sikrer at psykiatri-

satsingen kan opprettholdes. I den forbindelse orienteres Stortinget om utviklingen i sykehusøkonomien.

XIV

Stortinget er kjent med at Regjeringen våren 2005 vil legge fram en stortingsmelding om erfaringene med makspris trinn 1 og innfasing av likeverdig behandling av kommunale og private barnehager i forhold til offentlige tilskudd. Barne- og familiedepartementet har satt i gang en større undersøkelse av erfaringene fra innføringen av makspris trinn 1 og status for innfasing av likeverdig behandling. Stortinget ber Regjeringen redegjøre for evalueringen i meldingen, og bruke erfaringene som grunnlag for å vurdere eventuelle andre modeller for innfasing av likeverdig behandling, herunder enhetskostnadsprinsippet, samt utarbeiding av nye forskrifter både om foreldrebetaling og likeverdig behandling.

XV

St.meld. nr. 1 (2004-2005) - Nasjonalbudsjettet 2005 - vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 19. november 2004

Siv Jensen

leder og ordfører

Vedlegg 1**Referat i Stortingets møte 9. november 2004. Sak 8 pkt. 8**

Budsjettkapitlene og romertallene i St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 1-7 (2004-2005) fordeles på rammeområder og sendes de respektive komiteer i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene i Innst. S. nr. 4 (2004-2005). Nye kapitler og romertall som ikke ble fordelt i Innst. S. nr. 4, fordeles slik:

St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 4 (2004-2005)
- Romertall II: Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, rammeområde 3

St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 7 (2004-2005)
- Romertall II, III, IV og V: Finanskomiteen, rammeområde 22

St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 3 (2004-2005)
- Romertall I: Justiskomiteen, rammeområde 5

St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 2 (2004-2005)
- Kap. 1355 og romertall II: Samferdselskomiteen, rammeområde 18

St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 6 (2004-2005)
- Romertall II og III: Samferdselskomiteen, rammeområde 18

Vedlegg 2**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 29. oktober 2004****Nasjonalbudsjettet 2005. Trykkfeil**

Det opplyses om følgende trykkfeil i St.meld. nr. 1 (2004-2005) Nasjonalbudsjettet 2005:

Kap. 2, side 16
I figur 2.3 skal benevningen være tusen personer.

Kap. 2, side 21
I første avsnitt i kapittel 2.2.1 står det at "Konsumet har imidlertid avtatt de siste månedene". Her skulle det stått at "konsumveksten har avtatt de siste månedene".

Kap. 3, side 61
I andre avsnitt i kapittel 3.2.5 står det at "Gjennom de siste 30 - 40 årene har aktiviteten i fastlandsøkonomien trendmessig økt med rundt 2¼ pst. pr. år." Her skulle det ha stått "Gjennom de siste 30 - 40 årene har aktiviteten i fastlandsøkonomien trendmessig økt med knapt 2½ pst. pr. år."

Kap. 3, side 63
Det er kommet inn enkelte mindre feil i tallene i figuren. En korrigerert versjon av figuren er vedlagt dette brevet.

Kap. 4, side 88
I avsnittet "Økte merverdiavgifter" side 88, nest siste linje, skal det stå "Dette vil innebære en viss forskyvning i skattebyrden fra arbeid til forbruk, og vil gi et økt proveny på knapt 6,1 mrd. kroner påløpt."

Kap. 4, side 111
I tabell 5.3 står det at skatteutgiften av fritak for og redusert SO₂-avgift er beregnet til henholdsvis 223 og 225 mill. kroner for 2003 og 2004. Dette blir imidlertid feil da vi ikke inkluderer utenriks sjøfart i dette tallet i år. Det riktige tallet er 5 mill. kroner for 2003 og 2004.

Kap. 5, side 110, tabell 5.2
Fotnote 5 og 6 er falt ut. Fotnotene er unødvendige og skulle vært strøket i tabellen.

Kap. 5, side 116 figur 5.1
Enheten i denne figuren skal være mrd. 1990-kroner og ikke millioner 1990-kroner slik det står i budsjettet.

